

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ANADOLU'NUN AKDENİZ BÖLGESİ
KIYI KALELERİ**

Y. Mimar Restoratör E. Selcen CESUR

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve Restorasyon Programı'nda
Hazırlanan**

DOKTORA TEZİ

Tez Savunma Tarihi : 21 Aralık 2009
Tez Danışmanı : Prof Dr. E. Füsün ALİOĞLU (KHÜ)
Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Berrin ALPER (YTÜ)
: Doç. Dr. Yegan KAHYA (İTÜ)
: Yrd. Doç. Dr. Nüket TUNCER (YTÜ)
: Doç. Dr. Gülsüm TANYELİ (İTÜ)

İSTANBUL, 2009

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÇİZİM LİSTESİ.....	iv
RESİM LİSTESİ.....	v
ŞEKİL LİSTESİ.....	xxxı
TABLO LİSTESİ.....	xxxııı
ÖNSÖZ.....	xxxıv
ÖZET.....	xxxv
ABSTRACT.....	xxxvi
1. GİRİŞ.....	1
2. KALE MİMARİSİ.....	3
3. TARİHİ KARA VE DENİZ YOLLARI.....	7
3.1 Tarihi Anadolu Kara Yolları.....	7
3.2 Akdeniz’de Tarih Boyunca Kullanılan Deniz Yolları.....	8
3.2.1 Deniz Ticaret Yolları.....	11
3.2.2 Hac ve Sefer Yolları.....	14
3.3 Tarihi Yolların (Karada ve Kıyılarda) Kale Yapımına Etkileri.....	14
4. ANADOLU’NUN AKDENİZ BÖLGESİ’NDEKİ KIYI KALELERİ.....	20
4.1 Cin Kule.....	22
4.2 Ayas Kara Kalesi.....	33
4.3 Ayas Deniz Kalesi.....	43
4.4 Korykos Kara Kalesi.....	53
4.5 Korykos Ada Kalesi (Kız Kalesi).....	67
4.6 Liman Kalesi (Ağa Limanı).....	80
4.7 Mamure Kalesi.....	93
4.8 Güney Kalesi.....	106
4.9 İotape.....	115
4.10 Alanya Kalesi.....	124
4.11 Side Şehir Surları.....	137
4.12 Antalya Kalesi.....	146
4.13 Kaleköy Akropol Kalesi.....	157
4.14 Aperlai Surları.....	168
4.15 Marmaris Kalesi.....	177
4.16 Orhaniye Kalesi.....	189
4.17 Selimiye Kalesi.....	199
4.18 Bozukkale.....	211

4.19	Iasos Akropol Kalesi	223
4.20	Kadı Kalesi	235
4.21	Bodrum Kalesi	245
4.22	Aspat Kalesi	260
4.23	Güvercinada Kalesi	270
4.24	Kadı Kalesi	282
4.25	Sığacık Kalesi	291
4.26	Çeşme Kalesi	302
5.	DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	317
5.1	Coğrafi Konum, Ulaşım ve Yerleşim İlişkilerinin Mimariye Yansıması	317
5.2	Kıyı Kalelerinin Koruma Sorunları ve Çözüm Önerileri	330
5.2.1	İşlevsizlik, Doğal Şartlara Bağlı Tahribatlar	330
5.2.2	Turizm Baskısı	331
5.2.3	Planlama Çalışmalarıyla Oluşan Tahribatlar	332
5.2.4	Hatalı Onarım ve Restorasyonlar	333
5.2.5	Belgeleme ve Kayıt Altına Alma Konusundaki Eksikler	333
	KAYNAKLAR	337
	EKLER	344
	Ek 1 Kale Terminolojisi	345
	ÖZGEÇMİŞ	349

KISALTIMA LİSTESİ

Çev.	Çeviren
ABUA	Atıslı Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi
CA	Cumhuriyet Ansiklopedisi
ESA	Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi
İA	İslam Ansiklopedisi
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TTK	Türk Tarih Kurumu
YA	Yurt Ansiklopedisi
YEM	Yapı Endüstri Merkezi

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 3.1 Anadolu Kaleleri şeması	18
Çizim 3.2 Tarihi Anadolu Yolları.....	19
Çizim 4.1 İncelenen Akdeniz Bölgesi Kıyı Kaleleri.....	21

RESİM LİSTESİ

Resim 4.1 Cin Kule, Güneybatı görünüşü, 2007	22
Resim 4.2 Cin Kule, güneybatı görünüşü, 2007	23
Resim 4.3 Cin Kule batı köşesi ve avluyu saran bitkiler, 2007	26
Resim 4.4 Cin Kule, kuzeydoğu duvarında moloz taşla yapılmış ek duvar, 2007	26
Resim 4.5 Kuzeydoğu duvarında malzeme hasarları, 2007	26
Resim 4.6 Batı köşesinde malzeme bozulmaları, 2007	26
Resim 4.7 1. Katta su ve nem etkisi, 2007	26
Resim 4.8 1905, Payas kıyıları (G. Bell Arşivi)	27
Resim 4.9 Cin Kule'nin 20. Yüzyıl başında çekilmiş bir fotoğrafı, 1905	27
Resim 4.10 Deniz yönünden (kuzeybatı) görünüş, 2007	28
Resim 4.11 Doğu görünüşü, 2007	28
Resim 4.12 Kuzeydoğu görünüşü, 2007	28
Resim 4.13 Güneybatı, giriş görünüşü, 2007	28
Resim 4.14 Güney görünüşü, 2007	28
Resim 4.15 Kuzeybatı duvarı, 2007	29
Resim 4.16 Batı köşesi ve güneybatı duvarı, 2007	29
Resim 4.17 Güneybatıda ana giriş kapısı, 2007	29
Resim 4.18 Ana kapı, K1 iç görünüşü, 2007	29
Resim 4.19 Güney köşesi, avlu duvarları ve hem kuleye hem de seyirdim yoluna bağlanan merdivenler, 2007	29
Resim 4.20 Batı köşesi, nöbet odası ve top mazgalları, 2007	29
Resim 4.21 Kulenin batı görünüşü, güney duvarında zemin kat kapısı ve kuleyi çepeçevre dolanan kat silmesi, 2007	30
Resim 4.22 Moloz taşlı çapraz tonozlar, doğu holü, 2007	30
Resim 4.23 Kule içinden giriş holünün görünüşü, 2007	30
Resim 4.24 Birinci kat güney iç görünüşü, arkada ana mekanı çevreleyen koridor, mazgallar ve önde ayak ile kemerler, 2007	30
Resim 4.25 Birinci kat güneydoğu iç görünüşü, onarım gören alt kısımlar, 2007	30
Resim 4.26 Teras katına çıkış kapısı, 2007	31
Resim 4.27 Terastaki gözlem kulesinden kalanlar, 2007	31
Resim 4.28 Terastan güneydoğuya bakış, biriken sular ve yeşeren otlar, arkada teras kapısı tonozu, 2007	31
Resim 4.29 Terasın doğu köşesinde görülen blok taş konsollar, 2007	31

Resim 4.30 Terasın güneydoğu ve güneybatı duvarları üzerinde tespit edilen taş çörlenlerden güneydoğudaki, 2007	31
Resim 4.31 Terastan basık kemerli dar bir kapı ile ulaşılan en üst gözlem katı, 2007.....	31
Resim 4.32 Tıp 1, kuzeybatı duvarındaki top mazgalı, iç görünüşü, 2007.....	32
Resim 4.33 Tıp 1, mazgal dış görünüşü, 2007	32
Resim 4.36 Tıp 3, Birinci kat doğu mazgallarından biri, 2007	32
Resim 4.37 Tıp 3, iç görünüşü, 2007.....	32
Resim 4.38 Ayas Kalesi batı görünüşü	33
Resim 4.39 Kalenin kuzeydoğu görünüşü.....	34
Resim 4.40 Kalenin güney görünüşü, 2007	37
Resim 4.41 Ayas Kalesi F burcu, 2007.....	37
Resim 4.42 Ayas Kalesi G burcu, 2007	37
Resim 4.43 Ayas Kalesi A burcu, 2007.....	37
Resim 4.44 Kalenin yıkılan doğu cephesi, 2008	39
Resim 4.45 Güney köşesindeki F burcu ve genel görünüm, 2006	39
Resim 4.46 Batı görünüşü, 2008.....	39
Resim 4.47 Kuzeybatı köşesi (C burcu), 2006.....	40
Resim 4.48 Batı cephesinde B ve A burçları, 2006.....	40
Resim 4.49 Kalenin kuzey görünüşü, 2007.....	40
Resim 4.50 Kale içine girilen, A ve G burçları arasındaki sokak ve burçları saran yapılar, 2007.....	40
Resim 4.52 G ve F burçları arasındaki duvar, 2007	41
Resim 4.53 Kuzeydoğu duvarı, 2007.....	41
Resim 4.54 Kuzeydoğu duvarı iç görünüşü, 2007.....	41
Resim 4.55 Doğu köşesindeki duvar kalıntıları, 2006.....	41
Resim 4.56 F burcu, batı görünüşü, 2007	41
Resim 4.57 D burcu kuzey görünüşü, 2007	41
Resim 4.58 C burcu, kuzey görünüşü, 2007.....	42
Resim 4.59 İskele kalıntısı (H), 2007	42
Resim 4.60 C burcu mazgalı, iç görünüşü, 2007.....	42
Resim 4.61 Kuzey duvarları üzerindeki tek mazgal, 2007	42
Resim 4.62 D burcu kuzey mazgalı, 2007	42
Resim 4.63 F burcunda malzeme çeşitliliği, 2007.....	42
Resim 4.64 Kale içindeki yapılardan bazıları, 2007.....	42
Resim 4.65 Ayas Deniz Kalesi doğudan hava fotoğrafı, 2007.....	43

Resim 4.66 Batı görünüşü, 2007.....	44
Resim 4.67 A, B, C, D, E mekanlarının güney görünüşü, 2007.....	46
Resim 4.68 Doğu yönünde dağılmış taş bloklar, 2007.....	46
Resim 4.69 A mekanı içi, 2006.....	46
Resim 4.70 Ada Kalesi'nin kara kalesi ile ilişkisi ile ada yakınındaki kayalıklar.....	47
Resim 4.71 Ada'nın güneyindeki kalıntılar ve deniz içindeki kara hattı.....	47
Resim 4.73 Ada Kalesi'nin restorasyon öncesindeki durumu.....	48
Resim 4.74 2008 yılı restorasyonu sırasında yapının durumu.....	48
Resim 4.76 Batı cephesinin restorasyon öncesi görünüşü, 2007.....	49
Resim 4.77 Batı cephesi restorasyon sonrası görünüşü, 2008.....	49
Resim 4.78 Yapının kuzeydoğu duvarının restorasyon öncesi görünüşü, 2007.....	49
Resim 4.79 Kuzeydoğu duvarı restorasyon sonrası, 2008.....	49
Resim 4.80 Yapının sınırları ortasında kalan bölüm (G), 2007.....	49
Resim 4.81 G alanının 2008'deki görünüşü, 2008.....	49
Resim 4.82 Beşik tonozlu B mekanının restorasyon öncesi görünüşü, 2006.....	49
Resim 4.83 B mekanının restorasyon sonrası görünüşü, 2008.....	49
Resim 4.84 Kuzeydeki A mekanının restorasyon öncesi batı görünümü, 2006.....	50
Resim 4.85 A mekanı restorasyon sonrası batı görünüşü, 2008.....	50
Resim 4.86 Restorasyon öncesi A mekanı iç görünüşü, 2006.....	50
Resim 4.87 Restorasyon sonrasında A mekanı zemininde ortaya çıkarılan taş duvar bölümlenmesi, 2008.....	50
Resim 4.88 Dairesel mekanın (A) merkezindeki blok taşlar ve ana giriş kapısı, 2008.....	50
Resim 4.89, Resim 4.90 Restorasyon sırasındaki kazıda ortaya çıkarılan A mekanı bölümlenmesi, 2008.....	50
Resim 4.91 C-D mekanları arasındaki taş kemer, 2006.....	51
Resim 4.92 D mekanından batıya doğru açılan kemer, 2007.....	51
Resim 4.93 D mekanı iç görünüşü, 2007.....	51
Resim 4.94 C-D dış görünüşü, 2008.....	51
Resim 4.95 E mekanı doğu görünüşü, 2006.....	51
Resim 4.96 E mekanı tonozundaki dörtgen açıklık, 2006.....	51
Resim 4.97 E mekanında apsisi vurgulayan taş kemer, 2006.....	51
Resim 4.98 Temel seviyesinde kalan dış duvar, 2006.....	52
Resim 4.99 Duvarlarda farklı türde taşlar, batı, 2006.....	52
Resim 4.100 İç duvar örgülerinde de kullanılan farklı tür taş, 2007.....	52
Resim 4.101 Çok farklı renk ve dokudaki taşlar, devşirme sütun parçaları, 2007.....	52

Resim 4.102 Adanın güneyinde görülen yazılı taş parçası ve altında kenet izleri bulunan diğer taşlar, 2006.....	52
Resim 4.103 Ada çevresinde sıkça görülen, bir kısmı işlenmiş taşlar, 2007	52
Resim 4.104 Yapım sisteminin açıkça görüldüğü batı duvarı, 2006	52
Resim 4.106 Korykos Kara Kalesi güneybatı görünüşü, 2007	54
Resim 4.107 Korykos Kara Kalesi kuzeydoğu görünüşü ve önündeki karayolu, 2007.....	58
Resim 4.108 İç avlu görünüşü, doğuya doğru bakış, 2007	58
Resim 4.109 Doğu dış avlusundaki yıkıntılar, 2007.....	58
Resim 4.112 Doğu, kale ana kapısı dış görünüşü (K1), 2007	61
Resim 4.113 Kale ana kapısı, iç görünüşü, 2007.....	61
Resim 4.114 Kale kapısı iç köşesinde bulunan yazıt, 2007	61
Resim 4.115 Kale kapısı iç görünüşü, 2007.....	61
Resim 4.116 İç avluya giriş ana kapısı (K2), 2007.....	61
Resim 4.117 Güneybatı köşesinde deniz kapısı (K3), 2007	61
Resim 4.118 Çift surlu kalenin kuzey duvarları, 2007	62
Resim 4.119 Birkaç kat örülmüş batı iç duvarı, 2007.....	62
Resim 4.120 Batı dış ve iç duvarları, ortada Roma Kapısı, 2007.....	62
Resim 4.121 Batı iç duvarları, 2007	62
Resim 4.122 Doğu dış sur, E burcu, 2007.....	62
Resim 4.123 Kuzey dış duvarları, 2007	62
Resim 4.124 Kuzeydoğu iç suru, detay, 2007.....	62
Resim 4.125 D, K1, E burçları ile hendek, 2007.....	63
Resim 4.126 C burcu, dış sur, 2007.....	63
Resim 4.127 M burcu, kuzey görünüşü, 2007.....	63
Resim 4.128 I burcu, kuzey görünüşü, 2007.....	63
Resim 4.129 H burcu, doğu görünüşü, 2007.....	63
Resim 4.130 R burcu, batı görünüşü, 2007	63
Resim 4.131 F ve G burçları, 2007	63
Resim 4.132 S, dolu burç, 2007.....	63
Resim 4.133 Doğu, iç sur üzerinde yağ mazgalı, 2007.....	64
Resim 4.134 Kuzey, iç sur, yağ mazgalı kalıntısı, 2007.....	64
Resim 4.135 Kuzey dış sur üzerinde mazgal, 2007.....	64
Resim 4.136 Doğu, dış sur üzerindeki B burcunda mazgal, 2007.....	64
Resim 4.137 Doğu, dış sur burçlarında mazgal, 2007	64
Resim 4.138 Doğu, iç sur, O burcu mazgalları, 2007.....	64

Resim 4.139 M burcunda görülebilen mevcut dendanlar, 2007.....	64
Resim 4.140 Kuzey dış surlarında duvar örülerek onarılan, yükseltelen dendanlar, 2007.....	65
Resim 4.141 Surlarda blok taş ile oluşturulan merdiven, 2007.....	65
Resim 4.142 Çeşitli dönemlerde üst üste örülen ve kalınlaşan duvarlar, 2007.....	65
Resim 4.143 R burcu güney köşesinden detay, 2007.....	65
Resim 4.144 M-N burçları arasındaki duvarda görülen ahşap giriş izleri, 2007.....	65
Resim 4.145 K1 ile E burcu arasındaki, doğu dış surunun iç görünüşü, 2007.....	65
Resim 4.146 Önde, kale içindeki 1 no'lu yapı kalıntısı, arkada 7 ve 6 no'lu yapıların kalıntıları, 2007.....	66
Resim 4.147 Avlunun kuzeyindeki 2 no'lu yapı, 2007.....	66
Resim 4.148 O burcu, güneybatı cephesi, 2007.....	66
Resim 4.149 3 no'lu yapı, sarnıç, 2007.....	66
Resim 4.150 7 no'lu yapı, 2007.....	66
Resim 4.151 1 no'lu yapı önündeki "Roma Kapısı", 2007.....	66
Resim 4.152 Korykos Ada Kalesi, kuzeybatı görünüşü.....	67
Resim 4.153 Korykos Ada Kalesi güneybatı görünüşü.....	68
Resim 4.154 Kuzeybatı köşesi, 2007.....	71
Resim 4.155 G burcu, 2007.....	71
Resim 4.156 Batı duvarındaki taş kaplamaların düşmesiyle oluşan bozulmalar, 2007.....	71
Resim 4.157 K1 iç görünüşü, 2007.....	71
Resim 4.158 C burcu merdiven mazgalı, 2007.....	71
Resim 4.159 Avlu içindeki duvar kalıntıları arasında, döşemede ortaya çıkarılan mozaikler, 2007.....	71
Resim 4.160 Korykos Ada Kalesi fotoğrafı, 1893.....	72
Resim 4.161 1905- Gertrude Bell fotoğraflarında Korykos Ada Kalesi'nin kuzey görünüşü.....	72
Resim 4.162 Gertrude Bell fotoğraflarında ada kalesinin batı (iç) görünüşü, 1905.....	73
Resim 4.163 C burcundan kale içine bakış, 2007.....	73
Resim 4.164 E burcundan kale içine bakış, 2007.....	73
Resim 4.165 Kalenin ana giriş kapısı K1, 2007.....	74
Resim 4.166 K1 içinden kale içine bakış, 2007.....	74
Resim 4.167 K4, doğu kapısı, iç görünüş, 2007.....	74
Resim 4.168 K2, batı kapısı, dış görünüş, 2007.....	74
Resim 4.169 K2, batı kapısı, iç görünüş, 2007.....	74
Resim 4.170 Doğu duvarı, 2007.....	75
Resim 4.171 Güney duvarı ve seyirdim yolu merdiveni, 2007.....	75

Resim 4.172 Güney duvarının dış görünüşü, 2007.....	75
Resim 4.173 Kuzeybatı duvarı iç görünüşü, 2007.....	75
Resim 4.174 Güneydoğu duvarı dış görünüşü, 2007.....	75
Resim 4.175 Kuzeydoğu duvarı dış görünüşü, 2007.....	75
Resim 4.176 Batı görünüşü, 2007.....	76
Resim 4.177 G burcu kuzey görünüşü, 2007.....	76
Resim 4.178 F burcu batı görünüşü, 2007.....	76
Resim 4.179 A burcu batı görünüşü, 2007.....	76
Resim 4.180 C burcu doğu görünüşü, 2007.....	76
Resim 4.181 C burcu kuzey görünüşü ve bu cephedeki kitabe, 2007.....	76
Resim 4.182 D burcu doğu görünüşü, 2007.....	76
Resim 4.183 E burcu batı görünüşü, 2007.....	77
Resim 4.184 C burcunda mevcut mazgallar, 2007.....	77
Resim 4.185 C burcu merdiven mazgalı, 2007.....	77
Resim 4.186 Güney duvarı mazgalı, 2007.....	77
Resim 4.187 G burcu mazgalı dış görünüşü, 2007.....	77
Resim 4.188 E ve G burçları arasındaki, H bölümünün doğu görünüşü, 2007.....	77
Resim 4.189 H yapısı güney koridoru, 2007.....	78
Resim 4.190 H yapısı kuzey koridoru, 2007.....	78
Resim 4.191 I, avlu içindeki kilise kalıntısı, 2007.....	78
Resim 4.192 Avludaki sarnıçlardan batıdaki, 2007.....	79
Resim 4.193 Sarnıçlara bağlanan su kanalı, 2007.....	79
Resim 4.194 Avlu ortasındaki yapı kalıntıları, 2007.....	79
Resim 4.195 Kalıntıların zemininde ortaya çıkarılan özgün döşeme kaplamaları, 2007.....	79
Resim 4.196 Mozaikli odalardan biri, 2007.....	79
Resim 4.197 Odalardaki mozaikli döşemelerden biri, 2007.....	79
Resim 4.198 Liman Kalesi güneydoğu görünüşü, 2009.....	80
Resim 4.199 Liman Kalesi batı görünüşü, 2009.....	81
Resim 4.200 Liman Kalesi yıkık doğu duvarları, 2009.....	85
Resim 4.201 Liman Kalesi bitki ve yıkıntıların arasında yıkık doğu duvarı, 2009.....	85
Resim 4.202 Liman Kalesi D burcunda malzeme sorunları, 2009.....	85
Resim 4.203 Liman Kalesi batı görünüşü, 2009.....	86
Resim 4.204 Liman Kalesi yıkık batı duvarları, 2009.....	86
Resim 4.205 İki avluyu ayıran duvar ve üzerindeki kapı izi, 2009.....	87
Resim 4.206 Avlu duvarındaki kapının güneyden görünüşü, 2009.....	87

Resim 4.207 Liman Kalesi güneydoğu görünüşü, 2009	87
Resim 4.208 Güney köşesinde yer alan profilli silme taşı, 2009	88
Resim 4.209 Kuzeydoğu görünüşü, 2009	88
Resim 4.210 Güneydoğu duvarı, 2009.....	88
Resim 4.211 Kuzeydoğu duvarı, 2009.....	88
Resim 4.212 Kuzeydoğu duvarı iç görünüşü, 2009.....	88
Resim 4.213 Kuzey köşesi, 2009.....	88
Resim 4.214 D burcu doğu görünüşü, 2009.....	89
Resim 4.215 E burcu kuzeydoğu görünüşü, 2009	89
Resim 4.216 A burcu kuzeydoğu görünüşü, 2009.....	89
Resim 4.217 B burcu iç (güney) görünüşü, 2009	89
Resim 4.218 D burcunun üst katının doğudan görünüşü, 2009.....	89
Resim 4.219 D burcu içinden görünüş, 2009	89
Resim 4.220 Güney cephesindeki top mazgalı, 2009.....	90
Resim 4.221 Güneybatıda, kapatılmış top mazgallarından biri, 2009.....	90
Resim 4.222 Avlu dendanlarının kuzeyden görünüşü, 2009.....	90
Resim 4.223 Avlu duvarı üzerindeki dendanlar, 2009.....	90
Resim 4.224 Güneydoğu duvarı üzerindeki dendanlar, 2009	90
Resim 4.225 Güney duvarı dendanları ve mazgalları, 2009	90
Resim 4.226 C yapısı, iç (doğu) görünüşü, 2009	90
Resim 4.227 C yapısı batı duvarında boru kalıntıları, 2009.....	91
Resim 4.228 C yapısı güney duvarında baca? Nişi, 2009.....	91
Resim 4.229 C yapısına doğudan bakış, arkada Boğsak Adası, 2009	91
Resim 4.230 Kuzeyden ikinci avluya bakış, 2009.....	92
Resim 4.231 Batıdan Avlu 1'in görünüşü, 2009	92
Resim 4.232 Mamure Kalesi güney görünüşü	93
Resim 4.233 Mamure Kalesi kuzeydoğu görünüşü, 2008	94
Resim 4.234 Avlu 1 ve Avlu 2 arasındaki yıkılmış duvar, 2008.....	98
Resim 4.235 Kuzeydoğuda, 1M' payandası, 2008	98
Resim 4.236 Hendek, kuzeydoğu görünüşü, 2008	98
Resim 4.237 2G burcundaki K1 kapısı, kuzey, 2008	100
Resim 4.238 Doğu duvarındaki K2 kapısı, 2008.....	100
Resim 4.239 Batıdaki K3 kapısı, 2001?.....	100
Resim 4.240 Hasar görmüş iç kale kapısı, K5, 2008.....	100
Resim 4.241 Güney duvarı iç görünüşü, 2008	101

Resim 4.242 Kuzey duvarı iç görünüşü, 2008	101
Resim 4.243 Kuzey duvarı dış görünüşü, 2008.....	101
Resim 4.244 Güney duvarı dış görünüşü, 2008.....	101
Resim 4.245 Güneybatı duvarları, arkada iç kale duvarları, 2008	101
Resim 4.246 Avlu duvarı ve arkada kuzey duvarı, 2008	101
Resim 4.247 İç kaleye bağlanan galerili güneybatı duvarı kesiti, 2008	102
Resim 4.248 Başkuleye (1N) bağlanan çift dandanlı geniş duvar, 2008	102
Resim 4.249 Başkule (1N) güney görünüşü, 2008	102
Resim 4.250 İç kale burçlarından 1F, doğu görünüşü, 2008.....	102
Resim 4.251 Avlu 2 burçları, 1C ve 1D, 2008	103
Resim 4.252 Avlu 2'den iç kale burçlarının görünüşü, solda K5, sağda A burcu, 2008	103
Resim 4.253 Kuzeydoğu burçları, 2008.....	103
Resim 4.254 Kuzeybatı burçları, 2008.....	103
Resim 4.255 Avlu 1 ve Avlu 2 arasındaki 1A ve 1B burçları, 2008	103
Resim 4.256 1N, Başkulede top mazgalı görünüşü, 2008	104
Resim 4.257 Burçlarda top mazgalı ve tip 3, mazgal, 2008.....	104
Resim 4.258 Tip 3, mazgal, 2G burcundan, 2008	104
Resim 4.259 1N-K2 arasında çift yönlü dandanlar, 2008.....	104
Resim 4.260 Burç dandanları, 2008.....	104
Resim 4.261 İkinci avludaki cami, önündeki su haznesi ve bozulan su yolu, 2008.....	105
Resim 4.262 Kuzeyde, kale içine su taşıyan kemerler, 2008	105
Resim 4.263 İkinci avluda, girişin karşısındaki tonozlu dükkanlar, 2008	105
Resim 4.264 İç kalede yapı kalıntıları, 2008.....	105
Resim 4.265 Başkule, (1N) güney görünüşü, 2008	105
Resim 4.266 Hendeğin batı köşesindeki hendek duvarı, 2008.....	105
Resim 4.267 Kalenin kuzeydoğudan görünüşü, 2009	106
Resim 4.268 Güney Kalesi doğu görünüşü, 2009	107
Resim 4.269 Güney Kalesi kuzeydoğu görünüşü, 2009	109
Resim 4.270 Güney Kalesi, avlunun güneyi, 2009.....	109
Resim 4.271 K2 iç görünüşü, 2009.....	109
Resim 4.272 Ana kapıların doğudan görünüşü, 2009.....	110
Resim 4.273 K1, doğu görünüşü, 2009.....	110
Resim 4.274 K1, iç görünüşü, 2009.....	110
Resim 4.275 K1 içinden limana bakış, 2009.....	110
Resim 4.276 K2 dış görünüşü (kuzey) ve girişteki granit yekpare sütun, 2009.....	110

Resim 4.277 Doğuda, alt surlardaki K3, 2009	110
Resim 4.278 Doğu yönünde dış surlar, 2009	111
Resim 4.279 Doğu yönünde iç sur, 2009	111
Resim 4.280 Güneybatı köşe duvarı (G), 2009	111
Resim 4.281 Doğu, iç surda payanda (E), 2009	111
Resim 4.282 F burcu, kuzey görünüşü, 2009	111
Resim 4.283 H kulesi, güneybatı görünüşü, 2009	111
Resim 4.284 A burcu, doğu görünüşü, 2009	112
Resim 4.285 B burcu, batı görünüşü, 2009	112
Resim 4.286 C burcu, batı görünüşü, 2009	112
Resim 4.287 D burcu, kuzeydoğu görünüşü, 2009	112
Resim 4.288 Güney duvarı üzerinde 25x30cm.'lik gözlem açıklığı, 2009	112
Resim 4.289 K1 yanında, kuzeydeki küçük kilise, 2009	112
Resim 4.290 Kuzeydeki küçük kilisenin giriş açıklığı, 2009	112
Resim 4.291 Avlu ve içindeki yıkıntılar, kuzeye bakış, 2009	112
Resim 4.292 Avlu içindeki büyük kilise kalıntısı, doğuya bakış, 2009	113
Resim 4.293 Avlunun kuzeyindeki yapı kalıntıları, 2009	113
Resim 4.294 Avluda, doğu duvarı yakınındaki sarnıç kalıntısı, 2009	113
Resim 4.295 Kalenin denizle ilişkisi, gizli limanın girişi, 2009	113
Resim 4.296 Kalenin doğusundaki gizli limanların görünüşü, 2009	113
Resim 4.297 Gizli limanın doğal kemeri, 2009	113
Resim 4.298 Kalenin kuzeybatısındaki limanı, 2009	114
Resim 4.299 Doğudaki gizli koyları örten tepe üzerindeki nekropol, 2009	114
Resim 4.300 K1, ana kapıya giderken yoğun bitki altında tespit edilen çeşme kalıntısı, 2009	114
Resim 4.301 Çeşmenin? batı duvarı, 2009	114
Resim 4.302 Kale silüetine yansıyan Antioch Ad Gragum kentinin kalıntıları, 2009	114
Resim 4.303 Iotape doğu görünüşü, 2009	115
Resim 4.304 Iotape, kuzey görünüşü, 2009	116
Resim 4.305 Kuzeydoğu görünüşü, 2009	118
Resim 4.306 Kale içindeki duvar kalıntıları ve bitki örtüsü, 2009	118
Resim 4.307 Güneydoğu, zemin seviyesine inmiş duvarlar, 2009	118
Resim 4.308 Kale içinde kazılarak açılmış çukurlar, 2009	118
Resim 4.309 Kuzeydoğu görünüşü, ön planda Roma dönemi liman kalıntıları, arka planda kale, 2009	119
Resim 4.310 Kuzeybatı görünüşü, solda liman caddesi kalıntıları, üstte kalenin kuzey	

duvarları, kaleyi ve etrafını saran bitki örtüsü, sağda denize inen kayalıklar, 2009	119
Resim 4.311 Iotape, doğuda liman kumsalındaki mağara, 2009	120
Resim 4.312 Iotape, batı görünüşü, 2009	120
Resim 4.313 Iotape, doğudaki küçük liman ve kalıntılar, 2009	121
Resim 4.314 Kuzeyde, kalenin eteğinde Roma dönemi kalıntıları, 2009	121
Resim 4.315 Kzueydoğu duvarı, kayalık temel ve üstünde moloz taş duvarlar, 2009	122
Resim 4.316 Kuzey duvarı altında kalıntıların düzenlenmesiyle oluşturulduğu anlaşılan alçak duvarlar, 2009	122
Resim 4.317 Kuzey duvarı, 2009	122
Resim 4.318 Mevcut moloz taş duvarlar, kuzeydoğu, 2009	122
Resim 4.319 Kuzey, giriş kapısı duvar kalıntısı, 2009	122
Resim 4.320 Kale içinde moloz taş yığınları arasında dikkat çeken uzun taş bloklar, 2009	122
Resim 4.321 Batı duvarında iki ayrı dönem duvarının birleşimi, 2009	122
Resim 4.322 Güney duvarı kalıntıları, 2009	123
Resim 4.323 Batı duvarlarının mevcut durumu, 2009	123
Resim 4.324 Kale içinde, sarnıç olduğu tahmin edilen dairesel duvar kalıntısı, 2009	123
Resim 4.325 Kuzey, giriş duvarında irili ufaklı moloz taşlar, 2009	123
Resim 4.326 Eski kaynaklarda bahsedilen ve çözümlemesi yapılmaya çalışılan kaideler ve yazıtları, 2009	123
Resim 4.327 Kale önünde, yol kenarında bulunan taş tekne kalıntısı, 2009	123
Resim 4.328 Alanya Kalesi güneybatı görünüşü, 2007	124
Resim 4.329 Alanya Kalesi havadan görünüm	125
Resim 4.330 Alanya Kalesi dendanları	127
Resim 4.331 Alanya Kalesi güney görünüşü, 2007	129
Resim 4.332 İç kalenin havadan görünüşü	129
Resim 4.333 Tophane	129
Resim 4.334 Tersane binaları, 2007	129
Resim 4.335 Güneydoğu surları, iç görünüş, 2008	129
Resim 4.337 Alanya Kalesi kuzeydoğu görünüşü, sağ üstte Ahmedek, 2007	131
Resim 4.338 İç kalenin havadan görünüşü, güneyden bakış	131
Resim 4.339 Ahmedek, havadan görünüşü	132
Resim 4.340 K1, Yukarı kapı görünüşü	132
Resim 4.341 K1, Yukarı kapı ön görünüşü	132
Resim 4.342 İç kaleye bağlanan batı surları	132

Resim 4.343 Güney surları, alt kotta Esat Burcu.....	132
Resim 4.344 Güneybatı surları.....	133
Resim 4.345 Kızıl Kule'ye bağlanan galerili kuzey surları.....	133
Resim 4.346 Kızıl kule doğu görünüşü, 2007.....	133
Resim 4.347 Tophane, doğu görünüşü, 2007.....	133
Resim 4.348 Güneybatı burçlarından biri.....	134
Resim 4.349 Doğu burçlarından biri, 2008.....	134
Resim 4.350 Kızıl Kule'nin mazgallarla kuşatılmış duvarları, 2008.....	134
Resim 4.351 Kızıl Kule'de mazgallar, 2008.....	135
Resim 4.352 Dendanların görünüşü.....	135
Resim 4.353 Tersanenin görünüşü.....	136
Resim 4.354 Süleymaniye Camii'nin batıdan görünüşü, 2008.....	136
Resim 4.355 Side yarımadası.....	137
Resim 4.356 Side, batı görünüşü.....	141
Resim 4.357 Side kara surlarının havadan görünüşü.....	141
Resim 4.358 Tiyatroya bağlanan O ve P burçları, 2009.....	141
Resim 4.359 Kara surları doğu kesiminin içten görünüşü, 2009.....	142
Resim 4.360 Kara surlarının dış görünüşü (doğu).....	142
Resim 4.361 Kara surlarının dış görünüşü (kuzeydoğu).....	142
Resim 4.362 Kara surlarının iç görünüşü (doğu).....	143
Resim 4.363 Seyirdim terası altındaki ayaklar.....	143
Resim 4.364 Dış yüzde mazgallar ve silmeler.....	143
Resim 4.365 C burcu doğu görünüşü.....	144
Resim 4.366 Burçlarda ahşap girişlerin oturtulduğu taşlar.....	144
Resim 4.367 Kuzeyden Side kentine bakış.....	145
Resim 4.368 Liman ve surların mevcut görünüşü.....	145
Resim 4.369 Antalya Limanı ve kale.....	146
Resim 4.370 Liman ve liman duvarlarının görünüşü.....	147
Resim 4.371 Antalya Kaleiçi hava fotoğrafı.....	150
Resim 4.372 Saat Kulesi, 2008.....	150
Resim 4.373 Binalardan arındırılmış mevcut duvarlar.....	150
Resim 4.374 Hıdırlık Kulesi.....	150
Resim 4.375 Limana bakan batı surları.....	150
Resim 4.376 Güneybatı liman surları.....	151
Resim 4.377 Liman surları ve güney deniz burcu.....	151

Resim 4.378 Kuzeybatı surları ve kuzey deniz burcu kalıntısı	151
Resim 4.379 Liman güneybatı surları.....	151
Resim 4.380 Liman girişi ve Hadrianus kapısı.....	152
Resim 4.381 Hadrianus (batı) kapısı ve güneyindeki burç ile bağlantısı.....	153
Resim 4.382 Limanın doğu surları	153
Resim 4.383 Limandaki galerili batı duvarlarının görünüşü.....	154
Resim 4.384 Kuzeye bağlanan galerilerin iç görünüşü.....	154
Resim 4.385 Galerili duvarların seyirdim yolu	154
Resim 4.386 Güney duvarlarından bir bölüm	154
Resim 4.387 Doğu duvarlarından bir bölüm.....	154
Resim 4.388 İki kuzey burcunun görünüşü.....	155
Resim 4.389 Kalenin batı burçlarından biri	155
Resim 4.390 Orta surlar üzerindeki Nöbethane burcu.....	155
Resim 4.391 Doğu duvarlarından bir bölüm.....	156
Resim 4.392 Batı, liman duvarlarında dendanlar	156
Resim 4.393 Kaleköy güney görünüşü, 2009.....	157
Resim 4.394 Kaleköy, güneybatı görünüşü, 2009	158
Resim 4.395 Kaleköy Açık hava müzesi girişi, 2009.....	161
Resim 4.396 Güneybatı, iç görünüş ve avlu, 2009	161
Resim 4.397 Doğu duvarına bitişik mekanda koruma önlemi, 2009.....	161
Resim 4.398 Doğu duvarı üzerindeki mekanda çatlaklara müdahale, 2009	161
Resim 4.399 Doğu görünüşü, 2009.....	163
Resim 4.400 Doğu duvarı iç görünüşü ve avlu, 2009.....	163
Resim 4.401 Güneybatı, iç görünüş ve avlu, 2009	163
Resim 4.402 Giriş, güney duvarları ve avlu, 2009	163
Resim 4.403 Kale ve doğusunda devam eden antik duvar kalıntıları, 2009	163
Resim 4.404 K1, ana kapı iç görünüşü, 2009.....	164
Resim 4.405 K1, giriş sahanlığı, 2009	164
Resim 4.406 Güneybatı duvarındaki kapı açıklığı, 2009	164
Resim 4.407 Güney duvarı iç görünüşü, 2009	164
Resim 4.408 Doğu duvarında farklı dönem yapımları, 2009	164
Resim 4.409 Güney duvarı dendan ve mazgalları, 2009	164
Resim 4.410 Güneybatı duvarı dış görünüşü, 2009	165
Resim 4.411 İç kale duvarında iki farklı dönem izi, 2009	165
Resim 4.412 Kalenin doğusundaki Antik dönem sur kalıntıları, 2009	165

Resim 4.413 Kalenin batısındaki Antik dönem sur kalıntıları, 2009.....	165
Resim 4.414 İç kaleden A burcu görünüşü, 2009.....	165
Resim 4.415 Sur dışından, doğudan A burcuna bakış, 2009.....	165
Resim 4.416 A burcu girişi, 2009.....	165
Resim 4.417 Avlu içinden A burcu görünüşü, 2009.....	165
Resim 4.418 Giriş sahanlığı mazgal ve dendanları, 2009.....	166
Resim 4.419 Güneybatı mazgalları, 2009.....	166
Resim 4.420 Güneydoğu mazgalları, 2009.....	166
Resim 4.421 Güneydoğu mazgal detayı, 2009.....	166
Resim 4.422 Kuzeybatıda dendanların görünüşü, 2009.....	166
Resim 4.423 Güney duvarı dendanları, 2009.....	166
Resim 4.424 İç kale altındaki kıklopik duvarlar, 2009.....	167
Resim 4.425 Küçük taş ve harçla derzlenen güney duvarı dış yüzü, 2009.....	167
Resim 4.426 Kaledeki oyma alt sarmıç, 2009.....	167
Resim 4.427 Kayaya oyulmuş üst (iç kale) sarmıç, 2009.....	167
Resim 4.428 Ev tipi mezar (D), 2009.....	167
Resim 4.429 Yerinde oyma küçük tiyatro, 2009.....	167
Resim 4.430 Güney duvarına eklenmiş yapı kalıntıları, 2009.....	167
Resim 4.431 Güneydoğuda ocaklı yapı kalıntısı, 2009.....	167
Resim 4.432 Aperlai surlarının hava fotoğrafı.....	168
Resim 4.433 Aperlai surlarının batı görünüşü.....	169
Resim 4.434 Kale ve çevresinin coğrafi yapısı.....	171
Resim 4.435 Taş ve bitkilerle örtülmüş kalenin mevcut görünümü, 2009.....	171
Resim 4.436 Doğal şartlara açık durumdaki duvarlarda oluşan hasarlar (doğu), 2009.....	171
Resim 4.437 Güneyden kalenin görünüşü.....	172
Resim 4.438 Batıdan kalenin görünüşü, 2010.....	172
Resim 4.439 K1, ana kapı önündeki avlu, 2009.....	173
Resim 4.440 K1, ana kapı, 2009.....	173
Resim 4.441 K2, doğu görünüşü, 2009.....	173
Resim 4.442 K3, batı görünüşü, 2009.....	173
Resim 4.443 Avlu içine açılan burç? Kapısı, 2009.....	173
Resim 4.444 Kuzey duvarı görünüşü.....	173
Resim 4.445 Batı duvarı görünüşü.....	174
Resim 4.446 Doğu duvarı görünüşü, 2009.....	174
Resim 4.447 Geri planda Ortaçağ kilisesi ve önde ona bağlanan sur, 2009.....	174

Resim 4.448 Kuzeyde iki farklı dönem duvarı, 2009	174
Resim 4.449 Doğuda D burcu, 2009.....	174
Resim 4.450 F burcu kalıntıları, 2009.....	175
Resim 4.451 I burcu kalıntıları.....	175
Resim 4.452 Kuzey duvarı dış görünüşü, 2009.....	175
Resim 4.453 Doğu duvarı dış yüzünde moloz taş duvar ve harçlı dolgular, 2009.....	175
Resim 4.454 Doğu duvarı iç görünüşü, 2009.....	175
Resim 4.455 Kuzeydeki geç dönem duvarlarında onarım, 2009.....	175
Resim 4.456 Kale içindeki yıkıntılar, 2009.....	176
Resim 4.457 Sur içinde, işlevi bilinmeyen tonozlu yapı, 2009.....	176
Resim 4.458 Marmaris Kalesi'nin görünüşü.....	177
Resim 4.459 Marmaris Kalesi güney görünüşü, 2009.....	178
Resim 4.460 Kalenin güneybatıdan görünememezliği, 2009.....	181
Resim 4.461B burcu bodrum katında derz uygulaması, 2009.....	181
Resim 4.462 Giriş kapısı doğusundaki mazgalda tesisat bağlantıları, 2009.....	181
Resim 4.463 B burcu doğu görünüşü, 2009.....	181
Resim 4.464 Kalenin 1940'lı yıllardaki görünümü.....	182
Resim 4.465 1970'li yıllarda B burcunun görünümü.....	182
Resim 4.466 Avlunun güneyi, arkada B,C burçları, 2009.....	183
Resim 4.467 Güneybatıdan avlunun görünüşü, 2009.....	183
Resim 4.468 Giriş ve kuzey duvarı görünüşü, 2009.....	183
Resim 4.469 Kuzeydoğudan avlunun, kalenin genel görünümü, 2009.....	183
Resim 4.470 K1, ana kapının dış görünüşü, 2009.....	183
Resim 4.471 K1, ana kapının iç görünüşü, 2009.....	183
Resim 4.472 Ana kapı üzerindeki kitabe, 2009.....	184
Resim 4.473 Doğu duvarı dış görünüşü, 2009.....	184
Resim 4.474 Doğu duvarı iç görünüşü, 2009.....	184
Resim 4.475 Doğu duvarı üzerindeki nöbetçi odaları, 2009.....	185
Resim 4.476 Batı duvarında merdivenin komumu, 2009.....	185
Resim 4.477 Batı duvarında seyirdim yolu, 2009.....	185
Resim 4.478 B burcu kuzey görünüşü, 2009.....	186
Resim 4.479 C burcu güneydoğu görünüşü, 2009.....	186
Resim 4.480 D burcu güney görünüşü, 2009.....	186
Resim 4.481 K1 birinci katındaki A mekanı doğu görünüşü, 2009.....	186
Resim 4.482 Batı duvarında dendan mazgalı, 2009.....	187

Resim 4.483 Giriş kapısı mazgalı, 2009	187
Resim 4.484 Batı duvarında top mazgalı, 2009.....	187
Resim 4.485 B burcu üst katında doğu mazgalı, 2009.....	187
Resim 4.486 Güney duvarı dendanları, 2009	188
Resim 4.487 B burcu terasında görülen bayrak ya da kandil? taşı, 2009	188
Resim 4.488 Güney duvarına bitişik yapılan idare binası ve önündeki setler, 2009.....	188
Resim 4.489 Orhaniye Kalesi güneydoğu görünüşü, 2009.....	189
Resim 4.490 Orhaniye Kalesi batı görünüşü, 2009	190
Resim 4.491 Batı görünüşü ve giriş açıklığı, 2009.....	193
Resim 4.492 Batı iç duvarı ve avludaki taş yığınları ile bitki örtüsü, 2009.....	193
Resim 4.493 Kale güney dış surunda malzeme hasarları, 2009	193
Resim 4.494 Orhaniye Kalesi kuzeybatı görünüşü, 2009	194
Resim 4.495 Güneybatı görünüşü, 2009.....	194
Resim 4.496 Ada ve kalenin güneydoğu görünüşü, 2009.....	195
Resim 4.497 K1, ana kapının dış görünüşü, 2009	195
Resim 4.498 K2, iç kapının içten görünüşü, 2009.....	195
Resim 4.499 K1, iç görünüşü, 2009.....	195
Resim 4.500 K2, bozulan merdivenler, 2009.....	195
Resim 4.501 Batıdan kuzeye doğru yükselen duvarlar, 2009	196
Resim 4.502 Doğu duvarları, 2009.....	196
Resim 4.503 Kuzey duvarı dış görünüşü, 2009.....	196
Resim 4.504 Kuzey duvarında seyirdim yolu merdiveni kalıntısı, 2009.....	196
Resim 4.505 Batı duvarında seyirdim yolu merdiveni kalıntısı, 2009	196
Resim 4.506 Doğuda kayalar üzerinde kademeli yükselen duvarlar, 2009	196
Resim 4.507 Kuzeyde, kademeli olarak yükselen duvarlar, 2009.....	196
Resim 4.508 Güneybatı sarnıcının (A) doğudan görünüşü, 2009	197
Resim 4.509 Kuzeybatı sarnıcı (D), 2009.....	197
Resim 4.510 Batıdaki yaşam odaları (C), 2009.....	197
Resim 4.511 Batıdaki yaşam odaları arasındaki kapı, 2009.....	197
Resim 4.512 Doğudaki şapelin (B) kuzey duvarı kalıntısı, 2009.....	197
Resim 4.513 Doğuda apsisi görülebilen şapelden geriye kalanlar, 2009.....	197
Resim 4.514 Alt avlunun yıkılan batı duvarları, 2009.....	198
Resim 4.515 Kuzeydoğu görünüşü, 2009	198
Resim 4.516 Kuzey görünüşü, 2009.....	198
Resim 4.517 Güney görünüşü, 2009.....	198

Resim 4.518 Selimiye Kalesi kuzey görünüşü, 2009	199
Resim 4.519 Selimiye Koyu, ada ile kalenin komu ilişkisi, 2009	200
Resim 4.520 Güney görünüşü, 2009	203
Resim 4.521 Batı görünüşü, 2009	203
Resim 4.522 Kuzeybatı duvarının iç görünüşü, 2009	203
Resim 4.523 Adadaki burç, kuzeydoğu görünüşü, 2009	203
Resim 4.524 Güneybatı görünüşü, 2009	204
Resim 4.525 Güney görünüşü, 2009	204
Resim 4.526 Kuzeydoğu görünüşü, 2009	205
Resim 4.527 kalenin güneydoğu görünüşü, 2009	205
Resim 4.528 K1, kuzey kapısı, 2009	206
Resim 4.529 K1'den geriye kalan söve taşı, 2009	206
Resim 4.530 Batı duvarı, 2009	206
Resim 4.531 Batı duvarı iç görünüşü, 2009	206
Resim 4.532 E mekanı güney duvarı, 2009	206
Resim 4.533 E mekanı doğu duvarı, 2009	206
Resim 4.534 C mekanı kuzey duvarı, 2009	207
Resim 4.535 D mekanı güney duvarı, 2009	207
Resim 4.536 G mekanı güney duvarı, 2009	207
Resim 4.537 F mekanı güney duvarı, 2009	207
Resim 4.538 Doğu duvarları, 2009	207
Resim 4.539 D-E arasındaki bölücü duvar, 2009	207
Resim 4.540 I burcu, iç görünüşü, 2009	207
Resim 4.541 I burcu, kuzey görünüşü, 2009	207
Resim 4.542 I burcu, doğu görünüşü, 2009	207
Resim 4.543 G mekanı güney duvarındaki mazgal, 2009	208
Resim 4.544 J mekanı doğu duvarındaki mazgal, 2009	208
Resim 4.545 Batı duvarındaki duvara monte edilmiş boru hattı, 2009	208
Resim 4.546 J yapısı ve kale ile bağlantısı, 2009	208
Resim 4.547 Burcun kuzeydoğu görünüşü, 2009	209
Resim 4.548 Adacık ve burcun batı görünüşü, 2009	209
Resim 4.549 Güneydoğu duvarı iç görünüşü, 2009	210
Resim 4.550 Burcun iç görünüşü, 2009	210
Resim 4.551 Adanın batı görünüşü, 2009	210
Resim 4.552 Burcun doğu görünüşü, 2009	210

Resim 4.553 Sarnıcın üstü, 2009	210
Resim 4.554 Güneydoğu görünüşü, 2009	210
Resim 4.555 Bozukkale, kuzeydoğu görünüş, 2009	211
Resim 4.556 Güneydoğudan Bozukkale'nin genel görünümü, 2009	212
Resim 4.557 A burcundan kale içine, doğuya doğru bakış, 2009	215
Resim 4.558 I burcu ve üzerindeki bozulmalar, 2009	215
Resim 4.559 Duvarlar, kale içi ve dışında bitkilerin örttüğü yüzeyler, 2009	215
Resim 4.560 Bozukkale kuzey görünüşü, 2009	217
Resim 4.561 Doğu tepesinden kale içinin görünüşü, 2009	217
Resim 4.562 K1, ana kapının iç görünüşü, 2009	218
Resim 4.563 K1, ana kapının dış görünüşü, 2009	218
Resim 4.564 K2, doğu kapısının içeriden görünüşü, 2009	218
Resim 4.565 K2, dış görünüşü, 2009	218
Resim 4.566 Kuzey duvarları, 2009	218
Resim 4.567 B burcu kuzey duvarı, 2009	218
Resim 4.568 A burcu kuzey görünüşü, 2009	219
Resim 4.569 G burcu? kalıntıları, 2009	219
Resim 4.570 B burcu kuzey görünüşü, 2009	219
Resim 4.571 C burcu doğu görünüşü, 2009	219
Resim 4.572 E burcu doğu görünüşü, 2009	219
Resim 4.573 H burcu kuzey görünüşü, 2009	219
Resim 4.574 I burcunda mazgal açıklığı, 2009	220
Resim 4.575 I burcunda mazgal görünüşü, 2009	220
Resim 4.576 Kaya temeller üzerinde kuzey duvarının A burcuna bağlanan bölümü, 2009	220
Resim 4.577 Avlu içindeki kayalıklardan kesilen taşların izi, 2009	220
Resim 4.578 A burcu temeli, 2009	220
Resim 4.579 Güneybatı duvarında blok taşlar, 2009	220
Resim 4.580 Doğudaki sarnıç (O), 2009	221
Resim 4.581 Batıdaki sarnıç (N), 2009	221
Resim 4.582 Doğu ucundaki su toplama haznesi ve etrafındaki kanallar, 2009	221
Resim 4.583 Yerinde oyma su haznesi ve kanal bağlantısı, 2009	221
Resim 4.584 Taş su haznesi, 2009	221
Resim 4.585 Kuzey burçları önünde görülen taş haznelere biri, 2009	221
Resim 4.586 Sarnıca yönelen su kanalı, 2009	222
Resim 4.587 Kuzey duvarında çörlen, 2009	222

Resim 4.588 Kayalıklar üstündeki mağara girişi, 2009	222
Resim 4.589 Görülebildiği kadarıyla mağaranın içi, 2009	222
Resim 4.590 Iasos güney görünüşü	223
Resim 4.591 Iasos Akropol Kalesi güneybatı görünüşü, 2008	224
Resim 4.592 Avlunun batı kısmının görünüşü, 2009	227
Resim 4.593 Güney duvarı (M-L arası), 2009	227
Resim 4.594 Batı duvarında çözülen bağlayıcı nedeniyle dağılan taşlar, 2009	227
Resim 4.595 Iasos Akropol Kalesi kuzeybatı görünüşü, 2009	229
Resim 4.596 Iasos Akropol Kalesi kuzeydoğu görünüşü, 2009	229
Resim 4.597 Kalenin güney görünüşü, 2008	229
Resim 4.598 K1, ana kapı iç görünüşü, 2009	230
Resim 4.599 K1, ana kapı dış görünüşü, 2009	230
Resim 4.600 K1, mermer söve, eşik ve döşemesi, iç görünüşü, 2009	230
Resim 4.601 K1, dış görünüşü, 2009	230
Resim 4.602 Güneybatı kapısı (K2) mevcut durumu, 2009	230
Resim 4.603 K2 iç görünüşü, 2009	230
Resim 4.604 Doğu duvarı iç görünüşü, 2009	231
Resim 4.605 Güneydoğu duvarı iç görünüşü, 2009	231
Resim 4.606 Güneybatı duvarında merdivenler, 2009	231
Resim 4.607 Kuzeybatı duvarı iç görünüşü, 2009	231
Resim 4.608 Kuzeybatı duvarı dış görünüşü, 2009	231
Resim 4.609 Sarp kayalıklara oturan batı duvarı, 2009	231
Resim 4.610 Batı duvarı iç görünüşü, 2009	231
Resim 4.611 Kuzey duvarı iç görünüşü, 2009	231
Resim 4.612 Güney duvarındaki I burcu, 2009	232
Resim 4.613 Doğudaki dörtgen burçlardan biri (E), 2009	232
Resim 4.614 Batı duvarında, O burcu kuzey görünüşü, 2009	232
Resim 4.615 Güney, M burcunun üstten görünüşü, 2009	232
Resim 4.616 Güney, M burcu doğu görünüşü, 2009	232
Resim 4.617 Batı duvarında N burcunun güney görünüşü, 2009	232
Resim 4.618 Kuzeyde kapıyı koruyan dörtgen burçlar (A-B), 2009	233
Resim 4.619 Kuzeydoğu köşesi, D burcu, 2009	233
Resim 4.620 E burcu ön görünüşü, 2009	233
Resim 4.621 M burcu içindeki ocak?, 2009	233
Resim 4.622 M burcu içinin görünüşü, 2009	233

Resim 4.623 J burcunun doğu duvarındaki mazgal kalıntısı, 2009	234
Resim 4.624 Kale içindeki sarnıcın (R) dış görünüşü, 2009	234
Resim 4.625 Sarnıcın (R) güney duvarı ve içinin görünüşü, 2009	234
Resim 4.626 Kalenin berzahı ve oradaki kalıntılar, 2009	234
Resim 4.627 Berzahta kazısı devam eden yapılar, 2009	234
Resim 4.628 Kadı Kalesi güneydoğu köşesi, 2009	235
Resim 4.629 Kadı Kalesi güney duvarı, 2009	236
Resim 4.630 Kadı Kalesi güneybatı köşesi, arkada turistik tesisler, 2009	238
Resim 4.631 Kadı Kalesi içindeki geç dönem yapısının (E) mevcut durumu, 2009	238
Resim 4.632 Güneybatı burcunda (A) gözlenen bilinçli tahribatın etkileri, 2009	238
Resim 4.633 Kaleden deniz yolu ve adaların görünümü, 2009	239
Resim 4.634 Güney duvarının üst görünüşü, 2009	240
Resim 4.635 Güneybatı duvarının görünüşü, 2009	240
Resim 4.636 D burcunun temelleri, 2009	240
Resim 4.637 A burcu güney duvarı, 2009	240
Resim 4.638 Kalenin içini ve dışını bağlayan merdiven, arkasında C yapısı, 2009	240
Resim 4.639 Güney duvarının dış görünüşü, 2009	240
Resim 4.640 A burcu güney görünüşü, 2009	241
Resim 4.641 D burcu batı görünüşü, 2009	241
Resim 4.642 D burcuna kale içinden bakış, 2009	242
Resim 4.643 Kale içindeki mevcut yapının (E) kuzey görünüşü, 2009	242
Resim 4.644 Kale duvarına yaslanan B yapısı, güneybatı görünüşü, 2009	243
Resim 4.645 Doğu duvarı üzerinde kalan F'nin batıdan görünüşü, 2009	243
Resim 4.646 E yapısı altındaki tonozlu bölüm, 2009	244
Resim 4.647 Güney duvarına bitişik C'nin doğu görünüşü, 2009	244
Resim 4.648 Batıdan Bodrum Kalesi ve limanının görünüşü	245
Resim 4.649 Bodrum Kalesi'nin batı görünüşü, 2009	246
Resim 4.650 Kalenin güneyden hava fotoğrafı	250
Resim 4.651 Kuzey iç hendek duvarında pencereler, sağda F kulesi, 2009	250
Resim 4.652 U burcu turistik amaçlı kullanımı, 2009	250
Resim 4.653 I burcu güney penceresi hatalı onarım, 2009	250
Resim 4.654 Kalenin mendirek yapılmadan önceki özgün durumu	251
Resim 4.655 Bodrum Kalesi'nin restorasyondan önceki durumu, 1964	251
Resim 4.656 Kuzeybatı görünüşü	252
Resim 4.657 Doğu görünüşü	252

Resim 4.658 K1, ana kapı dış görünüşü.....	253
Resim 4.659 K1, ana kapı iç görünüşü	253
Resim 4.660 K2 iç görünüşü, 2009.....	253
Resim 4.661 K3, dış görünüşü, 2009.....	253
Resim 4.662 K4, iç görünüşü, 2009.....	254
Resim 4.663 K5, batı hendeğinden görünüşü, 2009.....	254
Resim 4.664 K5, batı dış görünüşü, 2009.....	254
Resim 4.665 K6, kuzey görünüşü, 2009.....	254
Resim 4.666 I kulesi kapısı, 2009.....	254
Resim 4.667 I kulesi kapısı, detay, 2009.....	254
Resim 4.668 Kuzey hendeği ve duvarları, 2009.....	255
Resim 4.669 Batıda dış duvar ve K5 kapısı, 2009.....	255
Resim 4.670 Batı iç duvarı, 2009.....	255
Resim 4.671 Bodrum Kalesi doğu duvarı.....	255
Resim 4.672 Güney surlarının görünüşü.....	255
Resim 4.673 Güneybatı köşedeki mazgalı yapı.....	255
Resim 4.674 A (liman) burcu ve geri planda B burcumun görünüşü, 2009.....	256
Resim 4.675 H (Fransız) ve G (İtalyan) kulelerinin kuzeyden görünüşü, 2009.....	256
Resim 4.676 C burcumun iç görünüşü, 2009.....	256
Resim 4.677 D burcu doğu görünüşü, 2009.....	256
Resim 4.678 Avlu içinden I (İngiliz) kulesinin görünüşü, 2009.....	257
Resim 4.679 I kulesinin bodrum katındaki batı girişi, 2009.....	257
Resim 4.680 E, Yılanlı Kule'nin kuzey görünüşü, arka planda G ve H kuleleri, 2009.....	257
Resim 4.681 F, Alman Kulesi batı görünüşü, 2009.....	257
Resim 4.682 Batı mazgallarının dış görünüşü, 2009.....	257
Resim 4.683 Batı mazgalları iç görünüşü, 2009.....	257
Resim 4.684 Kuzey duvarında top mazgalı, 2009.....	258
Resim 4.685 K4 üzerinde yağ mazgalı, 2009.....	258
Resim 4.686 Batıdan dendanların görünüşü.....	258
Resim 4.687 C burcu top mazgallarındaki taşlarda kenet izleri, 2009.....	258
Resim 4.688 C burcumun iç görünüşü, 2009.....	258
Resim 4.689 Şimdi müze olan kilise-cami, 2009.....	259
Resim 4.690 Kuzey iç hendeğe bakan pencere, 2009.....	259
Resim 4.691 Fransız Kulesi (H) önündeki namazgah, 2009.....	259
Resim 4.692 İç kale alt avluya sonradan eklenen yapı, 2009.....	259

Resim 4.693 Kalenin batısında, karşı tepede yer alan Kaplan Kalesi, 2009	259
Resim 4.694 Kaplan Kalesi kuzey görünüşü, 2009	259
Resim 4.695 Aspat Kalesi batı görünüşü	260
Resim 4.696 Aspat Kalesi kalıntılarının kuzeybatıdan görünüşü, 2009	261
Resim 4.697 Aspat Kalesi kalıntılarının kuzeybatıdan görünüşü, 2009	263
Resim 4.698 Doğu görünüşü, ön planda tatil yerleşimi, 2009	263
Resim 4.699 Kalenin doğusundaki tesisler ve eski liman kalıntıları, 2009	263
Resim 4.700 Doğu görünüşü, 2009	265
Resim 4.701 Kuzey görünüşü, sol altta dış sur kalıntıları, sağ üstte iç kale, 2009	265
Resim 4.702 Kuzeydoğu görünüşü, eteklere inen surlar, 2009	266
Resim 4.703 İç kalenin kuzey görünüşü, 2009	266
Resim 4.704 Kuzeydoğu dış surları, 2009	266
Resim 4.705 Kuzey surları, 2009	266
Resim 4.706 İç kale, kuzeydoğu duvarı görünüşü, 2009	266
Resim 4.707 İç kale güney duvarı üzerinde, duvar örülerek kapatılmış açıklıklar	267
Resim 4.708 Kuzeydoğu burcu (C), 2009	267
Resim 4.709 Kuzeydoğu burcu (B), 2009	267
Resim 4.710 Güneydoğuda hasarlı burç, 2009	267
Resim 4.711 İç kale, güneybatı köşedeki burç	267
Resim 4.712 Dış surlarda duvar yapım tekniği, 2009	268
Resim 4.713 Sur içindeki duvar kalıntılarında kıklopik duvar örgüsü, 2009	268
Resim 4.714 İç kale moloz taşlı duvarları (Kuzey), 2009	268
Resim 4.715 İç kale giriş kapısı duvarı	268
Resim 4.716 Tepenin doğusundaki yapı kalıntıları, 2009	268
Resim 4.717 Kuzeyde, eteklerdeki yapı kalıntıları, 2009	268
Resim 4.718 Kuzeyde kayalıkların en tepesinden eteklere kadar inen yapı kalıntıları, 2009	269
Resim 4.719 Kuzeybatı eteklerdeki yapı kalıntıları, 2009	269
Resim 4.720 Güneyde liman, endüstri ve ticari yapı kalıntıları, 2009	269
Resim 4.721 Doğudan güney kıyısındaki yapıların görünüşü, 2009	269
Resim 4.722 Doğuda liman kalıntıları, 2009	269
Resim 4.723 Güvercinada kuzeybatıdan görünüşü	270
Resim 4.724 Güvercinada Kalesi güneybatı görünüşü, 2009	271
Resim 4.725 Kule ve çevresinin kuzeybatıdan görünüşü, 2009	274
Resim 4.726 Kalenin giriş merdivenleri, 2009	274
Resim 4.727 Batı duvarlarında malzeme bozulmaları, 2009	274

Resim 4.728	20 yüzyıl başlarında Güvercinada Kalesi'nin görünüşü	275
Resim 4.729	Karayla bağlanmadan önceki görünüşü	275
Resim 4.730	1960'lı yılların başında kalenin görünüşü	275
Resim 4.731	Onarımlardan önceki özgün merdiven ve burçlar	275
Resim 4.732	Kuzeybatıdan kale içinin mevcut görünümü, 2007	276
Resim 4.733	Güneydoğudan kale ve mendireğin görünüşü, 2009	277
Resim 4.734	Doğu görünüşü, 2009	277
Resim 4.735	Ana kapı, K1, 2009	278
Resim 4.736	K1 iç görünüşü, 2009	278
Resim 4.737	K2 iç görünüşü, 2009	278
Resim 4.738	Kuzeybatı ve batı duvarları, 2009	278
Resim 4.739	Güney duvarları, 2009	278
Resim 4.740	Merdivenleri gömülen doğu duvarı, 2009	278
Resim 4.741	Güneybatı duvarı, 2009	278
Resim 4.742	A burcu, güneybatı görünüşü, 2009	279
Resim 4.743	A burcu girişi, 2009	279
Resim 4.744	B burcu doğu görünüşü, 2009	279
Resim 4.745	B burcu iç görünüşü, 2009	279
Resim 4.746	C burcu doğu görünüşü, 2009	279
Resim 4.747	D burcu, doğu görünüşü, 2009	280
Resim 4.748	E burcu kuzey görünüşü, 2009	280
Resim 4.749	E burcu kuzeydoğu görünüşü, 2007	280
Resim 4.750	Batıda top mazgalı, tip 1, 2009	280
Resim 4.751	Güney duvarında mazgallar, tip3, 2009	280
Resim 4.752	Güney, humbar ağızlı top mazgalı	280
Resim 4.753	Güney duvarında mazgal, 2009	280
Resim 4.754	Güneydoğuda kapıyı koruyan mazgallar, 2009	280
Resim 4.755	Doğudaki mezar, 2009	281
Resim 4.756	Kale içinde oluşturulan mevcut hizmet yapıları, 2009	281
Resim 4.757	Güneybatıdan, sırasıyla Yılanıcı Burmu, Güvercinada ve Kuşadası Limanı'nın havadan görünüşü	281
Resim 4.758	Kadı Kalesi batı görünüşü	282
Resim 4.759	Kadı Kalesi doğu görünüşü, 2009	283
Resim 4.760	Kadı Kalesi ve etrafını çeviren turizm tesisleri	285
Resim 4.761	Kuzeydoğu burçlarındaki malzeme bozulmaları, 2009	285

Resim 4.762 Kuzeydoğuda devam etmekte olan kazı çalışmaları, 2009	285
Resim 4.763 Kadı Kalesi görünüşü	286
Resim 4.764 Kadı Kalesi doğu burcunun görünüşü	286
Resim 4.765 Doğu görünüşü, 2009.....	287
Resim 4.766 Güneybatı köşesinin (D ve C burçları) kazı ve temizlik sonrasında görünüşü	287
Resim 4.767 Kadı Kalesi kuzeydoğu görünüşü, 2009.....	287
Resim 4.768 K1, ana kapı dış görünüşü, 2009	288
Resim 4.769 Arka planda, K1 iç görünüşü	288
Resim 4.770 O ve N burçları arasındaki doğu duvarı, 2009	288
Resim 4.771 M ve N burçları arasındaki doğu duvarı, 2009	288
Resim 4.772 Kuzey duvarı mevcut durumu, 2009	288
Resim 4.773 Kuzeydoğuda duvar kalıntıları, 2009	288
Resim 4.774 Kuzeydoğuda toprak altındaki burçlar, 2009.....	289
Resim 4.775 Harap haldeki N burcu, 2009	289
Resim 4.776 Doğudaki büyük burçtan (O) geriye kalanlar, 2009.....	289
Resim 4.777 Güneybatı burcunun (D) kazı sonrası sonrası görünüşü.....	289
Resim 4.778 Kuzeybatıda Osmanlı tabyalarının bulunduğu bölüm.....	290
Resim 4.779 Güneydoğudaki yapı kalıntıları.....	290
Resim 4.780 Toprak altından gün yüzüne çıkan arka planda mescid, ön planda kilise kalıntıları.....	290
Resim 4.781 Sığacık Kalesi'nin kuzeyden görünüşü	291
Resim 4.782 Batıdan kalenin genel görünümü, 2009.....	292
Resim 4.783 İç kale doğu görünüşü, 2009	295
Resim 4.784 Şehrin doğu dış surları, 2009	295
Resim 4.785 Kuzeybatı köşede surların hasar gördüğü kısım, 2009.....	295
Resim 4.786 C burcu görünüşü, 1948.....	296
Resim 4.787 B ve C burcu görünüşü, 1948.....	296
Resim 4.788 Kuzeybatıda surlar ve yapılaşma, 2009	296
Resim 4.789 K1, kuzeydoğu kapısı, 2009.....	297
Resim 4.790 K2, güney (Ayasulug) kapısı, 2009.....	297
Resim 4.791 K3, Kuşadası kapısının günümüzdeki yeri, 2009.....	297
Resim 4.792 K4, iç kaleyi yerleşime bağlayan iç kapı, 2009.....	297
Resim 4.793 Doğu köşesi surları, 2009	297
Resim 4.794 Kuzeydoğu duvarı, 2009.....	298
Resim 4.795 K1'e bağlanan kuzeydoğu duvarı, 2009	298

Resim 4.796 Kuzeydoğu duvarının deniz tarafındaki bölümü, 2009	298
Resim 4.797 Kuzeydoğu duvarı kuzey köşesi, 2009	298
Resim 4.798 Kuzeybatı duvarında kemerli, yıkık bölüm, 2009	298
Resim 4.799 Kuzeybatı duvarında kesinti, 2009	298
Resim 4.800 İç kaleden kuzeybatı surlarının görünüşü, 2009	299
Resim 4.801 İç kalede kuzey duvarının görünüşü, 2009	299
Resim 4.802 İç kale kuzey ve güneybatı duvarları, 2009	299
Resim 4.803 B burcunun kuzey görünüşü, 2009	299
Resim 4.804 B burcu iç kale girişi, 2009	299
Resim 4.805 C burcu kuzeybatı görünüşü, 2009	300
Resim 4.806 C burcu iç kale kapısı, 2009	300
Resim 4.807 C burcu iç görünüşü, 2009	300
Resim 4.808 D burcu mevcut durumu, 2009	300
Resim 4.809 Kuzeydoğu duvarı mazgalı iç görünüşü, 2009	300
Resim 4.810 C burcu özgün top mazgalı, 2009	300
Resim 4.811 Batıdan kale içinin görünüşü, arkada mevcut yapılaşma, 2009	301
Resim 4.812 Kale içindeki komut dokusu, 2009	301
Resim 4.813 Sığacık Camisi, 2009	301
Resim 4.814 Kayıkhane? dış görünüşü, 2009	301
Resim 4.815 Kayıkhane? iç görünüşü, 2009	301
Resim 4.816 Çeşme Kalesi batı görünüşü	302
Resim 4.817 Çeşme Kalesi'nin güneybatıdan görünüşü, 2009	303
Resim 4.818 Kalenin batısından geçen yeni ana yol, 2009	306
Resim 4.819 Doğu burçlarından H'nin mevcut durumu, 2009	306
Resim 4.820 Bitkilerle sarılmış güneybatı hendeği, 2009	306
Resim 4.821 K2 üzerinde çimento esaslı harçla yapılmış onarım, 2009	306
Resim 4.822 Kalenin 1950'lerdeki görünüşü	307
Resim 4.823 Kuzey hendeği, 2009	308
Resim 4.824 Doğu avlusu genel görünümü, 2009	308
Resim 4.825 Batı avlusu, 2009	309
Resim 4.826 K1, ana kapı dış görünüşü, 2009	309
Resim 4.827 K1, ana kapı iç görünüşü, 2009	309
Resim 4.828 K2, batı, iç görünüşü, 2009	309
Resim 4.829 K2 kapısı ve üzerindeki mescid, kuzey görünüşü, 2009	309
Resim 4.830 K2 geçidinde yer alan hazneli, kitabeli çeşme, 2009	310

Resim 4.831 K3, avlu kapısı doğu görünüşü, 2009	310
Resim 4.832 Kuzeydoğu dış suru, 2009.....	310
Resim 4.833 Doğu dış ve iç surları, 2009	310
Resim 4.834 Arazi eğimine paralel giden, birbirine rampa ve merdivenlerle bağlanan iç surlar, güneybatı duvarı, 2009	311
Resim 4.835 Batı, hisarpeçe, 2009	311
Resim 4.836 Batı, dış sur, 2009.....	311
Resim 4.837 H burcu, güneydoğu, 2009.....	311
Resim 4.838 H burcunda kapatılmış mazgal, 2009	311
Resim 4.839 H burcu, üst kotta kapatılmış mazgal, 2009.....	311
Resim 4.840 Kuzeydoğu, G burcu, 2009.....	312
Resim 4.841 G burcu giriş kapısı, 2009	312
Resim 4.842 Kuzey, F burcu batı görünüşü, 2009.....	312
Resim 4.843 Kuzey, E burcu doğu görünüşü, 2009	312
Resim 4.844 Kuzeybatı, D burcu, 2009	313
Resim 4.845 Güneybatı, A burcu, 2009.....	313
Resim 4.846 Kuzeybatı, dairesel C burcu, 2009	313
Resim 4.847 Güneybatı, B burcu, 2009	313
Resim 4.848 Sergi salonuna dönüştürülen C burcu iç görünüşü, 2009	314
Resim 4.849 C burcu içinde, zeminde görülen kuyu ya da sarnıç ağzı, 2009.....	314
Resim 4.850 B burcu terasında tüfek mazgalları, 2009	314
Resim 4.851 B burcu terasında mazgallar, 2009	314
Resim 4.852 C burcu terası kuzey mazgalı, 2009	314
Resim 4.853 C burcu terasında güney mazgalları, 2009.....	314
Resim 4.854 İç sur mazgalı, 2009.....	314
Resim 4.855 Batı duvarında su kesimi top mazgalı, 2009.....	314
Resim 4.856 C burcu su kesimi top mazgalının iç görünüşü, 2009.....	314
Resim 4.857 C burcu, mazgal, dış görünüş, 2009	315
Resim 4.858 Kuzey duvarında mazgal, 2009.....	315
Resim 4.859 Batıda, J yapısı üzerinde top mazgalları, 2009	315
Resim 4.860 Güney iç suru üzerinde dendanlar, 2009	315
Resim 4.861 Kuzey iç suru dendanları, 2009.....	315
Resim 4.862 Doğu, dış sur, dendan, 2009.....	315
Resim 4.863 H burcundan mescide bakış, 2009.....	315
Resim 4.864 K2 kapısı üstü, mescidin betonarme döşemesi, 2009.....	316

Resim 4.865 Mescid ve K2'nin kuzey görünüşü, 2009	316
Resim 4.866 Batı avlusu koridor ve teraslamaları, 2009	316

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1 Akdeniz ve Akdeniz ülkeleri	8
Şekil 1.2 Akdeniz’de ana ulaşım rotaları	10
Şekil 1.3 15 ve 16. Yüzyıllarda deniz akıncılığı yönleri (Pryor, 2004: 178)	11
Şekil 1.4 1836 tarihli Bartlett gravürü	27
Şekil 1.5 Ayas Kalesi gravürü, Laborde, 1827.....	38
Şekil 1.6 Ayas Kalesi gravürü, 1861	38
Şekil 1.7 Kalenin planı	38
Şekil 1.8 Piri Reis Haritası’nda Ayas Körfezi	47
Şekil 1.9 Ada Kalesi ve etrafındaki kayalıkların gösterildiği çizim	47
Şekil 1.10 Korykos-Kurko, Emanuel Bowen, 1747	59
Şekil 1.11 Korykos, Kara ve ada kalesi	59
Şekil 1.12 Kara Kalesi, Laborde, 1827	60
Şekil 1.13 Kara Kalesi gravürü, 1852.....	60
Şekil 1.14 Korykos Ada Kalesi gravürü, 1852.....	72
Şekil 1.15 Peutinger haritasında Anamur.....	99
Şekil 1.16 Piri Reis haritasında Mamure Kalesi.....	99
Şekil 1.17 Mamure Kalesi gravürü, 19. yüzyıl başı.....	99
Şekil 1.18 Alanya Kalesi gravürü, 1609-1615	130
Şekil 1.19 Alanya Kalesi, Bartlett gravürü, 1840.....	130
Şekil 1.20 Kızıl Kule’nin kuzey görünüşü, Trémaux, 1850.....	130
Şekil 1.21 Side kenti ve surlarının canlandırması	138
Şekil 1.22 Side surlarında mazgalların yerleştireildiği iki farklı seviye.....	140
Şekil 1.23 K1, ana kapının planı.....	142
Şekil 1.24 K2 ana kapısının planı	142
Şekil 1.25 A burcu planı.....	143
Şekil 1.26 D burcu planı.....	143
Şekil 1.27 Dörtgen burçların planı.....	143
Şekil 1.28 Kalenin günümüze ulaşan kalıntıları	148
Şekil 1.29 Kalenin kalıntıları	150
Şekil 1.30 Londra Uhusal Denizcilik Müzesi’nde sergilenen 1677 tarihli Antalya gravürü ..	151
Şekil 1.31 Piri Reis haritasında Antalya Kalesi	152
Şekil 1.32 19. Yüzyılda kale ve kale içi.....	152
Şekil 1.33 Antalya Kalesi yapım evreleri.....	152

Şekil 1.34 Antalya Kalesi restitüsyonu	152
Şekil 1.35 Simena gravürü, arka planda kale	162
Şekil 1.36 Kale içinden tiyatro ve kaya mezarı	162
Şekil 1.37 19. Yüzyılda kalenin görünümü	182
Şekil 1.38 Loryma (Aploteka Bükü)	216
Şekil 1.39 Loryma Koyu haritası	216
Şekil 1.40 “Asencalası”, 1824	228
Şekil 1.41 “Assem Kalası”, 1824	228
Şekil 1.42 Charles Texier’in Iasos planı	228
Şekil 1.43 “Kady Kalesi”, 1844	239
Şekil 1.44 Bodrum Kalesi, 1830	251
Şekil 1.45 C. Boundelmonti çiziminde Aspat Kalesi tasviri	264
Şekil 1.46 Aspat (Çıfut Kalesi)	264
Şekil 1.47 Termira Antik kenti, 1903	264
Şekil 1.48 1702 tarihli Tournafort gravüründe Güvercinada Kalesi	276
Şekil 1.49 Kadı Kalesi planı (Müller Wiener)	286
Şekil 1.50 Sığacık Kalesi planı (Müller-Wiener)	296
Şekil 1.51 İç kale planı (Müller-Wiener)	296
Şekil 1.52 B burcu planı (Müller- Wiener)	296
Şekil 1.53 Yoğun yapılaşmayı gösteren halihazır harita	296
Şekil 1.54 Piri Reis Haritası’nda Çeşme Kalesi	307
Şekil 1.55 Choiseul Gouffier’in Çeşme manevrası çiziminde kalenin planı	307
Şekil 1.56 Çeşme Baskını, Deniz Müzesi Albümü	307
Şekil 1.57 Çeşme Deniz Savaşı gravüründe kale (Rus Donanma Arşivi’nden)	307
Şekil 1.58 Çeşme gravürü (Hilair)	307

TABLO LİSTESİ

Tablo 5.1 İncelenen Kıyı Kalelerinin Genel Özellikleri.....	320-324
Tablo 5.2 İncelenen Kıyı Kalelerinde Mimari Elemanlar.....	326-329

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması Anadolu'nun Akdeniz kıyılarındaki kalelerinin tespit edilip, mimari özelliklerinin incelenmesi düşüncesiyle oluşturulmuştur. İşlevini kaybettiğinden dolayı yüzyıllar boyunca bakımsız ve harap biçimde kalan, yok olan, yıkılmaya yüz tutan kalelerin, bu çalışmayla hiç değilse Akdeniz kıyısında bulunanlarının incelenmesi, tespit edilebildiği kadarıyla bir envanterinin çıkarılması, mimari özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Tez danışmanım Prof. Dr. Neslihan Sönmez'in ani vefatından sonra, beni ve çalışmamı yönlendiren, tamamlamam için motive eden, önce jüri üyesi sonra tez danışmanım olarak, çalışmam sırasında göstermiş olduğu ilgi, destek ve anlayışından dolayı Prof. Dr. Füsun Alioğlu'na teşekkür ederim. Tez İzleme Komitesi'nde bulunan ve tez izleme jürilerinde belirtmiş oldukları değerli yorumlarından ve içten desteklerinden dolayı hocalarım Doç. Dr. Yegan Kahya'ya ve Doç. Dr. Berrin Alper'e teşekkür ederim.

Araştırmam için görsel ve yazılı kaynaklarından yararlanmamda kolaylık gösteren İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, Alman Arkeoloji Enstitüsü, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi, Adana Bölge Koruma Kurulu Müdürlüğü, Bodrum Belediyesi, Bodrum Müze Müdürlüğü, Marmaris Müze Müdürlüğü, Çeşme Müze Müdürlüğü, Seferihisar Belediyesi, Kız Kalesi Belediyesi, Kuşadası Belediyesi, Yumurtalık Belediyesi, Mersin Akdeniz Bölge Komutanlığı kurumlarına ve çalışanlarına;

Mimari çizim arşivlerinden yararlanmama müsaade eden Boaz Eski Eserler ve Proje, Tuba İnşaat, Anka Mimarlık ofisi yönetici ve çalışanlarına; çevirilerdeki yardımları ve manevi desteklerinden dolayı Sema Sak, Fatma Kuş, Sümeyra Yılmaz, Gülin Yılmaz arkadaşlarıma,

Resmi bir kurumda çalışırken hazırladığım tezimi bitirebilmem için bana gerekli toleransı gösteren Etüt Proje Müdürümüz Sn. F. Murat Turan'a, manevi desteğini hiç esirgemeyen arkadaşım Asuman Budak'a,

Saha çalışmalarım ve çevirilerimdeki desteklerinden dolayı kardeşlerim Vaner ve Mehmet'e, manevi desteğinden dolayı arkadaşım Barkın Demircioğlu'na teşekkür ederim. Eğitimim boyunca sağladıkları sonsuz destek, ilgi ve anlayıştan dolayı aileme teşekkürlerimi sunarım.

"Bu tez, doktora yapmam için beni yüreklendiren, çalışmamı destekleyip her konuda yardımını esirgemeyen ve beklenmedik bir zamanda aramızdan ayrılan çok sevgili hocam Prof. Dr. Neslihan SÖNMEZ'e ve hayatımın her safhasında desteklerini esirgemeyen sevgili BABAM ve ANNEM'e ithaf edilmiştir. Sonsuz teşekkürlerimle..."

ÖZET

Kaleler, ilk kentlerin oluşumundan 18. Yüzyıla kadar, özellikle Ortaçağ'da savunmanın ve askeri mimarinin önemli unsurlarından biri olmuştur. Hakimiyetlerin genişlemesi ve ateşli silahların kullanımının gelişip yaygınlaşmasıyla etkinliklerini kaybetmişlerdir.

Önemli deniz ve karayollarının uğrak yeri olan Anadolu'da da çeşitli dönemlerde yapılmış ve kullanılmış pek çok kale bulunmaktadır. Yüzyıllarca kullanılan yol ağları üzerinde yer alan kaleler kimi zaman karakol, kimi zaman gözetleme, kimi zaman şehir savunması, kimi zaman da ticari konaklama amaçlı kullanılan yapılar olmuştur.

Kıyı kaleleri de Akdeniz'de, limana elverişli koylarda, su bulunan kentlerde ve Anadolu içleri ile Ortadoğu'ya ulaşım ağının kuvvetli olduğu noktalarda karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada Akdeniz kıyısında adeta bir zincirin halkalarını oluşturan kıyı kaleleri ele alınmıştır. Öncelikle yol ağlarının kale yapımına etkileri araştırılmış, özellikle Akdeniz ulaşım akışının kıyı kalelerine etkilerine değinilmiştir. Sonrasında tespit edilen kıyı kalelerinin mimari özelliklerine ilişkin bir katalog çalışması yapılmıştır.

Çalışma sonunda kıyı kalelerinin yer seçim nedenleri, ticari ve askeri hareketlerdeki önemi ve ateşli silahların kale mimarisine etkileri saptanmaya çalışılmıştır. Kıyı kalelerinin, kara yolları üzerindeki kervansaraylar, hanlar gibi, gemilerle yolculukta bir sığınma ve su, erzak, gümrük, asker temin noktaları oldukları, denizyolları üzerindeki "hanlar, kervansaraylar" gibi olabilecekleri düşünülmüştür.

Sonuç olarak kıyı kalelerinin koruma sorunları üzerinde durulmuş, korunup, yaşatılmaları ve turizme, sosyal hayata kazandırılmaları için yapılması gerekenler anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akdeniz, Kaleler, Tarihi Yollar, Ada kaleleri, Savunma yapıları

ABSTRACT

THE ANATOLIAN COAST OF MEDITERRANEAN CASTLES

Especially in the middle age, the castles are one of the significant factors of military architecture and defense, since the first urbans till 18th century. With larger dominions, improvement and wider utilization of firearms castles were not effective.

There are many castles built and occupied in various ages in Anatolia where important routes and sailways meet. They were buildings which were used as forts, observation, city fortification and accomodation for centuries.

The coast castles appear in the appropriate places for a port, cities with rich water and on the strong points of transportation routes to middle east. Here, the coast castles which seem to be the rings of a chain along Mediterranean are studied. Primarily, the effect of the route web over construction of castles and espeacially the influence of the sailways on the castles is explored. Afterwards a catalog work regarding the architectural properties of defined castles has been done.

Output of the study can be expressed to determine the factors of point selection of buildings, significance on commercial and military trends and influence of firearms over castle architecture. It is considered that these castles, forts were shelters, customs and guesthouses for sailways, like the hostels, caravansaries on landways .

Finally the problems of preservation of these castles were observed, possible actions to preserve and sustain the buildings and to utilize for tourism and social life are described.

Keywords : Mediterranean, castles, historical routes, island castles, defense buildings

1. GİRİŞ

Türkiye’de Sanat Tarihi, Mimarlık Tarihi ve Mimarlık çalışmaları üzerinde yapılan pek çok bilimsel çalışma bulunmaktadır fakat bunlar içinde kalelerle ilgili olanları çok azdır. Genellikle yabancı araştırmacılar tarafından incelenip araştırılan Anadolu kaleleri ile ilgili ön çalışmalar 1960’lı yılların başında Nazmi Sevgen ile başlamış fakat tamamlanamamıştır. Antik şehirlerin yakınlarında bulunan kaleler, bu şehirlerle ilgili yapılan arkeolojik çalışmalarda, yüzey araştırmalarında ikinci plana atılmış, bazı genel bilgiler verilerek değinilmiştir.

Konu Türk araştırmacılar tarafından uzun süre ihmal edilmiştir. Bu ihmalin en önemli sebepleri olarak yapıların büyüklüğü, ulaşım ve tespit zorluğu ile bu konuda destekleyici yeterli kaynak olmaması görülebilir. Günümüzde kalelere ilgi artmış, konunun araştırılmasını destekleyen enstitüler çoğalmış, cazip, çok çalışılmamış bir konu olarak araştırmacıların dikkatini çekmiştir.

Amaç

Kıyı Kaleleri ile ilgili yapılan bu tezin amacı Akdeniz kıyı şeridindeki kalelerin tespit edilmesi, varlığının, mimari özelliklerinin ortaya konması, sahip çıkılarak yaşatılmasına katkıda bulunulmasıdır. En son uzun yıllar önce yabancı araştırmacıların çalışma amacı ile uğradığı bu kalelerin 2007-2009 yıllarındaki tespitlerle günümüzdeki durumlarının ve varlıklarının araştırılması, belgelenmesidir.

İncelenen kalelerin bir katalog çalışması ile tanıtılması, özelliklerinin belirlenmesi, sonrasında da koruma sorunlarına ilişkin genel bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır.

Kapsam

Çalışmada, Karadeniz dahil Cebelitarık’a kadar Akdeniz kabul edilen bir alanın, Anadolu kıyılarındaki Hatay-Payas’tan, İzmir-Çeşme’ye kadar olan kısımdaki kalelerde inceleme yapılmıştır. Çalışma zorluğu ve zaman kısıtlaması nedeniyle böyle bir sınırlama yapılmak durumunda kalınmıştır. Bu hat üzerinde tespit edilip çalışılan kalelerin bir kısmı tümüyle ya da büyük oranda ayakta. Bir kısmı da antik şehirleri kuşatan tahkimatlardan ve bu şehirlerin akropollerinden geriye kalan, büyük oranda yok olmuş kalıntılardır. Ancak önemli yol ağlarının başlangıç ya da sonunu oluşturan yerlerdeki bu kalıntılar çeşitli dönemlerde Akdeniz ticaretinin ve sevkiyatının önemli odaklarını oluşturdukları anlaşıldığından, mevcut durumlarının tespit edilmesi ve kayda geçirilmesi yararlı görülmüştür. Daha önce kıyıda yer

alan ancak zamanla bir akarsuyun taşıdığı alüvyonlarla ya da başka doğal nedenlerle limanı dölerek kıydan epeyce uzaklaşan, içinde kalan kaleler komu içine alınmamıştır (Ayasuluk gibi).

Yöntem

Kıyı kaleleri ile ilgili bu çalışmada öncelikli olarak Anadolu'daki belli başlı kalelerin tespiti yapılmıştır. Tespitler bir Türkiye haritası üzerine işlenerek, kalelerin dağılımları gösterilmiştir. Sonrasında konumlandırılış özellikleri ile ilgili olarak Anadolu'dan geçen tarihi yolların belirlenmesi ve kalelerin bu yollarla ilişkilerinin tespitine çalışılmıştır. Kara yollarından sonra Akdeniz'deki deniz yollarının durumu incelenerek, kıyı kalelerinin yapımındaki etkileri araştırılmıştır.

Bir sonraki aşamada; işlenmesi düşünülen Akdeniz kıyı kalelerinin mevcudiyetinin tespiti safhasında, güncel uydu görüntülerinden tüm Akdeniz kıyı şeridi yakın planda taranarak, bir envanter çıkarılmıştır. Araştırma neticesinde de hangi kalelerin çalışma kapsamına alınacağı netleştirilmiştir. Bu kalelerin yerleri bir harita üzerine işlenerek, işlev, dönem, topoğrafya, ulaşım bağlantısı, tarihi çevre özellikleri incelenip genel bir bakış yapılmıştır.

Kaleler hakkında detaylı bilgi ve belgelerin elde edilmesi safhasına geçilip, kütüphanelerde, Bölge Koruma Kurulları arşivlerinde taramalar yapılmış, projesi hazırlanan kalelerin proje müellifleri ile irtibat kurularak dokümanlar toplanmış, tespit edilen kaleler yerine gidilip incelenerek, ölçü alınmış, fotoğraflanmıştır. Yapıların, birer katalogla tarihi ve mimari özellikleri anlatılmaya çalışılmıştır.

Antik çağdan itibaren kalelerin savunulması ve kalelere hücum edilmesine yönelik yöntemlerle ilgili de araştırma yapılarak, mimariyi etkileyen savaş teknolojileri anlamaya çalışılmıştır. Teze ek olarak kale ile ilgili tanımları içeren bir terminoloji konmuştur.

2. KALE MİMARİSİ

Tarihin erken çağlarından itibaren insanlar kendilerini korumak için, çeşitli yöntemlerle evlerinin etrafında güvenlik önlemleri almaya çalışmışlardır. İlerleyen zamanlarda ise, komutları tek tek korumak yerine yerleşme bütünüünün güvenliğini sağlamak düşüncesiyle, şehir surları yapılmaya başlanmıştır.

Kale=kal'a kelimesi, Arapça'da dağ veya tepe üzerinde yapılmış kale veya müstahkem bina anlamına gelir. Türkçe'de aynı zamanda dış mahallerine karşılık olarak, şehrin iç kısmını ifade eder. Sözlüklerde "*düşmanın gelmesi beklenen stratejik yollar üzerinde, askeri önemi olan şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda, savunma ve güvenliği sağlamak için yapılan, kalın duvarlı, burçlu, mazgallı yapı*" şeklinde tanımlanır. Arapça olup daha önce Türkçe'de kullanılmış olan "Hısn" kelimesi de kale anlamına gelmektedir (Sevgen, 1959: 5). Türkçe'de 18. Yüzyıla kadar kale karşılığı olarak kullanılan "diz" sözcüğü ise sonraları unutulmuş, sadece "dizdar" (kale muhafızı) kelimesi günümüze kadar ulaşmıştır. Eyice de "*bir şehir ya da kasabayı, hatta bazen bütün bir eyaleti korumak üzere bu yerin etrafını çeviren kuleli tahkimat duvarları*"nı sur olarak adlandırmaktadır (Eyice, 2001: 234). Osmanlı Dönemi Türk tarihinde özellikle sınır şehirlerinden bahsedilirken rastlanan "*palanka ya da palanga*" terimi İtalyanca (palanca) ve Fransızca'da (palanque) kazık kelimesinin Türkçeleşmiş olup, sözlük anlamı olarak etrafı ağaç kütüklerinden oluşan koruyucu bir duvar ile çevrili basit bir kaleyi ifade eder (Eyice, 1974: 138).

Savunma yapısı olmaları dolayısıyla aslında askeri mimari kapsamında tanımlanabilecek kale ve surlar, ilk çağ ve ortaçağ şehirlerinin biçimlenmesinde önemli rol oynayan unsurlardır. Kaleler genellikle ana yollar, yol kavşakları, denize uzanan burun, kıyıya yakın adalar, dağlar arasında kalan geçitler, köprübaşları gibi stratejik önemi olan yerlerde ve komuandıkları yerin topoğrafik biçimlenişine uygun olarak inşa edilmişlerdir. Yer seçiminde ayrıca az sayıdaki kuvvetle kolay savunulabilmesi, uzun süreli kuşatmalarda su ihtiyacını karşılayabilecek olanakların bulunması, jeolojik yapı açısından yeterli sağlamlıkta olması ve etrafında savunmayı kolaylaştıracak doğal engeller bulunması gibi ölçütler de dikkate alınmıştır. Ateşli silahların olmadığı dönemlerde, kaleler erişilmesi güç yerlerde inşa edilmiş ve yalnızca bir noktadan ulaşılmasına dikkat edilmiştir.

Kale ve surlar güveni temsil eden yapılardır. Günümüzde savunma anlamında pek bir önemi kalmamış olsa da, bir kalenin varlığı, tarih boyunca şehirlerin fiziksel biçimleniş ve gelişimini etkileyen en etkin verilerden biri olmuştur. Örneğin, şehirler genellikle bir kale

etrafında kurudur. Zaman içinde buranın ihtiyaçlarını karşılamak ya da yakınında kurulan pazarda malını satmak üzere esnaf kale yakınına yerleşmeye başlar. Anadolu'da hemen her yerleşimin farklı dönemlerde yapılan kaleleri bulunmakta ve kentin bu kalenin etrafında ya da yamacında geliştiği görülmektedir.

Anadolu'nun bilinen en eski kalesi, Orta Kalkolitik çağa ait M.Ö. 3600'lere tarihlendirilebilen, Mersin yakınlarındaki Yümüktepe'nin kalesidir. Bu yapı testere biçimli sur duvarlarına sahiptir. M.Ö. 3000-2000'lerde Anadolu'daki birçok şehir devletinin merkezlerinde de kale olduğu bilinmektedir. Truva Eski Tunç Çağı iki ve üçüncü tahkimatı, bu kapsamdaki önemli örneklerden biri olarak değerlendirilebilir. Miletos'taki (M.Ö. 13. Yüzyıl) Miken dönemine ait dörtgen kuleli bir sur parçası, Boğazköy'deki Hitit tahkimat sistemine benzemektedir. M.Ö. 1. Bin yıl içinde –özellikle Doğu Anadolu'da Urartular tarafından- kale mimarisinin en mükemmel örnekleri (Çavuştepe, Van Kalesi) yaratılmıştır.

Yunan kale mimarisi daha çok şehir surları açısından ele alındığından, yalnızca kale olarak incelenebilecek yapı azdır. Ancak asıl surlardan başka, şehir yakınlarındaki hakim tepelerde birbirini görebilecek şekilde tek kuleden ibaret kaleler de yapılmıştır. Yunan şehirleri araziye göre şekillenmiş, etrafını çepeçevre saran surlar içinde gelişmiştir. Surlar, yerleşimi gevşek bir biçimde sarıp, kentin planını pek fazla etkilememiştir.

Roma döneminde –yalnızca surlara yakın veya barbar akınlarının tehdit ettiği yerlerde- askeri birimleri barındırmak üzere ahşap veya kargir “*castrum*”lar yapılmıştır. Kare ya da dikdörtgen biçimli bir alanın çevrelendiği duvar ile oluşan castrumların köşelerinde, girişinde ve eğer duvarlar uzunsa aralarında kuleler yer almaktadır. Roma castrumlarının bazıları zamanla içinde bir şehrin gelişmesi nedeniyle bir şehir suru halini almıştır (Eyice, 2001: 237). İlk Roma yerleşmelerinin Yunan şehirlerinden tek farkı şehrin ortasında kesişen iki ana caddedir (Akarca, 1987:73). Birbirini dik kesen iki caddeli plan Batı Anadolu'da ve Doğu Avrupa'da iki ayrı yönde gelişmiştir. İki bölge arasında başlıca fark, Batı Anadolu'da ve sonrasında Doğu Akdeniz'de ana caddelerin topoğrafyaya bağlı oluşu, Doğu Avrupa'da ise caddelerin şehrin tam geometrik merkezinden geçirilmesidir (Akarca, 1987: 75).

Bizans Kaleleri, çevreye hakim bir yükseklik üzerine, kuralları tanımlı bir plan olmaksızın topoğrafyaya uygun biçimde inşa edilmiştir. Kimi zaman önemli geçit yerlerinde basit bir gözetleme kulesi (Tont Kalesi), kimi zaman da gemilerin sığınabileceği doğal limanların hakim bir yerinde, deniz ticaret yolunu korumak amacıyla yapılmış olarak (Amasra Kalesi) karşımıza çıkarlar. Bizans kalelerinin birçoğu, İstanbul yolunu kapatma amacına yönelik

olarak veya kıyılardaki adalar üzerine yapılmışlardır. Şile'deki tek kuleli adacık (Ocaklı Kule) ve Akdeniz'de Korykos Limanı/Kalesi ile karşısındaki adacıkta yer alan Kızkalesi, dönemin ada kalelerine verilebilecek örneklerdir.

Anadolu'da Türk egemenliğine giren şehirlerin savunması için stratejik önemi olan yerlerdeki eski kaleler onarılarak veya yeni birimler eklenerek birer Türk Kalesi haline getirilmişler; ya da bazen tümüyle yeni kaleler inşa edilmiştir. Anadolu Selçukluları ve Beyliklerin, sahip oldukları şehirlerin etrafını surla çevirerek veya kuleler yaparak, güvenlik sorununa (Konya, Kayseri, Alanya Kaleleri) çözüm aradıkları görülür.

Selçuklular Anadolu'da "*sur içi yerleşimi*" ilkesini devam ettirmiş, ayrıca menzillerde ticari hayatın güvenliği için inşa edilen kervansarayların bile zaman zaman bu anlayışla kullanıldığı görülmüştür. Anadolu Selçuklu Devleti son bulduktan sonra ortaya çıkan beyliklerden biri olan Osmanlı Beyliği'nin ise, oluşumunu tamamladıktan sonra – konumuz açısından- iki önemli özellik taşıdığı görülür. Bunlardan birincisi sur içi şehir (kale şehir) anlayışına son vermesi, ikincisi Kervansaray yapılarının inşa edilmesini devlet politikası olarak geliştirmesi ve paralelinde "*kent içi imarını sağlamak amacıyla külliye yapımı*" politikasını da sürdürmesidir. Osmanlılar'ın sınır güvenliğini sağladığı yerlerde yol üstü konaklama tesisi olarak inşa edilen külliyelerle, o yerin imarı için yapılan külliyeler, kale şehir anlayışını sonlandırmıştır.

Tarihin erken çağlarından başlayarak kale mimarisi, yapım tekniklerinin ve askerlik ile savaş yöntemlerinin gelişimine paralel olarak değişme göstermiştir. Hitit, Urartu, Roma, Bizans, Osmanlı kaleleri arasında belirgin farklar olmakla birlikte, çok eski çağlarda keşfedilip uzun yıllar boyunca kullanılan esaslar değişmemiştir. Örneğin kale mimarisinin başlıca unsurlarından olan hendek, burçlar, mazgallar, kapıları çifte burç ile koruma, çok eskilerden yakın tarihlere kadar kullanılan esaslar olmuşlardır.

Kaleyi meydana getiren en önemli unsur beden duvarları ve bu duvarlar arasında yer alan kule ya da burçlardır. Askeri tesislerin önemli bir bölümünü oluşturan kalelerin kendine özgü bir terminolojisi vardır. Mazgal, dendan, barbata, iç kale – ahmedek, seyirdim yolu, kazamat, senkendaz-yağ mazgalı, lumbar, tabya, hendek kelimeleri kaleleri tariflerken sık kullanılan terimlerdendir.

Plan geometrisi olarak kaleler –genelde araziye uygun olarak inşa edildiklerinden- düzgün bir biçim göstermezler. Fakat düzgün araziler üzerine özel biçimlerle tasarlanmış kale planlarına da rastlamaktayız (Tanyeli, 1996: 92). Kule ve burçlar için dörtgen, dairesel, çokgen gibi

sınıflandırmalar yapılabilmekte, belirgin bir geometri gözlenebilmektedir.

Kalelerin içinde özellikle su ihtiyacını karşılamak için bir kuyu ya da sarnıç bulunmaktadır. Bazen de kaleye yakın su kaynağına inen gizli yollar yapılmaktaydı. Uzun süren kuşatmalar için yapılan bu yollar sağlam yapılan su kuleleri ile de korunmaktaydı (Eyice, 1974: 140). Kalelerde ayrıca ibadethane, kumandan konağı, koğuşlar ve yiyecek ambarları da yer almaktaydı.

Topçuluğun gelişmesi kale mimarisinin değişiminde önemli rol oynamıştır. Fransız askeri mimari uzmanı Sebastien Lespreste Marquis de Vauban yüksek duvarlı ve kuleli kalelerin daha alçak yapılmasını ve kaleden yapılacak top atışlarının da alçaktan olması prensibini ortaya atmıştır. Bu yeni görüşe uygun olarak özellikle deniz kıyısındaki kalelerden gemilere karşı yapılacak top atışlarında su yüzeyi hizasında atış yapabilmek için alçakta lumbar ağzı (lumbar ağzı: top namlusunun ağzının yerleştirildiği delik) yapımına önem verilmiştir (Eyice, 1974: 140).

Topların askeri alanda kullanılmaya başlanmasından sonra gemiler de silahlandırılmış, saldırı teknikleri değişmiştir. İlk kullanıldığı dönemlerde üst güvertede ve ağırlığından dolayı sınırlı sayıda buhundurulabilen toplar, gemilerdeki kürek sistemlerinin de değişmesine yol açmıştır. Zamanla üst güverteden alt güverteye indirilmişler ve deniz seviyesine çok yakın bir yükseklikten ateş edecek komuta yerleştirilmişlerdir.

Ege ve Akdeniz kıyıları boyunca çeşitli zaman ve hakimiyetler altında yapılan kaleler, kıyı şeridini bir zincir gibi sararak kıyı emniyetini sağlayan en önemli savunma unsurlarından biri olmuşlardır. Zaman ilerledikçe hasar gören, yıpranan kısımları onararak, genişletilerek varlıklarını günümüze kadar sürdürmeyi başarmışlardır.

Kaleler genel olarak işlevini kaybetmiş, ancak her biri bulunduğu yerde birer anıt olarak varlığını korumakta olan yapılardır. Kimi zaman sınırların genişletilmesi, iktidarın ilerlemesi için anıtsal boyutlarda, kimi zaman bir geçidin gözlem kulesi olarak daha küçük boyutlarda, kimi zaman askeri karakol olarak sefer yollarında; tarih içinde farklı dönemlerde inşa edilen kaleler, artık birer arkeolojik alan durumundadır. Kıyı ve ada kaleleri, karadaki kalelere nazaran –turizm beldelerinde, kent içinde ya da yakınında olmalarının da avantajıyla- daha iyi durumdadırlar. Ayrıca denizden gelecek saldırılara karşı stratejik önemlerini Osmanlı'nın son dönemlerine kadar koruduklarından, daha bakımlı olup, genelde sağlam biçimde günümüze ulaşmışlardır.

3. TARİHİ KARA VE DENİZ YOLLARI

3.1 Tarihi Anadolu Kara Yolları

Anadolu'nun Coğrafi Konumu

Anadolu üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadadır. Asya ve Avrupa kıtaları arasında doğu-batı doğrultusunda uzanan bir dikdörtgeni andırır. Genişliği 500-550 km (en geniş yeri Kerenpe-Anamur burunları arasında 650 km), uzunluğu 1565 km'yi bulmaktadır.

Topoğrafyası

Anadolu'nun jeolojik yapısı genel olarak volkanik ve tortul kayalarla, bunları örten topraklardan meydana gelir. Değişik bölgelerinde jeolojik dönemlere ait tüm oluşumlara rastlanır.

Fiziki olarak en dikkat çekici karakteristik özelliği, yüzey şekillerinin çeşitliliğidir. Burası dağlar, platolar, ovalar ve irili ufaklı vadilerden oluşur. Bu yüzden de küçük çaplı bir kıta olarak kabul edilebilir. Nitekim bu özelliği ile eski çağda Küçük Asya (Asia Minor) olarak adlandırılmıştır.

Anadolu oldukça yüksek bir yarımadadır. Ortalama yükseklik 1.131 m'yi bulur. Hemen hemen yarısını engebeler oluşturur; plato ve ova gibi düzlükler ise toplam alanın 1/3'ü kadardır. En yüksek dağları Doğu Anadolu'da Ağrı (5165m), Süphan (4434 m), Orta Anadolu'da Erciyes (3916 m) ve Bolkar (3585 m), Batı Anadolu'da da Uludağ (2543 m), Bozdağ (2159 m) ve Kaz Dağı'dır (1774 m.) (ABUA, 2003: 16).

Doğu-Batı doğrultusunda giden başlıca dağ sıraları yarımadanın kuzey (Kuzey Anadolu Dağları) ve güney (Toroslar) kenarları boyunca uzanan geniş yaylar çizerler. Kıyıya paralel uzanan bu dağlar İç Anadolu Bölgesi'nde birbirlerinden geniş ve yüksek düzlüklerle ayrılır. Doğu Anadolu'da ise yaklaşarak sıklaşırlar. Doğuya gidildikçe daha yüksek ve engebeli bir görünüm ortaya çıkar. Batı kesiminde ise dağlar yine birbirine yaklaşma eğilimi gösterirlerse de, dağlar bu bölgede doğudaki gibi fazla, sürekli sıralar halinde değildir ve kıyıya dik olarak uzanırlar (ABUA, 2003: 16). Bu coğrafya koşullarına bağlı olarak doğal ve tarihi yollar doğu-batı ekseninde uzanırlar.

Anadolu, coğrafi konumu nedeniyle, eski çağlardan beri çeşitli uygarlıkların doğup geliştiği bir yer olduğu gibi, doğu ile batı arasında bir geçit ve köprü işlevi de görmüştür. Bunun sonucu olarak, çeşitli dönemlerde, Kral Yolu (M.Ö. VI. yy.), Hellenistik Devir (M.Ö. 334-

30), Roma Devri Yolları (M.Ö. II. yy.), İpek Yolu, Kervan yolları gibi, değişik doğrultu ve karakterde olan yol ağları Anadolu'yu sarmıştır.

3.2 Akdeniz'de Tarih Boyunca Kullanılan Deniz Yolları

Akdeniz, yüzölçümü 2.5 milyon km²'yi geçen alan ile dünyanın en büyük iç denizidir. Batıda Cebelitarık Boğazı ile Atlas Okyanusu'na bağlı olup, 1869 yılından itibaren de Süveyş Kanalı ile Kızıldeniz'e ve Hint Okyanusu'na bağlıdır. Yeryüzünde karalar arasında bu kadar sokulan başka bir deniz daha yoktur ve bu özelliğinden dolayı batı dillerinde "karalar arasındaki deniz" anlamını taşıyan isimlerle anılmaktadır (İngilizce'de Mediterranean Sea, Almanca'da Mittelländisches Meer, Fransızca'da Mer Méditerranée) (Tuncel, 1989: 229-230).

Akdeniz, orta kesimlerde, Sicilya ile Tunus arasında çok fazla darlaşır ve genişliği 138 km 'ye inen bu dar kesimin doğusunda kalan bölüm Doğu Akdeniz havzası, batısında kalan bölüm de Batı Akdeniz Havzası olarak adlandırılır. Asıl geniş ve kesintisiz alan Tunus ile Suriye arasında uzanan doğu kesimi olup, geri kalan kesimler aralarında kara parçaları, yarımadalar ve adalar bulunan ayrı ayrı çöküntü havzalarıdır. Bu nedenle buralara farklı isimler verilir (Şekil 3.1). Fas ile İspanya arasında kalan kısma İber Denizi (Betik Denizi), İspanya kıyıları ile Korsika-Sardinya adaları arasında kalan kısma Balear Denizi, İtalya ile Sicilya-Sardinya-Korsika arasındaki kısma Tiren Denizi, İtalya ile Balkan Yarımadası arasında kalan kısma Adriya Denizi, İtalya-Sicilya-Yunanistan arasında kalan kısma İyon Denizi, Yunanistan ile Anadolu kıyıları arasında kalan kısma da Ege Denizi denilmektedir (Tuncel, 1989: 229-230).

Şekil 3.1 Akdeniz ve Akdeniz ülkeleri

Akdeniz'in en büyük adaları Sicilya, Sardinya, Kıbrıs, Korsika, Girit, Mayorka ve Rodos'tur

(Tuncel, 1989: 229-230).

Tarih boyunca Müslümanlar tarafından daha çok Bahrü'r Rum (Romalılar Denizi) adıyla anılmıştır. Akdeniz konusunda bilgi veren Mes'udi, coğrafyaya dair eski belgelere dayanarak uzunluğunun 5000 mil, genişliğinin 600-800 mil arasında olduğunu aktarmıştır. Nüveyri, Akdeniz'de 170 civarında ada bulunduğunu, bu adalarda oturan Franklar'ın buraları imar ettiklerini, ancak bunların İslam'ın ilk dönemlerindeki savaşlar sırasında tahrip olduğunu yazmaktadır (Bostan, 1989: 231).

Osmanlılar ise Akdeniz'i İstanbul Boğazi'nin kuzeyinden başlayıp, Marmara ve Ege Denizi ile beraber Cebelitarık Boğazi'na kadar uzanan deniz olarak kabul etmişler ve adını da Karadeniz'in zıddı olarak ele alıp, Bahri Rum'un yanında Bahr-i Ebyaz ve daha yaygın olarak da Bahr-i Sefid ve Derya-yı Sefid şeklinde kullanmışlardır (Bostan, 1989: 231).

Akdeniz'deki Osmanlı hakimiyeti döneminde Avrupa Denizciliği, özellikle ticari sahada ancak Osmanlı Devleti ile yaptığı anlaşmalar sayesinde varlığını sürdürebildi. Avrupa devletlerinin Kuzey denizindeki gemiciliklerini ilerletmeleri ve teknolojik faaliyetlerini sürdürmeleri ile Akdeniz yeni gelişmelere sahne oldu. İspanya ve Portekiz'in Ümit Burm'u keşfederek Atlas Okyanusu'na açılmaları, Doğu ticaret yollarının değişmesine ve Akdeniz'in ikinci plana düşmesine neden olmuştur. Ancak bu durum ticarete olumsuz yönde etki etmekle beraber Akdeniz'in siyasi ve iktisadi önemini sürdürmesini engellememiştir (Bostan, 1989: 233).

Doğu Akdeniz havzasının 16. yüzyılda Osmanlılar'ın yönetimi altında birleşmesi Ortaçağ sonlarından beri yaşanmakta olan bir dönüşümün pekişmesine yardımcı oldu. Batı Akdeniz, Ortaçağ boyunca Asya kökenli ve uzak mesafeli lüks eşya ve baharat ticaretiyle sıkı sıkıya bütünleşmişti. Endülüs, Doğu ve Batı'nın, sonraları Kuzey ve Güney'in buluştuğu ve malları değiş-tokuş ettiği yerlerden biriydi (Greene, 2005: 228).

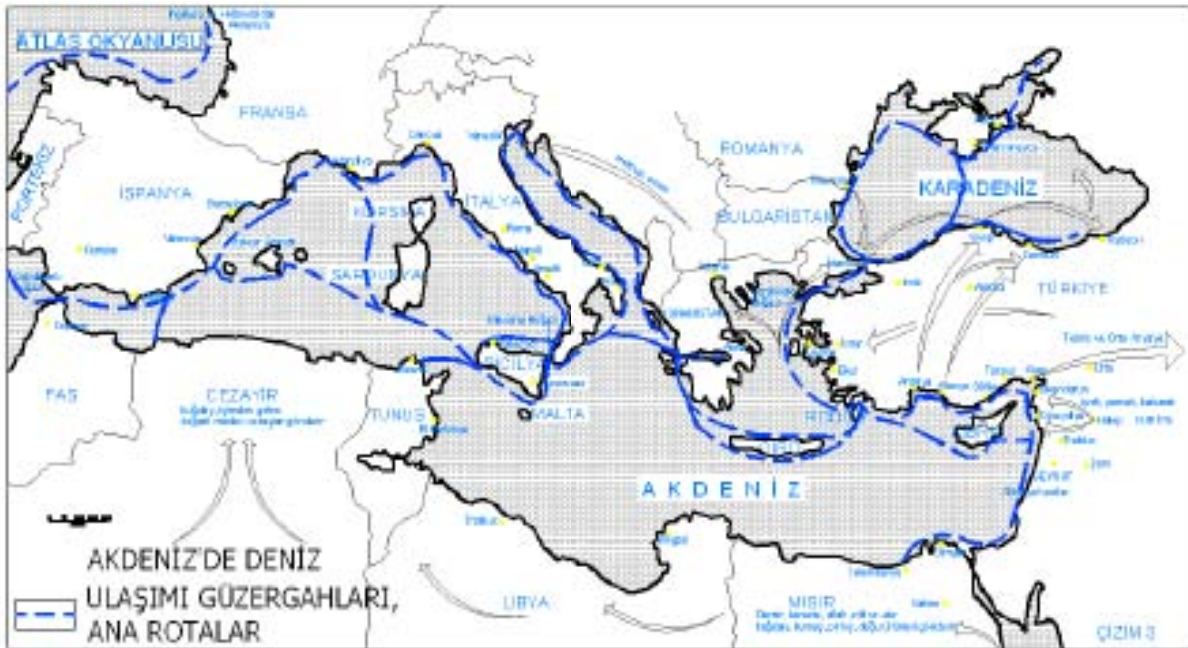
17. yüzyılda Venedik ile birlikte İngiltere ve Fransa da Akdeniz sularında görünmeye başladı. 18. yüzyıl Akdeniz'de Osmanlı devleti ile birlikte diğer denizci devletler için de okyanuslara açılmaları sebebiyle bir gerileme devri sayılabilir. Akdeniz'in eski canlılığına kavuşması, 19. yüzyılda (1869) Süveyş Kanalı'nın açılması ve buharlı gemilerin hizmete girmesi ile olmuştur (Bostan, 1989: 233).

Akdeniz'de akıntıların saat yönünün tersine olması, güney kıyıların topoğrafyasının elverişsizliği ve tehlikeleri, özellikle Doğu'dan Batı'ya yapılan yolculuklarda kuzey kıyıları daha güvenli hale getirmiştir. Bir yandan Antikçağ'la Ortaçağ'da kullanılan gemilerin

teknolojik özellikleri, diğer yandan da denizdeki hava ve coğrafi şartlar, Antikçağ'dan 16. Yüzyıla kadar ticaret gemilerinin tercih ettikleri rotanın kuzeydeki adalar ve kıyılar boyunca uzanmasına neden olmuştur (Semple, 1931: 599, Pryor, 2004: 24).

Doğudan Batı'ya yolculuklarda ana rotalar, İskenderiye'den Sur'a ya da Beyrut'a, sonra ya kuzeye Antakya'ya ve Likya kıyıları boyunca batıya ya da Kıbrıs'ın güneyinden Rodos, Karpathos'dan ve Girit'in güneyinden batıya olmuştur. Buralardan kuzeye, İyon Denizi'nden Zante ve Kefalonya'yı geride bırakıp, Otranto Boğazı'ndan geçerek Apulia'ya, Taranto Körfezi'nden Calabria'ya ve Sicilya'nın doğu kıyısına gitmişlerdir. Sicilya'dan sonra iki alternatif bulunmaktadır. İlkinde Messina Boğazı'nı geçerek Tiren Denizi'ne girilip, sonra da anakaranın kıyılarından Cebelitarık Boğazı'na kadar gidilmektedir. İkincisinde Malta'yı geçip güneybatıya yönelip, Sicilya Boğazı'ndan Tunus'un kuzeyine, oradan da kuzeybatıya dönerek Sardinya Adası'nın güney kıyılarına, sonra da ya Sardinya'nın batı kıyılarından ve Korsika Adası'ndan Provence'a ya da açık denizden batıya, Balear Adaları'na ulaşılmaktadır. Buradan da Kuzey Afrika sahilleri ile Cebelitarık kıyılarına kolaylıkla gidilebilmektedir (Pryor, 2004: 25).

Batıdan Doğu'ya seyahatte de genellikle kuzeyden, adadan adaya geçerek yolculuk tercih edilmiştir. İster kuzeye isterse güneye olsun tercih edilen rotalar İspanya'nın doğu, Korsika ve Sardunya'nın batı kıyıları, İtalya'nın batı kıyısı, Balkanlar'ın batı kıyıları ile Anadolu'nun batı kıyıları olmuştur (Pryor, 2004: 25) (Şekil 3.2).

Şekil 3.2 Akdeniz'de ana ulaşım rotaları John Pryor'dan yararlanarak E.S.C.(Pryor, 2004: 32)

kurmuşlardır. Fenikeliler'i Yunanlılar, Etrüskler ve Kartacalılar izlemiştir. Özellikle Kartaca deniz ticareti M.Ö. VI. Ve II. Yüzyıllar arasında çok büyük aşama kaydetmiştir. Fakat sonradan Romalılar'ın ticaret donanması Kartacalılar'ınkini bastırması ve beş yüz yıl kadar Akdeniz'de varlık göstermiştir.

Batı Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra, önce Vandallar'ın ve sonra Araplar'ın giriştikleri korsanlıklar nedeniyle Akdeniz'de ticaret sönük bir döneme girmiştir. İtalya Yarımadası'ndaki kıyı cumhuriyetleriyle tekrar canlanan deniz ticareti, özellikle Haçlı Seferleri sırasında (1096-1291) çok güçlü olmuştur. Bu kıyı cumhuriyetlerinden en önemlileri Pisa, Amalfi, Cenova ve Venedik'tir (CA, 1971:).

Amerika'nın keşfinden sonra Atlas ve Hint Okyanusu'na yapılan yolculuklar Akdeniz'in ticaret alanı olarak önemini azaltmış, bunun sonucu olarak Akdeniz'deki ticaret filoları zayıflamıştır. 19. yüzyılda buharın kullanılışı ve Süveyş Kanalı (1869)'nın açılmasıyla Akdeniz tekrar en önemli ticaret yollarından biri olmuştur.

Denizciliğin ilk zamanlarında gemiler kıyılardan fazla uzaklaşmadan seyahat etmekte ve açıklara çıkmaktan kaçınılmaktadırlar (Braudel, 1993: 126). Kıyıyı takip ederek yolculuk yapmak hem rotayı takip etmek, hem de korsan saldırılarından kaçabilmek için yararlıydı. Zor durumlarda tekne hemen karaya yanaşıp, mürettebat kıyıya çıkarak kurtulabilirdi (Braudel, 1993: 129).

İspanya'dan İtalya'ya, Balearlar ya da Sardunya'nın güneyinden yolculuk ki buna çoğu zaman "adalardan yolculuk" denmekteydi, uzun yıllar boyunca kullanılan bir deniz yoluydu. Messina Boğazı ve Malta Boğazı'ndan geçerek Matapan Burnu, Girit kıyıları ve Kıbrıs bağlantısıyla Suriye'ye ulaşan (Mason, 1896: 487-488) ve daha Hellenistik dönemde bile kullanılan bir yol olan, Rodos'tan İskenderiye'ye Mısır'a giden bu yollar, açık deniz yolları sayılmamaktadır (Tucci, 1958: 72-86).

Kıyıların suyolları üzerinde, limanlar birbirinden bir günlük mesafelerle ayrılmaktadır. Bu limanlar çoğunlukla kumlar tarafından işe yaramaz hale getirilen nehir ağzlarının olmadığı durumlarda, körfezlerin sığmaklı kıyılarını kullanılmaktadırlar (Bisschop, 1939: 332). Bazen Kuzey Afrika gibi hinterlandı az nüfushu olan kıyılarda liman, su temini için en önemli nokta halinde, teknelerin ve balıkçıların sığınma noktası olarak ve etrafında bir kent olmaksızın var olabilmektedir. Bu, gerekliyse bile, limanın varlığının yakın çevrede bir kent oluşumuna yetmediğinin işaretidir (Braudel, 1993: 130).

Kıyı kaleleri genellikle liman, körfez girişi ya da boğazlarda kurulmuş olduklarından güvenli

birer liman olabiliyordu. Bu güvence limanlara ticaret gemilerinin kolayca yanaşmalarına izin vermekteydi (Macfarlane,1829: 32; Eldem, Goffman, Masters; 2003: 88- 91). Bir limanın işlevini yerine getirebilmesi için bazı fiziki yapılar gerekmekteydi. Bu amaçla gemilerin rahatça sığınabilecekleri yerlerde kısa zamanda mali kurumlar da oluşturulmuştur. Demir atmış gemilerin güvenliği bir tahkimatla sağlanarak, iskelelerle vergi toplama arasındaki bu bağlantı kolayca kurulabilirdi. Çünkü gemileri koruyan kale, vergi tahsildarına ve gerektiğinde kendisine yardımcı olacak askerlere de güvenli bir barınak oluşturmaktaydı (Faroqhi, 2004: 117).

İşlek deniz yolları üzerindeki limanların yetkilileri temel deniz trafiği kurallarına uyulmasıyla da ilgilenmekteydiler. Kilitbahir ve Seddülbahir Kaleleri'nin denetleme noktaları oluşturduğu Çanakkale Boğazı'ndan geçişlere ilişkin bir dizi ferman mevcuttur. Bu kuralların bir kısmı mal ve can güvenliği sağlamaya, bir kısmı da geçiş bedellerinin ve gümrük vergilerinin toplanmasını güvence altına almaya yönelikti. Çanakkale Boğazı'ndan geçen gemilerde, bu kale denetim noktalarında satışı yabancılara yasaklanmış malların olup olmadığı denetlenmekteydi. Osmanlı Devleti'nin kaçakçılığa karşı aldığı bu önlemlere karşın özellikle Bozcaada yakınlarında 1600'lerde ortaya çıkan korsan tehlikesi kalelerin önemini attırmıştır (Faroqhi, 2004: 120). Fernand Braudel, 16. yüzyılda Akdeniz'deki ekonomik, toplumsal yaşamı anlatan "Akdeniz" adlı eserinde, korsanlık kavramına iki farklı yönden yaklaşmaktadır. Bunlardan birincisi ulusların düşmanlığı, ikincisi ise Malta, Rodos şövalyeleri gibi korsanlığı kendilerine yaşam biçimi edinmiş kişilerin varlığı olarak tanımlanmıştır (Braudel, 1990: 109, 110).

Korsan gemilerinin hiç biri, kıyıda bir üssü olmadan uzun süre faaliyet gösteremezdi (Farouqhi, 2004: 122, MD 26, s.68, no.180). Aslında korsanlar denizlerdeki ticaretin yoğunluğuna işaret eden bir gösterge gibidir. Braudel, "ticaret gemisi olmazsa, korsan da olmaz" demektedir. Korsanlık ve ekonomik faaliyetler birbirine bağlıdır, ikincisi artarsa, birincisi de buna bağlı olarak artacaktır (Braudel, 1994: 270). Korsanların varlığı ticareti tehlikeye soktuğundan gemilerin sığınabileceği çeşitli yerlere kaleler yapılmıştır. Her ne kadar bazı kalelerde kale dizdarlarının korsanlar ile anlaşarak ganimetlerden pay aldıkları, karşılığında korsanlara yiyecek ve su sağladıkları belirtilmekteyse de yine de kendilerine düşen görevleri yerine getirmekteydiler. Bu nedenle özellikle Ege Denizi'nin güvenliği demek, İstanbul'un, İzmir'in vb. birçok Ege-Akdeniz kıyı şehri ve kasabasının güvenliği demek olduğundan, yine de birçok gemi korsan saldırılarından kaleler sayesinde kurtulmaktaydılar. Aslında bazı kaynaklar deniz kıyılarındaki kalelerin esas amacının halkı

korsanlardan korumak olmadığını, bunun ikincil bir iş olduğunu ve asıl işlerinin imparatorluk içinden ya da dışından gelebilecek vergi gelirlerinin ya da ganimetlerin himaye edilmesi olduğunu yazsa da yine de kaleler buldukları çevrenin gelişimine de katkıda bulunmuşlardır (Demirarslan, 2004). Bu nedenle kalelerin çevrelere etkileri açısından Türkiye'nin Akdeniz kıyılarında ve yakın çevresinde farklı şehirlerde bulunan önemli kıyı kalesi örneklerinin mimarileri, günümüzdeki yerleşim düzenleri, konumları ve çevrelerinin gelişiminin incelenmesi de gerekmektedir.

3.2.2 Hac ve Sefer Yolları

Akdeniz'de Batı'dan Doğu'ya yapılan sefer ya da hac yolculuklarında kullanılan deniz yolu aynıydı. Ancak seyahat edilen gemilerin özellikleri değişebilmekteydi. Ayrıca ticaret gemileri de yolcu taşıyabilmekteydi.

13. yüzyıl verileri, Kutsal topraklara gidecek gemilerin büyük bölümünün bahar aylarında Batı limanlarından ayrılabildiklerini gösterir (Pryor, 1981: 69-72).

17. yüzyılda Akdeniz'de her inanç ve milletten korsanlarla karşılaşma tehlikesi atlatılarak yapılan deniz yolculuklarından sonra gemiler Yafa, Akka, Gazze veya Hayfa limanlarına varırlardı. Eyyubiler ve Memluklar Haçlı seferlerinden sonra bir başka istilayı ve kıyılarda bir Haçlı kalesinin yeniden inşa edilmesini önlemek amacıyla kıyı şehirlerini yıkmışlardı. Bu şehirler 17. Yüzyıl sonlarına kadar kaderlerine terk edilmişlerdi Küçük bir rıhtımı olan Gazze dışında, diğerleri liman ve dalgakıranlardan yoksun doğal demirleme yerleriydi (Du Rozel, 1864: 114-115, d'Arvieux, 1718: 39). İşte bu gemilerle hacı olmaya gelen insanları karşılayan görüntü şehirlerin yıkık kaleleri ve kasvetli görünümüydü.

3.3 Tarihi Yolların (Karada ve Kıyılarda) Kale Yapımına Etkileri

Bir yerleşim biriminin kurulmasını ve varlığını sürdürebilmesini sağlayan ekonomik, sosyal ve kültürel amaçlı unsurlar, o bölgenin fonksiyonları olarak tanımlanır. Bu fonksiyonlar kentten kente değişmekle beraber genel olarak ticaret ve ulaşım, ziraat ve sanayi şeklinde sınıflandırılır (Doğanay, 1994: 22-23). İnsan ya da eşyanın bir yerden başka bir yere hareket etmesi denilen ulaşım (Barda, 1964: 5) kentlerin gelişmesinde rol oynayan önemli bir unsurdur. Önemli ticaret yolları üzerinde bulunan kentler, ziraat ve sanayi ürünlerini işlek pazarlara ulaştırma ve kolaylıkla pazarlama imkanına sahiptirler. Yani ulaşım ticareti, ticaret de beraberinde gelişmeyi getirmektedir. Ancak ulaşım ya da gelişmiş yol ağları ticaretin gelişimi için tek başına yeterli değildir. Sağlanması gereken önemli koşullardan biri de

güvenlidir. Hem yolculuk esnasında, hem de taşınan malların ulaştığı noktalardaki alışveriş sonucu kazançların ve gümrük gelirlerinin korunması da büyük önem taşımaktadır. Gerek kara yolu, gerekse deniz yolu ticaretinde bu durum değişmemektedir. Güvenli yolculuklar için kurulan tesisler ekonomik ve siyasi gelişmelere paralel olarak yukarıda bahsedilen güzergahlarda yoğunluk kazanmıştır. Güvenlik ihtiyacına bağlı olarak inşa edilen kaleler de çoğunlukla bu önemli ticaret yolları üzerindedir.

İkinci bölümde Anadolu'daki yollar üzerinde durulmuştur. Çünkü yol, ticaret, kale (ya da han) üçlüsünün birbiriyle bağlı olduğu düşünülmektedir. Bu bağlantıyı vurgulamak için hazırlanan harita üzerinde Anadolu kalelerinin yerleri işaretlenmiştir (Çizim 3.1). Yapıldıkları dönemlerin de kaydedildiği harita ile yollar çakıştırıldığı zaman, tarihi yolların kalelerin konumlandırılışında en önemli faktörlerden biri olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca güncelliğini kaybetmeyen yollar üzerinde ya da topoğrafya olanaklarına göre en uygun yer olduğu için, aynı yerde farklı uygarlıklar döneminde yapılan kalelere rastlanmıştır. Bir önceki uygarlığın yaptırdığı kalenin onarılarak ya da genişletilerek kullanımı da sıkça görülen bir durumdur.

Hitit ve Urartu uygarlıklarının yolları genellikle hakimiyet alanları içinde kalmış, başkent odaklı bir gelişim göstermiştir. Asur yolları daha çok Güneydoğu Anadolu ve sonrasında Suriye ve Irak topraklarına doğru yönelmiş durumdadır. Tespit edilebilen Asur kaleleri de bu bölgede yoğunlaşmıştır.

Yolların hemen hepsi için uğrak yeri olan en önemli noktalar Sard (Salihli), Efes, Ankara, Konya, Nevşehir, Niğde, Aksaray-Antakya sayılabilir (Çizim 3.2).

Aynı şehirde, yakın mesafelerde, yolları korumak için yapılmış çok sayıda karakol-garnizon kalesi tespit edilmiştir. Özellikle Kahramanmaraş Andırın'da, yapım dönemleri tam olarak belirlenemese de, birbirine yakın mesafe de en az 10 kale bulunmaktadır (Çizim 3.1).

Bizans kaleleri özellikle Marmara Bölgesi, İstanbul çevresi, Trabzon ve çevresi ile Orta Anadolu'da Nevşehir, Kırşehir civarlarında, kısmen güney kıyıları ile güneydoğu illeri üzerinde yoğunlaşmıştır. Güney ve batı Anadolu kıyılarında Hellenistik, Roma, Bizans, Ceneviz, Ermeni, Selçuklu ve Osmanlı kaleleri yer almaktadır.

Kıbrıs, Rodos, Girit gibi adalarda seferlere ya da adada yaşayan tarikat şövalyelerinin konaklamasına bağlı olarak yapılan kalelere rastlanmaktadır. Silifke, Tarsus, Yumurtalık kaleleri ticaret, sefer ve hac yolları üzerindeki uğrak noktaları olarak görünmektedir.

Çizimde yer alan ve dönemi tespit edilemeyen pek çok kale de bulunmaktadır. Ayrıca Osmanlı döneminde bir isyanı bastırmak için (Celali İsyanları) yapılan kalelere de rastlanmıştır.

Samsun ve sonrasında Sinop kalesi de Roma döneminden itibaren önemli limanlar olarak, güneyden kuzeye ticari ürün ve kültür akışını sağlayan, Karadeniz'deki ticaretin merkezleri olmuşlardır.

Deniz yollarına gelince; kıyı kalelerinin incelenmesi bakımından tarih boyunca kullanılan deniz yolu güzergahları önem taşımaktadır. Bu nedenle Akdeniz ülkeleri arasındaki alışveriş ile deniz bağlantıları ve önemli yol güzergahları belirlenmeye çalışılmıştır (Şekil 3.2).

Akdeniz'deki yolculuklarda ilk zamanlarda kıyılardan fazla uzaklaşamadığı görülmektedir. Bunun sebeplerinden biri gemilerin teknolojik kapasiteleri, açık deniz yolculukları için küçük ve donanımsız olmalarıdır. Ayrıca korsan saldırılarının korkusu, zor hava şartlarında sığınabilecek, hakim rüzgarlara karşı korunaklı limanlara ihtiyaç duyulması, yiyecek ve su ikmal ihtiyacı da diğer sebeplerdendir.

Tespit edilen rotalardan, Doğu'dan Batı'ya ya da Batı'dan Doğu'ya yapılan yolculuklarda Kuzey Akdeniz kıyıların tercih edildiği anlaşılmaktadır. Bunun coğrafi sebepleri olarak; kuzey kıyıların doğu batı ekseninde ikmal yapılabilecek büyüklü küçüklü adalara sahip olması, güvenli doğal limanlarının bulunması, deniz ve kara birleşiminde, gemilerin yanaşmasını zorlaştırıcı, güneydeki gibi büyük sığılıklar bulunmaması sayılabilir. Ayrıca güney kıyıların topoğrafyasının elverişsiz ve tehlikeli olması da kuzey yollarının kullanılmasını gerektirmiştir. Seferler ve ticaret de yolculukların güzergahını etkileyen büyük bir etken olarak gözükmektedir. Doğu-Batı arasındaki ticaret yollarının denize ulaştığı noktalardaki önemli limanlar, doğu ve kuzey Akdeniz kıyılarında yoğunlaşmıştır. Doğu mallarına ulaşmak isteyen tüccarlar buralardaki pazarlara uğramak ve gelen kervanlardan ihtiyaçlarını almak durumundaydılar. Ayrıca hacıların deniz yolculukları da doğal olarak doğu limanlarında sonlanmaktaydı.

Tüm seyahatler gibi deniz yolu seyahatlerinde de güvenlik en önemli unsurdur. Özellikle ticaretin çok geliştiği zamanlarda iyice artan korsan faaliyetlerinin yoğun olduğu Akdeniz'de, gemilerin güvenliği ile ihtiyaçlarının kıyıları boyunca inşa edilen kale ve tahkimatlar ile sağlanmaya çalışıldığı görülür. Ayrıca ticaretle sağlanan gümrük gelirlerinin korunması da bunu zorunlu hale getirmekteydi. İçinde asker bulunan kalelerin yapımı ve bakımı çok masraflı olup özellikle yöre halkına baskı yapmak ve vergilerin düzenli biçimde ödenmesini

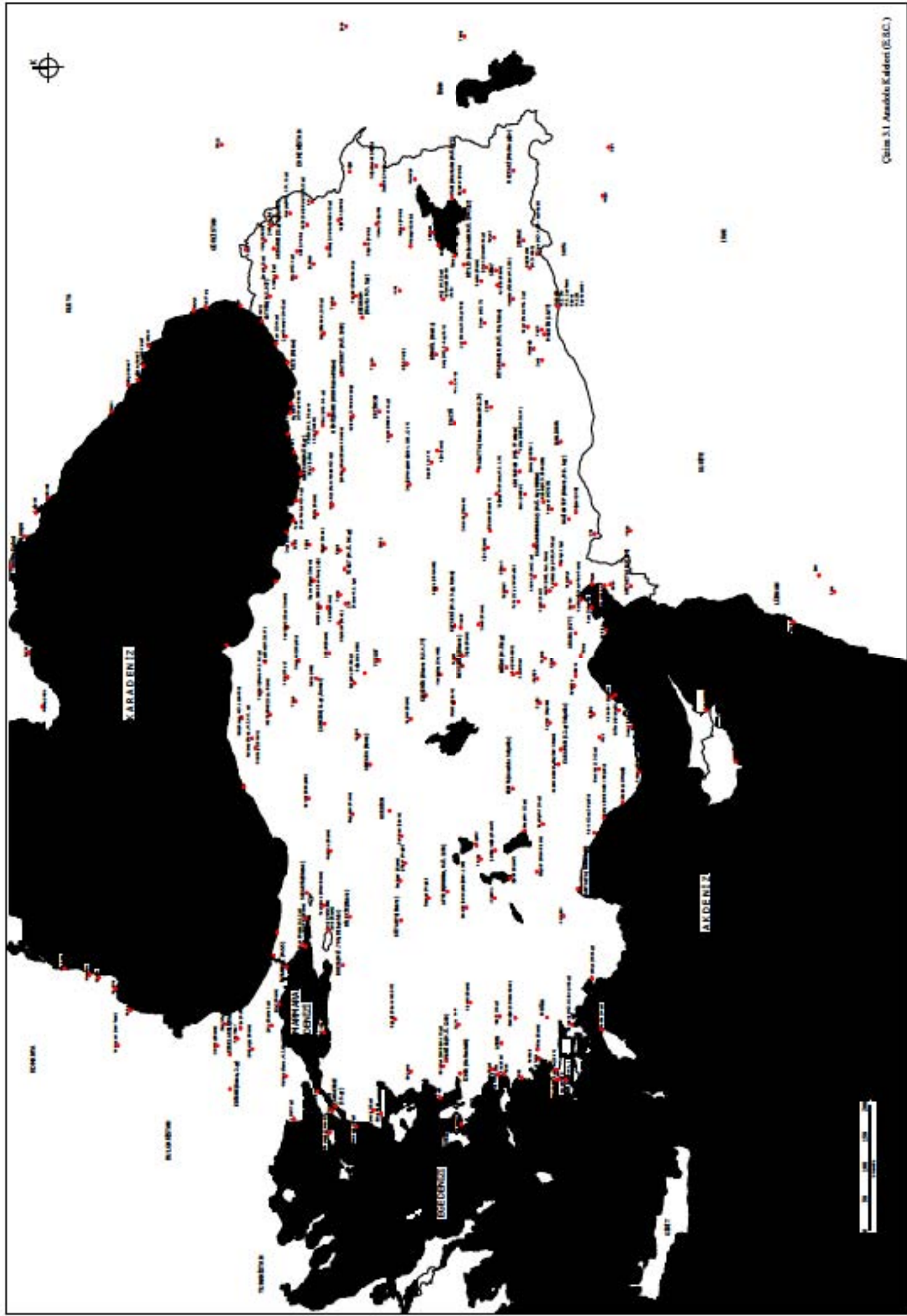
sağlamak için de kullanılacakları bölgelerde işe yararları. S. Faroqi, Osmanlı döneminde kıyılardaki kalelerin esas amacının halkı korsanlardan korumak olmadığını, korumanın kale yapımının yan amacı olduğunu vurgular ve kıyı kalelerinin yapım amacının, vergi gelirlerini imparatorluk içinden ya da dışından gelebilecek tehlikelere karşı korumak olarak belirtir (Faroqi, 2004: 125).

Batıdan yola çıkan yolcu gemileri bazen şövalyelerle ya da donanma filoları ile takviye edilmekteydi. Doğu Akdeniz kıyılarında, hakimiyetler değişse de, değişmeyen şey, ticaretin ön planda tutulması olmuştur. Barış olmadığı zamanlarda bile ekonomik ve siyasi çıkarlar düşünülmüş, karşılıklı sağlanan ticari imtiyazlar bölgede ticareti canlı tutmuştur.

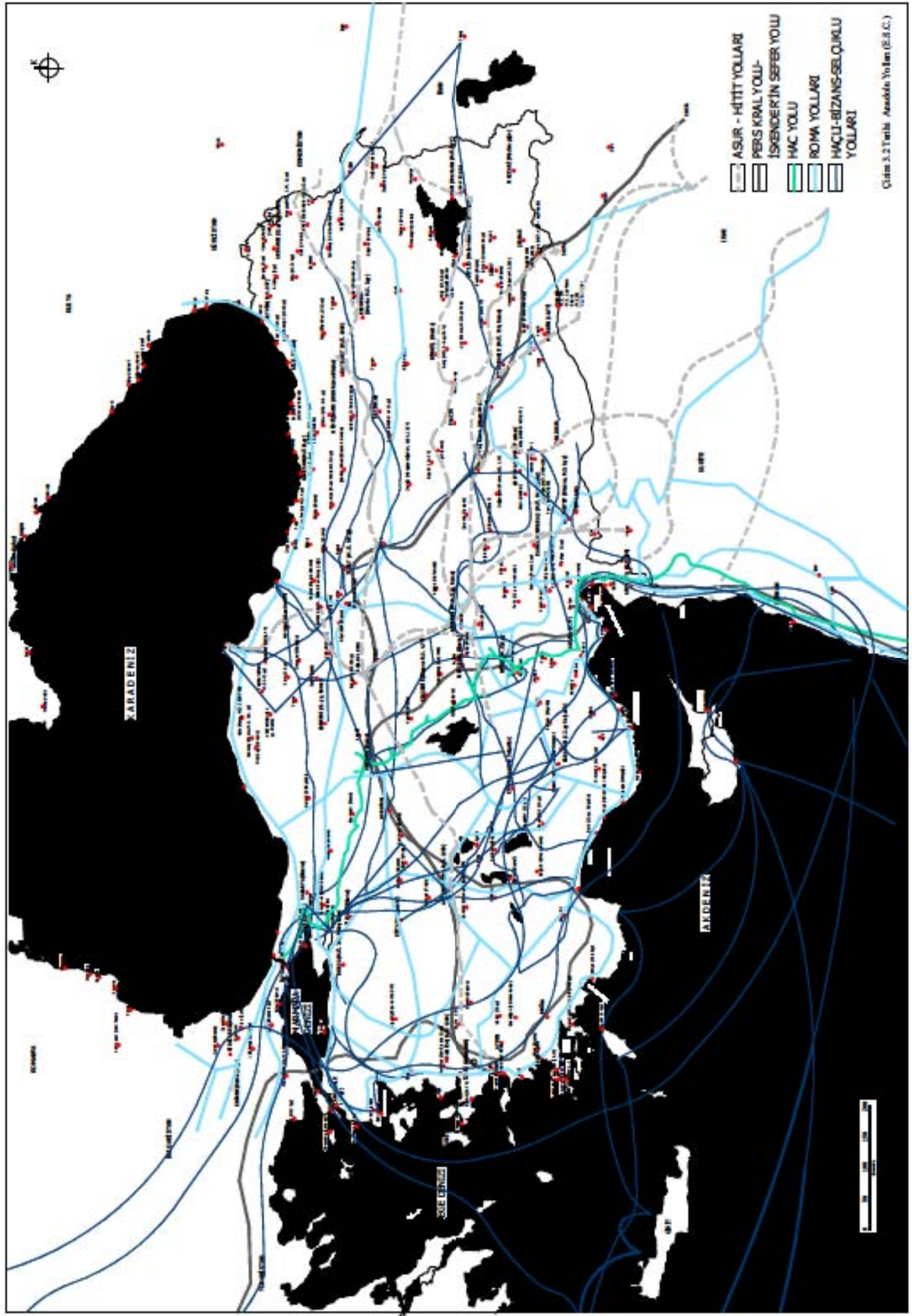
Haçlı Seferleri ve Doğu kıyılarında kurulan haçlı krallıkları Akdeniz'in Doğusu ile Batısı arasındaki ilişkileri arttıran etkenlerden biri olmuştur. Ayrıca İtalyan cumhuriyetlerinin Doğu Akdeniz limanları ve adalarındaki uzun süreli varlığı ve ticarete hakimiyetleri de kıyıları etkilemiştir.

Akdeniz'deki yolculukların güzergahı yüzyıllar içinde fazla değişmemiştir. Doğu'da İskenderiye'den başlayarak Filistin, Suriye, Güney Anadolu kıyılarından, Rodos ve Girit'in güneyi geçilerek, İyon Denizi kıyılarından dolaşılıp Messina Boğazı'na, Sicilya'ya gelinir ya da Yunanistan kıyılarından direkt Messina Boğazı'na girilirdi. Buradan da batı İtalya ve İspanya kıyıları dolanarak Cebelitarık Boğazı'na ulaşırdı. Sicilya'dan sonra ikinci yol alternatifi Balear Adaları üzerinden Fransa ve İspanya kıyılarına ulaşmaktı (Şekil 3.2). Bu yolculuklarda Kıbrıs, Girit, Rodos, Sicilya, Balearlar gibi adalar önemli duraklar olmuştur.

Bütün bu deniz yolları üzerinde ticaret ve ulaşım güvenliği, tıpkı karadaki hanlar gibi, belli mesafelerde inşa edilen kaleleri vücuda getirmiştir.

Çizim 3.1. Anadolü K.ddeniz (E.İ.S.C.)

- ASUR - HITTİT YOLLARI
- PERS KRAL YOLU- İSKENDERİN SEFER YOLU
- HAC YOLU
- ROMA YOLLARI
- HAÇLI-BİZANS-SELÇUKLU YOLLARI

Çizim 3.21 Tarih: Anadolu Yolları (B.S.C.)

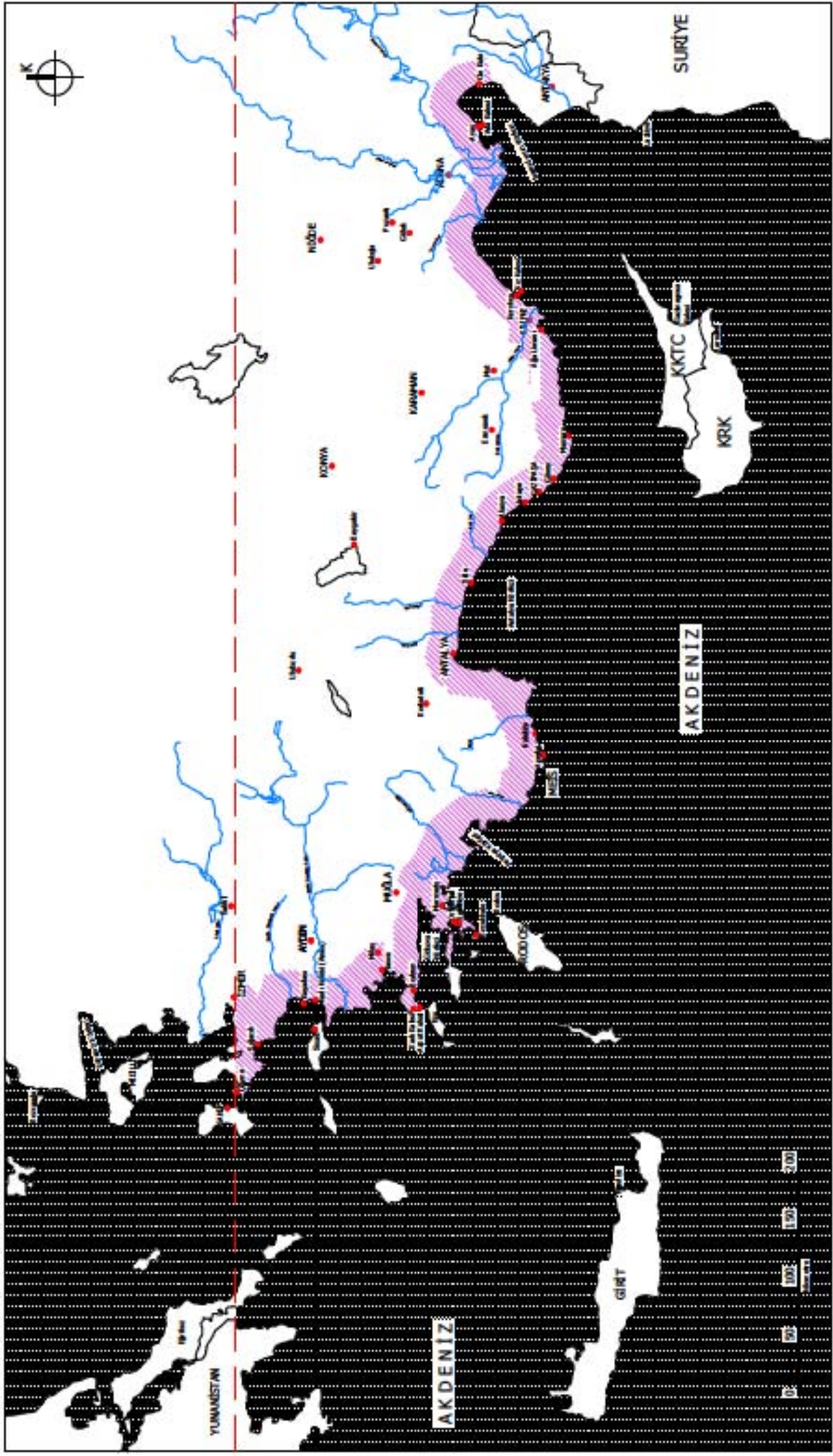
4. ANADOLU'NUN AKDENİZ BÖLGESİ'NDEKİ KIYI KALELERİ

Tezin dördüncü bölümü tamamiyle Akdeniz kıyı şeridinde tespit edilen (Çizim 4.1) ve yerinde belgelemesi yapılan kalelerin kataloglarını içermektedir. 26 kıyı ve ada kalesinin genel, tarihi ve mimari özellikleri kataloglarda anlatılmaya çalışılmıştır.

Tarihçelerde tam tespiti yapılabiliyorsa kalenin tarihçesi ya da içinde bulunduğu bölgenin tarihi kronolojik olarak belirtilmiştir.

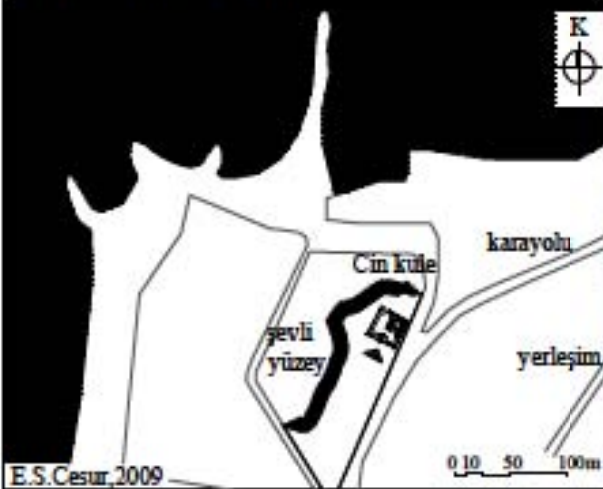

Mimari elemanlarda; burçlar sadece savunma amaçlı kullanımı olan yapılar için, kuleler ise hem çok yüksek savunma ve gözlem elemanlarını, hem de savunmanın yanı sıra günlük yaşam alanı olarak kullanılan yapılar için tanımlayıcı olarak kullanılmıştır.

Her bir katalog içinde, ait olduğu kaleye ilişkin kaynakça bulunmaktadır. Kaynaklar tezin sonunda tekrar edilmemiştir.

Çizim 4.1 İncelenen Akdeniz Bölgesi Kıyı Kaleleri

4.1 Cın Kule

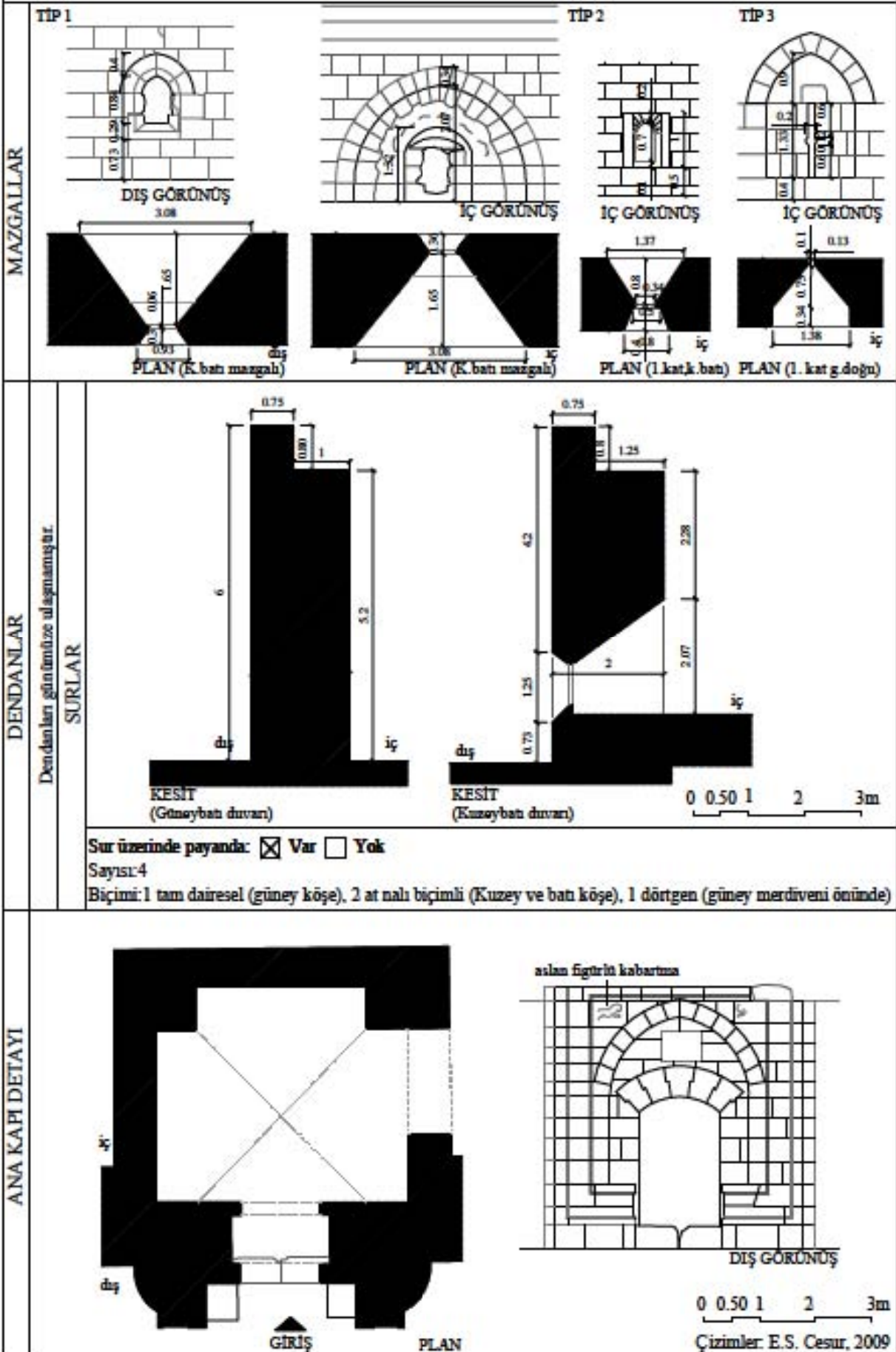
ADI: CİN KULE	
YERİ: İl: Antakya İlçe: Dört Yol Mah.: Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: 16. Yüzyıl YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor KİTABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
E.S.Cesur, 2009 Resim 4.1 Cın Kule, Güneybatı görünüşü, 2007 (E.S.C.)	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☒ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Korsan kalesi ☐ İçkale, Akropol ☒ Gözlem kulesi, Liman kulesi (Osm.) ☐ Liman kalesi ☒ Askeri üs, Garnizon (Roma, Osmanlı) ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☐ Sarnıç ☐ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☐ Diğer ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Türbe ☒ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☒ Hac yolu ☒ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR - Kalenin 1. katındaki ayakların üzenği seviyesine kadar olan taşları yenilenmiştir.	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Kuzey, doğu, batı yönlerinden denize hakim bir konumdaki kalenin geniş bir görüş açısı vardır. Kulenin penceresi olmayan zemin katının ortasında, aşağı inen bir merdiven olduğu ve son yıllarda (tespit tarihi 2007) kapatıldığı sözlü bilgisi alınmıştır. Kalde sarnıç tespit edilememiştir. Bu bilgi sarnıçın ya da bir deponun varlığı konusunda bir ipucu olarak algılanmıştır. Konunun anlaşılması için kazı yapılması gereklidir.	

ADI: CİN KULE	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 1530 Hitit egemenliği (bölgenin tarihinden)	M.S. 395-653 Bizans egemenliği
M.Ö. 713-663 Asur egemenliği	M.S. 638-651 Arap egemenliği
M.Ö. 663-612 Kilikya Krallığı egemenliği	M.S. 1084-1098 Selçuklu egemenliği
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 11.-14. yüzyıl Bizans-Memluk-Ermeni Krallığı
M.Ö. 333-323 Makedonya Krallığı	M.S. 1353 Ramazanoğulları egemenliği
M.Ö. 312-133 Selökid Krallığı	M.S. 1517 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
M.Ö. 12-M.S. 395 Roma İmparatorluğu	
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Payas Anadolu'yu Suriye ve Ortadoğu'ya bağlayan en önemli yol güzergahı üzerindedir. Hem kara hem de deniz yolu bağlantıları çok güçlüdür. Roma döneminde önemli askeri deniz üssü, Bizans döneminde piskoposluk merkezi, Osmanlı döneminde özellikle 16. yüzyılda Halep'in iskelesi olarak önemli bir ticari merkez olmuştur. Cın Kule, Payas Kalesi'nin kıyadaki gözetleme kulesidir.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Bayas, Canamella	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Hac yolu, M.İskender'in sefer yolu, Roma, Haçlıların sefer yollarının kesiştiği bir noktadadır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: İssos / Hatay Arkeoloji Müzesi tarafından, Arkeolog Ö. Çelik ile 2006 yılından itibaren kurtarma kazıları devam etmektedir.	
RESİM:	
	
Resim 4.2 Cın Kule, güneybatı görünüşü, 2007 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA:	
Akyel, S., (1966), Payas Tarihi, İstanbul.	
Darkot, B., (1964), "Payas", İslam Ansiklopedisi, Maarif Matbaası, İstanbul, 530-531.	
Edwards, R., (1987), "The Fortifications of Armenian Cilicia", Dumbarton Oaks Studies, XXIII, Washington D.C., 201-204	
Evlia Çelebi Seyahatnamesi, (2006), Yapı Kredi Yayınları, S.A. Kahraman, Y. Dağlı, 3. kitap İstanbul, 31-32.	
Gertrude Bell Archive, Newcastle University Library (www.gerty.ncl.ac.uk)	
Hellenkemper, H., Hild, F., (1986), Neue Forschungen in Kilikien Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, Wien, s. 103-108.	
Işık, B., (2004), "Restoration Project of Cın Kule in Payas, Antakya", ODTÜ Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.	
Mutafian, C., (1988), La Cilicie Au Carrefour des Empires, cilt 2, Les Belles Lettres Histoire, Paris.	
Müderisoğlu, M.F., (1993), "16. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda İnşa Edilen Menzil Külliyesi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.	
Nicolle, D., (2004), Crusader Castles in the Holy Land 1097-1192, Fortress Series vol.21, Osprey Publishing, Oxford 9-16.	

ADI: CİN KULE																				
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ																				
KALENİN PLANI																				
	<p>Çizim: E.S. Cesur, 2009 (Işık, 2004: 27, 29,32'den yararlanarak)</p>																			
<p>BIÇIMI - BOYUTLARI: Denizden yaklaşık 250-300m. mesafedeki Kule, dıştan yaklaşık 28x28m'lik bir karedir. L biçimli avlunun doğu köşesinden yükselen kule 15x15m. dir. Kalenin mimarisi Haçlı kalelerinin tek kuleli ya da kale duvarına eklenen tek kuleli örneklerine benzemektedir. Bu örnekler konsantrale kalelerin en erken yapımlarından olarak görülmektedir (Nicolle, 2004:12).</p>																				
<p>HENDEK: ☐ Var ☒ Yok ☐ Bilinmiyor SUR TİPİ: ☒ Tek sur ☐ Çift sur Derinliği: - Genişliği: -</p>																				
ANA KAPILAR	<p>SAYISI: 1 (güneybatıda)</p>																			
	<table border="1"> <tr> <td rowspan="2">TİPİ</td> <td>☒ Tek geçitli ☐ Avlulu</td> </tr> <tr> <td>☐ Tek geçitli, asma köprülü</td> </tr> <tr> <td rowspan="6">BİÇİMİ</td> <td>☐ Bir burç içinde</td> </tr> <tr> <td>☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü</td> </tr> <tr> <td>☐ İki tarafı burçla korunmuş</td> </tr> <tr> <td>☐ Tek tarafı burçla korunmuş</td> </tr> <tr> <td>☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan</td> </tr> <tr> <td>☒ Kemerli</td> </tr> <tr> <td rowspan="5">ANA KAPI KANADI</td> <td>☐ Düz atkılı</td> </tr> <tr> <td>☐ Taç kapılı</td> </tr> <tr> <td>☐ Bilinmiyor</td> </tr> <tr> <td>☐ Ahşap</td> </tr> <tr> <td>☐ Metal</td> </tr> <tr> <td>☐ Metal+ahşap</td> </tr> <tr> <td>☐ Ahşap+deri</td> </tr> <tr> <td>☒ Mevcut değil</td> </tr> </table>	TİPİ	☒ Tek geçitli ☐ Avlulu	☐ Tek geçitli, asma köprülü	BİÇİMİ	☐ Bir burç içinde	☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan	☒ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Düz atkılı	☐ Taç kapılı	☐ Bilinmiyor	☐ Ahşap	☐ Metal	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri	☒ Mevcut değil
TİPİ	☒ Tek geçitli ☐ Avlulu																			
	☐ Tek geçitli, asma köprülü																			
BİÇİMİ	☐ Bir burç içinde																			
	☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü																			
	☐ İki tarafı burçla korunmuş																			
	☐ Tek tarafı burçla korunmuş																			
	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan																			
	☒ Kemerli																			
ANA KAPI KANADI	☐ Düz atkılı																			
	☐ Taç kapılı																			
	☐ Bilinmiyor																			
	☐ Ahşap																			
	☐ Metal																			
☐ Metal+ahşap																				
☐ Ahşap+deri																				
☒ Mevcut değil																				
BURÇLAR	<p>SAYISI: 1 kule</p>																			
	<table border="1"> <tr> <td rowspan="2">BİÇİMİ</td> <td>☐ Üçgen</td> <td rowspan="2">KAT ADEDİ</td> <td>☐ Tek katlı</td> </tr> <tr> <td>☒ Dörtgen</td> <td>☐ 2 katlı</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">BOYUTLAR</td> <td>☐ Çokgen</td> <td>☒ 3 katlı</td> <td rowspan="3">BAŞKULE</td> <td>☒ Var</td> <td rowspan="3">MERDİVEN</td> <td rowspan="3">Seyirdim yoluna çıkan: Basamak genişliği: 0.35-0.40m Riht yüksekliği: 0.20-0.25m Merdiven genişliği: 0.80m</td> </tr> <tr> <td>☐ Dairesel</td> <td>☐ 4 katlı</td> <td>☐ Yok</td> </tr> <tr> <td>☐ U (At nah) biçimli</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	BİÇİMİ	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☐ Tek katlı	☒ Dörtgen	☐ 2 katlı	BOYUTLAR	☐ Çokgen	☒ 3 katlı	BAŞKULE	☒ Var	MERDİVEN	Seyirdim yoluna çıkan: Basamak genişliği: 0.35-0.40m Riht yüksekliği: 0.20-0.25m Merdiven genişliği: 0.80m	☐ Dairesel	☐ 4 katlı	☐ Yok	☐ U (At nah) biçimli		
	BİÇİMİ		☐ Üçgen		KAT ADEDİ	☐ Tek katlı														
☒ Dörtgen		☐ 2 katlı																		
BOYUTLAR	☐ Çokgen	☒ 3 katlı	BAŞKULE	☒ Var	MERDİVEN	Seyirdim yoluna çıkan: Basamak genişliği: 0.35-0.40m Riht yüksekliği: 0.20-0.25m Merdiven genişliği: 0.80m														
	☐ Dairesel	☐ 4 katlı		☐ Yok																
	☐ U (At nah) biçimli																			
<p>Maks. burç yüksekliği: - Min. burç yüksekliği: - Beden duvarından min. taşma: - Beden duvarından Maks. taşma: 13.5m</p>	<p>DİĞER</p> <p>Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak Üst örtü ve geçiş elemanları: Çapraz tonoz, beşik tonoz, kemer</p>																			
<p>YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Cın Kule, dış yüzü kesme taş kaplamalı, içi kireç esaslı bağlayıcı ve moloz taş dolgu duvarlardan oluşur. Kullanılan malzeme tamamıyla taştır. Kireç taşı, kum taşı, bazalttan oluşan üç farklı malzeme tespit edilmiştir. Kesme taşların çoğu bosajlıdır. Bazı taşların yüzeyi ise hem taraklı hem de bosajlıdır. Duvarlarda genellikle 25-50cm genişliğinde kesme taşlar kullanılmıştır. Yalnız kuzey duvarı üzerinde sonradan yapılmış moloz taş duvar eki vardır. Kulenin birinci kat hizasında profilli bir silme çepeçevre dönmektedir. Üst örtülerde sivri kemer ve çapraz tonozlar görülür.</p>																				

ADI: CİN KULE

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

ADI: CİN KULE

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.3 Cın Kule, batı köşesi ve avluyu saran bitkiler, 2007 (E.S.C.)

- Kapıları ve görevlisi bulunmadığından kuleye giriş kontrolü değildir.
- Avlu içi otsu ve odunsu bitkilerle örtülmüştür.
- Oldukça geniş, düz bir platform üzerinde yer alan kulenin etrafı açıktır ve rekreasyon alanları oluşturmak üzere çalışmalar yapılmaktadır (Resim 4.3).

Resim 4.4 Cın Kule, kuzeydoğu duvarında moloz taşla yapılmış ek duvar, 2007 (E.S.C.)

- Kuzeydoğu duvarı üzerine sonradan eklenen moloz taş duvar üzerinde eğimli bir çatı izi görülür. Ayrıca avlu duvarları üzerinde görülen beton dereler, bir dönem avluyu kapatan bir çatının varlığına işaret eder (Resim 4.4).
- Doğal şartlara açık olan kule duvarlarında nemlenmenin etkileri taş yüzeylerde açıkça görülebilir.

Resim 4.5 Kuzeydoğu duvarında malzeme hasarları, 2007 (E.S.C.)

- Kule üzerinde koruyucu bir çatı olmadığından duvarlar hava şartlarına açıktır. Dolayısıyla bu nedenle oluşan malzeme bozulmaları (eksilme, kırılma, yüzey kaybı, kararma, kirlilik) ve otsu-odunsu bitkilenme çok fazladır (Resim 4.5).
- ODTÜ'de yapılan bir yüksek lisans tezi (Bkz. Kaynakça) kapsamında yapının rölövesi, restitüsyon ve restorasyon projeleri, hasar tespiti, malzeme analizi ayrıntılı olarak hazırlanmıştır. Bu çalışma değerlendirilmeli, yapının restore edilerek yaşatılmasına, turizme ve sosyal hayata kazandırılmasına önem verilmelidir.

Resim 4.6 Batı köşesinde malzeme bozulmaları, 2007 (E.S.C.)

- Taş yüzeylerde hasarların üleri boyutlara ulaştığı yüzeyler vardır (Resim 4.6).

Resim 4.7 1. katta su ve nem etkisi, 2007 (E.S.C.)

- Duvarlarda ve terasta suyun olumsuz etkileri net olarak gözlenmektedir (Resim 4.7).

ADI: CİN KULE

EK 1

Şekil 4.1 1836 tarihli Bartlett gravürü

Resim 4.8 1905, Payas kıyıları (G. Bell arşivi)

Bartlett gravüründe (Şekil 4.1), sağda Cın Kule benzeri yapı görülmektedir (Mutafian, 1988: pl 63). Ancak 1905 tarihli G. Bell fotoğrafında (Resim 4.8) aynı yerde iki katlı bir konut vardır (G. Bell Arşivi, Nisan 1905). Bir başka görsel belge (Resim 4.9), yine Gertrude Bell'e ait, kuleye ait bir fotoğraftır.

Cın Kule önemli askeri ve ticari yollar üzerinde yer alan Payas Kalesi ve Sokollu Külliyesi'nin limandaki gözetleme kulesidir. Anadolu'nun güney Akdeniz kıyılarında boyut ve biçim olarak benzerine rastlanmamıştır. Kayıtlarda yapım dönemi 16. yüzyıl olarak görülmektedir. Ancak mimari kurgusu ve yüzyıllarca önem taşıyan bir güzergah üzerinde olması ve yüzyıllar içinde bölgeyi gezen seyahatçıların verdiği bilgiler buradaki varlığının daha eski zamanlara dayandığını düşündürmektedir. Örneğin 15. yüzyılın ilk yarısında bölgeyi ziyaret eden B. De La Broquière "Ayas şehrinin karşısında, doğu yönünde yükselen bir şatonun kurulmuş olduğu yer çok güzel; bir yanıyla körfez kıyısında, öte yanı da büyük bir kavis çizen bir bataklıkla çevrilmiş" demektedir (Broquière, 2000: 170). V. Langlois ise "Payas dağının eteğinde ve deniz kenarında pek güzel bir yerde eski Kanamella Kalesi vardır..." şeklinde bir tarif yapmaktadır (Langlois, 1947: 75).

Resim 4.9 Cın Kule'nin 20. yüzyıl başında çekilmiş bir fotoğrafı, (G. Bell Arşivi, Nisan 1905)

ADI: CİN KULE

EK 2

Resim 4.10 Deniz yönünden (kuzeybatı) görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.11 Doğu görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.12 Kuzeydoğu görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.13 Güneybatı, giriş görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.14 Güney görünüşü, 2007 (E.S.C.)

ADI: CİN KULE

EK 3

Resim 4.15 Kuzeybatı duvarı, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.16 Batı köşesi ve güneybatı duvarı, 2007 (E.S.C.)

Avlu duvarları 1.60m-2.00m. kalınlıktadır. Kapı yönünde yüksekliği 6m.dir Kuzeybatı duvarında üç adet top mazgalı bulunur (Resim 4.15). Zemin kat duvarları güneybatıda kapı ve kuzeyde bir top mazgalı dışında sağdır (Resim 4.16).

Resim 4.17 Güneybatıda ana giriş kapısı, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.18 Ana kapının iç görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Basık kemerli açıklığa sahip kapı tek geçitlidir. Kitabe yeri boştur. Dış yüzde, kabartma figürlü iki taş dikkat çeker (Katalog 1-C). Girişin iki yanında dinlenme ya da bekleme setleri vardır (Resim 4.17, 4.18). Tonoza örtülmüştür.

Resim 4.19 Güney köşesi, avlu duvarları ve hem kuleye hem de seyirdim yoluna bağlanan merdivenler, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.20 Batı köşesi, nöbet odası ve top mazgalları, 2007 (E.S.C.)

ADI: CİN KULE

EK 4

Resim 4.21 Kule'nin batı görünüşü, güney duvarında zemin kat kapısı ve kuleyi çepeçevre dolanan kat silmesi, 2007

Resim 4.22 Avludan kuleye ulaşan merdivenler, 2007

Resim 4.23 Kule içinden geniş holün görünüşü, 2007

Resim 4.24 1.kat güney iç görünüşü, arkada ana mekanı çevreleyen koridor, mazgallar ve önde ayak ile kemerler, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.25 1. kat güneydoğu iç görünüşü, onarım gören alt kısımlar, 2007 (E.S.C.)

ADI: CİN KULE

EK 5

Resim 4.26 Teras katına çıkış kapısı, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.27 Terastaki gözlem kulesinden kalanlar, 2007

Resim 4.28 Terastan güneydoğuya bakış, biriken sular ve yeşeren otlar, arkada teras kapısı tonozu, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.29 Terasın doğu köşesinde görülen blok taş konsollar, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.30 Terasın güneydoğu ve güneybatı duvarları üzerinde tespit edilen taş çörttenlerden güneydoğudaki, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.31 Terastan basık kemerli dar bir kapı ile ulaşılan en üst gözlem katı, 2007 (E.S.C.)

Kuzey ve kuzeybatı duvarları yıkık olan bu katın mevcut duvarlarında mazgallar düzenlenmiştir. Basamaklarla ulaşılan zemine şap dökülmüştür (Resim 4.31).

ADI: CİN KULE

EK 6

Resim 4.32 Tip 1, kuzeybatı duvarındaki top mazgali, iç görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.33 Tip 1, mazgal dış görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.34 Tip 2, Birinci kat güney mazgallarından biri, 2007 (E.S.C.)

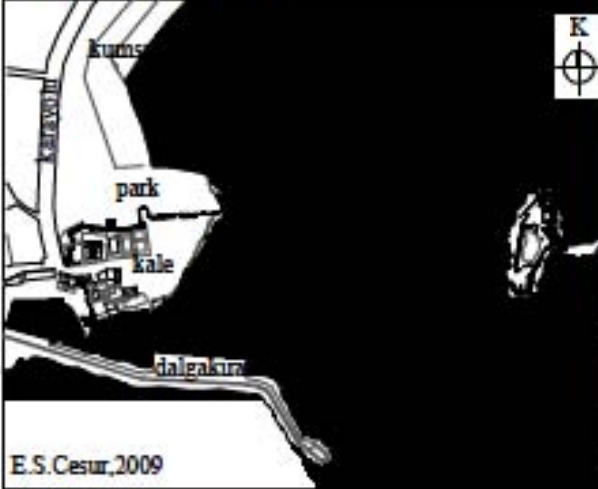

Resim 4.35 Tip 2, iç görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.36 Tip 3, Birinci kat doğu mazgallarından biri, 2007 (E.S.C.)

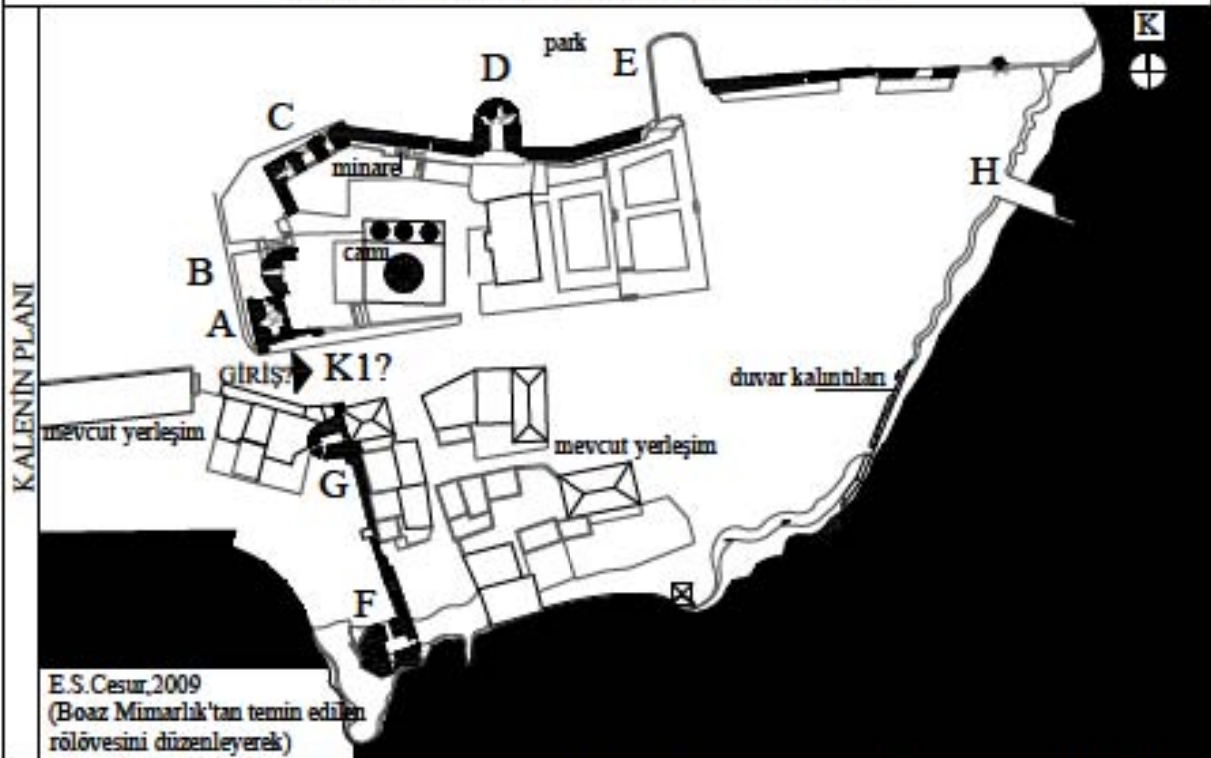
Resim 4.37 Tip 3, iç görünüşü, 2007 (E.S.C.)

ADI: AYAS KARA KALESİ	
YERİ: İl: Adana İlçe: Yumurtalık Mah.: Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Ortaçağ (1189-1219 arası?) YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor KİTABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☒ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Korsan kalesi ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☒ Liman kalesi ☒ Askeri üs, Garnizon (Roma, Osmanlı) ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarmış(D barında) ☐ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☒ Yerleşim ☐ Diğer ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☒ Hac yolu ☒ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR 1322- Memlûklar - kara surlarında onarım 16. yüzyılda karadaki kalenin güneybatı köşesine kule eklenmesi	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var (1988) ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Ayas Kalesi, deniz yönündeki duvar ve burçlarının hemen hemen tümünü kaybetmiştir. Deniz kalesi ile arasında yaklaşık 400m'lik bir mesafe vardır. Bu iki yapı arasında kalan denizin altında ve kısmen üstünde devam eden yay biçimli bir kara hattı vardır. Havadan bakıldığında daha çok dikkat çeken bu durumun doğal ya da insan eliyle yapılan ve kara ile adayı birbirine bağlayan bir kara hattı oluşturduğu görülmüştür.	

ADI: AYAS KARA KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 1530 Hitit egemenliği (bölge tarihinden)	M.S. 395-653 Bizans egemenliği
M.Ö. 713-663 Asur egemenliği	M.S. 638-651 Arap egemenliği
M.Ö. 663-612 Kilikya Krallığı egemenliği	M.S. 1084-1098 Selçuklu egemenliği
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 1080-1375 Kilikya Krallığı (Bizans, Selçuklu, Moğollara bağlılık göstererek)
M.Ö. 333-323 Makedonya Krallığı	M.S. 1337 Memluk istilası ve surların yıktırılması
M.Ö. 312-133 Selökid Krallığı	M.S. 1353 Ramazanoğulları egemenliği
M.Ö. 12-M.S. 395 Roma İmparatorluğu	M.S. 1517 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Ayas (Yumurtalık), Hindistan ve Orta Asya yollarının hareket noktasında bulunmaktadır. Bu özelliği ile Antalya ile rekabet edebilecek bir hareketliliğe sahipti. Önemli bir ticari ve askeri liman niteliği taşır. Roma döneminin önemli bir deniz üssüdür. Hindistan ve Çin'den gelen malların depolandığı, pazarlandığı yerdir. Gümrük gelirleri oldukça yüksekti. 13. yy. da en parlak dönemini yaşamıştır. Memluklar tarafından İskenderiye'nin tahtım sarstığını düşündürecek kadar önemli bir ticari merkez olmuştur. Ayrıca Roma döneminde Apollon tapınağı ile Asklepiyon'u olan önemli bir inanç ve sağlık merkezi haline gelmiştir. Şehre yayılan kalıntılar eski dönemlerdeki önemini ve gelişmişliğini vurgular niteliktedir.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Lajazzo, Aigai, Castabol, Kestanbol	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Hac yolu, M.İskender'in sefer yolu, Roma, Haçlıların sefer yollarının kesiştiği bir noktadır. Doğudan ya da Akdeniz'in güneyinden gelip Anadolu'nun kuzeyine ulaşmak isteyenlerin de durak noktasıdır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTIK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Aigai / -	
RESİM :	
	
Resim 4.39 Kale'nin kuzeydoğu görünüşü (Yumurtalık Bld. Arşivi)	
KAYNAKÇA:	
Besufort, F., (2002). Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türker, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 294-298.	
Darkot, B., (1942), "Ayas", İslam Ansiklopedisi, Maarif Matbaası, İstanbul, 42-43.	
De La Broquière, B., (2000), Bertrandon De La Broquière'in Denizşarın Seyahati, Çev: İlhan Arda, Eren Yayınları, İstanbul.	
Edwards, R., (1983), The Fortifications of Medieval Cilicia, Part 1, California.	
Edwards, R., (1987), "The Fortifications of Armenian Cilicia", Dumbarton Oaks Studies, XXIII, Washington D.C., 77-81.	
Hellenkemper, H., (1976), Burgen Der Kreuzritterzeit in Der Grafschaft Edessa und Im Königreich Kleinarmenien, Geographica Historica 1, Rudolf Habelt Verlag GMBH, Bonn.	
Heyd, W., (2000), Yakın Doğu Ticaret Tarihi, Çev: Enver Ziya Karal, TTK Yayınları, X. dizi-Sayı: 6, TTK Basımevi, Ankara, 498, 611-612.	
Langlois, V., (1947), Eski Kilikya, Çev: M. Rahmi Balaban, Yeni Mersin Basımevi, Mersin, s.67-68.	
Mutafian, C., (1988), La Cilicie Au Carrefour des Empires, cilt 2, Les Belles Lettres Histoire, Paris.	
Strabon, (1987), Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XII-XIV), Çev: Adnan Pekman, İstanbul.	
Umar, L., (2000), Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması, ve Gezi Rehberi, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 140.	
Yurtsever, C., (2003), Ayas, Tarihin Parlakan Yıldızı, T.C. Yumurtalık Belediyesi Yayını, No: 1, Uyum Ajans, Ankara	
Yazar Adı Yok, (1981), "Adana", Yurt Ansiklopedisi, Türkiye II II, Dünü, Bugünü, Yarını, cilt 1, 156.	
Boaz Eski Eserler Koruma ve Mimarlık Taah. Tic. Ltd. Şti., Adana, boazrest@yahoo.com.tr	

ADI: AYAS KARA KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Ayas Kalesi, geniş yeri denize doğru açılan bir yelpazeyi andırır. Toplam alanı yaklaşık 11.850 metrekaredir. Kuzey duvarının uzunluğu yaklaşık 159m., batı duvarının uzunluğu da yaklaşık 92m dir.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor SUR TİPİ: Tek sur Çift sur
Derinliği: - Genişliği: -

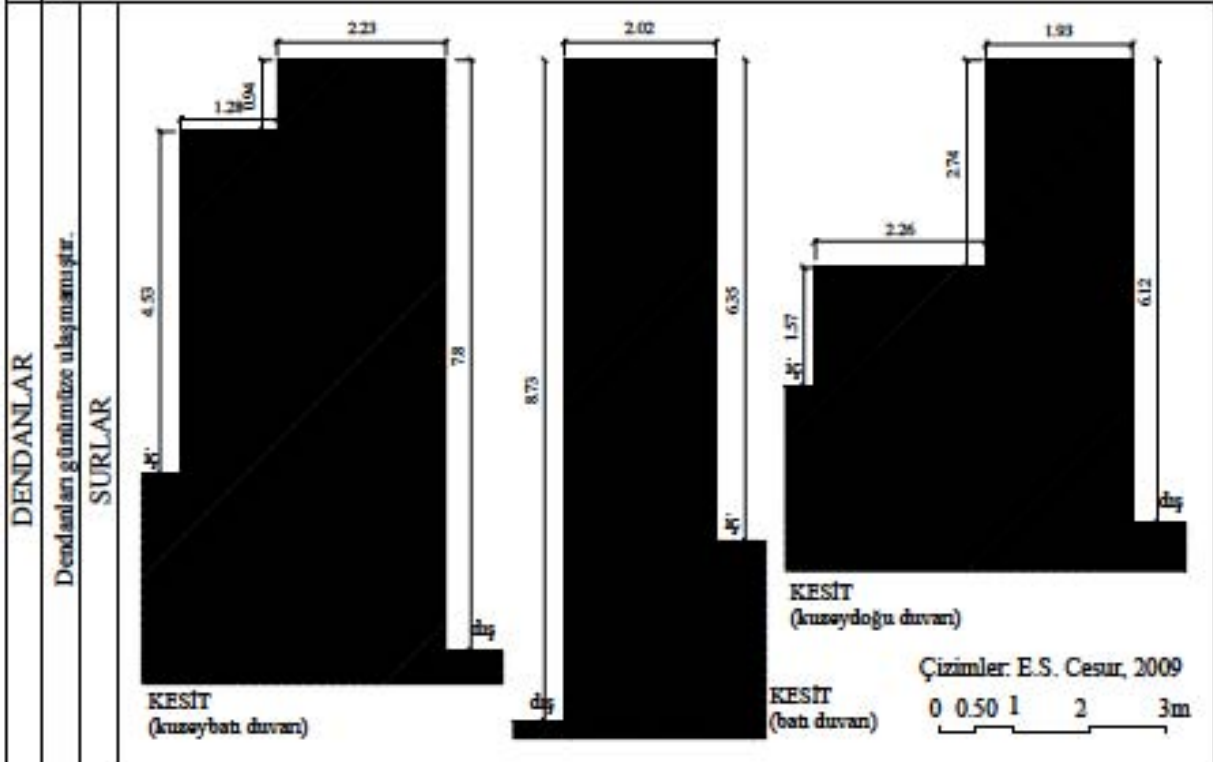
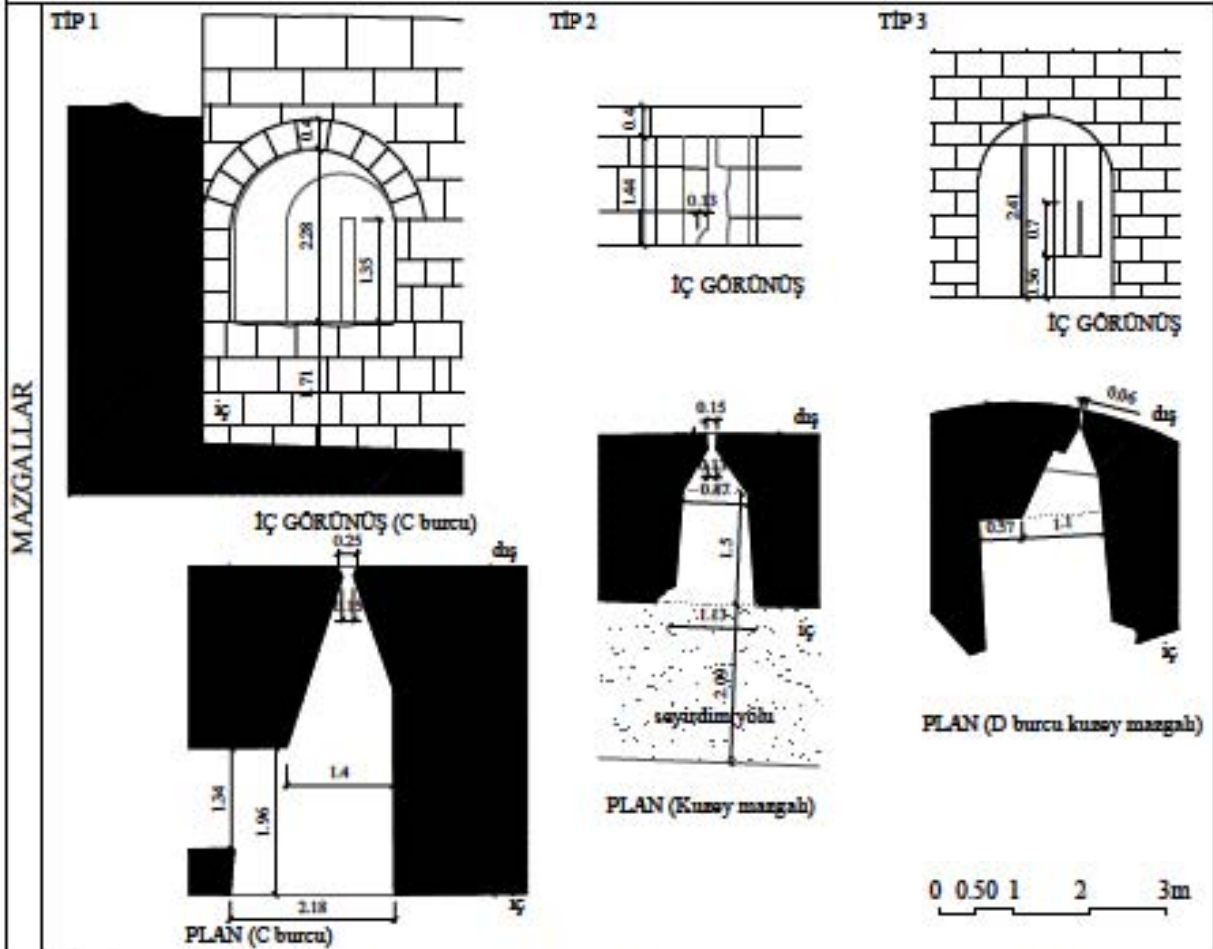
ANA KAPILAR	SAYISI: Bilinmiyor		
	TİPİ	BIÇIMI	ANA KAPI KANADI
	☐ Tek geçitli ☐ Avlulu ☐ Tek geçitli, asma köprülü ☐ Bir burç içinde ☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü ☐ İki tarafı burçla korunmuş ☐ Tek tarafı burçla korunmuş ☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan	☐ Kemerli ☐ Düz atıklı ☐ Taç kapılı ☒ Bilinmiyor	☐ Ahşap ☐ Metal ☐ Metal+ahşap ☐ Ahşap+deri ☒ Mevcut değil
BURÇLAR	SAYISI: 6 burç+(1 mazgalı savunma duvarı (C))		
	BIÇIMI	KAT ADEDİ	BAŞKULE
	☐ Üçgen ☒ Dörtgen(1) ☒ Çokgen(1 beşgen) ☐ Dairesel ☒ U (At nalı) biçimli(4)	☒ Tek katlı(A,B,D) ☒ 2 katlı (F) ☐ 3 katlı ☐ 4 katlı	☐ Var ☒ Yok
BOYUTLAR	Maks. burç yüksekliği: 13.67m. (F) Min. burç yüksekliği: 8.53m. (A) Beden duvarından min. taşma: 6.90m. (G) Beden duvarından Maks. taşma: 15.90m. (E)		MERDİVEN Seyirdim yohuna çıkan: Basamak genişliği: 0.33m Rıht yüksekliği: 0.31m Merdiven genişliği: 0.55m
	DİĞER		Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak Üst örtü ve geçiş elemanları: Beşik tonoz, kemer

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ:

Malzeme ve yapım tekniği açısından farklılıklar gösterir. Birçok defa yıkılıp, onarılması dolayısıyla duvarlarda farklı teknik ve malzemelere rastlanır. Kaba yonu kesme taş, bazalt taşı ve kalkerli taşların kullanımı görülür. Devşirme malzemelerin fazlalığı da dikkat çeker. Duvarlarda mermer sünen parçaları hatıl, lento ya da kaplama taşı olarak kullanılmıştır. Bosajlı ya da bezemeli taş kullanımı da vardır. Taşlar arasında dolgu olarak moloz taş ve kireçli harç bulunur.

ADL AYAS KARA KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayı: -

Biçimi: -

ADI: AYAS KARA KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.40 Kalenin güney görünüşü, 2007 (Yum.Bld. Arşivi)

- Kuzey, doğu, güney duvarları büyük oranda yok olan kalenin rölövesi, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmış ve Adana Bölge Koruma Kurulu onayından geçmiştir. Tespit yapıldığı tarihte restorasyona yönelik bir çalışma yapılmamaktadır.
- Alanda yeni yapılaşma yoktur. Fakat geçmiş dönemlerde yapılan binaların bazılarının (güneyde) kalenin duvar kalıntıları üzerine yapılmış olması, mevcut izlerin silinmesine yol açmıştır (Resim 4.40).

Resim 4.41 F burcu, 2007 (E.S.C.)

- Başta F burcu olmak üzere mevcut burçlarda malzeme kayıplarından kaynaklanan yapısal sorunlar oluşmuştur. En kritik hal almış olan F burcudur (Resim 4.41).
- Malzeme eksikliği, derz çözülmesi, bitkilenme kale duvarları ve burçlarında hasarların artmasına neden olmaktadır.

Resim 4.42 G burcu, 2007 (E.S.C.)

- Az sayıda burcu günümüze ulaşan kalenin G burcu hemen yanı başındaki eve dahil edilerek, konut amaçlı kullanılmaktadır (Resim 4.42). Kullanım amacına uygun biçimde değişiklikler yapılmıştır.
- G burcu arkasındaki yeni yapının duvarları kalenin yapı malzemelerinin bu yapıların inşasında kullanıldığını göstermektedir.

Resim 4.43 A burcu, 2007 (E.S.C.)

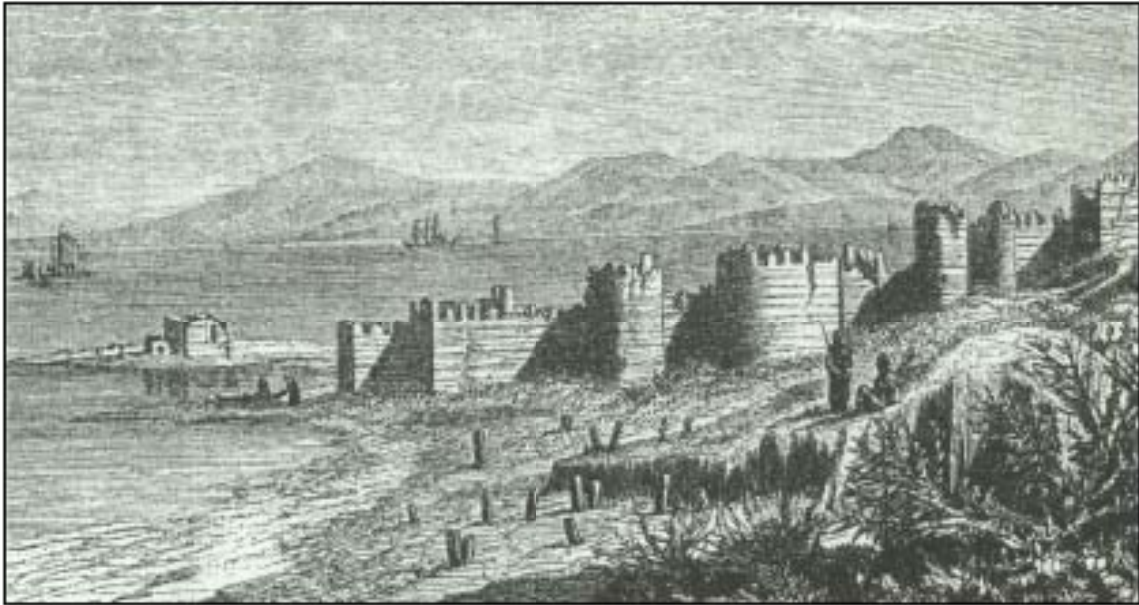
- A burcunun batı ve güney duvarları ile kuzey burç ve duvarları müdahale görmüştür. Yapılan müdahalelerde çimento esaslı harç kullanımı görülmüştür (Resim 4.43).
- C burcunda da restorasyon yapılmış, Aburcunda kullanılan türdeki taş orada da kullanılmıştır.

ADL AYAS KARA KALESİ

EK 1

Şekil 4.2 Ayas Kalesi gravürü, Laborde, 1827 (Mutafian,1988: plit 61)

Şekil 4.3 Ayas Kalesi gravürü, 1861 (Langlois,1947)

Şekil 4.4 Kalenin planı (Alishan Leonce, Sissouan, 1899,426-51)

Günümüzde kalenin hendeği olup olmadığının tespiti için kazı yapılması gereklidir. Çizim, kalenin batısında surları çevreleyen bir duvar göstermesi bakımından önemlidir (Şekil 4.4).

ADL AYAS KARA KALESİ

EK 2

Resim 4.44 Kalenin yıkılan doğu cephesi, 2008 (Boaz Arşivi)

Resim 4.45 Güney köşesindeki F burcu ve genel görünüm, 2006 (Boaz Arşivi)

Resim 4.46 Batı görünüşü, 2008 (Boaz Arşivi)

ADL AYAS KARA KALESİ

EK 3

Resim 4.47 Kuzeybatı köşesi (C burcu), 2006 (Boaz Arşivi)

Resim 4.48 Batı cephesinde B ve A burçları, 2006 (Boaz Arşivi)

Resim 4.49 Kalenin kuzey görünüşü, 2007 (Yumurtalık Bld. Arşivi)

Resim 4.50 Kale içine girilen, A ve G burçları arasındaki sokak ve burçları saran yapılar, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.51 Kuzey cephesinde neredeyse temel seviyesinde yıkık E burcu, 2007 (E.S.C.)

ADL AYAS KARA KALESİ

EK 4

Resim 4.52 G ve F burçları arasındaki duvar, 2006 (Boaz Arşivi)

Resim 4.53 Kuzey cephesinde neredeyse temel seviyesinde yıkık E burcu, 2007 (E.S.C.)

Kuzeydoğudaki burçsuz beden duvarı 86m. uzunluğundadır (Resim 4.53). C-D burçları arasındaki duvar 25m. uzunluğunda, 2.20m. genişliğindedir. Güney batı duvarı 32m. uzunluğunda (F-G arası) (Resim 4.52), 2m. genişliğindedir. Yüksekliği dış tarafta 9.5 m., iç tarafta 6.5m.'dir. Kuzey duvarlarında duvar kalınlığı 2.20 m.den 3.60'a, sonra da 4.40m. ye çıkmaktadır. Kuzey duvarlarının yüksekliği 6.5-8.7m. arasında değişmektedir.

Resim 4.54 Kuzey doğu duvarı iç görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.55 Doğu köşesindeki duvar kalıntıları (Boaz Arş.)

Resim 4.56 F burcu, batı görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.57 D burcu kuzey görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Burcun zemin kat tonozu üzerinde kare açıklık bulunur ve zemininde bir sarmıç olduğu belirtilir (Edwards, 1987: 81)

ADL AYAS KARA KALESİ

EK 5

Resim 4.58 C burcu, kuzey görünüşü, 2007 (E.S.C.)

C burcu 4.5m. kalınlığında duvarlara sahiptir. Kuzeyinde yanyana sıralanmış üç adet, batıda 1 adet mazgala sahiptir (Resim 4.58).

Resim 4.59 İskele kalıntısı (H), 2007 (E.S.C.)

Marco Polo'nun 1271 yılında Ayas'a girdiği iskele olarak bilinir (Resim 4.59). Bu nedenle Marco Polo İskelesi diye isimlendirilir (Yurtsever, 2003: 27).

Resim 4.60 C burcu mazgala, iç görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.61 Kuzey duvarları üzerindeki tek mazgala, 2007 (E.S.C.)

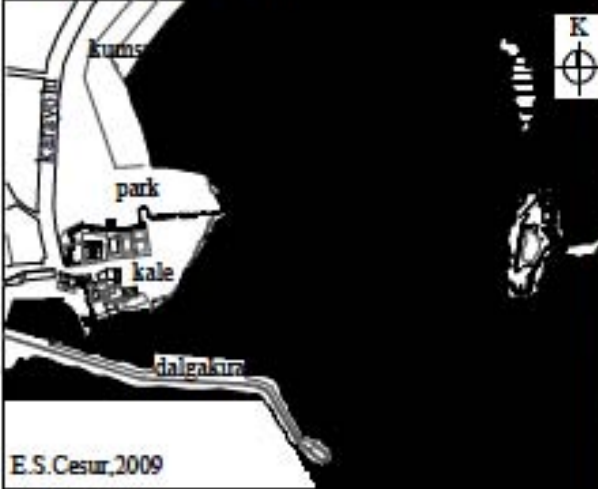

Resim 4.62 D burcu kuzey mazgala, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.63 F burcunda malzeme çeşitliliği, 2007 (E.S.C.)

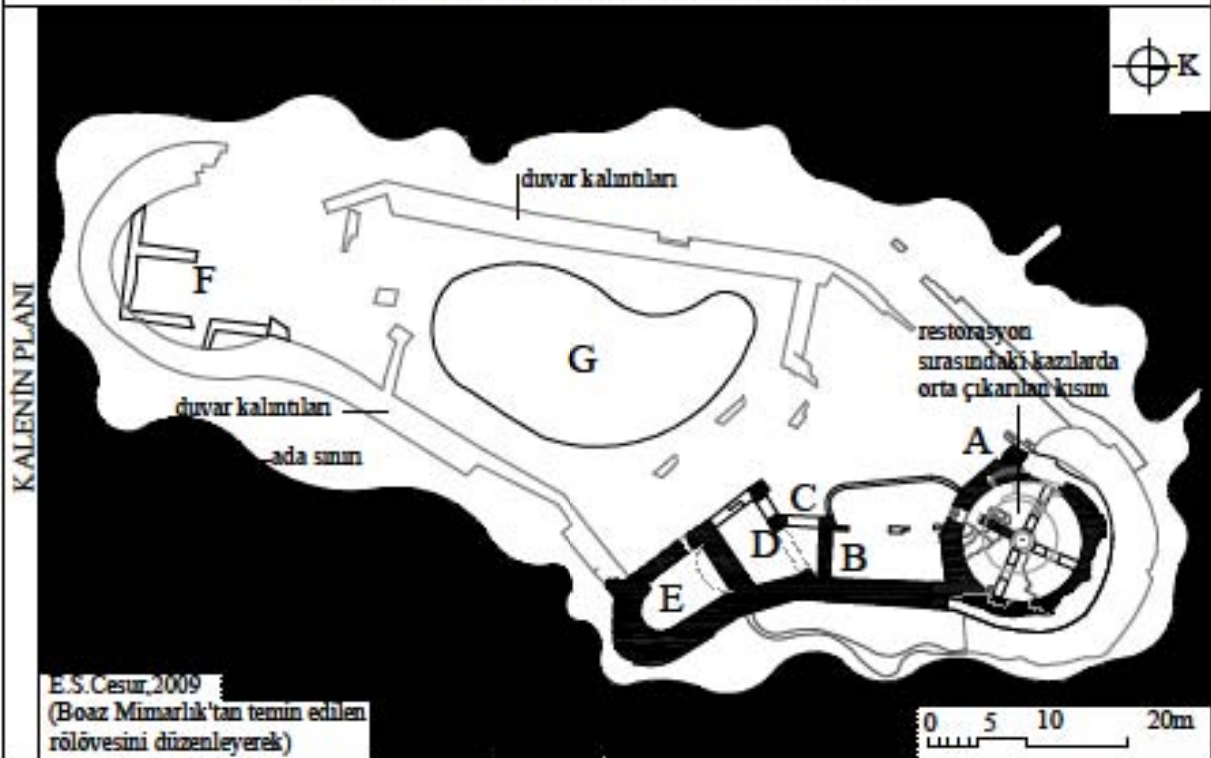
Resim 4.64 Kale içindeki yapılardan bazıları, 2007 (E.S.C.)

ADI: AYAS DENİZ KALESİ	
YERİ: İl: Adana İlçe: Yumurtalık Mah.: Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Ortaçağ (1189-1219 arası?) YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor KITABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
E.S.Cesur, 2009	Resim 4.65 Ayas Deniz Kalesi doğudan hava fotoğrafı, 2007
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☒ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☒ Gümrük, karantina yapısı ☐ Korsan kalesi ☐ İçkale, Akropol ☒ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Liman kalesi ☐ Askeri üs, Garnizon ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☐ Sarnıç ☐ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☐ Diğer ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Türbe ☒ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☒ Hacı yolu ☒ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR 2008- Genel temizlik, kazı ve restorasyon	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var (1988) ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Deniz Kalesi, kıyıya çok yakın konumdadır. Havadan bakıldığında deniz altında ve üstündeki kara parçaları eskiden kara ile daha somut bir bağlantısı olduğunu düşündürmektedir. Antik dönem kalıntılarıyla dolu adanın ortasındaki havuz gibi görünen, kumla örtülü geniş alan dikkat çekicidir. Restorasyon çalışmaları sırasında yapılan kazılarla adanın kuzeyindeki ana yapı temizlenmiş ve özgün kotu ile mimari özellikleri ortaya çıkmıştır.	

ADI: AYAS DENİZ KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 1530 Hitit egemenliği (bölge tarihinden)	M.S. 395-653 Bizans egemenliği
M.Ö. 713-663 Asur egemenliği	M.S. 638-651 Arap egemenliği
M.Ö. 663-612 Kilikya Krallığı egemenliği	M.S. 1084-1098 Selçuklu egemenliği
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 1080-1375 Kilikya Krallığı (Bizans, Selçuklu, Moğollara bağlılık göstererek)
M.Ö. 333-323 Makedonya Krallığı	M.S. 1337 Memluk istilası
M.Ö. 312-133 Selökid Krallığı	M.S. 1353 Ramazanoğulları egemenliği
M.Ö. 12-M.S. 395 Roma İmparatorluğu	M.S. 1517 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Ayas (Yumurtalık), Hindistan ve Orta Asya yollarının hareket noktasında bulunmaktadır. Bu özelliği ile Antalya ile rekabet edebilecek bir hareketliliğe sahipti. Önemli bir ticari ve askeri liman niteliği taşır. Roma döneminin önemli bir deniz üssüdür. Hindistan ve Çin'den gelen malların depolandığı, pazarlandığı yerdir. Gümrük gelirleri oldukça yüksekti. 13. yy. da en parlak dönemini yaşamıştır. Memluklar tarafından İskenderiye'nin tahtım sarstığını düşündürecek kadar önemli bir ticari merkez olmuştur. Ayrıca Roma döneminde Apollon tapınağı ile Asklepiyon'u olan önemli bir inanç ve sağlık merkezi haline gelmiştir. Şehre yayılan kalıntılar eski dönemlerdeki önemini ve gelişmişliğini vurgular niteliktedir.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Atlas Kalesi, Kız Kalesi	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Hac yolu, M.İskender'in sefer yolu, Roma, Haçlıların sefer yollarının kesiştiği önemli bir noktadadır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Aigai /-	
RESİM :	
	
Resim 4.66 Batı görünüşü, 2007 (Yumurtalık Bld. Arşivi)	
KAYNAKÇA:	
Besufort, F., (2002). Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türker, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 294-298.	
Darkot, B., (1942), "Ayas", İslam Ansiklopedisi, Maarif Matbaası, İstanbul, 42-43.	
De La Broquière, B., (2000), Bertrandon De La Broquière'in Denizaşırı Seyahati, Çev: İlhan Arda, Eren Yayınları, İstanbul.	
Edwards, R., (1983), The Fortifications of Medieval Cilicia, Part 1, California.	
Edwards, R., (1987), "The Fortifications of Armenian Cilicia", Dumbarton Oaks Studies, XXIII, Washington D.C., 77-81.	
Hellenkemper, H., (1976), Burgen Der Kreuzritterzeit In Der Grafschaft Edessa und Im Königreich Kleinarmenien, Geographica Historica 1, Rudolf Habelt Verlag GMBH, Bonn.	
Heyd, W., (2000), Yakın Doğu Ticaret Tarihi, Çev: Enver Ziya Karal, TTK Yayınları, X. dizi-Sayı: 6, TTK Basımevi, Ankara, 498, 611-612.	
Langlois, V., (1947), Eski Kilikya, Çev: M. Rahmi Balaban, Yeni Mersin Basımevi, Mersin, s.67-68.	
Mutafian, C., (1988), La Cilicie Au Carrefour des Empires, cilt 2, Les Belles Lettres Histoire, Paris.	
Strabon, (1987), Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XII-XIV), Çev: Adnan Pekman, İstanbul.	
Umar, L., (2000), Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması, ve Gezi Rehberi, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 140.	
Yurtsever, C., (2003), Ayas, Tarihin Parlakan Yıldızı, T.C. Yumurtalık Belediyesi Yayını, No: 1, Uyum Ajans, Ankara	
Yazar Adı Yok, (1981), "Adana", Yurt Ansiklopedisi, Türkiye İİ, Dünü, Bugünü, Yarını, cilt 1, 156.	
Boaz Eski Eserler Koruma ve Mimarlık Taah. Tic. Ltd. Şti., Adana, boazrest@yahoo.com.tr	

ADI: AYAS DENİZ KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Kuzeydoğu-güneybatı aksında uzanan bir adacık üzerinde yer alan kale yaklaşık 4.800 metrekarelik bir alana oturmaktadır. Adanın biçimlenişine paralel biçimde yapılmıştır. İki dairesel yapı arasında iki kırıklığı olan düz duvarların kalıntıları mevcuttur.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

ANA KAPILAR	SAYISI: Bilinmiyor			
	TİPİ ☐ Tek geçitli ☐ Avlulu ☐ Tek geçitli, asma köprülü ☐ Bir burç içinde ☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü ☐ İki tarafı burçla korunmuş ☐ Tek tarafı burçla korunmuş ☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan	BIÇIMI ☐ Kemerli ☐ Düz atıklı ☐ Taç kapılı ☒ Bilinmiyor	ANA KAPI KANADI ☐ Ahşap ☐ Metal ☐ Metal+ahşap ☐ Ahşap+deri ☒ Mevcut değil	
BURÇLAR	SAYISI: Burç tespit edilememiştir.			
	BIÇIMI ☐ Üçgen ☐ Dörtgen ☐ Çokgen ☐ Dairesel ☐ U (At nalı) biçimli	KAT ADEDİ ☐ Tek katlı ☐ 2 katlı ☐ 3 katlı ☐ 4 katlı	BAŞKULE ☐ Var ☒ Yok	MERDİVEN Seyirdim yohna çıkan: Basamak genişliği: Riht yüksekliği: Merdiven genişliği:
BOYUTLAR	Maks. burç yüksekliği: - Min. burç yüksekliği: - Beden duvarından min. taşma: - Beden duvarından Maks. taşma: -		DİĞER Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak Üst örtü ve geçiş elemanları: Tonoz, kubbe, kemer	

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kalıntılar, dış yüzü büyük düzgün kesme taş, içi moloz taş dolgu duvar tekniği gösterir. Taşlar arasında bağlayıcı olarak hala sağlamlığını koruyan kireç esash harç kullanılmıştır. Yapı ve etrafı çok sayıda devşirme taş ile doludur. Birçoğu bezemeli bu taşların kıyıda antik kenitten getirildiği sanılmaktadır. Etrafa saçılmış taşlarda kenet oyukları vardır. Duvarlarda ve çevrede bazalt, granit, kireç taşı gibi farklı taşların kullanıldığı görülmüştür. İç duvarlardaki büyük blok taşların ön yüzü murçla şekillendirilmiştir. Ortadaki alanı çevreleyen ve temel olarak kalmış duvar profilli büyük blok taşlardan oluşur. Başka farklı malzeme kullanımı görülmez.

ADI: AYAS DENİZ KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.67 A,B,C,D,E mekanlarının güney görünüşü, 2007 (E.S.C.)

- Kalede tespit yapıldığı 2007 yılında ada üzerindeki yapı kitlesi bitki örtüsü ile kaplanmış ve yapı zeminleri büyük miktarda moloz dolgu ile kaplanmıştı. Ayrıca taş yüzeylerde çok miktarda malzeme eksilmesi ve aşınması, derz boşalması görülmekteydi. Herhangi bir bakım, onarım, temizlik olmadığından, yapı kullanılmadığından atıl ve hasarlı durumdaydı (Resim 4.67).
- Adanın ortasında yer alan ve duvar kalıntılarıyla çevrelenmiş, kum ile dolmuş kısım ile ilgili de ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Bu alanda kazı yapılması gereklidir.

Resim 4.68 Doğu yönünde dağılmış taş bloklar, 2007 (E.S.C.)

- Yapı duvarlarında ve etrafında çok sayıda devşirme taş dikkati çekmektedir (Resim 4.68).
- Ada etrafında sahile kadar uzanan, su altında görülen kayalık ya da kalıntılar mevcuttur. Buralarda sualtı arkeolojik araştırma çalışmaları yapılmamıştır. Adanın doğu ve batı yönlerinde ayrıca iskele izlerine benzer kalıntılar sualtında izlenebilmektedir (Katalog 3-A). Bütün bu ayrıntılar hava fotoğraflarında daha net seçilebilmektedir.

Resim 4.69 A mekanı içi, 2006 (Boaz Arşivi)

- A mekanı için 2007 yılındaki görünümü (Resim 4.69). Molozla ve bitki ile örtülmüş ve mazleme hasarları çok yoğunur.
- Ayas Deniz Kalesi, 1322 yılındaki Memluk saldırısı sırasında kara kalesi ile beraber tahrip edilmiş ve 2008 yılına kadar onarılmamıştır. Adana Bölge Koruma Kurulu tarafından onaylanan rölövesi ile restitüsyon, restorasyon projeleri bulunan kalede 2008 yılında restorasyon yapılmıştır ve tespit edilen sorunlar giderilmiştir. Restorasyon sonrasında yerinde tespit yapma imkanı olmamıştır. Ancak elde edilen görsel veriler tezde sunulmuştur.

ADI: AYAS DENİZ KALESİ

EK 1

Şekil 4.5 Piri Reis haritasında Ayas Körfezi (Piri Reis, 1988:375b)

Şekil 4.6 Ada Kalesi ve etrafındaki kayalık alanların gösterildiği çizim (Alishan Leonce, Sissouan, 1800 426-51)

Resim 4.70 Ada Kalesi'nin kara kalesi ile ilişkisi ve ada yakınındaki kayalık alanlar (Yumurtalık Bld.Arşivi). Bu kayalıklar limanı çevreleyen ve sınırlı yerden geçit veren bir hat oluşturur.

Resim 4.71 Adanın güneyindeki kalıntıları ve deniz içindeki kara hatı (Boaz Arşivi)

Resim 4.72 Adanın kuzeybatısındaki kara parçası (Boaz Arşivi)

ADI: AYAS DENİZ KALESİ

EK 2

Resim 4.73 Ada Kalesi'nin restorasyon öncesindeki durumu (Yumurtalık Bld. Arşivi)

Resim 4.74 2008 yılı restorasyonu sırasında yapının durumu (Boaz Arşivi)

Resim 4.75 Kalenin bitkilerden arınmış, temizlenmiş, restorasyon sürecindeki hali (Boaz Arşivi)

ADI: AYAS DENİZ KALESİ

EK 3

Resim 4.76 Batı cephesinin restorasyon öncesi, 2007 (E.S.C) ve Resim 4.77 R.sonrası görünümü, 2008 (Boaz Arşivi)

Resim 4.78 Yapının kuzeydoğu duvarının restorasyon öncesi, 2007 (E.S.C) ve Resim 4.79 Restorasyon sonrası görünümü, 2008 (Boaz Arşivi)

Resim 4.80, 4.81 Yapının sınırları ortasında kalan bölüm (G) (2006, 2008, Boaz Arşivi).

Bu alanı (G) çevreleyen ve temel seviyesinde kalan duvarlar 2.80-3.00m kalınlığındadır. Temel duvarları yapının kapsadığı sınırı çepçevre dolanmaktadır. Havuza benzeyen alanda, varsa başka kalıntıların ortaya çıkarılması için kazı yapılması gereklidir. Güney uçta, ağaçlar altındaki kalıntıların anlaşılması için de kazı yapılmıştır.

Resim 4.82, 4.83 Beşik tonozlu B mekanının restorasyondan önceki ve sonraki görünümü (2008, Boaz Arşivi).

Duvar ve zemindeki sıvalar ile terasta bu mek ana ulaşan pişmiş topraktan borular (Resim 4.83), burasının bir sarnıç olabileceğini düşündürür. 11.35x4.90m. boyutlarındadır. Avluya bakan duvarı yıkılmıştır (Resim 4.82-4.83).

ADI: AYAS DENİZ KALESİ

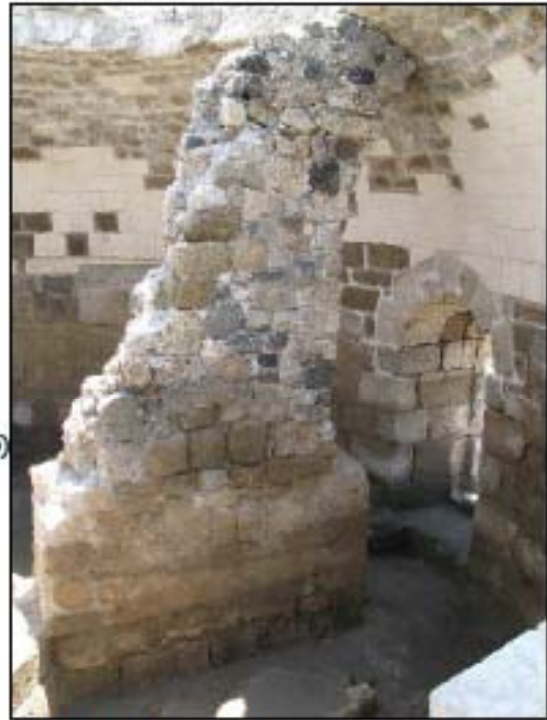
EK 4

Resim 4.84, 4.85 Kuzeydeki A mekanının restorasyon öncesi (2006) ve sonrasında batı görünüşü (2008, Boaz Arşivi)

Resim 4.86 A mekanının restorasyon öncesi görünüşü (2006)

Resim 4.87, 4.88 Restorasyon sonrasında A mekanı zemininde ortaya çıkarılan taş duvar bölümlenmesi, dairesel mekanın merkezindeki blok taşlar ve ana giriş kapısı (Boaz Arşivi, 2008).

Giriş kapısının hemen yanındaki kemerli açıklık duvar kalınlığı içinde terasa çıkışı sağlayan merdivene bağlanmaktadır.

Resim 4.89, 4.90 Restorasyon sırasındaki kazıda ortaya çıkarılan A mekanı bölümlenmesi (Boaz Arşivi, 2008)
Mazgal, dendan, burç gibi savunma elemanları tespit edilemeyen deniz kalesinde açığa çıkarılan A mekan oldukça ilginçtir. Kaleyı ziyaret eden gezginler adadaki yapının bir gümrük kontrol merkezi olduğunu söylemektedir (Alishan, 1899; Yurtsever, 2003: 15).

ADI: AYAS DENİZ KALESİ

EK 5

Resim 4.91 C-D mekanları arasındaki taş kemer (2006, Boaz Arşivi)

İç mekanlardaki duvarlar insanların yarattığı kirlilik izlerini taşmaktadır. D mekanı tonozu sıvalıdır.

Resim 4.92 D mekanından batıya doğru açılan kemer (2007, E.S.C.)

Kemerin açıklığı belli bir seviyeye kadar taşla örülerek kapatılmıştır. Taşların işleniş farklılık gösterir.

Resim 4.93 D, iç görünüşü (2007, E.S.C.)

Resim 4.94 C-D dış görünüşü (2008, Boaz Arşivi)

Resim 4.95 E mekanı doğu görünüşü (2006, Boaz Arşivi)

E mekanı doğuya bakan apsisi olan ve yalnız tavandan ışık alan bir mekandır. Girişi güneydeki bozuk ve basık açıklıktandır. Duvarlarının alt kısımları sıvalıdır. Zemin topraktır (Resim 4.95, 4.96, 4.97).

Resim 4.96 E mekanı tonozundaki dörtgen açıklık (2006, Boaz Arşivi)

Resim 4.97 Apsisi vurgulayan taş kemer (2006, Boaz Arşivi)

ADI: AYAS DENİZ KALESİ

EK 6

Resim 4.98 Temel seviyesinde kalan dış duvar, 2006 (BA)

Resim 4.99 Duvarlarda farklı cinsten taşlar, batı, 2006 (BA)

Resim 4.100 İç duvar örgülerinde de kullanılan farklı cinsten taş, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.101 Çok farklı renk ve dokuda taşlar, devşirme sütun parçası, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.102 Adanın güneyinde görülen yazılı taş parçası ve altında kenet izleri bulunan diğer taşlar (2006, Boaz Arş.) Edwards kenet izlerinin adada iki farklı döneme işaret edebileceğini belirtir (Edwards, 1987: 81). Şunu da söylemek gerekir ki, bir Askleion'u (Sağlık tanrısı Asklepios adına yapılan din ve sağlık tesisleri, Hasol, 1995:49) olan (Yurtsever, 2003: 17) ve yıkılan kentte yapı malzemesi sakıntısı çekilmemiş olsa gerektir (Resim 4.102, 4.103).

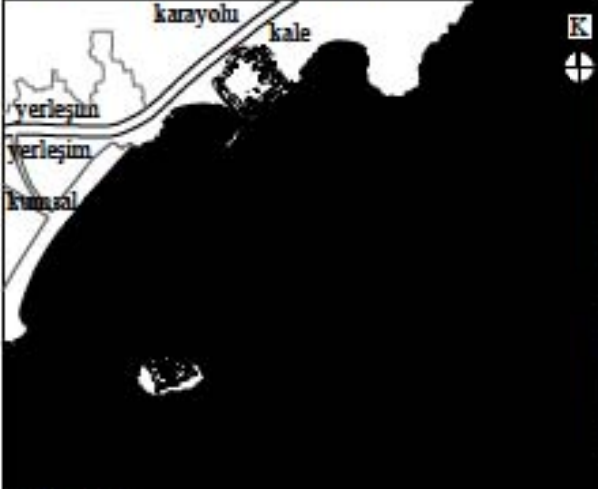

Resim 4.103 Ada çevresinde sıkça görülen, bir kısmı işlenmiş farklı cinsten taşlar, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.104 Yapım sisteminin açıkça görüldüğü batı duvan, 2006 (Boaz Arşivi)

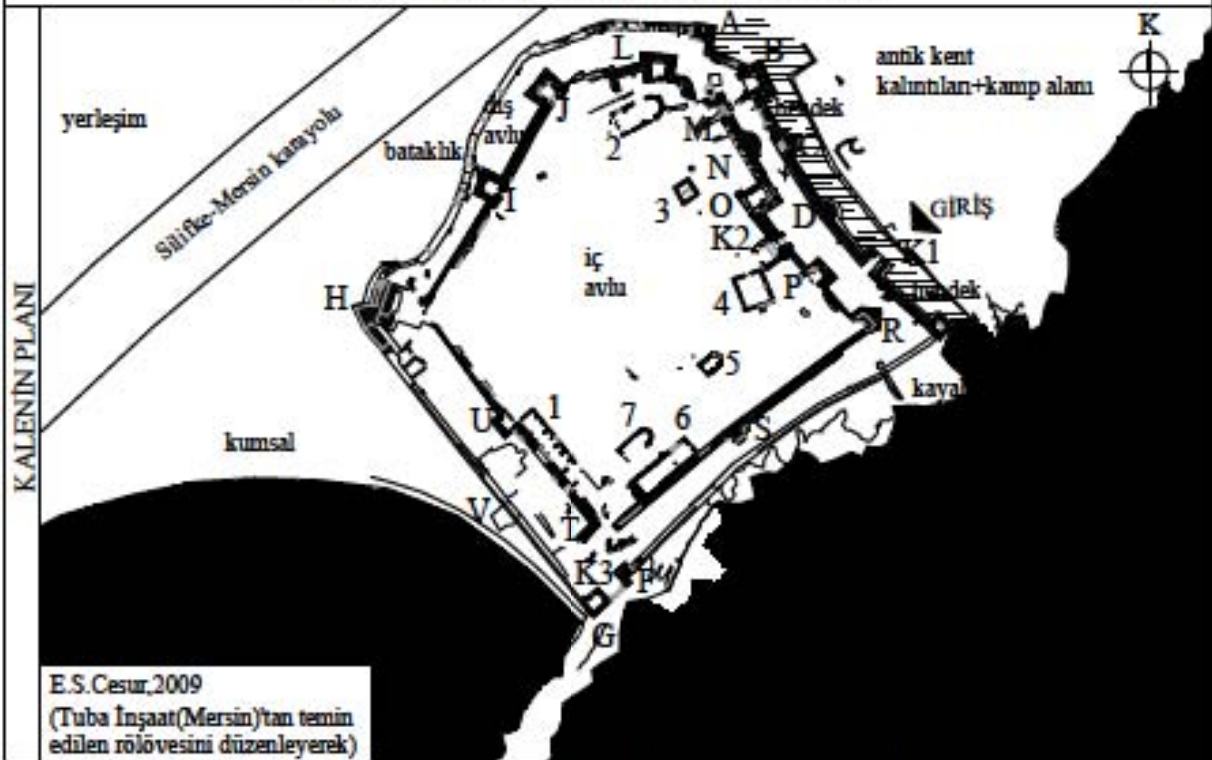
4.4 Korykos Kara Kalesi

ADI: KORYKOS KARA KALESİ	
YERİ: İl: Mersin İlçe: Erdemli-Kızılkalesi Beldesi Mah.: Ada: Pafta:12 Parsel: 527	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Ortaçağ (1100-1104 arası) YAPTIRAN: Bizans Amiralî Eustathius MİMARİ: Bilinmiyor KITABESİ: ☒ Var ☐ Yok ARMASI: ☒ Var ☐ Yok
	
Resim 4.105 Korykos Kara Kalesi k. doğu görünüşü (G.E.)	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☒ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☐ İçkale, Akropol ☒ Askeri üs, Garnizon ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☐ Korsan kalesi ☒ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç(3?) ☐ Hamam ☒ Cami-kilise(3) ☐ Zindan ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☒ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Yerleşim ☐ Türbe ☐ Diğer ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☒ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR -	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Akdeniz kıyılarında Ortaçağ kalelerinin en güzel örneklerinden birini gösteren bu kale ikilisi yüzyıllardır bir taç gibi kıyılarımızı süslemektedir. Özgünlüğünü koruyarak, iskele kalıntılarıyla beraber günümüze ulaşmış olması sanat tarihi, mimarlık ve turizm açısından büyük şanstır.	

ADI: KORYKOS KARA KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 1530 Hitit egemenliği (bölgenin tarihçesinden)	M.S. 1100-1104 Kalelerin inşası
M.Ö. 713-663 Asur egemenliği	M.S. 1198 Ermeni Krallığı egemenliği
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 1374 Kıbrıs Lusignan Krallığı ve Kilikya Krallığı idaresi
M.Ö. 333-323 Makedonya Krallığı	M.S. 1448 Karamanoğulları egemenliği
M.Ö. 312-133 Selökid Krallığı	M.S. 1517 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
M.Ö. 12-M.S. 395 Roma İmparatorluğu	
M.S. 395-1198 Bizans egemenliği	
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Bizans döneminde Mısır, Kıbrıs ve Roma üçgenindeki ticaretin en önemli parçasıdır. Kilikya Krallığı'nın Ayas'tan sonraki ikinci önemli limanıdır. Kıbrıs'a yakınlığı dolayısıyla askeri açıdan stratejik önem taşır. Güneydoğu Akdeniz'den kuzey Akdeniz'e yönelen denizyolu ulaşım güzergahında yer alır. Ayrıca coğrafi şartlarından dolayı kara ulaşım ağının da kuvvetli olduğu bir noktadadır.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Korgos, Korfo Kalesi, Kurko, Gorgos,	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Roma, Haç ve Selçuklu kara yolları ile Akdeniz denizyolu güzergahı üzerinde yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Korykos / 2004 yılından beri Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Serra Durugönül başkanlığında arkeolojik yüzey araştırmaları sürdürülmektedir.	
RESİM:	
	
Resim 4.106 Korykos Kara Kalesi güneybatı görünüşü, 2007 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA:	
Beaufort, F., (2002), Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türkler, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 294-298.	
Bulucu, T., Göksoy, Z., Tacettin, M.T., (1977), "Restoration Project of a Historic Site: Castle of Corycos, Kızkalesi&Corycos Settlement, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara.	
De La Broquière, B.,(2000), Bertrandon De La Broquière'in Denizşunu Seyahati, Çev: İlhan Arda, Eren Yayınları, İstanbul.	
Edwards, R., (1987), "The Fortifications of Armenian Cilicia", Dumbarton Oaks Studies, XXIII, Washington D.C.,161-167.	
Fedden, R., Thomson, J., (1957), Crusader Castles, London.	
Gertrude Bell Archive, Newcastle University Library, www.gerty.ncl.ac.uk., Album C.	
Hellenkemper, H., (1976), Burgen Der KreuzritterzeitIn Der Grafschaft Edessa und Im Königreich Kleinarmenien, Geographica Historica I, Rudolf Habelt Verlag GMBH, Bonn.	
Herzfeld, E., Guyer, S., (1930), Monumenta, Asiae Minoris Antiqua, Vol. II: Meriamlik und Korykos, zwei Christliche Ruinenstätten des Rauhen Kilikien, Manchester.	
Heyd, W., (2000), Yakın Doğu Ticaret Tarihi, Çev: Enver Ziya Karal, TTK Yayınları, X. dizi-Sayı: 6, TTK Basımevi, Ankara, 408-613.	
Langlois, V., (1947), Eski Kilikya, Çev: M. Rahmi Balaban, Yeni Mersin Basımevi, Mersin. s.67-68.	
Machatschek, A., (1967), Die Nekropolen und Grabmäler im Gebiet von Elaiussa Sebaste und Korykos im Rauhen Kilikien, Österreichische Akademie Der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse Denkschriften, 96. Band, Wien.	
Mutafian, C., (1988), La Cilicie Au Carrefour des Empires, cilt 2, Les Belles Lettres Histoire, Paris.	
Murray, J., (1957), Crusaders Castles,	
Müller-Wiener, W., (1966), Castles of The Crusaders, Thames and Hudson, London.	
Nicolle, D., (2004), Crusader Castles in the Holy Land 1097-1192, Fortress Series vol.21, Osprey Publishing, Oxford 9-16.	
Sevgen, N., (1959), Anadolu Kaleleri, 1. cilt, Doğu Ltd. Şti. Matbaası, Ankara, 224-226.	

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇİMİ - BOYUTLARI: Maksimum boyutları yaklaşık 144x148m olan, kuzeyde araziyle beraber biraz geometrisi bozalsa da, içiçe geçmiş iki kare biçimlidir.

HENDEK: Var (doğu) Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: 4-8m Genişliği: 9.5-15m

SAYISI: 2 (doğu (K1) ve güneyde (K3), güneydeki deniz kapısı)

ANA KAPILAR	TİPİ	BIÇİMİ	ANA KAPI KANADI

SAYISI: 17 burç+4 payanda burç+1 kapı burcu

BURÇLAR	BIÇİMİ	KAT ADEDİ	BAŞKULE	MERDİVEN

BOYUTLAR	DİĞER
Maks. burç yüksekliği: 23.15m. (M) Min. burç yüksekliği: 7.30m. (G) Beden duvarından min. taşma: 3m. (dış surda, D) Beden duvarından Maks. taşma: 8.66m. (iç surda, R)	Döşeme kaplaması: Ahşap döşeme üzeri sıkıştırılmış toprak ve taş tonoz Üst örtü ve geçiş elemanları: Ahşap kirişleme, tonoz, kubbe, kemer

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kale, üzerinde inşa edildiği kayalık temelin üzerine oturtulmuştur. Duvarlar dış yüzlerde kesme taş, dolgu olarak da moloz taşla inşa edilmiştir. Yapım tekniği olarak en ilginç özelliği çift duvarlı olmasıdır. Mevcut Bizans duvarlarının dış yüzüne, sağlamlaştırma amacıyla, aynı teknikle ikinci bir duvar örülmüştür. Yapı taşı olarak muhtemelen Antik Korykos kentinden getirilen çok sayıda devşirme malzeme kullanılmıştır. Kesme taşları bağlamak için kurşun kullanıldığı görülür. Ahşaba, hatlı ve döşeme kirişlerinde rastlanır. Avlu içinden seyirdim yoluna çıkan merdivenlerin blok taş basamakları duvar içine konsol çalışacak şekilde yerleştirilmiştir.

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

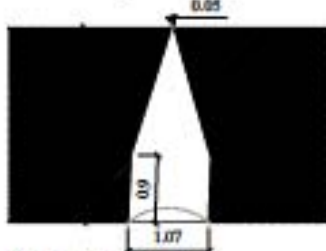
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

MAZGALLAR

TIP 1

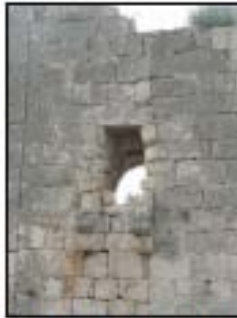

İÇ GÖRÜNÜŞ

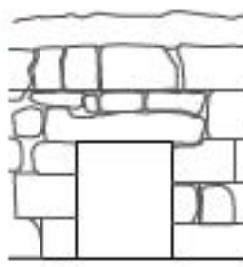
PLAN (Kuzey, dış sur)

TIP 2

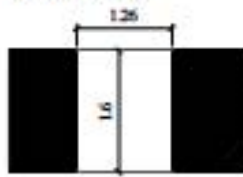

GÖRÜNÜŞ (Doğu, iç sur, yağ mazgali)

TIP 3

İÇ GÖRÜNÜŞ

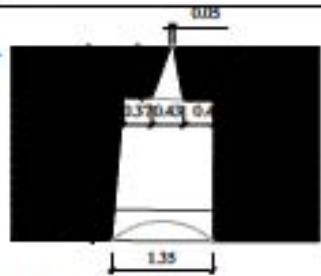
PLAN (Kuzey, dış sur)

TIP 6

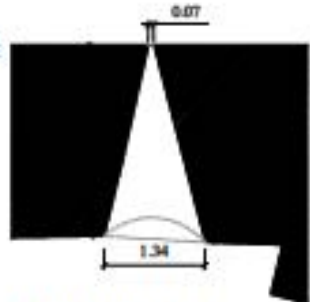
GÖRÜNÜŞ (Doğu, iç sur, J)

TIP 4

PLAN (Doğu, dış sur)

TIP 5

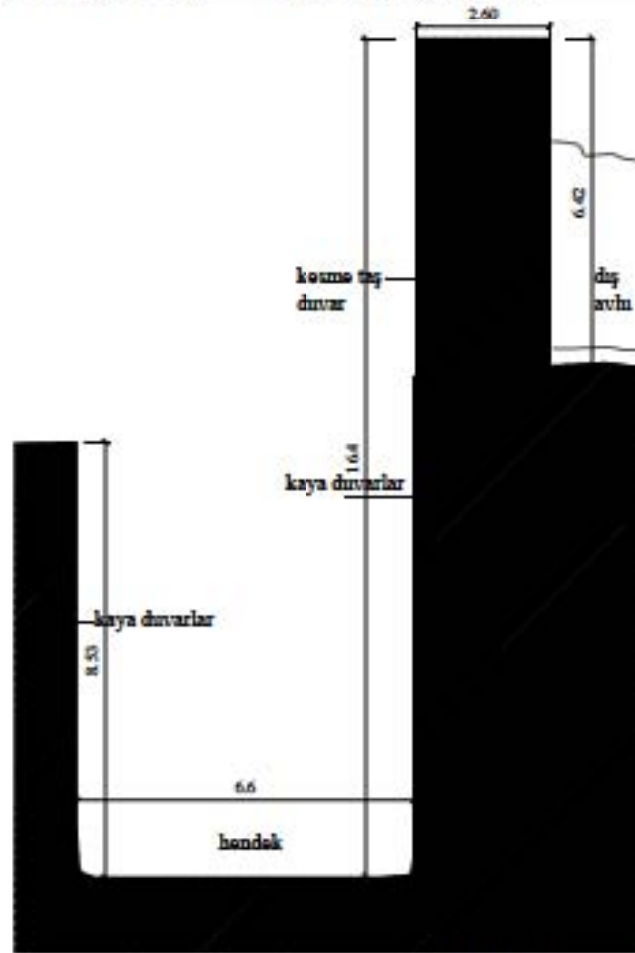
PLAN (Kuzey, dış sur)

0 0.50 1 2 3m

DENDANLAR

Ölçülememiştir.

SURLAR

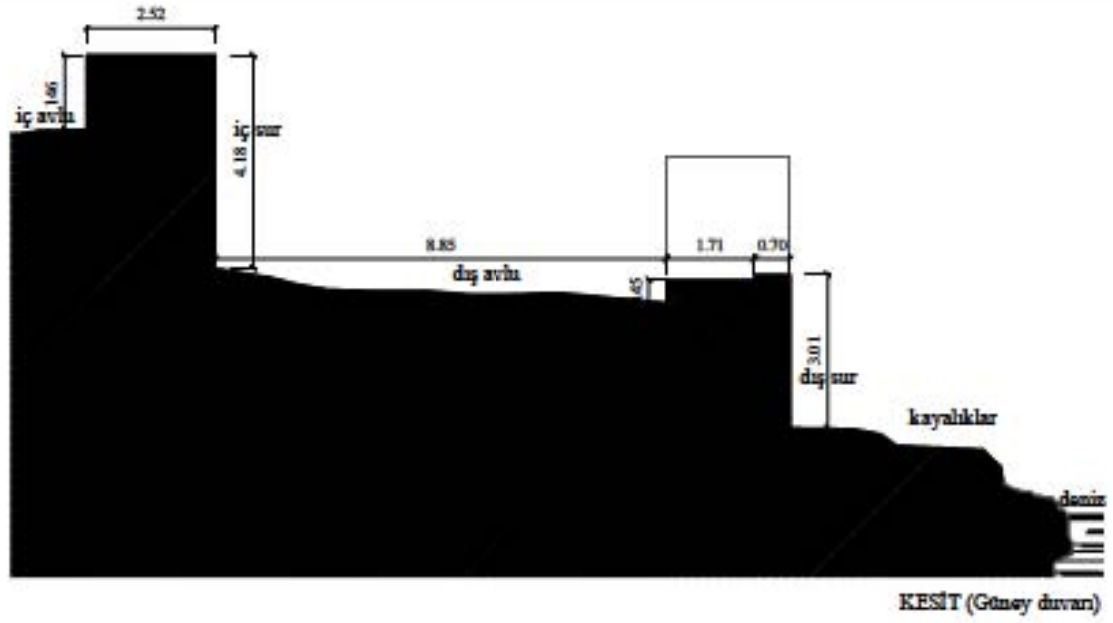
KESİT (Doğu duvarı)

Çizimler: E.S. Cesur, 2009

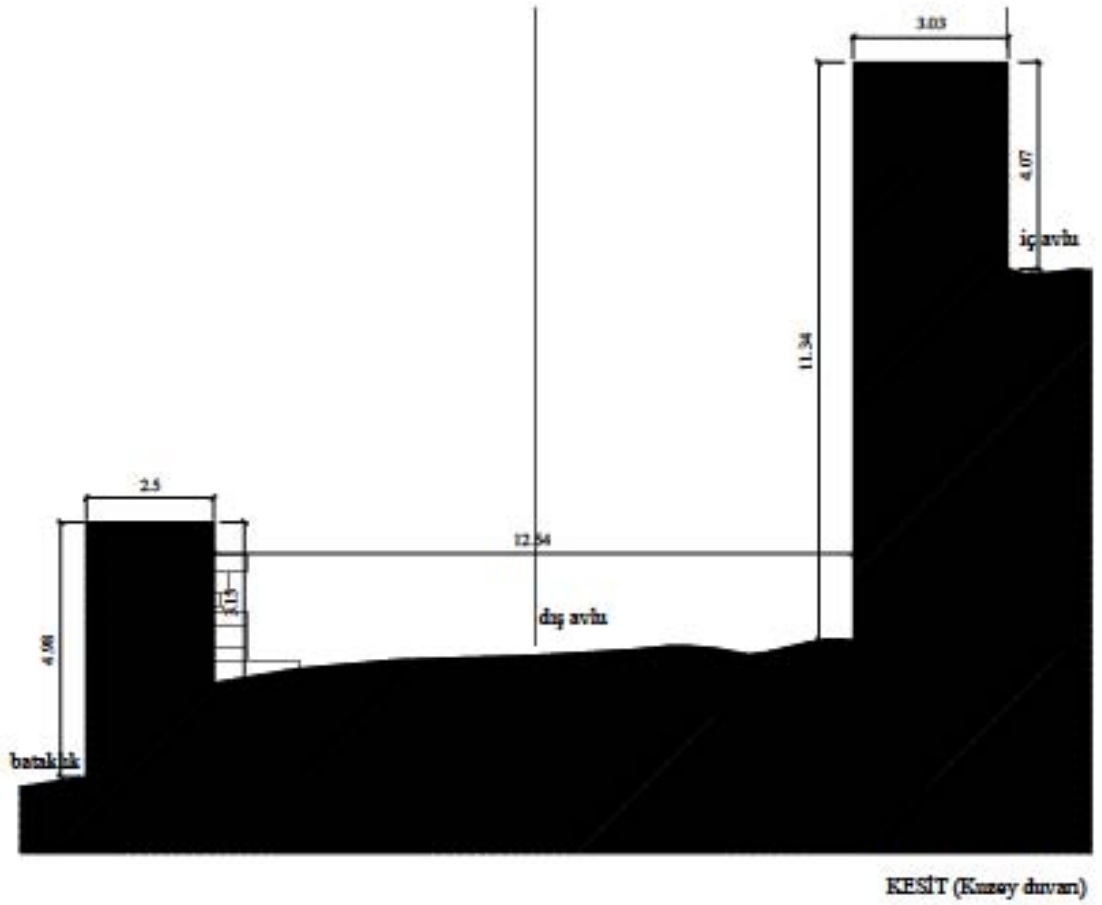
0 0.50 1 2 3m

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

SURLAR

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: 4

Biçimi: Burç gibi yapılmış 2 dörtgen (V,S), 2 dairesel (D,N)

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.106 Korykos Kara Kalesi kuzeydoğu görünüşü ve önündeki karayolu, 2007 (E.S.C.)

- Kara Kalesi kuzeyinde yer alan ve kaleye çok yakın geçirilen Antalya-Mersin Karayolu, hem Korykos Antik kentinin hem de kalenin kuzeyine ilişkin verilerin üstünden geçirilmiştir (Resim 4.106).
- Yolun kenarında bir heykel gibi duran kalenin etrafı bitki ve molozlarla doludur.
- Esas girişi doğudan, asma köprüyle olması gereken kaleye günümüzde kuzeybatıdan giriş yapılmaktadır.
- Batı köşesinde yer alan burç müdahale görmüştür (H burcu).

Resim 4.107 İç avlu görünüşü, doğuya doğru bakış, 2007 (E.S.C.)

- Kalenin içi büyük bir arkeolojik alana dönüşmüştür (Resim 4.107). Yüzyıllardır el değmemiş duvarları ve avlusuyla bir arkeoloji ve mimari gözlem laboratuvarı haline geldiği söylenebilir. Yapım tekniği ve malzeme özellikleri yönünden tüm veriler açıktır. Malzeme bozulmalarına hemen her yerde rastlanır.
- Yıkıntılar üzerinde yoğun bitki örtüsü gelişmiştir.
- Kaledeki kiliselerin iç yüzeylerinde yapılan freskler hala mevcuttur fakat dış şartlara açıktır. Ayrıca işlevi tespit edilemeyen yapılar vardır.

Resim 4.109, 4.110 Doğu ve kuzey dış avludaki yıkıntılar, kazı gerektiren alanlar, 2007 (E.S.C.)

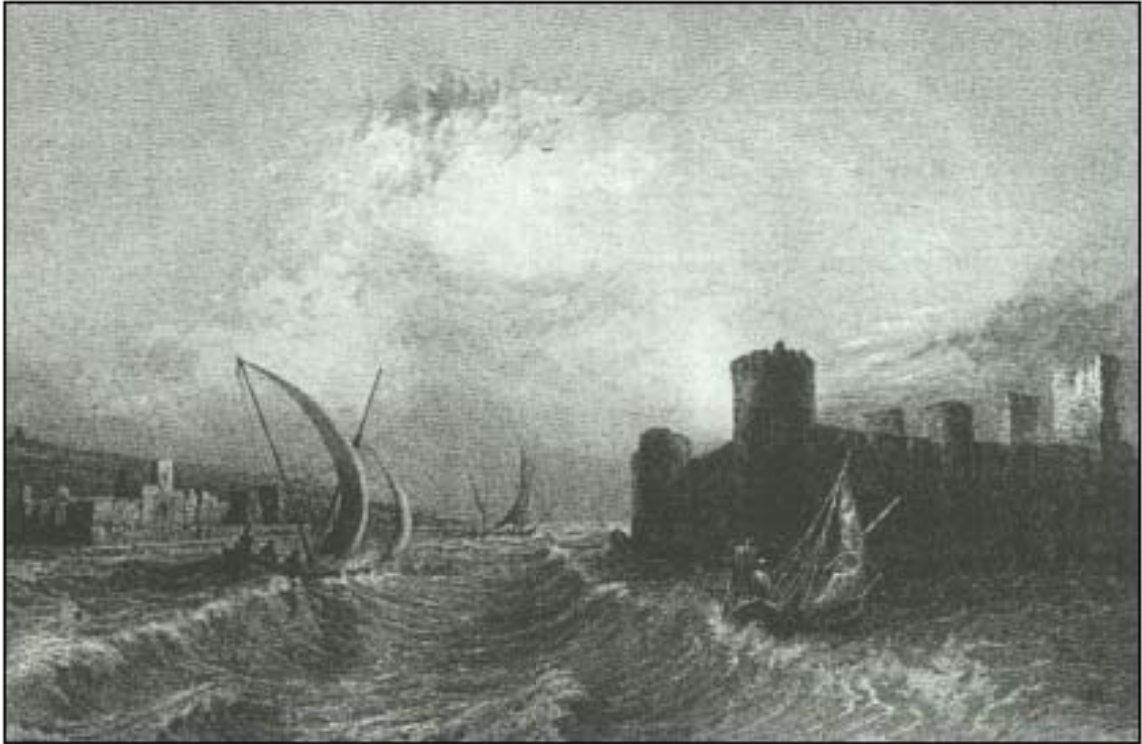
- Dış avlu da yıkıntılarla ve bitkilerle doludur. Molozların ve niteliksiz yığınların temizlenmesi, kale içindeki yeni yapıların da ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Böyle bir kale için üç sarnıç tespit edilmiş olması, daha fazlasının toprak altında olduğunu düşündürmektedir. Kale avlusunda sirkülasyonu sağlayan özgün merdivenler de hala mevcuttur (Resim 4.109). Kale için kapsamlı ve özenli bir kazı ile temizlik gerekmektedir (Resim 4.110).

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

EK 1

Şekil 4.7 Korykos-Kurko, Emanuel Bowen, 1747 (David Rumsey Map Collection)

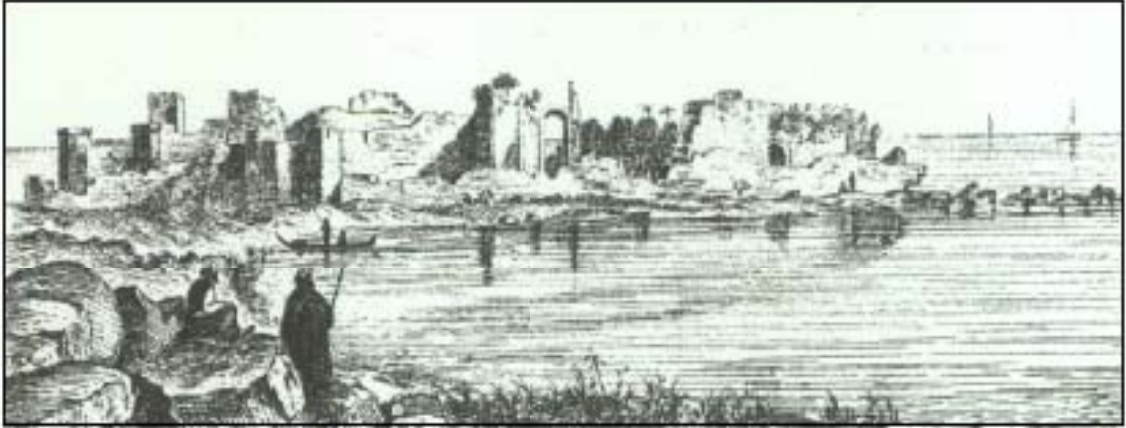
Şekil 4.8 Korykos, Kara ve ada kalesi (Mutafian, 1988: 175)

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

EK 2

Şekil 4.9 Kara Kalesi, Laborde, 1827, pl.71 (Mutafian, 1988: 174)

Şekil 4.10 Kara Kalesi gravürü (Langlois, 1852:206)

Resim 4.111 1900'ü yılların başında Gertrude Bell'in objektifinden kara kalesi (1905) (Gertrude Bell Archive, April 1905)

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

EK 3

Resim 4.112 Doğu, kale ana kapısı, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.113 Kale ana kapısı iç, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.114 Kale kapısı iç köşesinde bulunan yazıt, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.115 Kale kapısı iç görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.116 İç avluya giriş ana kapısı, 2007 (E.S.C.) Kalenin arması bu kapı üzerindedir.

Resim 4.117 Güneybatı köşesinde deniz kapısı, 2007 (E.S.C.)

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

EK 4

Resim 4.118 Çift surlu kalenin kuzey duvarları, 2007 (E.S.C.)

Kale çift surlu kuşatılmıştır. Kilikya'da konsantrik plana (örnekleri daha çok Doğu Akdeniz'deki (özellikle Suriye) Haçlı kalelerinde (Belvoir (Kawkab al-Hawa), Belmont (Suba)) görülen çift castrum (castra) (Roma döneminde askerlerin surlarla çevrili ordugahlarına verilen ad, plan şeması olarak köşelerinde ve büyüklüğüne göre duvarlarda burçların olduğu yapılar) ile başlayıp geliştirilen planlama (Nicolle, 2004: 12-13)) sahip tek örneklerdir (Edwards, 1987:163).

Çift surlardan dıştaki içtekinin göre daha alçaktır (Resim 4.118). Kuzey ve doğu yönleri sak burç ve mazgallarla güçlendirilmiştir. Kuzey duvarları 2.50-2.60m., doğu dış duvarları 2.30-2.80m., güney duvarı 1.65-2.20m., batı duvarı 2-2.50m. genişliktedir. İç surlar ve bazı burçlar çift kat örülmüştür (Resim 4.119-4.123).

Resim 4.119 Birkaç kat örülmüş batı iç duvarı, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.120 Batı dış ve iç duvarları, ortada Roma Kapısı, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.121 Batı iç duvarları, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.122 Doğu dış sur, E burcu, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.123 Kuzey dış duvarları, 2007 (E.S.C.)

Özellikle girişin olduğu doğu duvarlarında görülen yivli sütun parçalarının aynı zamanda estetik görünüm elde etmek amacıyla kullanıldığı söylenebilir. Bazıları üzerinde işaret ve semboller de bulunur (Resim 4.124).

Resim 4.124 Kuzeydoğu iç suru, detay, 2007 (E.S.C.)

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

EK 5

Resim 4.125 D,K1,E burçları ile hendek, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.126 C burcu, dış sur, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.127 M burcu, kuzey görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.128 I burcu, kuzey görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.129 H burcu, doğu görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.130 R burcu, batı görünüşü, 2007

Ermeni ya da Haçlı işçiliğine tek kanıt R burcundaki tonoz, Korintian sütun başlığı üzerindedir (Foss-Winfield, 1986:23) (Resim 4.130).

Resim 4.131 F ve G burçları, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.132 S, doğu burcu, 2007 (E.S.C.)

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

EK 6

Resim 4.133 Doğu, iç sur üzerinde yağ mazgali, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.134 Kuzey, iç sur, yağ mazgali kalıntısı, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.135 Kuzey, dış sur üzerinde mazgal, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.136 Doğu, dış sur üzerindeki B burcunda mazgal, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.137 Doğu, dış sur burçlarında mazgal, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.138 Doğu, iç sur, O burcu mazgalları, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.139 M burcunda görülebilen mevcut dendanlar, 2007 (E.S.C.)

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

EK 7

Resim 4.140 Kuzey dış surlarında duvar örülerek onarılan, yükseletilen dandanlar, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.141 Surlarda blok taş ile oluşturulan merdiven, 2007, (E.S.C.)

Resim 4.142 Çeşitli dönemlerde üstüste örülen ve kalmış duvarlar, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.143 R burcu güney köşesinden detay,2007(E.S.C) Yapım tekniğini, devşirme malzemelerin kullanımını ve zaman içindeki güçlendirmeyi göstermesi bakımından R burcu (Resim 4.143) önemlidir.

Resim 4.144 M-N burçları arasındaki duvarda görülen ahşap giriş izleri, 2007 (E.S.C). Burçlarda ahşap döşeme, bazılarında taş tonoz kullanılmıştır.

Resim 4.145 K1 ile E burcu arasındaki, doğu dış surunun iç görünüşü, 2007 (E.S.C.) Seyirdim yolunda kullanılan blok taşlar üzerinde kenet yuvaları vardır.

ADI: KORYKOS KARA KALESİ

EK 8

Resim 4.146 Önde kale içindeki 1 no'lu yapı kalıntısı, arkada 7 ve 6 no'lu yapıların kalıntıları, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.147 Avlunun kuzeyindeki 2 no'lu yapı, 2007 (E.S.C.)

Bu kilisenin güney duvarının kemeri içinde hala freskler mevcuttur. Edwards taş işçiliğine bakarak bu yapının Bizans dönemi yapısı olduğunu söyler (Edwards, 1987: 165)

Resim 4.148 O burcu, güneybatı cephesi, 2007 (E.S.C.)
O burcu M-N yapıları ile beraber bir salon?, yaşam alanını sınırlar (Katalog 4-C, Plan).

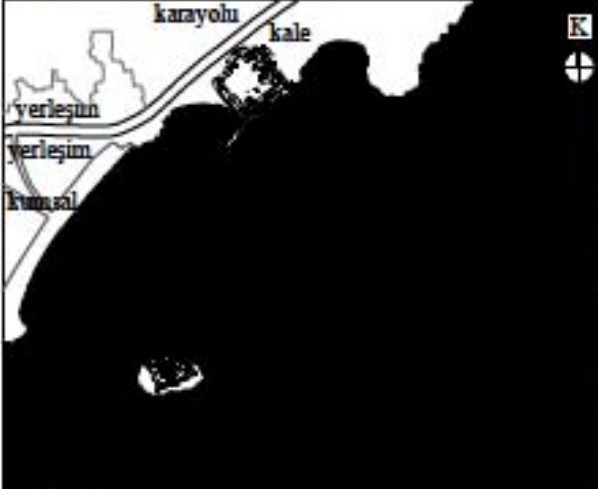

Resim 4.149 3 no'lu yapı, sarnıç, 2007 (E.S.C.)
Beşik tonozlu yapının duvarları çok hasar görmüştür.

Resim 4.150 7 no'lu yapı, 2007 (E.S.C.)
Bu kilise yapının tekniği dikkate alınarak Ermeni Krallığı dönemine tarihlenmektedir (Edwards, 1987: 165).

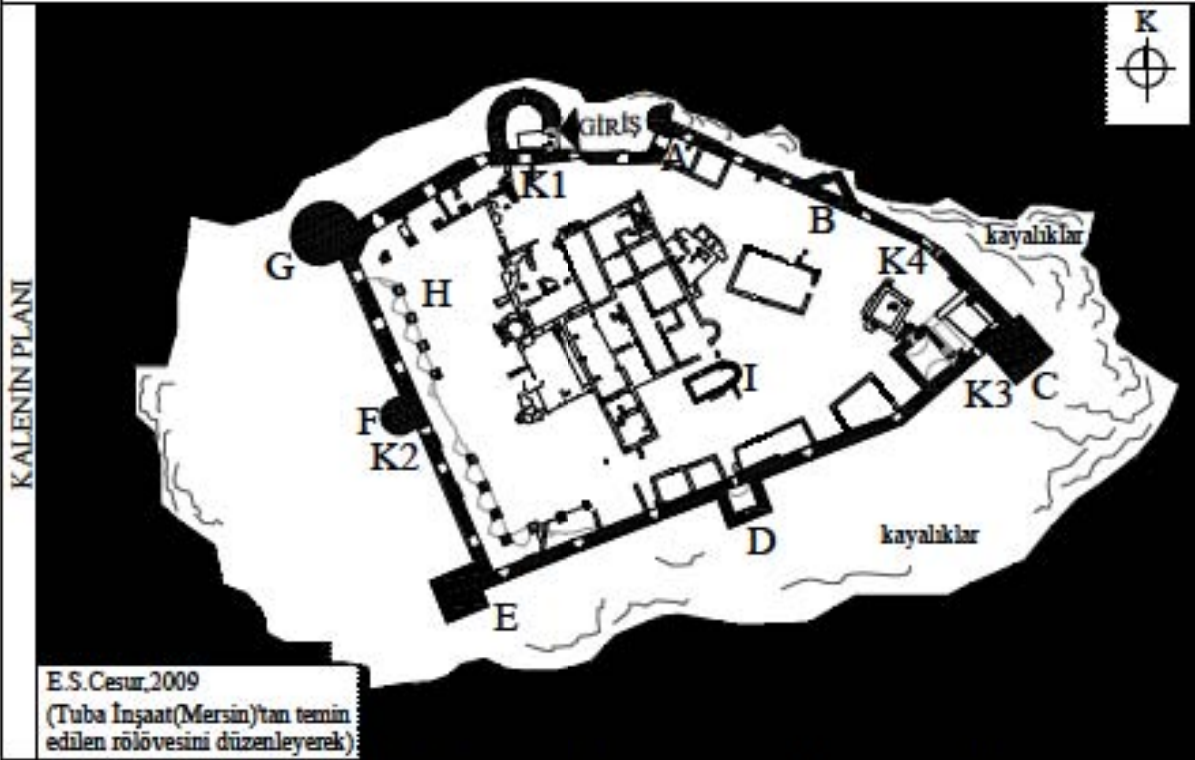
Resim 4.151-1 1 no'lu yapı önündeki "Roma Kapısı", 2007 (E.S.C.)
Kapı, Geç Roma Erken Bizans yapısı olarak tanımlanır (Foss, Winfield, 1986: 22-23).

ADI: KORYKOS ADA KALESİ	
YERİ: İl: Mersin İlçe: Erdemli-Kızılkalesi Beldesi Mah.: Ada: Pafta: Parsel: 638	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Ortaçağ (1100-1104 arası) YAPTIRAN: Bizans Amirali Eustathius MİMARİ: Bilinmiyor KITABESİ: ☒ Var ☐ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☒ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Korsan kalesi ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Liman kalesi ☒ Askeri üs, Garnizon ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarmaç (4 adet) ☒ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☒ Diğer (Saray) ☐ Hamam ☐ Zindan ☒ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☒ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR 1965-1966 - İl Özel İdaresi - Kuzey duvarı ve burçlarında onarım, merdiven, kapı, pencerelerde sağlamlaştırma 1998-1999 - C ve E burçlarında onarım ve tamamlama 2007-2008 - İl Özel İdaresi onarımı	
KORUMA DURUMU ☒ İyi ☐ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Adana Bölge Koruma Kurulu onayından geçmiş rölöve ve restorasyon projeleri bulunan kalede restorasyon çalışmaları 2007 yılında başlamıştır. Kalede tespit çalışması da 2007 yılında yapılmıştır. Ortaya çıkarılan kalıntılar kalede yoğun bir yaşama işaret etmektedir.	

ADI: KORYKOS ADA KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 1530 Hitit egemenliği (bölgenin tarihçesinden)	M.S. 1100-1104 Kalelerin inşası
M.Ö. 713-663 Asur egemenliği	M.S. 1198 Ermeni Krallığı egemenliği
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 1374 Kıbrıs Lusignan Krallığı ve Kilikya Krallığı idaresi
M.Ö. 333-323 Makedonya Krallığı	M.S. 1448 Karamanoğulları egemenliği
M.Ö. 312-133 Selökid Krallığı	M.S. 1517 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
M.Ö. 12-M.S. 395 Roma İmparatorluğu	
M.S. 395-1198 Bizans egemenliği	
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Bizans döneminde Mısır, Kıbrıs ve Roma üçgenindeki ticaretin en önemli parçasıdır. Kilikya Krallığı'nın Ayas'tan sonraki ikinci önemli limanıdır. Kıbrıs'a yakınlığı dolayısıyla askeri açıdan stratejik önem taşır. Güneydoğu Akdeniz'den kuzey Akdeniz'e yönelen denizyolu ulaşım güzergahında yer alır. Ayrıca coğrafi şartlarından dolayı kara ulaşım ağının da kuvvetli olduğu bir noktadadır.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Kız Kalesi, Elousa	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Roma, Haçlı ve Selçuklu kara yolları ile Akdeniz denizyolu güzergahı üzerinde yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Korykos / 2004 yılından beri Mersin Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Serra Durugönül başkanlığında arkeolojik yüzey araştırmaları sürdürülmektedir.	
RESİM	
Resim 4.153 Korykos Ada Kalesi güneybatı görüntüsü (www.mersin.gov.tr)	
KAYNAKÇA:	
Beaufort, F., (2002), Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türker, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 294-298.	
Bulucu, T., Göksoy, Z., Tacettin, M.T., (1977), "Restoration Project of a Historic Site: Castle of Corycos, Kızkalesi&Corycos Settlement. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara.	
De La Broquière, B.,(2000), Bertrand De La Broquière'in Denizsürüş Seyahati, Çev: İlhan Arda, Eren Yayınları, İstanbul.	
Edwards, R., (1987), "The Fortifications of Armenian Cilicia", Dumbarton Oaks Studies, XXIII, Washington D.C.,161-167.	
Fedden, R., Thomson, J., (1957), Crusader Castles, London.	
Gertrude Bell Archive, Newcastle University Library, www.gerty.ncl.ac.uk, Album C.	
Hellenkemper, H., (1976), Burgen Der Kreuzritterzeit In Der Grafschaft Edessa und Im Königreich Kleinarmenien, Geographica Historica I, Rudolf Habelt Verlag GMBH, Bonn.	
Herzfeld, E., Guyer, S., (1930), Monumenta, Asiae Minoris Antiqua, Vol. II: Meriamlık und Korykos, zwei Christliche Ruinenstätten des Rauhen Kilikien, Manchester.	
Heyd, W., (2000), Yakın Doğu Ticaret Tarihi, Çev: Enver Ziya Karal, TTK Yayınları, X. dizi-Sayı: 6, TTK Basımevi, Ankara, 408-613.	
Langlois, V., (1947), Eski Kilikya, Çev: M. Rahmi Balaban, Yeni Mersin Basımevi, Mersin. s.67-68.	
Machatschek, A., (1967), Die Nekropolen und Grabmäler im Gebiet von Elaiussa Sebaste und Korykos im Rauhen Kilikien, Österreichische Akademie Der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse Denkschriften, 96. Band, Wien.	
Mutafian, C., (1988), La Cilicie Au Carrefour des Empires, cilt 2, Les Belles Lettres Histoire, Paris.	
Murray, J., (1957), Crusaders Castles,	
Müller-Wiener, W., (1966), Castles of The Crusaders, Thames and Hudson, London.	
Nicolle, D., (2004), Crusader Castles in the Holy Land 1097-1192, Fortress Series vol.21, Osprey Publishing, Oxford 9-16.	
Sevgen, N., (1959), Anadolu Kaleleri, 1. cilt, Doğu Ltd. Şti. Matbaası, Ankara, 224-226.	

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Doğu-batı aksında uzanan bir adacık üzerinde yer alan kalenin geometrisi bir üçgene benzer. Adanın kuzeyine yakın konumlandırılan kale yaklaşık 5965 metrekarelik bir alanı kaplar. Batı duvarı 70m, güney duvarı 115m, kavisli bir biçimde bu iki duvara birleşen kuzey duvar ise 151m dir.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor SUR TİPİ: Tek sur Çift sur
Derinliği: - Genişliği: -

SAYISI: Ana kapı kuzeyde, girişi kuzeydoğudadır.

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇIMI	☒ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü		☐ Düz atıklı		☐ Metal
		☒ Bir burç içinde	☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☐ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan		☐ Ahşap+deri	☒ Mevcut değil

SAYISI: 6 burç+2 payanda(dolu burç)

BURÇLAR	BIÇIMI	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı (2)	BAŞKULE	☒ Var (C)	MERDİVEN	Seyirdim yohuna çıkan: Basamak genişliği: 0.32-0.35m Riht yüksekliği: 0.25-0.45m Merdiven genişliği: 0.80-1.10m
		☒ Dörtgen (3)		☐ 2 katlı (2)		☐ Yok		
		☐ Çokgen	☒ 3 katlı (2)					
		☒ Dairesel (1)	☐ 4 katlı					
		☒ U (At nalı) biçimli(2)						

BOYUTLAR
Maks. burç yüksekliği: 16.94m (C)
Min. burç yüksekliği: 7.45m (E)
Beden duvarından min. taşma: 4.75m (F)
Beden duvarından Maks. taşma: 10.61m(K1)

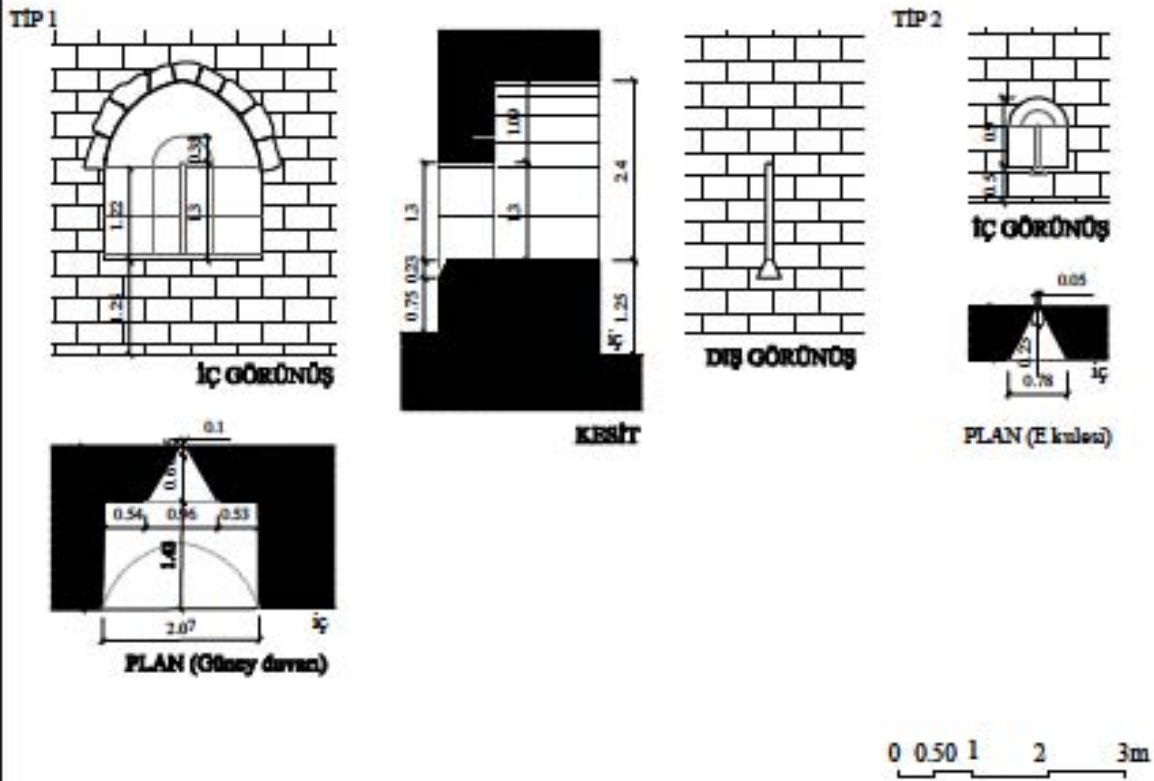
DİĞER
Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak, taş. Ayrıca kale içindeki yaşam alanlarının zemininde resimli mozaik kaplama parçaları görülür.
Üst örtü ve geçiş elemanları: Kubbe, tonoz, kemer

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kale duvarları, dış yüzü kesme taş, içi moloz taş dolgu ile inşa edilmiş, bağlayıcı olarak harç kullanılmıştır. Ayrıca kurşun ve kenet kullanımına da rastlanmıştır. Düzgün kesme taşların bazıları bosajlıdır. Duvarların üst kotlarında onarımlarda yapılan moloz taş örgüler görülür. Batı duvarı üzerinde, duvarın içinden arkadın üstüne çıkan merdivenler, blok taşların duvar örgüsü içine yerleştirilip konsol olarak çalıştırılmasıyla inşa edilmiştir. Malzeme olarak taş haricinde kullanılan metal malzemeler yenidir.

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

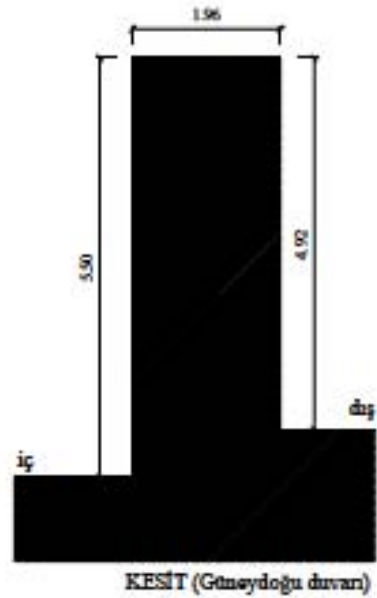
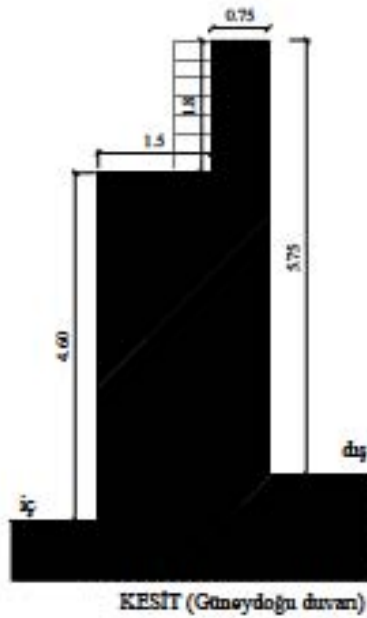
MAZGALLAR

DENDANLAR

Dendaneleri görünümüne ulaşmamıştır.

SURLAR

Çizimler: E.S. Cesur, 2009

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: 2 (A-B)

Biçimi: Kuzeydoğu duvarı üzerinde, 1 üçgen (bir kenar 6.40m, içi boş) ve 1 dairesel (yarıçapı 2.60m., içi dolu)

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Kalenin Adana Bölge Koruma Kurulu'ndan onaylı rölövesi ile restitüsyon ve restorasyon projeleri mevcuttur. 2007 yılında restore edilmiştir. Resimler restorasyon devam ettiği sırada çekilmiştir.

Resim 4.154 Kuzeybatı köşesi, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.155 G burcu, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.156 Batı duvarındaki taş kaplamaların düşmesiyle oluşan bozulmalar, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.157 K1 iç görünüşü, 2007 (E.S.C.)

- Malzeme hasarları kaledeki başlıca sorunu oluşturur. Kenetlerin korozyon nedeniyle taşı parçalaması (Resim 4.154, Resim 4.155), kaplaması düşen duvarların dolgularının doğal şartlara açık hale gelmesiyle çözülmeye başlaması ve yüzey kayıplarının artması (Resim 4.156, Resim 4.157), az da olsa bitkilenme, üst örtünün yok olması nedeniyle duvarların suyla etkileşiminin artması, insan eliyle verilen zararlar (graffitiler, vb.) tespit edilen hasarlardır.

Resim 4.158 C burcu merdiven mazgahı, 2007 (E.S.C.)

- 2007 yılında tespit yapılırken devam etmekte olan restorasyonda kullanılan taşların nitelik olarak eski taşlarla uyumuna daha fazla dikkat edilmesi ve işçilik olarak daha hassas olunması gerektiği düşünülmüştür (Resim 4.158).

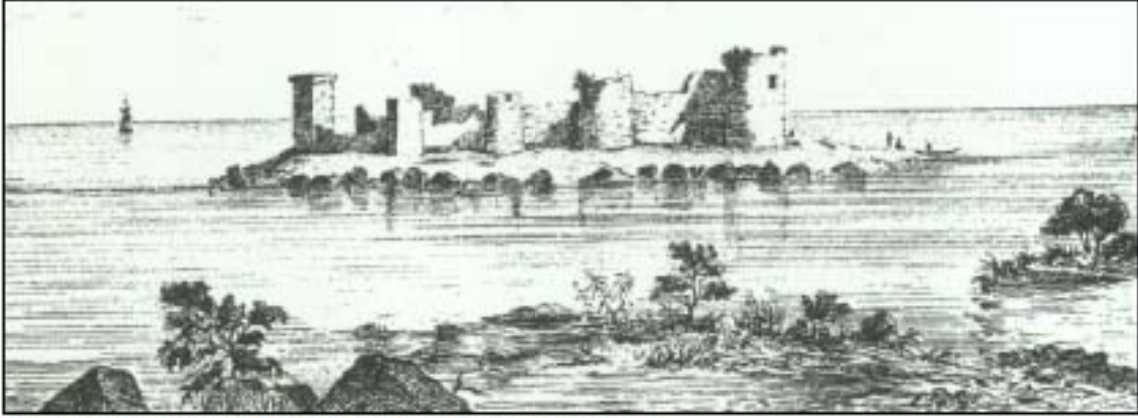

Resim 4.159 Avlu içindeki duvar kalıntıları arasında, döşemede ortaya çıkarılan mozaikler, 2007 (E.S.C.)

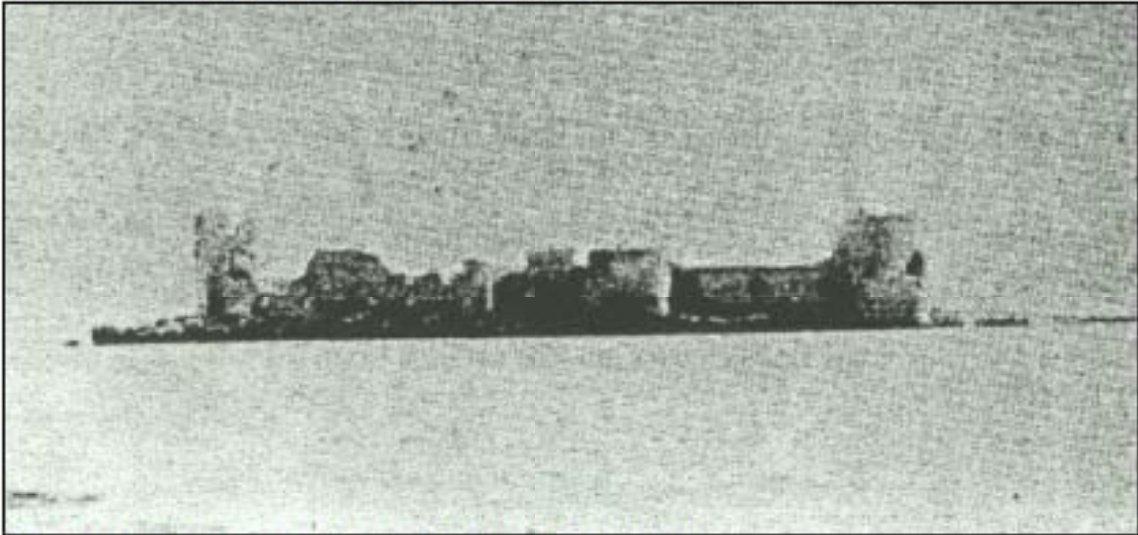
- Zeminde ortaya çıkarılan mozaiklerin korunmasına ilişkin alınan tedbirler restorasyon projesinde işlenmiştir. Bu tespit 2007 yılına aittir ve ziyaretçilerin mozaikler üzerinde bir önlem olmaksızın yürüdükleri görülmüştür (Resim 4.159).

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

EK 1

Şekil 4.11 Korykos Ada Kalesi gravürü, 1852 (Langlois, 1852:206)

Resim 4.160 Korykos Ada Kalesi fotoğrafı, 1893 (Mutafian, 1988: 174)

Resim 4.161- 1905-Gertrude Bell fotoğraflarında Korykos ada kalesinin kuzey (dış) görünüşü (Gertrude Bell Archive, www.gerty.ncl.ac.uk, Album C)

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

EK 2

Resim 4.162- 1905-Gertrude Bell fotoğraflarında ada kalesinin batı (iç) görünüşü (Gertrude Bell Archive, www.gerty.ncl.ac.uk, Album C)

Resim 4.163 C burcundan kale içine bakış, 2007 (E.S.C.)

Restorasyon sürecinde avluda yapılan kazılarda ortaya çıkarılan 4 adet sarnıç ve duvar kalıntıları avlu içinde bir yapı grubunu göstermektedir (Resim 4.163). Ortaya çıkan odalar ve zeminlerindeki bezemeli mozaikler burada yok olan bir saray ve müstemilatı olduğu bilgisini doğrular niteliktedir (Çıplak, 1968: 339).

Resim 4.164 E burcundan kale içine bakış, 2007 (E.S.C.)

Kalenin doğu köşesindeki yapı grubunun önüne inşa edilmiş tek katlı yeni yapı bir ektir (Kaledeki wc'ler). Özgün yapı grubuna neredeyse bitişik yapılmıştır (Resim 4.164).

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

EK 3

Resim 4.165 Kalemın ana giriş kapısı, K1, 2007 (E.S.C)

Resim 4.166 K1 içinden kale içine bakış, 2007 (E.S.C)

Resim 4.167 K4, doğu kapısı, iç görünüş, 2007(E.S.C)

Resim 4.169 K2, batı kapısı, iç görünüş, 2007 (E.S.C)

Resim 4.168 K2, batı kapısı, dış görünüş, 2007(E.S.C)

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

EK 4

Resim 4.170 Doğu duvarı, 2007 (E.S.C)

Resim 4.171 Güney duvarı ve seyirdim yolu merdiveni, 2007 (E.S.C)

Kale tek surla çevrilidir. Güneydoğu duvarı 1.95-2.20, güneybatı duvarı 1.75-2.00, kuzeybatı duvarı 2.50, kuzey duvarı 1.70, kuzeydoğu duvarı ise 1.60-1.90m. genişliktedir. A-B burçları duvarlar için payanda olarak kullanılmıştır. A dolu bir burç iken B dolu değildir (Katalog 5-C, Plan).

Resim 4.172 Güney duvarının dış görünüşü, 2007 (E.S.C)

Resim 4.173 Kuzeybatı duvarı iç görünüşü, 2007 (E.S.C)

Resim 4.174 Güneydoğu duvarı dış görünüşü, 2007 (E.S.C)

Resim 4.175 Kuzeydoğu duvarı dış görünüşü, 2007 (E.S.C)

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

EK 5

Resim 4.176 Batı görünüşü, 2007 (E.S.C)

İki payanda hariç (A-B) tüm burçlar batı cephesinden görülebilmektedir.

Resim 4.177 G burcu kuzey görünüşü, 2007 (E.S.C)

Resim 4.178 F burcu batı görünüşü, 2007 (E.S.C)

Resim 4.179 A burcu batı görünüşü, 2007 (E.S.C)

Resim 4.180 C burcu doğu görünüşü, 2007 (E.S.C)

Resim 4.181 C burcu kuzey görünüşü ve bu cephedeki kitabe, 2007 (E.S.C)

Resim 4.182 D burcu doğu görünüşü, 2007 (E.S.C)

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

EK 6

Resim 4.183 E burcu batı görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.184 C burcunda mevcut mazgallar, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.185 C burcu merdiven mazgahı, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.186 Güney duvarı mazgahı, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.187 G burcu mazgah dış görünüşü, 2007 (E.S.C.)

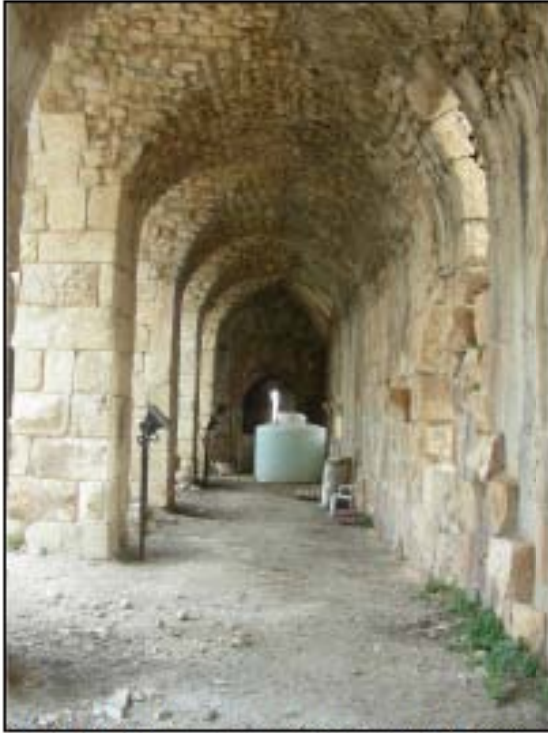

Resim 4.188 E ve G burçları arasındaki H bölümünün doğu görünüşü, 2007 (E.S.C.)

Batı duvarına yaslanan bu bölümün etrafı açıktır. Terası bir savunma hattı oluşturmakta, zemindeki bölüm ise silahların depolanması ve askerlerin hazırlanması için korunaklı bir alan sağlamaktadır (Resim 4.188).

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

EK 7

Resim 4.189 H yapısı güney koridoru, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.190 H yapısı kuzey koridoru, 2007 (E.S.C.)

Batı duvarından 5.16m mesafedeki ayaklar 1.5x1.5m. boyutundadır ve 15 adettir. Tonozla örtülü bu bölümden, duvara yerleştirilen büyük blok taşlardan oluşan merdivenlerle terasa çıkılmaktadır. Günümüzde basamaklar kurulmuştur (Resim 4.189, Resim 4.190). Ayrıca batı duvarında kandil koymak için yapılmış profilli taşlar bulunur.

Resim 4.191 I. avlu içindeki kilise kalıntısı, 2007 (E.S.C.)

Avluda üçüncü boyutta varlığı görülebilen tek yapı bu şapelidir. Hasarlı doğu duvarı ayakta (Resim 4.191).

ADI: KORYKOS ADA KALESİ

EK 8

Resim 4.192 Avludaki sarnıçlardan batıdaki, 2007 (E.S.C.)
4 adet sarnıç tespit edilmiştir.

Resim 4.193 Sarnıçlara bağlanan su kanalı, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.194 Avlu ortasındaki yapı kalıntıları, 2007 (E.S.C.)

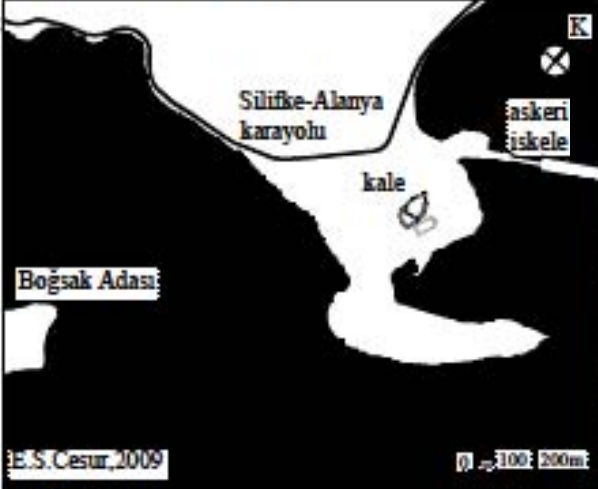

Resim 4.195 Kalıntıların zemininde ortaya çıkarılan özgün döşeme kaplamaları, 2007 (E.S.C.)

Resim 4.196 Mozaikli odalardan biri, 2007 (E.S.C.)

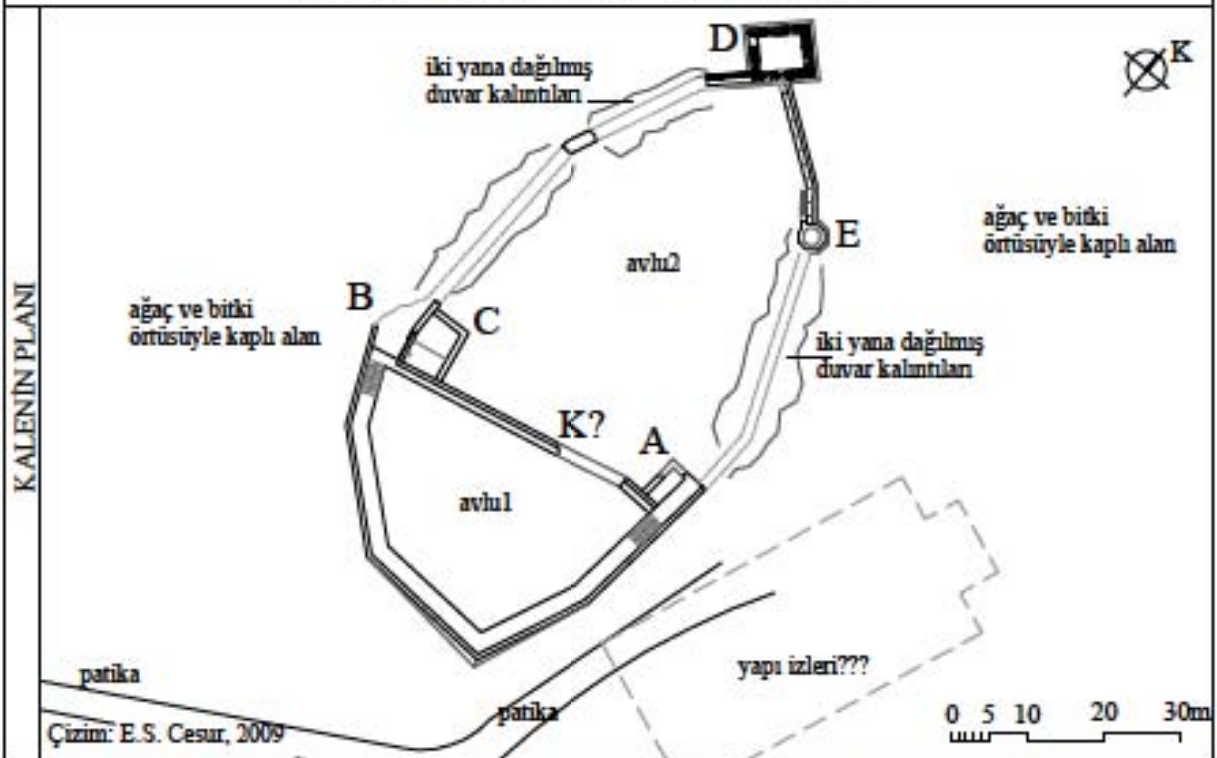
Resim 4.197 Odalardaki mozaikli döşemelerden biri, 2007 (E.S.C.)

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)	
YERİ: İl: Mersin İlçe: Taşucu Mah.: Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Osmanlı (1471?) YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor KİTABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
E.S.Cesur, 2009 Resim 4.198 Liman Kalesi g.doğu görünüşü,2009 (E.S.C.)	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☒ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden maksimum 10m.yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☐ Gümrük, karantina yapısı ☒ Korsan kalesi(17.yy) ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☒ Liman kalesi(18-19.yy) ☐ Askeri üs, Garnizon ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarmış ☐ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☐ Diğer ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☒ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR -Alaeddin Keykubad tarafından onartılması (Çıplak, 1968: 353) -II. Selim döneminde Lala Mustafa Paşa onartılması (Çıplak, 1968: 353) - Bilinmeyen bir tarihte çimento esaslı harçla dendanlarda, sarmışta onarım yapılması	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Denize doğru eğimli bir arazide konumlanan kale, etrafını saran bitkiler nedeniyle batı, karayolu, yönünden fazla algılanamamaktadır. Boğsak Koyu'nu gözler biçimde konumlanmıştır. Askeri alan içinde kalması onu insanların yıkıcı etkilerinden korumuştur. Doğu ve batı yönündeki duvarları yıkılmıştır. Bir dalgakıran gibi kıvrılan yarımada, dar boğazının iki yanında iki doğal liman oluşmuştur.	

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 1530 Hitit egemenliği (bölge tarihinden)	M.S. 395-653 Bizans egemenliği
M.Ö. 713-663 Asur egemenliği	M.S. 638-651 Arap akımları
M.Ö. 663-612 Kilikya Krallığı egemenliği	M.S. 1084-1098 Selçuklu egemenliği
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 1080-1375 Kilikya Krallığı (Bizans, Selçuklu, Moğollara bağlılık göstererek)
M.Ö. 333-323 Makedonya Krallığı	M.S. 11.-14. yüzyıl Selçuklu - Karamanoğulları egemenliği
M.Ö. 312-133 Selökid Krallığı	M.S. 1473 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
M.Ö. 12-M.S. 395 Roma İmparatorluğu	
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Silifke kentinin limanı olan küçük, korunaklı koyun kalesidir. Liman Kalesi, Kıbrıs'a yakınlığıyla stratejik bir konumda bulunur. Ayrıca Mısır, Kıbrıs ve Anadolu arasındaki ticaretin önemli transit noktalarından biridir. Coğrafi konumu itibarıyla deniz ve karayolu bağlantıları güçlüdür. Gümrük toplama ve koruma işlevi de görmüştür.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Ağa Limanı, Ağalar Limanı, Bokra Limanı, Ak Liman, Mesalium Port	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Roma yolları ile Haçlı sefer yollarına yakın bir noktadadır. Akdeniz deniz yolu ulaşım güzergahındadır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Holmi / -	
RESİM :	
	
Resim 4.199 Liman Kalesi batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA:	
Beaufort, F., (2002), Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türker, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 219-222.	
Çıplak, M.N., (1968), İçel Tarihi (Tarihi-Turistik Zenginlikleriyle), Bölüm I, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara, 353.	
De La Broquière, B., (2000), Bertrandon De La Broquière'in Denizsürü Seyahati, Çev: İlhan Arda, Eren Yayınları, İstanbul.	
Eyice, S., (2001), "Kale", TDVİA, cilt 24, s. 234-242, İstanbul.	
Faroqhi, S., (2004), Osmanlı'da Kentler ve Kentliler, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 5, 4. baskı, İstanbul, 107.	
Hellenkemper, H., Hild, F. (1986), Neue Forschungen in Kilikien Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, Wien, 38-40.	
Langlois, V., (1947), Eski Kilikya, Çev: M. Rahmi Balaban, Yeni Mersin Basımevi, Mersin, 19.	
Mutafian, C., (1988), La Cilicie Au Carrefour des Empires, cilt 2, Les Belles Lettres Histoire, Paris.	
Özdem, F., (2004), Surtı Dağ, Yüzu Deniz: Mersin, Yapı Kredi Yayınları 2117, İstanbul, 147.	
Strabon, (1987), Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XII-XIV), Çev: Adnan Pekman, İstanbul.	
Umar, L., (2000), Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması, ve Gezi Rehberi, İnkılap Kitabevi, İstanbul.	

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇİMİ - BOYUTLARI: Kale, kuzey-güney aksında uzanır. Kırıklarla bozulmuş iki üçgenin bir ortak duvarla birleşiminden oluşur. Deforme olmuş bir çokgene de benzer. Kuzey-güney yönünde en uzun mesafe 95m, doğu-batı yönünde en uzun mesafe 49m dir. Toplam 3300 metrekarelik bir alanı kaplar.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

SAYISI: Bilinmiyor

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇİMİ	☐ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde		☐ Düz atıklı		☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☒ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan			☐ Ahşap+deri	☒ Mevcut değil

SAYISI: 4

BURÇLAR	BIÇİMİ	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı(A,B)	BAŞKULE	☒ Var(D)	MERDİVEN	Seyirdim yohuna çıkan: Basamak genişliği: 0.32m Riht yüksekliği: 0.25m Merdiven genişliği: 0.90m
		☒ Dörtgen(3)		☒ 2 katlı (D)		☐ Yok		
		☒ Çokgen(1sekizgen)	☐ 3 katlı					
		☐ Dairesel	☐ 4 katlı					
		☐ U (At nalı) biçimli						

BOYUTLAR
Maks. burç yüksekliği: yaklaşık 8.65m (D)
Min. burç yüksekliği: 7.07m (E)
Beden duvarından min. taşma: 2.30m (E)
Beden duvarından Maks. taşma: 5.60m (D)

DİĞER
Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak+taş
Üst örtü ve geçiş elemanları: Ahşap kirişler ve hatırlar

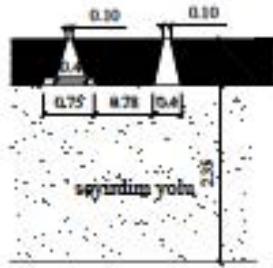
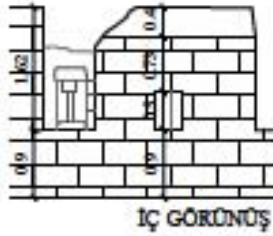
YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kale, yöreye özgü kireçtaşı ve kireç esası harçla inşa edilmiştir. Batı duvarlarında horasan harcı benzeri, kiremit renkli harca da rastlanmıştır. İki ayrı yapım tekniği görülmüştür. Kuzey duvarı özenli işlenmemiş, moloz taşlarla örülmüştür. Güney duvarı ise düzgün, yer yer bosajlı kesme taşlarla yapılmıştır. Derz sıraları düzenlidir. Devşirme taşlar bu cephede çokça görülmüştür. Taşların rengi dolgu harcından kaynaklanan bir nedenle turuncudan krem rengine değişen tonlardadır. Kalde malzeme ve yapım tekniği ile ilgili en dikkat çeken durum duvar içlerinde ve tavanlarda kullanılan ahşap hatıl ve kirişlerin bazılarının günümüze yerinde ve sağlam olarak ulaşmasıdır.

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMAND)

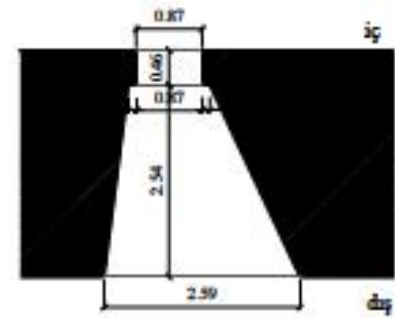
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

MAZGALLAR

TIP 1

TIP 2

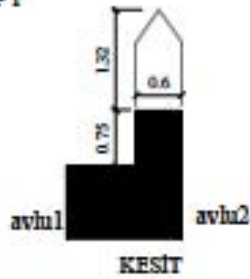

PLAN (Gömeşeydoğu duvarı)

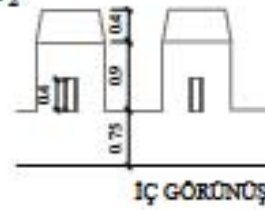
0 0.50 1 2 3m

DENDANLAR

TIP 1

TIP 2

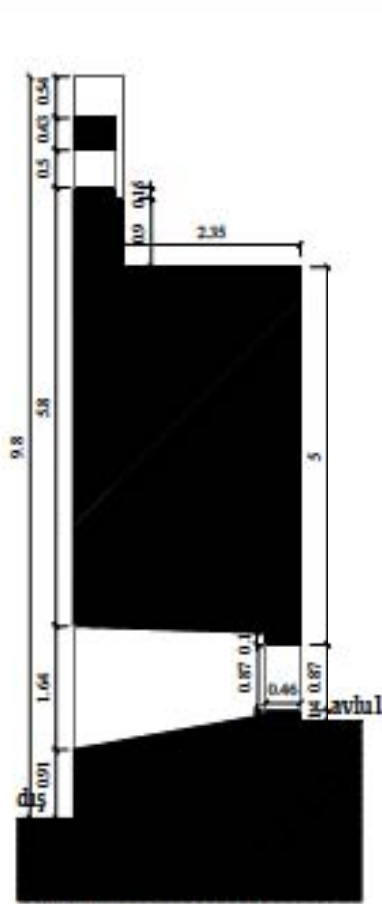

0 0.50 1 2 3m

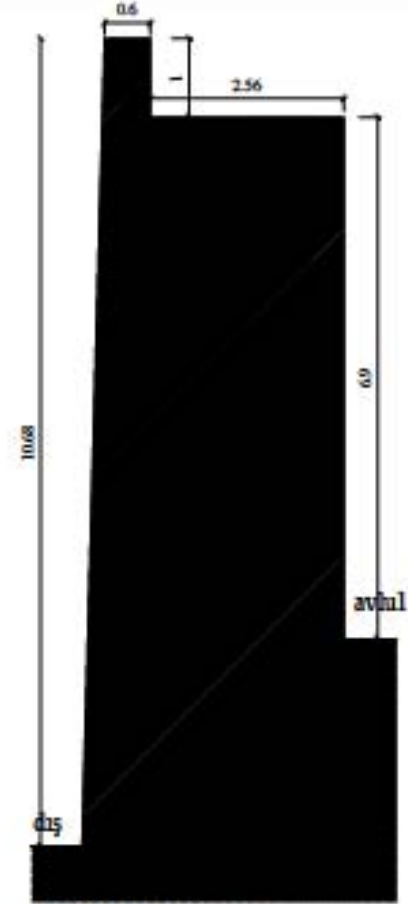
ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

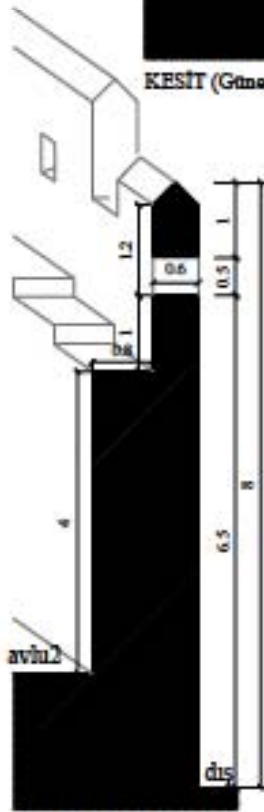
SURLAR

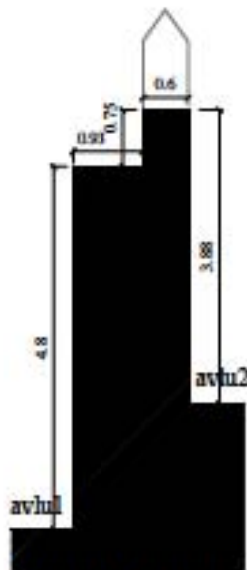
KESİT (Güneydoğu duvarı)

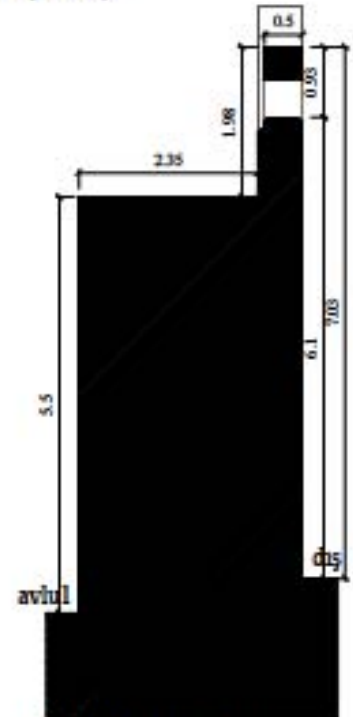
KESİT (Güney duvarı)

KESİT (Kuzey duvarı)

KESİT (İki avlu arası)

KESİT (Doğu duvarı)

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: 1

Biçimi: Sekizgen (E)

0 0.50 1 2 3m

Çizimler: E.S. Cesur, 2009

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.200 Liman Kalesi yıkık doğu duvarları, 2009 (E.S.C.)

- Kale terk edilmişlik, işlevsizlik nedeniyle bakımsızdır. Doğu ve batı yönlerinde tespit edilemeyen bir nedenle duvarları yıkılmıştır (Resim 4.200).
- Kültür Bakanlığı denetimindedir fakat askeri bölge içindedir. Kaleye giriş ancak Akdeniz Bölge Komutanlığı'ndan alınan izinden sonra gerçekleşmektedir.

Resim 4.201 Liman Kalesi bitki ve yıkıntıların arasında yıkık doğu duvarı, 2009 (E.S.C.)

- Kale çevresinde ve avlu içinde yoğun bitkilendirme görülür. Ağaçlar ve otsu bitkiler yapıyı içte ve dışta sarmış durumdadır (Resim 4.201).
- Mekanlar üzerindeki tüm çatı örtüleri yok olmuştur. Dolayısıyla doğal şartlara açık durumdadır.

Resim 4.202 Liman Kalesi D burcunda malzeme sorunları, 2009 (E.S.C.)

- Geriye kalan mevcut duvarlarda malzeme sorunları görülür (Resim 4.202). Derz çözülmesi, malzeme eksiklikleri, aşınma, rutubet ve kirlilik bunlardan bazılarıdır.
- Taşlar üzerinde çimento harcıyla yapılmış onarımlara rastlanır.
- Kalenin güncel bir rölövesi bulunmamaktadır.

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)

EK 1

Kalenin mimarisi yapım tarihi ile ilgili değişik görüşlere neden olmuştur. Kaleyi Evliya Çelebi, Venedik kalesi olarak anlatır ve Karamanoğulları'nın fethedip onardığını, II Selim zamanında da onarım geçirdiğini söyler (Evliya Çelebi, 2005: 162). V. Langlois, Bizans hakimiyetinde burada bir iskele olduğundan bahseder ancak kaleden bahsetmez (Langlois, 1947: 19). Faroqhi, Mühimme Defterlerine (MD18, S.130, no.278 (979 "1571-72", MD 18, S.63, no.132 (979 "1571-72) dayanarak, Silifke'nin iskelesi olması için, mevcut "saray" kalıntılarından yararlanarak Osmanlı döneminde yeni bir kale yapıldığını belirtir (Faroqhi, 2004: 107). M.N. Çıplak, kalenin hangi millete ait olduğunun bilinmediğini, Bizans'a ait olduğuna dair rivayetler olduğunu söyler (Çıplak, 1968: 353). F. Özdem ise yapım tarihi ile ilgili 1471 tarihini verir. Kale ömünde Roma İmparatoru Augustus'un 2.5m. yüksekliğinde bir heykeli olduğunu ve 1928 yılında taşındığını belirtir (Özdem, 2004: 147). Beaufort ise kaleden bahseder, dönemi ile ilgili yorum yapmaz fakat Grimstone'un, buranın Kilikyalı korsanların merkezi olduğuna dair görüşünü aktarır (Beaufort, 2004: 219-220). H. Hellenkemper, H. Hild yapıyı Haçlı kalesi olarak tanımlar (Hellenkemper, Hild, 1986: 38). Semavi Eyice ise yaptıkları incelemede kaleyi Türk devri yapısı olarak gösterir, yapıda Hristiyan çağı ve Antik çağ izleri göremediklerini, kıyıda bir bazilika kalıntısı olduğunu belirtir (Eyice, 1980: 111-121).

Kıbrıs'a olan yakınlığı burasının çok eski dönemlerden beri dikkat çeken bir yer olmasını sağlamıştır (Günümüzde de... İnşa edilen "stratejik" iskele bunun canlı göstergesidir).

Resim 4.203 Liman Kalesi batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.204 Liman Kalesi yıkık batı duvarları, 2009 (E.S.C.)

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)

EK 2

Resim 4.205 İki avluyu ayıran duvar ve üzerindeki kapı izi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.206 Avlu duvarındaki kapının güneyden görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kalenin kapıları günümüze ulaşmamıştır. Büyük ihtimalle yıkılan doğu ve batı duvarları üzerinde yer almaktaydı. Tespit edilebilen tek kapı, izi iki avluyu ayıran duvar üzerindeki kemerli açıklık kalıntısıdır (Resim 4.205, 4.206).

Resim 4.207 Liman Kalesi güneydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Duvarlarda onarım izleri açıkça görülmektedir. Güney duvar düzgün kesme taşla yapılmıştır ve duvar dışı doğru eğimli olarak inşa edilmiştir (Resim 4.207). Tam güneydeki iki köşede, üst kotta yarım daire profilli sülme kalıntıları görülür. Bu duvarlar Gazimagosa ve Girne kalelerinin duvarlarına benzer. Güney duvarları 3.20m. genişlik, ortalama 10.70m. yüksekliktedir. Güneydoğu duvarlarında genişlik 2.95m. dir. Batı duvarı 2.60m. genişliktedir. Kuzey duvarı yaklaşık 8m. yüksekliğinde, 1.55m. genişliktedir. Avluyu ikiye ayıran ara duvar da 1.55m. kalınlıktadır ve kuzeyde yerden yüksekliği 3.90m.'dir.

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)

EK 3

Resim 4.208 Güney köşesinde yer alan profilli silme taşı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.209 Kuzeydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.210 Güney köşesinde yer alan profilli silme taşı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.211 Kuzeydoğu duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.212 Kuzeydoğu duvarı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.213 Kuzey köşesi, 2009 (E.S.C.)
Moloz taşlı farklı bir duvar örgüsü D burcunun temelinde, kuzey köşede görülür.

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)

EK 4

Resim 4.214 D burcu doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.215 E burcu kuzeydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.216 A burcu kuzeydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.217 B burcu iç (güney) görünüşü, 2009 (E.S.C.)

A ve B burçları surların içinde kalmıştır. İki avlunun arasında, köşelerdeki tek katlı bu burçlar savunma amaçlı olmaktan ziyade daha çok barınak ya da depo amaçlı yapılmış gibi görünmektedir. Kalenin Osmanlı döneminde yapılmış olduğu hatırlanacak olursa, burçların savunma amacından çok gümrük gelirlerinin korunmasına ve malların korunup saklanmasına hizmet ettiği düşünülebilir.

Resim 4.218 D burcunun üst katının doğudan görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.219 D burcu içinden görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)

EK 5

Resim 4.220 Güney cephesindeki top mazgali, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.221 Güneybatıda, kapatılmış top mazgallarından biri, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.222 Avlu dandanlarının kuzeyden görünüşü, 2009 (E.S.C.)
Bu dandanların mazgalları kuzey avlusuna dönük yapılmıştır. Dolayısıyla güney avlusu için bir savunma düzeneği oluşturulmuştur.

Dandanlar müdahale görmüştür. Dişler doldurulup yer yer içine mazgal yapılmıştır.

Resim 4.223 Avlu duvarı üzerindeki dandanlar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.224 Güneydoğu duvarı üzerindeki dandanlar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.225 Güney duvarı dandanları ve mazgalları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.226 C yapısı, iç (doğu) görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kale içinde varlığından bahsedilen cami, hamam, dükkan ve evlerden eser kalmamıştır (Evliya Çelebi, 2005: 162). Avlu içinde varlığı tespit edilebilen tek yapı, avlular arasındaki duvara yaslanmış, taş kemerli büyük bir salondur (C) (Hellenkemper, Hild, 1986: 39).

Salonun altında sarnıç tespit edilmiştir. Duvarlarda ise çatıdan sarnıca su aktaran kiremit borular açıkça görülmektedir (Ek 6, Resim 4.227, Resim 4.228, Resim 4.229).

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)

EK 6

Resim 4.227 C yapısı batı duvarında boru kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.228 C yapısı güney duvarında baca nişi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.229 C yapısına doğudan bakış, arkada Boğsak Adası, 2009 (E.S.C.)

ADI: LİMAN KALESİ (AĞA LİMANI)

EK 7

Resim 4.230 Kuzeyden ikinci avluya bakış, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.231 Batıdan Avlu 1'in görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Bitki ve taşlarla örtülmüş alanda avluların içinde başka yapıların olup olmadığının anlaşılabilmesi için kazı ve temizlik yapılması gereklidir (Resim 4.230, Resim 4.231). Kale ile ilgili daha fazla bilgi ancak bu şekilde elde edilebilecektir.

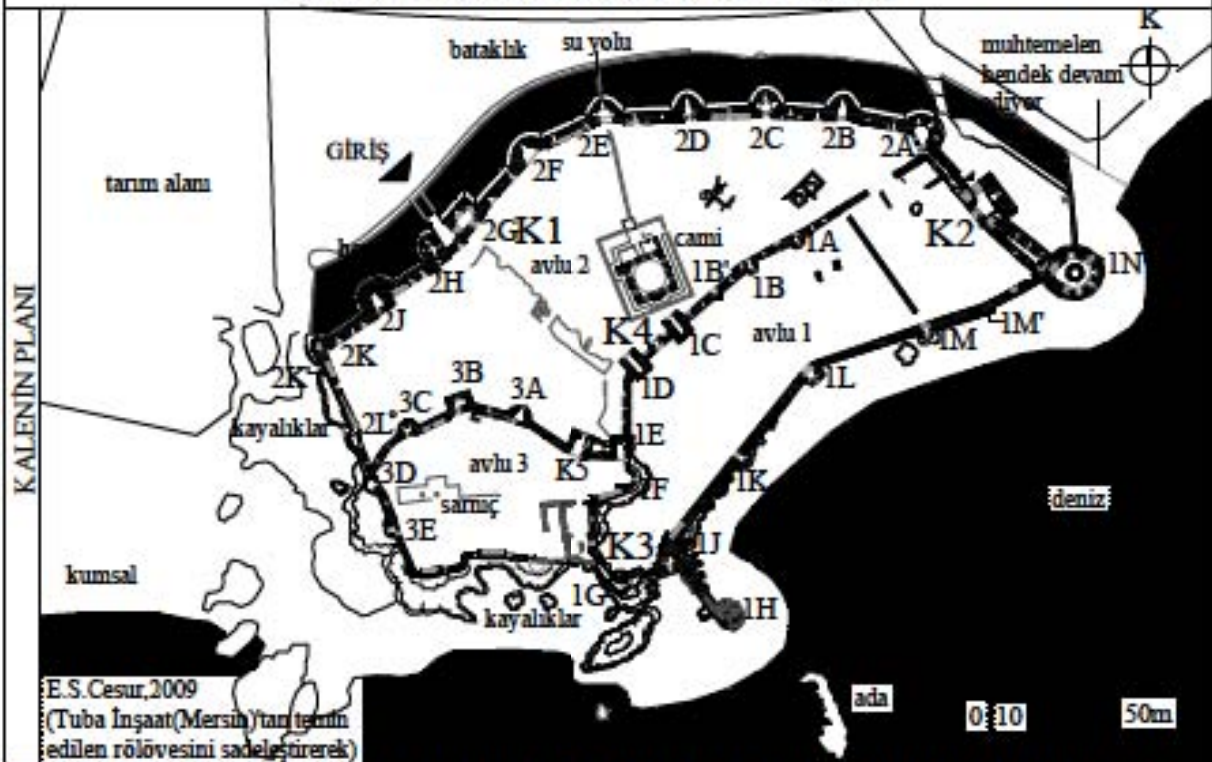
4.7 Mamure Kalesi

ADI: MAMURE KALESİ	
YERİ: İl: Mersin İlçe: Anamur Mah.-Köy: Bozdoğan Köyü Ada: - Pafta: 29 Parsel: 157	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: 14. Yüzyıl başı YAPTIRAN: Karamanoğlu İbrahim Bey MİMARİ: Bilinmiyor KITABESİ: ☒ Var ☐ Yok ARMASI: ☒ Var ☐ Yok
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden maksimum ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☒ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☒ İçkale, Akropol (M.S. 3. yüzyıl) ☐ Askeri üs, Garnizon ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☒ Korsan kalesi(17.yy) ☒ Liman kalesi(18-19.yy)	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç ☐ Hamam ☒ Cami-kilise ☐ Zindan ☒ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Yerleşim ☐ Türbe ☒ Diğer (Çeşme) ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR 1450 - Karamanoğlu II. İbrahim Bey tarafından kapsamlı biçimde onartılması ve böylece "Mamure" adını alması 16. -18. yüzyıl - Osmanlı döneminde onarılması 1966-1967, 1970-1973 - Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarılması	
KORUMA DURUMU ☒ İyi ☐ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Mamure Kalesi, malzeme, yapım tekniği ve mimari kurgu olarak Alanya Kalesi ile benzerlikler taşımaktadır. Akdeniz kıyılarındaki, günümüze özgün vesilesiyle sağlam olarak ulaşabilmiş en güzel kalelerden biridir. Ortaçağ çatolarını hatırlatır. Kalesinin yakın zamanlarda güncel bir rölevesi ve restorasyon projesinin yapılmış olması (2001-2002) hem belgelleme, hem de koruma-restorasyon uygulaması açısından önemlidir (tespit tarihi: 08_2008).	

ADI: MAMURE KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	M.S. 395-653 Bizans egemenliği
M.Ö. 1530 Hitit egemenliği	M.S. 7. yüzyıl İran ve Arap saldırıları
M.Ö. 713-663 Asur egemenliği	M.S. 8. yüzyıl Arap ve Bizans egemenlik mücadelesi
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 12. yy sonu-13.yy başı Ermeni Krallığı egemenliği
M.Ö. 333-323 Makedonya Krallığı	M.S. 1221 Anadolu Selçuklu Devleti egemenliği
M.Ö. 312-133 Selökid Krallığı	M.S. 1230 Karamanoğulları egemenliği
M.Ö. 12-M.S. 395 Roma İmparatorluğu (İmp. Caligula döneminde Kommagene Krallığı idaresine verilmesi)	M.S. 1361-1373 Kıbrıs Krallığı egemenliği
	M.S. 1373 Karamanoğulları egemenliği
	M.S. 1487 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Anamur Kıbrıs'a yakınlığıyla stratejik önem taşır. Bu yakınlık Mısır ve Doğu Akdeniz kıyıları ile olan ticari, askeri ve ulaşım bağlantılarını canlı tutmuştur. Limanı dolayısıyla Akdeniz ticaretinin duraklarından biridir.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Staméné veya Stalimore, Mamuriye, Mamur Kalesi	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Roma karayollarına yakındır. Ancak ordu ve kervanların geçiş güzergahında değildir. Akdeniz denizyolu ulaşım hattı üzerindedir.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Anemurium / 1965-1970 yılları arasında Toronto Üniversitesi'nden Prof. Elizabeth (Rosenbaum) Alföldi tarafından kazı ve araştırmalar yapılmış, sonrasında University of British Columbia'dan James Russel kazıları devam ettirmiştir.	
RESİM :	
	
Resim 4.233 Mamure Kalesi kuzeydoğu görünüşü, 2008 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA:	
Aslanapa, O., (1984), Türk Sanatı, cilt 1-2, Kervan Yayınları Sanat Tarihi Dizisi: 1, İstanbul.	
Beaufort, F., (2002), Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türker, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 200-205.	
Boran, A., (2004), "Anamur (Mamuriye) Kalesi, Kale Kitabesi ve İç Kale Camii", Vakıflar Dergisi, XXVIII. sayı, Ankara, 211-221.	
Çıplak, M.N., (1968), İçel Tarihi (Tarihi-Turistik Zenginlikleriyle), Bölüm I, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara, 353.	
De La Broquière, B., (2000), Bertrand De La Broquière'in Denizaşırı Seyahati, Çev: İlhan Arda, Eren Yayınları, İstanbul.	
Erdoğan, M., (1968), "Osmanlı Devrinde Anadolu Camilerinde Restorasyon Faaliyetleri", Vakıflar Dergisi, sayı VII, İstanbul, s.166.	
Gürbüz H., Uysal, Ö.F., (2003), Anamur ve Çevresi, Gürbüz Reklam Ajansı, Anamur.	
Hellenkemper, H., Hild, F. (1986), Neue Forschungen in Kilikien Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, Wien, 38-40.	
Evliya Çelebi Seyahatnamesi, (2005), Y. Dağlı, S.A. Kahraman, R. Dankoff, 9. kitap, 153.	
Langlois, V., (1947), Eski Kilikya, Çev: M. Rahmi Balaban, Yeni Mersin Basımevi, Mersin, 19.	
Fedden, R., Thomson, J., (1957), Crusader Castles, Yayınlayan: John Murray, London, 105-107.	
Foss, C., Winfield, D., (1986), Byzantine Fortifications: An Introduction, Pretoria: University of South Africa.	
Mutafian, C., (1988), La Cilicie Au Carrefour des Empires, cilt 2, Les Belles Lettres Histoire, Paris.	
Müller Wiener, W., (1966), Castles of The Crusaders, Thames and Hudson, London, 81-82.	
Önge, Y., (1968), "Anamur-Mamuriye Kalesi", Onasya Dergisi, 3/3, 1-3.	
Strabon, (1987), Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XII-XIV), Çev: Adnan Pekman, İstanbul.	
Umar, L., (2000), Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması, ve Gezi Rehberi, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 140.	
Mustafa Erim, Tuba İnş. Taah. Tic. ve San. Ltd. Şti./Mersin	

ADI: MAMURE KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Düzgün bir geometrik biçimi yoktur. Duvarları arazi ile beraber kırık veya kavisler oluşturur. Düz bir hat oluşturan duvarlar yalnız batı yönündedir. Deniz yönünde duvarlar kara sınıra paralel bir biçimlenme gösterir. Yaklaşık 20.000 metrekarelik bir alanı kapsar. Kuzey-güney yönünde maksimum genişlik 141m, doğu-batı yönünde 230m dir.

HENDEK: Var (kuzeyde) Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: 2.06m Genişliği: 12-15m

SAYISI: 1(kuzeyde)+1 (Doğudaki ikinci kapı sonradan bir burç değiştirilerek açılmış olmalıdır)

ANA KAPILAR	TİPİ	BİÇİMİ	ANA KAPI KANADI

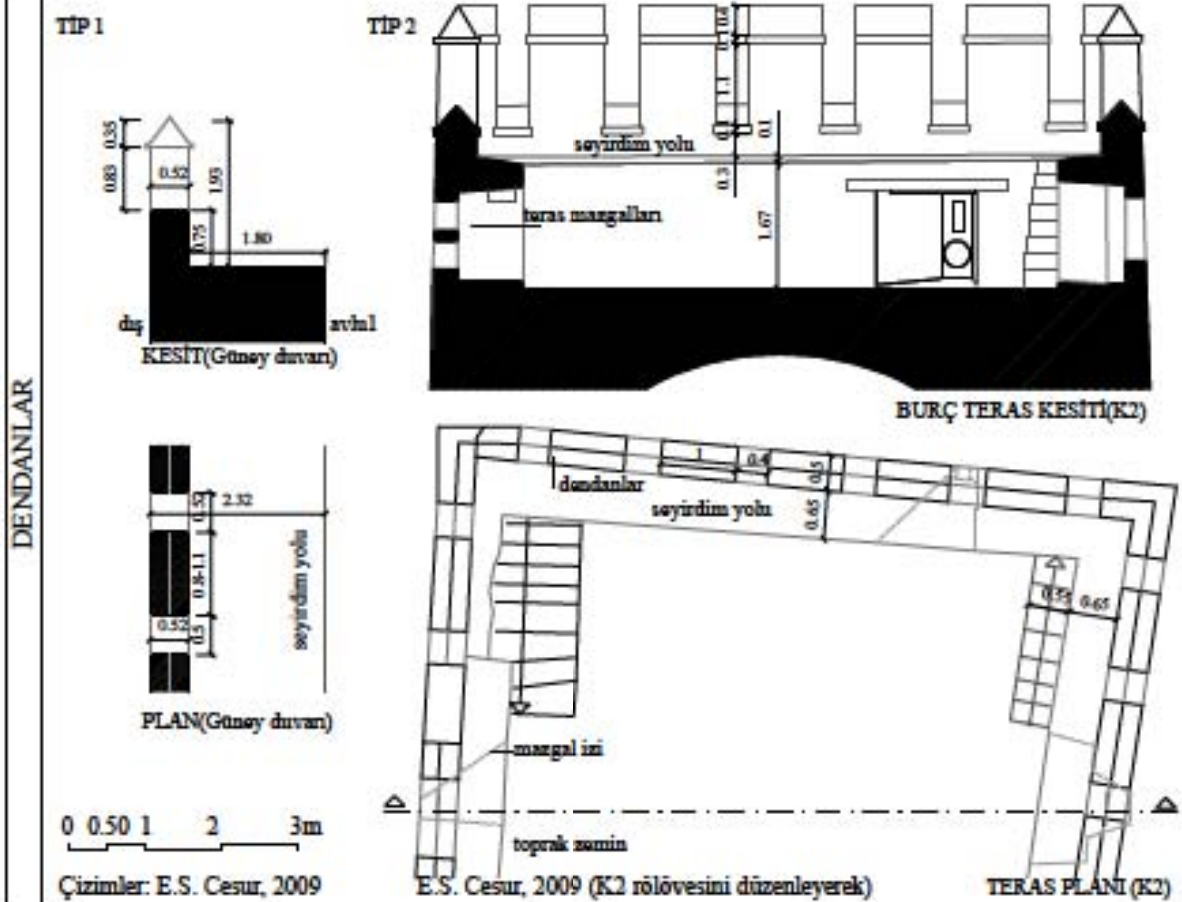
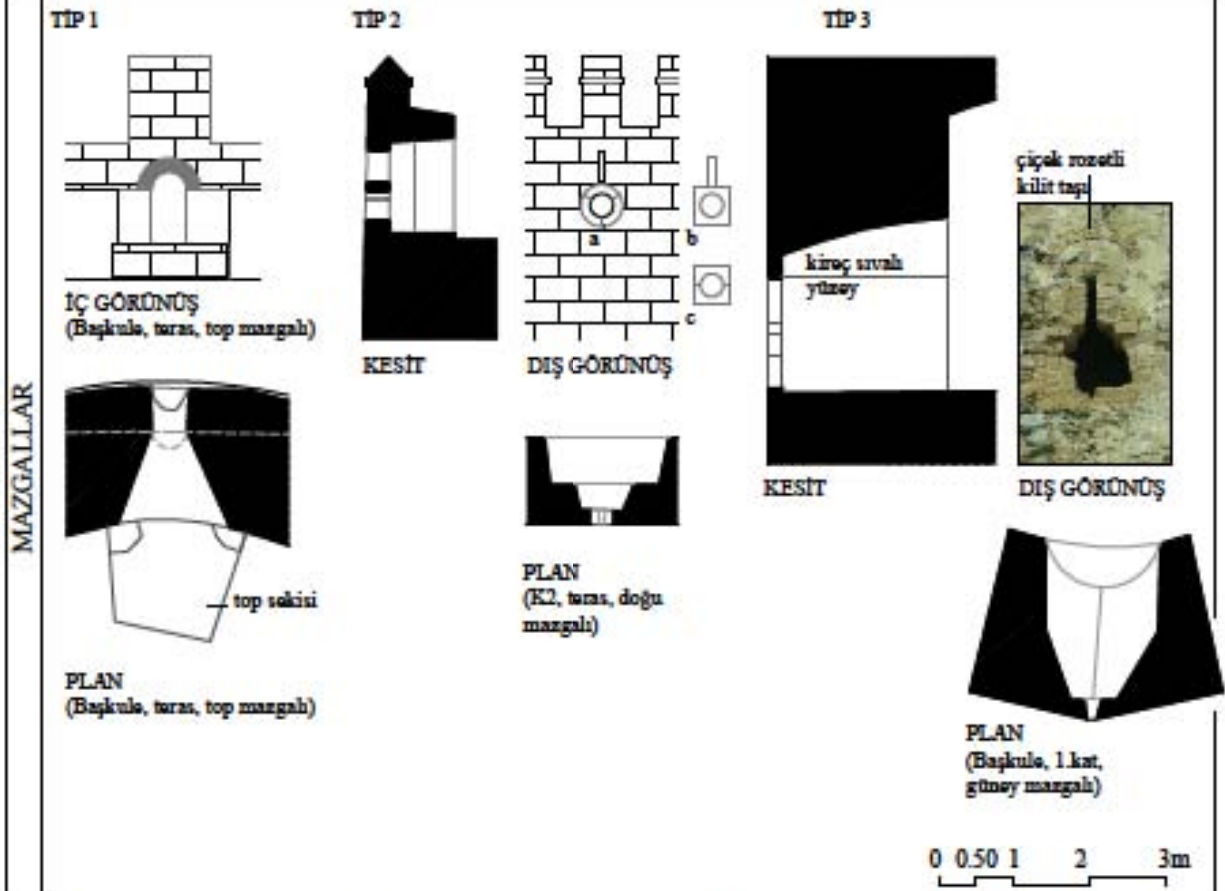
SAYISI: 27+3+4 (27 burç+3 adet kapı burcu+4 payanda)

BURÇLAR	BİÇİMİ	KAT ADEDİ	BAŞKULE	MERDİVEN	DİĞER
BOYUTLAR	Maks. burç yüksekliği: yaklaşık 22.51m (1N) Min. burç yüksekliği: 10.22m (1M) Beden duvarından min. taşma: 2.35m (2L) Beden duvarından Maks. taşma: 15.90m (1N)				

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kale duvar ve burçları moloz taşlar ve kireç esash harçla inşa edilmiştir. Güney ve doğu yönünde duvarların alt kısımlarında daha düzgün kesme taşlarla yapılmış duvarlar dikkat çekicidir. Daha eski bir döneme ait olabileceği düşünülen bu duvarlarda daire kesitli devşirme taşlara da rastlanır. Kemerler, kapı söveleri, kitabe ve köşelerde düzgün kesme taşların kullanıldığı görülür. Duvarların iç ve üst kısımlarında kireçli harçla sıvanmış yüzeyler dikkat çeker. Taş haricindeki bir başka malzeme özellikle başkulede kullanılan tuğladır. Kemerlerde ve gözlem kulesinin duvarlarında yoğunlukla görülür. Ayrıca burçların tonozlarında tuğlayla yapılmış onarımlara rastlanır.

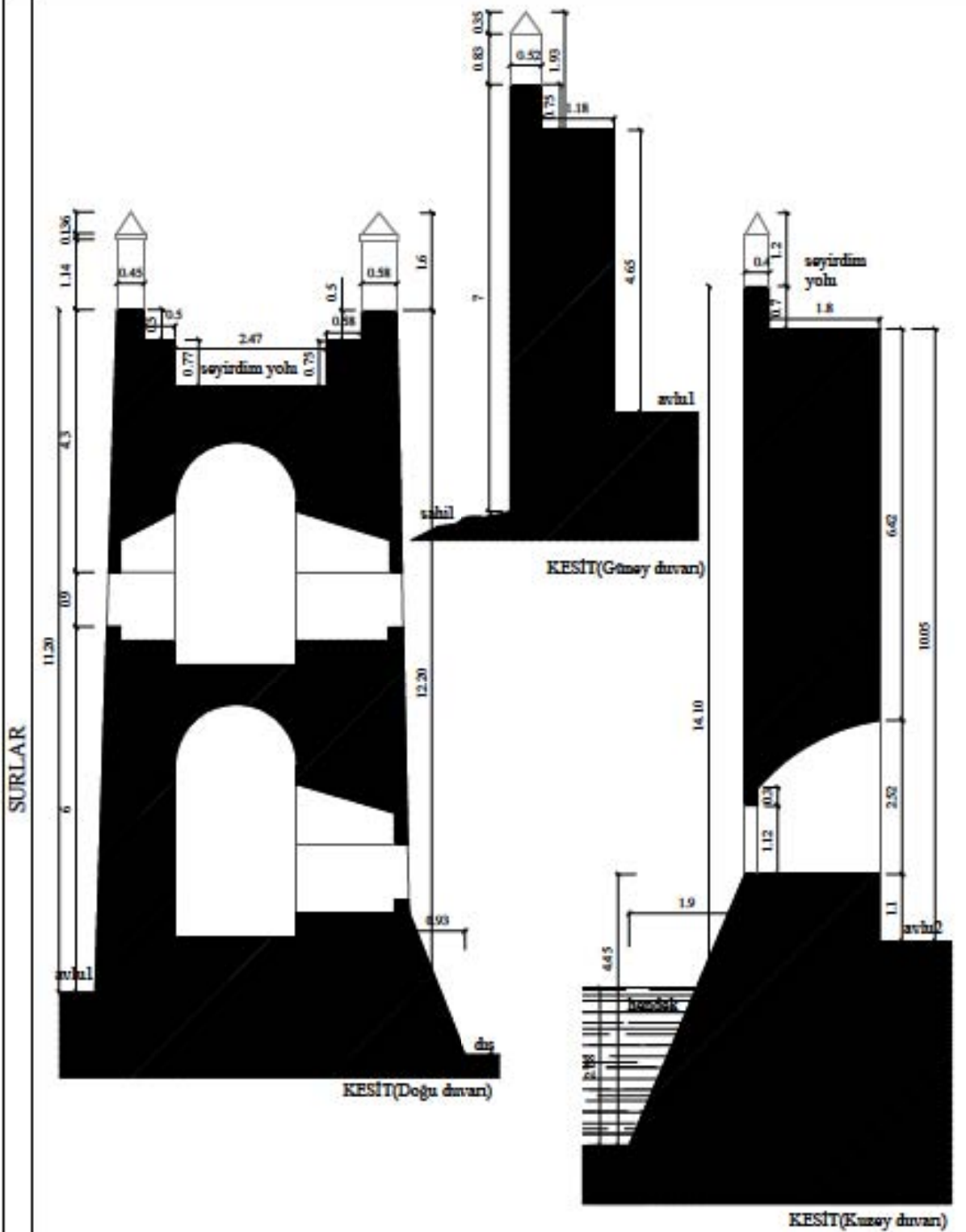
ADI: MAMURE KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

ADI: MAMURE KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: 4

Biçimi: 2 üçgen (2K', 1B'), 1 avlul-2 arasındaki duvarda), 1 daire (1J,sur-fener arasında), 1 dörtgen(1M')

ADI: MAMURE KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.234 Avlu 1 ve Avlu 2 arasındaki yıkılmış duvar, 2008 (E.S.C.)

- İşlevsizlik bu büyük kaleyi bakımsız bırakmıştır. Avlular arasında yıkılmış olan duvarlar vardır (Resim 4.234). Ayrıca avlu içinde duvar kalıntıları ortaya çıkarılmış, eski yaşama dair izler bulunmuştur. Yapılacak kazılarla kalenin geçmişine dair daha fazla bilgiye ulaşılabilecektir. Ayrıca yapıya bir işlev verilmesi, onu yaşatacak en önemli etken olacaktır.

Resim 4.235 Kuzeydoğuda, 1m' payandası, 2008 (E.S.C.)

- Kale duvarlarında malzeme sorunları ön plandadır. Yüzey kayıpları, malzeme eksilmesi, derz çözülmesi, rutubet etkisi, bitkilenme tespit edilebilen başlıca malzeme hasarlarıdır (Resim 4.235).

Resim 4.236 Hendek, kuzeydoğu görünüşü, 2008 (E.S.C.)

- Kalenin yapısal sorunları olduğu kadar çevresel sorunları da vardır. İki yönden kaleyi çevreleyen hendek ve onu saran bataklık ıslah edilmelidir (Resim 4.236). Kale çevresi için peyzaj düzenlemesi yapılmalı, özgün girişi canlandırılmalıdır.

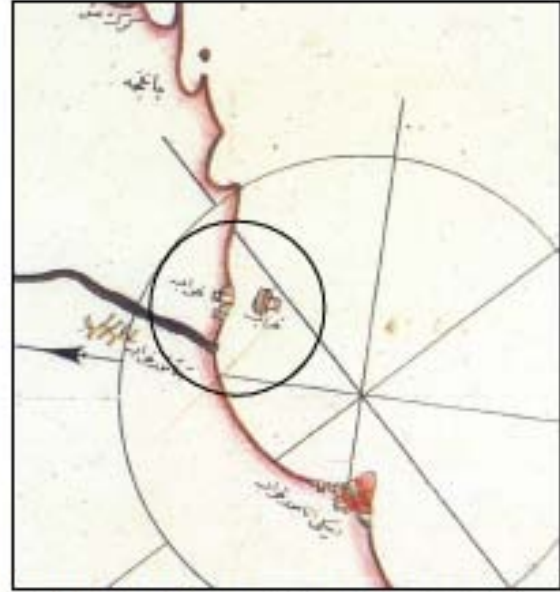
Mamure Kalesi'nin Adana Bölge Koruma Kurulu'ndan onaylı rölövesi, restitüsyon ve restorasyon projeleri mevcuttur. Tespitin yapıldığı 2008 yılında restorasyonla ilgili bir çalışmanın henüz başlamadığı görülmüştür.

ADI: MAMURE KALESİ

EK 1

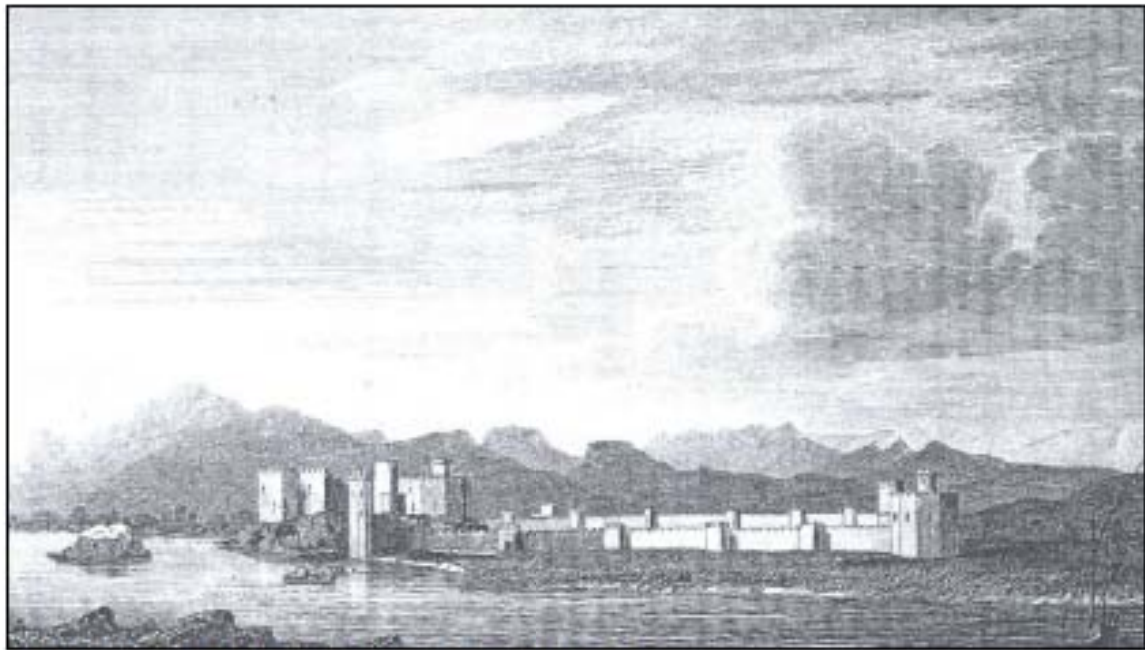
Şekil 4.12 Peutinger haritasında Anamur
(Bildarchiv, Wien: Cod:324, www.euratlas.net)

Şekil 4.13 Piri Reis haritasında Mamure Kalesi (Piri Reis, 1988)

Mevcut yapı Karamanoğulları dönemine aittir fakat kalenin ilk yapımının ve çevresindeki yaşamın daha eskilere gittiğini gösteren izler bulunmaktadır. İlk yapılaşma Roma döneminde, M.S. 3. yüzyılın ilk yarısında olmuştur (Çıplak, 1968: 376). 1988 yılında Anamur Müze Müdürlüğü'nce yapılan kurtarma kazılarında M.S. 3-4. yüzyıllara tarihlenen "Ryg Monai" adlı fazla bilinmeyen Geç Roma kentine ait zemini mozaik döşeli yapı kalıntıları ortaya çıkarılmıştır (Gürbüz, Uysal: 2003: 15). Bu kalıntılar Avlu 2'nin doğusunda görülebilir.

Mamure Kalesi, başkulesi, duvarları ve yapım tekniği ile Selçuklu yapısı olan Alanya Kalesi'ne benzer özellikler gösterir. Oktay Aslanapa, 1256-1483 yılları arasında varlığını sürdüren ve Osmanlılar'dan sonra en güçlü ve devamlı Türkmen Beyliği olan Karamanoğulları'nın Selçuklu Devleti'nin yerine geçmek konusunda iddialı olduklarını, bu nedenle Selçuklu üslup ve geleneklerini devam ettirdiklerini belirtir (Aslanapa, 1984: 202).

Şekil 4.14 Mamure Kalesi, 19. yüzyıl başı (Beaufort, 2004: 202)

ADI: MAMURE KALESİ

EK 2

Resim 4.237 2G burcundaki K1 kapısı, kuzey, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.238 Doğu duvarındaki K2 kapısı, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.239 Batıdaki K3 kapısı, 2001? (Tuba İnşaat Arşivi)

Resim 4.240 Hasar görmüş iç kale kapısı, K5, 2008 (E.S.C.)

K3'ün, iç kalenin altında 1. avludan deniz yönüne açılan ve acil durumlarda gizlice dışarı çıkış için kullanılan bir kaçış kapısı olduğu belirtilir (Feden, Thomson, 1957: 107) (Resim 4.239). Günümüzde moloz taşlarla örülerek kapatılmıştır. K4 ve K5 avlular arasındaki bağlantıyı sağlar. K5'e bir rampa ile ulaşılır. Kapı üzerinde Karamanoğulları'nın pek çok eserinde görülen kabartma palmet motifi vardır (Önge, 1968: 36) (Resim 4.240).

ADI: MAMURE KALESİ

EK 3

Resim 4.241 Güney duvarı iç görünüşü, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.242 Kuzey duvarı iç görünüşü, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.243 Kuzey duvarı dış görünüşü, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.244 Güney duvarı dış görünüşü, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.245 Güneybatı duvarları, arkada iç kale duvarları, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.246 Avlu duvarı ve arkada kuzey duvarı, 2008 (E.S.C.)

Mamure Kalesi'nin güney duvarları iç duvarlara göre daha alçak yapılmıştır (Resim 4.241). Düşey sirkülasyonu sağlayan merdivenler kuzey duvarında yoğunlaşmıştır (Resim 4.242). Bazı burçların üst katı olup, taş merdivenleri olmaması, buralarda ahşap merdiven kullanılmış olabileceğini akla getirmektedir. Kuzey duvarları hendeğe doğru 1.90m. açılarak etek yapar (Resim 4.243). Başkuleye (1N) bağlanan kuzeydoğu duvarı 5.85m. genişliğindedir ve zemin katta galerilere sahiptir (Resim 4.244, 248). Kuzeyde duvar kalınlığı 2.50-3.20m., batıda 1.60-1.9m., güneyde 2.00-2.50m.'dir (Resim 4.245, Resim 4.246).

ADI: MAMURE KALESİ

EK 4

Resim 4.247 İç kaleye bağlanan galerili güneybatı duvarı kesiti, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.248 Başkuleye (1N) bağlanan çift dandanlı geniş duvar, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.249 Başkule (1N) güney görünüşü, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.250 İç kale burçlarından 1F, doğu görünüşü, 2008 (E.S.C.)

1N burcu yaklaşık 15m. çapında dairesel gövdeye oturan bir çokgendir (Resim 4.249). Üç katlıdır ve bodrumunda bir sarnıç olduğu belirtilir (Önge: 1968: 36). Teras katının ortasında yükselen tuğla kule gözetleme noktasıdır.

ADI: MAMURE KALESİ

EK 5

Resim 4.251 Avlu 2 burçları, 1C ve 1D, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.252 Avlu 2'den içkale burçlarının görünüşü, solda K5, sağda 3A burcu, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.253 Kuzeydoğu burçları, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.254 Kuzeybatı burçları, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.255 Avlu 1 ve Avlu 2 arasındaki 1A ve 1B burçları, 2008 (E.S.C.)

ADI: MAMURE KALESİ

EK 6

Resim 4.256 1N, Başkulede top mazgahı görünüşü, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.257 Burçlarda top mazgahı, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.257 Tip 3, mazgal, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.258 Tip 3, mazgal, 2G burcundan, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.259 1N-K2 arasında çift yönlü dendanlar, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.260 Burç dendanları, 2008 (E.S.C.)

ADI: MAMURE KALESİ

EK 6

Resim 4.261 İkinci avludaki cami, önündeki su haznesi ve bozulan su yolu, 2008 (E.S.C.) Cami 1565 tarihli'dir.

Resim 4.262 Kuzeyde, kale içine su taşıyan kemerler, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.263 İkinci avluda, girişin karşısındaki tonozlu dükkânlar, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.264 İç kalede yapı kalıntıları, 2008 (E.S.C.) Komutan konutu ya da idare merkezi olduğu sanılmaktadır.

Resim 4.265 Başkule (1N) güney görünüşü, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.266 Hendeğin batı köşesinde bitiş duvarı, 2008 (E.S.C.)

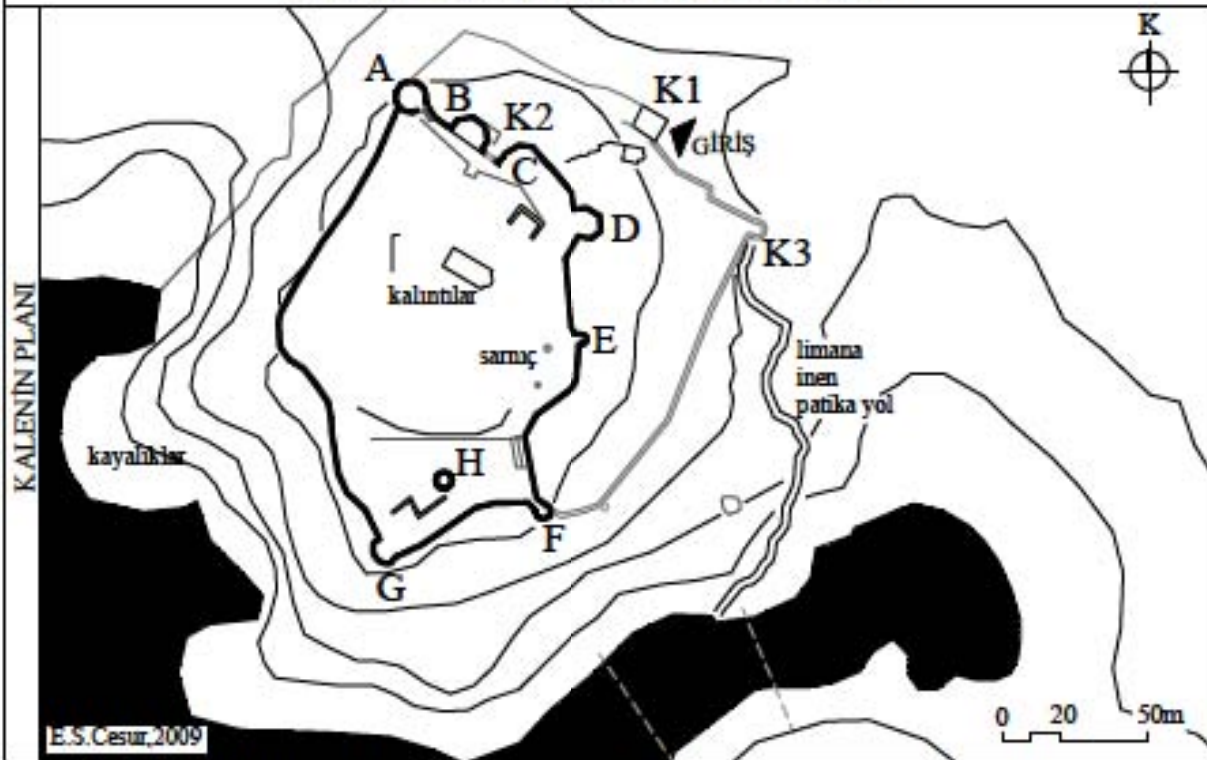
Kale içinde Hüseyin Gazi'ye atfedilen bir türbenin varlığından bahsedilmektedir. Ancak yeri tam olarak bilinmemektedir (Erdoğan, 1968: 152). Günümüzde birinci avluda ziyaretçilerin dülük bağladıkları bir ağaç vardır. Bu türbeyle bağlantılı olup olmadığı bilinemez ancak açıklığa kavuşması için avluda kazı yapılması gereklidir.

ADI: GÜNEY KALESİ (ANTIOCH AD GRAGUM)	
YERİ: İl: Antalya İlçe: Gazipaşa Mah.-Köy: Güney Köyü-Nohut Yeri Mevkii Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Ortaçağ YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor
	KITABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☒ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☒ İçkale, Akropol ☐ Askeri üs, Garnizon ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☒ Korsan kalesi(M.Ö. 60lar) ☒ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç ☐ Hamam ☒ Cami-kilise ☐ Zindan ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Yerleşim ☐ Türbe ☐ Diğer ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hacı yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR Bilinmiyor	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Kale, komşusu itibarıyla çok etkileyici bir görüntüye sahiptir. Akdeniz'e hakim, yüksek bir tepe üzerindedir. Ağaçlar ve bitki örtüsü kalenin içinde ve dışında yapıyı perdelemektedir. Doğusundaki muhteşem iki gizli koy kalenin gizli limanlarıdır. Kayıklarla girilebilen bu koylardan 1. sinden kalenin kapılarından birine ulaşan bir patika vardır. Korsanlar için bulunmaz bir sığınak olduğunu düşündürür. Etkileyici mimari yanında, doğal kemerlerle çevrelenmiş bu iki koy, belki de dünyada eşi olmayan bir oluşumdur.	

ADI: GÜNEY KALESİ (ANTIOCH AD GRAGUM)	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 1530 Hitit egemenliği(bölge tarihinden)	M.S. 395-653 Bizans egemenliği
M.Ö. 713-663 Asur egemenliği	M.S. 7. yüzyıl İnan ve Arap saldırıları
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 8. yüzyıl Arap ve Bizans egemenlik mücadelesi
M.Ö. 333-323 Makedonya Krallığı	M.S. 12. yy sonu-13.yy başı Ermeni Krallığı egemenliği
M.Ö. 312-133 Selökid Krallığı	M.S. 1221 Anadolu Selçuklu Devleti egemenliği
M.Ö. 12-M.S. 395 Roma İmparatorluğu (Imp. Caligula döneminde Kommagene Krallığı idaresine verilmesi)	M.S. 1230 Karamanoğulları egemenliği
	M.S. 1361-1373 Kıbrıs Krallığı egemenliği
	M.S. 1373 Karamanoğulları egemenliği
	M.S. 1487 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Pompeius'un M.Ö. 67 yılındaki korsanlara yönelik operasyonundan önce burada Kragos ve Anti Kragos adlı iki kalede korsanların yaşadıkları bilinmektedir. Konumu itibarıyla iyi bir saklanma noktasıdır. Dağlık Kilikya olarak adlandırılan bölgede yer alan kale çevresinde deniz ve hava koşulları nedeniyle çok sayıda geminin battığına dair kaynaklar mevcuttur. Bu da deniz ulaşımında bir geçiş noktası olduğuna işaret eder. Ayrıca antik kentin içkalesi olarak güvenli bir sığınma yansıdır.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Antiokhia Ad Kragos	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Karayolu bağlantısı güçlü değildir. Endirekt olarak Roma karayollarına yakındır. Akdeniz deniz ulaşım yolu üzerindedir.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTIK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Antiokhia Ad Kragos/1998 yılında A.B.D. Nebraska Üniversitesi Tarih Bölümü Üyesi Prof. Dr. Michael Charles Hoff başkanlığında yüzey araştırmaları yapılmış ve 2008 yılında kazılara başlanmıştır.	
RESİM :	
	
KAYNAKÇA:	
Bean, G.E., Mitford, T.B., (1965). Journeys in Rough Cilicia in 1962 and 1963, Wien: Osterreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophischs-Historische Klasse 85, 34-43.	
Beaufort, F., (2002). Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türker, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 294-298.	
Blanton, R.E., (2000). Hellenistic, Roman and Byzantine Settlement Patterns of The Coast Lands of Western Rough Cilicia, BAR International Series 879, 52-56.	
Hoff, M., Townshead, R., Erdoğan, E., (2006). "The Rough Cilicia Archeological Project: 2005 Season", Kazı Sonuçları Toplantısı, 99-104.	
Langlois, V., (1947). Eski Kilikya, Çev: Rahmi Balaban, Mersin Halkevi Yayınlarından, Mersin, 17.	
Rosenbaum, E., Huber G., Onurkan, S., (1967). A Survey of Coastal Cities in Western Cilicia Preliminary Report, TTK Yayınlarından - VI. Seri, No: 8, Ankara, 18-29.	
Texier, C., (2002). Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Birinci Cilt, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, 46.	

ADI: GÜNEY KALESİ (ANTIOCH AD GRAGUM)

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇİMİ - BOYUTLARI: Kalenin belirgin bir geometrisi yoktur. Arazinin biçimine göre inşa edilmiştir. Kayalık temele oturtulan kale uzunlamasına, kuzey-güney aksında oturur. İki kademelidir. Alt surlarla beraber bu aksta maksimum boyutu yaklaşık 186m, doğu batı aksında ise yaklaşık 168 m dir.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

SAYISI: 1(kuzeyde)+1(liman kapısı, doğuda)

ANA KAPILAR	TİPİ	☒ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇİMİ	☒ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde		☐ Düz atıklı		☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☐ İki tarafı burçla korunmuş		☐ Taç kapılı		☐ Metal+ahşap
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan		☐ Bilinmiyor		☐ Ahşap+deri
							☒ Mevcut değil

SAYISI: 5+1 (dairesele gözetleme kulesi)

BURÇLAR	BIÇİMİ	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı(5)	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yohuna çıkan: Basamak genişliği: Riht yüksekliği: Merdiven genişliği:
		☐ Dörtgen		☐ 2 katlı		☒ Yok		
		☒ Çokgen(2 sekizgen)	☐ 3 katlı					
		☒ Dairesel(3)	☐ 4 katlı					
		☐ U (At nalı) biçimli						

BOYUTLAR
Maks. burç yüksekliği: yaklaşık 8.47m. (A)
Min. burç yüksekliği: yaklaşık 5.5m. (D)
Beden duvarından min. taşma: 4.50m. (K3)
Beden duvarından Maks. taşma: 9.70m. (D)

DİĞER
Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak
Üst örtü ve geçiş elemanları: Taş kemer, taş tonoz

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ:

Değişik boyut ve özellikte moloz taşlarla ve kireç esaslı harçla inşa edilmiştir. Serbest derzleme yapılmıştır. Köşelerde daha düzgün ve duvarlardan farklı dokuda (devşirme) taşlar kullanılmıştır. Ana giriş kapısı duvarında da mermer bloklar dikkat çekicidir. Güneydoğu (F) burcunun alt kısımlarında farklı teknikte bir duvar örgüsü vardır. Daha düzgün taşlarla yapılan dairesele burcun alt kısmındaki taş yüzeyler sıvanmıştır. Ahşap kullanımı görülmemiştir ancak hatlı izlerine rastlanmıştır.

ADI: GÜNEY KALESİ (ANTIOCH AD GRAGUM)

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.269 Güney Kalesi kuzeydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

- Kale, işlevsizlik, terk edilmişlik nedeniyle bakımsız kalmıştır. Ulaşımı zordur (Resim 4.269).
- Kalenin güncel bir rölovesi bulunmamaktadır.

Resim 4.270 Güney Kalesi, avlunun güneyi, 2009 (E.S.C.)

- Kalenin içi düzenli bakım yapılmadığından ağaçlar, otlarla kaplanmıştır. Avlu içindeki yıkıntıları da örten otlar, ağaçlar yıkıntıları içinde gelişip büyüyerek yapılara zarar vermeye başlamıştır.
- Kalenin ana kapısı bitki örtüsü nedeniyle zor ulaşılır durumdadır.
- Zemini tamamen kaplayan otlar, dibi görünmeyen bir göl gibi, alan tanımayanlar için can güvenliği tehlikesi oluşturmaktadır.
- Avlu içinde çok sayıda yapı kalıntısı görülür. İşlevlerinin ve biçimlerinin tam olarak görülebilmesi için kazı yapılması gereklidir (Resim 4.270).

Resim 4.271 K2 iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

- Malzeme hasarları uzun yıllardır onarım göremeyen kaledeki başlıca sorunlardandır. Taş malzemede eksilme, aşınma, derz çözülmesi, yüzey kaybı gibi hasarlar görülmektedir. Güneyde blok olarak yıkılmış, kopmuş duvarlar da vardır.
- Üst örtüleri yok olan yapılar doğal şartlara tamamen açıktır (Resim 4.271).

ADI: GÜNEY KALESİ (ANTIOCH AD GRAGUM)

EK 1

Resim 4.272 Ana kapıların doğudan görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.273 K1 doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.274 K1 iç görünüşü (batı), 2009 (E.S.C.)

Resim 4.275 K1 içinden limana bakış, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.276 K2 dış görünüşü (kuzey) ve girişteki granit yekpare sütun, 2009 (E.S.C.)
Kapı kemerinin açıklığı 3.5m, duvar kalınlığı 1.35m'dir.

Resim 4.277 Doğuda, alt surlardaki K3, 2009 (E.S.C.)
Gizli limanlara bağlanan, güneye açılan kapıdır. Kapının kemerini seçilebilmekte, fakat giriş kapalı görünmektedir.

ADI: GÜNEY KALESİ (ANTIOCH AD GRAGUM)

EK 2

Resim 4.278 Doğu yönünde, dış surlar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.279 Doğu yönünde iç sur, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.280 Güneybatı köşe duvarı, (G), 2009 (E.S.C.)

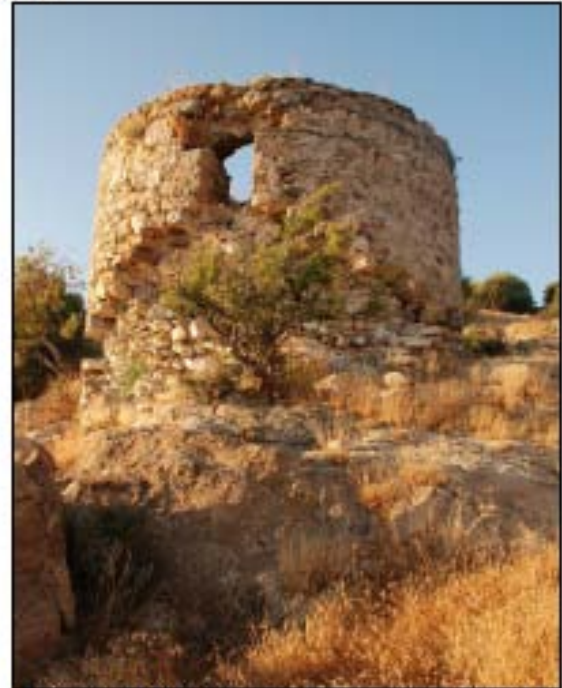

Resim 4.281 Doğu, iç surda payanda (E), 2009 (E.S.C.)

Alt surlarda seyirdim yolu ile beraber şimdi yok olan dendanların varlığı görülmektedir (Resim 4.278). Doğudaki bu duvarlarda seyirdim merdiveni görülmemiştir. Duvarın kalınlığı yaklaşık 1.80m'dir. Yüksekliği arazi eğimiyle beraber değişmektedir (Resim 4.279). Üst kottaki iç surlarda kalınlık 1.30-1.60m. arasındadır. Batıdaki surlar neredeyse zemin seviyesinde yıkıktır. Kuzeydeki ve güneydeki duvarlar kimi yerde tabya gibi ileri çıkma yapar (Resim 4.280). Duvarlar üzerinde burç gibi görünen, ancak duvarları desteklemek için ya da köşe noktalarını güçlendirmek için yapılmış payandalar vardır (E) (Resim 4.281).

Resim 4.282 F burcu, kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)
F burcunun üst seviyelerinde dendan dışlarının doldurulduğu görülür. Limanı gözleyen F'nin kalenin en eski bölümlerinden biri olması muhtemeldir (Res. 4.282).

Resim 4.283 H kulesi, güneybatı görünüşü, 2009 (E.S.C.)
Yaklaşık 8m. çapındaki kule kalenin gözetleme kulesi olmalıdır (Resim 4.283).

ADI: GÜNEY KALESİ (ANTIOCH AD GRAGUM)

EK 3

Resim 4.284 A burcu, doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.285 B burcu, batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.286 C burcu, batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.287 D burcu, kuzeydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.288 Güney duvarı üzerinde 25x30cm'lik gözlem açıklığı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.289 K1 yanında, kuzeydeki küçük kilise, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.290 Kuzeydeki küçük kilisenin giriş açıklığı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.291 Avlu ve içindeki kalıntılar, kuzeye bakış, 2009 (E.S.C.)

ADI: GÜNEY KALESİ (ANTIOCH AD GRAGUM)

EK 4

Resim 4.292 Avlu içindeki büyük kilise kalıntısı, doğuya bakış, 2009 (E.S.C.)

Kaleye girince karşılaşılan ilk yapı ana kapı yanındaki küçük kilisedir. Sivri kemerli tonozu üzerinde daire içinde bir haç ve sıva üzerine yapılmış fresk kalıntıları bulunmaktadır (Rosenbaum, Huber, Onurkan, 1967: 21) (Resim 4.289, Resim 4.290)

Resim 4.293 Avlunun kuzeyindeki yapı kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

K2'den kale içine girildiğinde, kalede ikinci bir kilise kalıntısına rastlanır. İkine göre daha büyüktür. Tüm avluda olduğu gibi ağaçlar ve bitki örtüsü yapıyı kaplamıştır. Rosenbaum kilisenin apsisinin taşa oyma olduğunu, ilki gibi sıvalı ve freskli olduğunu belirtir (Rosenbaum, Onurkan, Huber, 1967: 21). Bitki örtüsü güncel tespitlerin yapılmasını engellemiştir (Resim 4.291, Resim 4.292).

Bitki örtüsü ve moloz yığınlarının dolu olduğu avluda tonozlu başka yapı kalıntıları da bulunmaktadır. Fakat işlevlerinin anlaşılması zordur (Resim 4.293). Kesin bilgi edinebilmek için temizlik ve kazı gereklidir.

Resim 4.294 Avluda, doğu duvarı yakınındaki sarnıç kalıntısı, 2009 (E.S.C.)

Kalelerin vazgeçilmez unsurlarından olan sarnıçlardan doğu duvarına yakın alanlarda iki tane tespit edilmiştir. Sayısının daha fazla olduğu muhakkaktır. Fakat tespit için kazı ve temizlik gereklidir (Resim 4.294).

Resim 4.295 Kalenin denizle ilişkisi, gizli limanın girişi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.296 Kalenin doğusundaki gizli limanların görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.297 Gizli limanın doğal kemeri, 2009 (E.S.C.)

ADI: GÜNEY KALESİ (ANTIOCH AD GRAGUM)

EK 5

Resim 4.298 Kalenin kuzeybatısındaki limanı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.299 Doğudaki gizli koyları örten tepe üzerindeki nekropol, 2009 (E.S.C.)

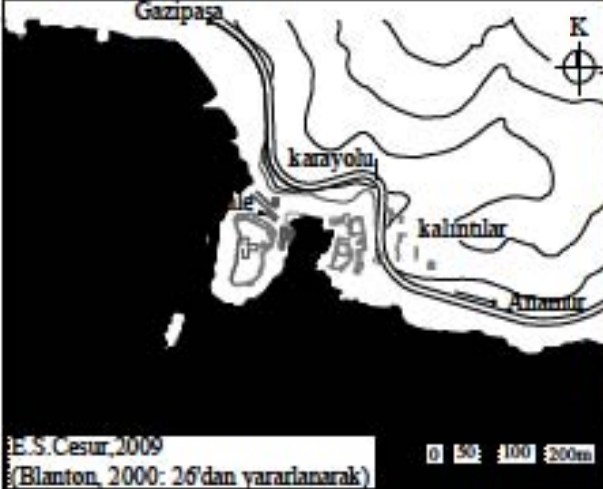

Resim 4.300 Kl. ana kapıya giderken yoğun bitki örtüsü altında tespit edilen çeşme? kalıntısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.301 Çeşmenin ? batı tarafı, 2009 (E.S.C.)

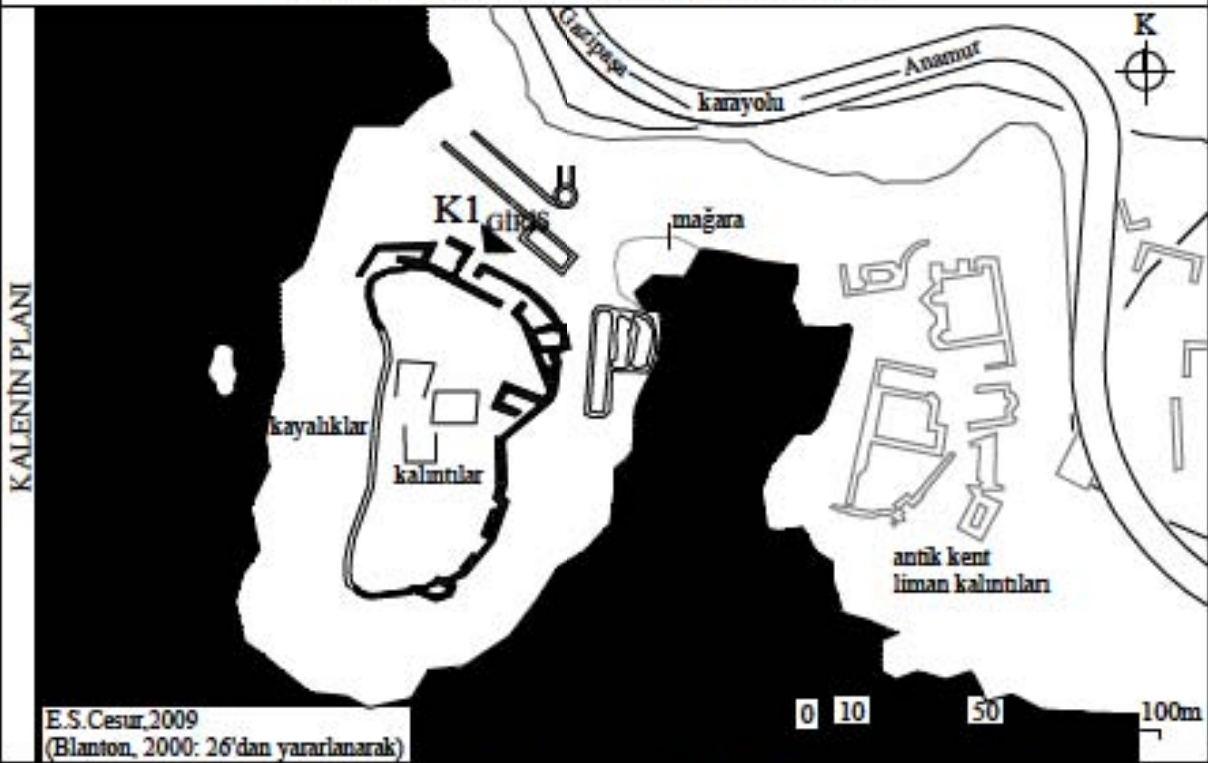
Resim 4.302 Kale silüetine yansıyan Antioch Ad Gragum kentinin kalıntıları, 2009 (E.S.C)

ADI: IOTAPE	
YERİ: İl: Antalya İlçe: Gazipaşa Mah.-Köy: Uğrak Köyü-Aydağ Mevkii Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Roma-Bizans YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor KİTABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
E.S.Cesur, 2009 (Blanton, 2000: 26' dan yararlanarak)	
Resim 4.303 Iotape Doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☒ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden 20-25m.yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☒ İçkale, Akropol ☐ Askeri üs, Garnizon ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☒ Korsan kalesi ☒ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarmaç(2) ☐ Hamam ☐ Cami-kilise ☐ Zindan ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Yerleşim ☐ Türbe ☐ Diğer ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hacı yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR Bilinmiyor	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☐ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☒ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı (Alanya Müzesi Md.) GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Iotape, mevcut karayolunun kaleyi ayırdağı bir liman şehridir. Kale küçük bir koyu yukardan kontrol eder. Eteğinde ve karşısında liman yapıları ile hamam, kilise gibi kentin diğer yapıları bulunur. Kale çok tahrip olmuştur. Çevre sakinleri ağaç ve bitki örtüsüyle neredeyse içi görünmez olan kaleda, define avcılarının kaçak kazılar yaptığını belirtmişlerdir. Maalesef bir taş yığımına dönen avlusunda birkaç duvar kalıntısı ayakta.	

ADI: IOTAPE	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 1530 Hitit egemenliği (bölge tarihinden)	M.S. 395-653 Bizans egemenliği
M.Ö. 713-663 Asur egemenliği	M.S. 7. yüzyıl İran ve Arap saldırıları
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 8. yüzyıl Arap ve Bizans egemenlik mücadelesi
M.Ö. 333-323 Makedonya Krallığı	M.S. 12. yy sonu-13.yy başı Ermeni Krallığı egemenliği
M.Ö. 312-133 Selökid Krallığı	M.S. 1221 Anadolu Selçuklu Devleti egemenliği
M.Ö. 12-M.S. 395 Roma İmparatorluğu (Imp. Caligula döneminde Kommagene Krallığı idaresine verilmesi)	M.S. 1230 Karamanoğulları egemenliği
	M.S. 1361-1373 Kıbrıs Krallığı egemenliği
	M.S. 1373 Karamanoğulları egemenliği
	M.S. 1487 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Oldukça engebeli araziye sahip bölgede küçük doğal liman nedeniyle küçük çaplı ticaret noktası ve korsan üssü olmuştur. Kentin ekonomisi zeytinyağı üretimine dayanmıştır. Kalenin kuzeyinde kumsaldan ulaşılan mağaraların korsanlık faaliyetleri için ayrıca bir katkı sağladığı düşünülmektedir. Denizin dik ve yüksek kıyıları buluştuğu Dağlık Kilikya'da kıyıya bağlanan bu koylar zor hava şartlarında gemiler için de bir sığınak noktası oluşturur.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Kömürük Burnu, Aydap	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Karayolu bağlantısı güçlü değildir. Endirekt olarak Roma karayollarına yakındır. Akdeniz deniz ulaşım yolu üzerindedir.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Iotape / 1967'de E. Rosenbaum, S. Onurkan, G.Huber şehirdeki yapıların fonksiyonu ile ilgili bir çalışma yapmışlardır. Kale ile ilgili ayrıntılı çalışma yoktur.	
RESİMLER:	
	
Resim 4.304 Iotape, kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA:	
Beaufort, F., (2002), Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev. Ali Neyzi, Doğan Türker, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 178-179.	
Blanton, R.E., (2000), Hellenistic, Roman and Byzantine Settlement Patterns of The Coast Lands of Western Rough Cilicia, BAR International Series 879, 52-56.	
Bean, G.E., Mitford, T.B., (1965), Journeys in Rough Cilicia in 1962 and 1963, Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse 85, 34-43.	
Rosenbaum, E., Huber G., Onurkan, S., (1967), A Survey of Coastal Cities in Western Cilicia Preliminary Report, TTK Yayınlarından - VI Seri, No: 8, Ankara, 18-29.	
Karamut, I., Türkmen, S., (1997), "Dağlık Kilikya'da Bir Kent: Iotape", Türk Arkeoloji Dergisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın no: 49, Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Ankara, 291-305.	

ADI: IOTAPE

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇİMİ - BOYUTLARI: Topoğrafyaya paralel olarak biçimlendirilen kalenin düzgün bir geometrik şekli yoktur. Kuzey-güney aksında uzar. Bu yönde maksimum boyu yaklaşık 81m, doğu-batı yönünde 46m'dir. Çok tahrip olduğundan kesin ölçülendirme yapmak zordur.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor SUR TİPİ: Tek sur Çift sur
Derinliği: - Genişliği: -

SAYISI: 1 (kuzeyde)

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☐ Avlulu	BİÇİMİ	☐ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde		☐ Düz atkılı		☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☒ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan			☐ Ahşap+deri	☒ Mevcut değil

SAYISI: tespit edilemedi

BURÇLAR	BİÇİMİ	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☐ Tek katlı	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yoluna çıkan: Basamak genişliği: Riht yüksekliği: Merdiven genişliği:
		☐ Dörtgen		☐ 2 katlı		☒ Yok		
		☐ Çokgen	☐ 3 katlı					
		☐ Dairesel	☐ 4 katlı					
		☐ U (At nalı) biçimli						

BOYUTLAR
Maks. burç yüksekliği:
Min. burç yüksekliği:
Beden duvarından min. taşma:
Beden duvarından Maks. taşma:

DİĞER
Döşeme kaplaması: tespit edilemedi
Üst örtü ve geçiş elemanları: tespit edilemedi

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ:

Duvarlar moloz taş ile inşa edilmiştir. Serbest derzleme yapılmıştır. Kayahklar temel alınarak irili ufaklı taşlarla duvar örgüsü kurulmuştur. Avludaki yıkıntılar arasında iri blok taşlar dikkat çekicidir. Mevcut geç dönem duvarlarındaki malzemelerden farklıdır. Kalede üst örtüye dair hiç iz kalmamıştır. Duvarlarda derzlerde oluşan açılmaların tuğla ile kapatıldığı görülür.

ADI: IOTAPE

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.305 Kuzeydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

- Alanda günümüze kadar yapılan çalışmalar daha çok erken dönem yapıları ve kent dokusu üzerinde olmuştur. Arkeolojik çalışmalarda kale ikinci planda kalmıştır.
- İşlevsizlik ve terkedilmişlik kalenin büyük oranda yok olmasına neden olmuştur (Resim 4.305).

Resim 4.306 Kale içindeki duvar kalıntıları ve bitki örtüsü, 2009 (E.S.C.)

- Yıkıntı haline dönüşen kalenin kuzey duvarları ayakta, diğer kısımları neredeyse tamamen yıkıktır. Hatta batısındaki kayalıklarda çöküntü olduğu anlaşılmaktadır.
- Kale dışında ve içinde bitki örtüsü her yeri örtmektedir. Hem zemini, hem de görüşü kapatmaktadır (Resim 4.306).
- Kale içinde çok az miktarda duvar ayakta kalmıştır. Daha fazlasının olup olmadığı ancak kazı ve temizlik sonrası anlaşılabilir.

Resim 4.307 Güneydoğu, zemin seviyesine inmiş duvarlar, 2009 (E.S.C.)

- Güney ve batı yönündeki duvarlar neredeyse tamamen yok olmuştur. Batı yönündeki kayalıklar denize doğru çökmüştür (Resim 4.307).

Resim 4.308 Kale içinde kazılarak açılmış çukurlar, 2009 (E.S.C.)

- İzinsiz kazılar duvarların bütünlüğünü bozmakta, belki de önemli verileri yok etmektedir (Resim 4.308).

ADI: IOTAPE

EK 1

Resim 4.309 Kuzeydoğu görünüşü, ön planda Roma dönemi liman kalıntıları, arka planda kale, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.310 Kuzeybatı görünüşü, solda liman caddesi kalıntıları, üstte kalenin kuzey duvarları, kaleyi ve etrafını saran bitki örtüsü, sağda denize inen kayalıklar, 2009 (E.S.C.)

ADI: IOTAPE

EK 2

Resim 4.311 Iotape, doğuda liman kumsalındaki mağara, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.312 Iotape, batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: IOTAPE

EK 3

Resim 4.313 Iotape, doğudaki küçük liman ve kalıntılar, 2009

Resim 4.314 Kuzeyde, kalenin eteğinde Roma dönemi kalıntıları, 2009

Kıstakta kalan, antik kentin liman caddesinde sıralı dizilmiş, yazıtlı, heykel kasesi oldukları belirtilen blok taşlar (Bean, Mitford, 1965: 24-29) da doğal şartların etkisine maruz kalmaktadır (Resim 4.314).

ADI: IOTAPE

EK 4

Resim 4.315 Kuzeydoğu duvarı, kayalık temel ve üstünde moloz taş duvarlar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.316 Kuzey duvarı altında kalıntıların düzenlenmesiyle oluşturulduğu anlaşılan alçak duvarlar, 2009 (E.S.C.)

Kaleden günümüze ulaşan duvarlar geç döneme tarihlenmektedir (Karamut, Türkmen, 1997: 291). Kale tahrip olduğundan mazgal ya da benzeri savunma elemanlarına rastlanmamıştır. Kuzey yönünde duvar kalınlığı 0.90m, duvar yüksekliği 4.52m. olarak ölçülmüştür. Güneybatı yönünde ise duvar kalınlığının 0.60m. olduğu tespit edilmiştir (Resim 4.315, 4.316).

Resim 4.317 Kuzey duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.318 Mevcut moloz taş duvarlar, kuzeydoğu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.319 Kuzey, giriş kapısı duvar kalıntısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.320 Kale içinde moloz taş yığınları arasında dikkat çeken uzun taş bloklar, 2009 (E.S.C.)

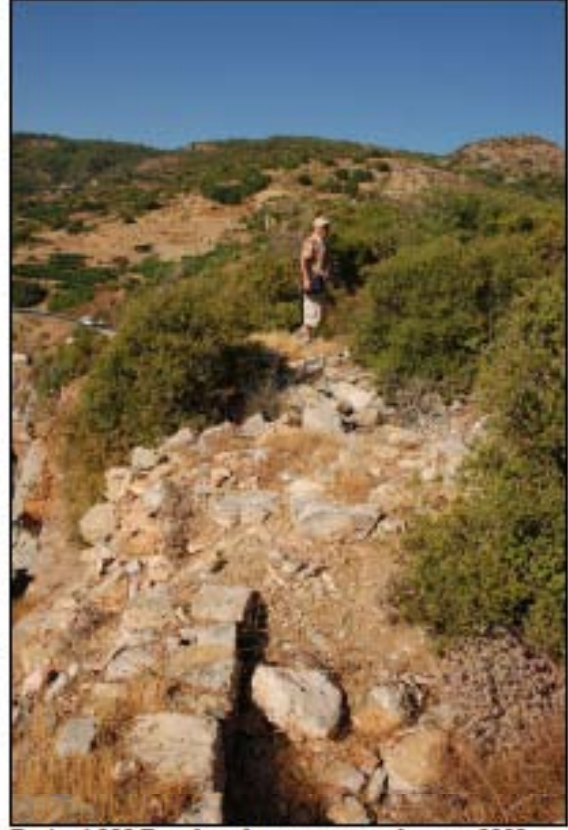
Resim 4.321 Batı duvarında iki ayrı dönem duvarının birleşimi, 2009 (E.S.C.)

ADI: IOTAPE

EK 5

Resim 4.322 Güney duvarı kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.323 Batı duvarlarının mevcut durumu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.324 Kale içinde, sarnıç olduğu tahmin edilen dairesel duvar kalıntısı, 2009 (E.S.C.)

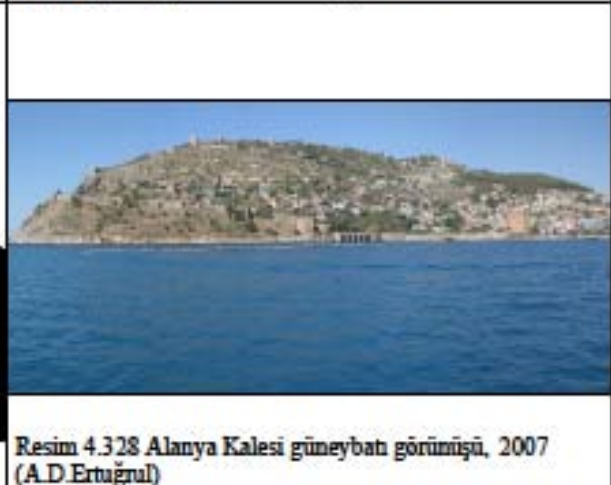
Resim 4.325 Kuzey, giriş duvarında ırılı ufaklı moloz taşları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.326 Eski kaynaklarda bahsedilen ve çözünmesi yapılmaya çalışılan kaideler ve yazıtları, 2009 (E.S.C.)

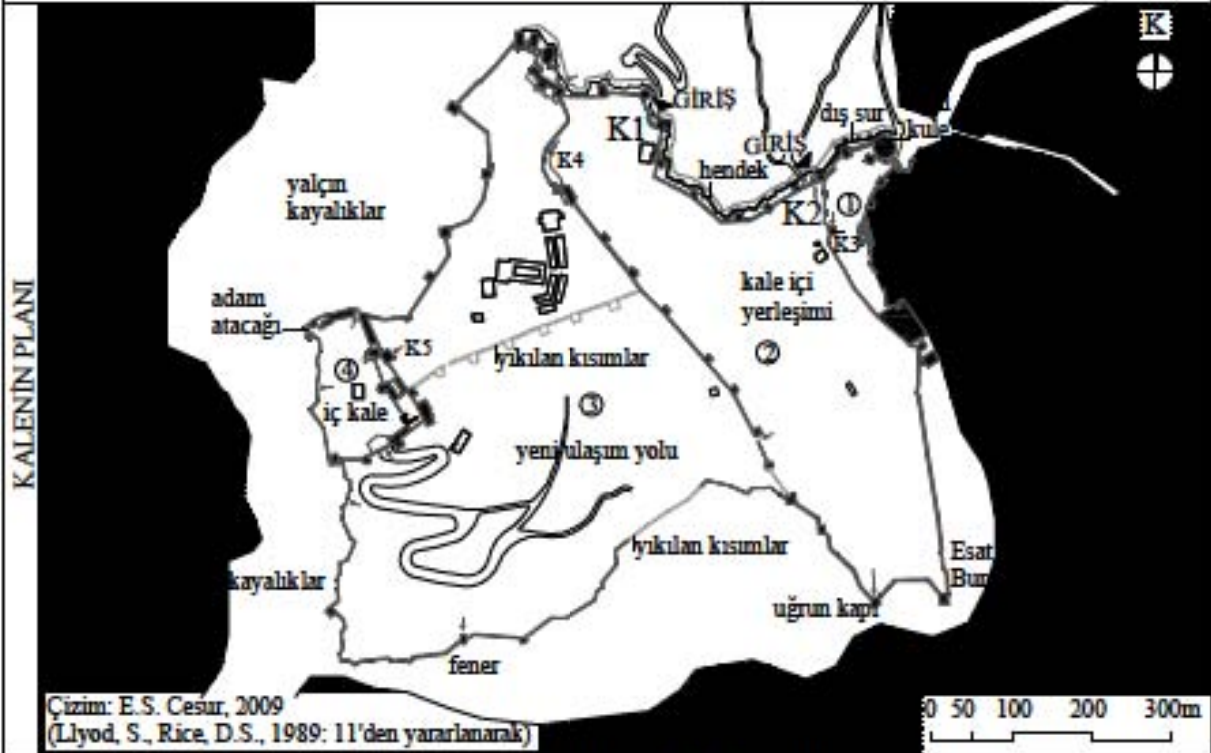
Resim 4.327 Kale önünde, yol kenarında bulunan taş tekne kalıntısı, 2009 (E.S.C.)

ADI: ALANYA KALESİ	
YERİ: İl: Antalya İlçe: Alanya Mah.: Kale Ada: 2340 Pafta: 78 Parsel: 1-2	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: M. 1226-1232 (Selçuklu) YAPTIRAN: I. Alaaddin Keykubad MİMARİ: Kettanizade Ebürha oğlu Halepli Ebu Ali KİTABESİ: ☒ Var ☐ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☒ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden 50-250m.yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☒ Şehir suru(13.yy) ☐ Gümrük, karantina yapısı ☒ Korsan kalesi (M.Ö. 3.-7. yy) ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Liman kalesi ☒ Askeri üs, Garnizon(13.yy) ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç (400adet?) ☒ Cami-kilise ☒ Depo, gümrük binası, dükkan ☒ Yerleşim ☐ Diğer ☒ Hamam ☒ Zindan ☒ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☒ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☒ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR 1947- Vakıflar Bölge Müdürlüğü (Güçlendirme) 1965- Kültür Bakanlığı(Müze işlevi için restorasyon) 1951-53 (Kapsamlı Restorasyon. Kızıl Kule) Türkiye Müzeler ve Eski Eserler Genel Müdürlüğü	
KORUMA DURUMU ☒ İyi ☐ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var(1954) ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: Açık Hava Müzesi
GÖZLEMLER: Alanya Kalesi, Ortaçağ Türk savunma yapılarının günümüze ulaşmış en önemli örneklerindedir. Kale bütünlüğünü ve özgünlüğünü koruyarak bugünlere gelmiştir. Bir yerleşimi koruması yanı sıra, tophane, tersane gibi savunmayı destekleyen tesisleriyle de önem kazanır. Yarımada üzerinden hem denize hem de karaya hakim konumdadır. Mimari özellikler bakımından Anamur Kalesi ile benzerlikler göstermektedir.	

ADI: ALANYA KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	M.Ö. 12-M.S. 395 Roma İmparatorluğu (M.Ö. 7. yy. korsanların temizlenmesi)
M.Ö. 1530 Hitit egemenliği (bölge tarihinden)	M.S. 395-653 Bizans egemenliği
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 12. yy sonu-13. yy başı Ermeni Krallığı egemenliği
M.Ö. 333-323 Makedonya Krallığı	M.S. 1221 Anadolu Selçuklu Devleti egemenliği
M.Ö. 312-133 Selökid Krallığı	M.S. 13. yy ortası Karamanoğulları egemenliği
M.Ö. 159-138 Bergama Krallığı	M.S. 1427-1428 Memluk egemenliği
M.Ö. 224-188 Romalı Korsanların hakimiyeti	M.S. 1472 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Alanya Kalesi, önemli bir ticaret limanına sahiptir. Özellikle Mısır ve Suriye ile yapılan ticaretin merkezi olmuştur. Mısır'ın ihtiyacı olan ahşabın tedariki buradan yapılmıştır. Tersanenin ve tabii ahşabın varlığı Alanya'yı aynı zamanda gemi inşa üssü yapmıştır. Selçuklular'ın küçük başkenti olmuştur. Güçlü kalesiyle içinde yaşayanlara güvenli bir ortam sağlamıştır.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Kandeleri, Korakesion, Coracesium, Kalonoros, Kantalor, Kentalora, Skantalor, Gelinoros	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Roma ve Selçuklu karayolları bu kentten geçmektedir. Deniz yolu ulaşım güzergahında yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Alanya / 1986'dan itibaren kale içinde Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nden Prof. Dr. M. Oluş Arık başkanlığında, çeşitli üniversitelerin akademik kadrolarının desteği ile kazılar yürütülmektedir.	
RESİM:	
	
Resim 4.329 Alanya Kalesi havadan görüntüsü (Yetkin, 2002:10)	
KAYNAKÇA:	
Beaufort, F., (2002), Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türker, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 294-298.	
Dankot, B., (1941), "Alaiyye", İslam Ansiklopedisi, cilt 1, s. 286-287.	
Evliya Çelebi Seyahatnamesi, (2006), Y. Dağlı, S.A. Kahraman, R. Dankoff, Yapı Kredi Yayınları 1228, s. 150-153.	
Faroqhi, S., (2004), Osmanlı'da Kentler ve Kentliler Kent Mekanında Ticaret Zanaat ve Gıda Üretimi 1550-1650, Çev: Neyyir Kalaycıoğlu, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 5, İstanbul.	
Konyalı, İ.H., (1946), Alanya (Alaiyye), Yayınlayan: Alanyalı M. Ali Kemaloğlu, Ayaydın Basımevi, İstanbul.	
Llyod, S., Rice, D.S., (1989), Alanya (Alaiyya), Çev: Nermin Sinemoğlu, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TTK Yayınları, IV. Dizi-Sa. 6a, Ankara.	
Manson, R., (1989), "The Medici-Lazara Map of Alanya", Anatolian Studies, British Institute at Ankara, vol.39, 85-105.	
Riefstahl, R.M., (1931), Turkish Architecture in Southwestern Anatolia, Cambridge (Mass.), 92vd.	
Sakaoğlu, N., (1995), Osmanlı Kentleri ve Yabancı Gezginler, İstanbul, 99-101.	
Sevgen, N., (1959), Anadolu Kaleleri, 1. cilt, Doğu Ltd. Şti. Matbaası, Ankara, 34-40.	
Texier, C., (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, s. 225-243.	
Vatin, N., (2004), Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar Doğu Akdeniz'de Savaş, Diplomasi ve Korsanlık, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 144, İstanbul, 17-20.	
Yetkin, H., (2002), Alanya Dünden Bugüne Alanya'da Yaşam, Tarih-Coğrafya-Folklor-Genel Kültür, Çalı Grafik Matbaacılık A.Ş., İstanbul.	

ADI: ALANYA KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BİÇİMİ - BOYUTLARI: Kalenin belirgin bir geometrik şekli yoktur. Arazinin sağlam ve elverişli yerlerine göre duvarlar kıvrılarak yükselir. Yaklaşık 372.490 metrekarelik bir alanı çevreler. En yüksek noktası, deniz seviyesinden, 250m. yi geçmektedir. Surların uzunluğu 6.5 km. olarak belirtilir (Yetkin, 2002).

HENDEK: Var (kuzey, kuru) Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur (yalnız kuzeyde çift) Çift sur
Derinliği: 4m Genişliği: 4-10m

SAYISI: 2 ana kapı (kuzeyde) + 4 içkapı + 5 direkt dışarı açılan küçük kapı (kaçış kapısı?)

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☐ Avlulu	BİÇİMİ	☒ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde (sabit köprülü)		☐ Düz atıklı		☐ Metal
		☒ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☐ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan			☒ Mevcut değil	

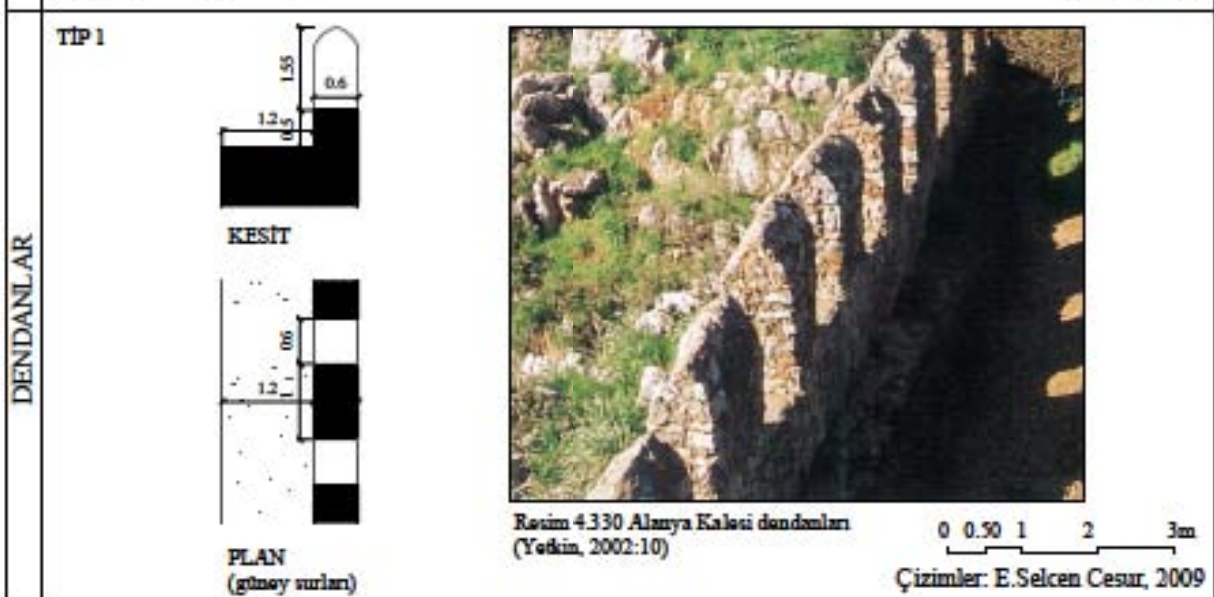
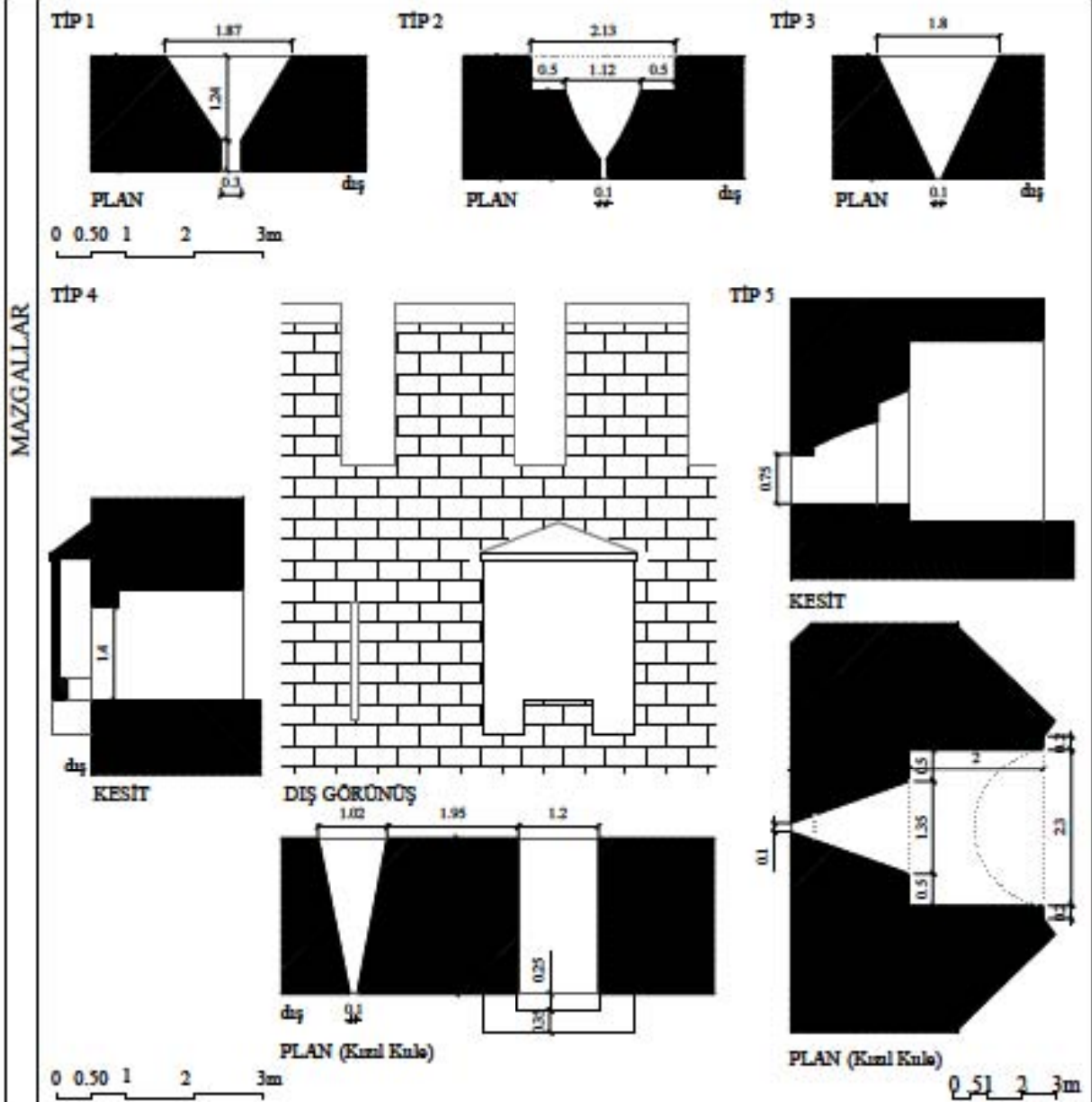
SAYISI: 57 burç +Kızıl kule (günümüzde 52 burç mevcut)

BURÇLAR	BİÇİMİ	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı	BAŞKULE	MERDİVEN	Seyirdim yohuna çıkan: Basamak genişliği:0.25-0.35m. Riht yüksekliği: - Merdiven genişliği: 0.80m.
		☒ Dörtgen (50)		☒ 2 katlı			
		☒ Çokgen(1 sekizgen)	☐ 3 katlı	☐ Yok			
		☐ Dairesel	☒ 4 katlı(Kızıl Kule)				
		☒ U (At nalı) biçimli(1) (+yok olan 6 burç)					
BOYUTLAR		Maks. burç yüksekliği: ölçülemedi Min. burç yüksekliği: ölçülemedi Beden duvarından min. taşma: ölçülemedi Beden duvarından Maks. taşma: ölçülemedi			DİĞER		Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak+taş Üst örtü ve geçiş elemanları: Taş kemer, kubbe ve taş-tuğla tonozlar

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kalesi, moloz taş ve kireç esaslı bağlayıcı ile inşa edilmiştir. Surlar tamamen moloz taşla olsa da bazı burçlarla kale kapılarında, tersanede düzgün kesme taş kullanılmıştır. Bağlayıcının kimi zaman sıva gibi taş yüzeylerini kapladığı görülmüştür. Kuzeybatı duvarları altında Hellenistik döneme tarihlenen farklı tekniğe duvar kalıntıları bulunmaktadır. Tuğla kullanımı kemerlerde ve onarım yapılan yerlerde görülmüştür. Kızıl Kule olarak adlandırılan en büyük burcunun üst kısımları tuğla ile inşa edilmiştir. Alt duvarları ise kesme taştan yapılmıştır. Cephelelerinde çok sayıda dövme taş vardır. Duvarlarda yer yer ahşap hatlı izleri görülmüştür.

ADI: ALANYA KALESİ

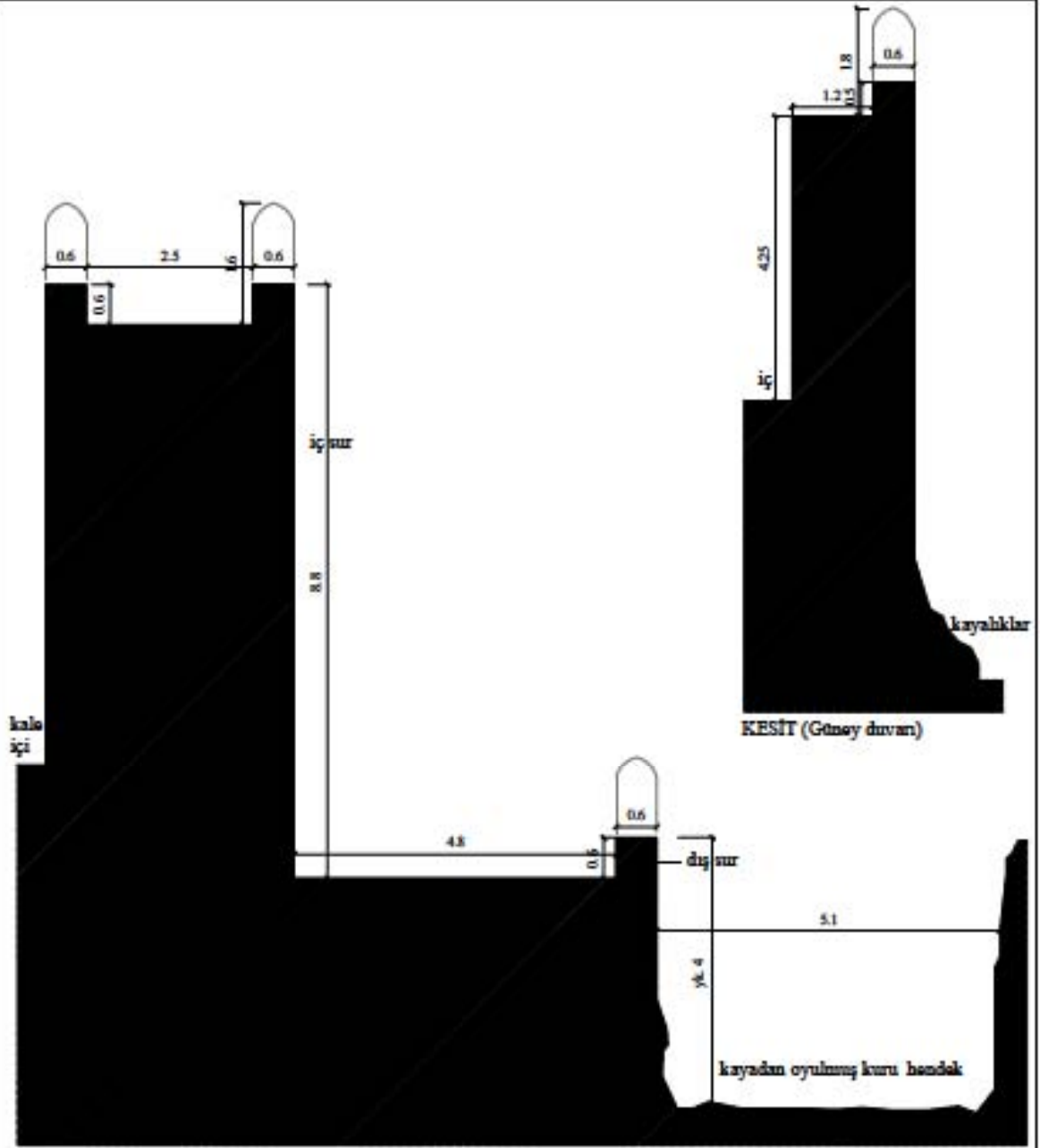
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

ADI: ALANYA KALESİ

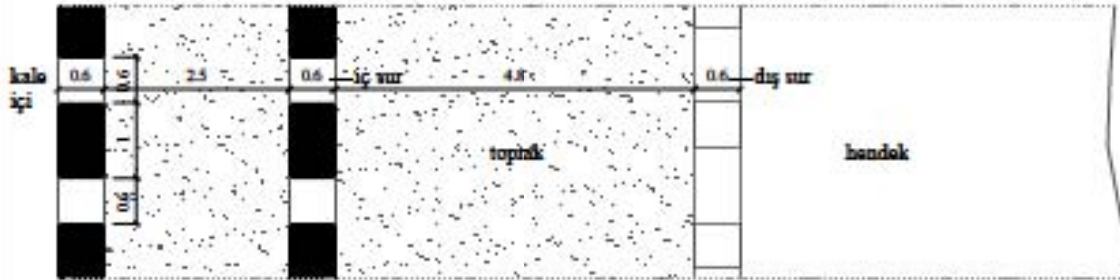
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

SURLAR

KESİT (Kuzeydoğu duvarı)

KESİT (Güney duvarı)

PLAN (Kuzeydoğu duvarı)

0 0.50 1 2 3m

Çizimler: E.Selcen Cesur, 2009

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: -

Biçimi: -

ADI: ALANYA KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.331 Alanya Kalesi, güney görünüşü, 2007 (A.D. Ertuğrul)

- Alanya Kalesi, günümüze oldukça sağlam biçimde ulaşmıştır (Resim 4.331). Duvarlar, bazı iç duvarlar dışında bütünlüğünü korumaktadır. Şüphesiz kullanılan malzeme ve yapım tekniğinin bunda büyük payı vardır. Kale bir şehri barındırmıştır, içindeki yaşam halihazırda sürmektedir. Terkedilmiş olmaması yapıyı günümüze taşımıştır. Kalenin bütünlüğünü aktaran güncel rölövesi yoktur.

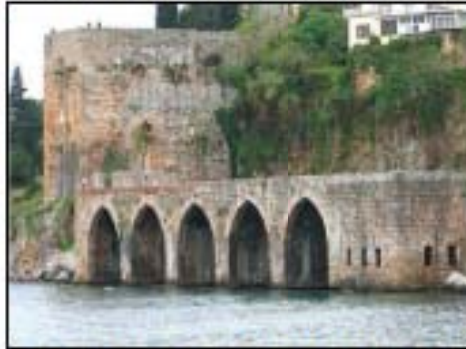

Resim 4.332 İç kalenin havadan görünüşü (Yetkin, 2002:38)

- Oldukça geniş bir alanı çevreleyen kale içine motorlu araçlarla girilebilmektedir. Asfalt döşeli güzergah iç kalede son bulmaktadır (Resim 4.332). Turistlerin ilgisi çok fazladır. Dolayısıyla insan eliyle verilen zararlar da vardır (Graffiti vb.)
- Kale içinde farklı dönemlere ait pek çok yapı ve yapı kalıntısı bulunmaktadır. Bu yapılar da kazı ve restorasyonlarla korunmaya, gün ışığına çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Resim 4.333 tophane, Resim 4.334 tersane binaları, 2007(A.D.Ertuğrul)

Resim 4.335 G.doğu, iç gr., 2008(E.S.C.)

- Malzeme hasarları başlıca sorunu oluşturmaktadır. Malzeme eksikliği, aşınma, bitkilenme, nem etkisi, renk değişimi, derz çözülmesi bunlardan bazılarıdır. Çatı örtüsü olmayan burç ve yapılar doğal şartlardan etkilenmektedir (Resim 4.333, Resim 4.334, Resim 4.335).

ADI: ALANYA KALESİ

EK 1

Şekil 4.15 Alanya Kalesi gravürü, 1609-15 (Manson, 1989: plate XIX)

Şekil 4.16 Alanya Kalesi, Bartlett gravürü 1840 (Sakaoğlu, 1995:100)

Şekil 4.17 Kızıl Kule'nin kuzey görünüşü, Trémaux 1850 (Mutafian, 1988: plate 36)

ADI: ALANYA KALESİ

EK 2

Resim 4.336 Alanya Kalesi doğu görünüşü, 2007 (A.D. Ertuğrul)

Resim 4.337 Alanya Kalesi kuzeydoğu görünüşü, sağ üstte Ahmedek, 2007 (A.D. Ertuğrul)

Resim 4.338 İç kalenin havadan görünüşü, güneyden bakış (Yetkin, 2002:11)

Kalede ilk yerleşim, bugün Ahmedek denilen kalenin kuzey sırtı üzerinde olmuştur (Resim 4.337, Resim 4.339). Bütünüyle Selçuklu dönemine ait yapının bu noktalarında Hellenistik döneme tarihlenen duvar kalıntıları mevcuttur (Llyod, Rice, 1989: 10).

ADI: ALANYA KALESİ

EK 3

Resim 4.339 Ahmedek, havadan görünüşü (Google Earth, R. Koçakoğlu)

İki ana kapı, K1 (yukarı kapı) ve K2 (aşağı kapı) kuzey duvarı üzerindedir (Resim 4.340, Resim 4.341). Doğuda tersane önündeki avlu duvarında tersaneden kale içine girişi sağlayan bir kapı (K3) bulunur. Bu ana kapılar haricinde kaleden dışa açılan daha küçük kapılar da vardır. Farklı kaynaklarda, farklı yerlerde gösterilen küçük kapıların sayısı tam olarak tespit edilememiştir. 2. avludan 3. avluya ara duvarın kuzeyinden, Er Kapı'dan (K4) girilir. 4. ve son avluya, iç kaleye K5'ten girilir. İç kaleden kuzey ve batıya açılan iki küçük kapı vardır (Llyod, Rice, 1989: R.15). İç kalenin güneydoğuya açılan bir başka kapısı daha vardır. 1940'lı yıllarda bir gediğe dönüşen bu kapı (Konyalı, 1946: 197) şimdi onarılmıştır ve iç kalenin mevcut girişidir. Ayrıca 3. avludan Cülvarda Burnu yönüne açılan bir başka kapı da gösterilmiştir (Llyod, Rice, 1989: Res. I).

Resim 4.340 K1, Yukarı kapı görünüşü (Llyod, Rice, 1989: levha III)

Resim 4.341 K1, Yukarı kapı ön görünüşü (Yetkin, 2002:35)

Resim 4.342 İç kaleye bağlanan batı surları (Yetkin, 2002:43)

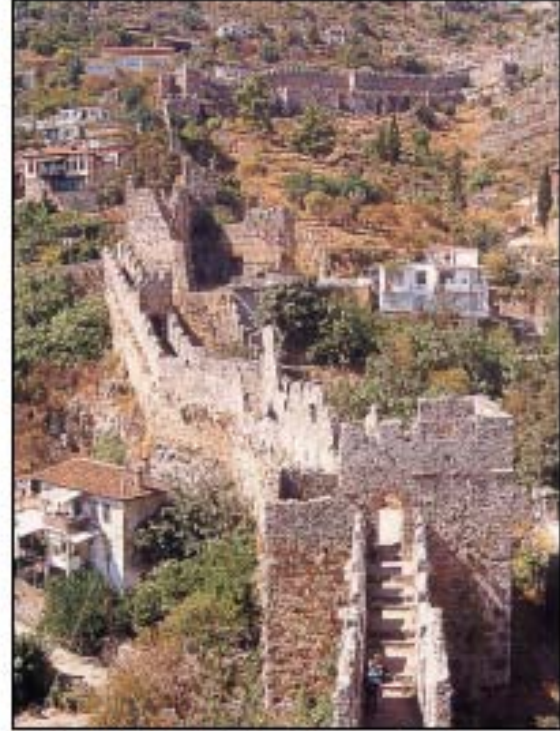
Resim 4.343 Güney surları, alt köfâ Esaf Burcu (Yetkin, 2002:43)

ADI: ALANYA KALESİ

EK 4

Resim 4.344 Güneybatı surları (www.einkauf.tk)

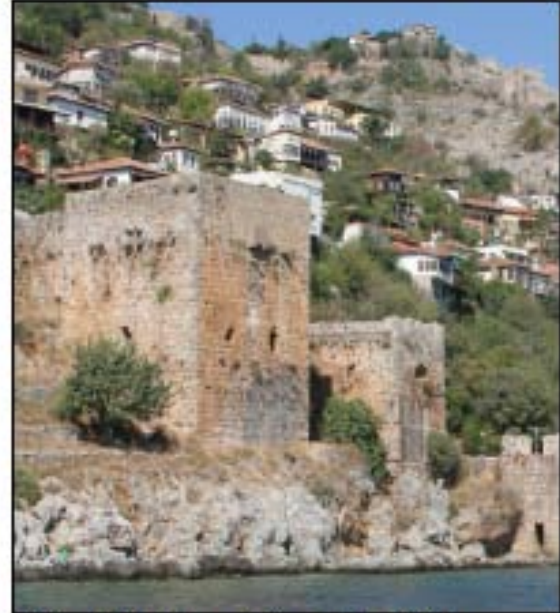

Resim 4.345 Kızıl Kule'ye bağlanan galerili kuzey surları (Yetkin, 2002:50)

Kale kuzeyde çift surla kuşatılmıştır (Resim 4.345). Dış surlar içtekilere göre daha alçak yapılmıştır. Dik kayalıklarla çevrili batı, güneydoğu yönlerinde tek sıra surla çevrilidir (Resim 4.344). Duvarlar, topografyaya bağlı olarak, arazi eğimine paralel yükselir (Resim 4.342, Resim 4.343, Katalog 10-I). Kızıl Kule'ye bağlanan kuzey duvarları daha kalındır ve Aşağı Kapı'dan Kızıl Kule'ye bağlantı sağlayan, çift yönde dandanı olan seyirdim yolları vardır. Çok sık olmamakla beraber seyirdim yollarından avluya bağlanan taş merdivenlere sahiptir. Duvarların yapı stili ve deniz kenarındaki güçlü başkuleve bağlanan kalın duvarlar, dendanlar Mamure Kalesi'ni hatırlatır.

Resim 4.346 Kızıl Kule doğu görünüşü, 2007 (A.D.Ertuğrul)

Resim 4.347 Tophane, doğu görünüşü, 2007 (A.D.Ertuğrul)

Kalenin en büyük burcu, kulesi limanda bulunan ve kalenin başlangıcı kabul edilen Kızıl Kule'dir (Resim 4.346). Üst kısımları tuğla ile inşa edildiğinden bu ismi almıştır. Bazı kaynaklarda Kız Kulesi olarak anılmıştır (Evliya Çelebi, 2005: 152). Sekizgen biçimli 4 katlı yapının yüksek iki katı düzgün kesme taştan, üst katı tuğladandır. Zeminde çapı 29m., yüksekliği de yaklaşık 33m.'dir (Llyod, Rice, 1989: 12). Giriş hariç tüm yönlerde mazgalları bulunur. Terasta da iki katlı seyirdim yolu ile güçlü bir savunma hattı kurulmuştur.

ADI: ALANYA KALESİ

EK 5

Resim 4.348 Güneybatı burçlarından biri (Google Earth)

Resim 4.349 Doğu burçlarından biri, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.350 Kızıl Kule'nin mazgallarla kuşatılmış duvarları, 2008 (E.S.C.)

ADI: ALANYA KALESİ

EK 6

Resim 4.351 Kızıl Kule'de mazgallar, 2008 (E.S.C.)

Kalede beş tip mazgal tespit edilebilmiştir. Bir kısmı kazamat biçiminde, bir kısım da dışa doğru daralan V biçimlidir. Doğu duvarı üzerinde bir top mazgalı görülmüş fakat ölçü alınmamıştır (Resim 4.348). En dikkat çekici olanları Tophane burcu (Resim 4.347) ile Kızıl Kule'de görülen yağ mazgallarıdır (Resim 4.350, Resim 4.351).

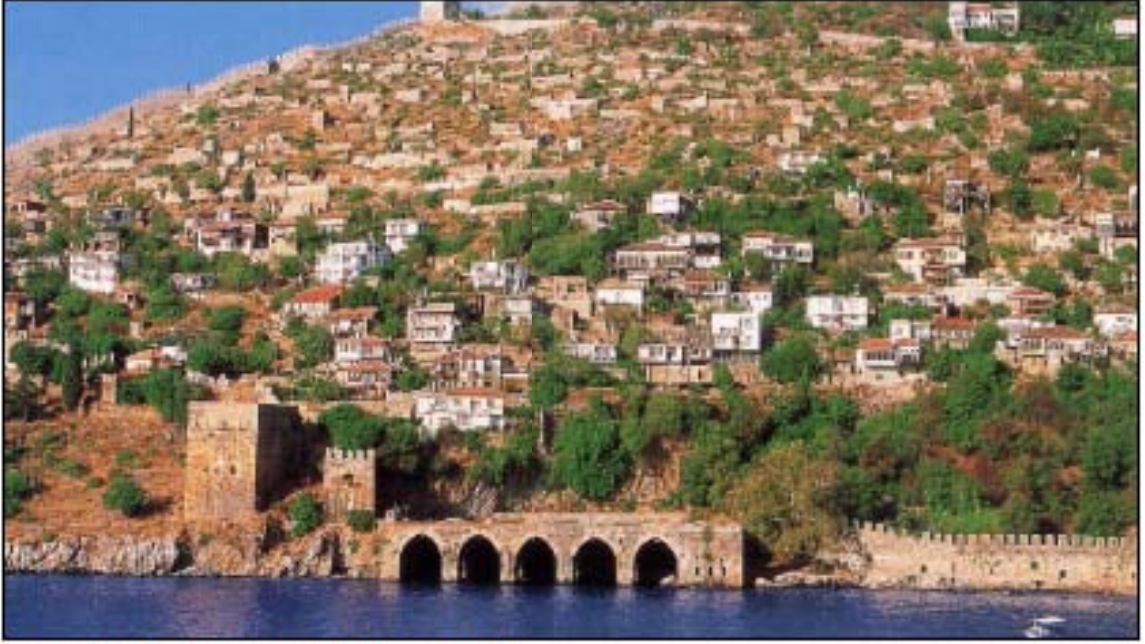

Resim 4.352 Dendanların görünüşü (Yetkin, 2002:38)

Kalenin dendanları tüm burçları ve duvarları istisnasız dolandır. 0.60m. kalınlığındaki dendan duvarlarında mazgal yoktur. Küçük taşlar ve bağlayıcı ile yapılmış üçgen harpuştaya sahiptir (Resim 4.352). Doğu surlarında bazı dendanlar onarım görmüş, dolgu yapılarak yükseltilmiş ya da dendan dişleri kapatılmıştır.

ADI: ALANYA KALESİ

EK 7

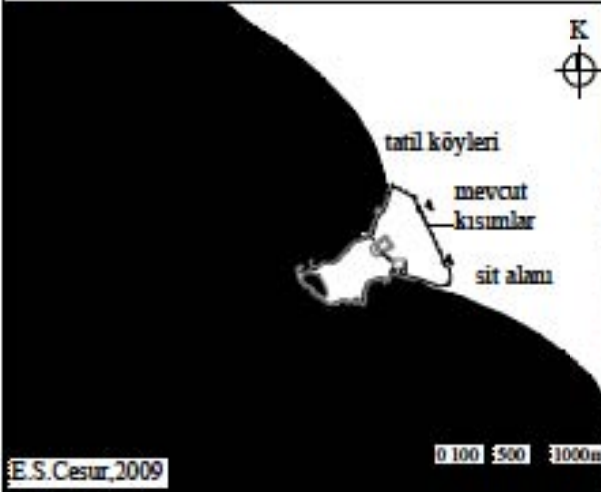

Resim 4.353 Tersanenin görünüşü (Yetkin, 2002:39)

Kalenin en önemli bölümlerinden biri tersanedir (Resim 4.353). Kaleyi bir deniz üssü haline getiren yapı beş gözlüdür, kesme taştan yapılmıştır. Hemen güneyinde Tophane kulesi vardır. Kale bir şehir suru olduğundan komut alanlarını kapsamaktadır. Kale içinde çok sayıda sivil mimarlık örneği bulunur. Yaşayan insanlara hizmet etmiş çok sayıda anıtsal yapıyı da barındırır. 1 no'lu avluda kalenin tek çeşmesi ile bir hamam, 2 no'lu avluda Andızlı Cami, Arap Evliyası ile kuzeyde büyük sarnıç vardır. 3 No'lu büyük avluda Süleymaniye Camii (Resim 4.354) ve bugün otele dönüştürülen Konyalı'ya göre bedesten, Llyod'a göre kervansaray bulunmaktadır. Bu avluda Akşebe Mescidi, Mecvüddin sarnıcı ve fener bulunur. 4. Avlu, iç kalede Bizans Kilisesi, sarnıçlar ve yapı kalıntıları bulunur. Çok sayıda sarnıcın olduğu bilinen kalede bu sayı 400-450 olarak ileri sürülmüştür (Yetkin, 2002: 56). Bu sarnıçlardan çoğu günümüzde de kale içinin ihtiyacını karşılamaktadır.

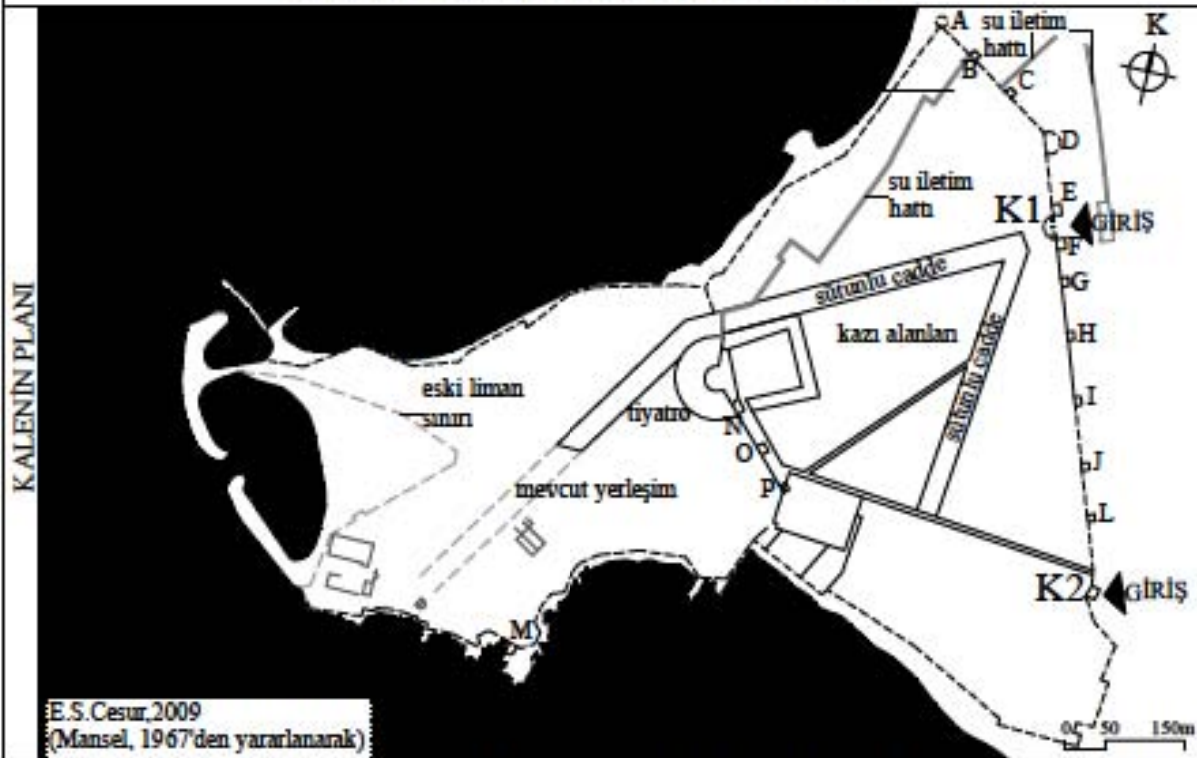
Resim 4.354 Süleymaniye Camii'nin batıdan görünüşü, 2008 (E.S.C.)

ADI: SİDE ŞEHİR SURLARI	
YERİ: İl: Antalya İlçe: Manavgat Mah.: Selimiye Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: M.Ö.2. yüzyılın ilk yarısı YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor KİTABESİ: ☒ Var(onarım) ☐ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
KONUMU ☒ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☒ Şehir suru ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Korsan kalesi ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Liman kalesi ☐ Askeri üs, Garnizon ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç ☒ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☒ Yerleşim ☐ Diğer(su tesisleri) ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☐ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR M.S. 360-363 Surların onarımı ve kenti ikiye bölen orta surların (Flippus Artius suru) yapılması	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Sahildeki kısım neredeyse tamamen yok olan şehir surları kısmen kuzeydoğuda ayakta. Ayrıca tiyatroyla bağlantılı devam eden ortadaki surlar daha iyi durumdadır. Şehrin kuzeydoğusu ve bu bölgedeki yapı kalıntıları terkedildiği dönemde şehri örten kumların altında kalmıştır. Araştırmalar tiyatro ve çevresindeki yapılarda yoğunlaşmıştır.	

ADI: SİDE ŞEHİR SURLARI	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	M.Ö. 25'ten sonra Roma eyaleti Pamfilya'nın kenti
M.Ö. 6. yüzyıl Lidya Krallığı egemenliği	M.S. 2.-3. yüzyıl Eyalet merkezi (metropolis)
M.Ö. 621-333 Pers egemenliği	M.S. 5.-6. yüzyıl Doğu Pamfilya'nın piskoposluk merkezi
M.Ö. 334 Makedon Krallığı egemenliği	M.S. 7.-10. yüzyıl Arap akınları ve sonuçta şehrin yakılması, bir korsan yuvası olması
M.Ö. 3. yüzyıl Ptolemaioslar'ın egemenliği	M.S. 12. yüzyıl ortası şehrin terkedilerek halkının Antalya'ya taşınması
M.Ö. 218 yılından sonra Selökid Krallığı	M.S. 13. yüzyıl Selçuklu egemenliği
M.Ö. 188 Bergama Krallığı egemenliği	M.S. 14. yüzyıl Hamitoğulları ve Tekeoğulları egemenliği
M.Ö. 100 Korsanların şehre etkisi	M.S. 1391 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
M.Ö. 78 Roma İmparatorluğu'na bağlanması	
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: M.Ö. 2. yüzyılda güçlü donanması ve ticaret filoları sayesinde Doğu Akdeniz ülkeleri ile ticareti geliştirip zenginleşen bu kent önemli bir bilim ve kültür merkezi olmuştur. M.S. 5.-6. yüzyıllarda piskoposluk merkezi olmuş ve eğitim kültür alanında ün kazanmıştır. Roma döneminde korsanların limanı ve pazarlarını kullandığı bir şehirdir. Side tarihin her döneminde önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Roma dünyasının esir pazarı olmuştur. Ayrıca dağlardan getirilip şehrin içine kadar ulaştırılan su da şehri deniz ve kara yolcuları için önemli bir durak noktası haline getirmiş olmalıdır.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Eski Antalya, Yanık Antalya, Selimiye	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Roma ve Selçuklu karayolu bağlantısına yakındır. Ayrıca deniz yolu ulaşım güzergahındadır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Side / 19. yüzyılda G. Niemann kumlarla örtülü kentte yüzey araştırması yapmıştır. İlk kazılar 1947-1975 yıllarında Prof. Dr. Arif Müfid Mansel başkanlığında Jale İnan ve Ülkü İzmirligil ekibiyle yapılmıştır. 1983-2008 yılları arasında çalışmalar Dr. Ülkü İzmirligil tarafından yürütülmüştür. 2009 yılından itibaren de kazılar Anadolu Üniversitesi Ed. Fak. Ark. Böl. Bşk. Doç. Dr. Hüseyin Alanyalı ve Doç. Dr. Feriştah Alanyalı tarafından yürütülmektedir.	
RESİM :	
	
Şekil 4.18 Side kenti ve surlarının canlandırması, www.sideguide.net	
KAYNAKÇA:	
Arkeo Atlas, (2010), Gökyüzünden Arkeolojik Türkiye, Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş., Ocak 2010, İstanbul, 82-83.	
Atvur, O., Atvur, Ü., (1984), "Side" Antik Kent ve Müze Rehberi, Basım: Aksoy Grafik Dizgi Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., İstanbul.	
Beaufort, F., (2002), Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türker, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 294-298.	
Mansel, A.M., (1945), Antalya Bölgesinde (Pamfilya) 1943 Yılı Sonbaharında Yapılan Arkeoloji Gezisine Dair Kısa Rapor, TTK Basımevi, 33 sayılı Belleten'den Ayrı Basım, Ankara, 135-141.	
Mansel, A. M., (1967), Side Kılavuzu, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, seril, sayı: 21, Ankara.	
Mansel, A. M., (1978), Side: 1947-1966 Yılları kazıları ve Araştırma Sonuçları, TTK Yayınları: 5. seri, sa.33,TTK Basımevi, Ankara.	
Texier, C., (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Üçüncü Cilt, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, 474-476.	

ADI: SİDE ŞEHİR SURLARI

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Surlar üzerinde bulunduğu yarımadağa göre biçimlendirilmiştir. Yalnız kara surlarının bulunduğu yönde düzgün bir hat izler. Kuzeydoğu güneybatı yönünde uzanır. Bu yönde en uzun mesafesi yk. 1124 m., kuzeybatı güneydoğu yönünde en uzun mesafesi ise yaklaşık 917m dir. Yaklaşık 504.000metrekarelik bir alan kapsar.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

SAYISI: 2 (kuzey (tahrip olmuş), doğu)

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☒ Avlulu	BIÇIMI	☐ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde		☐ Düz atıklı		☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☒ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan			☐ Ahşap+deri	☒ Mevcut değil

SAYISI: 13 kara surlarında, 3 orta surda

BURÇLAR	BIÇIMI	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☐ Tek katlı	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yoluna çıkan: -
		☒ Dörtgen(13)		☐ 2 katlı		☒ Yok		Basamak genişliği:
		☐ Çokgen	☒ 3 katlı?	☐ 4 katlı			Ruht yüksekliği:	
		☒ Dairesel(2)					Merdiven genişliği:	
		☒ U (At nah) biçimli(1)					Merdiven yalnız doğu kapısının arkasında iki yanda vardır. Ahşap merdivenle ya da burçlar içinden duvarlara ulaşıldığı sanılır.	
BOYUTLAR		Maks. burç yüksekliği: ölçülemedi			DİĞER	Döşeme kaplaması: Kat döşemeleri ahşap, seyirdim yollarında taş		
		Min. burç yüksekliği: ölçülemedi				Üst örtü ve geçiş elemanları: Taş kemer, tonoz		
		Beden duvarından min. taşma: ölçülemedi						
		Beden duvarından Maks. taşma: ölçülemedi						

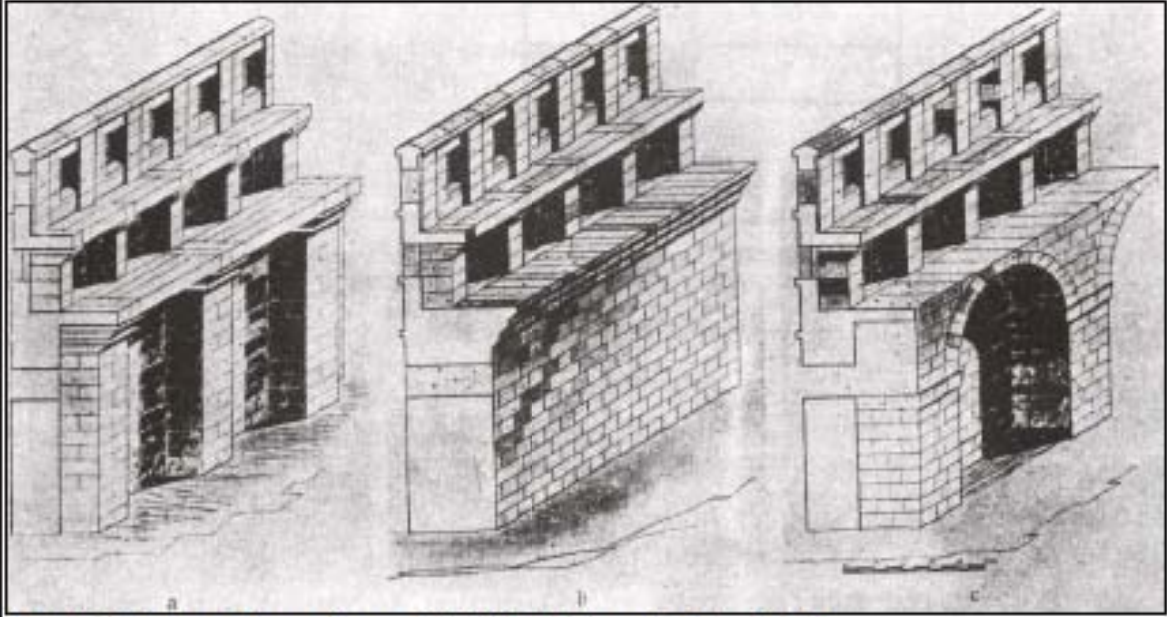
YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ:

Düzensiz bir şekilde işlenmiş koyu renkli konglomera blokların harçsız olarak birleştirilmesiyle duvarlar oluşturulmuştur. Dış yüzde sarı kumtaşından çift sıra silme yapılmıştır. Silmeler arazi eğimine göre kademelendirilmiştir. M.S. 4. yüzyılda inşa edilen orta sur devşirme malzeme ile yapılmıştır. Burçlar çok katlı olup ahşap döşemeler duvar örgüsündeki dişlere oturtulmuştur.

ADI: SİDE ŞEHİR SURLARI

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

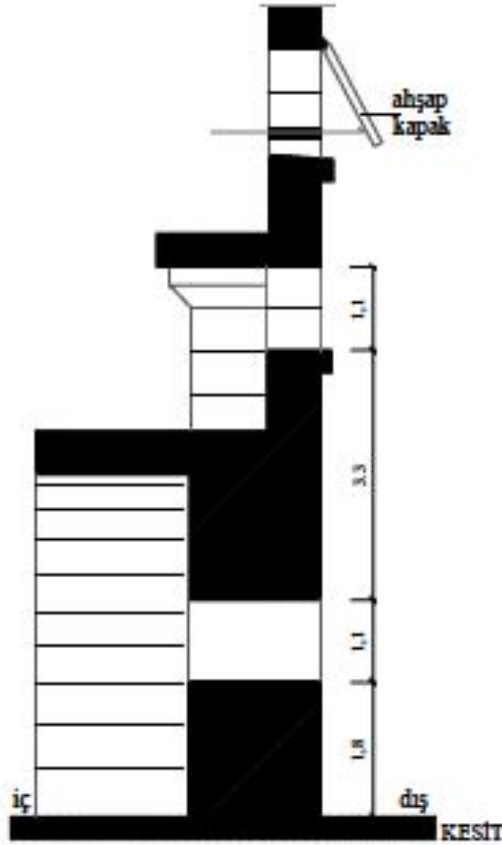
MAZGALLAR

Şekil 4.19 Sida surlarında mazgalların yerleştirildiği iki farklı seviye (Mansel, 1978)

DENDANLAR

SURLAR

Çizim: E.S. Cesur, 2009
(Mansel, 1978 kullanılarak)

0 0.50 1 2 3m

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı:-

Biçimi:-

ADI: SİDE ŞEHİR SURLARI

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.356 Side, batı görünüşü (Google Earth)

- Side surlarının deniz tarafındaki kısımları yok olmuştur. Sebebi ise Roma İmparatorluğu dönemindeki barış ortamında surların taşlarının sökülerek, yeni yapılan binalarda, örneğin tiyatromun yapımında kullanılmış olmasıdır.
- Selçuklu ve Osmanlı döneminde uzun süre yerleşim görmeyen şehir kumlar altında kalmıştır.
- Turizm bölgenin önemli gelir kaynağıdır. Bu durum tarihi çevrenin korunması konusunda olumsuz etkiler yaratmıştır (Resim 4.356).

Resim 4.357 Side, kara surlarının havadan görünüşü (Google Earth)

- Kara surlarından geriye şehrin kuzeydoğusundaki çok az bir bölüm kalmıştır (Resim 4.357). Doğudaki kısımların temelleri hala kumlar altındadır. Kuzeydekiler ise artık turistik tesislerin içinde, altında kalmıştır.
- Yıllardır yapılan kazılar ağırlıklı olarak tiyatro, agora, sütunlu cadde gibi kentin anıtsal yapıları üzerinde olmuştur. Surlar biraz daha ikinci planda kalmış gibi görünmektedir.
- Şehir içine bağlanan ana ulaşım hattı şehrin ana kapısı yıkıntıları üzerinden geçmektedir.

Resim 4.358 Tiyatroya bağlanan O ve P burçları, 2009 (E.S.C.)

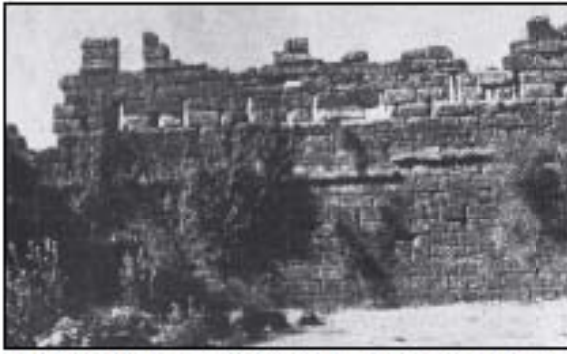
- Malzeme sorunları burç ve surlarda dikkati çeken sorunlardır. Üst örtüleri bozulan burçların doğal şartlara açık hale gelmesi, gün geçtikçe hasarların artmasına neden olmaktadır (Resim 4.358).
- Bitkilenme, malzeme kaybı, yüzey aşınması, rutubet etkileri gözlenen malzeme hasarlarıdır.
- Surların çevresi yıkılan taşlar ve etrafı örten kumlar nedeniyle dolmuştur.

ADI: SİDE ŞEHİR SURLARI

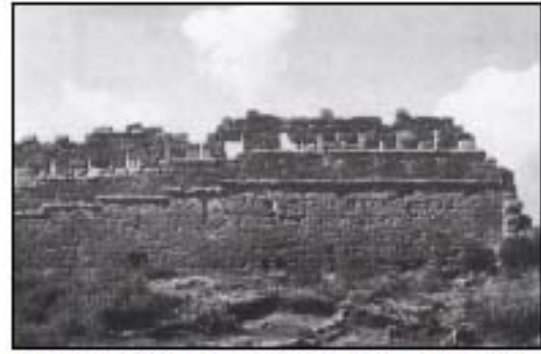
EK 1

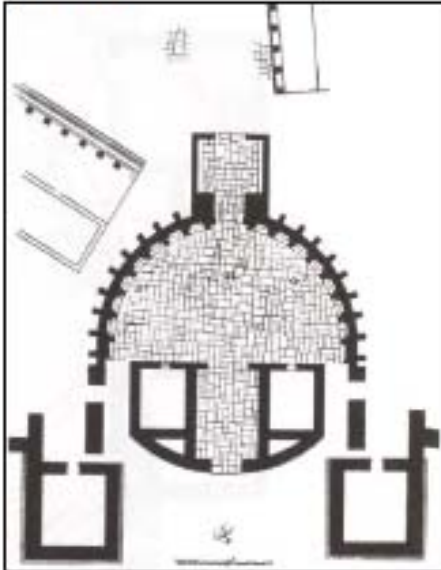
Resim 4.359 Kara surları doğu kesiminin içten görünüşü, 2009 (E.S.C.)

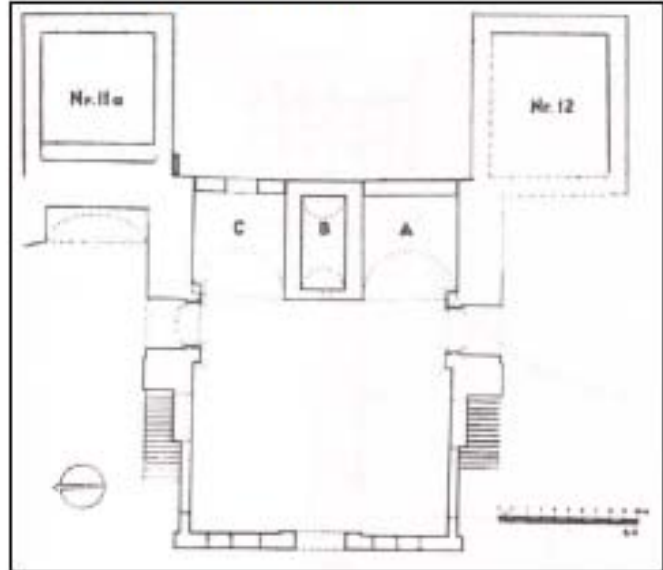
Resim 4.360 Kara surlarının dış görünüşü, doğu (Mansel, 1964: s.yok)

Resim 4.361 Kara surlarının dış görünüşü, kuzeydoğu (Mansel, 1964: s.yok)

Şekil 4.20 K1, ana kapının planı (Mansel, 1964: 215-234)

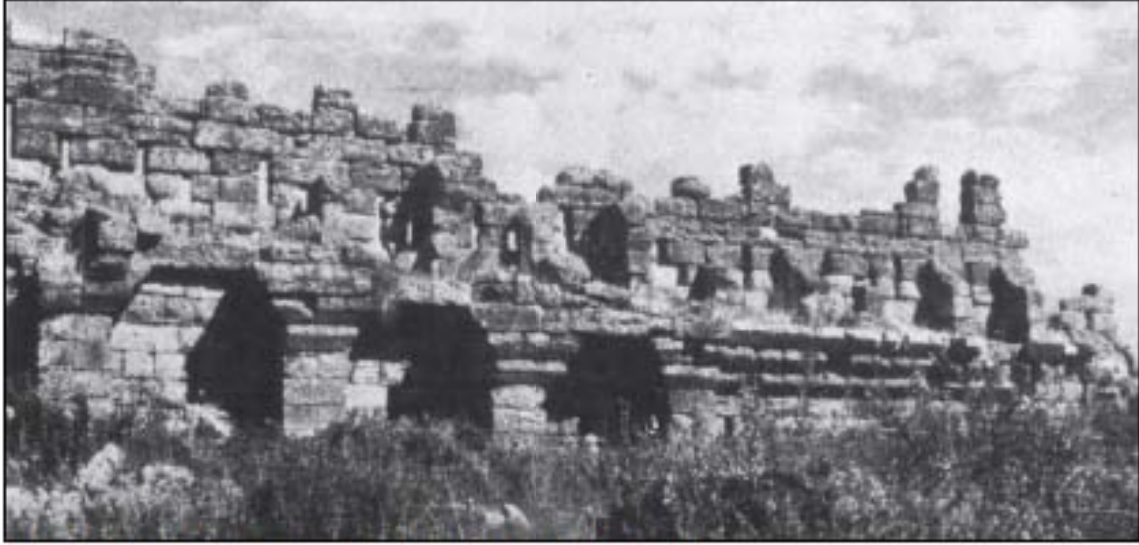

Şekil 4.21 K2, ana kapısının planı (Mansel, 1964: 215-234)

"Büyük Kapı" K1 büyük ölçüde tahrip olmuştur. İki dörtgen burçla korunan, geriye çekilerek önünde yarım daire avlu oluşturulan kapıdan önce, iki odalı bir ön kapı vardır. İkinci kapı, K2 yine iki dörtgen burçla korunmuştur ve içte dörtgen bir avluyla bağlanan kapı şehre diğer duvarlardaki üç kapıdan açılmaktadır (Şekil 4.20, Şekil 4.21).

ADI: SİDE ŞEHİR SURLARI

EK 2

Resim 4.362 Kara surların iç görünüşü, doğu (Mansel, 1964: s.yok)

Uzunluğu yaklaşık 950m. olan beden duvarları üç kademeli bir savunma sistemi oluşturmaktadır (Mansel, 1967: 10). Zemin katta duvar kalınlığı 1.70m. olup, ortalama 3m. mesafelerle birbirini takip eden, iki kat halinde kalmış ayakların üzerine oturtulan taş levhalar seyirdim yolunu oluşturur. Zemin kat ve diğer iki katta mazgal ve savunma pencereleri düzenlenmiştir. Surlar arazi eğimiyle beraber kademeli olarak alçalır ya da yükselir (Resim 4.360-4.361-4.362, 4.363, 4.364).

Surların bir özelliği bedenlerinin kulelerin gerisinde 7-8m. lik bir mesafede kesilmesidir. Duvarlarda K2 yanındaki merdivenler hariç düşey bağlantıyı sağlayan elemanlar yoktur. Bu nedenle seyirdim yollarına ahşap merdivenlerle çıkıldığı kabul edilebilir (Mansel, 1967: 11). Seyirdim yolunda burçların içinden geçilerek kale duvarlarında bağlantı sağlanır.

Resim 4.363 Seyirdim terası altındaki ayaklar (Mansel, 1964: s.yok)

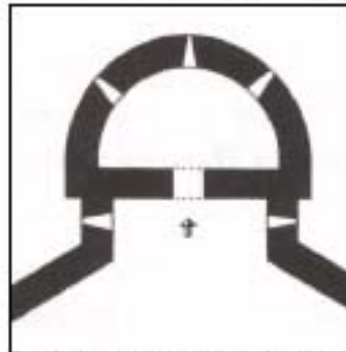

Resim 4.364 Dış yüzde mazgallar ve silmeler (Mansel, 1964: s.yok)

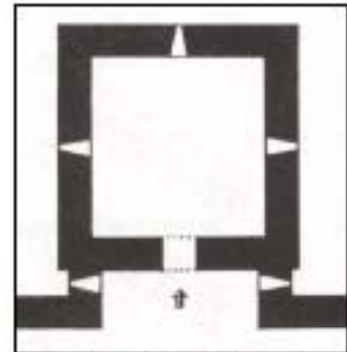
Side Surları'ndaki burçların özelliği direkt olarak beden duvarlarından çıkmaması, beden duvarına dik inşa edilmiş mazgalı bir duvar parçasıyla sura bağlanmasıdır. Yani beden duvarını keserek eklenmiştir (Şekil 4.22, 4.23, 4.24).

Şekil 4.22 A burcu planı (Mansel, 1967: 241)

Şekil 4.23 D burcu planı (Mansel, 1967: 241)

Şekil 4.24 Dörtgen burçların planı (Mansel, 1967: 241)

ADI: SİDE ŞEHİR SURLARI

EK 3

Resim 4.365 C burcu doğu görünüşü (Mansel, 1967: 241) (Beden duvarı ile burç arasındaki mazgallı duvar görünüşü)

Resim 4.366 Burçlarda ahşap kirişlerin oturtulduğu taşlar (Mansel, 1967: s.yok)

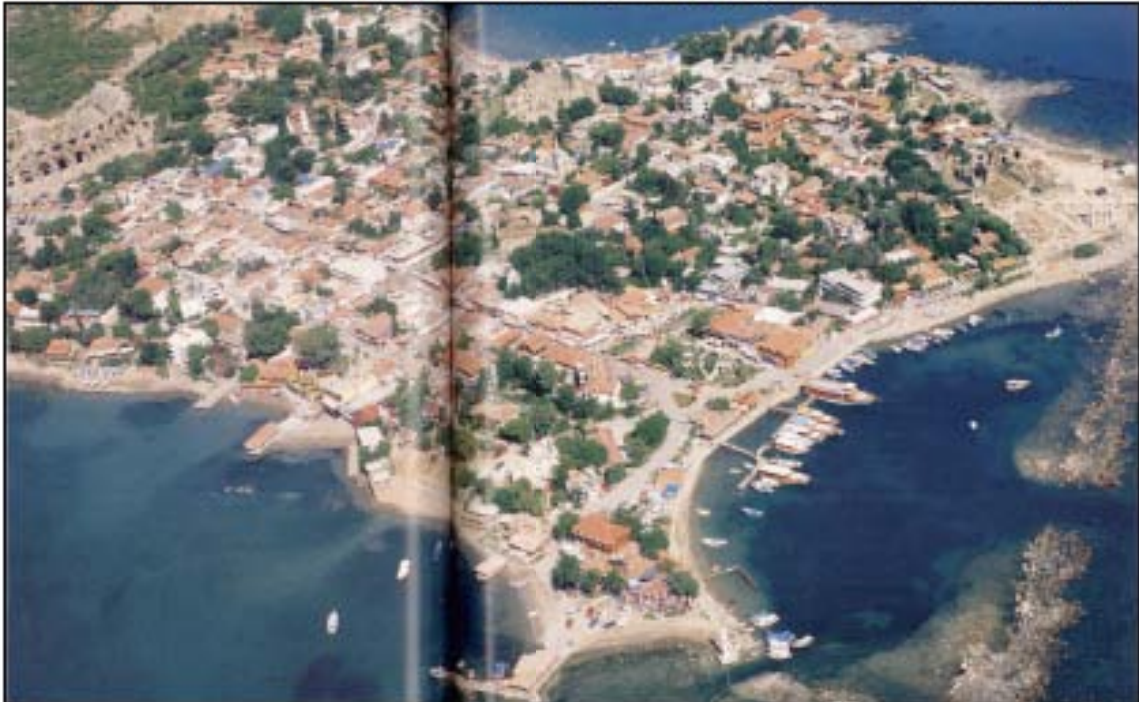
ADI: SİDE ŞEHİR SURLARI

EK 4

Resim 4.367 Kuzeyden Side kentine bakış (Google)

Sur içinde büyük anıtsal yapılar ve kalıntıları, yeni şehirle içiçe yer alır. Eski şehrin yerinde artık Selimiye adlı yeni şehir yaşamaktadır. Berzaha'ta yer alan tiyatro Anadolu'daki tiyatroların en büyüğüdür (Aral, 1968: 17). Tiyatro dışında agorası, sütunlu caddesi, su tesisleri, çeşmeleri, tapınakları, liman tesisleri, kiliseleri tespit edilmiştir. Bir kısmı hala ayakta, bir kısmı yok olmuştur. Mevcut yapılar üzerindeki arkeolojik çalışmalar devam etmektedir.

Resim 4.368 Liman ve surların mevcut görünüşü (Durgut, Durgut, Öge, Tarhan, 2010:82-83)

ADI: ANTALYA KALESİ	
YERİ: İl: Antalya İlçe: Merkez Mah.: Kaleiçi Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: M.Ö. 4.yüzyıl (Bergama Krallığı) YAPTIRAN: Bergama Kralı II. Attalos MİMARİ: Bilinmiyor KİTABESİ: ☒ Var (onarım) ☐ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
Resim 4.369 Antalya Limanı ve kale (G. Earth)	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☒ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☒ Şehir suru ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Korsan kalesi ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☒ Liman kalesi ☒ Askeri üs, Garnizon ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç ☒ Cami-kilise ☒ Depo, gümrük binası, dükkan ☒ Yerleşim ☐ Diğer ☒ Hamam ☒ Zindan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☒ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☒ Hac yolu ☒ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR 7. yüzyıl onarım ve ek sur yapılması 1973-80 - Yat limanı çevresindeki surların onarımı 909-910 - Bizans dönemi onarım 1225 - Alaaddin Keykubad dönemi ek sur inşası 1817 - II. Mahmut dönemi onarım	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var (1973, 1998) ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Kalenin günümüze ulaşan kısımları yoğun yapılaşma içinde kalmış ya da turizm amaçlı kullanımlara açılmıştır. Yat limanı etrafındaki çok onarım görmüş duvarlar haricinde az bölümü mevcuttur. Yapılan son çalışmalarda kalan kısımların etrafının temizlenerek ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır.	

ADI: ANTALYA KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 2000-1400 Hitit egemenliği (bölge tarihinden)	M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde
M.Ö. 14-13. yüzyıl Miken kolonistleri	M.S. 7. yüzyıl Arap akınları etkileri
M.Ö. 13-12. yüzyıl Likya Bölgesi	M.S. 11. yüzyıl sonları Selçuklu egemenliği
M.Ö. 546 Pers egemenliği	M.S. 12. yüzyıl Bizans egemenliği
M.Ö. 334 Hellenistik dönem	M.S. 13. yüzyıl yeniden Selçuklu egemenliği
M.Ö. 323 Bergama Krallığı	M.S. 14.-15. yüzyıl Tekeoğulları -Osmanlı egemenliği
M.Ö. 188 Roma İmparatorluğu egemenliği	M.S. 1402-1415 Karamanoğulları egemenliği
	M.S. 1423 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
	M.S. 1935 Surların belediye tarafından yıkılması
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Antalya, tarihi boyunca Akdeniz kıyılarındaki en önemli ticaret limanlarından biri olmuştur. Alanya ile beraber Mısır'la ticaretin başlıca merkezidir. 16. yüzyıl başında korsanlar için en önemli köle satış pazarıdır.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Korykos, Attaleia, Attalia, Sattalia, Sathalia, Adalya, Antalia	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: B İskender'in sefer yolu, Roma, Bizans, Haçlı, Selçuklu kara yolları ile Güneydoğu ve Doğu Akdeniz'den gelen deniz yolu ulaşım ağının en önemli duraklarından biridir.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Pamfilya-Likya Bölgesi/	
RESİM :	
	
<p>Resim 4.370 Liman ve liman duvarlarının görünüşü, duvarlara oturan ya da bitişik inşa edilen kale içi yapıları, (www.PhotoTurkey.net)</p>	
KAYNAKÇA:	
Darkot, B., (1941), "Antalya", İslam Ansiklopedisi, cilt 1, İstanbul, 459-462.	
Erten, F., (1940), Antalya Tarihi, İstanbul.	
Faroqhi, S., (2004), Osmanlı'da Kentler ve Kentliler, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 5, 4. baskı, İstanbul, 124-126.	
Heyd, W., (2000), Yakın-Doğu Ticaret Tarihi, Çev: Enver Ziya Karal, TTK, TTK Yayınları, XX. Dizi-Sayı: 6, 2. baskı, Ankara, 334-335, 611-614.	
İnalçık, H., (1973), The Ottoman Empire, The Classical Age 1300-1600, Londra, 128.	
Karaca, B., (2002), XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı, Fakülte Kitabevi, Isparta, 101-115.	
Lanckoronski, K.G., (2005), Pamphlia ve Pisidia Kentleri, Çev: Selma Bulgarlı Gün, Yayına Hazırlayan: Kayhan Dörtük, Burhan Varkıranç, Antalya: Suna-İnan Karaç Akdeniz Medeniyetleri Enstitüsü Çeviri Dizisi: 2, cilt 1.	
Orak, H., (1946), Türkiye Kılavuzu, cilt 1, İbrahim Horoz Basımevi, Ankara, 339-340.	
Pryor, J., (2004), Akdeniz'de Coğrafya, Teknoloji ve Savaş Araplar, Bizanslılar, Batlılar ve Türkler, Çev: Füsün Tayanç, Tunç Tayanç, Kitap Yayınevi, İstanbul, 25, 169.	
Sönmez, C.C., (2008), Antalya Kalesi'nin Tarihi Burçlar, Kapılar ve Sur Duvarları, Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yayınları 11/5, Antalya.	
Texier, C., (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, s. 225-243.	
Vatin, N., (2004), Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar Doğu Akdeniz'de Savaş, Diplomasi ve Korsanlık, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 144, İstanbul, 65, 95.	
Yazar Adı Yok, (2003), Antalya Kültür Envanteri (Merkez), T.C. Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Özel İdaresi Kültür Yayınları: 2004/1, Envanterler Dizisi: 1, Antalya.	
Yılmaz, L., (2002), Antalya Bir Ortaçağ Türk Şehrinin Mimarlık Mirası ve Şehir Dokusunun Gelişimi (16. Yüzyılın Sonuna Kadar), TTK Yayınları, VI. Dizi-Sayı 62, TTK Basımevi, Ankara.	
Yazar Adı Yok, (1982), "Antalya", Yurt Ansiklopedisi, Türkiye İl İl Dünü, Bugünü, Yarını, Anadolu Yayıncılık, cilt 2, s.764-878.	

ADI: ANTALYA KALESİ									
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ									
KALENİN PLANI	 <p style="text-align: center;">Şekil 4.25 Kalenin günümüze ulaşan kalıntıları (Yazar adı yok, 2003: 27)</p>								
<p>BIÇIMI - BOYUTLARI: Antalya Kalesi, körfezin kıyısında, limanın konturuna göre biçimlendirilmiş bir kaledir. Belirgin bir geometrik şekli yoktur. Yaklaşık 283.000 metrekarelik bir alanı kapsar.</p>									
<p>HENDEK: ☒ Var ☐ Yok ☐ Bilinmiyor SUR TİPİ: ☐ Tek sur ☒ Çift sur Derinliği: - Genişliği: -</p>									
<p>SAYISI: 7 ana kapı (iç-dış toplam 37? kapısı vardır)</p>									
ANA KAPILAR	<table border="1"> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">TİPİ</td> <td> ☐ Tek geçitli ☐ Avlulu ☐ Tek geçitli, asma köprülü ☐ Bir burç içinde ☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü ☒ İki tarafı burçla korunmuş ☒ Tek tarafı burçla korunmuş ☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan </td> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">BIÇIMI</td> <td> ☒ Kemerli ☐ Düz atıklı ☐ Taç kapılı ☐ Bilinmiyor </td> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">ANA KAPI KANADI</td> <td> ☐ Ahşap ☐ Metal ☒ Metal+ahşap ☐ Ahşap+deri ☐ Mevcut değil </td> </tr> </table>	TİPİ	☐ Tek geçitli ☐ Avlulu ☐ Tek geçitli, asma köprülü ☐ Bir burç içinde ☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü ☒ İki tarafı burçla korunmuş ☒ Tek tarafı burçla korunmuş ☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan	BIÇIMI	☒ Kemerli ☐ Düz atıklı ☐ Taç kapılı ☐ Bilinmiyor	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap ☐ Metal ☒ Metal+ahşap ☐ Ahşap+deri ☐ Mevcut değil		
TİPİ	☐ Tek geçitli ☐ Avlulu ☐ Tek geçitli, asma köprülü ☐ Bir burç içinde ☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü ☒ İki tarafı burçla korunmuş ☒ Tek tarafı burçla korunmuş ☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan	BIÇIMI	☒ Kemerli ☐ Düz atıklı ☐ Taç kapılı ☐ Bilinmiyor	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap ☐ Metal ☒ Metal+ahşap ☐ Ahşap+deri ☐ Mevcut değil				
<p>SAYISI: 113?? (15 tanesi kapı burcu) + kule (kare kaide üzerine dairesel planlı Hıdırhık Kulesi)</p>									
BURÇLAR	<table border="1"> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">BIÇIMI</td> <td> ☒ Üçgen(1) ☒ Dörtgen (110) ☒ Çokgen (1 beşgen) ☒ Dairesel (1) ☐ U (At nalı) biçimli </td> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">KAT ADEDİ</td> <td> ☐ Tek katlı ☐ 2 katlı ☐ 3 katlı ☐ 4 katlı </td> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">BAŞKULE</td> <td> ☐ Var ☒ Yok </td> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">MERDİVEN</td> <td> Seyirdim yohna çıkan: Basamak genişliği: Rıht yüksekliği: Merdiven genişliği: </td> </tr> </table>	BIÇIMI	☒ Üçgen(1) ☒ Dörtgen (110) ☒ Çokgen (1 beşgen) ☒ Dairesel (1) ☐ U (At nalı) biçimli	KAT ADEDİ	☐ Tek katlı ☐ 2 katlı ☐ 3 katlı ☐ 4 katlı	BAŞKULE	☐ Var ☒ Yok	MERDİVEN	Seyirdim yohna çıkan: Basamak genişliği: Rıht yüksekliği: Merdiven genişliği:
BIÇIMI	☒ Üçgen(1) ☒ Dörtgen (110) ☒ Çokgen (1 beşgen) ☒ Dairesel (1) ☐ U (At nalı) biçimli	KAT ADEDİ	☐ Tek katlı ☐ 2 katlı ☐ 3 katlı ☐ 4 katlı	BAŞKULE	☐ Var ☒ Yok	MERDİVEN	Seyirdim yohna çıkan: Basamak genişliği: Rıht yüksekliği: Merdiven genişliği:		
BOYUTLAR	<p>Maks. burç yüksekliği: ölçülemedi Min. burç yüksekliği: ölçülemedi Beden duvarından min. taşma: ölçülemedi Beden duvarından Maks. taşma: ölçülemedi</p>	DİĞER	<p>Döşeme kaplaması: ahşap, taş tonoz üzeri sıkıştırılmış toprak, taş Üst örtü ve geçiş elemanları: Tonoz, kemer, kubbe</p>						
<p>YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kale, dış yüzü dikdörtgen biçimli kesme taş (traverten) ile içte moloz taş ve kireç esaslı harçla inşa edilmiştir. 1-1.5 m. seviyesinden sonra daha küçük boyutlu taşlarla örülmüş duvarlar görülür. Bosajlı taşlar ile devşirme malzeme çok fazladır. Sütun parçaları dikine kullanılıp hatlı haline getirilmiştir. Geçmişten günümüze çok fazla onarım geçirmiş ve ekler kazanmıştır. Bu dönemlerde kimi yerleri yıkılıp, malzemeleri yeni yapılan duvarlarında kullanılmıştır. Taş haricinde görülen diğer malzeme ahşap, burçların döşemelerinde ve kapılarda kullanılmıştır.</p>									

ADI: ANTALYA KALESİ

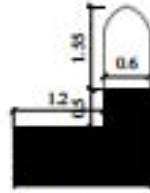
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

MAZGALLAR

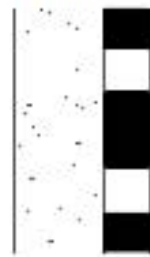
Okünemedi

DENDANLAR

TİP 1

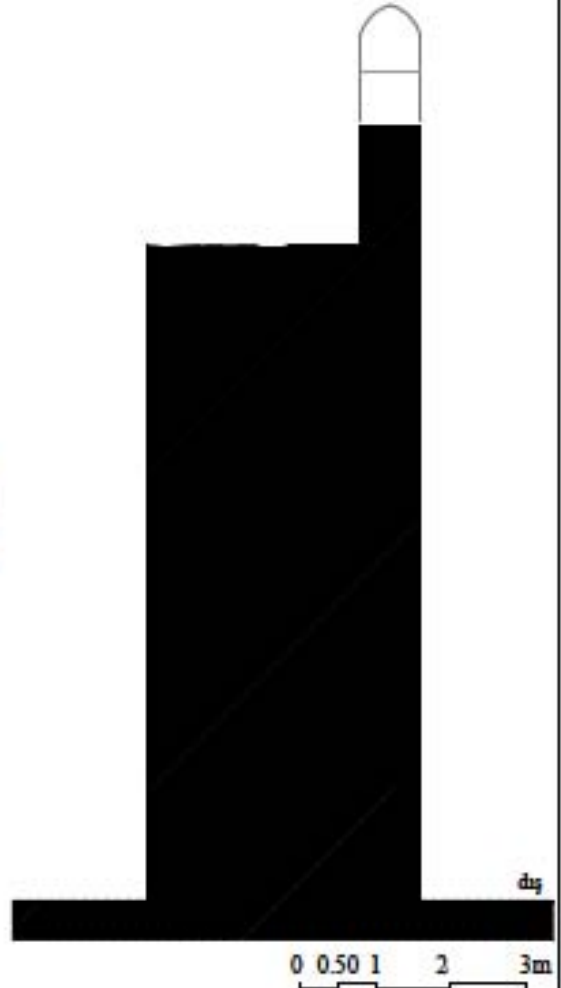
KESİT

PLAN
(güney surları)

0 0.50 1 2 3m

Çizimler: E.Selcen Cesur, 2009

SURLAR

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: Bilinmiyor

Biçimi: Eski fotoğraflarda yukarı doğru daralan ve üçgen harpuşa ile biten dörtgen biçimli

ADI: ANTALYA KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.371 Antalya Kaleiçi hava fotoğrafı (G. Earth)

Şekil 4.26 Kalenin kalıntıları (Sönmez, 2008: 194)

- Kale 19. yüzyıla kadar varlığını korurken 20. yüzyılın ilk yarısında (1930'lu yıllar) şehrin hava alamadığı gerekçesiyle bazı duvar ve burçları dışında yıktırılmıştır. Koruma sorunları açısından değerlendirildiğinde en büyük zararı bu nedenle görmüştür. Plan konturunu günümüzde korumaktadır (Resim 4.371). Mevcut duvarlar ve burçlar da dönem içinde surlara bitişik yapılan binalarla kapanmıştır. Burçlar ya da kapılar işlevi değiştirilerek kullanılmıştır.

Resim 4.372 Saat Kulesi, 2008 (E.S.C.)

Resim 4.373 Binalardan arındırılmış mevcut duvarlar (www.kentrehberi.com)

- Son zamanlarda yapılan çalışmalarla kalenin mevcut kapı, burç ve surları belgelenmiş, kısmen projeleri çıkarılmıştır. Duvarlara yaslanan yapılar ayıklanmıştır (Ayrıntılı dokümanlar için bkz. C.C. Sönmez, 2008).

Resim 4.374 Hıdırlık Kulesi (www.kentrehberi.com)

Resim 4.375 Limana bakan batı surları(www.antalya.bel.tr)

- Hıdırlık Kulesi, üstündeki ek parapet haricinde özgün biçimini yüzyıllardır korumaktadır(Resim 4.374). Kalenin limana bakan duvarları yakın zamanlarda restore edilmiştir (Resim 4.375). Duvarlarda malzeme sorunları da vardır.

ADI: ANTALYA KALESİ

EK 1

Şekil 4.27 Londra Uhusal Denizcilik Müzesi'nde sergilenen 1677 tarihli Antalya gravürü (Jan Peeters),
www.nmm.ac.uk

Resim 4.376 Güneybatı liman surları
(www.antalyamiz.com)

Resim 4.377 Liman surları ve güney deniz burcu
(www.antalyamiz.com)

Resim 4.378 Kuzeybatı surları ve kuzey deniz burcu kalıntısı (www.antalyamiz.com)

Resim 4.379 Liman güneybatı surları
(www.antalyamiz.com)

ADI: ANTALYA KALESİ

EK 2

Şekil 4.28 Piri Reis haritasında Antalya Kalesi
(Piri Reis, 1988:1611)

Resim 4.380 Liman girişi (www.antalyamiz.com)

Piri Reis haritasında Antalya limanının girişindeki iki kule arasında gerilen zincir, limanı kapatmaktaydı. Liman kalelerinde varlığından hep bahsedilen bu uygulamanın Antalya Kalesi'nde olduğunu Piri Reis anlatmaktadır. Deniz içindeki kalıntıları eski fotoğraflarda görülen kulelerden (Resim 4.377, 4.378, 4.379) bugün eser kalmamıştır.

Şekil 4.29 19. Yüzyılda kale ve kaleiçi
(Sönmez, 1988: 193)

Şekil 4.30 Antalya Kalesi yapım evreleri (Sönmez, 1988: 193)

Şekil 4.31 Antalya Kalesi restitüsyonu (Sönmez, 1988: 192)

ADI: ANTALYA KALESİ

EK 3

Resim 4.380 Hadrianus Kapısı
(www.antalya.bel.tr)

Kaleye girişin dört ana yöne açılan dört ana kapıdan olduğu belirtilir. Hadrianus Kapısı kalenin günümüze ulaşan dış kapularından biridir (Resim 4.380, Resim 4.381). İki dörtgen burç arasındaki üç açıklıklı kapının arkasında bir avlu olduğu görüşü yaygındır (Sönmez, 2008: 146). Kapının rölövesi mevcuttur.

Çok bölümlü kale içinde bağlantıyı sağlayan çok sayıda kapı yapılmıştır. Günümüze ulaşan örneklerinde burç içinde ve beden duvarları üzerinde yer aldıkları görülür.

Resim 4.381 Hadrianus (bat) Kapısı ve güneyindeki burç ile bağlantısı (www.afrodisiastourism.com)

Resim 4.382 Limanın doğu surları (Sönmez, 2008: 74)

Kale duvarları geçmişten günümüze çok sayıda onarım ve yeniden yapım aşamaları geçirmiştir. Karada kaleyi çevreleyen dış sur ilk halkayı oluşturur. İç surlar tespit edilebildiği kadarıyla yapım tekniği dışında genel karakteri dendanlı, seyirdim yolu olan duvarlardan oluşur. Yalnız batıdaki liman duvarları diğerlerine göre daha kalın olup, içinde limana ve zindana bağlanan mazgalı galeriler, geçitler yer alır (Resim 4.383, 4.384, 4.385). Bu duvarlarda seyirdim yolları çift dendanlıdır.

Surların uzunlukları 20-40m., yükseklikleri 8-12m., genişlikleri ise 2.5-4.0m. arasında değişmektedir (Sönmez, 2008: 39). Üzerlerinde yer yer payandalar görülür. Mevcut duvarlar üzerinde mazgal tespit edilememiştir (Resim 4.386, 4.387). Çok onarım geçiren ve mevcut kısımlarına çok müdahale edilen duvarlarda daha ayrıntılı araştırmalar yapmak gereklidir.

ADI: ANTALYA KALESİ

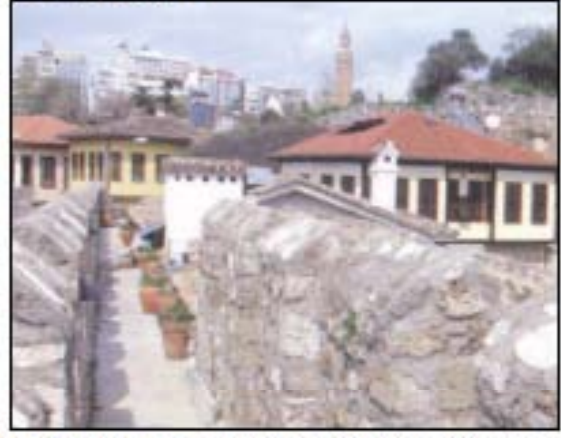
EK 4

Resim 4.383 Limandaki galerili batı duvarlarının görünüşü (Sönmez, 2008: 75)

Resim 4.384 Kuzeye bağlanan galerilerin iç görünüşü (Sönmez, 2008: 75)

Resim 4.385 Galerili duvarların seyirdim yolu (Sönmez, 2008: 75)

Resim 4.386 Güney duvarlarından bir bölüm (Sönmez, 2008: 108)

Resim 4.387 Doğu duvarlarından bir bölüm (Sönmez, 2008: 99)

ADI: ANTALYA KALESİ

EK 5

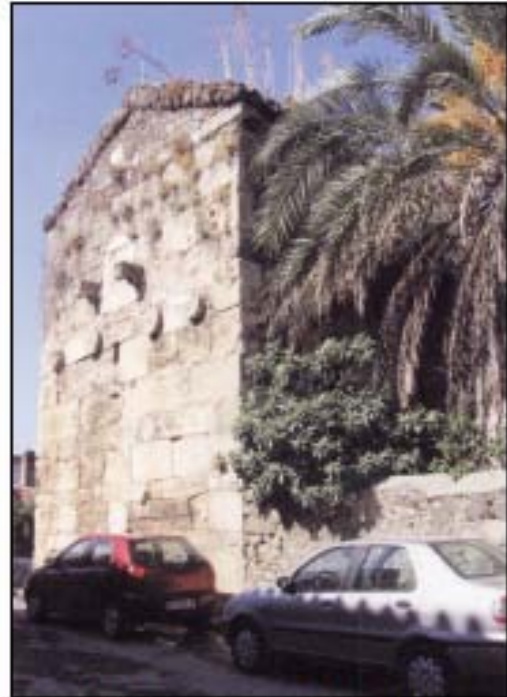
Resim 4.388 İki kuzey burcunun görünüşü (Sönmez, 2008: 69)

Mevcut burçlar bir beşgen burç (Saat Kulesi) haricinde dörtgendir (Resim 4.388). Burçlardan bazıları dolu gövdeli yapılmıştır. Bir kısmı kapı burcudur. Burçların sayısı ile ilgili Evliya Çelebi seksen rakamını vermiştir fakat son yapılan araştırmalarda daha fazla sayıda burcun varlığı tespit edilmiştir (Sönmez, 2008: 40). Burçlarda çokça devşirme malzeme kullanıldığı görülür (Resim 4.389, 4.390).

Saat Kulesi ve Hıdırlık Kulesi özel formlara sahiptir. Kuzeydeki Saat Kulesi bir çok devşirme malzeme ve onarım izi taşımaktadır. Güneyde, limana hakim konumdaki Hıdırlık Kulesi ise kare kaide üzerine oturan dairesel bir gövdeye sahiptir.

Resim 4.389 Kalenin batı burçlarından (Sönmez, 2008: 54)

Resim 4.390 Orta surlar üzerindeki Nöbethane burcu (Sönmez, 2008: 114)

ADI: ANTALYA KALESİ

EK 6

Resim 4.391 Doğu duvarlarından bir bölüm (Sönmez, 2008: 99)

Mazgallar liman duvarları ve burçlarda görülmüştür. Ayrıntılı tespit yapılamamıştır.

Dendanlar daha çok Ortaçağ Türk dönemi (Selçuklu, Karamanoğulları)'nda yapılan Anamur ve Alanya kaleleri ile benzerlik gösterir. Üzerlerinde mazgal olmayan, siperleri dolu, üçgen harpuştalıdır. Duvarlar gibi dendanlar da sıkça onarılmıştır (Resim 4.391, Resim 4.392).

İşlek bir limanı ve yüzyıllarca kesintisiz yerleşim görmüş bir şehri kapsayan sur içinde çeşitli dönemlere ait cami, kilise, hamam, medrese gibi çok sayıda anıtsal yapı ile sivil mimarlık örneği bulunur. Kale bünyesinde ise tersane, tophane, zindan, depo gibi yapılar mevcuttu.

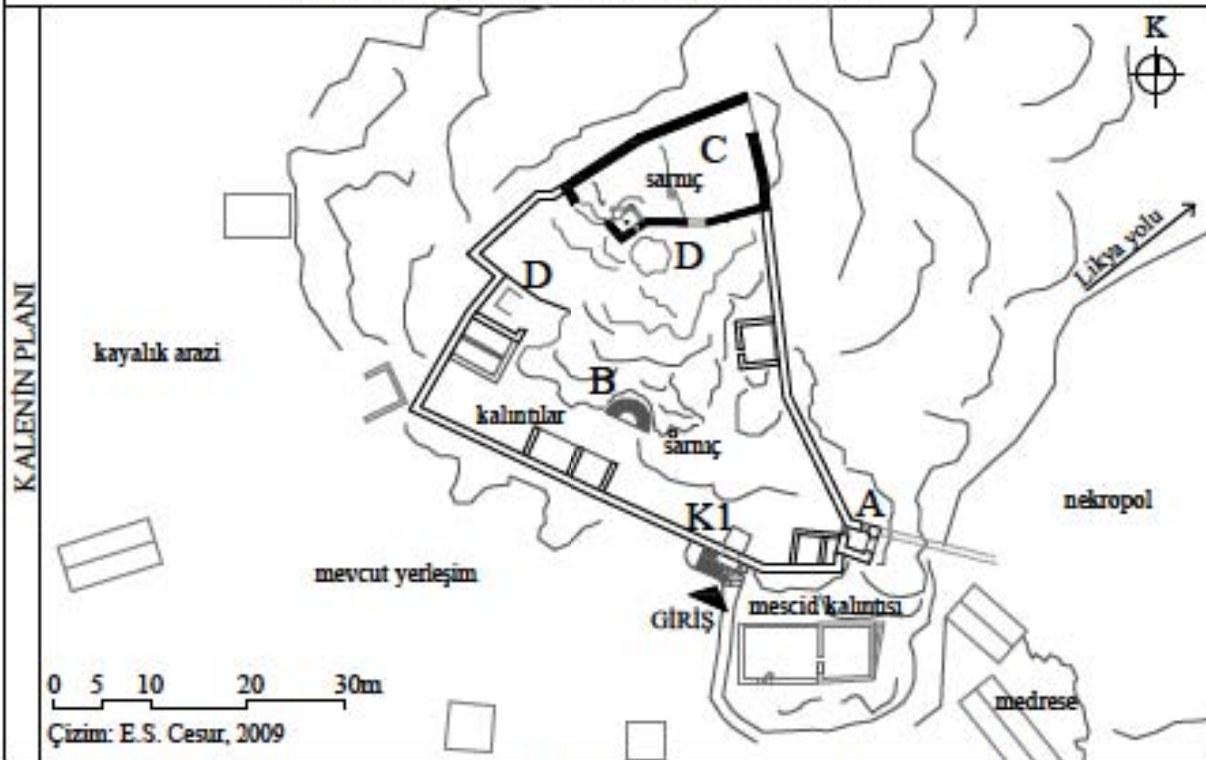
Resim 4.392 Batı, liman duvarlarında dendanlar (Sönmez, 2008: 75)

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ	
YERİ: İl: Antalya İlçe: Kaş, Kaleköy Mah.: Kale Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Likya (Roma-Ortaçağ) M.Ö.4.yy YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor KİTABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☒ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☒ İçkale, Akropol ☒ Askeri üs, Garnizon ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☐ Korsan kalesi ☐ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç ☐ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☐ Diğer (Tiyatro, mezar) ☐ Hamam ☐ Zindan ☒ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR 2009- Tepeye tırmanmayı kolaylaştıracak ahşap merdiven yapılması, kritik çatıaklara metal dikiş atılması, aynaları boşalan kemerlere ahşap lento ve kum torbaları ile destek verilmesi.	
KORUMA DURUMU ☒ İyi ☐ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: Açık Hava Müzesi
GÖZLEMLER: Karadan ulaşımı zor olan Kaleköy bu nedenle uzun yıllar kendi halinde yaşayan bir köy durumundaymış. Günümüzde kalenin kuzeyindeki aşağı köye kadar motorlu araçla ulaşılabilir. Kalenin konumu gerçekten çok etkileyicidir. Dört yönde de çok geniş bir görüş açısına sahiptir. Ayrıca dört farklı dönemin izlerinin burada birarada görülebilmesi de yapının hem arkeolojik hem de mimari önemini arttırmaktadır.	

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 2000-1400 Hitit egemenliği (bölge tarihinden)	M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde
M.Ö. 14-13. yüzyıl Miken kolonistleri	M.S. 7. yüzyıl Arap akınları etkileri
M.Ö. 13-12. yüzyıl Likya Bölgesi	M.S. 11. yüzyıl sonları Selçuklu egemenliği
M.Ö. 546 Pers egemenliği	M.S. 12. yüzyıl Bizans egemenliği
M.Ö. 334 Hellenistik dönem	M.S. 13. yüzyıl yeniden Selçuklu egemenliği
M.Ö. 323 Bergama Krallığı	M.S. 14.-15. yüzyıl Tekeoğulları -Osmanlı egemenliği
M.Ö. 188 Roma İmparatorluğu egemenliği	M.S. 1402-1415 Karamanoğulları egemenliği
M.S. 1423 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği	
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Roma döneminde merkezi Aperlai olan birliğin üyesidir. Akdeniz ulaşım yolu üzerindedir ve Kekova adası nedeniyle korunaklı bir iskeledir. Kale içindeki tiyatroLikya şehirleri içindeki en küçük tiyatrodur. Kale çevresinde zeytinyağı üretimine yönelik presleme dibekleri görülmüştür. Büyük nekropol kalabalık bir nüfusa işaret eder.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Simena, Samaona	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Deniz yolu ulaşım güzergahında dolaylı olarak yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Likya Bölgesi / Simena / Bölgede resmi kazı yapılmamaktadır ancak gayri resmi kazılara (!) maalesef devam edilmektedir. Bu kazıların yalnız yerli halk tarafından yapılmadığı bilgisi de mevcuttur.	
RESİM:	
	
Resim 4.394 Kaleköy, güneybatı görünüşü, 2009 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA:	
Bayık, H., (1982), Kaş Tarihi - Beş Bin Yıl-, Milattan Önce Milattan Sonra, Ankara Gazeteciler Cemiyeti, 159.	
Bean, G.E., (1978), Lycian Turkey an Archaeological Guide, Ernest Benn Limited, London; W.W. Norton and Company Inc., New York, The General Publishing Company Limited, Toronto, 117.	
Bean, G., (2000), Eskiçağda Menderes'in Ötesi, Arion Yayınevi, İstanbul, s. 169-170.	
Held, W., Şenol, G.C., Şenol, A.K. (2006), 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1. cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 29 Mayıs-2 Haziran 2006 Çanakkale, Ankara, s. 37-41.	
Held, W., Şenol, G.C., Şenol, A.K. (2008), "2007 Yılı Bybassos Araştırmaları", 26. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 3. cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 26-30 Mayıs 2008, Ankara, 211-227.	
Texier, C., (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, s. 225-243.	
Uykucu, K.E., (1968), İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı), As Matbaası, İstanbul, s.220-221.	

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇİMİ - BOYUTLARI: Kalenin duvarları bazı yerlerinde kırımlar ve dişler yapsa da, geometrisi kuzey, güneydoğu ve güneybatı köşelerde birleşen bir üçgene benzer. Yaklaşık 1275 metrekarelik bir alanı kapsar. Doğu duvarı yaklaşık 45, batı duvarı 50, güney duvarı da 48m. uzunluğundadır.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor
Derinliği: - Genişliği: -

SUR TİPİ: Tek sur Çift sur

SAYISI: 1 (Ana kapı güneydedir)

ANA KAPILAR	TİPİ	☒ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇİMİ	☐ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde		☒ Düz atıklı		☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☐ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☒ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan			☒ Mevcut değil	

SAYISI: 1

BURÇLAR	BIÇİMİ	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yoluna çıkan: - Basamak genişliği: - Riht yüksekliği: - Merdiven genişliği: -
		☒ Dörtgen (1)		☐ 2 katlı		☒ Yok		
		☐ Çokgen	☐ 3 katlı					
		☐ Dairesel	☐ 4 katlı					
		☐ U (At nah) biçimli						
BOYUTLAR	Maks. burç yüksekliği: - Min. burç yüksekliği: - Beden duvarından min. taşma: - Beden duvarından Maks. taşma: -			DİĞER Döşeme kaplaması: Taş + sıkıştırılmış toprak Üst örtü ve geçiş elemanları: Ahşap kirişler, taş kemer, tonoz?				

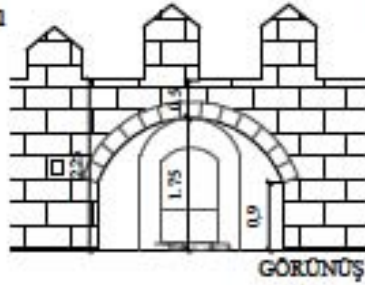
YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kale yapım tekniği olarak Likya, Roma ve Ortaçağ dönemine ait inşaat teknikleri kullanılmıştır. En alt seviyedeki duvarlar antik döneme ait krikopik örgütlü duvarlardır. Bu duvarların üstünde çeşitli boyutlarda, alçak ve yüksek boşaltı taşlar görülmüştür. En üst katmanda moloz taş örgütlü, kireç esaslı bağlayıcısı olan taş duvarlar görülmüştür. Zaman içindeki onarımlarda yapılan taşkın derzlemeler duvarlarda izlenebilir. Burada da taşlar kalenin üstünde bulunduğu kayalıktan elde edilmiş ya da yerinde şekillendirilmiştir. Kaleköy ve yakın çevresindeki antik kentlerde yapı taşları günümüzde deniz içinde kalan küçük kaya parçalarından kesilerek elde edilmiştir. Hatlı inşaatlardan kale içindeki yapıların ahşap tavanlı olduğu anlaşılmıştır.

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ

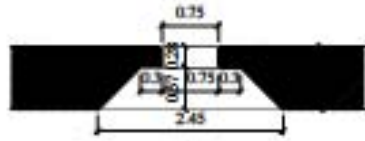
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

MAZGALLAR

TIP 1

GÖRÜNÜŞ

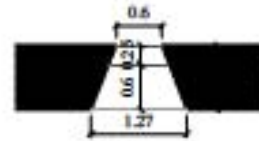

PLAN (Güney)

TIP 2

GÖRÜNÜŞ

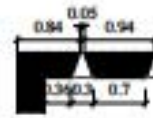

PLAN (Güney)

TIP 3

KESİT

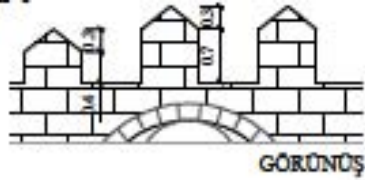

PLAN (Giriş sahanlığı)

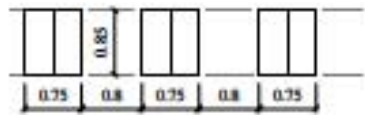
0 0.50 1 2 3m

DENDANLAR

TIP 1

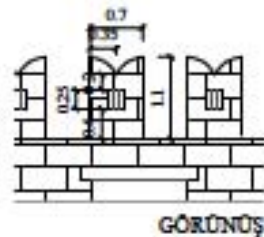

GÖRÜNÜŞ

PLAN (güney duvarı)

TIP 2

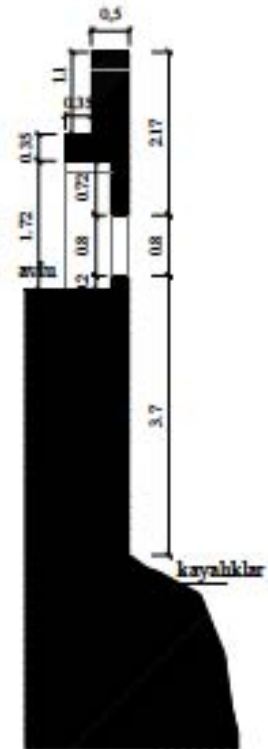
GÖRÜNÜŞ

PLAN (güney duvarı)

0 0.50 1 2 3m

SURLAR

Çizimler: E. Selcen Cesur, 2009

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı:-

Biçimi:-

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.395 Güneybatı, iç görünüş ve avlu, 2009 (E.S.C.)

- Kaleköy, Kültür Bakanlığı denetiminde Açık Hava Müzesi olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla bakımlı ve kontrollü bir kaledir (Resim 4.395).
- Yakın zamanda çok kapsamlı olmayan onarım yapılmıştır ve özel sektörün de katkısı sağlanmıştır.

Resim 4.396 Güneybatı, iç görünüş ve avlu, 2009 (E.S.C.)

- Kalede daha önce zorlukla sağlanan düşey sirkülasyon, artık 2009 yılında yapılan ahşap merdivenle sağlanmaktadır. Yapıya zarar vermeyen ve sökülebilir olan bu geçici çözüm, kaleyi ve muhteşem manzarayı tepeden rahatça izleme olanağı sağlamıştır (Resim 4.396).

Resim 4.397 Doğu duvarına bitişik mekanda koruma önlemi, 2009 (E.S.C.)

- Malzeme hasarlarından kaynaklanan yapısal sorunlar oluşmuş, 2009 yılındaki müdahalelerde bu sorunlara kalıcı olmayan çözümler bulunmuştur (Resim 4.397).
- Kalenin genel durumu iyidir. Fakat malzeme hasarlarından kaynaklanan sorunlar vardır (çatlaklar, derz çözümleri, bitkilenme, malzeme eksikliği, vb.) Malzeme eksiklikleri geçici çözüm önerileriyle giderilmiştir (Ahşap korkuluk yapımı, kum torbaları).

Resim 4.398 Doğu duvarı üzerindeki mekanda çatlaklara müdahale, 2009 (E.S.C.)

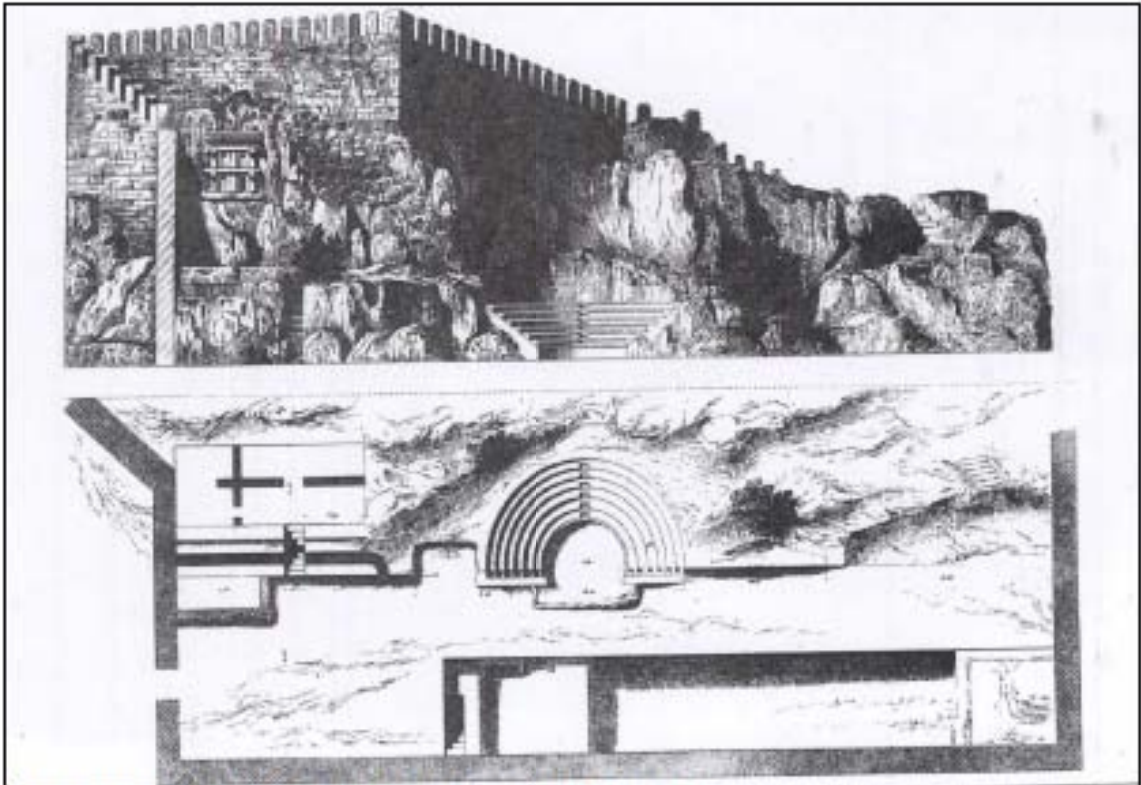
- Bünayedden ayrılma eğilimi gösteren çatlaklar paslanmaz metallerle tutturulmuştur (Resim 4.398).

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ

EK 1

Şekil 4.32 Simena gravürü, arka planda kale (Bayburthuğlu, 2004:17)

Şekil 4.33 Kale içinden tiyatro ve kaya mezarı (Texier, 2002: pl 206)

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ

EK 2

Resim 4.399 Doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.400 Doğu duvarı iç görünüşü ve avlu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.401 Güneybatı, iç görünüşü ve avlu, 2009(E.S.C.)

Resim 4.402 Giriş, güney duvarları ve avlu, 2009(E.S.C.)

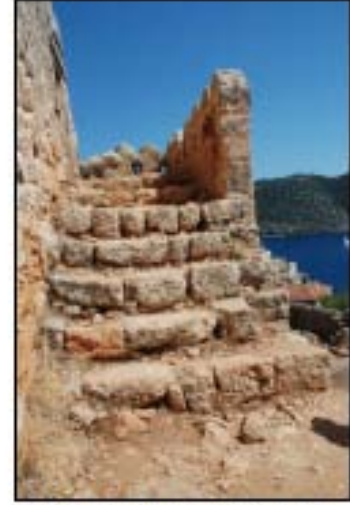
Resim 4.403 Kale ve doğusunda devam eden antik duvar kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ

EK 3

Resim 4.404 K1, ana kapı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.405 K1, giriş sahanlığı, 2009 (E.S.C.)

Ana kapı K1 doğu köşesine yakındır. Yedi basamak çıkılarak ulaşılan kapı önünde alçak mazgallarla çevrili bir sahanlık vardır (Resim 4.404, 4.405). Lentosu ve söveleri antik dönemlere işaret eder. Batı duvarında şimdi bozulmuş olan açıklık da taş hizalarına bakıldığında sonradan açılmış bir kapı gibi görünmektedir (Resim 4.406).

Resim 4.406 Güneybatı duvarındaki kapı açıklığı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.407 Güney duvarı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kale girişine merdivenle ulaşıldığından avlu kotu ile dış zemin kotu arasında fark vardır. Dolayısıyla dışarıdan oldukça yüksek görünen surlar, içte (güneyde) fazla yüksek değildir (Resim 4.407). Surlar üzerinde savunma hattı oluşturacak seyirdim yolları yoktur. Yalnız kısmen doğu, kısmen de güney duvarında dendan önünde yaklaşık 0.50m'lik bir düzlük görülür. Fakat bir savunma hattı ya da sirkülasyon sağlamaktan uzaktır. Dikkatli bakıldığında bu mesafenin sonraki dönem duvarının inceltilmesiyle ortaya çıktığı görülür. Kaleye en rahat ulaşılabilecek güney yönünde duvarlar dendan ve mazgallarla desteklenmiştir (Resim 4.408, 4.409).

Doğu ve batıda sahile doğru uzanan iri taş bloklarla örülmüş antik dönem duvarlarının kalıntıları hala görülmektedir.

Resim 4.408 Doğu duvarında farklı dönem yapıları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.409 Güney duvarı dendan ve mazgalları, 2009 (E.S.C.)

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ

EK 4

Resim 4.410 Güneybatı duvarın dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.411 İç kale duvarında iki farklı dönem izi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.412 Kalenin doğusundaki Antik dönem sur kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.413 Kalenin batısında Antik dönem sur kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.414 İç kaleden A burcu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.15 Sur dışından, doğudan A burcuna bakış, 2009 (E.S.C.)

Kalenin tek burcu A, 3.60x3.80 dış, 2x2 iç ölçülere sahiptir. Duvar kalınlığı 0.85m. dir. Kuzeyde bir, doğuda 2 penceresi vardır (Resim 4.414-4.417). Güneydoğu köşesinde deniz yoluna hakimiyeti ile bir gözlem noktası oluşturur.

Resim 4.416 A burcu girişi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.417 Avlu içinden A burcu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ

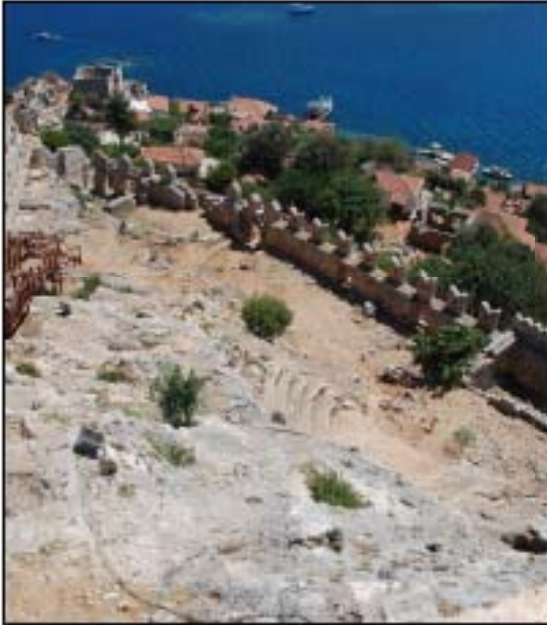
EK 5

Resim 4.418 Giriş sahanlığı mazgal ve dendanları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.419 Güneybatı mazgalları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.420 Güneydoğu mazgalları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.421 Güneydoğu mazgal detayı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.422 Kuzeybatıda dendanların görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.423 Güney duvarı dendanları, 2009 (E.S.C.)

ADI: KALEKÖY AKROPOL KALESİ

EK 6

Resim 4.424 İç kale altındaki küklopik duvarlar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.425 Küçük taş ve harçla derzlenen güney duvarı dış yüzü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.426 Kaledeki oyma alt sarnıç, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.427 Kayaya oyulmuş üst (iç kale) sarnıç, 2009 (E.S.C.)

Batı duvarı ortasında, üst kotta bir kaya mezarı yer alır (D). Altta, önünde tonozlu bir yapı kalıntısı ile kayadan oyulmuş yapı parçaları görülür (Resim 4.28). İç kaleye çıkarken solda görülen ve tarih içinde erzak ambarı olarak kullanılan kayaya oyulmuş kısımda bir mezar yapısıdır.

Avludaki en ilginç yapı kayaya oyulan ve Likya şehirlerinin en küçük tiyatro-odeon veya Bouleuterion'udur (B). Plan şekli Roma dönemine ait izler taşıyan yapı, denize dönük yerleşmiştir (Bean, 1978: 117, Bayburthaoğlu, 2004: 233). Yedi basamaklıdır ve oturma sıralarının başına aşınma nedeniyle türü tespit edilemeyen hayvan bacakları işlenmiştir (Resim 4.429).

Resim 4.428 Ev tipi mezar (D), 2009 (E.S.C.)

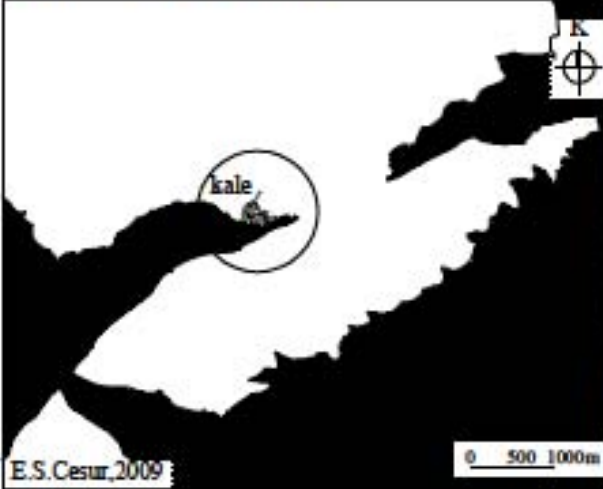

Resim 4.429 Yerde oyma küçük tiyatro, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.430 Güney duvarına eklenmiş yapı kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

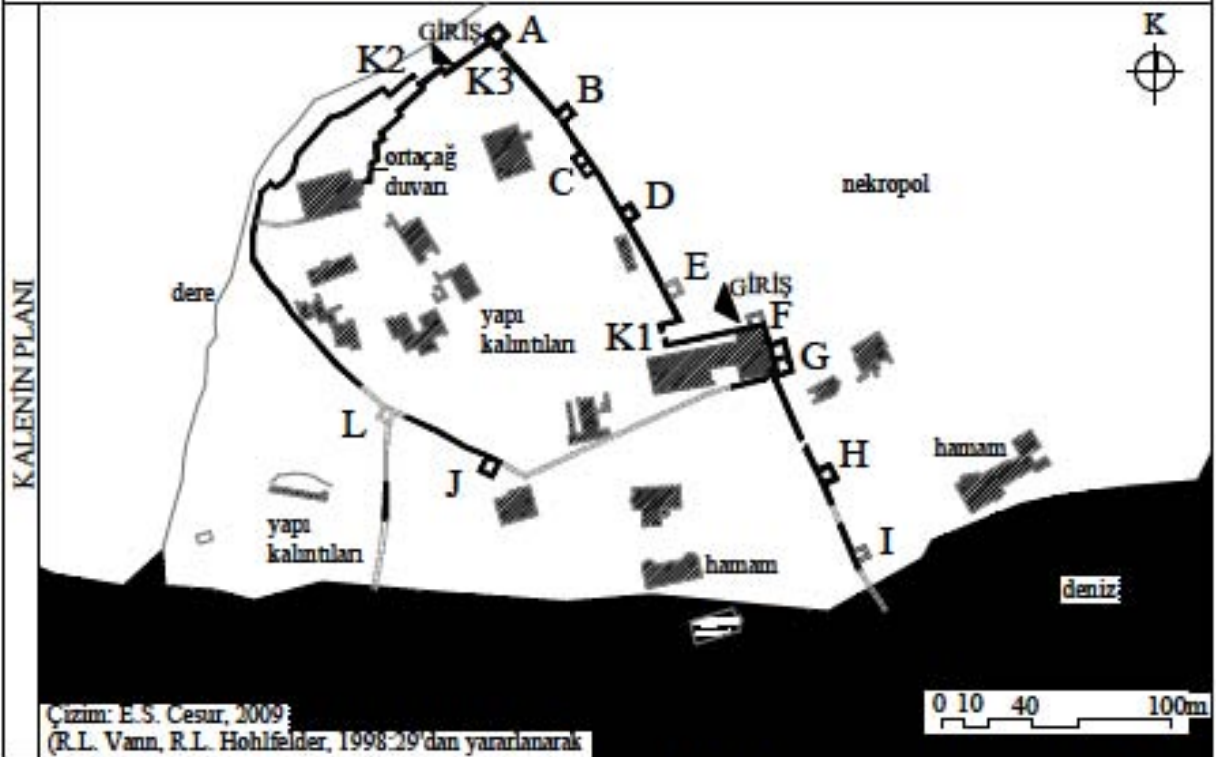
Resim 4.431 Güneydoğuda ocaklı yapı kalıntısı, 2009 (E.S.C.)

ADI: APERLAI SURLARI	
YERİ: İl: Antalya İlçe: Kaş Mah.: Sıcak İskelesi Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Erken Hellenistik Dönem YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor KİTABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
E.S.Cesur, 2009 0 500 1000m	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☒ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☒ Şehir suru ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Korsan kalesi ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Liman kalesi ☐ Askeri üs, Garnizon ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarmaç (17) ☒ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☒ Yerleşim ☐ Diğer ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR Geç Roma Döneminde orta surların yıkılması ve güneye, kıyıya yeni sur yapılması Ortaçağ'da kuzeybatı kapısı yanında üst kiliseye sapan bir duvarla iç kale oluşturulması (1204-1261?)	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Likya olarak adlandırılan bölgede bulunan Aperlai ilginç bir şehirdir. Kente ulaşım deniz yolundan daha kolaydır. Kaleköy'den motorla yaklaşık 40-45 dakikalık yolculuktan sonra, 1 km.lik bir de yürüyüş sonrası kaleye ulaşılır. Kabuk gibi kalan dış sur duvarları kısmen ayakta. Şehrin bir kısmı zaman içindeki depremler ve yer hareketleriyle deniz altında kalmıştır. Oldukça ıssız görünen kalede hakimiyet taş ve bitkilerdedir.	

ADI: APERLAI SURLARI	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 2000-1400 Hitit egemenliği (bölge tarihinden)	M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde
M.Ö. 14-13. yüzyıl Miken kolonistleri	M.S. 7. yüzyıl Arap akınları etkileri
M.Ö. 13-12. yüzyıl Likya Bölgesi	M.S. 11. yüzyıl sonları Selçuklu egemenliği
M.Ö. 546 Pers egemenliği	M.S. 12. yüzyıl Bizans egemenliği
M.Ö. 334 Hellenistik dönem	M.S. 13. yüzyıl yeniden Selçuklu egemenliği
M.Ö. 323 Bergama Krallığı	M.S. 14.-15. yüzyıl Tekeoğulları -Osmanlı egemenliği
M.Ö. 188 Roma İmparatorluğu egemenliği	M.S. 1402-1415 Karamanoğulları egemenliği
	M.S. 1423 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Aperlai Roma döneminde Simena, Apollonia, Isinda'dan oluşan birliğin merkezidir. Önemli bir tapınağı ve tiyatrosu yoktur. Kara ulaşımının zayıflığı kara ile güçlü bağlantılar kurmasını engellemiştir. Aperlai antik dönemde kraliyet sembolü olan erguvanı renkteki boyanın üretim ve ihracatındaki önemi ile tanınır. Kalede bulunan bir miltası muhtemelen bu ticaretin Roma dönemine ait bir karayolu ile içerilere taşındığını ve boya ticareti konusundaki tekeli göstermektedir. Doğu ve batıda olmak üzere iki limana sahiptir.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Aperlae, Aprillae, Likçe adı Pri-Apr	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Deniz yolu ulaşım güzergahında dolaylı olarak yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Likya Bölgesi / Aperlae / 1996 yılında USA Maryland Üniversitesi'nden Robert L. Vann, R.L. Hohlfelder tarafından başlatılan kazı çalışmaları devam etmektedir.	
RESİM :	
	
Resim 4.433 Aperlai surlarının batı görünüşü (Bayburthuoğlu, 2004: 234)	
KAYNAKÇA:	
Arkeo Atlas, (2010), Gökyüzünden Arkeolojik Türkiye, Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş., Ocak 2010, İstanbul, 69.	
Aygen, T., (1988), Türkiye'nin Az Bilinen Doğal ve Arkeolojik Değerleri, Tayf Basımevi, 97.	
Bayık, H., (1982), Kaş Tarihi Beşbin Yıl, M.Ö., M.S., Ankara Gazeteciler Cemiyeti, Ankara, 160.	
Bean, G.E., (1978), Lycian Turkey an Archaeological Guide, London Ernest Benn Limited, Printed in Great Britain, 101-103.	
Carter, R.S., (1978), The Submerged Seaport of Aperlae, Turkey, International Journal of Nautical Archaeology 7:177-185	
Çimrin, H. (2001), Demre'den Kalkan'a Antik Kentler ve Görülecek Yerler, Demre'den Kalkan'a - Cep Kitapları Serisi: 1, Güneş Books, Antalya.	
Foss, C., (1996), Cities, Fortresses and Villages of Byzantine Asia Minor, Collected Studies Series CS538, Variorum, USA, 16-19.	
Vann, R.L., Hohlfelder, R.L., (1998), "A Survey of Classical Harbors in Turkey The 1996 Season at Aperlae In Lycia", XV. Araştırma Sonuçları Toplantısı II. cilt, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, yayın No: 59, Ankara, 423-435.	
Vann, R.L., Leadbetter, B., (2006), "The Fortifications of Aperlae in Lycia", III. Likya Sempozyumu Bildirileri, 07-10 Kasım 2005, 1. cilt, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 847-858.	
Vann, R.L., Hohlfelder, R.L., Shedrick, K., (1998), "The East At Aperlae", Adalya, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, No: III.	

ADI: APERLAİ SURLARI

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BİÇİMİ - BOYUTLARI: Aperlai surları yaklaşık 40.000 metrekarelik bir alanda yayılmış ve kuzeyde sınır teşkil eden dere ile sınırlanmıştır. Kuzey-güney aksında yerleşik bulunan surlar arazi yapısı nedeniyle batı yönünde bir boğum yapar ve sonrasında duvarlar güneye doğru açılarak denizle buluşur. Kıyıda yaklaşık 250m.lik bir çevreleme yapar.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

SAYISI: 3 ana kapı (kuzey, doğu, güneydoğuda)

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☒ Avlulu	BİÇİMİ	☐ Kemerli	ANA KAPİ KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde		☒ Düz atıklı		☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☒ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☐ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan			☒ Mevcut değil	

SAYISI: 10 (karada görünen)

BURÇLAR	BİÇİMİ	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yohna çıkan: Basamak genişliği: 33 Riht yüksekliği: 25 Merdiven genişliği: 0.83m
		☒ Dörtgen (10)		☒ 2 katlı		☒ Yok		
		☐ Çokgen	☐ 3 katlı					
		☐ Dairesel	☐ 4 katlı					
		☐ U (At nah) biçimli						

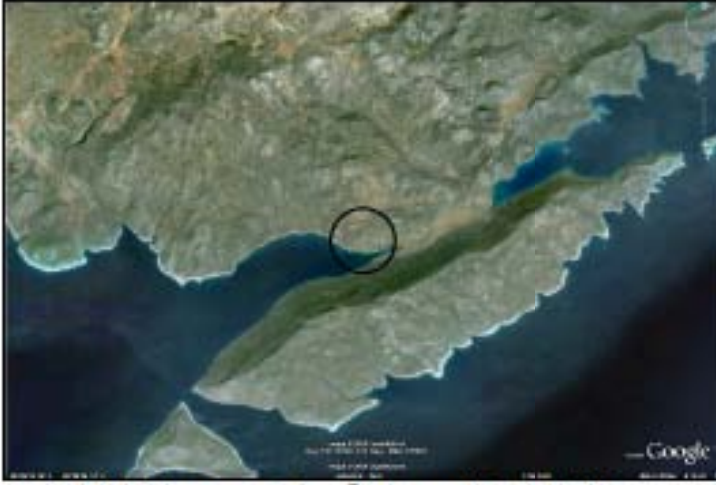
BOYUTLAR
Maks. burç yüksekliği: -
Min. burç yüksekliği: -
Beden duvarından min. taşma: -
Beden duvarından Maks. taşma: -

DİĞER
Döşeme kaplaması: -
Üst örtü ve geçiş elemanları: kemer, tonoz

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Duvarlar kuzey ve batıda kayalıklara oturtulmuştur. Surlarda farklı yapımlar gözlenebilir. Kuzey duvarının dış yüzü kesme taşlardan oluşurken içi daha sert, çokgen blokların neredeyse rastgele yerleştirilmesiyle oluşmuştur. Batı duvarının alt kısımlarında Hellenistik döneme tarihlenen kesme taş bloklar göze çarpar. Moloz taşlarla örülen doğu duvarında, taşlar üzerinde sıva olduğu görülür. Köşelerde, kapı açıklıklarında söve ve hatlı olarak büyük blok taşlar kullanılmıştır. Bağlayıcı olarak kireç esash harç görülür. Ancak kimi duvarlarda bölgeye has kırmızı toprakla yapılmış dolguyla rastlanır. Burçlarda tuğla ile yapılmış derz onarımları görülür.

ADI: APERLAİ SURLARI

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.434 Kale ve çevresinin coğrafi yapısı (Google Earth)

- Kaleye karadan ulaşım oldukça zahmetlidir. Deniz yolu tercih edilmektedir. Yerleşim bölgelerine uzaktır (Resim 4.434).
- Likya Yolu gezi güzergahındaki kale yatla gelen turistlerin ilgisini çekmektedir. Ancak kaleden sorumlu bir görevli yoktur. Kale içi, dışı ve denizaltı kalıntılarla doludur.

Resim 4.435 Güneybatı, iç görünüş ve avlu, 2009 (E.S.C.)

- Kale ve çevresi bitkilerle örtülmüştür. Ayrıca zaman içinde yıkılan ve dağılan surlar ve yapı duvarları taş yığını olarak avluyu doldurmuştur (Resim 4.435). Dolayısıyla yapı içinin algılanması zorlaşmıştır. Arkeolojik çalışmalar sınırlıdır.

Resim 4.436 Güneybatı, iç görünüş ve avlu, 2009 (E.S.C.)

- Kale duvarlarında dolgu harcı olarak bölgeye özgü kırmızı toprak kullanılmıştır. Zamanla yıkılan yerlerde açığa çıkmış, kimi yerlerde de taşları renklendirmiştir.
- Malzeme hasarları ve yapısal bozulmalar görülmektedir. Duvar ve burçların bütünüyle doğal şartlara açık oluşu hasarları arttırmaktadır (Resim 4.436).

ADI: APERLAİ SURLARI

EK 1

Resim 4.437 Güneyden kalenin görünüşü (Vann, Leadbetter, 2006: 853)

Deniz surları ile ilgili yer üstünde bir iz kalmamıştır. İzler denizaltında devam etmektedir. Bölgede bilinmeyen bir tarihteki deprem, yer kayması gibi bir afetle bir çöküntü olduğu ve öndeki surların gömüldüğü sanılmaktadır.

Resim 4.438 Batıdan kalenin görünüşü (Arkeo Atlas, 2010: 69) Bu yönde doğal sınır batı duvarı eteğinden denize ulaşan dere dir.

ADI: APERLAİ SURLARI

EK 2

Resim 4.439 K1, ana kapı önündeki avlu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.440 K1, ana kapı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.441 K2, doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.442 K3, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.443 Avlu içine açılan burç? kapısı, 2009 (E.S.C.)

Duvarların en sağlam olduğu yerler batıdadır (Resim 4.445). Doğuda duvar kalınlığı 1.35-1.50m. arasındadır. Yaklaşık 300m. uzunluğundadır (Resim 4.446). Yüksekliği ise arazi eğimine göre değişmekle birlikte yaklaşık 10m. civarındadır. Kuzeyde ise duvar kalınlığı 0.95m. ölçülmüştür (K2 duvarı). Surlarda mazgal görülmemiştir (Resim 4.444). Yer yer ahşap hatlı boşlukları vardır. Üst kısımları yıkılmasına rağmen hala çok yüksek olan duvarlar bütünlüğünü korumaktadır.

Resim 4.444 Kuzey duvarı görünüşü (Vann, Leadbetter, 2006: 854)

ADI: APERLAİ SURLARI

EK 3

Resim 4.445 Batı duvarı görünüşü (Vann, Leadbetter, 2006: 856)

Resim 4.446 Doğu duvarı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.447 Geri planda Ortaçağ kilisesi ve önde ona bağlanan sur duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.448 Kuzeyde iki farklı dönem duvarı, 2009 (E.S.C.)

Şehir surları, doğuda bir kırılmayla, iki kademeli düzgün bir hat izlerken, kuzeyde zigzaglar çizerek ilerler (Katalog 14-C). Batıda topoğrafyanın yönlendirici etkisiyle önce güneydoğuya sonra da güneybatıya doğru ilerler ve denizde son bulur. Deniz yönünde duvar yoktur. Surların boğumunda, hemen hemen ortasında, kaleyi ikiye bölen duvarın izleri görülür. Bu duvarların şehrin tarihinde güvenliğinin sağlandığı bir dönemde kaldırılmış olabileceği düşünülür (Vann, Leadbetter, 2006: 850).

Kalenin kuzeydeki girişi önünde Ortaçağ'da bir duvar yapılarak önündeki kilise ile birleştirilmiş ve bir iç kale oluşturulmuştur (Resim 4.447).

Resim 4.449 Doğuda D burcu, 2009 (E.S.C.)

ADI: APERLAİ SURLARI

EK 4

Resim 4.450 F burcu kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.451 I burcu kalıntıları (Vann, Leadbetter, 2006: 859)

Kalenin 10 adet burcu vardır. Hepsisi dörtgen burçlardır ve 4'ü yıkılmıştır (E, F, I, L) (Resim 4.450, 4.451). Yıkılan güney duvarı üzerinde günümüze ulaşan tek burç (J) yaklaşık 6m. yüksekliğindedir. İki katlı G burcu dikdörtgendir ve duvarı içinde Roma dönemine (Diocletian hükümdarlığı dönemi) tarihlenen bir mil taşı bulunmaktadır. Yapıyla ilgili daha detaylı tespit yapmayı yıkıntılar ve bitki örtüsü zorlaştırdığından burçlarla ilgili daha ayrıntılı bilgiler verilememektedir.

Duvarlar üzerinde mazgal yoktur. 0.25x0.30m.'lik hatlı delikleri görülür. Burçlarda ise 0.07x0.40m. boyutlarında, V biçimli mazgal açıklıkları yapılmıştır (Resim 4.449). Limana yakın burçlarda pencere vardır.

Resim 4.452 Kuzey duvarı dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.453 Doğu duvarı dış yüzünde moloz taş duvar ve harçlı dolgular, 2009 (E.S.C.)

Pek çok yerinde Hellenistik dönem taş işçiliğinin görüldüğü kalede denize doğru inen, boğumdan sonraki iki yan duvar daha geç dönemlerde yapılmıştır. Bunlar moloz taş ve harçlı duvarlardır. Kuzey duvarında dış yüzde kesme taşlar kullanılırken iç kısımda, üst taraflarda moloz taş kullanım görülür (Resim 4.452). Doğu duvarı ise neredeyse tamamen moloz taş ile yapılmıştır. Yüzeyinde kalm bir derz tabakası vardır (Resim 4.453, 4.454). Taş yüzeylerini kapatacak kadar olan bu tabaka kireç esaslı harçla yapılmıştır (Vann, Leadbetter, 2006: 850). Moloz taşlı duvarlarda ahşap hatlı izleri görülmektedir. Kuzeydeki burç kalıntılarında dairesel kesitli ahşap hatlı boşlukları tespit edilmiştir. Ortaçağ yapı kalıntılarının olduğu duvarlarda tuğla ile derzleme yapılmıştır (Resim 4.455).

Resim 4.454 Doğu duvarı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.455 Kuzeydeki geç dönem duvarlarında onarım, 2009 (E.S.C.)

ADI: APERLAİ SURLARI

EK 5

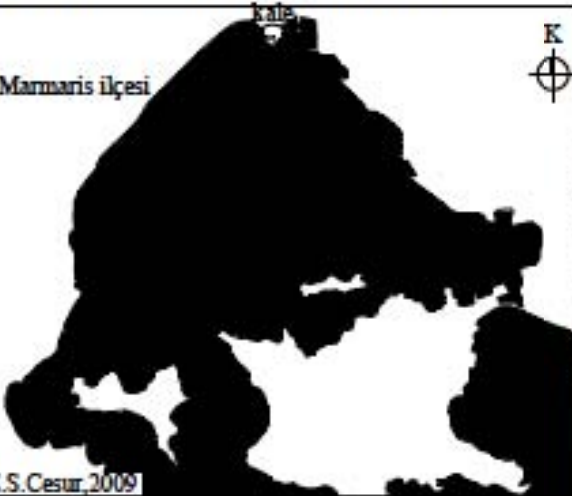
Resim 4.456 Kale içindeki yıkıntılar, 2009 (E.S.C.)

Kale içinde bir yıkıntılar denizi vardır. Hem yürümeyi hem de yapıyı algılamayı zorlaştıran yıkıntıların altındaki yapıların işlevini anlamak mümkün olamamaktadır. Birkaç belli yapı dışında belirlenebilen yapı çok azdır. Kazı ve temizlik, özellikle de ağaçlarla ilgili bir düzenleme gereklidir (Resim 4.456, 4.457).

İşlevi tespit edilebilen yapılardan biri, kuzeybatındaki Lascaridler dönemine (1204-1261) tarihlenen (Foss, 1994: 17) kilisedir. Alanda araştırmalar sürmektedir. Sualtıdaki arkeolojik araştırmalar ağırlıklıdır.

Resim 4.457 Sur içinde, işlevi bilinmeyen tonozlu yapı , 2009 (E.S.C.)

ADI: MARMARİS KALESİ	
YERİ: İl: Muğla İlçe: Marmaris Mah.: Tepe Ada: 95-74 Pafta: 12 Parsel: 3-11	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: 1545? (Osmanlı) YAPTIRAN: Kanuni Sultan Süleyman MİMARİ: Bilinmiyor KITABESİ: ☒ Var ☐ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
 E.S.Cesur, 2009	 Resim 4-58 Marmaris Kalesinin görünümü (Google Earth)
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☒ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☒ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir surları ☐ İçkale, Akropol ☒ Askeri üs, Garnizon ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☐ Korsan kalesi ☐ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç ☐ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☐ Diğer ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR 1980-1990 Kapsamlı Restorasyon 1991 Müze olarak açılış 1998, 2000 Derz onarımları, nem sorunlarının giderilmesi 2004 Derz onarımları	
KORUMA DURUMU ☒ İyi ☐ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var (1978) ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: Arkeoloji Müzesi
GÖZLEMLER: Kale, mimari kurgusu ile yine bir Osmanlı kalesi olan Çeşme Kalesini hatırlatmaktadır. Eğimli arazide yerleşimi, köşelerdeki burçları, dörtgen planı ile birbirlerine benzemektedirler. Her ikisinde de deniz yönündeki savunma daha güçlü tutulmuştur. Marmaris kalesinde, belki yapıldığı parlak dönemin güvenli ortamı nedeniyle çok yoğun bir savunma düzenlemesi görülmemiştir. Giriş ile ilgili savunma önlemleri de aynı nedenle daha az sıklıdır.	

ADI: MARMARİS KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	M.Ö.133 Roma İmparatorluğu egemenliği
M.Ö. 3000 Karia bölgesi	M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde
M.Ö. 4. yüzyıl Rodos Peraia'sı	M.S. 7. yüzyıl Arap akınları
M.Ö. 546 Pers egemenliği	M.S. 1290 Mentешеoğulları egemenliği
M.Ö. 334 Hellenistik dönem	M.S. 1451 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
M.Ö. 323 Bergama Krallığı	
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Marmaris, Rodos ve Mısır'la olan askeri ve ticari bağlantının en önemli noktalarından biridir. Bölge adının da kaynağı olduğu düşünülen zengin mermer yataklarına sahiptir. Ayrıca korunaklı büyük limanı gemiler için çok elverişli bir demir atma yeri olmuştur.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: -	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Deniz yolu ulaşım güzergahında yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Karia Bölgesi / Phycos / -	
RESİM :	
	
Resim 4.459 Marmaris Kalesi güney görünüşü, 2009 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA:	
Evlîya Çelebi Seyahatnamesi, (2005), Yapı Kredi Yayınları, S.A. Kahraman, Y. Dağlı, R. Dankoff, 9. kitap İstanbul, 119-120.	
Uykucu, K.E., (1968), İçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı), As Matbaası, İstanbul, s.220-221.	
Uykucu, K.E. (1970), Marmaris Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı), As Matbaası, İstanbul.	
Texier, C., (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, s. 225-243.	
Tarih, (2008), Marmaris Belediyesi Yerel Tarih Bülteni, Kasım 2008, yıl:3, sayı: 31.	
Marmaris Kalesi Müze Müdürlüğü	

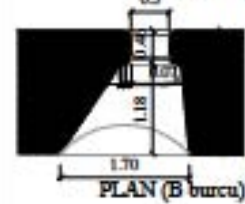
ADI: MARMARİS KALESİ									
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ									
KALENİN PLANI	<p>Çizim: E.S. Cesur, 2009 Marmaris Kalesi Arkeoloji Müzesi broşüründen yararlanarak</p>								
<p>BIÇIMI - BOYUTLARI: Marmaris Kalesi, kuzey-güney aksında maksimum 62m., doğu-batı aksında maksimum 57m.dir. Uzun kenarı kuzeyde olan bir yamuk biçimindedir. Yaklaşık 2430 metrekareslik bir alanı kaplar. Denizden yaklaşık 65m. uzaklıktadır.</p>									
<p>HENDEK: ☐ Var ☒ Yok ☐ Bilinmiyor SUR TİPİ: ☒ Tek sur ☐ Çift sur</p>									
<p>SAYISI: 1 (Ana kapı kuzeyde)</p>									
ANA KAPILAR	<table border="1"> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">TİPİ</td> <td> ☒ Tek geçitli ☐ Avlulu ☐ Tek geçitli, asma köprülü ☐ Bir burç içinde ☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü ☐ İki tarafı burçla korunmuş ☐ Tek tarafı burçla korunmuş ☒ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan </td> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">BIÇIMI</td> <td> ☒ Kemerli ☐ Düz atıklı ☐ Taç kapılı ☐ Bilinmiyor </td> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">ANA KAPI KANADI</td> <td> ☒ Ahşap (özgün değil) ☐ Metal ☐ Metal+ahşap ☐ Ahşap+deri ☐ Mevcut değil </td> </tr> </table>	TİPİ	☒ Tek geçitli ☐ Avlulu ☐ Tek geçitli, asma köprülü ☐ Bir burç içinde ☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü ☐ İki tarafı burçla korunmuş ☐ Tek tarafı burçla korunmuş ☒ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan	BIÇIMI	☒ Kemerli ☐ Düz atıklı ☐ Taç kapılı ☐ Bilinmiyor	ANA KAPI KANADI	☒ Ahşap (özgün değil) ☐ Metal ☐ Metal+ahşap ☐ Ahşap+deri ☐ Mevcut değil		
TİPİ	☒ Tek geçitli ☐ Avlulu ☐ Tek geçitli, asma köprülü ☐ Bir burç içinde ☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü ☐ İki tarafı burçla korunmuş ☐ Tek tarafı burçla korunmuş ☒ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan	BIÇIMI	☒ Kemerli ☐ Düz atıklı ☐ Taç kapılı ☐ Bilinmiyor	ANA KAPI KANADI	☒ Ahşap (özgün değil) ☐ Metal ☐ Metal+ahşap ☐ Ahşap+deri ☐ Mevcut değil				
BURÇLAR	<p>SAYISI: 3</p> <table border="1"> <tr> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">BIÇIMI</td> <td> ☐ Üçgen ☒ Dörtgen (3) ☐ Çokgen ☐ Dairesel ☐ U (At nah) biçimli </td> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">KAT ADEDİ</td> <td> ☐ Tek katlı ☒ 2 katlı ☐ 3 katlı ☐ 4 katlı </td> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">BAŞKULE</td> <td> ☐ Var ☒ Yok </td> <td style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">MERDİVEN</td> <td> Seyirdim yoluna çıkan: Basamak genişliği: 33 Rıht yüksekliği: 0.28 Merdiven genişliği: 1.40m </td> </tr> </table>	BIÇIMI	☐ Üçgen ☒ Dörtgen (3) ☐ Çokgen ☐ Dairesel ☐ U (At nah) biçimli	KAT ADEDİ	☐ Tek katlı ☒ 2 katlı ☐ 3 katlı ☐ 4 katlı	BAŞKULE	☐ Var ☒ Yok	MERDİVEN	Seyirdim yoluna çıkan: Basamak genişliği: 33 Rıht yüksekliği: 0.28 Merdiven genişliği: 1.40m
BIÇIMI	☐ Üçgen ☒ Dörtgen (3) ☐ Çokgen ☐ Dairesel ☐ U (At nah) biçimli	KAT ADEDİ	☐ Tek katlı ☒ 2 katlı ☐ 3 katlı ☐ 4 katlı	BAŞKULE	☐ Var ☒ Yok	MERDİVEN	Seyirdim yoluna çıkan: Basamak genişliği: 33 Rıht yüksekliği: 0.28 Merdiven genişliği: 1.40m		
BOYUTLAR	<p>Maks. burç yüksekliği: 12.23m.(B) Min. burç yüksekliği: - Beden duvarından min. taşma: - Beden duvarından Maks. taşma: -</p>	DİĞER	<p>Döşeme kaplaması: taş Üst örtü ve geçiş elemanları: taş tonoz</p>						
<p>YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kale, moloz taşlar ve kireç esaslı harçla yapılmıştır. Zemine yakın bölgelerde, köşe birleşim hizalarında, kemer taşlarında ve pencere lento ile sövelerinde düzgün kesimli, daha büyük taşlar kullanılmıştır. Restorasyon sırasında kullanılan taşlar düzgün kesme taşlardır, ayırt edilebilmektedir. Burç pencere-mazgallarının dış yüzünde lokmalı demir parmaklıklar kullanılmıştır. Ahşap, kapı kanatlarında görülür.</p>									

ADI: MARMARİS KALESİ

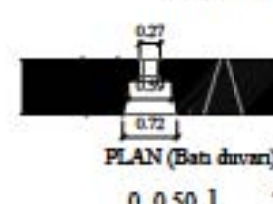
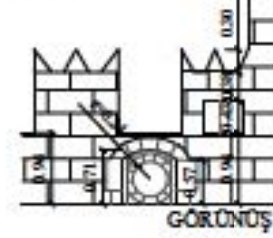
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

MAZGALLAR

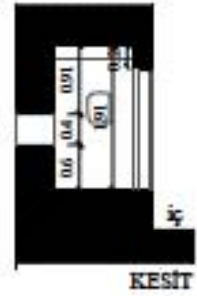
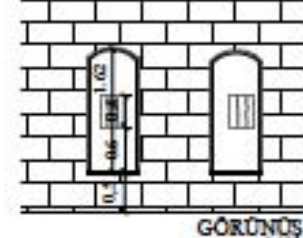
TIP 1

TIP 2

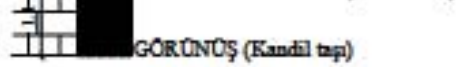
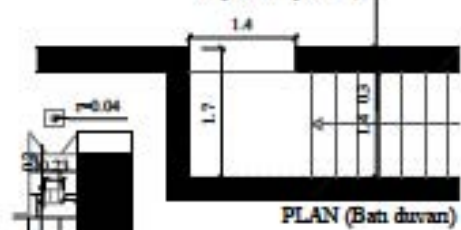
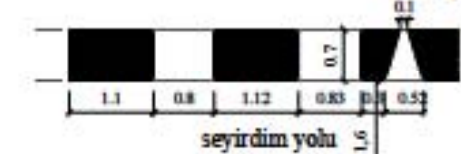
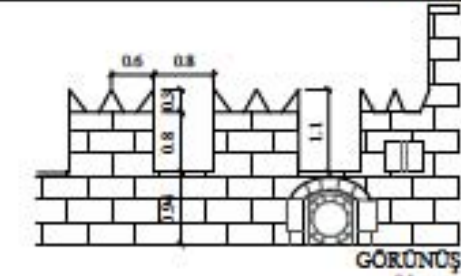
TIP 3

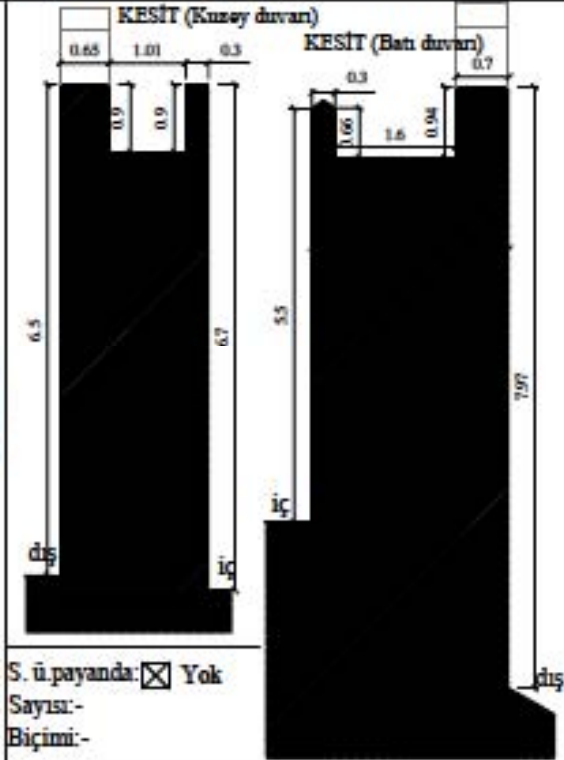
0 0.50 1 2

3m

DENDANLAR

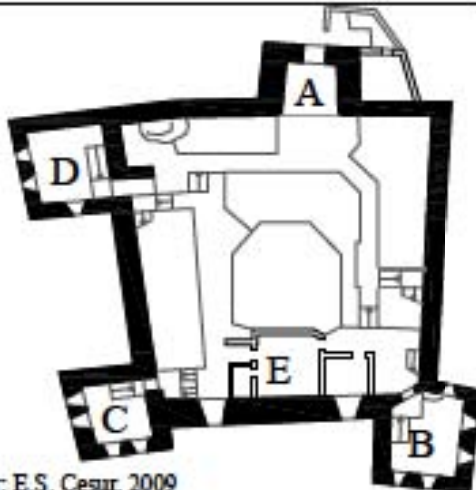
SURLAR

S. ü.payanda: Yok

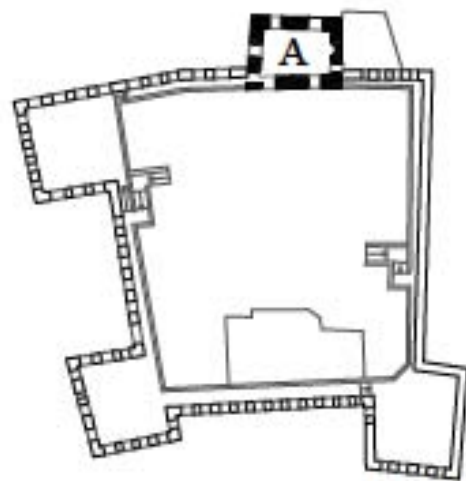
Sayısı:-

Biçimi:-

KAT PLANLARI

Bodrum kat planı

Teras kat planı

Çizimler: E.S. Cesur, 2009
Marmaris Kalesi Arkeoloji Müzesi
broşüründen yararlanarak

ADI: MARMARİS KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.460 Kalenin güneybatıdan, kıyıdan görünememeziği, 2009 (E.S.C.)

- Marmaris Kalesi turistik bir merkezde bulunması dolayısıyla turizmin tarihi çevreye yarattığı baskıyı yaşamaktadır. Deniz kıyısındaki konumu değişmiş, önüne yapılan turistik tesislerin gerisinde kalmış, dışarıdan zor algılanır hale gelmiştir (Resim 4.460).
- Şehir merkezinde olması ve işlevlendirilmesi kaleyi sağlam ve bakımlı tutmamıştır.

Resim 4.461 B burcu bodrum katında derz uygulaması, 2009 (E.S.C.)

- Avlunun peyzajında kullanılan bitkiler ve düzenleme, avluyu algılamayı engellemektedir.
- Kale restorasyon geçirmiştir, bakımlıdır. Ancak yapılan uygulamalarda çimento esash harçlarla da çokça müdahale yapıldığı görülmüştür. İç ve dış duvarlarda, zeminde bu uygulamaların örnekleri vardır (Resim 4.461).

Resim 4.462 Giriş kapısı doğusundaki mazgalda tesisat bağlantıları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.463 B burcu doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

- Müze için gerekli olan tesisatın montajı tarihi yapılara uygun nitelikte değildir (Resim 4.462). Özellikle yüzeyde yapılacak bu tarz uygulamalar yapının önemine uygun kalitede ve biçimde olmalıdır.
- Güneydoğu köşesindeki B burcunda malzeme sorunları görülmüştür. Derz çözülmesi, bitkisel organizma etkisi, rutubet gibi sorunlar tespit edilmiştir (Resim 4.463).
- Burçlardan suyu uzaklaştıran çötenlerin uygun detay ve malzemede olmadığı görülmüştür.

ADI: MARMARİS KALESİ

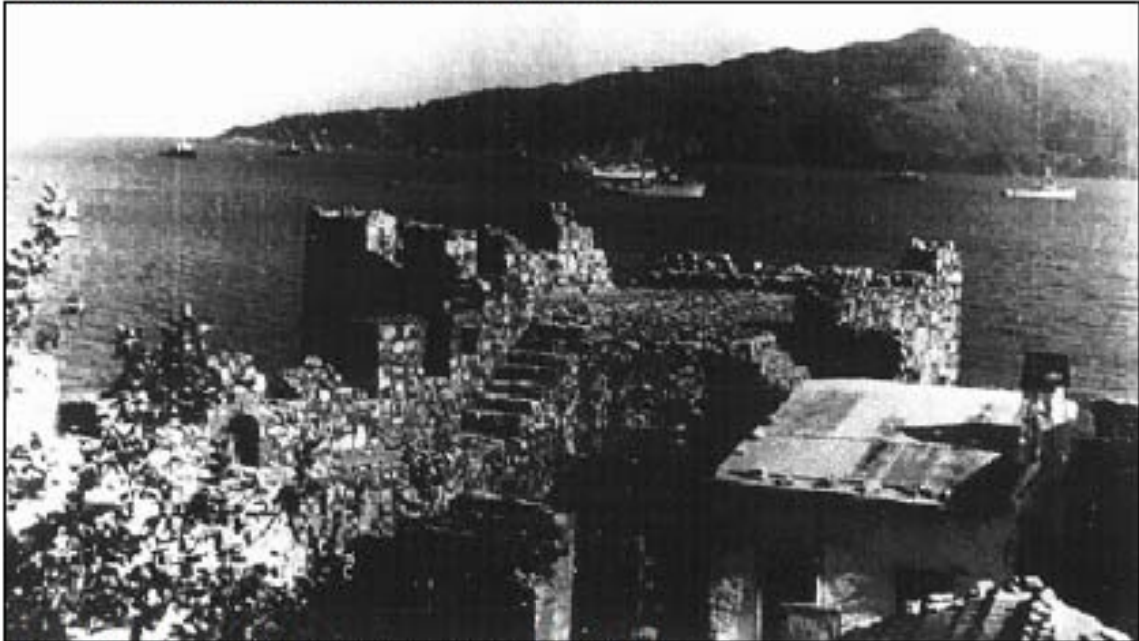
EK 1

Şekil 4.34 -19. yüzyılda kalenin görünümü (Texier, 2002: 225-243, Sakaoğlu, 1996:85)

Resim 4.464 Kalenin 1940'lı yıllardaki görünümü (Tarih, 2008: 1)

Resim 4.465 1970'li yıllarda B burcunun görünümü (Tarih, 2008: 1)

Şimdi müze olarak kullanılan kale içinde eskiden küçük bir yerleşimin olduğu (dizdar, imam, müezzin ve kayyım hanesi ile buğday ambarları (Evliya Çelebi, 2005: 119), hatta 1970-80'li yıllara kadar 18 komutanın olduğu bilinmektedir.

ADI: MARMARİS KALESİ

EK 2

Resim 4.466 Avlunun güneyi, arkada B,C burçları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.467 Güneybatıdan avlunun görünüşü, 2009 (E.S.C.)

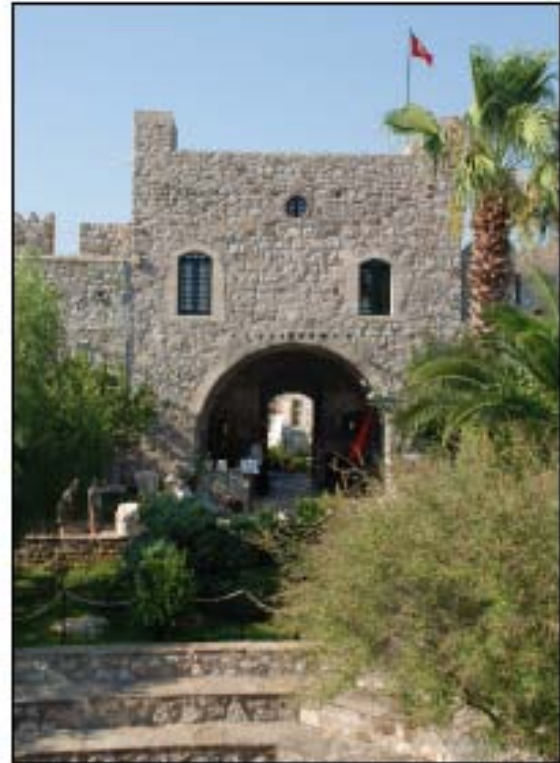
Resim 4.468 Giriş ve kuzey duvarın görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.469 Kuzeydoğudan avlunun, kalenin genel görünümünü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.470 K1, ana kapının dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.471- K1, ana kapının iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kalenin giriş kapısı kuzey duvarı üzerinde, doğu köşesine yakın konumlandırılmıştır. Girişe taş basamaklarla ulaşılır (Resim 4.470, 4.471). Kaplamaları özgün değildir. K.E. Uykucu 1970'lerde kapının kitabesinin olmadığını belirtir (Uykucu, 1970: 32). Bugün kapı üzerinde 4 bölümden oluşan bir kitabe vardır (Resim 4.472). Kapının ahşap kanatları ve montaj sistemi özgün değildir. Basık kemerli kapısının iki yanında mazgalları bulunur. Geniş, tonozlu bir geçidi vardır ve geçidin üst katı kale idarecilerinin odası olarak kullanılmıştır.

ADI: MARMARİS KALESİ

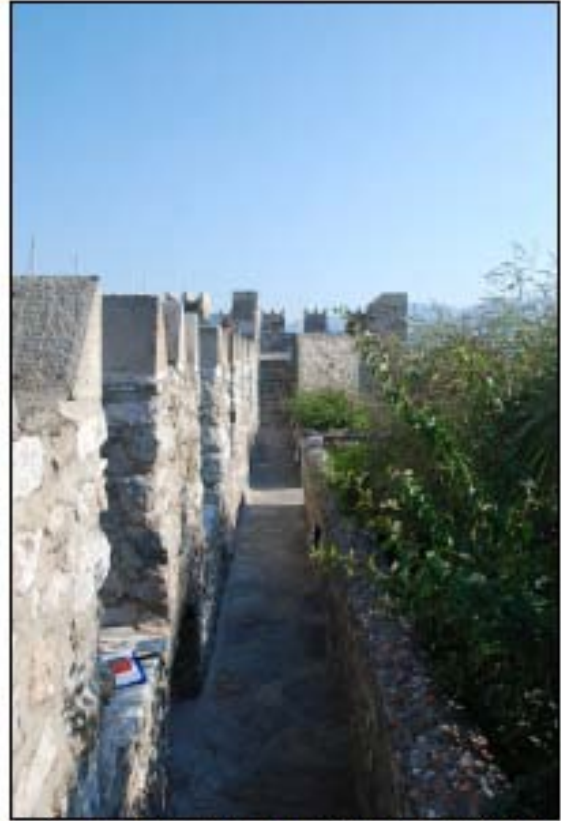
EK 3

Resim 4.472 Ana kapı üzerindeki kitabe, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.473 Doğu duvarı dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.474 Doğu duvarı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: MARMARİS KALESİ

EK 4

Resim 4.475 Doğu duvarı üzerindeki nöbetçi odaları, 2009 (E.S.C.)

Moloz taş beden duvarları doğuda 1.85m., kuzeyde 2.00m., güneyde ve batıda 2.60m. kalınlıktadır (Resim 4.473, 4.474). Duvarlar seyirdim yolları ile beraber düz bir hat izlemekte ve merdivenlerle burç teraslarına bağlanmaktadır (Resim 4.477). Avluya bakan yüzlerinde 0.30m. genişliğinde, 0.75m. yüksekliğinde parapet yer almaktadır. Doğu ve batı duvarlarına yaslanan iki sahanlıklı merdivenler, avlu ile seyirdim yolunu birbirine bağlar (Resim 4.476). Yolların buluştuğu giriş kapısı üstünde seyirdim yolları iki ayrı seviyededir. Doğudaki beden duvarının kuzey ve güney uçlarında ikişer adet mazgallı nöbetçi odası bulunmaktadır (Resim 4.475). Beden duvarları arasındaki mazgallar seyirdim yolu üzerinde toplanmıştır. Alt kotlardaki mazgallar burçların içinde yer almaktadır.

Resim 4.476 Batı duvarında merdivenin konumu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.477 Batı duvarında seyirdim yolu, 2009 (E.S.C.)

ADI: MARMARİS KALESİ

EK 5

Resim 4.478 B burcu kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.479 C burcu güneydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Burçlar iki katlıdır. Arazi eğiminden yararlanılarak bodrum kat yapılmıştır. Pencere biçimli, ortalama 0.50x0.55m. dikdörtgen mazgal açıklıkları mevcuttur (Resim 4.478). Duvarların belli yerlerinde 0.25x0.40m. boyutlarında hava bacaları görülür. Burçlar daha çok yaşam alanı olarak kullanılmış gibi görünmektedir. B burcu yaklaşık 9x11m. iç alana sahiptir. Güneyde dış yüksekliği 12.23m'dir. C ve D burçları da hemen hemen aynı özelliktedir (Resim 4.479, 4.480). Boyutları eşit değildir. C burcu teras kotunda içe doğru eğimli duvarla daralır (Resim 4.479). Dendanlar burç teraslarının çevre çevre dolandır (Katalog 15-C, Plan).

Resim 4.480 D burcu güney görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.481 K1 birinci katındaki A mekanı doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: MARMARİS KALESİ

EK 6

Resim 4.482 Batı duvarında dendan mazgahı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.483 Giriş kapısı mazgahı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.484 Batı duvarında top mazgahı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.485 B burcu üst katında doğu mazgahı, 2009 (E.S.C.)

Dendanların restorasyon sırasında tamamlandığı anlaşılmaktadır. Bodrum Kalesi'ne benzer biçimde, üçgen taşlarla harpuşa yapılmıştır (Resim 4.486). Onarım öncesi fotoğraflarında bu biçim net olarak görülenmemiştir ancak Charles Texier'in Marmaris gravüründe dendanların düz bitirildiği görülmüştür (Şekil 4.34) (Texier, 2002: 225-243). Doğudaki dendanlardan birinde bayrak ya da kandil oturtulan bir taş görülmüştür (Resim 4.487).

Günümüzde kale içinde idare hizmet binası (wc, depo), E dışında yapı bulunmamaktadır. Bu bina güney duvarına bitişik konumlandırılmıştır. Önünde bir dinlenme-toplanma alanı olarak düzenlenmiş setler vardır. Eğimden dolayı hizmet binası bu setlerin altında-arkasında kalmıştır (Resim 4.488). Kalenin yaz kış su depolayan bir sarnıcı ve bir çeşmesi olduğu bilinmektedir.

ADI: MARMARİS KALESİ

EK 7

Resim 4.486 Güney duvarı dendanları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.487 B burcu terasında görülen bayrak ya da kandil? taşı, 2009 (E.S.C.)

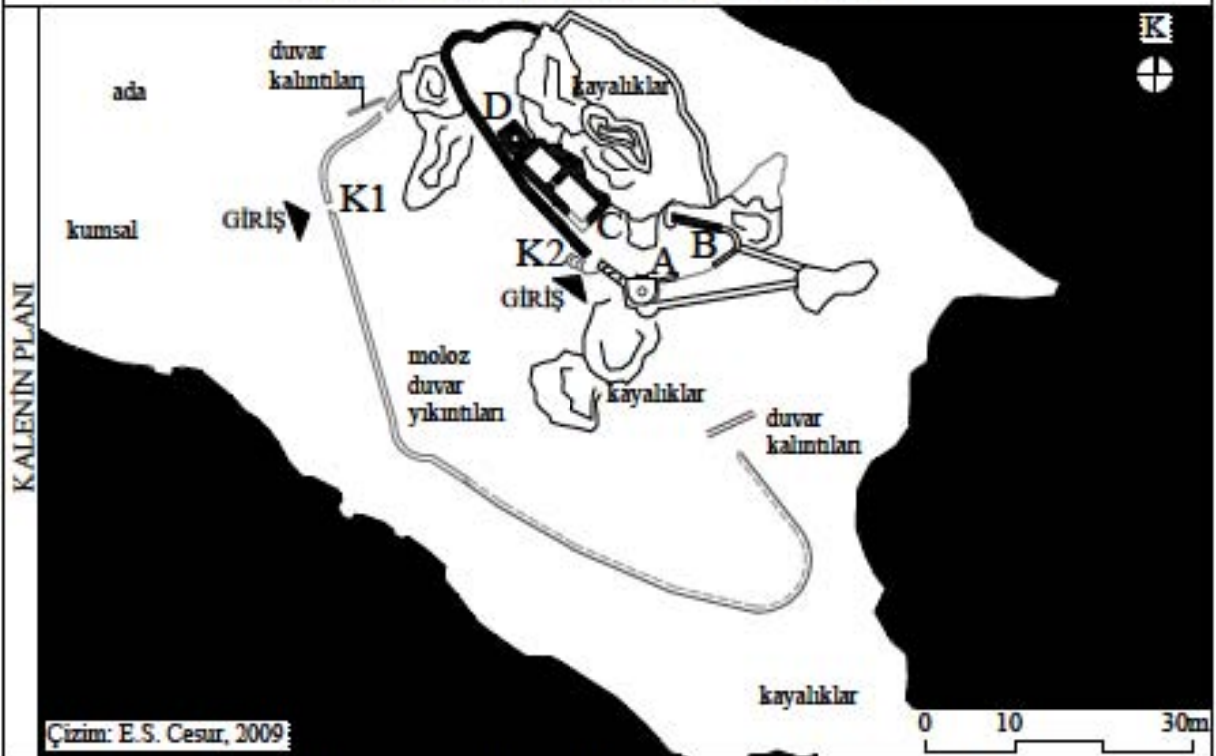
Resim 4.488 Güney duvarına bitişik yapılan idare binası ve önündeki setler, 2009 (E.S.C.)

ADI: ORHANIYE KALESİ	
YERİ: İl: Muğla İlçe: Marmaris, Hisarönü Mah.: Orhaniye Köyü Ada:- Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Ortaçağ (12-14.yy) YAPTIRAN: Bilinmiyor (Rodos Şövalyeleri ile ilişkilendirilir) MİMARİ: Bilinmiyor KITABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ...m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☒ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☐ İçkale, Akropol ☒ Askeri üs, Garnizon ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☒ Korsan kalesi ☐ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç ☐ Hamam ☒ Cami-kilise ☐ Zindan ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☒ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Yerleşim ☐ Türbe ☐ Diğer ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hacı yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR Bilinmiyor	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Hakkında çok fazla bilgiye ulaşamadığım Orhaniye Kalesi Bybassos antik kenti ile ilgili çalışmalar kapsamında ilk defa 2008 yılında dikkate alınmıştır. Hakkındaki arkeolojik ve tarihi bilgiler şimdilik bir Ortaçağ kalesi olmasından öteye gitmemektedir. Yapılacak kazı ya da araştırmalar kalenin geçmişi ve özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.	

ADI: ORHANIYE KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ: M.Ö. 3000 Karia bölgesi M.Ö. 4. yüzyıl Rodos Peraia'sı M.Ö. 546 Pers egemenliği M.Ö. 334 Hellenistik dönem M.Ö. 323 Bergama Krallığı	M.Ö.133 Roma İmparatorluğu egemenliği M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde M.S. 7. yüzyıl Arap akınları M.S. 1290 Menteşeoğulları egemenliği M.S. 1451 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Rodos Peraiası olduğu dönemlerde askeri ve ticari önem kazanmıştır. Bölge yoğun şarap üretim ve ihracat alanıdır. Bybassos antik şehrine yakın bir koydadır. Deniz ulaşım yolları üzerindeki oldukça korunaklı bir koydadır.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: -	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Deniz yolu ulaşım güzergahında dolaylı olarak yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Karia Bölgesi / Bybassos / 2005, 2007, 2008 yıllarında Almanya Würzburg Üniversitesi ile Ege Üniversitesi ortaklığıyla, Doç. Dr. Winfried Held ve Prof. Dr. Ersin Doğer denetiminde bölgede yüzey araştırmaları yapılmıştır.	
RESİM :	
	
Resim 4.490 Orhaniye Kalesi batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA: Held, W., Şenol, G.C., Şenol, A.K. (2006), 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1. cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 29 Mayıs-3 Haziran 2006 Çanakkale, Ankara, s. 37-41. Held, W., Şenol, G.C., Şenol, A.K. (2008), "2007 Yılı Bybassos Araştırmaları", 26. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 3. cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 26-30 Mayıs 2008, Ankara, 211-227. Bean, G., (2000), Eskiçağda Menderes'in Ötesi, Arion Yayınevi, İstanbul, s. 169-170. Uykucu, K.E., (1968), İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı), As Matbaası, İstanbul, s.220-221. Texier, C., (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, s. 225-243. www.poliskultur.de	

ADI: ORHANIYE KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Küçük bir adanın kayalık güneydoğu ucunda konumlandırılan kalenin belirgin geometrik biçimi yoktur. Topoğrafyaya göre şekillendirilmiştir. Kuzeybatı-güneydoğu aksında gelişmiştir. Bu aksın maksimum boyutu 73m'dir. Doğu batı aksında ise maksimum mesafe 49m'dir. Yaklaşık 2300 metrekarelik bir alanı çevrelemektedir.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

ANA KAPILAR	SAYISI: 2 (Ana kapı batıda, içkaleye bağlayan 2.ci kapı güneybatıda)		
	TİPİ	BIÇIMI	ANA KAPI KANADI
	☐ Tek geçitli ☐ Avlulu ☐ Tek geçitli, asma köprülü ☐ Bir burç içinde ☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü ☐ İki tarafı burçla korunmuş ☐ Tek tarafı burçla korunmuş ☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan	☐ Kemerli ☐ Düz atıklı ☐ Taç kapılı ☒ Bilinmiyor	☐ Ahşap ☐ Metal ☐ Metal+ahşap ☐ Ahşap+deri ☒ Mevcut değil

BURÇLAR	SAYISI: -		
	BIÇIMI	KAT ADEDİ	BAŞKULE
	☐ Üçgen ☐ Dörtgen ☐ Çokgen ☐ Dairesel ☐ U (At nalı) biçimli	☐ Tek katlı ☐ 2 katlı ☐ 3 katlı ☐ 4 katlı	☐ Var ☒ Yok
BOYUTLAR	Maks. burç yüksekliği: - Min. burç yüksekliği: - Beden duvarından min. taşma: - Beden duvarından Maks. taşma: -		MERDİVEN
			Seyirdim yohna çıkan: Basamak genişliği: Riht yüksekliği: Merdiven genişliği: 0.50-0.60m
			DİĞER
			Döşeme kaplaması: - Üst örtü ve geçiş elemanları: -

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kalenin duvarları küçük boyutlu moloz taşlarla örülmüştür. Kireç esaslı harç kullanılmıştır. Sarnıçların içinde kumru renkli sıva görülmüştür. Zirvedeki duvarlarda derzler tuğlalar ile sağlamlaştırılmıştır. Yapı malzemesi olarak bulunduğu kayalıklardaki taşlar kullanılmıştır. Taş ve tuğla haricinde bir yapı malzemesi görülmemiştir.

ADI: ORHANİYE KALESİ

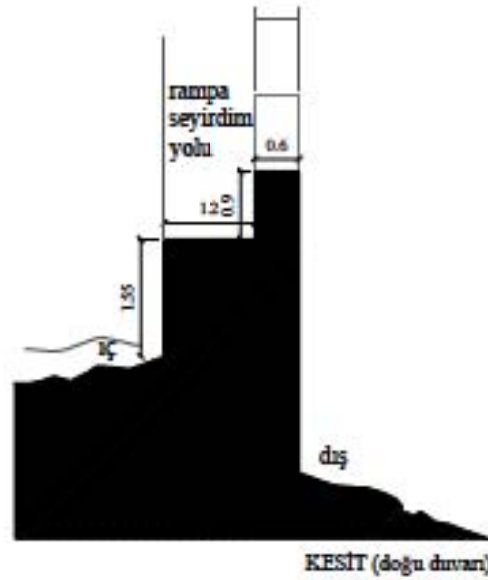
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

MAZGALLAR

DENDANLAR

Dendaları görünümde ulanmamıştır.

SURLAR

Çizimler: E.Selcen Cesur, 2009

0 0.50 1 2 3m

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı:-

Biçimi:-

ADI: ORHANIYE KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.491 Batı görünüşü ve giriş açıklığı, 2009 (E.S.C.)

- Terkedilmişlik, işlevsizlik yapıyı doğal şartlara açık olduğundan, olumsuz etkilemiştir.
- Bir ada üzerinde yer alması ulaşılabilirliğini zorlaştırmıştır.
- Özellikle yat turizminin ağırlıklı olduğu bölgede, yöre halkının yapıya çok fazla ilgi göstermediği, kumsala kadar gidip kaleyi gezmediği belirlenmiştir. Bunda kaledeki terkedilmişlik görüntüsü de muhakkak etkili olmuştur (Resim 4.491).

Resim 4.492 Batı iç duvarı ve avludaki taş yığınları ile bitki örtüsü, 2009 (E.S.C.)

- Zaman içinde yıkılan ya da dağılan moloz taş duvarlar avlu içini kaplamıştır (Resim 4.492). Yoğun bitki örtüsünün de kapatıcı etkisi kale içini sarmıştır. Bu durum özellikle zeminde algıyı ve güvenli yürümeyi zorlaştırmaktadır.

Resim 4.493 Kale güney dış surunda malzeme hasarları, 2009 (E.S.C.)

- Duvarlar yıkık ve doğal hava şartlarına açık olduğundan malzeme hasarları oluşmuştur. Bitkilenme, derz çözülmesi, yüzey kayıpları tespit edilmiştir (Resim 4.493).

ADI: ORHANIYE KALESİ

EK 1

Resim 4.494 Orhaniye Kalesi kuzeybatı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.495 Güneybatı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Ada, karadan güneyde 520, batıda 95m. uzaklıktadır (Resim 4.494). Kale deniz seviyesinden yaklaşık 20m. yüksektedir ve adanın daha yüksek kayalıkları olan güney kesimindedir (Resim 4.495, 4.496).

ADI: ORHANIYE KALESİ

EK 2

Resim 4.496 Ada ve kalenin güneydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.497 K1, ana kapının dış görünüşü, 2009 (E.S.C.) Resim 4.498 K2, iç kapının içten görünüşü, 2009(E.S.C.)

Kalenin ana kapısı batıda, kumsala açılan yöndedir (Katalog 16-C) (Resim 4.497). Mimari özellikleri kaybolmuştur (Resim 4.498). Açıklığın iki yanındaki duvar kalınlığı 0.60m.dir (Resim 4.499). İkinci kapı (K2) da özelliklerini yitirmiş ancak açıklığı bozulmamıştır. Duvar kalınlığı 1.60m., kapının genişliği 1.50m.dir. Şimdi bozulmuş olan ikinci kapı önündeki basamaklar iki kotu birbirine bağlamaktadır (Resim 4.500).

Resim 4.499 K1, iç görünüşü, 2009 (E.S.C.) Resim 4.500 - K2, bozulan merdivenler, 2009 (E.S.C.)

ADI: ORHANİYE KALESİ

EK 3

Resim 4.501 Batıdan kuzey doğru yükselen duvarlar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.502 Doğu duvarları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.503 Kuzey duvarı dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.504 Kuzey duvarında seyirdim yolu merdiveni kalıntısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.505 Batı duvarında seyirdim yolu merdiveni kalıntısı, 2009 (E.S.C.)

Kalenin batı yönündeki duvarları 0.60m. kalınlıktadır. Yüksekliği yaklaşık 4m dir. Arazi eğimine göre kademeler yaparak yükselir ve iç kale surlarına bağlanır (Resim 4.501). Güneydeki duvarlar büyük oranda yok olmuş ya da bitki örtüsü altında kalmıştır. İç kale duvarları 1.60m. genişliğindedir. Doğu yönünde arazi ile biçimlenir (Resim 4.502, 4.506). Kayahklının yükseldiği kısımlarda da yine kademeler yaparak yükselir (Resim 4.503, 4.507). Kayalar da temel olmanın yanı sıra duvar içinde bir yapı taşı olarak kullanılmış, böylelikle arazinin sağladığı avantajlardan yararlanılmıştır.

Seyirdim yollarına ulaşımı sağlayan merdivenler kuzey ve batı duvarlarında tespit edilmiştir. Genişliği 0.50-0.60m 'dir. Basamaklar bozulduğundan sayısı ve diğer özellikleri tespit edilememiştir (Resim 4.504, 4.505).

Resim 4.506 Doğuda kayalar üzerinde kademeli yükselen duvarlar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.507 Kuzeyde, kademeli olarak yükselen duvarlar, 2009 (E.S.C.)

ADI: ORHANIYE KALESİ

EK 4

Resim 4.508 Güneybatı sarmıcının (A) doğudan görünüşü, 2009 (E.S.C.) Resim 4.509 Kuzeybatı sarmacı (D), 2009 (E.S.C.)

Kalede iki sarnıç, bir şapel ve iki mekandan oluşan bir yaşam alanı mevcuttur. Tespit edilebilen bu yapıların çoğu batıdadır. İç kaledeki sarnıçlardan güneybatıdaki, at nalı biçimli bir kontur gösterir (A). Üç basamaklı bir temel üzerine inşa edilmiştir (Resim 4.508). Mevcut üst açıklığı 1.32m'dir. İç genişliği daha fazladır. Taşlarla dolmuştur. Bu şekilde derinliği 3.22m'dir. Çevre duvarının kalınlığı 1.15m'dir. Avlu tarafındaki 0.85m. genişliğindeki bir duvara yaslanır. Batıdaki sarnıç (D) ise yaşam odalarının hemen yanındadır (Resim 4.509). İçi sıvalıdır. Mevcut derinliği 1.72m'dir. Sarnıca bitişik yapılan, küçük olanı 4x5.10m., büyük olanı da yaklaşık 4x6m. ölçüsündeki iki oda arasında bir kapı vardır. Duvar kalınlığı 0.60m.'dir. Odaların kayalıklara yaslanan doğu duvarlarında nişler vardır (Resim 4.510-4.511).

Resim 4.510 Batıdaki yaşam odaları (C), 2009 (E.S.C.)

Resim 4.511 Batıdaki yaşam odaları arasındaki kapı, 2009 (E.S.C.)

İç kalenin doğu zirvesinde apsisi bir şapel kalıntısı (B) bulunmaktadır. Kuzey duvarı ve kısmen de doğu duvarı mevcuttur (Resim 4.512, 4.513).

Alt avlunun batı ucundaki duvar yıkıntıları ve molozlar arasında da bir yapı kalıntısı görülmüş, ancak moloz yoğunluğu nedeniyle tespit yapılamamıştır (Resim 4.514).

Resim 4.512 Doğudaki şapelin (B) kuzey duvarı kalıntısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.513 Doğuda apsisi görülebilen şapelden geriye kalanlar, 2009 (E.S.C.)

ADI: ORHANİYE KALESİ

EK 5

Resim 4.514 Alt avlunun yıkılan batı duvarları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.515 Kuzeydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

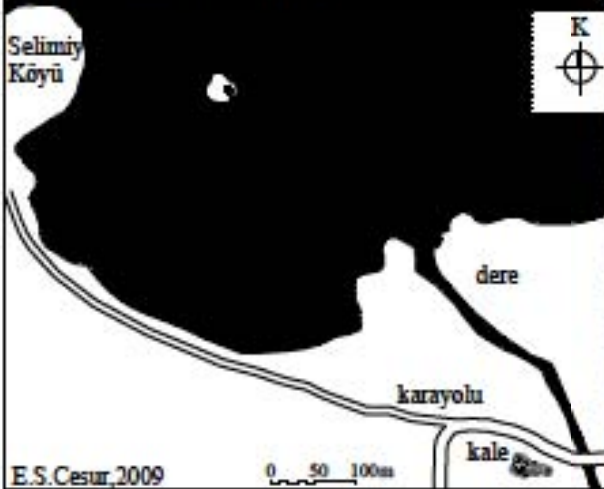
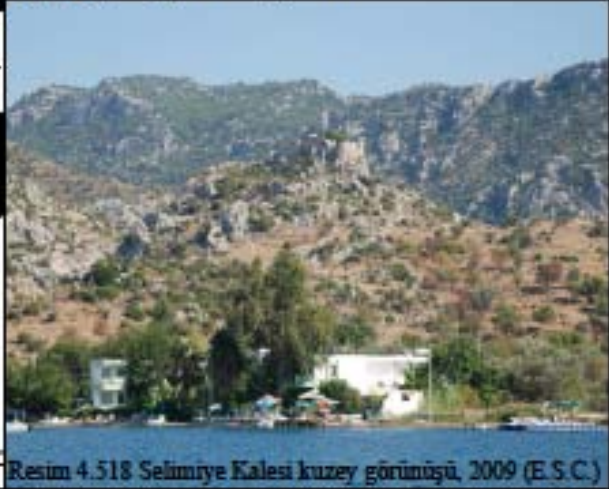

Resim 4.516 Kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.517 Güney görünüşü, 2009 (E.S.C.)

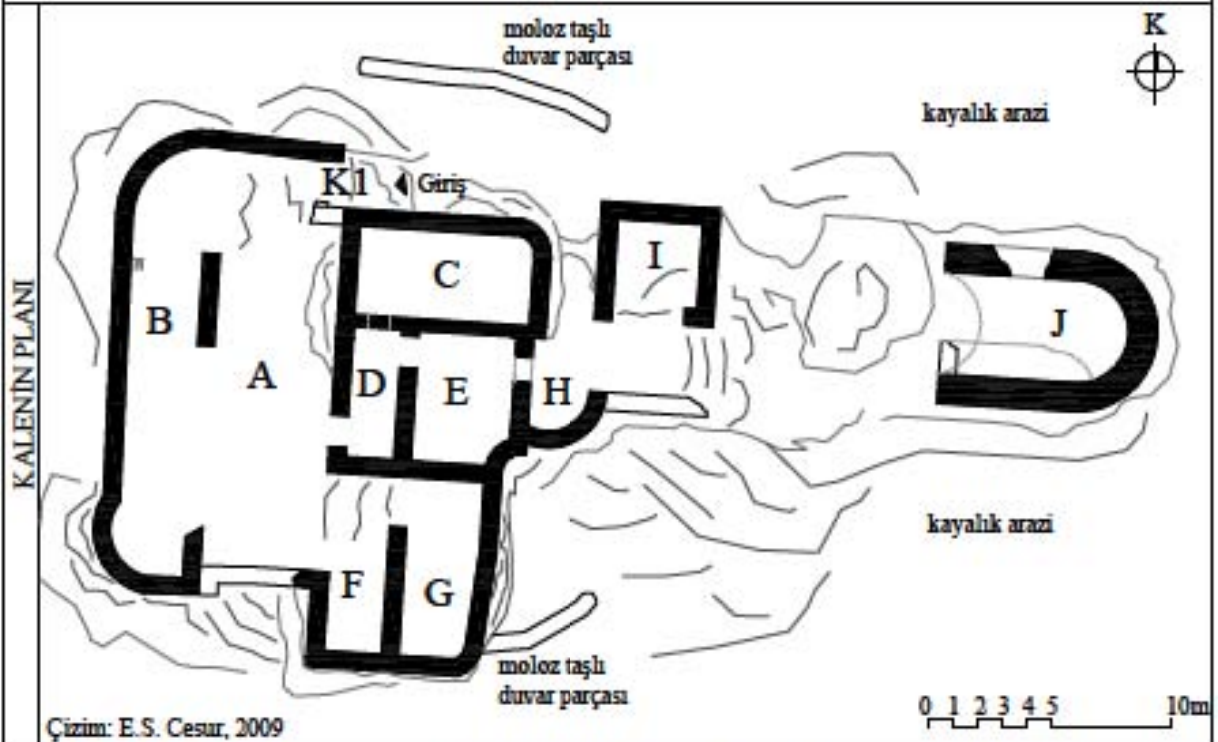
Kalenin duvarları kayaların rengi ve dokusuyla aynı özellikleri gösterdiğinden uzaktan bakıldığında onlarla bütünleşmiş görünür (Resim 4.515, 4.516, 4.517).

ADI: SELİMİYE KALESİ	
YERİ: İl: Muğla İlçe: Marmaris - Hisarönü - Selimiye Mah.: Kabuz dere mevki Ada:- Pafta: - Parsel: -	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Ortaçağ YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor
	KİTABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden yaklaşık ...m. yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☒ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☐ İçkale, Akropol ☒ Askeri üs, Garnizon ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☐ Korsan kalesi ☐ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarmış? ☒ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☐ Diğer ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hacı yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR Bilinmiyor	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Körfeze hakim yüksek bir tepe üzerinde konumlandırılmış kaleye ulaşım için belirli bir yol yoktur. Antik dönemden kalma çok sayıda blok taşın bulunduğu tarlalar içinden geçilip, tırmanılarak kaleye varılmaktadır. Kale ile ilgili çok fazla bilgiye ulaşılamamıştır. Yakın zamanlarda Selimiye köyü açıklarında bir gemi batığı için Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi tarafından bölgede bir kurtarma çalışması yapılmıştır. Kale ile ada üzerindeki burç birbirini desteklemektedir.	

ADI: SELİMİYE KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ: M.Ö. 3000 Karia bölgesi M.Ö. 4. yüzyıl Rodos Peraia'sı M.Ö. 546 Pers egemenliği M.Ö. 334 Hellenistik dönem M.Ö. 323 Bergama Krallığı	M.Ö.133 Roma İmparatorluğu egemenliği M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde M.S. 7. yüzyıl Arap akınları M.S. 1290 Menteşeoğulları egemenliği M.S. 1451 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Deniz yolu ulaşımında demir atmaya elverişli konumu nedeniyle bir ikmal noktası ve durak olması muhtemeldir. Etrafındaki kalıntılar antik dönemde çok yakınında bir yerleşimin olduğunu göstermektedir. W. Held bölgede Rodos hakimiyetinden sonra iki önemli değişiklik olduğunu söyler: 1.si güvenlik amacıyla yapılan askeri limanlar, 2. si de şarap üretim ve ihracatıdır. Kale limanı kontrol eden bir askeri karakol işlevi görüyor olmalıdır.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: -	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Deniz yolu ulaşım güzergahında dolaylı olarak yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Hydass / -	
RESİM :	
	
Resim 4.519 Selimiye Koyu, ada ile kalemin konum ilişkisi, 2009 (E.S.C.) Kaleden koya bakış	
KAYNAKÇA: Akşit, İ., (1990), Mavi Yolculuk Akdeniz Kıyı Uygarlıkları, Türkiye'nin Tarih Hazineleri, Sandoz Kültür Yayınları, İstanbul, 88-104. Bean, G.E., (2000), Eskiçağda Menderes'in Ötesi, Arion Yayınevi, İstanbul, 159-171. Uykucu, K.E., (1983), İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı), Gümüş Basımevi, İstanbul, s.222.	

ADI: SELİMİYE KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇİMİ - BOYUTLARI: Kale bir tepenin kayalık zeminine oturtulmuştur. Topoğrafyaya göre biçimlendirilmiş, dörtgen mekanların birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Deniz seviyesinden yaklaşık 30 metre yüksektedir. İki parçalı görünen yapının batısındaki ana yapı yaklaşık 18x21.5m. boyutlarındadır.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

SAYISI: 1?

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇİMİ	ANA KAPI KANADI
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Avlulu		
		☐ Bir burç içinde	☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☐ Düz atıklı	☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☐ Metal+ahşap
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan	☒ Bilinmiyor	☐ Ahşap+deri
					☒ Mevcut değil

SAYISI: 1

BURÇLAR	BIÇİMİ	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yohuna çıkan: -
		☒ Dörtgen(1)		☐ 2 katlı		☒ Yok		Basamak genişliği: -
		☐ Çokgen	☐ 3 katlı				Riht yüksekliği: -	
		☐ Dairesel	☐ 4 katlı				Merdiven genişliği: -	
		☐ U (At nah) biçimli						
BOYUTLAR		Maks. burç yüksekliği: yk.5.00 m. (1burcu)			DİĞER			Döşeme kaplaması: -
		Min. burç yüksekliği: -						Üst örtü ve geçiş elemanları: Taş tonoz (J)
		Beden duvarından min taşma: -						
		Beden duvarından Maks. taşma: -						

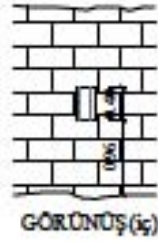
YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Moloz taş örgülü duvarlarda kireç esaslı harç kullanılmıştır. Serbest derzleme yapılmış duvarlarda tuğla ile onarımlar yapılmış, derzler tuğlalar ile sağlamlaştırılmıştır. Zaman içinde yapılan bir onarımda taş yüzeylerini kapatan derzleme yapılmıştır. Ayrıca bu onarımlarda yapılan eklerle geliştirildiği anlaşılmaktadır. Taş ve tuğla dışında malzemeye rastlanmamıştır. Ancak duvarlarda ahşap hatlı-kiriş delikleri mevcuttur.

ADI: SELİMİYE KALESİ

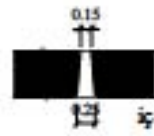
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

MAZGALLAR

TIP 1

GÖRÜNÜŞ (iç)

PLAN
(F)

TIP 2

GÖRÜNÜŞ (iç)

PLAN
(J nokta)

0 0.50 1 2 3m

DENDANLAR

Dendaneleri görünümüne ulaşılmamıştır.

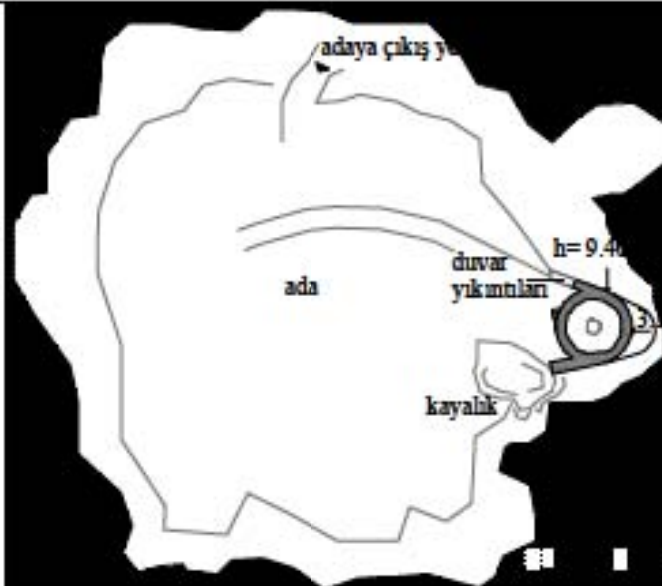
SURLAR

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: -

Biçimi: -

ADADAKİ BURÇ

0 1 5 10m

E.Selcen Cesur, 2009

ADI: SELİMİYE KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.520 Güney görünüşü, 2009 (E.S.C.)

- Terkedilmişlik ve işlevsizlik Selimiye Kalesi'ni harap hale dönüştürmüştür. Ulaşım zorluğu turistik bölgedeki kaleyi etkilemiştir (Resim 4.520).

Resim 4.521 Batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

- Üst örtüsü mevcut olmadığından yapı doğal şartlara tamamen açık hale gelmiştir. Ciddi yapısal sorunlar vardır (Resim 4.521).

Resim 4.522 Kuzeybatı duvarının iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

- Malzeme hasarları uzun zamandır bakım görmediği anlaşılan kalede çokça görülmektedir. Yüzey kaybı, derz çözülmesi, bitkilenme gibi sorunlar vardır (Resim 4.522).
- Duvarlarda ve zeminde yoğun bitkilenme görülür. Mekanlarda ağaçlar büyümüştür, çalılar etrafı sarmıştır.

Resim 4.523 Adadaki burç, kuzeydoğu görünüşü, 2009

- Adadaki burç da terkedilmişlik ve bakımsızlık nedeniyle çok hasar görmüştür (Resim 4.523). Malzeme sorunları ve eksiklikleri görülür. Küçük ada üzerinde yoğun bitki örtüsü vardır.

ADI: SELİMİYE KALESİ

EK 1

Resim 4.524 Güneybatı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.525 Güney görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Bölge ilkçağ eserlerini barındırması bakımından önemlidir (Uykucu, 1968: 222). Selimiye Koyu antik dönemde "Simus Schoenus" olarak adlandırılmıştır (Bean, 2000: 168). Bulunduğu tepenin güneyindeki tarlalarda (Resim 4.524) görülen profilli büyük blok taşlar bu çevrede yerleşimin çok eskilere gittiğinin somut işaretleridir.

ADI: SELİMİYE KALESİ

EK 2

Resim 4.526 Kuzeydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Yüksek bir tepe üzerinde yer alan kalenin girişi kuzeydendir (Resim 4.526). Kurgusu itibariyle kaleden çok bir iç kaleye benzemektedir. Kayalık üzerindeki kale, birkaç mekanın bütünleştirilmesiyle oluşturulmuş, köşeleri yuvarlatılmış, dörtgen bir plan gösterir. Doğusunda yer alan tek burç ile onun yanındaki at nalı biçimli yapı bu bütünlüğün biraz dışındadır. Kaleden çok bir iç kaleye benzemektedir. Kayalık üzerindeki kale, birkaç mekanın bütünleştirilmesiyle oluşturulmuş, köşeleri yuvarlatılmış, dörtgen bir plan gösterir. Doğusunda yer alan tek burç ile onun yanındaki at nalı biçimli yapı bu bütünlüğün biraz dışındadır.

Resim 4.527 Kalenin güneydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Güneydoğu duvarı alt kotunda ikinci bir çevre duvarına işaret eden duvar kalıntıları görülmektedir (Resim 4.527).

ADI: SELİMİYE KALESİ

EK 3

Resim 4.528 K1, kuzey kapısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.529 K1'den geriye kalan söve taşı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.530 Batı duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.531 Batı duvarı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Selimiye Kalesi'nde duvarlar kayalık bir temele oturtulmuştur. Diğer kalelerde gördüğümüz şekilde bir sur sistemi burada yoktur. 0.70-0.75m. genişliğindeki duvarlarda mazgal olmayıp, düzensiz biçim ve boyutlarda yerleştirilmiş gözetleme delikleri vardır. Duvarlar kayalıkların biçimlenişine göre ovalleşip düzelmekte ya da girintiler yapmaktadır (Resim 4.530, 4.531). Düşey sirkülasyonu, seyirdim merdivenlerini gerektiren bir kurgusu yoktur ya da ahşap merdivenlerle sağlanan bir düzenlemesi olmuştur.

Tepedeki duvarlar dışında eteklere yakın noktalarda yıkık moloz taş duvarlar göze çarpar. Bu duvarların yapısı alt kotta çevreleyen surlar olabileceği sanılmaktadır (Resim 4.527). Kesin bir kamuya varabilmek için kazı yapılması gereklidir.

Üst kısımları onarım gören E mekanı duvarlarında, kalenin diğer duvarlarında da dikkat çeken detay köşelerde, üst kottarda kullanılan disk şeklindeki dairesel taşlardır (Resim 4.532, 4.533).

Resim 4.532 E mekanı güney duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.533 E mekanı doğu duvarı, 2009 (E.S.C.)

ADI: SELİMİYE KALESİ

EK 4

Resim 4.534 C mekanı kuzey duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.535 D mekanı güney duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.536 G mekanı güney duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.537 F mekanı güney duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.538 Doğu duvarları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.539 D - E arasındaki bölücü duvar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.540 I burcu, iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.541- I burcu, kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.542 - I burcu, doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: SELİMİYE KALESİ

EK 5

Kalenin tek burcu kuzey yönünde, yapıdan ayrı olarak inşa edilmiş dörtgen burçtur. Kayalık üzerine oturtulmuş, şimdi üst örtüsü ve katları yok olan, sadece 0.70m'lik dış duvarları sağlam kalan yapı tek katlıdır (Katalog 17-I). İç boyutları yaklaşık 3.5x3.5m'dir. Limana bütünüyle hakim olan bu kule daha çok bir gözleme kulesidir. Ayrıca kalenin doğuda yer alan ikinci bir girişi olabileceği ve burcun güneyinde olabileceği, bu girişin de burç tarafından korunduğu da düşünülebilir.

Duvar kalıntılarına bakılırsa burcun girişi dörtgenin güney duvarı üzerinde, doğuya yakındır. Kuzey duvarı üzerinde teras zeminini oluşturan ahşap kiriş yerleri görünmektedir. Aynı duvar üzerinde değişik boyutlarda beş adet gözlem açıklığı ile bir niş bulunur. İçi dolgularla kapanmış burcun zemini ile ilgili bilgi edinilememiştir. Üst örtüsü ise yok olmuştur (Resim 4.540, 4.541, 4.542).

Resim 4.543 G mekanı güney duvarındaki mazgal, 2009 (E.S.C.) (Katalog 17-D)

Resim 4.544 J mekanı doğu duvarındaki mazgal, 2009 (E.S.C.) (Katalog 17-D)

Resim 4.545 Batı duvarındaki duvara monte boru hattı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.546 J yapısı ve kale ile bağlantısı, 2009 (E.S.C.)

Kale içinde bölünmüş üç odadan oluşan mekanlar vardır. Batıdaki ovaya hakim odanın batı duvarında, duvara bitişik olarak aşağıya doğru inen, yer yer yıkılmış bir boru hattı, yapıda bir sarnıç olduğuna işaret etmektedir (Resim 4.545). Yıkıntılar ve bitki örtüsü nedeniyle yeri tespit edilememiştir. Ancak üzerinde bulunduğu kayalara oyulmuş olması muhtemeldir.

Savunma sistemi haricinde kalede yer alan bir başka yapı doğudaki, şapel olduğu düşünülen yaklaşık 7.70x4.20m boyutlarında, 1.20m duvar kalınlığına sahip, apsisli yapıdır (J). Günümüze bir kısmı ulaşmış taş tonozla örtüldüğü anlaşılmaktadır. Mevcut duvarının dış yüzünde derzlere yerleştirilmiş tuğlalar görülür (Resim 4.546).

ADI: SELİMİYE KALESİ

EK 6

SELİMİYE KOYUNDAKİ ADA BURCU

Resim 4.547 Burcun kuzeydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.548 Adacık ve burcun batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: SELİMİYE KALESİ

EK 7

SELİMİYE KOYUNDAKİ ADA BURCU

Burç, yapım tekniği ile Ortaçağ'a tarihlendirilebilir. Koyda bir gözetleme ve ikmal kulesi olarak kullanılmış olmalıdır. Yaklaşık 100 metrekarelik kayalık ada üzerindedir. Adaya yaklaşım kuzeybatıdan olmaktadır. Yalnız doğu kısmı ayakta kalmıştır. At nalı biçimli burcun etrafındaki duvarlardan güneydeki, kısmen günümüze ulaşmıştır. Ada üzerindeki kalıntılar çevre duvarına ait gibi görünmektedir (Resim 4.549, 4.550, 4.551).

Burcun doğu yüzünde mahmuz biçimli bir alt duvar vardır. (Resim 4.552) Yapı onun üzerine oturtulmuştur. Duvar kalınlığı 0.60m. olan burcun ortasında yaklaşık 0.80m.lik açıklıktan içi görünen sarnıç bulunur (Resim 4.553). Burcun en üst hizası deniz seviyesinden 9.40m. yüksekliktedir. Alt duvar üzerinden ise 3.16m. yüksekliği vardır.

Güney duvarı 0.70m. kalınlıktadır. Alt kısmında kapatılmış bir kapı açıklığı bulunmaktadır (Resim 4.552, 4.554). Üzerinde mazgal ya da dendan yoktur ya da yok olmuştur. Yapı bütünüyle moloz taş ve kireç esası harç ile yapılmıştır.

Resim 4.549 Güneydoğu duvarın iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.550 Burcun iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.551 Adanın batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.552 Burcun doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.553 Sarnıçın üstü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.554 Güneydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

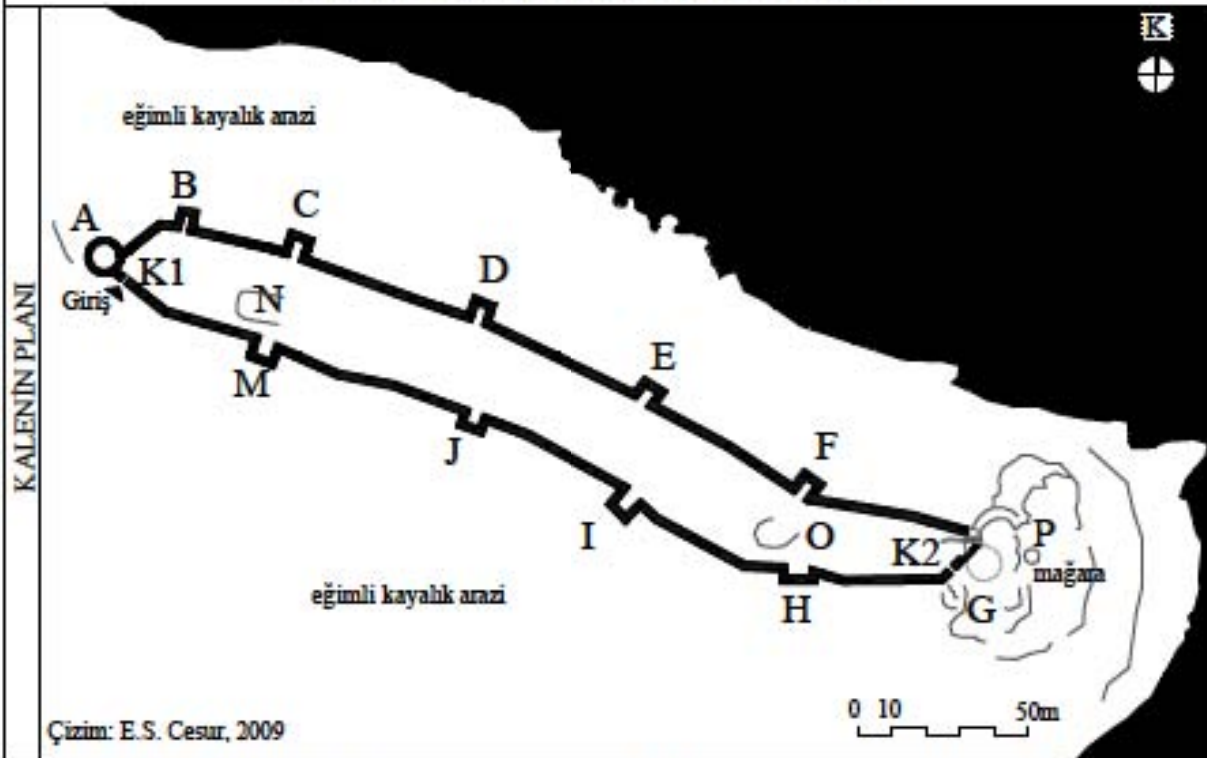
4.18 Bozukkale

ADI: BOZUKKALE	
YERİ: İl: Muğla İlçe: Marmaris - Söğüt - Taşlıca Mah.: Aziziye Ada:- Pafta:- Parsel:-	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: M.Ö. 4. yy? YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor KİTABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
E.S.Cesur, 2009 U.S.C. 200m Resim 4 555 Bozukkale, kuzydoğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☒ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden yaklaşık 15m yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Korsan kalesi ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☒ Liman kalesi ☒ Askeri üs, Garnizon ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç ☐ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☐ Diğer ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR Bilinmiyor	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var (1976) ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Uzun, doğal bir limanı koruyan kale yarım kalmış hissi uyandıran yıkık görüntüsüyle bile oldukça etkileyicidir. Kara yolu bağlantısı zayıftır. Avlu kalıntıları ve zeytin ağaçlarıyla doludur. Duvarların kalınlığı ve sağlamlığı yer yer kesintiye uğrasa da bir yürüyüş hattı oluşturur. Konumu ve mimari kalıntıları ile kıyılarımızdaki erken dönem kalelerinin çok güzel bir örneğidir. Güncel rölovesi yoktur.	

ADI: BOZUKKALE	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 3000 Karia bölgesi	M.Ö. 323 Bergama Krallığı
M.Ö. 4. yüzyıl Rodos Peraia'sı	M.Ö.133 Roma İmparatorluğu egemenliği
M.Ö. 7. yüzyıl Loryma kentinin kuruluşu	M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde
M.Ö. 546 Pers egemenliği	M.S. 7. yüzyıl Arap akınları
M.Ö. 334 Hellenistik dönem	M.S. 1290 Menteşeoğulları egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Rodos adasına yakınlığı ve elverişli limanı nedeniyle stratejik açıdan çok önem kazanmıştır. Rodos Peraiası'nın merkezidir. Bizans döneminde burada bir donanma üssü ve silah deposu oluşturulmuştur. Mısır'dan başlayarak Anadolu kıyılarını dolaşıp batıya giden ticari ve askeri deniz yolu üzerindedir. Bölgede bol miktarda bulunan mermer ticari kaynak olarak görülebilir. Kara yolları ile bağlantısı güçlü değildir. Bu nedenle daha çok bir deniz üssü olmuştur. İçinde yer aldığı Loryma antik kenti M.S. 7. yüzyıldaki Arap akınlardan sonraki dönemlerde terk edilmiştir.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: -	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Mısır'dan gelen, batıya yönelen deniz yolu ulaşım güzergahı üzerinde yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Loryma / 1995; 1998-2000 yıllarında Kültür Bakanlığı izni ile Dr. Winfried Held tarafından yüzey araştırmaları yapılmış ve kentin planı çıkarılmıştır.	
RESİM :	
	
Resim 4.556 Güneydoğudan Bozukkale'nin genel görünümü, 2009 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA:	
Bean, G.E., (2000), Eskiçağda Menderes'in Ötesi, Arion Yayınevi, İstanbul, 159-171.	
Held, W., (1996), XIV. Araştırma Sonuçları Toplantısı I, T.C. Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın no: 1877, 27-31 Mayıs 1996, Ankara, 171-181.	
Held, W., (1999), 17. Araştırma Sonuçları Toplantısı, T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, cilt: 2, 24-28 Mayıs 1999, Ankara, 295-306.	
Akşit, İ., (1990), Mavi Yolculuk Akdeniz Kıyı Uygarlıkları, Türkiye'nin Tarih Hazineleri, Sandoz Kültür Yayınları, İstanbul, 88-104.	
Freely, J., (2008), Türkiye Uygarlıklar Rehberi 3, Ege Kıyıları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 220-222.	
Beaufort, F., (2002), Karamanya, Çev: Ali Neyzi-Doğan Türker, Suna-İnan Karay, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Çeviri Dizisi 1, s.107-108.	

ADI: BOZUKKALE

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇİMİ - BOYUTLARI: Yarımadanın en üst noktasında yer alan kalenin belirgin geometrik şekli yoktur. Plan bulunduğu yarımadanın biçimlenişine paralel olarak ince, uzun geliştirilmiştir. Uzunluğu 300-320m, genişliği 27.4m dir (Bean, 2000:167).

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor SUR TİPİ: Tek sur Çift sur
Derinliği: - Genişliği: -

SAYISI: 1?

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇİMİ	☐ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde		☐ Düz atkılı		☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☐ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☒ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☒ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan			☐ Ahşap+deri	☒ Mevcut değil

SAYISI: 10

BURÇLAR	BIÇİMİ	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☐ Tek katlı	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yohuna çıkan: - Basamak genişliği: - Riht yüksekliği: - Merdiven genişliği: -
		☒ Dörtgen(9)		☐ 2 katlı		☒ Yok		
		☐ Çokgen	☐ 3 katlı					
		☒ Dairesel(1)	☐ 4 katlı					
		☐ U (At nalı) biçimli						

BOYUTLAR
Maks. burç yüksekliği: 4.50 m. (F burcu)
Min. burç yüksekliği: -
Beden duvarından min. taşma: yk.3.5m. (H burcu)
Beden duvarından Maks. taşma: yk.12.16m.(G burcu)

DİĞER
Döşeme kaplaması: -
Üst örtü ve geçiş elemanları: -

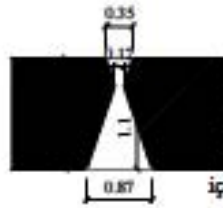
YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Duvarlar, bosajlı, ince yonu, çok büyük boyutlu blok taşların harçsız olarak Pseudo isodomos tekniğinde örülmesiyle oluşturulmuştur. Metal ya da ahşap malzemeye rastlanmaz. Sarnıçların duvarlarında yer yer sıva kalıntıları görülür.

ADI: BOZUKKALE

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

MAZGALLAR

TİP 1
GÖRÜNÜŞ (iç)

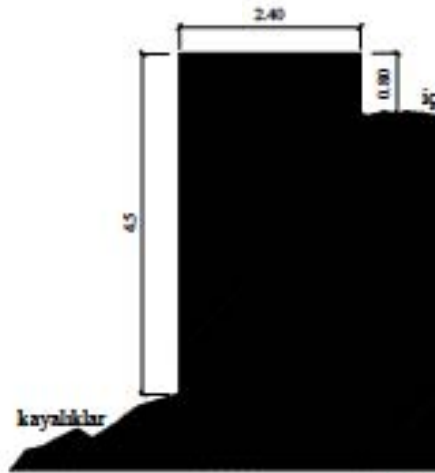
PLAN
(I burcunda)

0 0.50 1 2 3m

DENDANLAR

Dendaları görünümüze ulaşmıştir.

SURLAR

KESİT
(kuzeydoğu duvarı)

0 0.50 1 2 3m

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı:-

Biçimi:-

Çizimler: E.Selcen Cesur, 2009

ADI: BOZUKKALE

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.557 A burcundan kale içine, doğuya doğru bakış, 2009 (E.S.C.)

- Pek çok kalede olduğu gibi terk edilmişlik ve işlevsizlik Bozukkale'de de karşımıza çıkmaktadır (Resim 4.557).
- Özellikle yatları ile koya gelen turistler tarafından ziyaret edilen kalede kılavuz ya da bir sorumlu bulunmamaktadır.
- Tüm ihtiyaçların deniz yolundan sağlandığı bölgeye karadan ulaşmak çok zordur. Ulaşılabilirliğinin zorluğu belki de kaleyi ve güzel doğayı koruyan başlıca etken olmuştur.

Resim 4.558 I burcu ve üzerindeki bozulmalar, 2009 (E.S.C.)

- Hava şartlarının etkilerine açık durumdaki malzemelerde hasarlar oluşmuştur. Otsu ve odunsu bitkilenme, taş yüzeylerde katmanlaşma ve dökülme, çatlaklar, renk değişimi gözlenen bozulmalardır (Resim 4.558).

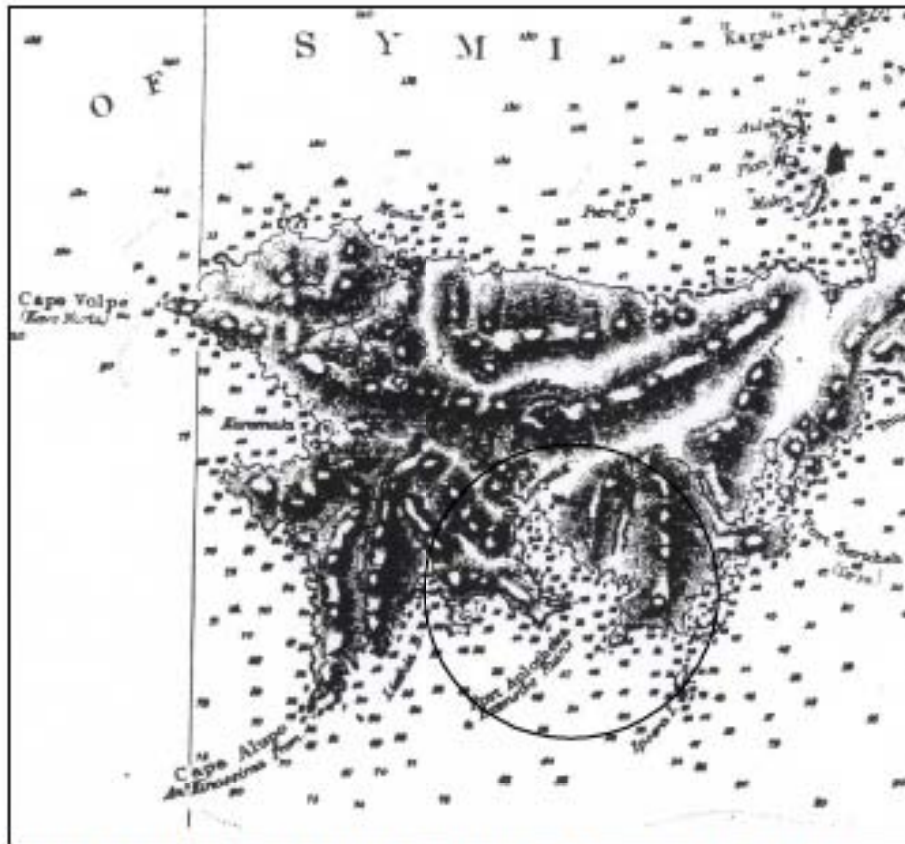

Resim 4.559 Duvarlar, kale içi ve dışında bitkilerin örttüğü yüzeyler, 2009 (E.S.C.)

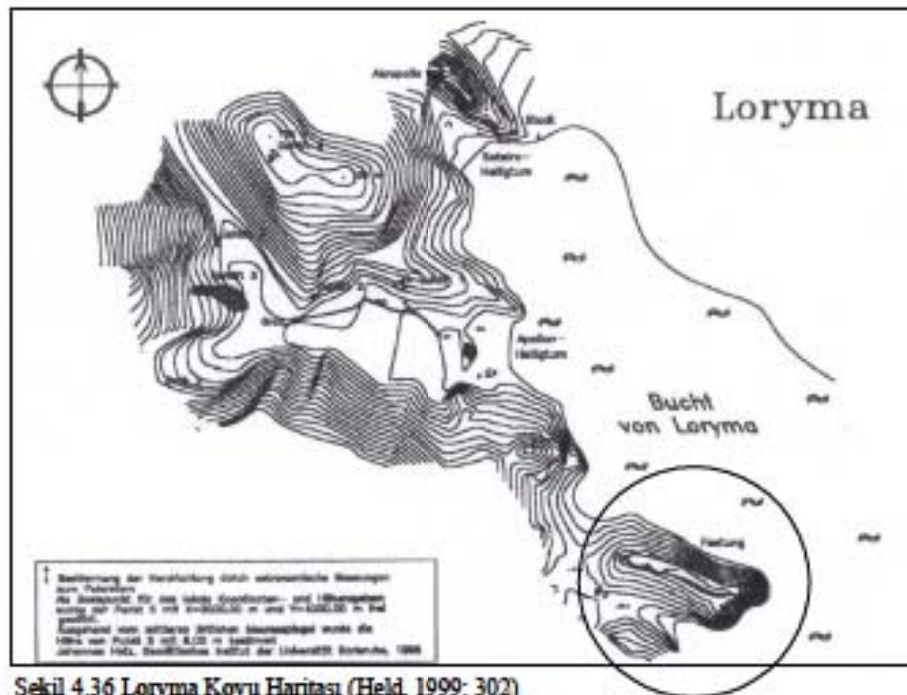
- Avluyu kaplayan bitki örtüsü ve yer yer molozlar kale içindeki izleri örtmektedir. Özellikle su (belki de yağ?) ile ilgili yapılmış kanallar ve toplama hazneleri yapıya ayrıcalık katmaktadır. Bitki örtüsü ve molozların arkeolojik bir çalışmayla temizlenmesi ve bu özgün kalıntıların ortaya çıkarılması gereklidir (Resim 4.559).
- Kalenin içinde yer aldığı Loryma antik kenti ile ilgili çalışmalar daha çok kuzeybatıdaki şehirde devam etmektedir. Kalenin güncel bir rolüvesi henüz yoktur.

ADI: BOZUKKALE

EK 1

Şekil 4.35 Loryma (Aploteka bukü) (Bass, Matthews, Steffy, Doornick Jr., 2004: 10)

Şekil 4.36 Loryma Koyu Haritası (Held, 1999: 302)

ADI: BOZUKKALE

EK 2

Resim 4.560 Bozukkale kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Deniz seviyesinden yaklaşık 15-20m. yüksekteki kalenin duvarları ve burçları genel olarak aynı seviyededir (Resim 4.560). Sağlam duvarlara sahip kalenin neden yıkıldığı konusundaki bilgi, arkeolojik çalışmalar sonuçlandırıldığında açığa çıkacaktır. Böyle büyük taşlarla, kalın duvarlarla yapılan kalenin çepeçevre hemen hemen aynı seviyede yıkık olması ilginçtir (Resim 4.561). Etrafa saçılan taşların miktarı ve taşların boyutu göz önüne alındığında kalenin tamamlanamadığı gibi bir ihtimal de söz konusu olabilir. Bu konuda yöre halkından alınan bilgilerde kalenin yapımının yarım kaldığına dair bir rivayet de vardır.

Resim 4.561 Doğu tepesinden kale içinin görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: BOZUKKALE

EK 3

Resim 4.562 K1, Ana kapının iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.563 K1, Ana kapının dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.564 K2, doğu kapısının içeriden görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.565 K2, dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kalede iki kapı tespit edilmiştir. Birincisi şimdi giriş olarak kullanılan ve yıkıntılardan kaleye girilen kuzeybatı uçtaki kapıdır (K1) (Resim 4.562, 4.563). Yıkıntılar günümüze gelmiş olan açıklık, kanat dışı olan blok taşlarla yapılmıştır. Açıklık 1.23m.'dir. Mevcut halinde dışta zeminle arasında 0.40m.'lik kot farkı vardır.

İkinci kapı (K2), doğu köşededir (Resim 4.564, 4.565). Düz atıklı, içeri açılan kanat dışları olan kapı açıklığı 1.5x0.80m.'dir. G. Bean, kale üzerinde 4'ü doğuda olmak üzere 5 küçük kapı tespit ettiğini belirtir (Bean, 2000: 167). Ancak diğer kapılar görülememiştir.

Resim 4.566 Kuzey duvarları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.567 B burcu kuzey duvarı, 2009 (E.S.C.)

Kale duvarları mevcut haliyle sağlamdır (Resim 4.566). Duvar kalınlığı 2.35-2.40m.'dir (Resim 4.567). Duvarlar dışta 2.5 ile 4.5 m. yüksekliğe sahiptir. İçte ise molozlardan dolayı 0.80m. civarındadır. Doğu köşesine yakın noktalarda daha küçük boyutlu taşlar kullanıldığı, buralarda duvarların daha hasarlı olduğu gözlenmiştir. Seyirdim yolları ve merdivenlerle ilgili bilgi verebilecek bir iz yoktur.

ADI: BOZUKKALE

EK 4

Resim 4.568 A burcu kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.569 G burcu? kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

Bozukkale'nin 9 dörtgen, 1 dairesel burcu vardır (Resim 4.568). Kalenin güney ucunda da bir dairesel burç olduğunu gösteren kaynaklar vardır. Ancak yerindeki tespitlerde bir burca dair izler görülemedi (Resim 4.569). Burcun olduğu yerde (G) bir su toplama ve aktarım sistemi bulunmaktadır.

Kuzeydeki A burcunda duvar kalınlığı 1.45m., iç çapı ise 8.80m.'dir. Kayalar üzerinde birkaç sıra kalıntısı günümüze ulaşmıştır (Resim 4.568).

Yapının dörtgen burçları oldukça düzgün geometriye sahiptir. İç ölçüleri ortalama 5.16x4.55m.'dir. Kuzeydeki burçların kapı açıklıkları 1m. ile 1.25m. arasında değişir. Güneydeki burçlarda mazgal tespit edilmiştir. Kuzey burçlarında mazgal açıklıkları bozulmuştur. B burcunun kuzey duvarındaki içte dışta, dışta düzgün hatlı taşlar burada uzun bir pencere ya da mazgal olduğuna işaret etmektedir (Resim 4.570, 4.571, 4.572, 4.573).

Burçların kat sayısı ile ilgili bir bilgi edinemedik.

Resim 4.570 B burcu kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.571 C burcu doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.572 E burcu doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.573 H burcu kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: BOZUKKALE

EK 5

Resim 4.574 I burcunda mazgal açıklığı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.575 I burcunda mazgal görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Mazgallar burçlarda görülmüştür (Resim 4.574, 4.575). Yalnız kuzeyde, sur üzerinde, zemine yakın seviyede, iki ayrı noktada görülen ince uzun dörtgen açıklıklar mazgala benzerdir. Ancak zemin seviyesinin altında kalmaktadır. Bu açıklıkların işlevinin anlaşılması için avluda kazı gereklidir (Resim 4.570).

Resim 4.576 Kaya temeller üzerinde kuzey duvarının A burcuna bağlanan bölümü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.577 Avlu içindeki kayalıklardan kesilen taşların izi, 2009 (E.S.C.)

Duvarlar, boyları yer yer 5m'ye ulaşabilen bosajlı büyük blok taşlarla, harçsız örülmüştür. Pseudo isodomos duvar örgüsü, Asos batı surlarında rastlanan Hellenistik dönem 3. tip duvar örgüsüne benzerdir (Akarca, 1998: XXVII) (Resim 4.579). Burç köşelerine gelen taşlar düşey hatta bir bordürle işlenmiştir. Üzerinde bulunduğu kayalıklar da işlenerek yapının bir parçası olarak kullanılmıştır (Resim 4.576). Hatta yapı taşları mevcut kayalıklardan kesilerek elde edilmiştir. Avludaki kayalara dikkatle bakıldığında taşların kesildiği yerler şimdi bile görülebilmektedir (Resim 4.577, 4.578). Bölge, adı üstünde "Taşhca"dır. Anlaşılan kale yapılırken taşlar için fazla uzağa gidilmesine gerek olmamış, üzerinde yer aldığı kayalık tepe imalat için tüm imkanları sunmuş ve bir temel teşkil etmiştir.

Resim 4.578 A burcu temeli, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.579 Güneybatı duvarında blok taşlar, 2009 (E.S.C.)

ADI: BOZUKKALE

EK 6

Resim 4.580 Doğu'daki sarmaç (O), 2009 (E.S.C.)

Resim 4.581 Batı'daki sarmaç (N), 2009 (E.S.C.)

Resim 4.582 Doğu ucundaki su toplama haznesi ve etrafındaki kanallar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.583 Yerde oyma su haznesi ve kanal bağlantısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.584 Taş su haznesi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.585 Kuzey burçları önünde görülen taş haznelardan biri, 2009 (E.S.C.)

Held, Bizans döneminde kalede bir kilise ve çok sayıda küçük bina yapıldığını söyler (Held, 1996: 175). Günümüzde sur içinde güneydoğu ve kuzeybatı yönlerinde yer alan iki sarmaç haricinde yapı görünmemektedir. Sarmaçların üst örtüsü bulunmamaktadır. Daha çok geniş birer havuz gibidirler. İçleri toprak ve ağaçlarla, bitki örtüsü ile dolmuştur. Bu nedenle farkedilmeleri de zorlaşmıştır (Resim 4.580, 4.581). Sarmaçlar kimi yerinde kayalar oyularak yapılmıştır. Su temininin en önemli sorun olduğu kalede bilinçli bir su toplama sistemi olduğu düşünülmektedir. Kalenin doğu ucunda 1.5m. genişliğindeki derin olmayan, eğimli bir su yolu taşa oyulmuş bir hazne içine bağlanmakta, toplanan su, yine taştan oyma bir kanal içinden akıtılmaktadır (Resim 4.582, 4.583, 4.586). Yıkıntılardan dolayı suyun ulaştığı nokta ve yolunun devamı belli değildir. Ancak sonuçta sarmaçla ulaşacağı muhtemeldir.

Burçların kapısı önündeki küçük taş tekneler dikkat çekicidir. Avlu içinde de rastlanılan bu elemanların su toplamak ya da yağ çıkarmak için kullanılabileceği düşünülmüştür (Resim 4.584, 4.585).

Kalede dikkati çeken bir başka husus da kuzey duvarı üzerinde görülen çörtenerlerdir (Resim 4.587).

ADI: BOZUKKALE

EK 7

Resim 4.586 Sarnıca yönelen su kanalı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.587 Kuzey duvarında çörtlen, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.588 Kayalıklar üstündeki mağara girişi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.589 Görülebildiği kadarıyla mağaranın içi, 2009 (E.S.C.)

Kale ile bağlantılı bir başka nokta da doğu ucundaki kayalıklarda açılmış olan bir mağaradır (Resim 4.588, 4.589). Kayaların oyulmasıyla meydana getirilen mağaraya güvenli olmadığından inilemedi. Bölgede yaşayanlar mağaranın asit gibi yakıcı bir madde ile oyulmuş olduğunu, mağaranın denize ulaşan gizli bir kaçış yolu olduğunu, denize ulaştığını söylediler. Ancak girilemediği için işlevini ve nereye ulaştığını söyleyememekteyiz.

ADI: IASOS AKROPOL KALESİ	
YERİ: İl: Muğla İlçe: Milas-Güllük Mah.: Krykışlacık Köyü Ada:- Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: M.S.12-13. yüzyıl YAPTIRAN: Bilinmiyor (Rodos Şövalyeleri ile ilişkilendirilir) MİMARİ: Bilinmiyor KİTABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
E.S.Cesur	Resim 4 590 Güney görünüşü, 2008 (Milas Belediyesi Arşivi)
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☒ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden 80m.yüksekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☒ İçkale, Akropol ☐ Askeri üs, Garnizon ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☐ Korsan kalesi ☐ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☒ Sarnıç ☐ Hamam ☒ Cami-kilise ☐ Zindan ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Yerleşim ☐ Türbe ☐ Diğer ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☒ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR Bilinmiyor	
KORUMA DURUMU ☒ İyi ☐ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GOZLEMLER: Bir kayalık üzerinde yer alan kale liman ve koya hakimdir. Etrafında kazı çalışmaları devam etmektedir. Kalenin güney buçları içinde görülen ocaklar dikkat çekicidir. Şu anda dolgu ile kapanmış buçlarda yer yer ahşap giriş izleri görülmektedir. Avlu molozlar ile dolmuş da doğal eğiminde bırakıldığı anlaşılmaktadır. Kalede büyük boyutlu yapı taşları için üzerinde bulunduğu kayalığın kullanıldığı sınırlıdır.	

ADI: IASOS AKROPOL KALESİ

TARİHÇESİ

KRONOLOJİK TARİHİ:	M.Ö. 197 Suriye Kralı Antiochos idaresinde
M.Ö. 3000 Erken Bronz Çağı -Kiklatlar(bölge tarihi)	M.Ö. 129 Roma İmparatorluğu egemenliği
M.Ö. 1800-1200 Orta ve Geç Tunç Çağı	M.S. 5.-6. yüzyıllarda piskoposluk merkezi
M.Ö. 546 Pers İmparatorluğu egemenliği	M.S. 610 Bizans teması
M.Ö. 324-322 Hellenistik dönem	14. yüzyıl Mentешеoğulları egemenliği
M.Ö. 201 Makedonya Krallığı	15. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu egemenliği

KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Karia başkenti Milas'a yakın, doğal iki limanı olan şehir 5. ve 6. yüzyıllarda piskoposluk merkezi olarak önem kazanmıştır. İçinde yer aldığı Mandalya Körfezi'ni kontrol eden bir komandadır. Ticari kaynağı balıkçılık ve zeytincilik olmuştur. Ayrıca şehre yakın mermer ocakları olduğu da bilinmektedir.

VARSA DİĞER İSİMLERİ: Asın Kalesi , Kurin Kalesi, Asam, Assem

BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: İskender'in sefer yolu ve Roma kara yolları güzergahına yakındır. Deniz yolları üzerindedir.

BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Karia Bölgesi / İasos / 1960 yılından beri, İtalyan kazı heyetince kazı ve araştırma çalışmaları yürütülmektedir. Son kazı başkanı Fede Berti'dir.

RESİM :

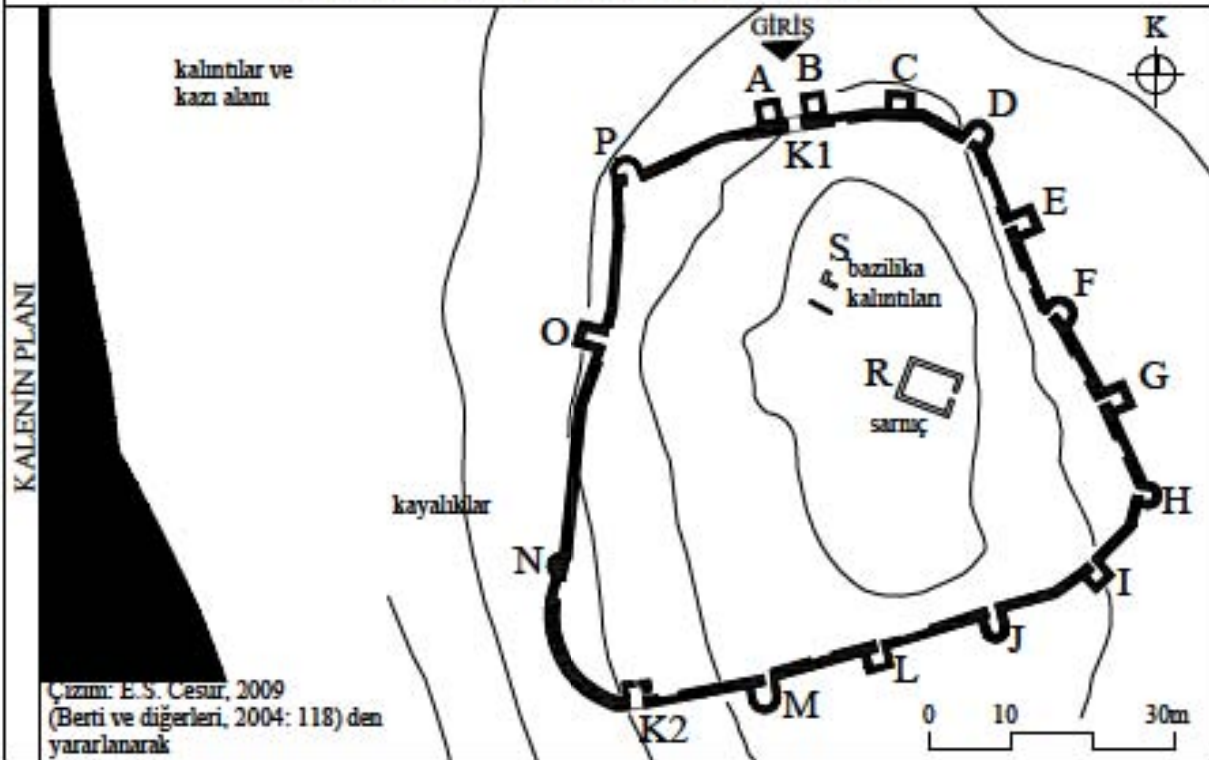
Resim 4.591 İasos Akropol Kalesi gümeybatı görünüşü, 2008 (Milas Belediyesi Arşivi)

KAYNAKÇA:

- Akarca, A., (1998), Şehir ve Savunması, TTK Yayınları VI Dizi- Sa 15b, TTK Basımevi, Ankara, 211-215.
 Berti, Baldoni, Franco, Belli, (2004), Karia'da Bir Liman Kenti İasos, Çev: Gürkan Ergin, Homer Kitabevi, İstanbul.
 Bean, G., (2000), Eskiçağda Menderes'in Ötesi, Arion Yayınevi, İstanbul, s.57-95.
 Freely, J., (2008), Türkiye Uygurliklar Rehberi 3, Ege Kıyıları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.172-175.
 Uykucu, K.E., (1968), İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı), As Marbaası, İstanbul, s.221-224.
 Texier, C., (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, s. 225-243.

ADI: İASOS AKROPOL KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Yarımadanın en üst noktasında yer alan kale, keskin hatlara sahip olmayan bir yapıdır. Yanımağın dar üst kenarı yaklaşık 38m., alt kenarı yaklaşık 71m.dir. Kuzey-güney yönünde maksimum mesafe de yaklaşık 62.5m dir.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

SAYISI: 2 (Ana kapı kuzeyde, ikinci kapı güneybatı köşede)

ANA KAPILAR	TİPİ	☒ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇIMI	☒ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde		☐ Düz atıklı		☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☒ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☐ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan			☒ Mevcut değil	

SAYISI: 15

BURÇLAR	BIÇIMI	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☐ Tek katlı	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yohna çıkan: Basamak genişliği: 32 Riht yüksekliği: 25 Merdiven genişliği: 0.70-0.80m
		☒ Dörtgen (8)		☐ 2 katlı		☒ Yok		
		☐ Çokgen	☐ 3 katlı					
		☐ Dairesel (2)	☐ 4 katlı					
		☒ U (At nalı) biçimli (5)						
BOYUTLAR		Maks. burç yüksekliği: yk. 3.00m. (A burcu)						
		Min. burç yüksekliği: -						
		Beden duvarından min. taşma: -						
		Beden duvarından Maks. taşma: yk. 7.00m. (A burcu)						
	DİĞER						Döşeme kaplaması: - Üst örtü ve geçiş elemanları: taş kemer	

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: İasos Akropolis Kalesi moloz taş duvarlarla oluşturulmuştur. Çok çeşitli boyutlarda moloz taşlar, kireç esaslı harçla örülmüştür. Serbest derzleme yapılmıştır. Genellikle küçük boyutlu taşlar kullanılırken taş basamaklarda büyük bloklar kullanılmıştır. Bu taşların kalenin oturduğu kayalaktan kesilerek çıkarıldığı sanılmaktadır. Duvarlarda kullanılan devşirme taşlar özellikle doğu cephesindeki burçlarda göze çarpar. Ahşap görülmemekle beraber burçlar içindeki dörtgen boşlukların ahşap giriş ya da hatlı yerleri olması mümkündür. Arazinin sarp batı tarafında kayalıklar da duvarın bir parçası olarak kullanılmıştır.

ADI: IASOS AKROPOL KALESİ

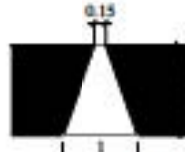
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

MAZGALLAR

TİP 1

GÖRÜNÜŞ (İÇ)

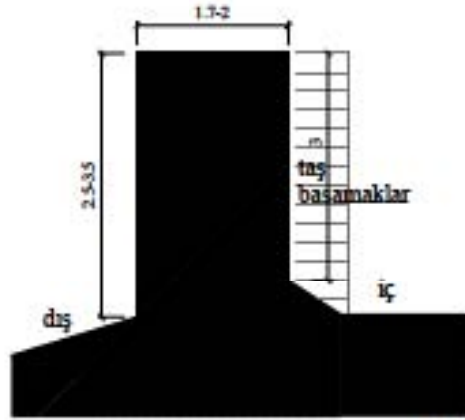
PLAN
(K burcunda)

0 0.50 1 2 3m

DENDANLAR

Dendanları görünümüze ulaşılmamıştır.

SURLAR

KESİT
(K burcunda)

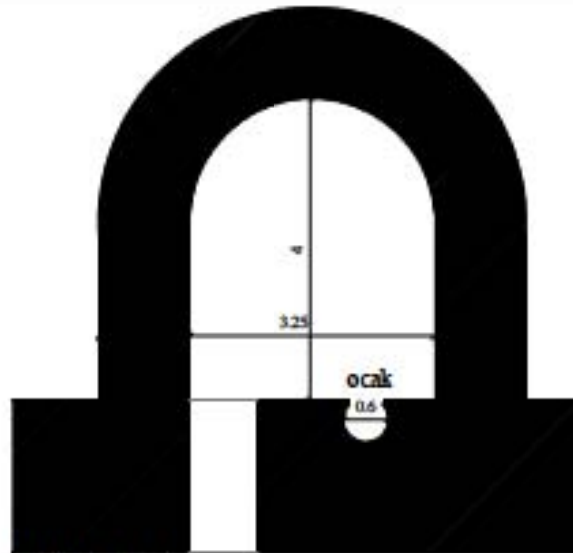
0 0.50 1 2 3m

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: -

Biçimi: -

BURÇ DETAY

PLAN (L Burcu)

0 0.50 1 2 3m

Çizimler: E.Selcen Cesur, 2009

ADI: IASOS AKROPOL KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.592 Avlunun batı kısmının görünüşü, 2009 (E.S.C.)

- 50 yıldır kazı yapılan antik şehirde, kale ikinci planda kalmış gibi görünmektedir. Şehir kalıntılarına göre daha geç dönem yapısı olması belki bu sorucuyu getirmiştir.
- Kale işlevsiz ve kontrolsizdir. Otlak alanı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır (Resim 4.592).
- Turizmin köyü ve çevreyi etkilemeye başladığı, tepeleri saran betonarme bloklardan, sızelerden anlaşılmaktadır. Bu noktada tarihi çevre için gerekli önlemlerin alınması zorunludur.

Resim 4.593 Güney duvarın (M-L arası), 2009 (E.S.C.)

- Duvarlarda yapısal sorunlar olduğu görülmüştür (Çatlaklar ve ayrılmalar (Resim 4.593)).
- Duvarları çok fazla sarmasa da bitkilenebilir.

Resim 4.594 Batı duvarında çözülen bağlayıcı nedeniyle dağılan taşlar , 2009 (E.S.C.)

- Küçük moloz taşlarla örtülen duvarlar doğal şartlara açıktır. Üst kısımlarındaki bağlayıcılar etkisini kaybetmeye başlamış ve gevşemiştir.
- Zaman içinde döktülen molozlarla arazi seviyesi yükselmiştir. Taş duvarlardaki döktülme devam etmektedir (Resim 4.594).

ADI: IASOS AKROPOL KALESİ

EK 1

Şekil 4.37 "Asencalasi" John Melish, A general collection of maps, charts, views, Philadelphia, 1824 (David Rumsey Collection)

Şekil 4.38 "Assem Kalası" Modern Asia Minor, London, 1824 (David Rumsey Collection)

Şekil 4.39 Charles Texier'in Iasos planı (Texier, 2002:226-227)

Şehrin ve kalenin bir ada üzerinde konulduğu, sonradan kara ile ada arasındaki alanın dolmasıyla yarımada olduğu yönünde görüşler vardır. Ancak kanıtlanmamıştır. Yalnız dar boyunlu, üç yanı denizle çevrili yarımadalarda kale ile karanın bir hendekle bağlantısının kesildiği, adaya dönüştürüldüğü örnekler vardır. Iasos için de bu geçerli olabilir (Şekil 4.39).

ADI: İASOS AKROPOL KALESİ

EK 2

Resim 4.595 İasos Akropol Kalesi kuzuybatı görüntüsü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.596 İasos Akropol Kalesi kuzeydoğu görüntüsü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.597 İasos Akropol Kalesi güney görüntüsü, 2008 (Milas Belediyesi Arşivi)

Güllük Koyu'nda denize girinti yapan, 900m uzunluğunda, 450m genişliğinde, deniz seviyesinden 70 (Akarca, 1998: 211) - 80m. (Berti ve Diğerleri, 2004: 52) yükseklikte bir yarımada'nın zirvesinde yer alır (Resim 4.595, 4.596, 4.597).

ADI: IASOS AKROPOL KALESİ

EK 3

Resim 4.598 K1, Ana kapı iç görüntüsü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.599 K1, Ana kapı dış görüntüsü, 2009 (E.S.C.)

Birbirine yakın iki dörtgen burçla korunan kapının (K1) açıklığı yaklaşık 2.00m dir. İçte, temel seviyesinde kapı burçlarına sızılan duvarlar kapının bir geçidi ya da ikinci bir güvenlik noktası olduğuna işaret etmektedir (Resim 4.598). Kapı katmanları yoktur (Resim 4.599). Girişin iki yanında söve ve yerde eşik olarak kullanılan mermar bloklar devşirme ya da daha erken dönem yapısı gibi görünmektedir (Resim 4.600, 4.601). Sağlık bilgisi ancak kazılardan sonra elde edilebilecektir.

Resim 4.600 K1, mermar söve, eşik ve döşemesi, iç görüntüsü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.601 K1, dış görüntüsü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.602 Güneşbatı kapısı (K2) mevcut durumu, 2009 (E.S.C.)
K2 güneşbatı köprüsüdür (Resim 4.602, 4.603). Tek geçitidir.

Resim 4.603 K2 iç görüntüsü, 2009 (E.S.C.)

ADI: IASOS AKROPOL KALESİ

EK 4

Resim 4.604 Doğu duvarı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.605 Güneydoğu duvarı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Duvarlar batıda 1.70, güney ve doğuda 1.90-2.00m. arasında değişmektedir. Seyirdim merdivenlerinin duvar kalınlığı içinde kaldığı yerlerde merdiven genişliği 0.80m., duvar kalınlığı 1.20m. yapılmıştır. Özellikle güney ve doğuda sık yapılmış burçlarla güçlendirilen surlar yer yer 1.5m.'ye kadar yüksektir (Resim 4.604, 4.605, 4.608). Düşey sirkülasyonu sağlayan merdivenleri, burçların olduğu duvarlarda daha sıktır (Resim 4.606, 4.607). Batıda sarp kayalıklar duvarlara temel oluşturmuştur (Resim 4.609).

Resim 4.606 Güneybatı duvarında merdivenler, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.607 Kuzeybatı duvarı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.608 Kuzeybatı duvarı dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.609 Sarp kayalıklara oturan batı duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.610 Batı duvarı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.611 Kuzey duvarı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: IASOS AKROPOL KALESİ

EK 5

Resim 4.612 Güney duvarındaki I burcu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.613 Doğudaki dörtgen burçlardan biri (E), 2009 (E.S.C.)

Resim 4.614 Batı duvarında, O burcu kuzey görüntü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.615 Güney, M burcunun üstten görüntü, 2009 (E.S.C.)

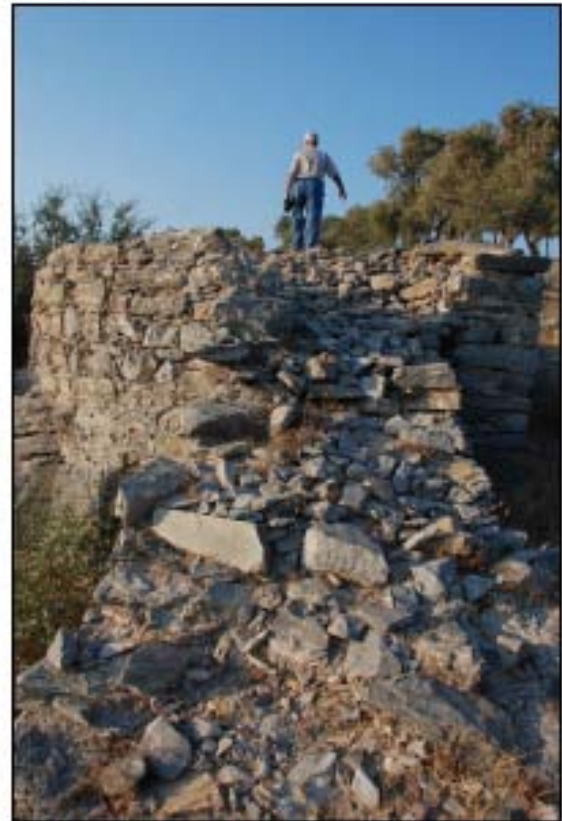

Resim 4.616 Güney, M burcu doğu görüntü, 2009 (E.S.C.)

Burçlar kalenin özellikle güney ve doğu yönlerinde yoğunlaşır. Doğuda beş, güneyde dört, batıda iki, kuzeyde dört tanedir (Resim 4.612-4.616). Güney burçlarının duvar kalınlığı 1.20m'dir. Bu burçların birkaçında görülen iç duvara yapılmış, 0.60m çaplı ve ocak olduğu tahmin edilen dairesel açıklıklar dikkat çekicidir (Resim 4.621, 4.622). Burçların giriş açıklığı mevcuttur. İçinde ahşap giriş izleri bulunmaktadır.

Batı burçlarından güneybatıdaki (N) içi dolu olarak bir payanda gibi yapılmıştır (Resim 4.617). Yarıçapı yaklaşık 1.60m'dir. Doğudaki burçların zemin seviyesinde giriş kapısı yoktur. Muhtemelen seyirdim yolundan ulaşılan kapıları bulunmaktaydı.

Burçların içi molozla dolduğundan kat yükseklikleri ile ilgili bilgi edinilememektedir.

Resim 4.617 Batı duvarında N burcunun güney görüntü, 2009 (E.S.C.)

ADI: IASOS AKROPOL KALESİ

EK 6

Resim 4.618 Kuzeyde kapıyı koruyan dörtgen burçlar (A-B), 2009 (E.S.C.)

Resim 4.619 Kuzeydoğu köşesi, D burcu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.620 E burcu ön görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.621 M burcu içindeki ocak?, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.622 M burcu içinin görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: IASOS AKROPOL KALESİ

EK 7

Resim 4.623 J burcunun doğu duvarındaki mazgal kalıntısı, 2009 (E.S.C.)

Mazgalları bütün olarak günümüze ulaşmamıştır. Ancak birkaç buçuk taneindeki yarı yıkık mazgal açıklıkları bir fikir vermektedir (Resim 4.623).

Resim 4.624 Kale içindeki sarnıçın (K) dış görüntüsü, 2009 (E.S.C.)

Kale içinde bir sarnıç ile izleri kısmen açıkta olan ve Hellenistik döneme tarihlendirilen küçük bir tapınak (Berti ve Diğerleri, 2004: 120) bulunmaktadır.

Kalenin en yüksek noktasında yapılan sarnıç (K), dıştan yaklaşık 6.80x5.30m. boyutlarındadır. Bir kırmızı zemin üstünde, bir kırmızı altındadır. Duvarların iç yüzünde sıva kalıntıları bulunmaktadır (Resim 4.624, 4.625).

Resim 4.625 Sarnıçın (K) güney duvarı ve içinin görüntüsü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.626 Kalenin berzahı ve oradaki kalıntılar, 2009 (E.S.C.)

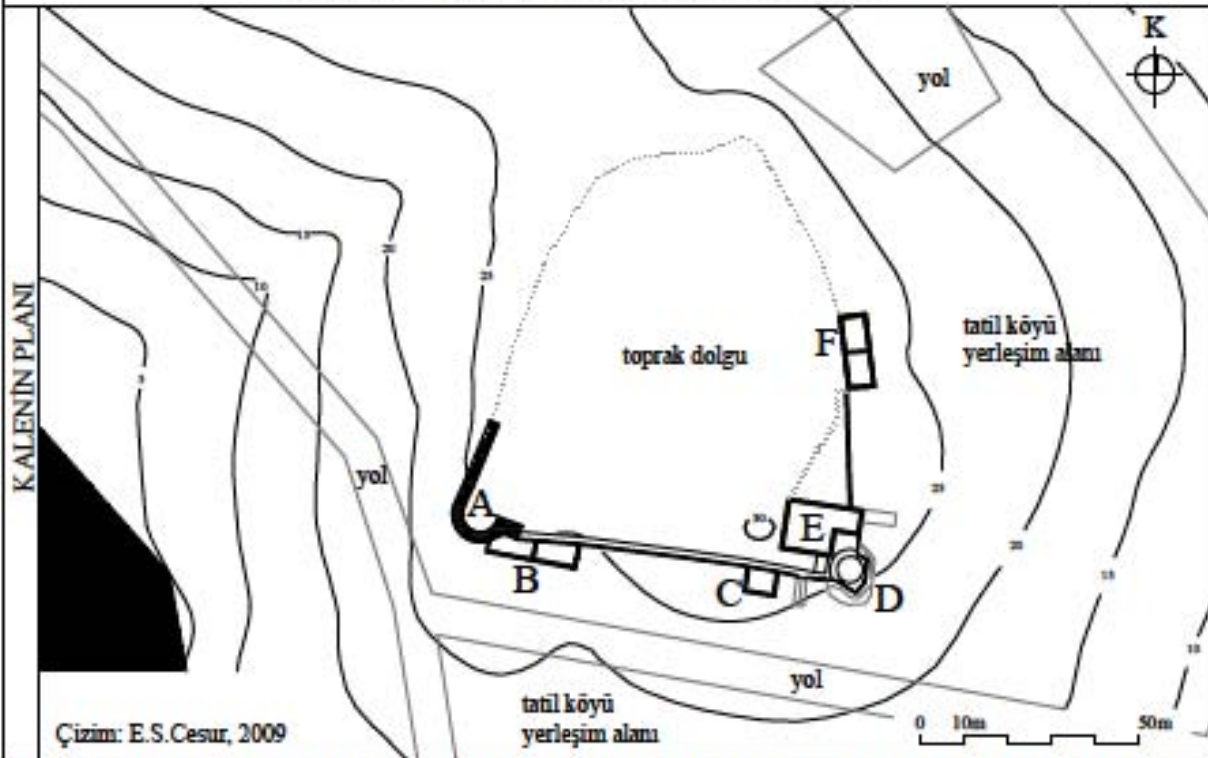
Resim 4.627 Berzahta kazısı devam eden yapılar, 2009 (E.S.C.)

ADI: KADI KALESİ	
YERİ: İl: Muğla İlçe: Bodrum-Turgut Reis-Peksimet Köyü Mah.: Kadıkalesi mevki Ada:- Pafta: 1 Parsel: 213	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Hellenistik Dönem YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor
	KİTABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
Resim 4.628 Kadı Kalesi güneydoğu köşesi, 2009 (E.S.C.)	
KONUMU	
☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ... m.yük sekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☒ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ	
☐ Şehir suru ☐ İçkale, Akropol ☒ Askeri üs, Garnizon ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☐ Korsan kalesi ☐ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER	
☐ Sarnıç ☐ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☐ Diğer ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Türbe ☒ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI:	
☐ Hacı yolu ☒ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR Bilinmiyor	
KORUMA DURUMU	TESCİLİ: ☒ Var (1987) ☐ Yok
☐ İyi ☐ Kısmen ayakta ☒ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	SAHİBİ: Maliye Hazinesi
	SORUMLUSU: Turgut Reis Belediyesi
	GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Üstündeki geç dönem yapıları haricinde hemen hemen tamamı ile toprak altındadır. Kuşadası Kadıkalesi gibi denize nazır bir höyük üzerinde, etrafındaki tatil köyünün kuşatması altında kalmıştır. Bilinçli tahribata rağmen temel seviyesinde özgün yapımların özellikleri izlenebilmektedir. Kontrolü (!) tatil köyü yönetiminde olup, yalnız pazar günleri geziye açılmaktadır.	

ADI: KADI KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ: M.Ö. 1200 Karya bölgesi M.Ö. 546 Pers İmparatorluğu egemenliği M.Ö. 333 Hellenistik dönem M.Ö. 188 Bergama Krallığı M.Ö. 129 Roma İmparatorluğu egemenliği	M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde 12-13. yüzyıl Selçuklu - Menteşeoğulları egemenliği 14. yüzyıl Menteşeoğulları egemenliği 15. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Kale yakınındaki kiliselerin mevcudiyeti, dini açıdan bir özellik arzettiğine işarettir. Ayrıca bölgede narenciye üretiminin yapılması ve Osmanlı döneminde sarayın meyva ihtiyacının bu bölgeden sağlanıyor olması, gümüş ocaklarının bulunması da ticaret limanı olarak önemini gösterir.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: -	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Avrupalı hacıların deniz ulaşım yolu üzerinde yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Myndos / 2004 yılında yüzey araştırmaları ile başlayan çalışmalar, Uludağ Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Mustafa Şahin'in kazı başkanlığında sürmektedir.	
RESİM :	
	
Resim 4.629 Kadı Kalesi güney duvarı, 2009 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA: Alpözen, O., (1983), Bodrum Antik Halikarnassos, Ankara, s.114-115. Karadaş, M. (1976), Mavi Cemet Bodrum, Akın Matbaası, Denizli, s.18,44. Piri Reis, (1988), Kitabı- ı Bahriye, Ankara Kültür ve Turizm Bakanlığı, cilt 1,2,3,4, Ankara. Freely, J., (2008), Türkiye Uygarlıklar Rehberi 3, Ege Kıyıları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.197. Beaufort, F., (2002), Karamanya, Çev: Ali Neyzi-Doğan Türker, Suna-İnan Karaç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Çeviri Dizisi 1, s.108-109. Ruggieri, V., (2005), La Caria Bizantina: topografia, archeologia ad arte (Mylasa, Stratonikeia, Myndus, Halicarnassus), Rubbettino, 85-86.	

ADI: KADI KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Deniz seviyesinden 25-30m. yüksekteki bir höyük üzerinde yer alan kale büyük oranda toprak altında olduğundan biçimi tam olarak tespit edilememektedir. Ancak yaklaşık 7100 metrekarelik bir alanda yerleştiği söylenebilir. Açıklaki güney duvarının uzunluğu yaklaşık 73 m.dir. Güney duvarı, iki köşesinde birer burç bulunan düzgün bir hattadır.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

SAYISI: ?Tespit edilemedi

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇIMI	☐ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü			☐ Düz atıklı		☐ Metal
		☐ Bir burç içinde		☐ Taç kapılı	☒ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü				☐ Ahşap+deri	
		☐ İki tarafı burçla korunmuş				☒ Mevcut değil	
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş					
		☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan					

SAYISI: 2 (tam sayı tespit edilemedi)

BURÇLAR	BIÇIMI	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☐ Tek katlı	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yohuna çıkan: Basamak genişliği: - Riht yüksekliği: - Merdiven genişliği: -
		☐ Dörtgen		☐ 2 katlı		☒ Yok		
		☐ Çokgen	☐ 3 katlı					
		☒ Dairesel(1)	☐ 4 katlı					
		☒ U (At nah) biçimli (1)						

BOYUTLAR
Maks. burç yüksekliği: yk. 3.00m. (A burcu)
Min. burç yüksekliği: -
Beden duvarından min. taşma: -
Beden duvarından Maks. taşma: yk. 7.00m. (A burcu)

DİĞER
Döşeme kaplaması: -
Üst örtü ve geçiş elemanları: -

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kadi Kalesi'nde iki ayrı yapım tekniği görülmektedir. Daha geç tarihli olduğu anlaşılan (muhtemelen 19. yüzyıl), güney ve doğudaki dörtgen mekanlar moloz taşlarla örülmüş ve yer yer kireç harçla sıvanmıştır. Muhtemelen ahşap olan çatılar yok olmuştur. Esas sur duvarlarını ve burçları oluşturan taşlar ise daha erken bir döneme ait olup, duvarlar büyük boyutlu ve daha koyu renkli kesme taşlarla örülmüştür. Dolgu olarak hala sağlamlığını koruyan kireç esaslı harç kullanılmıştır.

ADI: KADI KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.630 Kadı Kalesi güneybatı köşesi, arkada turistik tesisler, 2009 (E.S.C.)

- Kale işlevsiz ve terk edilmiştir. Kalabalıklar içinde yalnız kalmış insanları hatırlatır. Etrafını saran lüks turizm tesisleri içinde bakımsız ve harap durumdadır (Resim 4.630). Sit alanı içinde kalsa da turizm tesislerinin baskısı altındadır. Hem deniz hem de karaya hakim oluşu konumunu cazip hale getirmektedir.
- Neredeyse bütünüyle toprak altında kalan kalenin avlusu bitkiler ve atıklarla dolmuş görünmektedir.

Resim 4.631 Kadı Kalesi içindeki geç dönem yapısının (E) mevcut durumu, 2009 (E.S.C.)

- Kale içindeki yapılar da turizm baskısından etkilenmiştir. Yapılar bilinçli tahribata uğramış gibi görünmektedir (Resim 4.631). Duvarlarındaki taşlar belli bir seviyede bilinmeyen bir nedenle (!) zarar görmüştür. Bu hasarın artması duvarların yıkılmasına sebep olabilecektir.

Resim 4.632 Güneybatı burcunda (A) gözlenen bilinçli tahribatın etkileri, 2009 (E.S.C.)

- Turizm baskısı kalede bilinçli tahribatlara (vandalizm) neden olmuştur (Resim 4.632). Kültür varıklarının yapılacak ya da mevcut tesislerin niteliğini arttıracığı maalesef düşünülmemiştir.

ADI: KADI KALESİ

EK 1

Şekil 4.40 "Kady Kalesi", John Arrowsmith, 1844, Map of Asia Minor to illustrate the Journeys of W. I. Hamilton Esqr. 1836-1837 (David Rumsey Collection)

Resim 4.633 Kaleden deniz yolu ve adaların görünümü, 2009 (E.S.C.)

Höyük gibi denize nazır bir tepenin üzerinde, deniz seviyesinden 25-30m. yükseklikte, deniz yoluna hakim bir konumda yapılmıştır (Resim 4.633). Denizden yaklaşık 67m. uzaklıktadır. İki yanında geniş koyların bulunduğu bir burun üzerindedir. Kalıntılar Hellenistik döneme tarihlendirilmektedir (Alpözen, 1983: 114-115). Hakkında çok fazla bilgiye ulaşılamayan kale 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı içindedir.

ADI: KADI KALESİ

EK 2

Mevcut durumda kalenin kapıları ve yerleri belli değildir. Ancak bir kazı sonrasında toprak dolgu alındıktan sonra yeri ve şekli anlaşılacaktır.

Sağlam kalan ve açıkta olan duvarlar güney cephesindedir (Resim 4.634). Uzunluğu 73m.dir. Duvarlarında iki ayrı dönem katmanı vardır. İki burcun ve aradaki duvarın alt kısımları düzgün kesimli büyük blok taşlardan oluşmaktadır. Bu duvar ve burçlar daha erken tarihli görünmektedir.

Güney duvarlarının kalınlığı 1.85m. olarak ölçülmüştür. Duvarın 0.40m.lik kısmı sonradan örülmüş geç tarihli bir duvardır (Resim 4.635-4.637). Duvarın yüksekliği, zeminin de dolgu olması nedeniyle 2.20 ile 3.00m. arasında değişmektedir (Resim 4.639). Kalenin içinden dışına bağlantı sağlayan merdiven de güney duvarı üzerine yapılmıştır (Resim 4.638). Seyirdim yollarına çıkan merdivenlere ait bir iz görülmemiştir.

Resim 4.634 Güney duvarının üst görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.635 Güneybatı duvarının görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.636 D burcunun temelleri, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.637 A burcu güney duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.638 Kalenin içini ve dışını bağlayan merdiven, arkasında C yapısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.639 Güney duvarının dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: KADI KALESİ

EK 3

Kalenin kalıntıları görülen iki dairesel burcu (A ve D) vardır. Güney duvarının iki köşesindeki burçlardan A, 2.45m'lik kalın duvarlara sahiptir. Daire yarıçapı 6.50m'dir. Yüksekliği dış yüzde yaklaşık 3.00-3.20m'dir. Mevcut seviyesinde, üzerinde mazgal deliklerine ya da pencereye rastlanmamıştır (Resim 4.640).

D burcu bir kayalık üzerine oturtulmuş, çok az bölümü ayakta kalan bir burçtur. Temellerde yarıçapı yaklaşık 4.5m'dir. Temelleri açıktadır (Resim 4.641, 4.642).

Resim 4.640 A burcu güney görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.641 D burcu batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: KADI KALESİ

EK 4

Resim 4.642 D burcuna kale içinden bakış, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.643 Kale içindeki mevcut yapının (E) kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kale içinde toprak dolgu olduğundan kapsadığı yapıların varlığı henüz bilinmemektedir. Kale duvarına yaslanan yapılar, kargir duvarlarla oluşturulan, muhtemelen ahşap çatılı yapılardır. Pencere ve kapıları basık kemerlidir (Resim 4.643). Duvarlarının köşelerinde kaleden devşirme büyük blok taşlar kullanılmıştır.

ADI: KADI KALESİ

EK 5

Resim 4.644 Kale duvarına yaslanan B yapısı, güneybatı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.645 Doğu duvarı üzerinde kalan F'nin batıdan görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Yapıların işlevleri bilinmemekle beraber askeri amaçlı kullanıldıkları sanılmaktadır.

ADI: KADI KALESİ

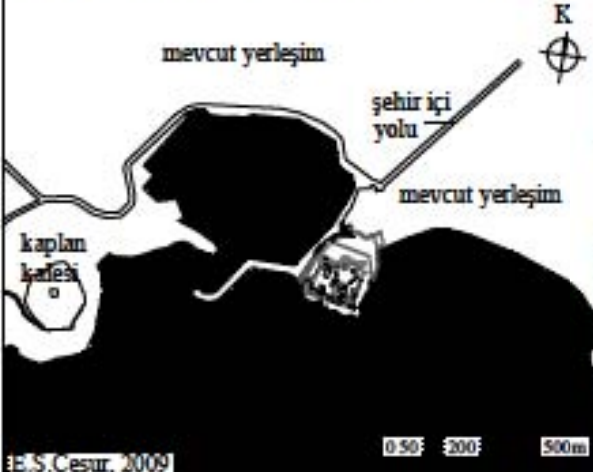

EK 6

Resim 4.646 E yapısı altındaki tonozlu bölüm, 2009 (E.S.C.)

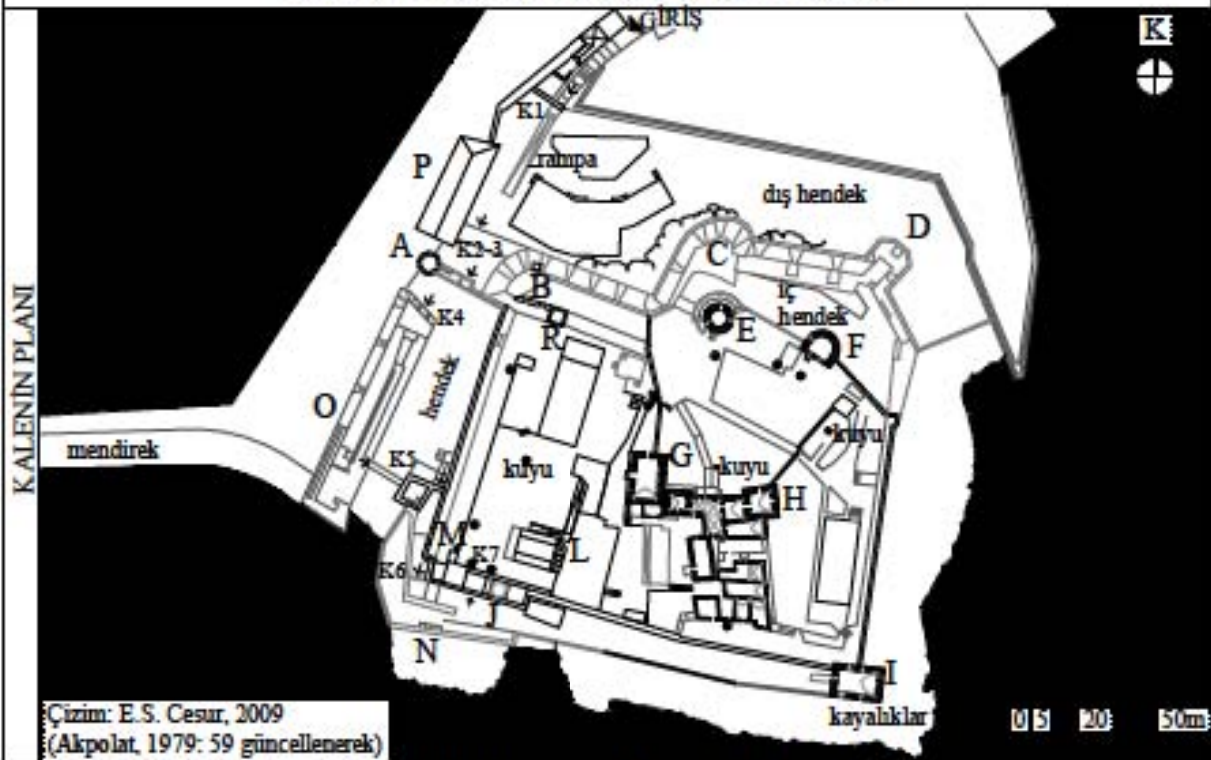
Resim 4.647 Güney duvarına bitişik C'nin doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.) (Katalog 20-C, plan)

ADI: BODRUM KALESİ	
YERİ: İl: Muğla İlçe: Bodrum Mah.: İskele Meydanı Ada:188 Pafra:31L3B Parsel:18-20-22-23-32-33-34	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: 1415-1513 yılları arasında YAPTIRAN: Rodos Şövalyeleri MİMARİ: Heinrich Schiegel Holt
	KITABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☒ Var (249 adet) ☐ Yok
	
E.S.Cesur, 2009 0 50 200 500m	Resim 4. 643 Batıdan Bodrum Kalesi'nin ve limanını göstermektedir. (G. Earth, 2009)
KONUMU	
☒ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ... m.yük sekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ	
☐ Şehir suru ☒ İçkale, Akropol(Halikarnassos) ☒ Askeri üs, Garnizon (15-16.yy)	
☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı	
☒ Korsan kalesi (15-16.yy) ☐ Liman kalesi ☒ Hapishane-sürgün yeri(19.yy)	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER	
☒ Sarmç (14adet) ☒ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☒ Diğer(namazgah) ☒ Hamam ☒ Zindan ☒ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI:	
☐ Hac yolu ☒ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR	
1522- Osmanlı fethinden sonra onarım	
1820- Kapsamlı onarım	
1846- Duvarlardaki Mouseloum'un kabartmalı parçalarının British Museum'a götürülmesi!	
1962- 1966 Restore edilerek Müze'ye dönüştürülmesi	
1991-Hamam restorasyonu	
KORUMA DURUMU	TESCİLİ: ☒ Var ☐ Yok
☒ İyi ☐ Kısmen ayakta	SAHİBİ: Maliye Hazinesi
☐ Temel seviyesinde yıkık	SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı
☐ Kötü, yok olmuş	GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: Sualtı Arkeoloji Müzesi
☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	
GÖZLEMLER:	
Bodrum Kalesi, mimarisi ile kıyı kaleleri içinde özgün ve özel bir yere sahiptir. 15. yüzyıl öncesinde de kalenin bulunduğu alanda bir kalenin varlığı bilinmektedir. Batıdaki bazı duvarların bu dönemlerden kaldığı söylenmektedir. Turistik bir merkezdeki kalenin restorasyonu sonrası işlevlendirilmesi yapıyı günümüze sağlam taşıyan başlıca etkidir.	

ADI: BODRUM KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde
M.Ö. 1200 Karya bölgesi	M.S. 11. yüzyıl Selçuklu-Haçlı egemenliği
M.Ö. 546 Pers İmparatorluğu egemenliği	M.S. 12-13. yüzyıl Latin - Menteşeoğulları egemenliği
M.Ö. 333 Hellenistik dönem	M.S. 14. yüzyıl Menteşeoğulları egemenliği
M.Ö. 188 Bergama Krallığı	M.S. 1414 Rodos Şövalyeleri'ne verilşi
M.Ö. 129 Roma İmparatorluğu egemenliği	M.S. 1522 Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Bodrum Kalesi, İstanköy (Kos) adasıyla beraber ele geçirildiğinde deniz yolu güzergahı kontrol altına alınmış demektir. Bu anlamda askeri ve stratejik önemi büyüktür. Ayrıca korunaklı iki limana sahip olması, burayı yolcu ve ticaret gemileri için ikmal noktası haline getiriyordu.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: Budrum, St. Petrum, St. Peter, Petronium, Castrum Sancti Petri	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Akdeniz deniz yolu ulaşım güzergahı üzerinde yer alır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Halikarnassos/ 1857'de başlayan kazılar, 2003'de Oğuz Alpözen başkanlığında Danimarka Üniversitesi'nden Prof. Dr. Paul Pedersen'le yapılmıştır.	
RESİM :	
	
Resim 4.649 Bodrum Kalesi'nin batı görünüşü, 2009 (A. Budak)	
KAYNAKÇA:	
Akpolat, M.S., (1979), "Bodrum Kalesi", Mimarlık Dergisi, 1979/1, Yıl: 17, sayı: 158, s.59.	
Akşit, İ., (1983), Mavi Yolculuk: Akdeniz Kıyı Uygarlıkları, Sandoz Yayınları, İstanbul.	
Alpözen, O., (1983), Bodrum Antik Halikarnassos, Ankara, s.114-115.	
Beaufort, F., (2002), Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türkler, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya.	
Evliya Çelebi Seyahatnamesi, (2006), Y. Dağlı, S.A. Kahraman, R. Dankoff, Yapı Kredi Yayınları 1228, s. 110-112.	
Elbe, H., (1972), Bodrum (Halikarnassos) ve Müze Rehberi, TTK, Yenilik Basımevi, İstanbul	
Freely, J., (2008), Türkiye Uygarlıkları Rehberi 3, Ege Kıyıları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.196.	
Karadağ, M. (1976), Mavi Cennet Bodrum, Akın Matbaası, Denizli, s.18,44.	
Mauri, A., (1921), "I castelli dei Cavalieri di Rodi a Cos e a Budrum", in: Annuario Scuola Atene 4/5, 1921/22, 290.	
Müller Wiener, W., (1966), Castles of The Crusaders, Translated from the German by J. Maxwell Brownjohn, Thames and Hudson, London, s.91-92.	
Sevgen, N., (1959), Anadolu Kaleleri, 1. cilt, Doğu Ltd. Şti. Matbaası, Ankara, 81-85.	
Texier, C., (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, s. 225-243.	
Vatin, N., (2004), Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar Doğu Akdeniz'de Savaş, Diplomasi ve Korsanlık, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 144, İstanbul, 17-20.	

ADI: BODRUM KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇİMİ - BOYUTLARI: Kale yaklaşık 166x164m. boyutlarında kareye yakın biçimlidir. En yüksek yeri deniz seviyesinden 47.5m. yükseklikteki Fransız Kulesi (H)'dir.

HENDEK: Var (Batı, kuzey) Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** 16-50m.

SAYISI: 1 ana kapı(kuzeyde)+ iç kaleye ulaştıran 6 kapı, toplam 7

ANA KAPILAR	TİPİ	BİÇİMİ	ANA KAPİ KANADI

SAYISI: 4 burç (+5 adet kule)

BURÇLAR	BİÇİMİ	KAT ADEDİ	BAŞKULE	MERDİVEN

BOYUTLAR	DİĞER
Maks. burç yüksekliği: yk. 21.25m.(D burcu) Min. burç yüksekliği: yk.10m. (A burcu) Beden duvarından min. taşma: yk.10.30m.(D burcu) Beden duvarından Maks. taşma: yk.33.50m.(C burcu) Maks. kule yüksekliği: yk. 26.25m. (I) Min. kule yüksekliği: yk. 11.25m. (E)	Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak+taş Üst örtü ve geçiş elemanları: Taş kemer, kubbe ve tonozlar

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Bodrum Kalesi, antik Halikarnassos şehrinin ve Mausoleum'un kalıntıları kullanılarak inşa edilmiştir. Moloz taş, düzgün kesme taş, kaba yonu taş, mermer, bazalt, kireçtaşı gibi farklı nitelikte taşlar görülür. Farklı dönemlerde, farklı tarzlarda inşa edilen kuleler de yapım tekniği açısından çeşitlilik katmaktadır. Dolayısıyla kalde tek bir teknik ve malzemeden söz edilememektedir. İlginç bir ayrıntı kuzey duvarında, top mazgallarının eğimli duvarlarına: kaplayan plak taşlara, bugün yerinde olmayan metal kenetlerle tutturulmasıdır. Genel yapı malzemesi taş dışında, duvar mazgallarında ahşap kapaklar kullanılmıştır. Batı kapısının onarımında tağla kullanılmıştır.

ADI: BODRUM KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: -

Biçimi: -

ADI: BODRUM KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.650 Kalenin güneyden hava fotoğrafı (Kadir Kir)

- Kale 1960'lı yıllarda çok hasarlı bir durumda iken restore edilip, müzeye çevrilmiştir. İşlevi, yapıyı güncel ve bakımlı tutmuştur.
- Özgün durumunda üç tarafı su ile bulaşan kalenin batısına bir mendirek yapılarak denizle ilişkisi kuvvetli olan kalenin bu özelliğine zarar verilmiştir (Resim 4.650, Resim 4.654, Şekil 4.41). Oysa ki kıyı kalelerinin denizle irtibat, onların savunma sistemini anlatan en önemli vasıfıdır.
- Kalenin kuzeydeki rampalı özgün girişi kullanılmamaktadır. Kuzey bandoğı kültürel etkinlikler için kullanıldığından ana kapı ikinci planda kalmıştır.

Resim 4.651 Kuzey iç hendek duvarında pencereler, sağda F kulesi, 2009 (E.S.C.)

- Restore edilen ve işlevi dolayısıyla ihtiyaç duyulan yapılar kazandırılan kalenin kuzeyinde görülen pencereler, kaleden henüz gün yüzüne çıkmamış mekanlar olarak algılanmıştır. Kaynaklarda bahsedilen mahzenler belki de buralarda yer almaktadır (Resim 4.651). Bu mekanların araştırılması, gerekirse temizlenip işlevlendirilmesi, kalenin geçmişiyle ilgili bilgileri de artırması sebebiyle yararlı olacaktır.
- Kalenin güncel bir rolüvesi bulunmamaktadır.

Resim 4.652 I burcu turistik amaçlı kullanımı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.653 I burcu güney penceresi, hatalı onarım, 2009 (E.S.C.)

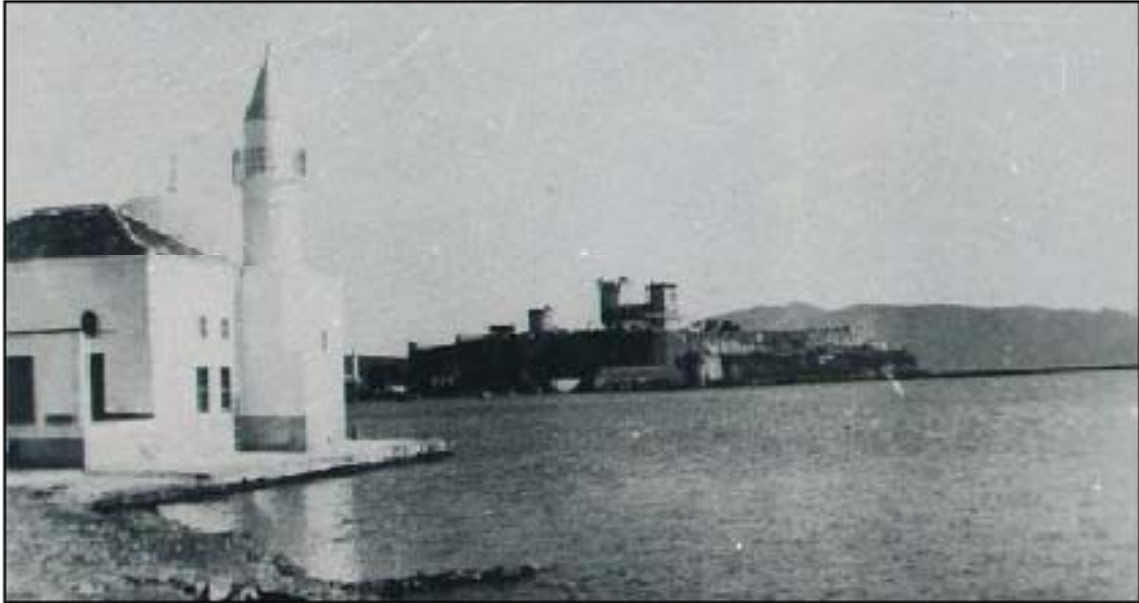
- Sualtı Arkeoloji Müzesi olarak kullanılan kale oldukça ilgi görmektedir. Kulelerde şövalyelerin günlük yaşamına dair canlandırılmalar yapılmıştır (Resim 4.652).
- Kulelerde yer yer hatalı onarımlar ve onların sonuçlarını görmek mümkündür. Çimento esaslı harçla yapılan müdahaleler yapı taşlarını olumsuz etkilemiştir (Resim 4.653).
- Malzemelerde de bozulmalar tespit edilmiştir. Yüzey aşınması, malzeme eksikliği, biriklenme, demir çürütmesi, yüzey kirliliği, nem etkisi karşılaşılan sorunlardır.

ADI: BODRUM KALESİ

EK 1

Şekil 4.41 Bodrum Kalesi, 1830 (Texier, 2002: 221)

Resim 4.654 Kalenin mendirek yapılmadan önceki özgün durumu

Resim 4.655 Bodrum Kalesi'nin restorasyondan önceki durumu, 1964 (Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi)

ADI: BODRUM KALESİ

EK 2

Resim 4.656 Kuzeybatı görünüşü (Cem Karan)

Kalenin Avrupa'daki Ortaçağ şatolarını hatırlatan mimarisiyle şato olarak nitelendirildiği de olmuştur (Gürçay, 1968: s. yok) Resim 4.656, 4.657).

Bir yarımada üzerinde yer alan kalenin hendekleri denizden sevkedilen sularla doldurularak adaya dönüştürülüp kara ile bağlantısı kesilebilmekteydi. 1954'de kuzeybatısına yapılan rıhtımla (Alpözen, 2002: 9) kale, bu yönde denizle bütünleşen özelliklerini kaybetmiştir (Resim 4.656).

Resim 4.657 Doğu görünüşü (Deniz Basmacı)

ADI: BODRUM KALESİ

EK 3

Resim 4.658 K1, ana kapı dış görünüşü (Ataman Ayvaz)

Resim 4.659 K1, ana kapı iç görünüşü

Resim 4.660 K2, iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.661 K3, dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kaleye giriş kuzeybatıdan başlayarak kademeli olmakta ve 7 kapı aşılarak kale içine ulaşılmaktadır (Katalog 21-C). Kuzey hendeğine inen bir rampanın başındaki ana kapı (K1) günümüzde kullanılmamaktadır (Resim 4.658, 4.659). Batı hendeğine ulaştıran K3 iki burç arasındadır. Geçit tonozu içinde yağ deliği bulunur (Resim 4.661). Hendeğin sonraki ana kapı K4 kısmen tonozla örtülü basamaklarla düzenlenmiştir ve asma köprüyle bağlanan K5'e yönelmiştir (Resim 4.662). Asma köprü aksamlarının hala mevcut olduğu tek geçitli kapı günümüzde kargir bir köprüyle bağlıdır (Resim 4.663, 4.664). Mermer bloklarla oluşturulan K6, iç kaleye varmadan önceki son kapıdır. Armalarla bezelidir (Resim 4.665). Yedinci ve son kapı iç kaleye açılır. Tek geçitlidir, tonozla örtülüdür ve diğer kapılar gibi armalara sahiptir.

Ana ve ara kapılar dışında kalede özgün şeklini ve aksamlarını korumuş bir başka kapı I (İngiliz) kulesi giriş kapısıdır (Resim 4.666, 4.667)

ADI: BODRUM KALESİ

EK 4

Resim 4.662 K4, iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.663 K5, batı hendeğinden görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.664 K5, batı dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.665 K6, kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.666 I kulesi kapısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.667 I kulesi kapısı, detay, 2009 (E.S.C.)

ADI: BODRUM KALESİ

EK 5

Yarımada üzerindeki kaleye saldırılar daha çok kara tarafından beklendiğinden üç burç ile desteklenen kuzey duvarı en sağlam ve 14 adet büyük top mazgallıyla kuvvetlendirilmiş duvardır (Resim 4.668). Kalınlığı 11 ile 18m. arasında değişir. Hendeğin kuzeyinde yer alan 2m. kalınlığındaki duvar kalenin de başlangıç duvarıdır. Batı duvarları limana ve girişe dönük duvarlar olduğundan burada da mazgallar sıkır (Resim 4.669). Batıdaki en dış duvarı top koruganı oluşturur (O). Köprüye kadar olan duvar genişliği 14m'dir. Kuzeybatıda ana kapıya yakın inşa edilen bölüm de bir top koruganıdır (P). İkinci batı duvarı daha yüksektir ve üst seviyede çok sayıda mazgalla donatılmıştır. Alt kısımlarında 15. yüzyıldan önceki dönemlere ait duvarlar bulunur (Alpözen, 1983: 26)(Resim 4.670). Doğuda tek sur hattı vardır (Resim 4.671). Dış yüzde yüksekliği yaklaşık 12m.'dir. Akpolat I kulesine kadar olan uzunluğunun 102m. olduğunu belirtir (Akpolat, 1979: 60). Çift surlu görünen güney duvarının dış suru kısmen yıkılmıştır (Resim 4.672). İç surlardan daha alçak olan dış sur güneybatıda su kesimi top mazgallarının yer aldığı bölümlerle (Resim 4.673), I kulesi arasındadır. Kalınlığı 0.60-0.70m.'dir. Güneydeki iç sur arazi eğimiyle yükselen ve mazgallarla desteklenmiş 0.70-1.90m. kalınlığındadır. Yüksekliği eğimle beraber değişmektedir. Güney suru üzerinde iç kalenin giriş kapısı yer alır (K7). Doğuda I kulesi ile sonlanır.

Surlarda sirkülasyon yer yer rampa şeklinde yer yer basamaklarla süreklilik sağlayan seyirdim yollarıyla sağlanmıştır. Seyirdim yolu ile avluyu bağlayan merdivenler görülmez.

Resim 4.668 Kuzey hendeği ve duvarları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.669 Batıda dış duvar ve K5 kapısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.670 Batı iç duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.671 Doğu duvarı (www.treearth.com)

Resim 4.672 Güney surlarının görünüşü (Yiğit Uygur)

Resim 4.673 Güneybatı köşedeki mazgallı yapı (G. Earth)

ADI: BODRUM KALESİ

EK 6

Resim 4.674 A (liman) burcu ve geri planda B burcunun görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.675 H (Fransız) ve G (İtalyan) kulelerinin kuzeyden görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.676 C burcunun iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.677 D burcu doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Batıdaki tek burç daire gövdeli, içi dolgulu liman burcudur (A). Yaklaşık 7m. çapındadır (Resim 4.674). Diğer burçların hepsi kuzey duvarındadır. Gövdeleri dolu olan burçlar kuzey hendeğine bakmaktadır. Biri düzgün olmayan çokgen (D) (Resim 4.677), diğerleri daireseldir (B,C (Resim 4.676).

Kuleler ise beş farklı milletin kaledeki temsilcisi gibidir. 3'ü dörtgen, 2'si daire (bir tam, bir yarım daire) biçimlidir. Kalenin yaşam çekirdeğini oluşturan G (İtalyan) ve H(Fransız) kuleleri ile onları bağlayan yapılar arazinin en yüksek noktasında konumlanmışlardır (Resim 4.675). 3 katlı bu dörtgen kulelerden H kulesinin kuzeydoğu köşesindeki dairesel çıkma hem yapıya estetik katan hem de gözlem noktası oluşturan bir özelliktir. İtalyan kulesinde (G) ise profilli taş konsollarla yapılan taş belki farklı bir üst örtüye ya da estetik katkılara işaret edebilir. Katları çapraz tonozlar ve ahşap kirişlerle oluşturulmuştur. Katlar arasında bağlantı yoktur. Savunma mazgalları yerine pencereleri vardır.

Güneydoğu köşede yer alan İngiliz Kulesi (I)'ne zemin kattan ve bodrum kattan iki giriş vardır. Üç katlıdır. Kat döşemeleri taş tonoz ve ahşap kirişlerle yapılmıştır. Kalenin en yüksek kulesidir. Boyutları yaklaşık 10x15m'dir. İçinde iki adet şömine vardır. Mazgalları yoktur. Duvar içine yerleştirilmiş taş oturmaahklarla düzenlenmiş pencereler mevcuttur (Resim 4.678, Resim 4.679).

ADI: BODRUM KALESİ

EK 7

Kuzey iç suru üzerinde konumlandırılan diğer iki kuleden Yılanlı Kule (E), hiçbir duvara bağlı değildir (Resim 4.680). Yaklaşık 10m. çapındadır. İki katlıdır ve üst kata kuleyi sararak çıkan merdivenle ulaşılır. Kubbe ile örtülmüştür. Güney duvarında yukarıdan aşağıya inen konturlar terasta biriken suları samuca aktaran bir su yolu olmalıdır.

Alman Kulesi (F) tek katlıdır (Resim 4.681). Yarım daire gövdesi çok iri blok taşlarla yapılmıştır. Girişi güneydendir ve iki penceresi vardır. Kuzey eteğine bir etek (talus) yaparak oturmaktadır. G kulesindeki gibi taş konsollarla yapılan bir taçla cephesi sonlanmaktadır.

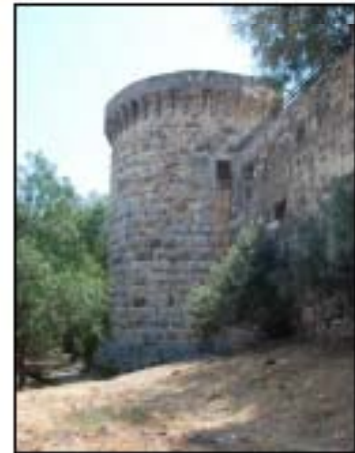
Resim 4.678 Avlu içinden I (İngiliz) kulesinin görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.679 I kulesinin bodrum katındaki batı girişi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.680 E, Yılanlı kulenin kuzey görünüşü, arka planda G ve H kuleleri 2009 (E.S.C.)

Resim 4.681 F, Alman kulesi batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.682 Batı mazgallarının dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.683 Batı mazgalların iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: BODRUM KALESİ

EK 8

Resim 4.684 Kuzey duvarında top mazzahı, 2009 (E.S.C.) Resim 4.685 K4 üzerinde yağ mazzahı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.686 Batıdan dendanların görünüşü (Google Earth)

Resim 4.687 C burcu top mazzahlarındaki taşlarda kenet izleri, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.688 C burcunun iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kalede kullanılan taşlar ve boyutları farklılık gösterir. 58 yıllık bir süreçte ve devşirme taşlarla yapılan duvarlarda mermerden bazalta kadar çeşitli taşlar kullanılmıştır. Kesme taş, kaba yonu taş, moloz taşlar kireç esaslı bağlayıcı ile tutturulmuştur. Kenet kullanımına dair izler de görülmüştür (Resim 4.687). G ve H kuleleri arasındaki yapılarda kullanılan çapraz tonozlar Gotik tarzındadır (Resim 4.688). Bu tarz kule kapılarında ve kaledeki diğer yapılarda da görülür. Çok sayıda arma ve yüksek kabartmalı tasvirler kapı, duvar ve kulelerde aynı zamanda birer kaplama gibi kullanılmıştır.

ADI: BODRUM KALESİ

EK 9

Resim 4.689 Şimdi müze olan kilise-cami, 2009

Resim 4.690 Kuzey iç hendeğe bakan pencere, 2009 (E.S.C.)

Kale içinde tespit edilebilen 10 sarnıç, 2 kuyu bulunmaktadır. Sarnıçlar kayalar içine oyularak yapılmıştır İç kale giriş avlusunda şövalyeler döneminde yapılmış, Osmanlılar'ın fethinden sonra camiye dönüştürülen yapı (L), Gotik tarzdadır. Osmanlı döneminde eklenen minaresine dıştan taş basamaklarla ulaşılmaktaydı. Merdivenler günümüze ulaşmamıştır (Resim 4.689).

K7 yanında, güney duvarına bitişik yapılan 1895 tarihli hamam (J) Osmanlı dönemine aittir. Kalenin hapisane olarak kullanıldığı dönemde yapılmıştır (Alpözen, 2002: 14).

Fransız ve İtalyan kuleleri arasındaki yapılar grubu kale komutanlarının yaşadıkları mekanlardır. Kuzey duvarındaki iki burç (C-D) arasındaki duvar içinde yer alan zindan, mazgal ve hava delikleri kapatılarak şövalyeler döneminde oluşturulmuştur. Kuzey duvarı üzerinde görülen pencerelerin (Resim 4.690) mahzenlere ait olduğu sınımlanmaktadır. Bir kısım dönem içinde eklemeler yapılırken güçlendirme için doldurulan mahzenlere kılavuzsuz girildiğinde yolu kaybetme ihtimali olduğu belirtilir (Karadaş, 1976: 55).

Hapishane olarak kullanıldığı dönemde yapılan namazgah Fransız Kulesi (H) önündedir (Resim 4.691). M ve R yapıları sur duvarı üzerinde tek mekanlı yapılardır. M, komutan kulesi olarak anılmaktadır. İki katlıdır.

Kuzeybatıdaki taş çatılı top koruganı (P) bazı kaynaklarda ganimetlerin konduğu depo olarak gösterilir, bazılarında da cephanelik olarak geçer (Akşit, 1983: 80).

Kale içinde sergileme ihtiyacı için doğu ve kuzey yönlerinde ek binalar yapılmıştır (Resim 4.692).

Kalenin batısındaki karşı tepede bugün askeri alan içinde kalan, Kaplan Kalesi denilen bir gözetleme kulesi vardır (Resim 4.693, 4.694).

Resim 4.691 Fransız Kulesi (H) önündeki namazgah, 2009 (E.S.C.)

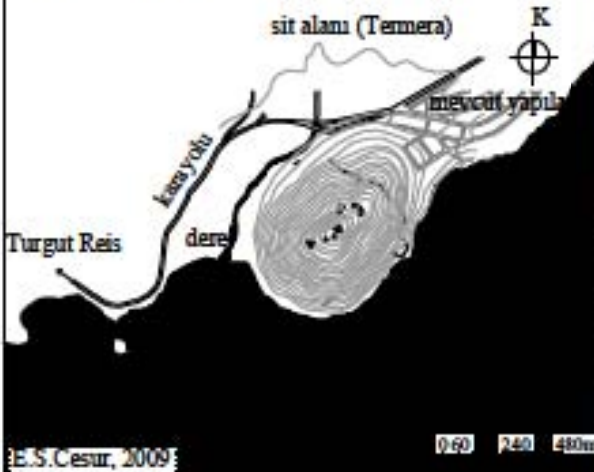

Resim 4.692 İç kale alt avluya sonradan eklenen yapı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.693 Kalenin batısında, karşı tepede yer alan Kaplan Kalesi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.694 Kaplan Kalesi kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: ASPAT KALESİ	
YERİ: İl: Muğla İlçe: Bodrum-Akyarlar Mah.: Aspat mevkii Ada:- Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: Hellenistik Dönem-Ortaçağ YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor
	KITABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
<small>E.S.Cesur, 2009</small>	<small>Resim 4.695 Aspat Kalesi http://arkeoloji.mu.edu.tr/Arastirma/Aspat.asp</small>
KONUMU	
☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ... m.yük sekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☒ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ	
☒ Şehir suru ☐ İçkale, Akropol ☒ Askeri üs, Garnizon(Orta Bizans dn.) ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☒ Korsan kalesi ☐ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER	
☒ Sarmaç (18) ☒ Cami-kilise ☒ Depo, gümrük binası, dükkan ☒ Yerleşim ☐ Diğer (Emlak ve ticaret yapıları) ☒ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI:	
☐ Hacı yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR Bilinmiyor	
KORUMA DURUMU	TESCİLİ: ☒ Var (1996/6387) ☐ Yok
☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	SAHİBİ: Maliye Hazinesi
	SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı
	GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Arkeolojik bir alana dönüşmüş Aspat Kalesi'nde araştırmalar sürdürülmektedir. Kalenin deniz ve kara yönündeki duvarları neredeyse tamamen yok olmuştur. Tepede iç kale günümüze ulaşmıştır. Tepeye çıkış arazinin yurvarlanan ve kaygan zemin oluşturan toprağı nedeniyle oldukça zordur. Eteklerde kalenin kalıntıları, antik tarım terasları, ticaret yapıları ve konutlara ait kalıntılar görülebilir. Tepenin güneyinde ve doğusunda, deniz altında, eski limanın kalıntıları bulunmaktadır.	

ADI: ASPAT KALESİ

TARİHÇESİ

KRONOLOJİK TARİHİ:

M.Ö. 7. yüzyıl Leleg yerleşimi (mevcut kalıntılardan)

M.Ö. 546 Pers İmparatorluğu egemenliği

M.Ö. 333 Hellenistik dönem

M.Ö. 188 Bergama Krallığı

M.Ö. 129 Roma İmparatorluğu egemenliği

M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde

12-13. yüzyıl Latin - Menteşeoğulları egemenliği

14. yüzyıl Menteşeoğulları egemenliği

15. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu egemenliği

KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Ana deniz rotasına yakın noktada, güçlü bir kaledir. Ulaşılması zor olan kalenin askeri ve stratejik önemi vardır. Bizans İmparatorluğu'nun önemli limanı ve kalesi olmuştur. 11. yüzyıl sonlarında İtalyan deniz kolonilerinin ticaret için seçtikleri, Batı Anadolu'daki en önemli iki limandan biridir. İstanköy (Kos) Adası'na yakındır.

VARSA DİĞER İSİMLERİ: Aspartos, Asyut, Çıfut, Yahudi Kalesi, Uspüt, Sıralava, Sıralalos, Espot, Asput, Estragol

BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Deniz yolu ulaşım güzergahı üzerinde yer alır.

BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Termira?, Strobilos / 2004 yılında yüzey araştırmaları ile başlayan çalışmalar, Muğla Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Adnan Diler başkanlığında sürmektedir.

RESİM :

Resim 4.696 Aspat Kalesi kalıntılarının kuzeybatıdan görünüşü, 2009 (E.S.C.)

KAYNAKÇA:

Alpozen, O., (1983), Bodrum Antik Halikarnassos, Ankara, s.114-115.

Aral, A., (1988), "Bodrum Yarımadası'nın Ortakent (Eski Mısır) Köyünde Bulunan "Mustafa Paşa Kalesi" Hakkında", VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı, T.C. Kültür Bakanlığı K.T.V.K. Başkanlığı, Ankara, 23-27 Mayıs, 35-47, 87

Beaufort, F., (2002), Karamanya, Çev: Ali Neyzi-Doğan Türker, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Çeviri Dizisi 1, s.107-108.

Diler, A., (2007), "Bodrum Yarımadası, Leleg Yerleşimleri Pedasa, Mylasa, Damlıboğaz(Hydas), Kedrai (Sedir Adası), Kissebükü (Anastasioupolis) ve Mobolla Kalesi Yüzey Araştırmaları 2004-2005", Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2. cilt, Ankara, 479-500.

Evlia Çelebi Seyahatnamesi, (2006), Y. Dağlı, S.A. Kahraman, R. Dankoff, Yapı Kredi Yayınları 1228, s.112.

Foss, C., (1990), "Strobilos and Related Sites", History and Archaeology of Byzantine Asia Minor, Variorum.

Freely, J., (2008), Türkiye Uygurliklar Rehberi 3, Ege Kıyıları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.196.

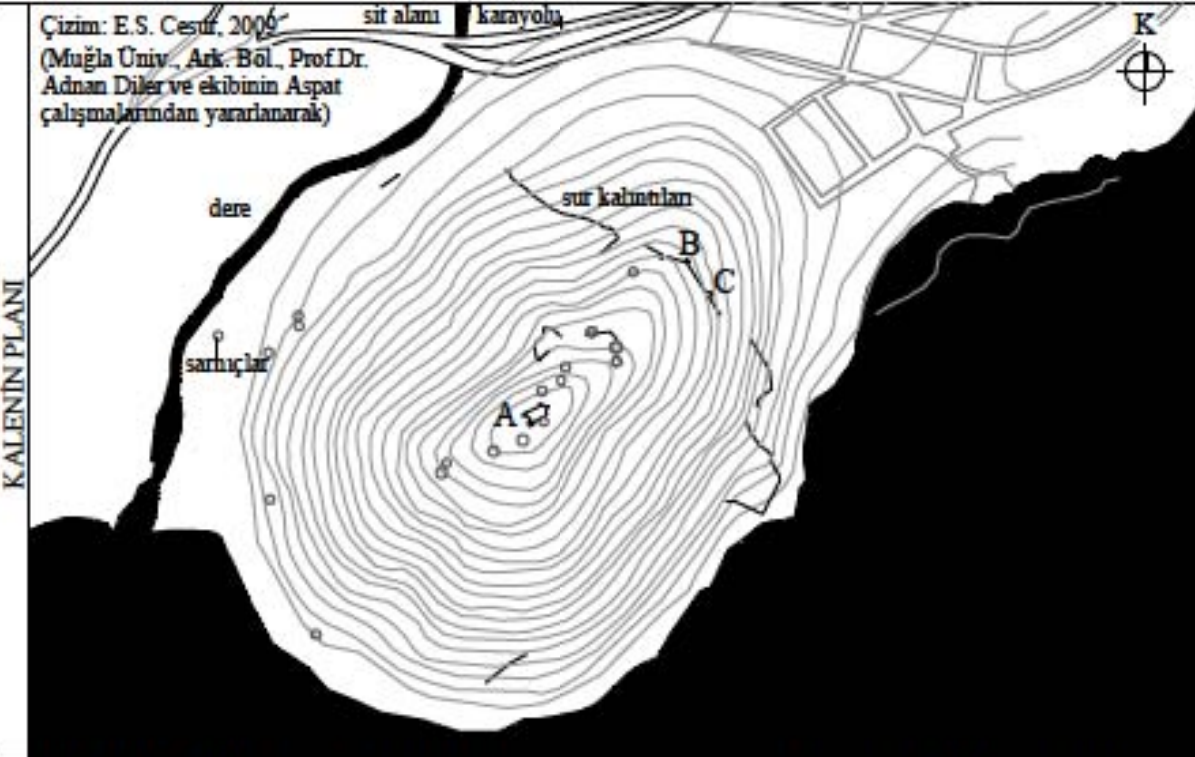
Heyd, W., (2000), Yakındoğu Ticaret Tarihi, çev: Enver Ziya Karal, TTK Basımevi, Ankara, s. 130.

Karadağ, M., (1976), Mavi Cennet Bodrum, Akın Matbaası, Denizli, s.18,44.

Ruggieri, V., (2005), La Caria Bizantina: topografia, archeologia ad arte (Mylasa, Stratonikeia, Myndus, Halicarnassus), Rubbettino, 86.

ADI: ASPAT KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Dış surlar yıkık olduğundan tam biçimi ve boyutları bilinmemektedir. İç kale ise 15x30m ölçülerinde dikdörtgendir (Foss, 1990: 159).

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor SUR TİPİ: Tek sur Çift sur
Derinliği: - Genişliği: -

SAYISI: ?Tespit edilemedi

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇIMI	☐ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde		☐ Düz atkılı		☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☒ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☒ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan			☐ Ahşap+deri	☒ Mevcut değil

SAYISI: 4 dış surda (kahıntılar üzerinde) +4 iç kalede

BURÇLAR	BIÇIMI	☒ Üçgen (1, iç kale)	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı	BAŞKULE	MERDİVEN	Seyirdim yohuna çıkan: Basamak genişliği: - Riht yüksekliği: - Merdiven genişliği: -
		☒ Dörtgen (1 dış sur, 3 iç)		☐ 2 katlı			
		☐ Çokgen	☐ 3 katlı	☒ Yok			
		☐ Dairesel	☐ 4 katlı				
		☒ U (At nalı) biçimli (3, dış surda)					
BOYUTLAR		Maks. burç yüksekliği: - Min. burç yüksekliği: - Beden duvarından min. taşma: - Beden duvarından Maks. taşma: -			DİĞER		Döşeme kaplaması: - Üst örtü ve geçiş elemanları: -

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Kale duvarları moloz taş ve harçla yapılmıştır. Dış surlarda kaledeki yerleşim alanlarından toplanan iri moloz taşlar göze çarpar. İç kalenin kuzey yüzü biraz daha özenli bir taş işçiliği gösterir. Düzenli surlar halindeki moloz taş örgüleri vardır.

ADI: ASPAT KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.697 Aspat Kalesi kalıntılarının kuzeybatıdan görünüşü, 2009 (E.S.C.)

- Terkedilmişlik, işlevsizlik yapının yaşadığı sorunların başlıcalarıdır (Resim 4.697).
- Üzerinde yer aldığı tepeye ulaşım zorluğu vardır. Arazinin kayganlığı tepeye tırmanmayı güçleştirmektedir.
- Araziyi saran yoğun bitki örtüsü özellikle güney ve güneydoğuda belirgindir.
- Son yıllarda yapılan çalışmalar neticesinde kalenin bir krokisi çıkarılmış, kaledeki yerleşimin genel özellikleri belirlenmiştir.
- Bakımsızlık malzeme sorunlarına da sebep olmuştur.

Resim 4.698 Doğu görünüşü, ön planda tatil yerleşimi, 2009 (E.S.C.)

- Sit alanı içinde yer alan kalenin yakınlarda yapılaşma vardır. Fakat kaleye, surlara direkt bir olumsuz etkisi yoktur. Ancak eteklerine çok yakın olması kale etrafındaki eski yerleşimlerin izlerini silmesi (belki de silmiş olması) bakımından olumsuzdur (Resim 4.698).

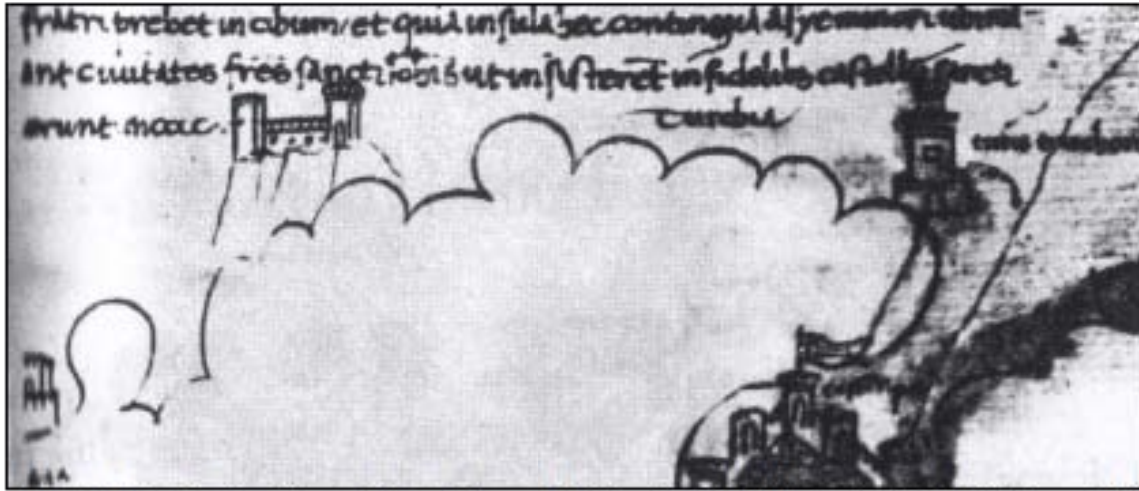

Resim 4.699 Kalenin doğusundaki tesisler ve eski liman kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

- Kalenin doğusunda yerleşimin limanına ait kalıntılar görülmektedir. Kalıntılar, arkeolojik araştırmaların yalnız karada değil, sualtında da yapılması gerektiğini göstermektedir (Resim 4.699).

ADI: ASPAT KALESİ

EK 1

Şekil 4.42 Cristoforo Boudelmonti, Liber Insularum Archipelagi; Düsseldorf Üniversite kitaplığında bulunan 1437 tarihli Ms G13 kayıt no'lu yazmanın 46. varlığındaki Bodrum tasvirinde, sol üst köşede gösterilen Aspat Kalesi (Arel, 1988: 87)

Şekil 4.43 Aspat (Çifut) Kalesi. (John Arrowsmith, 1844, Map of Asia Minor to illustrate the Journeys of W. I. Hamilton Esqr. 1836-1837 (David Rumsey Collection))

Şekil 4.44 Termira antik kenti, (Kiepert, Heinrich, 1818-1899 Auctore Henrico Kiepert Berolinensi, Geographische Verlagshandlung Dietrich Reimer (Ernst Vohsen), Berlin, Wilhelmstr.29. (1903) (David Rumsey Collection))

ADI: ASPAT KALESİ

EK 2

Resim 4.700 Doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Konik, deniz seviyesinden oldukça yüksek bir tepe üzerinde ve eteğindeki kale kıyıya en yakın Leleg yerleşimi olarak saptanmıştır (Diler, 2006: 490). Kale ve çevresinde 2004 yılından itibaren başlayan yüzey araştırması ve kazı çalışmaları bölgenin özellikle tarım ve endüstriyel üretim konusunda (teraslı bahçeler, yağ işlikleri, değirmen taşları gibi kalıntılar) önemli bir geçmişe sahip olduğuna işaret etmektedir. Bölge Lelegler'den Osmanlılar'a kadar pek çok dönemde aralıksız yerleşme görmüştür (Diler, 2006: 488). Bugün deniz içindeki kalıntılar bir limana sahip olduğuna işaret eder (Resim 4.700).

Resim 4.701 Kuzey görünüşü, sol altta dış sur kalıntıları, sağ üstte iç kale, 2009 (E.S.C.)

ADI: ASPAT KALESİ

EK 3

Resim 4.702 Kuzeydoğu görünüşü, eteklere inen surlar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.703 İç kalenin kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kale tepede bir iç kale ile aşağılarda tepeyi, dolayısıyla yerleşimi çevreleyen surlardan oluşur (Resim 4.701, 4.702). G. Bean kaleye doğudan ve batıdan olmak üzere iki kapıyla girildiğini belirtir (Bean, 2000: 120). Ancak günümüzde yapılan çalışmalarda kapıların tam yeri tespit edilememektedir. Arkeolojik kazı sonucunda anlaşılabilecektir.

Dış surlar kuzeyde kısmen ayakta (Katalog 22-C). Kuzeybatı-güneydoğu yönünde bir hat izlemektedir. Üzerinde biri çok basarlı 4 burç tespit edilmiştir. Diğer yönlerde neredeyse tamamen yok olmuştur (Resim 4.702).

En tepede yer alan iç kalenin ise dış duvarları ayakta (Resim 4.703). Kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanır. Dikdörtgen planlı yapının giriş batı cephesindedir. Farklı biçimlerde dört burca sahiptir. İç ölçüleri 15x30m. olan, kalın duvarlara sahip bir yapıdır (Foss, 1990: 159). İç molozla dolmuş olan iç kalenin mazgalları bir onarımda kapatılmıştır (Foss, 1990: 160). İç kalenin giriş kapısı batıdadır ve iki burçla korunmaktadır.

Resim 4.704 Kuzeydoğu dış surları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.705 Kuzey surları, 2009 (E.S.C.)

Dış surlar arazi eğimine paralel biçimlenmiştir. Kalıntı duvarlar yaklaşık 8m. yüksekliktedir. Üzerinde ahşap hatlı delikleri ile beraber küçük gözlem pencereleri vardır. Duvar kalınlığı ölçülemediği için (Resim 4.704, 4.705).

Resim 4.706 İç kale, kuzeydoğu duvarı görünüşü (Foss, 1990: 175).

Maalesef iç kaleye bizzat çıkılmadığı için duvarları ile ilgili ayrıntılı ve güncel bilgi verilememektedir. C. Foss'un aktarmasına göre iç kale duvarları "alışık oluştuktan kalındır" ve içeriden, mevcut zeminden yüksekliği 5m.'dir. Güney duvarı üzerindeki mazgalları bir dönem onarımda kapatılmıştır. İç kale (Resim 4.706, 4.707) duvar diplerinde iki taş merdiven bulunmaktadır (Foss, 1990: 160).

ADI: ASPAT KALESİ

EK 4

Resim 4.707 İç kale güney duvarı üzerinde, duvar örülerek kapatılmış açıklıklar (Foss, 1990: plate XV)

Resim 4.708 Kuzeydoğu burcu (C), 2009 (E.S.C.)

Resim 4.709 Kuzeydoğu burcu (B), 2009 (E.S.C.)

Dış surlarda ikisi çok hasarlı 4 burç kalıntısı vardır. 3 tanesi at nalı biçimlidir ve beden duvarına sonradan eklenmiş gibi bir görüntüleri vardır. Çünkü yapı taşları iki duvarı bağlar şekilde örülmemiştir. Yüksek duvarlı olan burçlarda mazgal açıklığı tespit edilememiştir (Resim 4.708, 4.709, 4.710).

İç kale, dört burçla güçlendirilmiştir. Batı duvarı üzerinde iki dörtgen burç bulunmaktadır. Kuzeybatıdaki dörtgen burç yekpare, yüksek bir kayalık üzerindedir. Güneydeki dörtgen burcun (Resim 4.711) kaprı koruyan bir mazgal açıklığı vardır. Kuzey köşesinde de bir dörtgen burca sahiptir. Doğu duvarında yekpare üçgen bir burç bulunur (Foss, 1990: 160).

Resim 4.710 Güneydoğuda hasarlı burç, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.711 İç kale, güneybatı köşedeki burç (Foss, 1990, plate XV)

ADI: ASPAT KALESİ

EK 5

Resim 4.712 Dış surlarda duvar yapım tekniği, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.713 Sur içindeki duvar kalıntılarında kıkloplik duvar örgüsü, 2009 (E.S.C.)

Surlar ve burçlar kayalık temellere oturtulmuştur. Moloz taş ve harçla yapılan dış surların alt kısımlarındaki iri, yüzeyi düzeltilmiş taşlar (Resim 4.712), sur içinin kuzeyinde kalıntıları görülen kıkloplik yapı duvarlarındaki taşlara benzemektedir (Resim 4.713). Üstlerdeki moloz taş kısımlara serbest derzleme yapılmıştır.

İç kale ise tamamen moloz taşla inşa edilmiştir. Kuzeyde orta büyüklükteki moloz taşlar bir derz sırası izlenerek örülmüştür (Resim 4.714). Duvar köşelerinde daha büyük ve düzgün kesilmiş taşlar kullanılmıştır. Derz sularında kırık tuğla dolgulara rastlanır. Güney duvarının alt kısımlarında kireç harçlı, kaba sıva gibi değerlendirilebilecek onarım izleri vardır. İç kalede yalnız giriş kapısının olduğu duvarda farklı bir teknik göze çarpar. Dörtgen taşların etrafı yatay ve dikey tuğlalarla çerçeve içine alınmış, taş ve tuğla aralarına kireçli harçla düzgün, çerçeve şeklinde dolgular yapılmıştır (Resim 4.715).

Resim 4.714 İç kale moloz taş duvarları (kuzey), 2009 (E.S.C.)

Resim 4.715 İç kale giriş kapısı duvarı (Foss, 1990: plate XVI).

Resim 4.716 Tepenin doğusundaki yapı kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.717 Kuzeyde, eteklerdeki yapı kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

ADI: ASPAT KALESİ

EK 6

Geniş bir alanı çevreleyen surlar içinde çok sayıda sarnıç tespit edilmiştir (18 adet). Bunlardan üç tanesi iç kalenin yer aldığı düzlüktedir (A.Diler, Strobilos-Aspat yayınlanmamış analiz çalışmalarından). Diğer sarnıçlar da tepenin eteklerine yayılmış durumdadır. Daha çok batı ve kuzeyde üst kısımlardadır (Resim 4.716, 4.717, 4.718, 4.719, 4.720).

Batıda dere kıyısında konutlar, tespiti yapılan 6 adet dini yapı ve hamam gibi sosyal yapılar tespit edilmiştir. Limana yakın güney ve doğu kıyısında ticaret ve endüstri yapıları bulunmaktadır (Resim 4.721, 4.722). Kalıntılar arasında yağ işlikleri, değirmen taşları bulunmuştur. Kuzeyindeki düzlüklerde 18.-19. yüzyıla kadar devam ettiği görülen bağcılığa dayalı antik tarım alanları vardır (Diler, 2006: 488).

Resim 4.718 Kuzeyde kayalıkların en tepesinden eteklere kadar inen yapı kalıntıları , 2009 (E.S.C.)

Resim 4.719 Kuzeybatı eteklerdeki yapı kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.720 Güneyde liman, endüstri ve ticari yapı kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.721 Doğudan güney kıyısındaki yapıların görünüşü, 2009 (E.S.C.)

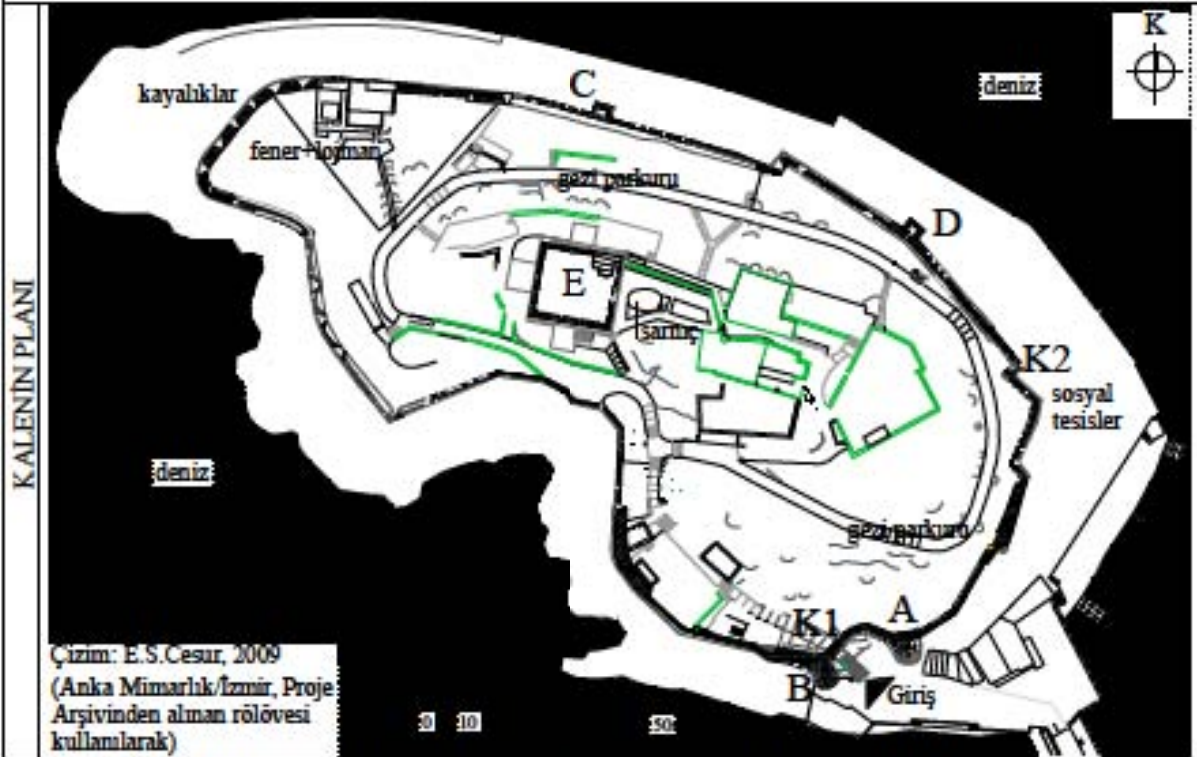
Resim 4.722 Doğuda liman kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ	
YERİ: İl: Aydın İlçe: Kuşadası Mah.: Dağ Ada:71 Pafta: 19J II Parsel: 2-3	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: M.1826 YAPTIRAN: Kanuni Sultan Süleyman / Palak Mustafa Paşa MİMARİ: Hafız İlyas Ağa KITABESİ: ☒ Var ☐ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
E.S.Cesur (Anka Mimarlık Proje Arşivinden yararlanarak),2009	Resim 4.733 Kuzeybatıdan görünüş (Kuşadası Bld. Arşivi)
KONUMU	
☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ... m.yük sekte ☐ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☒ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ	
☐ Şehir suru ☐ İçkale, Akropol ☒ Askeri üs, Garnizon (18.yy) ☐ Gümrük, karantina yapısı ☒ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Manastır vb. dini yapı ☐ Korsan kalesi ☐ Liman kalesi	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER	
☒ Sarnıç ☐ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☒ Diğer (Yeni fener) ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Türbe	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI:	
☐ Hacı yolu ☒ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR	
1950 sonrası- Restorasyon 1957 - Kara ile bağlantısının kurulması 1970 - Kapsamlı restorasyon	
KORUMA DURUMU	TESCİLİ: ☒ Var (1976) ☐ Yok
☒ İyi ☐ Kısmen ayakta	SAHİBİ: Kuşadası Belediyesi
☐ Temel seviyesinde yıkık	SORUMLUSU: Kuşadası Belediyesi
☐ Kötü, yok olmuş	GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: Kısmen Müze
GÖZLEMLER:	
Güvercinada Kalesi'nin sur duvarları bütün olarak günümüze ulaşmıştır. Giriş kapısı ve kapının merdivenli kurgusu da farklıdır. Günümüzde içine bir fener ve lojman yapılmıştır. Ziyaretçilere açıktır. Ortadaki büyük kule sergi mekanı yapılmıştır. Ayrıca kale içinde de turistler için hazırlanan hizmet mekanları bulunmaktadır. Güncel rölovesi 2007 yılında hazırlanmış ve bölge koruma kurulu onayından geçirilmiştir.	

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö. 9. yüzyıl İyonlar	M.Ö.188 Bergama Krallığı egemenliği
M.Ö. 7.-5. yüzyıl Lidya egemenliği	M.Ö.133 Roma İmparatorluğu egemenliği
M.Ö. 546 Pers İmparatorluğu egemenliği	M.S. 395 Bizans egemenliği bölgesinde
M.Ö. 333 Hellenistik dönem	13. yüzyıl Venedik-Ceneviz egemenliği
M.Ö. 281 Seleukoslar egemenliği	14. yüzyıl Mentешеoğulları, Aydınoğulları
	15. yüzyıl Osmanlı egemenliği
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Efes Limanı dolduktan sonra Scala Nouva (Yeni Liman) adıyla bölgenin batıya açılan kapısı olmuştur. Deniz yolu ulaşımının önemli duraklarından biridir. Sisam Adası'na ve önemli yolların kesiştiği Efes'e yakınlığıyla gerek askeri, gerek ticari yönden önem kazanmıştır.17. yüzyılda önemli pamuk ihracat limanı, 18. yüzyılda deniz kervanlarının uğrak yeri olmuştur.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: -	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: 1. Haçlı seferleri ve Roma yolları güzergahında yer almaktadır.	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Pygela /Antik kentte bilimsel ve profesyonel kazı yapılamamıştır. Yalnız 1972 yılında Efes Müze Müdürü S. Türkoğlu'nun kısmi kazısı (Tusan Oteli yanındaki kazı) olduğu belirtilmektedir.	
RESİM :	
	
Resim 4.724 Güvercinada Kalesi güneybatı görünüşü, 2009 (E.S.C.)	
KAYNAKÇA:	
Foss, C., (1996), Cities, Fortresses and Villages of Byzantine Asia Minor, Collected Studies Series CS538, Variorum, USA, 16-19.	
Mercangöz, Z., (2001), "Kuşadası ve Çevresindeki Ortaçağ Kaleleri", Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu (23-26 Şubat 2000), İzmir, s.147-157.	
Müller-Wiener, W.,(1962), "Die Stadtbefestigungen Von İzmir, Sığacık und Çandarlı", Sonderdruck aus İstanbuler Mitteilungen, Band 12, 97-104.	
Özkan, M., K., (2001), "Kuşadası ve Çevresindeki Ortaçağ Kaleleri", Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu (23-26 Şubat 2000), İzmir, s.167-178.	
Texier, C. (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, cilt: II, Ankara, s.172	
Tounefort, J.P., (1717), Relation D'un Voyage Du Levant, Fait Por Ordre Du Roy., Paris.	
Nur Kocasoy Bağcı, Anka Mimarlık, İzmir.	
Aydın, Kuşadası Belediyesi	

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Düzgün bir geometrik biçimi olmayan kale adanın şekline paralel olarak inşa edilmiştir. 20.826 metrekarelik bir ada üzerindedir. Kıyıdan yaklaşık 220m. uzaklıktadır. Kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzar. Bu yöndeki maksimum mesafesi 190m.'dir. Kuzeydoğu-güneybatı yönünde maksimum mesafesi ise 96m.'dir.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

SAYISI: 2 (1'i ana kapı, 1'i uğrun kapı)

ANA KAPILAR	TİPİ	☒ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇIMI	☒ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü			☐ Düz atıklı		☐ Metal
		☐ Bir burç içinde		☐ Taç kapılı	☒ Metal+ahşap		☐ Ahşap+deri
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü		☐ Bilinmiyor		☐ Mevcut değil	
		☒ İki tarafı burçla korunmuş					
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş					
		☒ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan					

SAYISI: 4 burç+1 kule

BURÇLAR	BIÇIMI	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı (5)	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yoluna çıkan: Basamak genişliği: 0.32-0.35m. Riht yüksekliği: 0.31-0.33m. Merdiven genişliği: 0.80 - 0.85m.
		☒ Dörtgen (3)		☐ 2 katlı		☒ Yok		
		☒ Çokgen (1 beşgen)	☐ 3 katlı					
		☐ Dairesel	☐ 4 katlı					
		☒ U (At nah) biçimli (1)						

BOYUTLAR
Maks. burç yüksekliği: 11.70m. (B burcu)
Min. burç yüksekliği: 6.55m. (C burcu)
Beden duvarından min. taşma: 3.03m. (D burcu)
Beden duvarından Maks. taşma: 4.67m. (B burcu)
Kulenin yüksekliği: 13.76m. (platform başlangıcından)

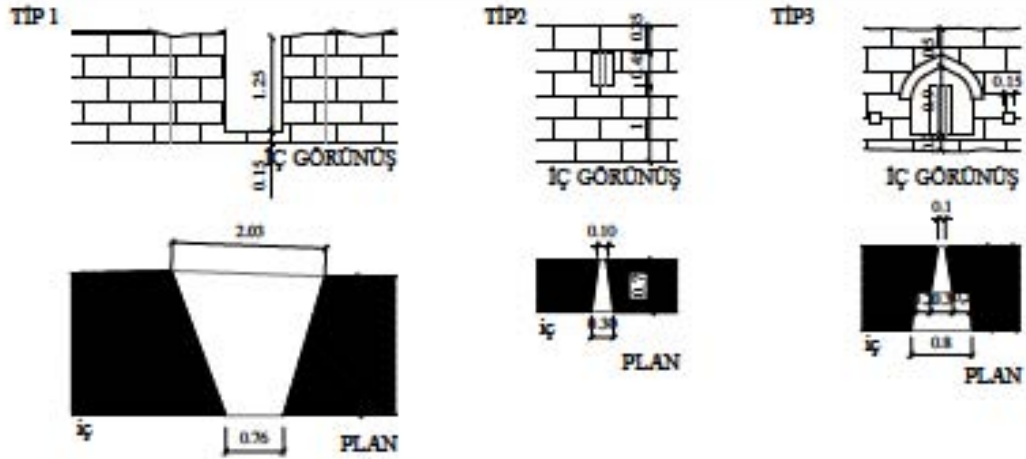
DİĞER
Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak+taş
Üst örtü ve geçiş elemanları: Tuğla+taş kemer ve tonoz

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Surlar kaba yonu ve moloz taşlar ile bunlar arasında düzensiz olarak yerleştirilen tuğlalarla örülmüştür. Serbest derzleme yapılmıştır. Kireç esash harç kullanımı vardır. Kullanılan taşların bir kısmı Yılcı Burcu'ndan getirilmiştir (Özkan, 2000: 171). Düzgün kesimli devşirme taşlar köşelerde, pencere sövelerinde kullanılmıştır. Metal kullanımı kapıda, pencere parmaklıklarında ve demir lumba ağzında görülür. Ahşap kullanım ise kapı kanatlarında vardır.

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

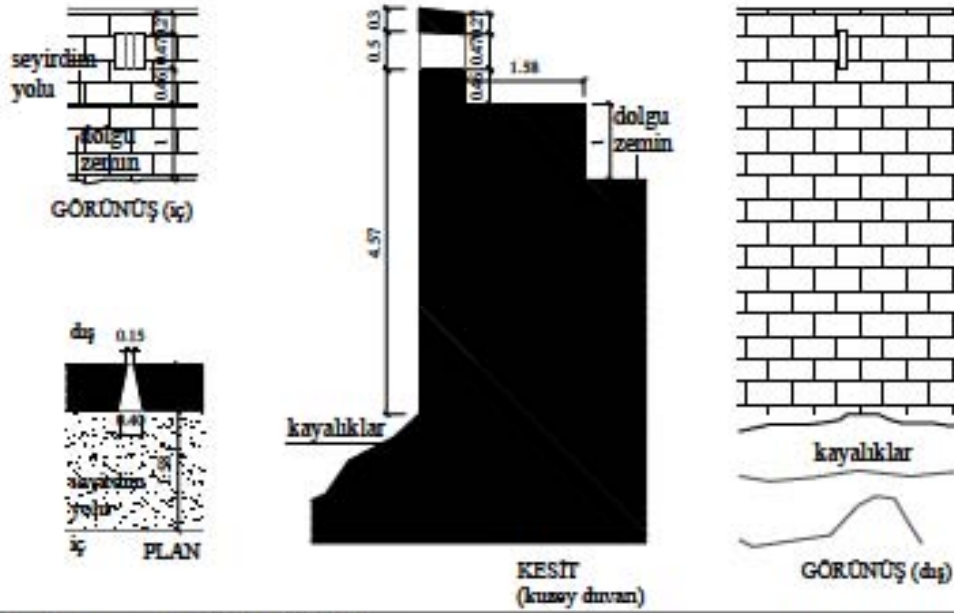
MAZGALLAR

DENDANLAR

Dendanları görünümüne ulaşılmamıştır.

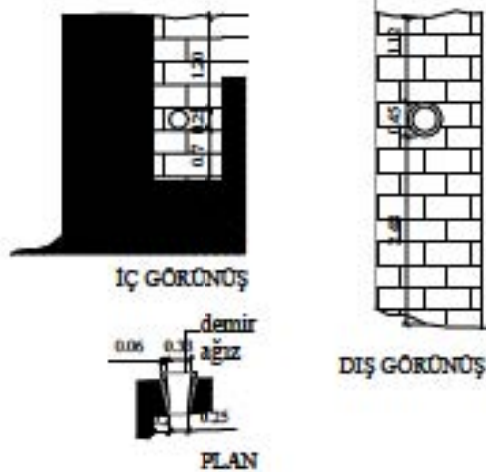
SURLAR

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: -

Biçimi: -

DEMİR LUMBAR AĞZI

0 0.50 1 2 3m

Çizimler: E.Selcen Cesur, 2009

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.725 Kule ve çevresinin kuzeybatıdan görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.726 Kalenin giriş merdivenleri, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.727 Batı duvarlarında malzeme bozulmaları, 2009 (E.S.C.)

- Güvercinada Kalesi bölgede turizmin merkezi olmuş bir kentte bulunmaktadır ve halihazırda bir park, açık hava müzesi gibi kullanılmaktadır. Bu nedenle kale içinde bazı düzenlemeler yapılmıştır (Resim 4.725). Ancak peyzajı ve çevre düzenlemesi için alanın iyi araştırılması, kazı gerektiren ya da inceleme gerektiren bölümlerin restorasyonda değerlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Kalenin Bölge Koruma Kurulu'ndan onaylı projeleri bulunmaktadır. Yerel yönetim restorasyonu için gerekli çalışmaları yapmaktadır.

- Güvercinada Kalesi bir ada kalesidir ancak 1957 yılında bir karayolu bağlantısı yapılmıştır. Yaklaşık 220m.lik bu bağlantı yapılırca kalenin daha önce batıdan kale girişine yükselen özgün merdivenleri kaldırılıp günümüzdeki yeni merdivenler yapılmıştır (bkz. Ek 1, Resim 4.730). Yapılan müdahale ulaşımı kolaylaştırmıştır ancak yapının özgün parçasını da yok etmiştir (Resim 4.726).
- Giriş yönüne dolgu yapılar genişletilmiş, üzerine kale ön görünümünde görüntü kirliliği oluşturan turistik amaçlı niteliksiz yapılar konmuştur.

- Duvarlarda harpuştan olmadığından doğal şartlara bağlı malzeme hasarları artmaktadır (Resim 4.727).
- İnsan eliyle verilen zararlar da tespit edilebilmektedir (renkli boyalarla yapılmış graffitiler gibi) (Resim 4.727).
- Onarımlarda çimento esaslı dolgu malzemesi kullanılması ilerleyen zamanlarda yapıyı olumsuz etkileyecektir.

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ

EK 1

Resim 4.728 20. yüzyıl başlarında Güvercinada Kalesi'nin görünüşü (Kuşadası Belediyesi Arşivi)

Resim 4.729 Karayla bağlanmadan önceki görünüşü (Kuşadası Belediyesi Arşivi)

Resim 4.730 1960'lı yılların başında kalenin görünüşü (Kuşadası Belediyesi Arşivi)

Resim 4.731 Onarımlardan önceki özgün merdiven ve burçlar (Kuşadası Belediyesi Arşivi)

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ

EK 2

Şekil 4.45 1702 tarihli Tournefort gravüründe Güvercinada Kalesi (Tournefort, 1717)
Gravürde ada üzerinde tek bir burç görünmektedir (Şekil 4.45). Gravürden yola çıkılarak adanın ortasındaki büyük gözlem kulesinin, kalenin en eski yapısı olduğu söylenebilir.

Resim 4.732 Kuzeybatıdan kale içinin mevcut görünümü, 2007 (Kuşadası Belediyesi Arşivi)

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ

EK 3

Resim 7.733 Güneydoğudan kale ve mendireğin görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.734 Doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ

EK 4

Resim 4.735 Ana kapı K1, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.736 K1 iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.737 K2 iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kalenin iki kapısı vardır. K1'e 19 basamaklı özgün olmayan bir merdivenle ulaşılmaktadır. İki yüksek burçla korunan ana kapı K1, basık kemerlidir (Resim 4.735, 4.736). Ahşap kapısı özgün değildir. Kapıdan girdikten sonra solda görülen nişli bölüm dikkat çekicidir. Bu nişten kapı üzerine bağlanan tuğla kemer sanki burada daha eski dönemde yer alan bir başka yapının varlığını düşündürmektedir (Resim 4.736).

İkinci kapı K2 kalenin doğusundadır ve duvardaki bir dirsek üzerindedir (Katalog 23-C). 1.43m. genişliğinde kemerli bir açıklıktan dışarıya çıkar. Açıklık, özgün olmayan ahşap kapı ile kapatılmıştır (Resim 4.737). Üst örtüsü ile ilgili bir iz görünmemektedir.

Resim 4.738 Kuzeybatı ve batı duvarları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.739 Güney duvarları, 2009 (E.S.C.)

Adayı çepeçevre dolanan surlar 0.70 ile 3.00m. arasında genişliklere sahiptir. Kuzey yönünde duvar kalınlığı 2.00-2.10m., batı yönünde 0.70-3.00m. arasındadır. Duvarlar arazi eğimiyle beraber kademeli olarak yükselip, alçalmaktadır (Resim 4.738, 4.739). Seyirdim yolu ve merdivenleri özellikle kuzey ve batı duvarlarında mevcuttur. Alan içinde moloz ve toprak dolgular olduğundan merdivenler yer yer gömülmüştür (Resim 4.740). Merdivenlerin basamak sayısı araziye göre değişse de, genişliği 0.65-0.75m. arasındadır. Duvarların üst bölümleri genellikle zarar görmüştür (Resim 4.741).

Resim 4.740 Merdivenleri gömülen doğu duvarı, 2009 (E.S.C.)

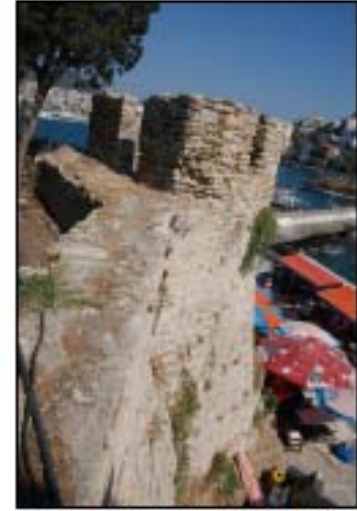
Resim 4.741 Güneybatı duvarı, 2009 (E.S.C.)

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ

EK 5

Resim 4.742 A burcu, güneybatı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.743 A burcu girişi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.744 B burcu doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.745 B burcu iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.746 C burcu doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

A burcu düzgün olmayan beşgen planlıdır. Duvarları mahmuz gibi yukarı doğru daralarak yükselip sonra düzleşir (Resim 4.742, 4.743). Duvar hizasından sonra yükselen dandanların son dönem onarımlarında yapıldığı eski fotoğraflardan anlaşılmaktadır (Katalog 23-F). Seyirdim yolundan terasına ulaşılmaktadır. Yüksekliği 9.90m'dir.

B burcu kalenin en yüksek burcudur (Resim 4.744, 4.745). Üst kısımlarındaki pencereler onarılmıştır. Burcun zemin katı olduğuna dair bir veri yoktur. Üst katına seyirdim yolundan ulaşılmaktadır.

Kuzeydeki burçlar dörtgen olup aynı niteliktedir. C burcu dıştan 3.11x3.88m. boyutlarındadır. Oturduğu kayalıklardan yüksekliği 6.55m.'dir. Önündeki geniş seyirdim yolunun büyük kısmı toprak altındadır. Burcun duvar kalınlığı kuzeyde 1m.'dir. Üç yöne bakan dört mazgalı vardır. Dolgulardan dolayı burcun alt katının varlığı kesinleştirilememiştir. Ancak cepheden görülen ince uzun mazgal açıklıkları dikkati çekmiştir (Resim 4.746).

Kuzeydoğudaki D burcunun boyutları 2.35x3.75m.'dir. 0.84m.'lik giriş açıklığı hala mevcuttur. Yıkılan duvarlar burcun içini doldurmuştur. Duvar kalınlığı 0.80m.'dir. Yapının köşelerinde düzgün kesme taş bloklar kullanılmıştır. Doğu kenarında iki mazgal açıklığı vardır. Alt katının varlığı tespit edilememiştir ama cephede uzun mazgal delikleri görülmektedir (Resim 4.747).

Sonuncu burç başkule olarak da nitelendirilebilecek, kalenin ortasındaki dörtgen burçtur (E) (Resim 4.748).

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ

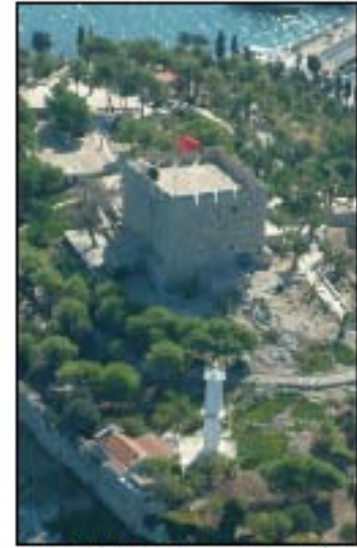
EK 6

Resim 4.747 D burcu doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.748 E burcu kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.749 E burcu kuzeydoğu görünüşü, 2007 (Kuşadası Bld. Arşivi)

E kulesi 15.68x17.44m. (Mevcut rölövesinden) ebatlarındadır. Gözetleme kulesi olduğu sanılan yapı bugün sergi salonu olarak kullanılmaktadır. Kareye yakın biçimli yapı, taş basamaklarla ulaşılan bir platform üzerinde yer alır. Tek katedir. Girişi güneybatıdandır. Zemin katta tüm yönlere bakan toplam yedi mazgala sahiptir (Resim 4.748). Zemin kat üst seviyesinde doğu ve batı duvarlarında birer mazgal daha bulunur. Mazgallar dış cephede taş söveli dörtgen açıklıklara dönüşmüştür. Doğu duvarında terasa çıkan sahanlıklı bir merdiveni vardır. Ana mekan beşik tonozla kapatılmıştır. Zemininde, erzak ambarı denilen ve sürahi biçimli bir kesiti olan, bodrumdaki depoya açılan demir kapak mevcuttur. Teras katında 1970'lerdeki onarımlarda tamamlandığı sanılan, ortalama 1m. genişliğinde dendanlar vardır. Devşirme malzemelerle yapıldığı görülen kulemin kuzey ve batı yönünde işlevi tam olarak anlaşılamayan değişik boyutlarda iki platformu daha vardır (Resim 4.749).

Resim 4.750 Batıda top mazgali, tip 1, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.751 Güney duvarında mazgallar, tip 3, 2009 (E.S.C.) (Katalog 23-D)

Resim 4.752 Güney, top mazgali (Kuşadası B. Arşivi)

Resim 4.753 Güney duvarında mazgal, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.754 Güneydoğuda kapıyı koruyan mazgallar, 2009 (E.S.C.) (Katalog 23-D)

ADI: GÜVERCİNADA KALESİ

EK 7

Kalenin özgün yapısında surlar ve kuleden başka bir de sarnıç bulunmaktadır. Kulenin doğusunda yer alan sarnıç hala su toplamaktadır.

Kalenin doğusunda mezar taşında Balıkcı İbrahim Efendi yazan bir mezar vardır. Osmanlıca yazılı özgün kitabe taşı da mevcuttur (Resim 4.755).

Günümüzde kaleye bir fener ile lojmanı eklenmiştir (Resim 4.749). Kuzeybatı sur duvarına bitişik lojman ve fener ayrı bir parseli oluşturmaktadır (2 parsel) ve mülkiyeti Denizcilik İşletmelerine aittir. Ayrıca kale içinde turistlere yönelik hizmet mekanları (wc, kafeterya) ile teraslar oluşturulmuştur (Resim 4.756).

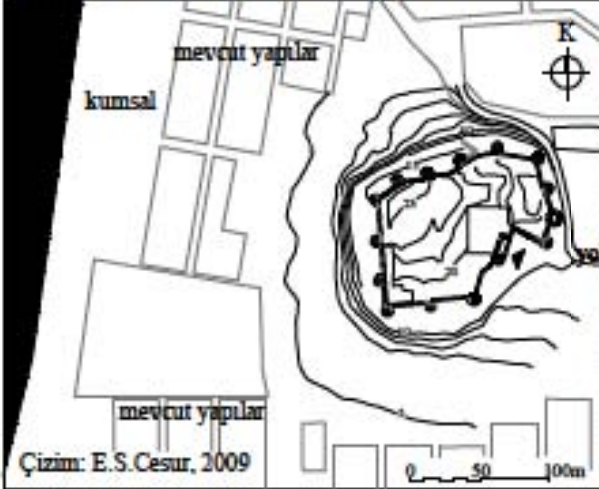

Resim 4.755 Doğudaki mezar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.756 Kale içinde oluşturulan mevcut hizmet yapıları, 2009 (E.S.C.)

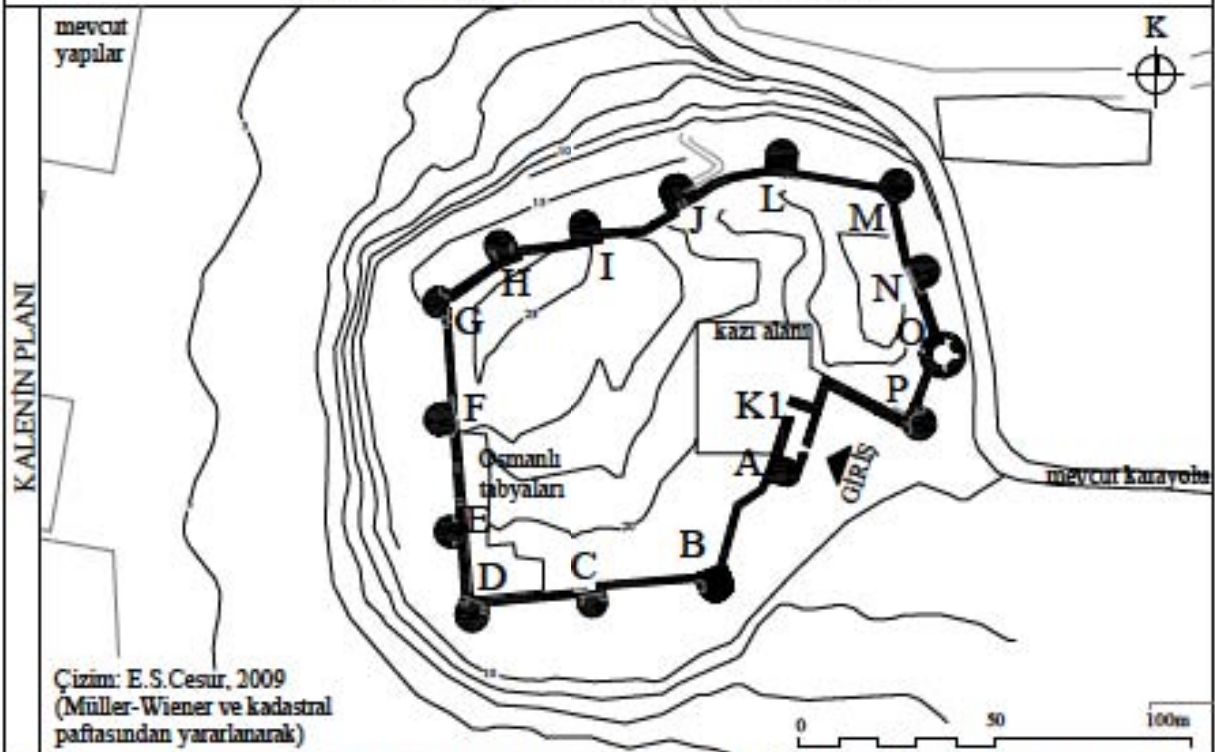
Resim 4.757 Güneybatıdan, sırasıyla Yılançı Burmu, Güvercinada ve Kuşadası Limanı'nın havadan görünüşü (Mehmet Çiğerci)

ADI: KADI KALESİ	
YERİ: İl: Aydın İlçe: Kuşadası, Davutlar Beldesi Mah.: Hacıfeyzullah Ada:281 Pafta: 20L IVd Parsel: 2	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: 12. yüzyıl-Bizans Dönemi YAPTIRAN: Bilinmiyor MİMARİ: Bilinmiyor
	KITABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
Çizim: E. S. Cesur, 2009 Resim 4.758 Kadı Kalesi batı görünüşü (Kuşadası Bld. Arş.)	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ... m. yük sekte ☒ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☒ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☒ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☒ Gümrük, karantina yapısı(13.yy) ☒ Korsan kalesi (13.yy) ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Liman kalesi ☒ Askeri üs, Garnizon (11. yy) ☒ Manastır vb. dini yapı (12-13.yy)	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☐ Sarnıç ☒ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☒ Yerleşim ☒ Diğer ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kuşla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☒ Hac yolu ☒ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR 12.-13.yy'da Komnenoslar döneminde bir onarım geçirdiği belirtilir (Foss, 1979:125).	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var (1978) ☐ Yok SAHİBİ: S.S.Nazilli Sitesi Sosyal Hizmet İşl. Koop. SORUMLUSU: Kültür Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: -
GÖZLEMLER: Bir höyük üzerinde bulunan ve büyük oranda toprak ve bitki örtüsü altında kalmış olan kalede kazılar devam etmektedir.	

ADI: KADI KALESİ	
TARİHÇESİ	
KRONOLOJİK TARİHİ:	
M.Ö.3000 Erken Tuç Çağı (kazı bulgularından)	M.S. 1261 Ceneviz Kolonisi
M.Ö.2000 Hititler dönemi (kazı bulgularından)	14. yüzyıl Selçuklu, sonra Aydınöğulları egemenliği
M.Ö.1050 Helen Kolonizasyonu	15. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu egemenliği
M.Ö.200-395 Roma İmparatorluğu egemenliği	
M.S. 395 -1261 Bizans egemenliği	
KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Anais kentinin limanıdır. Sisam adasına ve Efes'e yakınlığı ticari ve askeri önemini artırmıştır. Roma ve Bizans döneminde önemli bir piskoposluk merkezidir.13. yyda önemli bir uluslararası ticaret ve gümrük istasyonu olmuştur. Akka limanından batrya giden ticari ağa dahildir. Özellikle İstanbul'a giden gemilerin uğrak yeridir.	
VARSA DİĞER İSİMLERİ: -	
BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: Hitit,Büyük İskender sefer yolu,Haçlı seferleri ve Roma yolları güzergahındadır(Ç.3).	
BAĞLANTILI OLDUĞU ANTIK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Anais / Kalede Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Zeynep Mercangöz başkanlığında, 2001 yılından beri kazı çalışmaları sürmektedir.	
RESİM :	
	
Resim 4.759 Kadı Kalesi doğu görünüşü (E.S.C.)	
KAYNAKÇA:	
Müller-Wiener, W.,(1961), "Mittelalterliche Befestigungen im südlichen Jonien", İstanbul Mitteilungen, Band 11, s.5-122	
Foss, C., (1979), Ephesus after Antiquity: A late Antique, Byzantine and Turkish City, Cambridge, s.124.	
Foss, C., Winfield, D., (1986), Byzantine Fortifications an Introduction, University of South Africa Pretoria, Pretoria, s.146, 147, 166.	
Heyd, W., (2000), Yakındoğu Ticaret Tarihi, Çev: Enver Ziya Karal, TTK, Ankara, s. 494-495, 600.	
Mercangöz, Z., (2002), 21. Yüzyıl Gezinleri Kuşadası'nda", Fransız Seyahatnameleri ve Tarihin Aynasında İzmir, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Kent kitaplığı dizisi:26, İzmir, 235-238.	
Wiegand, T., Schrader, H., (1904), Priene, Berlin, s.491-492.	

ADI: KADI KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Düzgün bir geometrik biçimi olmayan kale, yaklaşık 9265 metrekairelik bir alana ve yaklaşık 413m. (içten) sur uzunluğuna sahiptir. Yapı 23m. yüksekliğinde, 250m. çapında bir höyük üzerindedir (Akdeniz, 2006: 1-2). Kıydan yaklaşık 250-300m. içeridedir. Doğu-batı yönünde maksimum uzaklığı ykl. 127m., kuzey-güney aksında ykl. 93m. dir.

HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

SAYISI: 2? (1'i ana kapı, 1'i uğrun kapı?, ancak varlığı kazılardan sonra kesinleşecek)

ANA KAPILAR	TİPİ	☒ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇIMI	☐ Kemerli	ANA KAPİ KANADI	☐ Ahşap
		☐ Tek geçitli, asma köprülü	☐ Bir burç içinde		☐ Düz atıklı		☐ Metal
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☒ İki tarafı burçla korunmuş	☐ Taç kapılı	☒ Bilinmiyor	☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş	☒ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan			☐ Ahşap+deri	☒ Mevcut değil

SAYISI: 15

BURÇLAR	BIÇIMI	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı (15)	BAŞKULE	☒ Var	MERDİVEN	Seyirdim yohna çıkan:
		☐ Dörtgen		☐ 2 katlı		☐ Yok		Basamak genişliği: -
		☐ Çokgen	☐ 3 katlı				Riht yüksekliği: -	
		☒ Dairesel (2)	☐ 4 katlı				Merdiven genişliği: -	
		☒ U (At nah) biçimli (13)						

BOYUTLAR
Maks. burç yüksekliği: kazı devam ediyor
Min. burç yüksekliği: kazı devam ediyor
Beden duvarından min. taşma: yk. 5.70m. (C burcu)
Beden duvarından Maks. taşma: yk. 8m. (O burcu)

DİĞER
Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak
Üst örtü ve geçiş elemanları: Belirlenebildiği kadarıyla taş tonoz (Kazılar devam ediyor)

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Duvarlar, düzgün olmayan moloz taşların tuğlalarla çerçevesiyle, düzgün surlar halinde örülmesiyle oluşturulmuştur. Kireç esaslı bağlayıcı kullanımı görülür. Taş ve tuğladan başka bir malzemeye rastlanmamıştır. Ancak duvarlarda ahşap hatlı boşlukları görülür. Hellenistik dönem yapılarına ait olduğu düşünülen devşirme taşların kullanımına da rastlanır.

ADI: KADI KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.760 Kadi Kalesi ve etrafını çeviren turizm tesisleri (Kuşadası Bld. Arşivi)

- Kadi Kalesi yüzyıllardır terk edilmişliğin sonucu olarak toprak ve bitki örtüsü altında kalmıştır. Bu durum belki de içinde barındırdıklarının zarar görmeyen günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Son yıllarda yapılan kazılarla kalenin mimarisi ve tarihi gün yüzüne çıkmaya başlamıştır.
- Arkeolojik sit alanı içinde kalan kalenin çevresi turistik tesis ve yerleşimle sıkı sınırlıdır. Bu nedenle kıyı ile ilişkisi pek anlaşılabilir değildir (Resim 4.760).

Resim 4.761 Kuzeydoğu burçlarındaki malzeme bozulmaları, 2009 (E.S.C.)

- Kalenin nispeten gün yüzünde olan kısımlarında özellikle malzeme sorunları dikkat çeker. Burçlar üzerinde büyüyen odunsu, büyük ağaçlar duvarlara zarar vermiştir (Resim 4.761). Ne kadar temizlene de yapıları ve kale içini saran bitki örtüsünü kontrol etmek mümkün olamamaktadır. Belli zaman aralıklarında yapılabilen kazılarda da bu durumla mücadele edilmektedir.

Resim 4.762 Kuzeydoğuda devam etmekte olan kazı çalışması, 2009 (E.S.C.)

- İçi bütünüyle toprak altında olan kalede titizlikle sürdürülen kazı çalışmalarını (Resim 4.762) kalenin gün yüzüne çıkarılması için büyük bir şansır.
- Güncel bir rölevesi yoktur. Kazılar sonrasında hazırlanabilecektir.

ADI: KADI KALESİ

EK 1

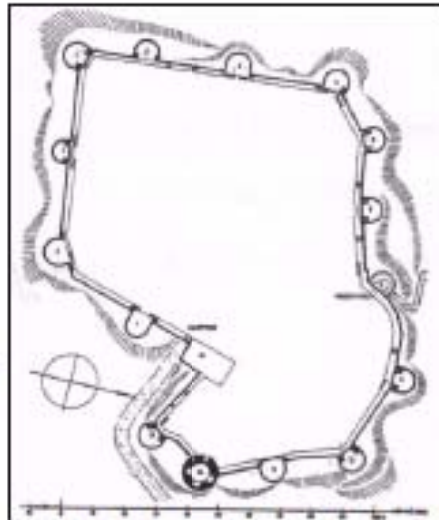

Resim 4.763 Kadı Kalesi görünüşü, Tarih yok (Kuşadası Kültür Envanteri)

Resim 4.764 Kadı Kalesi, doğu burcunun görünüşü, Tarih yok (Kuşadası Kültür Envanteri)

Foss ve Winfield yapının John Comnenos dönemine ait olabileceğini söyleyerek (Foss, Winfield, 1986: 146), kalenin denizyolu hatlarını ve ovayı korumak için yapıldığını belirtir. Yapın tekniği ve John Comnenos'un diğer kalelerinin ortak özelliklerine bakarak yapıyı 12. yüzyıl ortalarına tarihlendirir.

Şekil 4.46 Kadı Kalesi planı (Müller-Wiener, 1961: 66-74)

Duvarlar J. Comnenos döneminin yapılarındaki "pasif savunma, dirençli hücum" düşüncesine uygun olarak kalın duvarlı ve tepe? üzerinde yapılmıştır (Foss, Winfield, 1986: 146).

ADI: KADI KALESİ

EK 2

Resim 4.765 Doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.766 Güneybatı köşesinin (D ve C burçları) kazı ve temizlik sonrasında görünüşü (www.kusadasitanitim.com)

Resim 4.767 Kadı Kalesi kuzeydoğu köşesi, 2009 (E.S.C.)

ADI: KADI KALESİ

EK 3

Resim 4.768 K1, ana kapı dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.769 Arka planda, K1 iç görünüşü
(www.kusadasitanitim.com)

Kalenin ana giriş kapısı (K1) kale içine dirsek yapan güneybatı köşededir. Güneydoğuya doğru uzanan dairesel burç ile perdelenen, korunan giriş kapısı önünde bir avlu bulunmaktadır (Resim 4.768, 4.769). Kapının solunda da bir başka dairesel burç girişi kontrol etmektedir. Günümüzde bu burç ile dörtgen yapı arasında bir duvar vardır. Kapı önünde bir avlu oluşturan mevcut duvar yapım tekniği olarak özgün görünmekle beraber, Müller -Wiener planında görülmemektedir (Katalog 24-E, Şekil 4.46).

Mevcut durumda yıkıntılardan ve dolgulardan dolayı yeri tam tespit edilemeyen ikinci kapı kuzey cephesinin ortasındaki burç içinde gösterilmiştir (Katalog 24-E, Şekil 4.46).

Resim 4.770 O ve N burçları arasındaki doğu duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.771 M ve N burçları arasındaki doğu duvarı, 2009 (E.S.C.)

Kalenin duvarlarının kalınlığı yaklaşık 2m'dir. Büyük kısmı hala toprak altında olan duvarlar hakkında daha kesin bilgiler, kazılıp duvarlar ortaya çıkarıldıktan sonra verilebilecektir (Resim 4.770, 4.771, 4.772, 4.773).

Resim 4.772 Kuzey duvarı mevcut durumu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.773 Kuzeydoğuda duvar kalıntıları, 2009 (E.S.C.)

ADI: KADI KALESİ

EK 4

Resim 4.774 Kuzeydoğuda toprak altındaki burçlar, 2009 (E.S.C.)

Burçların çoğu gömülü haldedir (Resim 4.774). Kuzeydeki burçlar çok harap durumdadır (Resim 4.775). 15 burç içinde en dikkat çekici olanı en doğudaki büyük dairesel burçtur (Resim 4.776). Bütün ovayı gözleyebilecek noktada yer alan burcun kalenin en vurgulu elemanı (başkule) olduğu söylenir (Foss, Winfield, 1986: 146). Müller-Wiener plan krokisinde burçlara çıkan seyirdim merdivenleri gösterilmiştir. Muhtemelen hepsi toprak altındadır. Kazı yapıp etrafı temizlenen güneybatı burcu, mevcutta en iyi durumda olanıdır. Etrafı temizlenince dış yüzde üç basamakla yükselen temeller ortaya çıkmıştır (Resim 4.777).

Resim 4.775 Harap haldeki N burcu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.776 Doğudaki büyük burçtan (O) geriye kalanlar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.777 Güneybatı burcumun (D) kazı sonrası görünüşü (Kuşadası Belediyesi Arşivi)

ADI: KADI KALESİ

EK 5

Kalede kazılar devam etmektedir. Denize bakan batı yönünde Osmanlı döneminde inşa edilmiş tabyalar ortaya çıkarılmıştır (Resim 4.778). Mezarlar, maden ve cam işleme atölyeleri, toprağa gömülü küpler de kazılarda ulaşılan buluntulardır (Resim 4.779). Etap etap ilerleyen kazılarda ortaya çıkan sütünlerden bir depremle yıkıldığı anlaşılan büyük bir kilise kalıntısı ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca 2002 dönemindeki kazılarda giriş kapısının hemen önünde Osmanlı dönemine tarihlenen bir mescid kalıntısına ulaşılmıştır (Resim 4.780). Kuzey yönündeki açmalarla devam eden kazı tamamlandığında Hititler'e kadar giden buluntuların çıktığı kalenin tarihi de aydınlanacaktır.

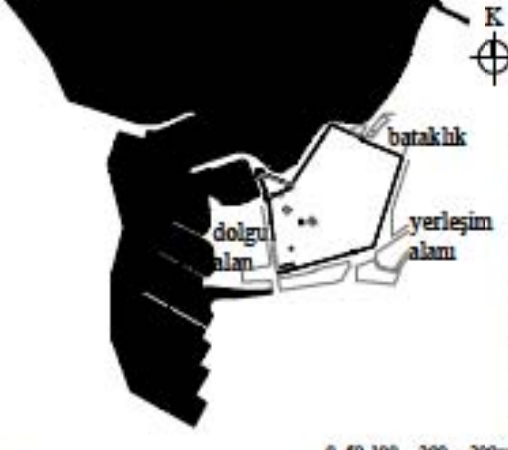

Resim 4.778 Kuzeybatıda Osmanlı tabyalarının bulunduğu bölüm (www.kusadasitanitim.com)

Resim 4.779 Güneydoğudaki yapı kalıntıları (www.kusadasitanitim.com)

Resim 4.780 Toprak altından gün yüzüne çıkan arka planda mescid, ön planda kilise kalıntıları (www.kusadasitanitim.com)

ADI: SİĞACIK KALESİ	
YERİ: İl: İzmir İlçe: Seferihisar Mah.: Sığacık Ada: Pafta: Parsel:	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: M. 1521-1522 YAPTIRAN: Kanuni Sultan Süleyman / Palak Mustafa Paşa MİMARİ: Bilinmiyor KITABESİ: ☐ Var ☒ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
Resim 4.781 Sığacık Kalesi'nin kuzeyden görünüşü (G. Earth, Hasar63)	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ... m. yüksekte ☒ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☐ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☒ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☒ Şehir suru ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Korsan kalesi ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Liman kalesi ☒ Askeri üs, Garnizon (16. yy) ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☐ Sarnıç ☒ Cami-kilise ☐ Depo, gümrük binası, dükkan ☒ Yerleşim ☒ Diğer (kayıkhanesi, çeşme) ☒ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Türbe ☐ Bilinmiyor	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☐ Askeri yollar ☐ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR Bilinmiyor	
KORUMA DURUMU ☐ İyi ☒ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var (1986) ☐ Yok SAHİBİ: Seferihisar Belediyesi SORUMLUSU: Seferihisar Belediyesi GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: Yerleşim ve etkinlik alanı
GÖZLEMLER: Sakin bir yerleşim olan Seferihisar'ın Sığacık Kalesi uzun zamandır ilgisiz kalmıştır. Kale içindeki yerleşim surlara ya dayanmış ya da tahrip edilerek surlara oturtulmuştur. Turizm amaçlı gelişmeler doğrultusunda bakım yapıp kültürel etkinliklerde iç kalenin kullanım için hazırlıklar yapılmaktadır. Ayrıca liman ve etrafında da çevre düzenleme çalışmaları sürdürülmektedir.	

ADI: SIĞACIK KALESİ

TARİHÇESİ

KRONOLOJİK TARİHİ:

M.Ö. 2000 İyon kentinden Teos kenti
kuzey limanı (bölge tarihi)

M.Ö. 7.-5. Lidya egemenliği bölgesinde

M.Ö. 543 Pers İmparatorluğu egemenliği

M.Ö. 333 Hellenistik dönem

M.Ö. 2. yüzyıl Bergama Krallığı egemenliği

M.Ö. 133 Roma İmparatorluğu egemenliği bölgesinde

M.S. 395 Bizans egemenliği?? bölgesinde

11. yüzyıl Haçlı egemenliği

13. yüzyıl Selçuklu, sonra Aydınoğulları egemenliği

15.-16. Yüzyıl Osmanlı egemenliği, korsan yatağı

KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Adalara yakınlığı ile askeri üs olarak önem kazanmıştır. 16.yyda önemli bir yüklenme boşaltma ve gümrük limanıdır. Vergi gelirleri tarım ürünleri ağırlıklıdır ve değirmenleri vardır. Bölgenin pazar yeri olmuştur. Gümrük gelirleri Urla ile beraber hesaplanır. 18. yyda Fransa'ya zeytinyağı ihraç edilen bir ticaret limanıdır.

VARSA DİĞER İSİMLERİ: Sığla Kalesi

BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: 1. Haçlı seferleri ve Roma yolları güzergahında yer almaktadır.

BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Teos / 19. yüzyıldan itibaren başlayan çalışmalar 1995'den beri Taçdam, ODTÜ çatısı altında Doç. Dr. Numan TUNA tarafından yürütülmektedir.

RESİM :

Resim 4.782 Batıdan kalenin genel görünümü, 2009 (E.S.C.)

KAYNAKÇA:

Ankan, Z., (2004), "XVI. Yüzyılda Seferihisar, Sığacık ve Sığla", Düünden Yarına Seferihisar Sempozyumu Bildirileri, Seferihisar Kaymakamlığı Çevre Kültür ve Turizm Birliği Yayınları:2, 1-7.

Müller-Wiener, W., (1962), "Die Stadtbefestigungen Von Izmir, Sığacık und Çandarlı", Sonderdruck aus Istanbul Mitteilungen, Band 12, 97-104.

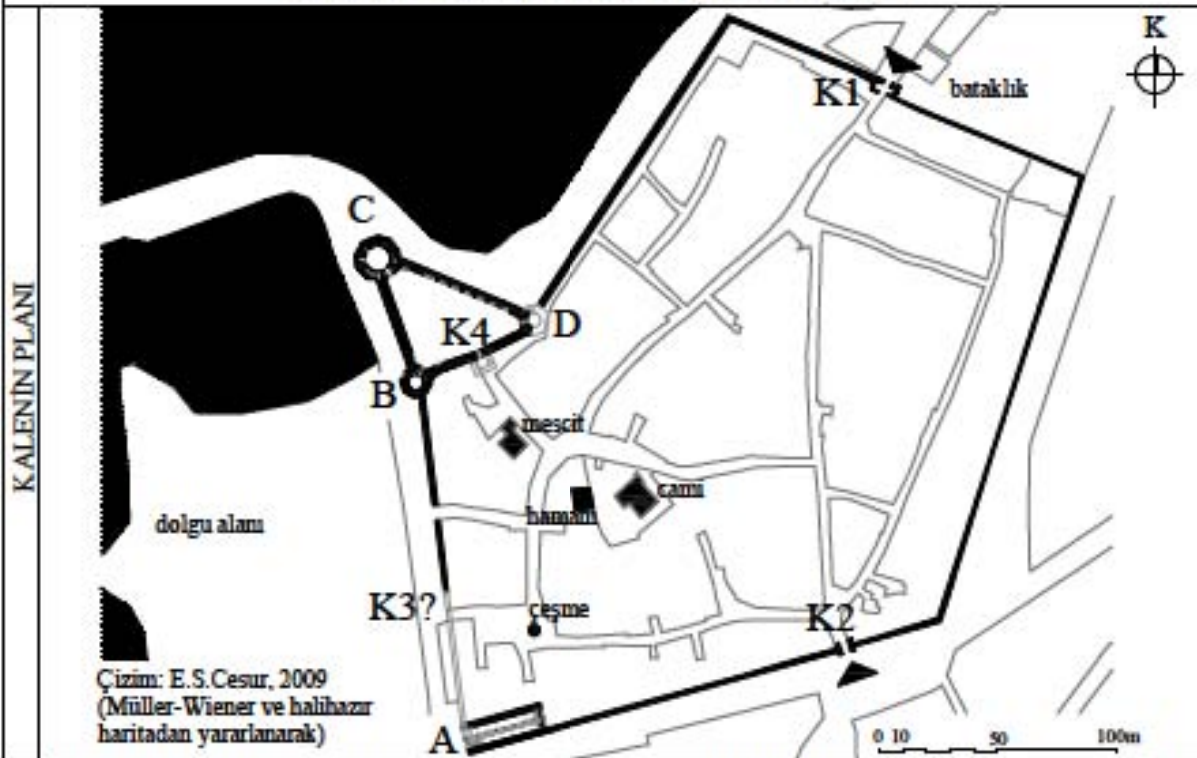
Piri Reis, (1988), Kitabı-ı Bahriye, Ankara Kültür ve Turizm Bakanlığı, cilt 1,2,3,4, Ankara.

Bequignon, Y., Laumonier, A., (1925) "Fouilles de Teos 1924", BCH49, 291.

Texier, C., (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, s. 237-241.

ADI: SIĞACIK KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

BIÇIMI - BOYUTLARI: Düzgün bir geometrik biçimi olmayan kale, yaklaşık 57.000 metrekarelik bir alana ve yaklaşık 1.100m. sur uzunluğuna sahiptir.

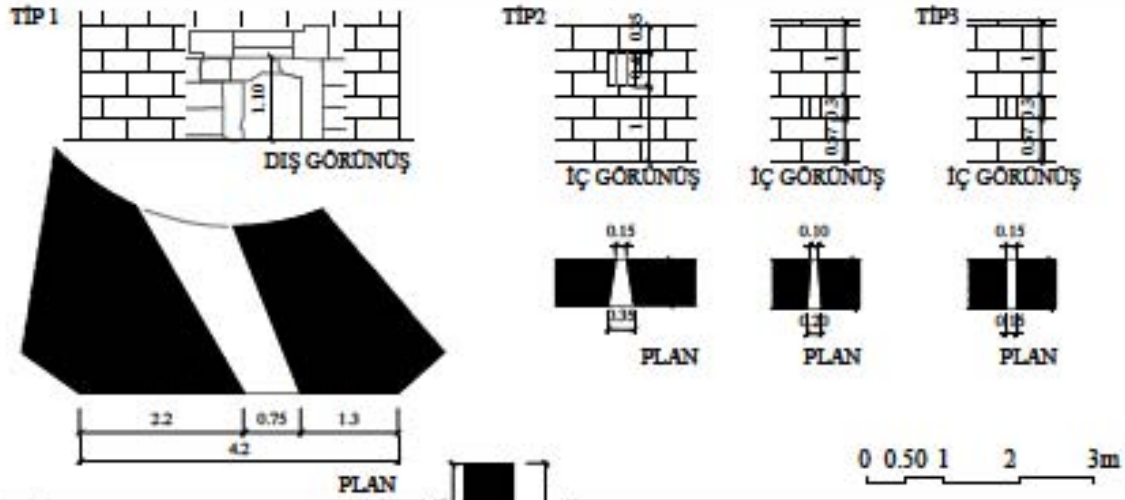
HENDEK: Var Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** -

ANA KAPILAR		SAYISI: 4 (3'ü ana kapı, 1'i iç kapı; ana kapılardan biri yok olmuştur)	
TİPİ	☒ Tek geçitli ☐ Avlulu	BIÇIMI	☒ Kemerli ☐ Ahşap
	☐ Tek geçitli, asma köprülü		☐ Düz atıklı ☐ Metal
ANA KAPILAR	☐ Bir burç içinde	☐ Taç kapılı ☐ Metal+ahşap	☐ Ahşap+deri
	☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü	☐ Bilinmiyor	☒ Mevcut değil
BURÇLAR	☐ İki tarafı burçla korunmuş	ANA KAPILARIN KANADI	
	☐ Tek tarafı burçla korunmuş		
BOYUTLAR	☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan		
BIÇIMI	☐ Üçgen	BAŞKULE	☐ Var
KAT ADEDİ	☐ Dörtgen	☒ Yok	MERDİVEN
BOYUTLAR	☒ Çokgen (1 dokuzgen, 2 sekizgen)	Seyirdim yohuna çıkan: Basamak genişliği: 0.35m. Riht yüksekliği: 0.31-0.33m. Merdiven genişliği: 0.50 - 0.75m.	
BOYUTLAR	☐ Dairesel	DİĞER	
BOYUTLAR	☐ U (At nalı) biçimli	Döşeme kaplaması: Sıkıştırılmış toprak Üst örtü ve geçiş elemanları: Tuğla kubbe, kemer ve tonoz	
YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Duvarların dış yüzü antik Teos kentinin büyük boyutlu taşları ile örülmüştür. İç kısımlar ise çeşitli boyutlarda moloz taş dolgu ile doldurulmuştur. Bağlayıcı olarak kireç esaslı harç kullanımı görülür. Duvarların üst kısımlarında moloz taş ile yapılmış onarımlar görülür. Ayrıca zamanla aşınan derz aralıklarının tuğla ve küçük taşlarla onarımı yapılmıştır. Kemer, tonoz ve kubbeler tuğladandır. Ahşap malzemeye rastlanmamıştır.			

ADI: SIĞACIK KALESİ

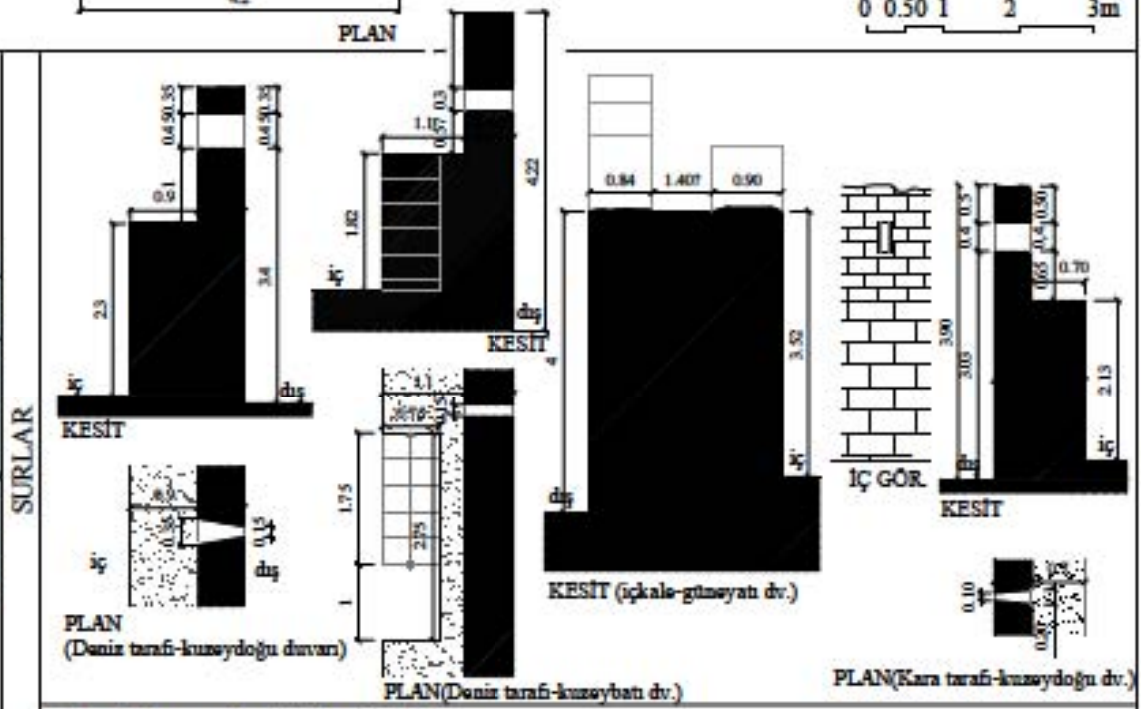
SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

MAZGALLAR

DENDANLAR

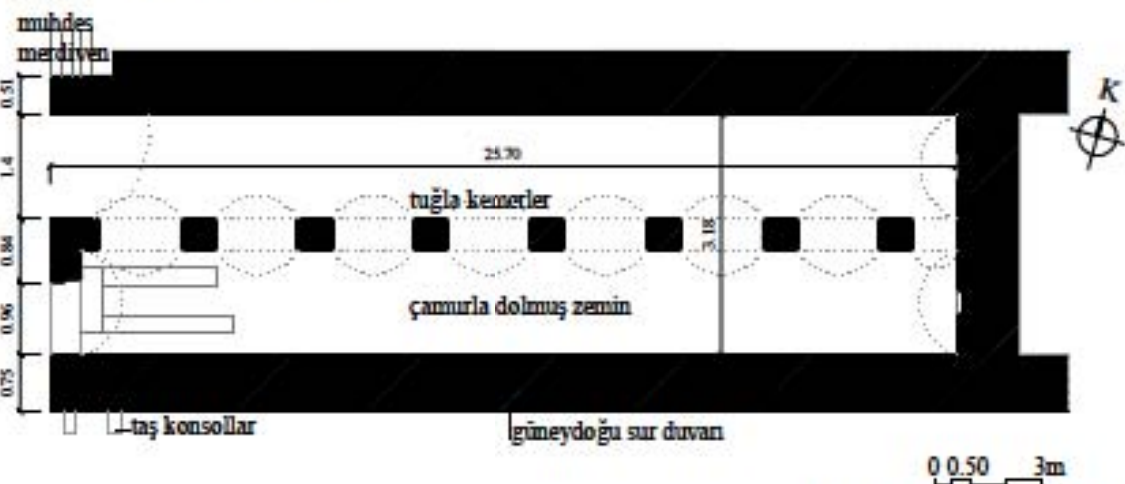
Dendanları görünümüne ulanmamıştır.

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: 2 (kuzeybatı duvarında)

Biçimi: Dörtgen (1.45x0.35m)

KA YIKHANE 7 (A)

Çizimler: E.Selcen Cesur, 2009

ADI: SIĞACIK KALESİ

KORUMA SORUNLARI

Resim 4.783 İç kale doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

- Kalede yerleşim sürdüğü için terkedilmişlik gibi bir sorunu yoktur. Yalnız iç kale bu anlamda daha şanssızdır. İşlevsizdir. Ziyaretçiler için kısa bir turla gezilebilecek alanın, çalışma yaptığımız dönemde Belediye tarafından sosyal ve kültürel etkinlikler için kullanılmaya başlandığı görülmüştür (Resim 4.783).
- Liman tarafına ve kale kuzeyine dolgu yapılarak yol geçirilmiştir.

Resim 4.784 Şehrin doğu dış surları, 2009 (E.S.C.)

- Dış surlarla ilgili en önemli durum yerleşimin sur duvarlarına oturtulması ya da yapılaşma amacıyla duvarların yıkılarak yok edilmesidir (Resim 4.784).
- Turizmin gelişmekte olduğu Sigacık'da turistik tesisler, sur içinde komut dokusu olduğundan, kalenin denize yakın tarafında gelişmeye başlamıştır.

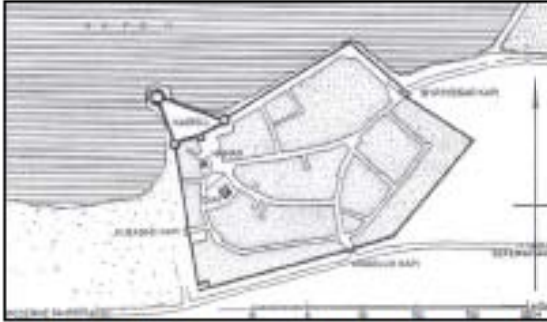

Resim 4.785 Kuzeybatı köşede surların hasar gördüğü kısım, 2009 (E.S.C.)

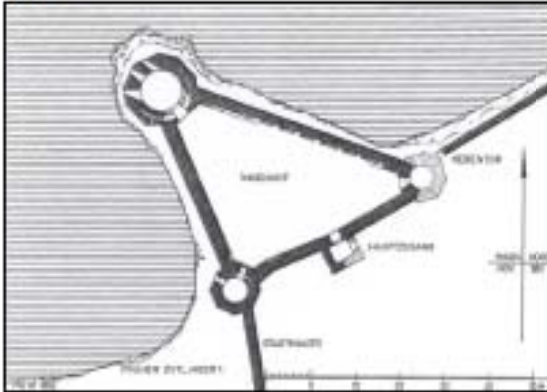
- Surların kuzey bölgesinde zarar gördüğü, yıkıldığı görülmüştür. Kurtarılması ya da restorasyonu ile ilgili bir çaba tespit edilmemiştir. Bu kısımların onarılması, yapı bütünlüğünün mümkün olduğunca korunması, turizmin olumsuz etkilerine maruz bırakılmaması gereklidir (Resim 4.785).
- Hava şartlarına açık durumdaki duvarlarda malzeme hasarları da görülmektedir.
- Kalenin güncel rölövesi yoktur.

ADI: SIĞACIK KALESİ

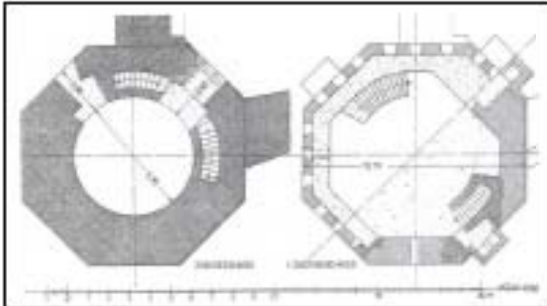
EK 1

Şekil 4.47 Siğacık Kalesi planı (Müller-Wiener, 1962: 100)

Şekil 4.48 İçkale planı (Müller-Wiener, 1962: 101)

Şekil 4.49 B Burcu planı (Müller Wiener, 1962: 103)

Şekil 4.50 Yoğun yapılaşmayı gösteren halihazır harita (Seferihisar Bld.Arşivi)

Resim 4.786 C burcu görünüşü, 1948 (Müller-Wiener, 1962: tafell9)

Resim 4.787 B ve C burcu görünüşü, 1948 (Müller-Wiener, 1962: tafell9)

Siğacık Kalesi askeri nitelikleri yanında, içinde yerleşimin geliştiği ve bugün de devam ettiği bir şehir surudur. Müller-Wiener "şehir surlarının hisarla bu derece yakın bağlantılı olduğu bir örneğe Osmanlı surlarında rastlanmadığım" söyler (Müller-Wiener, 1962: 99). Kale içinde dar sokaklar etrafında sıkı bir komut dokusu gelişmiştir (Şekil 4.50, Resim 4.788).

Resim 4.788 Kuzeybatıda surlar ve yapılaşma, 2009 (E.S.C.)

ADI: SIĞACIK KALESİ

EK 2

Resim 4.789 K1, kuzeydoğu kapısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.790 K2, güney (Ayasulug) kapısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.791 K3, Kuşadası kapısının günümüzdeki yeri, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.792 K4, iç kaleyi yerleşime bağlayan iç kapı, 2009 (E.S.C.)

Kalenin üç ana kapısı vardır ancak ikisi günümüze ulaşmıştır. Tonozla kapatılmış tek geçitli kapılar, surlar üzerinde birer dış yapılar. Harap durumdaki kapıların kanatları yok olmuştur. K1 kapısı yaklaşık 7.76x3.30m'lik iç mekana sahiptir. Üst örtüsü yıkılmıştır (Resim 4.789). Surlar bu kapıda doğuya doğru genişlemektedir. K2 (Ayasulug) kapısı duvardan 1.5m. taşkındır. Tuğla tonozla örtülmüş, tek geçitlidir (Resim 4.790). K3'ün yerinde bugün bir sokak vardır (Resim 4.791). K4 iç kaleyi yerleşime bağlar (Resim 4.792). Tuğla kemerli kapının duvarı içinde seyirdim yoluna çıkan 0.83m. genişliğinde merdiven holü vardır. Kapının kemer geçildikten sonra ulaşılan geçiş mekanı yıkılmıştır. 2.70x2.10m.'lik duvar içinde kalan kısmı mevcuttur. Müller-Wiener kapının geçiş mekanından doğuya açılarak yerleşime bağlandığını göstermiştir (Müller-Wiener, 1962: 101) (bkz. Katalog 25-F, Şekil 4.48).

Resim 4.793 Doğu köşesi surları, 2009 (E.S.C.)

ADI: SIĞACIK KALESİ

EK 3

Resim 4.794 Kuzeydoğu duvarın, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.795 K1'e bağlanan kuzeydoğu duvarın, 2009 (E.S.C.)

Alt kısımlarında daha büyük boyutlu taşların kullanıldığı duvarların dendanlı üst kısımları kuzeydoğu duvarının bir kısmı hariç yok olmuştur. Duvar yükseklik ve kalınlıkları değişmektedir.

Doğu duvarında yükseklik 2.40 ile 3.00m. arasında değişir. Duvar kalınlığı ise 1.40m. olarak ölçülmüştür (Resim 7.793). Kuzey doğu duvarının deniz tarafında kalınlığı 1.80m., yükseklik 4.10m.; kara tarafında kalınlığı 1.20m., yükseklik 3.90m.'dir. En fazla mazgalın bulunduğu duvar budur (Resim 4.794, 4.795, 4.796, 4.797).

Güneydoğu duvarının da üst kısımları yok olmuştur. 3.00-4.00m. arasında yüksekliği değişir. Kalınlığı 1.40m. olarak ölçülmüştür. Güneybatı duvarında kalınlık 1.67m., yükseklik 2.40-3.80m.'dir.

Kuzeybatı duvarı da oldukça hasarlıdır (Resim 4.798, 4.799). Kuzeydoğu duvarı ile keşiştiği köşede tuğla kemerli yıkık bir duvar kalıntısı vardır. Burada da duvar kalınlığı 1.50m., yükseklik 2.80-4.20m. arasındadır (Resim 4.800).

İç kalenin kuzey duvarında kalınlık 2.00m., yükseklik 3.60m.'dir. Duvarın dendanları yok olmuştur (Resim 4.801). Ancak seyirdim yolunda, deniz tarafında 0.85m.'lik duvar hizası tespit edilmiştir. Duvarda sak aralıklarla yerleştirilmiş 7 merdiven bulunmaktadır. Bunlar, 10 basamaklı, 0.50m. genişlikte merdivenlerdir (Resim 4.802). Batı duvarı ise kalenin en kalın duvarıdır. 2.15m.'lik duvarın seyirdim yolunda iç tarafa 0.90, dış tarafa 0.85m. duvar izi görülmektedir. Batı ve doğu duvarı üzerinde de birer merdiven vardır.

Resim 4.796 Kuzeydoğu duvarının deniz tarafındaki bölümü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.797 Kuzeydoğu duvarı kuzey köşesi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.798 Kuzeybatı duvarında kemerli, yıkık bölüm, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.799 Kuzeybatı duvarında kesinti, 2009 (E.S.C.)

ADI: SIĞACIK KALESİ

EK 4

Resim 4.800 İç kaleden kuzeybatı surlarının görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.801 İç kalede kuzey duvarının görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.802 İç kale kuzey ve güneybatı duvarları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.803 B burcunun kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.804 B burcu iç kale girişi, 2009 (E.S.C.)

ADI: SIĞACIK KALESİ

EK 5

Resim 4.805 C burcu kuzeybatı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.806 C burcu iç kale kapısı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.807 C burcu iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.808 D burcu mevcut durumu, 2009 (E.S.C.)

Çeşme Kalesi'nde olduğu gibi Siğacık Kalesi'nde de deniz tarafında savunma sistemi daha güçlü tutulmuştur. 16. yüzyılda, imparatorluğun güçlü çağında yapıldıkların hatırlayacak olursak, tehdidin yalnız denizden beklendiği anlaşılabilir. Kara tarafında duvarlar daha çok yerleşimi sınırlayan ve iç kale ile bütünleştiren bir özellik taşır.

Kalenin iç kale duvarlarını birbirine bağlayan üç burç dışında burcu yoktur. Bunlardan da yalnız ikisi günümüze ulaşmıştır. Burçların boyutları farklı olsa da mimari kurgusu aynıdır (Katalog 25-F, Şekil 4.49).

Güneybatıda yer alan sekizgen burç (B) tek katlıdır ve tuğla kubbe ile örtülmüştür. Zemin katında batıya açılan bir kapı vardır (Resim 4.803). Ana giriş kapısı iç kale avlusundadır (Resim 4.804). Giriş nişinin üzerinde taş konsollara oturan kemerli açıklığın yağ mazgalı olduğu tahmin edilmektedir. Kapının doğraması yoktur. Girişin iki yanında, duvarın içinden terasa çıkan 0.83m. genişliğinde tuğla tonozlu, 17 basamaklı merdivenleri vardır. Terastaki mazgal ve dandanlar çok hasar görmüştür. Teras zemini sıkıştırılmış topraktır. B burcunun özgün tuğla kubbesinin iç yüzünde 6 adet pişmiş topraktan boru dikkati çeker.

Kuzeybatıdaki, kenarları eşit olmayan dokuzgen biçimli büyük burç (C) da aynı özellikleri taşır. Kuzeybatıya yönelmiş üç su kesimi top mazgalı buhanan zemin katı, tuğla kubbe ile örtülmüştür (Resim 4.805, 4.807). Mazgallar onarımdan geçirilmiş ve özgün niteliklerini biri dışında kaybetmiştir. Üst örtüsünün dış dolgu yoktur. İç kale girişi üzerindeki taş konsolların yağ mazgalı olması muhtemeldir (Resim 4.806). İç kalenin doğusundaki burç (D) yıkılmıştır. Sadece tuğla kemerli giriş kapısı günümüze ulaşmıştır (Resim 4.808).

Resim 4.809 Kuzeydoğu duvarı mazgalı iç görünüşü, 2009 (E.S.C.) (Katalog 25-D)

Resim 4.810 C burcu özgün top mazgal, 2009 (E.S.C.) (Katalog 25-D)

ADI: SIĞACIK KALESİ

EK 6

Resim 4.811 Batıdan kale içinin görünüşü, arkada mevcut yapılaşma, 2009 (E.S.C.)

Sığacık Kalesi içinde yerleşim bulunmaktadır. Kimisi eski kimisi yeni çok sayıda konut kale içini tamamen kaplamıştır (Resim 4.811). Bir-iki katlı, avlulu evler dar sokakların etrafında sıralanmıştır (Resim 4.812). Sur içinde bir cami, mescit, hamam bulunmaktadır (Resim 4.813). Evliya Çelebi bir de medresenin olduğunu belirtir (Evliya Çelebi, 2005: 69). Ancak günümüze ulaşmamıştır. Kale içinde su ile ilgili tespit edilen tek öge kalenin güneyinde, çarşı içinde yer alan merme çeşmedir. Kitabesi yoktur. Sekizgen planlıdır. Özellikle iç kaledeki toprak dolgu ve dışarıda da yoğun konut dokusu kale ile ilgili pek çok bilgiyi içinde saklamaktadır. Kalenin güneybatı köşesinde bulunan 25.7m derinliğindeki, tuğla tonozla örülmüş, iki gözlü yapının kayıkhaneye olduğu sanılmaktadır (Katalog 25-D) (Resim 4.814). Kuzeydeki duvarında iki mazgal vardır. İki uzun bölümü ayıran 7 bölmeli tuğla kemerlerin gömüldüğüne bakılırsa içinin toprakla dolduğu görülebilir. Ancak yerde bulunan, devşirme taşlarla oluşturulmuş iki taş kızak yüzeydedir (Resim 4.815). Bu bölüm tersanesi olmayan diğer kıyı kalelerinde rastlamadığımız bir yapıdır.

Resim 4.812 Kale içindeki konut dokusu, 2009 (E.S.C.)

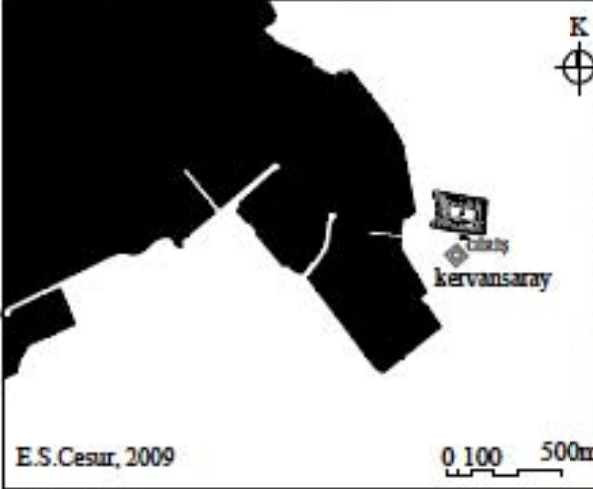

Resim 4.813 Sığacık Camisi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.814 Kayıkhanesi dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.815 Kayıkhanesi iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: ÇEŞME KALESİ	
YERİ: İl: İzmir İlçe: Çeşme Mah.: Musallah Ada: 361 Pafta: Parsel: 1	YAPIM TARİHİ-DÖNEMİ: H. 914/ M.1508 YAPTIRAN: II. Bayezid (Osmanlı) MİMARİ: Ahmet oğlu Mehmet
	KITABESİ: ☒ Var ☐ Yok ARMASI: ☐ Var ☒ Yok
	
Resim 4.816 Çeşme Kalesi'nin görünüşü. (G. Ekmel Çavdarca)	
KONUMU ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinde ☐ Yarımada üzerinde, deniz seviyesinden ... m. yük sekte ☒ Topoğrafyanın değişmesiyle denizden uzaklaşmış ☐ Denizi gören yüksek tepe üzerinde ☒ Deniz seviyesinden itibaren yükselen eğimli arazide ☐ Ada üzerinde ☐ Körfez içinde, deniz seviyesinde	
SAVUNMA SİSTEMİ NİTELİĞİ ☐ Şehir suru ☐ Gümrük, karantina yapısı ☐ Korsan kalesi ☐ İçkale, Akropol ☐ Gözlem kulesi, Liman kulesi ☐ Liman kalesi ☒ Askeri üs, Garnizon (16. yy) ☐ Manastır vb. dini yapı	
SAVUNMA SİSTEMİ İÇİNDEKİ DİĞER BİRİMLER ☐ Sarnıç ☒ Cami-kilise ☒ Depo, gümrük binası, dükkan ☐ Yerleşim ☒ Diğer (2 ad. çeşme) ☐ Hamam ☐ Zindan ☐ Askeri yapılar (kışla, tersane vb.) ☐ Türbe	
BAĞLANTILI OLDUĞU YOL GÜZERGAHLARI: ☐ Hac yolu ☐ Askeri yollar ☒ Ticaret yolu ☒ Denizyolu	
ONARIMLAR: ?? tarih yok-Ak Mehmed Paşa restorasyonu, iki yeni burç eklenip, onarım yapılması (Evliya Çelebi) 1950 sonrası- Restorasyon 1965- Kültür Bakanlığı (Müze işlevi için restorasyon) 1983- Müze işlevine bağlı olarak A ve D burçlarında yapılan restorasyon 2000- Müze işlevine bağlı olarak yapılan basit onarımlar, düzenlemeler	
KORUMA DURUMU ☒ İyi ☐ Kısmen ayakta ☐ Temel seviyesinde yıkık ☐ Kötü, yok olmuş ☐ Hatalı restorasyonlarla özgün nitelikleri kaybolmuş	TESCİLİ: ☒ Var (2001) ☐ Yok SAHİBİ: Maliye Hazinesi SORUMLUSU: Kültür ve Turizm Bakanlığı GÜNÜMÜZDEKİ İŞLEVİ: Arkeoloji Müzesi
GÖZLEMLER: Kale arazi konumlanışına bağlı olarak limana ve ufka hakimdir. Müze işlevi ağırlıklı olarak batı avlusunda ve batı kulelerindedir. Doğu avlusunda oturma setleri oluşturulmuştur. Festivallerde kullanılmaktadır. Doğu burçlarının içi de bakım yapıp müzeye kazandırılmayı beklemektedir.	

ADI: ÇEŞME KALESİ

TARİHÇESİ

KRONOLOJİK TARİHİ:

M.Ö. 1000 İyon şehri Erythrai'nin İskelesi(bölge tarihi) M.Ö. 2. yüzyıl Bergama Krallığı egemenliği
 M.Ö. 7. yüzyıl Tiranlar M.Ö. 133 Roma İmparatorluğu egemenliği
 M.Ö. 560 Lidya egemenliği M.S. 395 Bizans egemenliği
 M.Ö. 543 Pers İmparatorluğu egemenliği 11. Yüzyıl Aydınoğulları egemenliği
 M.Ö. 333 Hellenistik dönem 14. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu egemenliği

KONUMLANDIĞI BÖLGEDEKİ ÖNEMİ: Sakız Adası'na yakınlığı (8 mil) nedeniyle stratejik önem taşımaktadır. 15. ve 16. yüzyıl ticaretinin gümrük gelirleri yüksek, önemli limandır. Donanma üssü olarak askeri hareketlerde önem kazanmıştır. Ayrıca yörenin surlunun bolluğu nedeniyle ikmal istasyonudur. Kale Anadolu sınırları içinde II. Bayezid döneminden günümüze ulaşan tek kaledir.

VARSA DİĞER İSİMLERİ: Küçük Liman (Gemiciler tarafından)

BAĞLANDIĞI ÖNEMLİ YOLLAR: İstanbul'a giden ve oradan dönen denizyolu güzergahı üzerindedir (Çizim 3).

BAĞLANTILI OLDUĞU ANTİK KENT ve YAPILAN ARAŞTIRMALAR: Erythrai (İldırı) / 1966'dan sonra ara verilen kazılar Temmuz 2007'de Yrd. Doç. Dr. Ayşe Gül Akalın başkanlığındaki Ankara Üniversitesi ekibiyle yeniden başlamıştır.

RESİM :

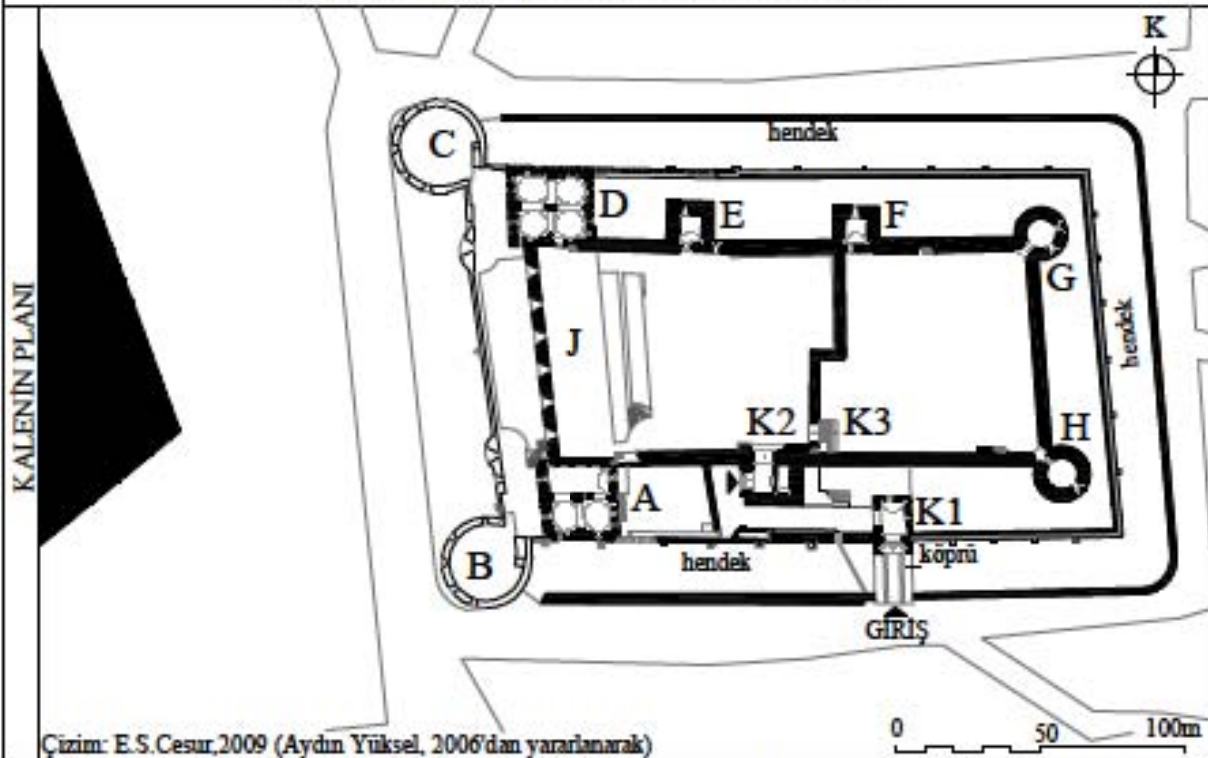
Resim 4.817 Çeşme Kalesi'nin güneybatıdan genel görünüşü, 2009 (E.S.C.)

KAYNAKÇA:

Baş, E., (2007), Çeşme, Navarin, Sinop Baskınları ve Sonuçları, Piri Reis Araştırma Mrk., Deniz Basımevi Müd., İstanbul.
 Baykara, T., (1990), "Çeşme Kalesi", Belleten, Türk Tarih Kurumu Basımevi, cilt LIV, sayı 210'dan ayrı basım, Ankara.
 Evliya Çelebi Seyahatnamesi, (2006), Y. Dağlı, S.A. Kahraman, Yapı Kredi Yayınları 1228, cilt 9, İstanbul, s.58-59.
 Gouffier, C., (1782), Voyage Pittoresque de la Grèce, Tome Premier, plate 126, Paris
 Hilair, J.B., (1842), Voyage Pittoresque dans L'empire Ottoman Atlas Ire, no.11.
 Piri Reis, (1988), Kitabı-ı Bahriye, Ankara Kültür ve Turizm Bakanlığı, cilt 1,2,3,4, Ankara.
 Yüksel, İ.A., (2006), Osmanlı Mimarisinde II. Bayezid Yavuz Selim Devri V, İstanbul Fetih Cemiyeti, 83. kitap, İstanbul.

ADI: ÇEŞME KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Çizim: E.S.Cesur,2009 (Aydın Yüksel, 2006'dan yararlanarak)

BIÇIMI - BOYUTLARI: Yaklaşık 11.000 metrekarelik bir alana sahip olan kale, kuzey-güney doğrultusunda 82-86, doğu-batı doğrultusunda 127m. boyutlara sahip bir dikdörtgendir. Kale, en yüksek yeri sahilden 38m. olan ve %35-40 eğimli (Yüksel, 2006: 90) bir arazi üzerinde konumlanmıştır.

HENDEK: Var (Kuru) Yok Bilinmiyor **SUR TİPİ:** Tek sur Çift sur
Derinliği: - **Genişliği:** 8.20-9.00m(kuzey,doğu,güneyde)

SAYISI: 2 (Ana kapı güneyde, ikinci kapı güneybatıdadır.)

ANA KAPILAR	TİPİ	☐ Tek geçitli	☐ Avlulu	BIÇIMI	☒ Kemerli	ANA KAPI KANADI	☐ Ahşap
		☒ Tek geçitli, asma köprülü			☐ Düz atıklı		☐ Metal
		☐ Bir burç içinde		☐ Taç kapılı	☒ Metal+ahşap		☐ Ahşap+deri
		☐ İki tarafı burçla korunmuş asma köprülü		☐ Bilinmiyor		☐ Mevcut değil	
		☐ İki tarafı burçla korunmuş					
		☐ Tek tarafı burçla korunmuş					
		☐ Bir rampa ya da merdiven ile ulaşılan					

SAYISI: 8

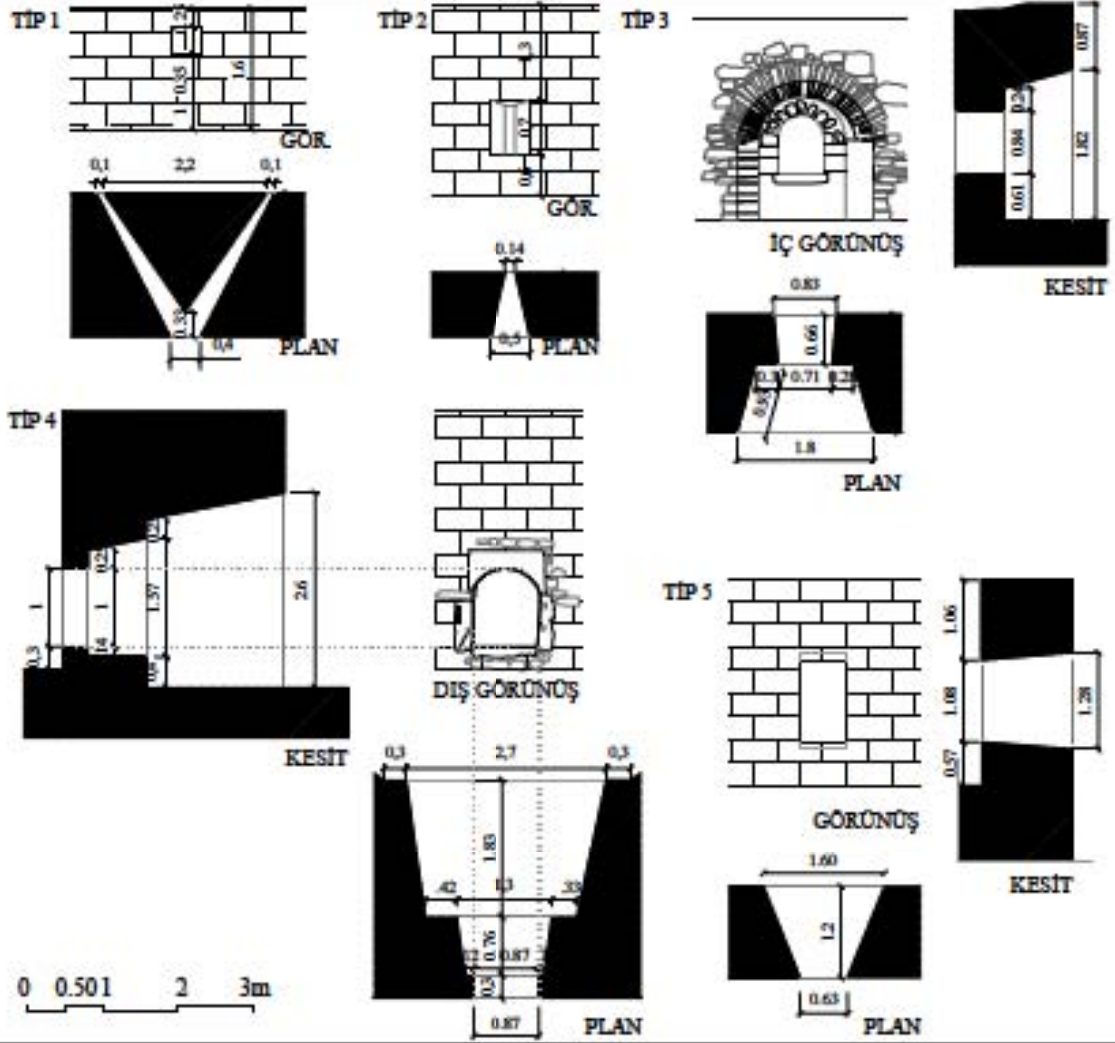
BURÇLAR	BIÇIMI	☐ Üçgen	KAT ADEDİ	☒ Tek katlı (6)	BAŞKULE	☐ Var	MERDİVEN	Seyirdim yoluna çıkan: Basamak genişliği: 0.32m. Riht yüksekliği: 0.215m. Merdiven genişliği: 0.90m.
		☒ Dörtgen (4 adet)		☒ 2 katlı (2)		☒ Yok		
		☐ Çokgen		☐ 3 katlı				
		☒ Dairesel (4 adet)		☐ 4 katlı				
		☐ U (At nalı) biçimli						
BOYUTLAR		Maks. burç yüksekliği: 20.91m. (D burcu) Min. burç yüksekliği: 7.84m. (G-H burcu) Beden duvarından min. taşma: 5.5m. (F burcu) Beden duvarından Maks. taşma: 12m. (B-C burcu)			DİĞER	Döşeme kaplaması: Doğal taş, sıkıştırılmış toprak Üst örtü ve geçiş elemanları: Taş kubbe ve tonoz		

YAPIM TEKNİĞİ - MALZEME ÖZELLİKLERİ: Bölgeye özgü "peynir taşı" isimli taş ile kireç esası bağlayıcı kullanılarak yapılmış moloz taş duvardır. Yatay derzler sürekli değildir. Yer yer küçük taşlarla ve tuğlalar ile derzler sağlamlaştırılmıştır. Taş ve az miktarda da tuğla kullanımı görülür. Ahşap ve metal kullanım da azdır.

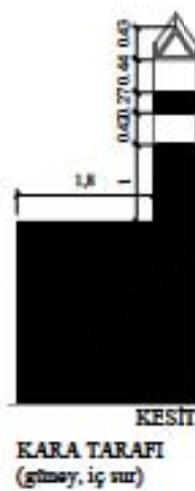
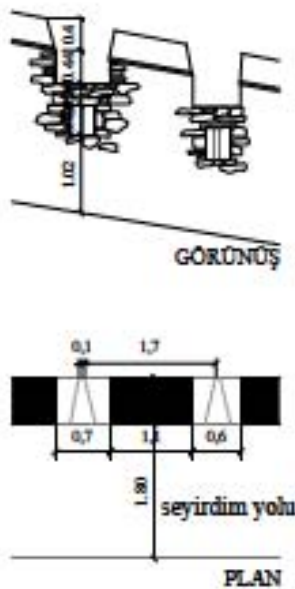
ADI: ÇEŞME KALESİ

SAVUNMA SİSTEMİNİN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

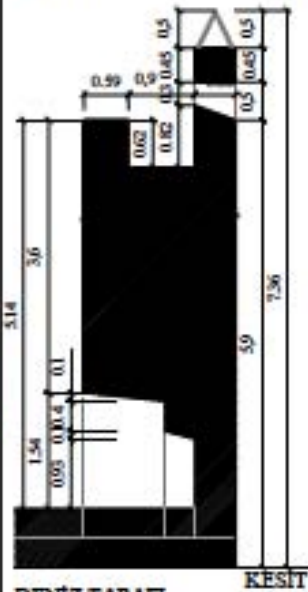
MAZGALLAR

DENDANLAR

SURLAR

Sur üzerinde payanda: Var Yok

Sayısı: 25

Biçimi: 24 Dörtgen, 1 üçgen

Çizimler: E.Selcen Cesur, 2009

ADI: ÇEŞME KALESİ

KORUMA SORUNLARI

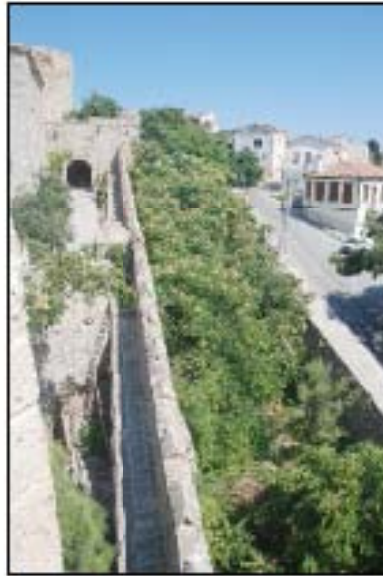

Resim 4.818 Kalenin batısından geçen yeni ana yol, 2009 (E.S.C.)

- Çeşme Kalesi, yerleşim içindedir ve Arkeoloji Müzesi işlevi ile kullanılmaktadır. Bu nedenle bakımdır. Doğu avlusu festival etkinlikleri için düzenlenmiştir.
- Yapıldığı dönemde denizle arasında herhangi bir engel bulunmazken, günümüzde geçici turistik tesisler ve kentin ana caddelerinden biri bulunur. Caddenin yapılmasıyla kalenin önündeki zemin seviyesi yükselmiştir (Resim 4.818).
- Kalenin 1980'li yıllarda yapılmış bir rölövesi ile işleve bağlı değişikliklere ait kısmi projeleri bulunmaktadır.

Resim 4.819 Doğu burçlarından H'nin mevcut durumu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.820 Bitkilerle sınırlı güneybatı hendeği, 2009 (E.S.C.)

- Kalenin ön (batı) burçları restore edilip sergi amaçlı kullanılmakta, arka burçları ise (doğu) bakımsız ve kullanılmamaktadır (Resim 4.819).
- Oldukça geniş kale hendeği işlevsizdir. Özellikle güneyde bitki örtüsü ile sınırlıdır (Resim 4.820). Yine güneyde kale içinde sergiye alınacak eserler tasnif için bekletilmektedir.

Resim 4.821 K2 üzerinde çimento esaslı harçla yapılmış onarım, 2009 (E.S.C.)

- Çimento esaslı harçla yapılmış onarımlar ve ekler (cami döşemesi) zaman içinde kalenin yapı taşlarını olumsuz etkileyecektir (Resim 4.821).
- Kalenin özellikle kuzey, kuzeydoğu dış surları özgün şekliyle durmaktadır. Malzeme hasarları fazladır. Kullanılan taşın cinsi ve bölgenin rüzgarlı havası malzemeyi olumsuz etkilemektedir. Bu etkilerin en fazla görüldüğü yerlerden biri minarenin gövdesidir.

ADI: ÇEŞME KALESİ

EK 1

Şekil 4.51 Piri Reis Haritası'nda Çeşme Kalesi
(Piri Reis, 1988:)

Şekil 4.52 Choiseul Gouffier'in Çeşme Manevrası
çiziminde kalenin planı (Baş, 2007: 57)

Şekil 4.53 Çeşme Baskını, Deniz Müzesi Albümü
(Baş, 2007: 54)

Şekil 4.54 Çeşme Deniz Savaşı gravüründe kale, Rus
Donanma Arşivi'nden (Baş, 2007: 57)

Şekil 4.55 Çeşme gravürü (Hilair, 1842: no:11)

Resim 4.822 Kalenin 1950'lerdeki görünüşü
(www.kelebekupload.com)

Çeşme Kalesi, Osmanlı - Rus 1770 Deniz Savaşı'nı anlatan resim ve gravürlerde konu edilmiştir. Üstte bu gravürlerden bazıları ile kalenin 1950'li yıllarda kale ile deniz arasında yapılan binaları gösteren fotoğraf görülmektedir.

ADI: ÇEŞME KALESİ

EK 2

Resim 4.823 Kuzey hendeği, 2009 (E.S.C.)

Kalenin üç tarafı hendekle kuşatılmıştır (Katalog 26-C). Kuzey, doğu, güney yönlerinde 8.52 ile 8.75m. arasında değişen ve güney yönünde 2.20m., kuzey ve doğu yönünde 0.65-0.90m. kalınlıkta duvarla sınırlanmış bir kuru hendeğe sahiptir (Resim 4.823).

Kalede doğu ve batıda, ortada bir duvarla ayrılmış iki avlu vardır (Resim 4.824, 4.825).

Resim 4.824 Doğu avlusu genel görünümü, 2009 (E.S.C.)

ADI: ÇEŞME KALESİ

EK 3

Resim 4.825 Batı avlusu, 2009 (E.S.C.)

Beden duvarından taşın olarak konumlanan ana kapıya (Katalog 26-C, K1) güneyden, hendek üzerinden bir köprüden geçilerek ulaşılır (Resim 4.826). Evliya Çelebi kapı önünde, hendegın üzerinde zemberekli bir asma köprü olduğunu söyler (Evliya Çelebi, 2005: 68). Günümüzde tağla kemerli bir köprüyle hendek geçilmiştir. Bu da onarımlar sırasında köprünün ilave edildiğini düşündürür. Kapının iki yanında kemerli iki niş vardır. Kapı üzerinde yazısız bir kitabe taşı bulunur. Kırmızı beyaz taşlarla örülmüş basak kemerli açıklığı kapatan ahşap kanatlar özgündür ve ahşap üzerine kabaklarla çakılan dövme levha demirle yapılmıştır. Kapı 4.30x5.70m. lik bir geçide açılır ve buradan aşağı inen bir rampa ile kale içine bağlanan ikinci kapıya ulaşmaktadır (K2) (Resim 4.827).

Resim 4.826 K1, ana kapı dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.827 K1 ana kapı, iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.828 K2, batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.829 K2 kapısı ve üzerindeki meşid, kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: ÇEŞME KALESİ

EK 4

Resim 4.830 K2 geçidinde yer alan kitabeli çeşme, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.831 K3, avlu kapısı doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kale içine bağlanan kitabeli, basık kemerli ikinci kapının (K2) parmaklıklı demir kapı kanatları özgün değildir (Resim 4.828). Kapının üstünde kalenin mescidi yer almakta (Resim 4.829), geçidinde ise kitabeli, hala kullanılan su hazneli bir çeşme vardır (Resim 4.830). Geniş, kemerli kuzey kapısında kanat yoktur. Bu kapıyla kale içine girilir.

K3, doğu ve batı avlusunu birbirine bağlayan, kanatsız, kemerli bir açıklıktır (Resim 4.831).

Resim 4.832 Kuzeydoğu dış surları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.833 Doğu dış ve iç surları, 2009 (E.S.C.)

Dış surlar yapıyı çepeçevre kuşatır. Duvarlar iki büyük dörtgen burca (A-D burçları) saplanıp sonlanır. Payandalarla desteklenen dış surlarda kuzeyde 7, doğuda 6, güneyde 10 adet payanda bulunur. Boyutları ortalama 1.41x0.61'dir. Batı duvarı üzerinde ise bir üçgen, bir de dörtgen payanda yer alır.

Duvarların hendekten yüksekliği doğu yönünde 6.65m'dir. Dış surlarda duvarın doldurularak yükseltildiği ve dandan dışlarının doldurulduğu görülmektedir. Duvar kalınlığı 1.35-1.40m. arasında değişmektedir. Kuzey ve doğu cephesi duvarları özgünlüğünü korumaktadır (Resim 4.832, 4.833).

Eğimli seyirdim yolları duvarlar boyunca devam eder (Resim 4.834). Dış surlarda seyirdim merdivenlerinin yeri belirgin değildir. Yalnız kuzeydoğu ve güneydoğu köşelerde iki merdiven izi görülmüştür.

İç surlar dış surla göre daha kalındır. Genişliği 2.10 ile 2.35m. arasında değişmektedir. Batı duvarında kalınlık 1.90m. ölçülmüştür. Tüm duvarları dolaşan seyirdim yolu arazi eğimine paralel rampalarla birbirine bağlanmaktadır.

Batıda hisarçepe denilen avlulu bir ön savunma hattı vardır (Resim 4.835, 4.836).

ADI: ÇEŞME KALESİ

EK 5

Resim 4.834 Arazi eğimine paralel giden, birbirine rampa ve merdivenlerle bağlanan iç surlar, güneybatı duvarı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.835 Batı, hisarpeçe, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.836 Batı, dış sur, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.837 H burcu, güneydoğu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.838 H burcunda kapatılmış mazgal, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.839 H burcu, üst kotta kapatılmış mazgal, 2009 (E.S.C.)

ADI: ÇEŞME KALESİ

EK 6

Toplam 8 burçtan doğudaki dairesel ikisi (G-H) hemen hemen aynı boyutlardadır. Çapları yaklaşık 7.5m'dir. Giriş kapıları çapraz açılmıştır. İkisinin de giriş kapısı niş içindedir. Tek katlıdır. H burcunun dış yüzünde, zemine yakın seviyede, burç etek yaparak zemine oturur (Resim 4.837). Burcun yerden yüksekliği (hendekten) 8.30m'dir. Üst örtüsü yerden 8.54m. yüksekteki taş kubbedir. Tek katlı görünmektedir ancak yaklaşık 2.53m. yükseklikteki duvar çıkıntısı ve 3-3.20m. yüksekteki 4 adet niş bugün yok olan bir ahşap döşemenin varlığını düşündürmüştür (Resim 4.838). Zemin seviyesinde de 2 adet, 2.04m. derinliğinde, 1.53m. yüksekliğinde niş bulunmaktadır (Resim 4.839). Burcun zemini topraktır.

G burcu da tek katlıdır ve taş kubbe ile örtülmüştür (Resim 4.840). İç yüksekliği 6.80m'dir. İç çapı 5.10m'dir. İçinde zemin seviyesinde iki adet niş vardır (Resim 4.841). Nişlerin derinliği 1.40, yüksekliği 2.16m'dir. Zemini topraktır.

Resim 4.840 Kuzeydoğu, G burcu, 2009 (E.S.C.)

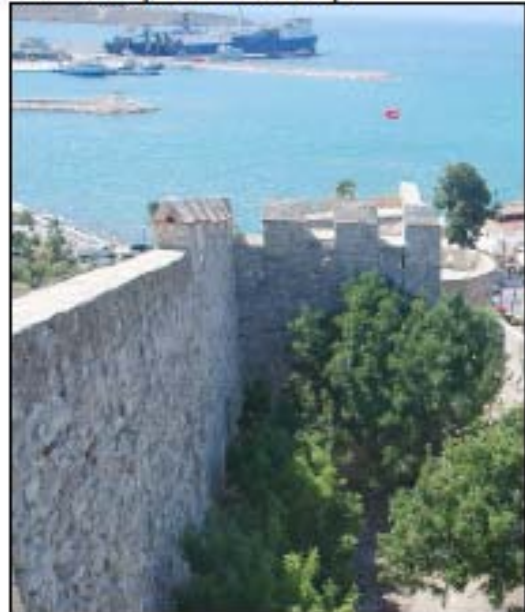

Resim 4.841 G burcu girişi, arkada kapalı niş, 2009 (E.S.C.)

Kuzey duvarı üzerinde bulunan iki dörtgen burç da (E-F) hemen hemen aynı boyutlardadır. Giriş kapısı karşısında tek mazgalın yer aldığı burçların üstü tonozla kapatılmıştır. Tek katlıdır. İç mekan boyutları 4.5x3.90m'dir. Duvarlar hendek yönünde dışa doğru açılan temel duvarlarına oturmaktadır (Resim 4.842, 4.843).

Resim 4.842 Kuzey, F burcu batı görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.843 Kuzey, E burcu doğu görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: ÇEŞME KALESİ

EK 7

Kuzeybatı (D) ve güneybatı (A) burçları da birbirine benzer boyut ve özellikte iki dörtgen burçtur. İki katlıdır. D burcunun ilk katının girişi batıdadır (Resim 4.844). Duvar kalınlığı 1.40m'dir. 15 mazgalı ve batı duvarında bir ocağı vardır. Ayrıca mekana bağlanan tonoz örtülü 2.90x4.65m. boyutunda bir odası daha vardır. Üst katı ise ortada bir dikdörtgen ayağa oturan 4 kubbeli bir mekandır (Katalog 26-C). Üç yöne bakan 14 mazgalı vardır. Ayrıca içinde 4 ocak, bir de hela bulunmaktadır. Mekan sergi amaçlı kullanılmaktadır. Burcun cadde yönünde maksimum yüksekliği 20.90m'dir.

Güneybatı burcu A da iki katlıdır. Girişi burcun doğusundaki küçük avludandır (Katalog 26-C). Zemin kat girişi avlu zemin kotuna bağlanan koridordandır. Üst kata ise burcun kuzeydoğu köşesine bitişik taş merdivenle çıkılmaktadır (Resim 4.845). Burcun zemin katı iki ayakla bölümlenmiş ve tonozlarla kapatılmıştır. İçeride batı duvarına yapılmış iki ocak vardır. Doğu duvarında, merdiven altında da tonozlu küçük bir mekân bulunur. Ömündeki koridorda, güney duvarı içinde bir hela mevcuttur. Aynı duvar üzerinde hendeğe bakan üç mazgal ve bir de havalık bulunmaktadır.

Merdivenle ulaşılan üst katı iki ayakla, üçe bölünmüştür. İki yassı kubbe ve bir tonozla örtülmüştür. İçinde üç ocak, iki niş vardır. Cephelerde burcun üç köşesi pahlıdır. Hendeekten itibaren maksimum yüksekliği 11.25m'dir.

Resim 4.844 Kuzeybatı, D burcu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.845 Güneybatı, A burcu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.846 Kuzeybatı, dairesel C burcu, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.847 Güneybatı, B burcu, 2009 (E.S.C.)

Kuzeybatı (C) ve güneybatı (B) köşelerinde yer alan iki dairesel burç boyut ve biçim olarak diğerlerinden farklıdır. Fakat birbirleriyle aynı özelliktedir (Resim 4.846, 4.847).

Tek katlıdır ve zemin katta ikisinin de 3'er adet su kesimi top mazgalı vardır. Yaklaşık 2.80m'lik duvar kalınlığı içinde yükselen merdivenler burçların terasına çıkmaktadır. Bugün birer kapı ile kapatılmış bu girişlerin tonozu onarım görmüştür. Burçlar, taş ve tuğla ile örülen kubbe ile örtülmüştür. Kubbenin merkezinde havalık bulunur. İç mekân genişliği C burcunda 9.98m'dir. Döşeme kaplaması özgün değildir. Burcun zemininde bir su kuyusu (ya da sarnıç ağzı) bulunmaktadır (Resim 4.849). Burçlar bugün Müze Müdürlüğüne bağlı olarak çalıştırılan sergi salonlarına dönüştürülmüştür (Resim 4.848). Top mazgallarından birer tanesi giriş kapısı olarak düzenlenmiştir.

Terasta burcu çevreleyen duvarlar, gövdeden 30-40cm. taşan ve taş konsollara bindirilen tuğla kemerlerle çevrelenmiştir. Mazgallar bu duvarlar üzerindedir. C burcunun caddeden maksimum yüksekliği 9.60m'dir.

Batı duvarı üzerinde, iki dairesel burç arasında, seyirdim yolunun iki başında, surdan da taşan iki silindirik gövde vardır (Katalog 26-C). Bunların çapı yaklaşık 7m. olup, surdan 1.25m. taşındır. Üzerlerinde birer adet top mazgalı bulunmaktadır (Resim 4.836).

ADI: ÇEŞME KALESİ

EK 8

Resim 4.848 Sergi salonuna dönüştürülen C burcu iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.849 C burcu içinde, zeminde görülen kuyu ya da sarnıç ağzı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.850 B burcu terasında tüfek mazgalları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.851 B burcu terasında mazgallar, 2009 (E.S.C.)

Top ve tüfek mazgalları deniz yönündeki burçlarda sık yapılmıştır (Resim 4.850, 4.851). Diğer yönlerde dış surlar dışında, mazgallar aynı sıklıkta görülmez. Kalenin 16. yüzyıl Osmanlı hakimiyeti döneminde yapılmış olduğu düşünülürse, bu durum imparatorluk hakimiyet alanı içinde tehlikenin daha çok deniz yönünden beklendiğine işaret olabilir. Su kesimi top mazgalları Sığacık Kalesi'nde gördüğümüz top mazgallarına benzemektedir (Bkz. Katalog 25-C) (Resim 4.857).

Resim 4.852 C burcu terası kuzey mazgalı, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.853 C burcu terasında güney mazgalları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.854 İç sur mazgali, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.855 Batı duvarında top mazgali, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.856 C burcu su kesimi top mazgalının iç görünüşü, 2009 (E.S.C.)

ADI: ÇEŞME KALESİ

EK 9

Resim 4.857 C burcu, mazgal dış görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.858 Kuzey duvarında mazgal, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.859 Batıda, J yapısı üzerinde top mazgalları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.860 Güney iç suru üzerinde dendanlar, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.861 Kuzey iç suru dendanları, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.862 Doğu dış sur, dendan, 2009 (E.S.C.)

Yapının özgün dendanları mevcuttur. Özellikle dış sur dendanları boyut ve malzeme olarak özgün bilgileri taşımaktadır (Resim 4.860, 4.861, 4.862). Dendanları benzerlerinden ayıran nokta, arazi eğimine paralel olarak şekillendirilmiş olmalarıdır. Ayrıca üçgen oluşturan taş harpuşa ile sonlandırılmışlardır. Harpuşalarda onarımlar yer yer tuğla ile de yapılmıştır. Dendanlardaki dolgular da dikkat çekici bir husustur. Yapılan dolgular üzerine dörtgen mazgal delikleri yerleştirilmiştir. Ne zaman yapıldıkları konusunda bilgi edinilememiştir.

Resim 4.863 H burcundan mescide bakış, 2009 (E.S.C.)

ADI: ÇEŞME KALESİ

EK 10

Resim 4.864 K2 kapısı üstü, mescidin betonarme döşemesi, 2009 (E.S.C.)

Resim 4.865 Mescid ve K2'nin kuzey görünüşü, 2009 (E.S.C.)

Kalede Osmanlı döneminde askerlerin yaşadığı ve evlerin olduğu bilinmektedir (Evliya Çelebi, 2005: 113). Gravürlerde de kale içindeki yapılar görülmektedir (Katalog 26-F). Ancak bunlar günümüze ulaşmamıştır. Kaleyi bütünleyen yapılar, güneybatı kapısı (K2) üzerindeki mescid ile minaresi ve biri bu kapı içinde, diğeri de güney duvarı üzerinde olmak üzere iki çeşmedir. Sarnıç oluğuna dair bir bilgi edinilememiştir. Fakat kuzeybatı burcu içinde zemindeki açıklığın sarnıç ya da kuyu ağız olduğu sanılmaktadır.

Mescid, kale ile aynı dönemde yapılmıştır (Resim 4.863). Duvarları kargirdir. Beşik çatılıdır. Restorasyon geçmiş ve döşemesi betonarmeye dönüştürülmüştür (Resim 4.864). Minaresi şerefe hizasından sonra yıkılmıştır. Günümüzde idari bina olarak kullanılmaktadır (Resim 4.865).

K2'den girilen batı avlusunun batı kenarında eğimden yararlanarak oluşturulan, bugün eser deposu olarak kullanılan mekanlar bühür (Katalog 26-C, J) (Resim 4.866). Ortalama 4.5x8.5m'lik tonozlu, içlerinde ocak bühür odalar kalenin hizmet ve barınma birimleri olsa gerektir. Depolar mühürlü ve kapalı olduğundan mekanlar bizzat görülenmemiştir. Bu nedenle ayrıntılı tespit yapılamamıştır. Ancak mevcut planlardan bağlantısının günümüzde de kale içine ulaşımı sağlayan koridordan olduğu sanılmaktadır. Odalardan kuzeybatıdaki, bugün müzenin giriş koridoru ve anfora salonu olarak kullanılmaktadır.

Resim 4.866 Batı avlusu koridor ve teraslamaları, 2009 (E.S.C.)

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Çalışma iki açıdan değerlendirilecektir. Birincisi kalelerin konum, yol bağlantıları ve yerleşimle ilişkisinin mimariye yansımaları olarak ifade edilebilir. İkincisi ise kıyı kalelerindeki koruma sorunları ve çözüm önerileri olacaktır.

5.1 Coğrafi Konum, Ulaşım ve Yerleşim İlişkilerinin Mimariye Yansıması

Kıyı kaleleri, önemli ulaşım ağlarının denize ulaştıkları noktalarda konumlandırılmışlardır. Öncelikle askeri bir yapı olarak görünen kalelerin, özellikle önemli ticari yollara bağlanan şehirlerde daha çok, ticareti himaye etmek ve gümrük gelirlerini koruma amaçlı yapıldıkları dikkati çekmektedir. Ayrıca devletlerin ticari çıkarları korumak amacıyla izledikleri stratejiler, sağladıkları asayiş projeleri ticaretin gelişimine katkı sağlayan unsurlar olmuştur.

Bir şehri kuşatan tahkimatların dışındaki tüm kıyı kaleleri, rüzgardan korunaklı bir limanı ve gümrük işletmesi olan ve özellikle suyu bulunan yerlerde inşa edilmişlerdir. Bunun için de çoğunlukla doğal koylardan yararlanılmıştır. Kıyı kalelerinin bir kısmı hemen yakınında bir adacığa sahip olup, bu ada üzerinde inşa edilen bir küçük kalesi de (Ayas, Korykos, Güvercinada) vardır.

Kale-Yerleşim İlişkisi

Tespit edilen kalelerin 10'u bir kent yakınında, 11'i bir kentin içinde yer alır. 5'i ise kıyıda içerideki bir kentin iskelesi olarak kullanılmıştır. Bu tespitten yola çıkarak kıyı kalelerinin tarih boyunca coğrafi avantajlarıyla yerleşimin olduğu kıyı şehirlerinde veya yakınında yer aldığı söylenebilir.

Bir kent yakınındaki kaleler, kıyıda bir kentte iken korsan saldırıları ve savaşlar nedeniyle halkın kıyıda içerilere, daha güvenli bölgelere çekilip yerleşmesi (Kadı Kalesi-Anaea) ile geride kalan yapılardan olabilir. Kıyıya yakın bir bölgedeki yerleşimin deniz yolu bağlantısı için kıyıda bir iskelenin oluşturulması (Silifke-Ağa Limanı, Payas-Cin Kule, Çeşme-Erytra) veya çeşitli nedenlerle limanı dolmuş olan bir kentin, yakındaki kıyılarda kendine yeni bir iskele edinmesiyle (Efes-Kuşadası) de yapılmışlardır.

Stratejik noktalarda yer alan bu kaleler, tarih boyunca pek çok uygarlığın egemenliği altına girmiştir. Uzun süreli güven ve huzur ortamında onarılması, kuvvetlendirilmesi gerekmemiş, hatta sökülerek, taşları yeni binaların yapımında kullanılmıştır. Otoritenin zayıflaması ve saldırı ihtimalinin ortaya çıkması, bu kıyı şehirlerindeki kalelerin güçlendirilmesi ya da

yeniden yapımı somucunu doğurmuştur. Ancak bir şehrin uzun yıllar boyunca yaşayabilmesi ulaşım ağlarının kuvvetli olmasına da bağlı olmuştur.

Kale-Ulaşım İlişkisi

Kıyı kalelerinin anlaşılabilmesi açısından deniz ve kara ulaşım yol güzergahları büyük önem taşımaktadır. Deniz ulaşımının eski dönemlerde bazı kısıtlamalara bağlı olması (gemi teknolojisi, su-yiyecek ihtiyacı, zor durumlarda sığınacak liman bulunması, korsanların tehdidi) yolculuğu kolaylaştıracak ve ihtiyaçları karşılayacak durakların olmasını gerektirmiştir. Akdeniz'in kuzey kıyılarını oluşturan Anadolu kıyıları, güneyde Mısır'dan, doğuda Filistin, Suriye'den batıya giden gemilerin deniz yolu güzergahı üzerinde yer almıştır. Dolayısıyla tespit edilen kalelerin bir kısmı dolaylı (Iotape, Güney, Aperlai, Kaleköy, Orhaniye, Selimiye gibi), bir kısmı doğrudan (Alanya, Antalya, Ayas, Side, Marmaris gibi) bu yolun durakları arasındadır.

Kaleler ve bağlantılı oldukları şehirlerin sadece deniz ulaşımının güçlü olması yeterli değildir. Ulaştığı noktada karayolu bağlantısının da bulunması, bu kaleleri ve şehri uzun yıllar yaşatan en önemli sebep olmuştur. Örneğin Aperlai, Kaleköy, Bozukkale Akdeniz ulaşım ağı üzerindedir. Ancak bu üç kalenin de karayolu bağlantısı neredeyse hiç yoktur. Önemli tarihi kara yollarına uzaktırlar. Kıyıda sonra içerilere ilerlemek meşakkatli, günümüzde bile patikadan öteye gitmeyen yollarla olmakta, ulaşım hala teknelerle sağlanmaktadır. Dolayısıyla bu kaleler birer durak ve askeri nokta olarak kalmaktadır.

Oysa Çeşme, Güvercinada, Antalya, Alanya, Korykos, Ağa Limanı, Cin Kule, Ayas kaleleri Roma yolları ile beraber Kral yolu, İpek Yolu, İskender sefer yolu, Hacı yolu ve Selçuklular, Osmanlılar döneminde de kullanılan ana kara yollarıyla güçlü bağlantılara sahiptir. Hem deniz hem de kara yolu ulaşımının güçlü olduğu kaleler bu nedenle önemli askeri ve ticari merkezler de olmuşlar, büyük limanlar olarak güncelliklerini koruduklarından, sık sık onarılarak ya da ilaveler yapılarak ayakta tutulmuşlardır.

Kale-Coğrafi Konum İlişkisi

Topoğrafya kalelerin mimarisini, şeklini etkileyen başlıca etmenlerdendir. Kıyı kalelerinde de bu durum değişmemektedir. Özellikle kayalık, dayanıklı zeminde yerleşmiş olmaları hepsinin ortak noktasıdır.

Ada kaleleri, doğal bir sınır, savunma olan denizle çevrili olduklarından genellikle üzerinde buldukları adanın şekline neredeyse tam bir uyum sağlamaktadırlar (Güvercinada, Korykos

Ada, Ayas Ada, Orhaniye). Bundan amaç kayalık alanı tam ve verimli kullanmak ve düşmana karaya çıkıp taarruz edecek, silah kullanacak alan yaratmamak olmalıdır. Yalnız Orhaniye Kalesi'nde adanın belli bir alanı kullanılmıştır (bkz. Katalog 16).

Yarımada üzerinde, kıyıda komumlanan kalelerde kara ile olan bağlantı mümkün olduğunca koparılmaya çalışılmıştır. Berzahta açılan hendeklerle gerektiğinde yarımadanın bir adaya döndürülmesi sağlanmıştır. Bodrum Kalesi, Iasos bunlara örnektir.

Körfez içinde, kıyıda yer alan kaleler (Mamure, Ayas, Korykos, Sığacık) de karadan gelecek tehditlere karşı arazinin kayalık kısımları değerlendirilerek komumlandırılmıştır.

Kıydan itibaren yükselen eğimli arazide kaleler, arazi eğimine uygun şekillendirilmiştir. Bu kalelerde limanın ya da körfezin gözetim altında tutulması özellikle askeri açıdan önemli görüldüğünden eğimli bir alana komumlandırıldığı düşünülmüştür. Eğim, avlularda kademeli bir iç düzenlemeyi gerektirmiştir. Yapılan teraslamalar rampa ya da merdivenlerle birbirine bağlanmıştır (Çeşme, Marmaris, Ağa Limanı).

Topoğrafya bazı yerlerde deniz ile doğrudan bir ilişki kurmayı engellemiştir. Her yönden denize dik inen, yüksek cepheler veren ve kumsal oluşmayan bölgelerde (örneğin Dağlık Kilikya olarak adlandırılan bölgede yer alan İotape ve Güney, Aspat, Selimiye) kaleler denize hakim yüksek tepeler üzerinde komumlandırılmıştır. Bu ilişki kimi zaman tepenin üstündeki düzlükler kullanılarak kimi zaman da kademeli bir savunma düzeniyle kurgulanmıştır.

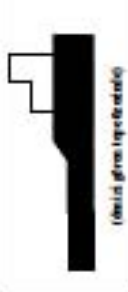

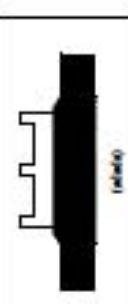
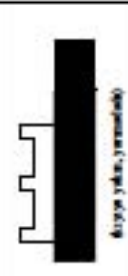
Kalelerin çoğunun, komumu ne olursa olsun, yakınında muhakkak bir akarsu olduğu görülmüştür (Selimiye, Aperlai, Kadı Kalesi (Bodrum), Mamure, Ayas, Cin Kule, Aspat...). Tatlı su hem gemiler, hem de kale sakinleri için en elzem ihtiyaçtır.

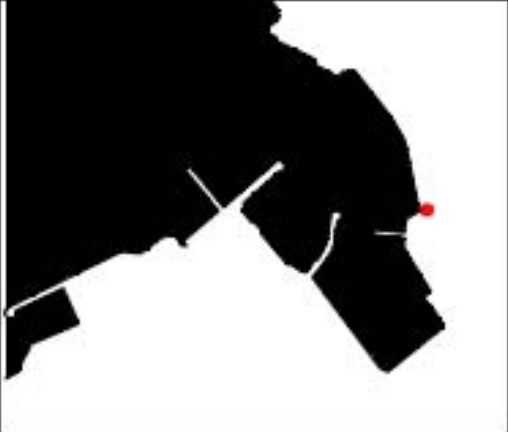
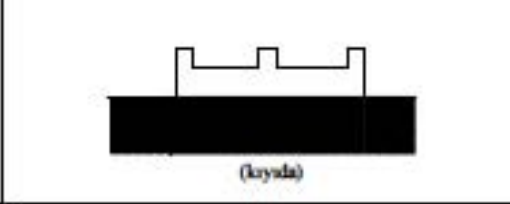
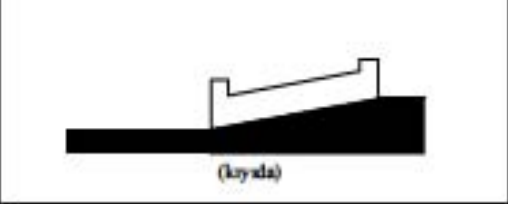
Yerleşim-Ulaşım-Coğrafi Konum İlişkilerinin Mimariye İşlevsel Olarak Yansımaları

İncelenen kıyı kalelerinde bahsedilen ilişkiler yapıların çoğunda tek bir işlevin geçerli olmadığını gösterir. Kalelerin farklı dönemlerde, farklı amaçlara hizmet ettikleri görülür (Tablo 5.1). Ancak ağırlıklı olarak askeri amaçlar ön plana çıkar. Burada ulaşım ağı ve stratejik noktalar (boğazlar, adalarla bağlantı) zaten bunu gerekli kılar.

Belli bir dönem korsan yatağı olarak anılan Akdeniz'deki Alanya, Side, İotape, Güney, Ağa limanı, Kız Kalesi ve daha batıdaki Kadı Kalesi (Anaea) ile Orhaniye Kaleleri de korsan kalesi olarak kullanılmıştır.

Antalya, Side, Aperlai, Alanya ve Sığacık kaleleri, içinde birer şehrin geliştiği surlar

ANADOLU'N AKDENİZ BÖLGESİ KIYI KALELERİ					1	
	CİN KULE	AYASKARA KALESİ	A YAS ADA KALESİ	KORYKO SKARA KALESİ	KORYKO SADA KALESİ	LİMAN KALESİ
COĞRAFI KONUM						
						
ÖZELLİKLERİ	Yüksekliği	•	•	•	•	•
	Yapı malzemesi	•	•	•	•	•
	Yapı türü	•	•	•	•	•
	Yapı durumu	•	•	•	•	•
	Yapı tarihi	•	•	•	•	•
	Yapı tipi	•	•	•	•	•
	Yapı boyutları	•	•	•	•	•
	Yapı alanı	•	•	•	•	•
	Yapı yüksekliği	•	•	•	•	•
	Yapı genişliği	•	•	•	•	•
YOL BAĞLANTISI	Yol durumu	•	•	•	•	•
	Yol tipi	•	•	•	•	•
	Yol genişliği	•	•	•	•	•
	Yol yüksekliği	•	•	•	•	•
	Yol alanı	•	•	•	•	•
	Yol boyutları	•	•	•	•	•
	Yol durumu	•	•	•	•	•
	Yol tipi	•	•	•	•	•
	Yol genişliği	•	•	•	•	•
	Yol yüksekliği	•	•	•	•	•
KULLANIM DURUMU	Kullanım durumu	•	•	•	•	•
	Kullanım alanı	•	•	•	•	•
	Kullanım türü	•	•	•	•	•
	Kullanım alanı	•	•	•	•	•
	Kullanım türü	•	•	•	•	•
	Kullanım alanı	•	•	•	•	•
	Kullanım türü	•	•	•	•	•
	Kullanım alanı	•	•	•	•	•
	Kullanım türü	•	•	•	•	•
	Kullanım alanı	•	•	•	•	•
KORUMA SORUNLARI	Koruma durumu	•	•	•	•	•
	Koruma alanı	•	•	•	•	•
	Koruma türü	•	•	•	•	•
	Koruma alanı	•	•	•	•	•
	Koruma türü	•	•	•	•	•
	Koruma alanı	•	•	•	•	•
	Koruma türü	•	•	•	•	•
	Koruma alanı	•	•	•	•	•
	Koruma türü	•	•	•	•	•
	Koruma alanı	•	•	•	•	•

ANADOLU'NUN AKDENİZ BÖLGESİ KIYI KALELERİ		5	
	SİĞACIK KALESİ	ÇEŞME KALESİ	
COĞRAFIK KONUM			
			
ÖZELLİĞİ	şehir suru	•	
	sakeri üs	•	
	içkale, akropol		
	liman kalesi	•	
	gözetim kalesi		
	gümrük yapısı		
	korsan kalesi		
	YOL BAĞLANTISI	Aziz-Hitt	•
		Hellenistik	•
		Pers	•
Roma		•	
Haç		•	
Bizans			
Selçuklu			
Hac Yolu			
KULLANIM DÖNEMLERİ		Hellenistik ve Ermeni	
		Roma	
	Bergama Kr.		
	Haçlı Seferleri		
	Bizans		
	Ermeni Kr.		
	Selçuklu		
	Beylikler Dönemi		
	Rodos Şövalyeleri		
	Osmanlı	•	
MÜHÜR İZLERİ	Kent içinde	•	
	Kent yakınında		
	İç kesimdeki kentin limanında		
KORUMA SORUNLARI	Turizm baskısı		
	Planlama çalışmalarıyla oluşan tahribat	•	
	İşlevsizlik, doğal şartlara bağlı tahribat	•	
	Hatalı onarım ve restorasyonlar	•	
	Güncel rölevesi ve projeksi	YOK	VAR (1980'li yıllara ait)

olmuştur. Bunlardan Aperlai Arap akınlarından sonra tarih sahnesinden çekilmiştir. Ulaşım ağları daha güçlü Alanya, Antalya kaleleri ile Sığacık kalesi günümüzde hala içerisinde yerleşim barındıran kalelerdir.

Kaleköy, Iasos, Bodrum, Iotape, Güney kaleleri konumları itibariyle aynı zamanda içinde yer aldıkları antik kentin akropolü olmuşlardır.

Cin Kule ve Güvercinada askeri özellikleri yanında limanı koruyan birer öncü kaledirler.

Ayas Ada Kalesi, canlı ticaret ve ulaşım ağı ekseninde bir liman ve gümrük yapısı olarak kullanılmıştır.

Yerleşim-Ulaşım-Coğrafi Konum İlişkilerinin Mimariye Biçimsel Olarak Yansımaları

Yüzyıllar boyunca kale inşa kriterleri pek fazla değişmemiştir. Ancak ateşli silahların yaygın olarak kullanılmaya başlanmasından sonra, savunma amaçlı bazı değişiklikler olmuştur. Top ateşlerine dayanıklı kale duvarlarının yapımı önem kazanmıştır. Tabya mimarisi literatüre girmiş, kale duvarlarının yüksekliği azaltılıp, duvar kalınlıkları arttırılmıştır. Mazgal delikleri top atışlarına uygun hale getirilmiştir (Tablo 5.2).

İncelenen 26 kalede savunma sistemleri denizin doğal sınırlaması, doğal savunma hattı oluşturması esasıyla şekillendirilmiştir. Deniz surları çok kalın olmayan (kimi yerlerde 0.60 m'ye kadar incelen), üzerinde fazla burç yapma gereği hissedilmeyen duvarlar olarak karşımıza çıkmıştır (Ortaçağ ya da Hellenistik dönemde mancınkla, okla yapılan saldırılara imkan vermeyen deniz hattı nedeniyle).

Kalenin kara ile olan bağlantısı her zaman daha güçlü savunma teşkilatına sahip görünmektedir. Hendekler, sık burçlar, çift surlar, sık mazgallar bu yönlerde görülmüştür.

Tek gücün egemenliği ve barış dönemlerinde yapılan kalelerde deniz yönündeki savunma hattı daha kuvvetli tutulmuştur. Karada egemenlik tam olduğunda düşman denizden beklenmektedir (Çeşme, Marmaris, Sığacık kalelerinde olduğu gibi). Hatta Sığacık Kalesi'nde kara yönüne burç yapma gereği duyulmamıştır. Bu dönemlerde daha önce var olan ve onarılarak kullanılan kalelerde değişiklikler yapılmış, pratik olduğu düşünülen yeni girişler açılmıştır (Mamure örneği).

Bazı kalelerde dönemin savunma ihtiyacına bağlı olarak denden dışları doldurulmuş, duvarları yükseltilmiştir (Çeşme, Mamure, Ağa Limanı, Aspat gibi).

Teknolojik gelişimlere bağlı olarak kale duvarlarına, burçlara eklenen ve mimaride yeni

Tablo 5.2

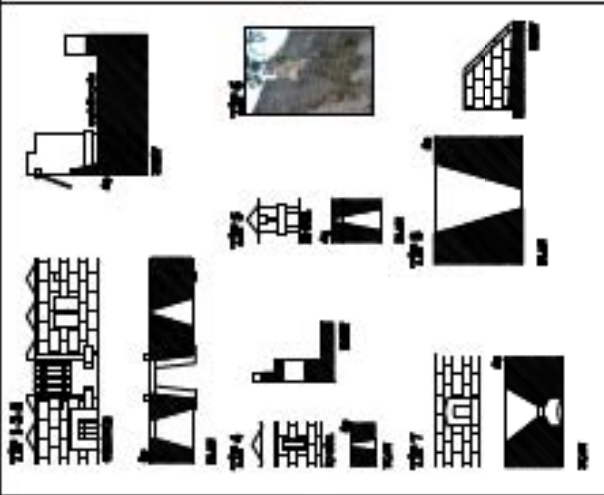
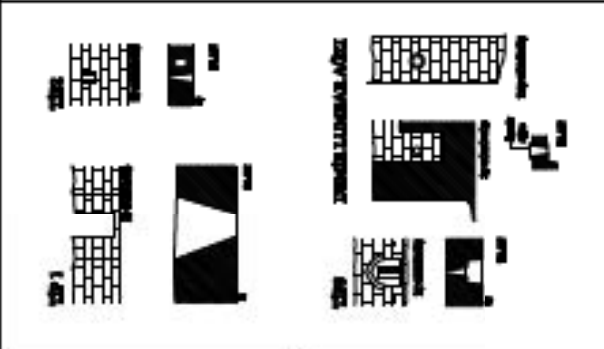

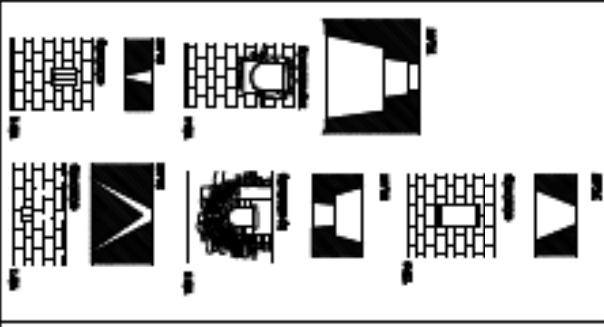
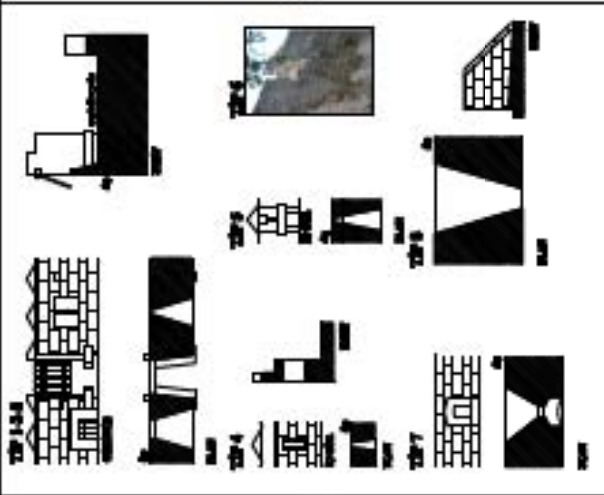
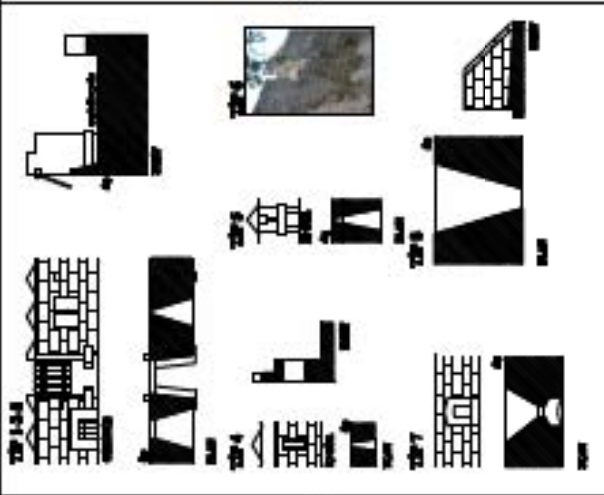
AMADOLYNDON AKDÖNÜZ BÖLÜMÜNİ KİTİ KALIBRININ İHTİMAKİ ELİMANLAR

1

	CİN KİMLİ	AYAR KABA KALİBE	AYAR ADA KALİBE	KÖRÜKÜS KABA KALİBE	KÖRÜKÜS ADA KALİBE	LİMAN KALİBE
DUVAR KALIBI	1.75-2.00m.	2.00-4.20m.	2.00-3.00m.	1.60-3.00m.	1.60-2.50m.	1.40-3.20m.
	MAZGALILAR	DEĞİRLER	ÇÖKÜKÜS ULAMAĞAYTAR.	ÇÖKÜMÜK	ÇÖKÜKÜS ULAMAĞAYTAR.	ÇÖKÜKÜS ULAMAĞAYTAR.
DİREKLER	1.75-2.00m.	2.00-4.20m.	2.00-3.00m.	1.60-3.00m.	1.60-2.50m.	1.40-3.20m.
	MAZGALILAR	DEĞİRLER	ÇÖKÜKÜS ULAMAĞAYTAR.	ÇÖKÜMÜK	ÇÖKÜKÜS ULAMAĞAYTAR.	ÇÖKÜKÜS ULAMAĞAYTAR.

AMADOLUNON AKROBİTİK BÖLGESİNİN KİTİ KALINLIĞINDAKİ KAZANLAR VE BİNA YAPILARI							2
	MAMURSU KALINLIĞI	GÜNEY KALINLIĞI	KOTLAŞI	ALAN YA KALINLIĞI	ŞİME GÜNEYİ BİNA KALINLIĞI	ANTALYA KALINLIĞI	
DEĞER KAZANCI	1.60-5.80m.	1.30-1.80m.	0.60-0.90m.	0.60-4.00m.	1.70-3.00m.	2.90-4.00m.	
KAZANLAR		<p>ÖÇÜMLERİNİZ TİLAĞIYIYIZ.</p>	<p>ÖÇÜMLERİNİZ TİLAĞIYIYIZ.</p>			<p>ÖÇÜMLERİNİZ</p>	
BİNA YAPILARI		<p>ÖÇÜMLERİNİZ TİLAĞIYIYIZ.</p>	<p>ÖÇÜMLERİNİZ TİLAĞIYIYIZ.</p>				

АМАДОЛТНОН АРСЫНДЫ БӨЛГӨНДӨ КИТИ КАЛЫПЧЫКЧЫНМАКЭТ БИРМАНЕЛАР

КЕДИ КАЛЫП	НОРТУМ КАЛЫП	АБРАТ КАЛЫП	ГӨВҮҮСНУДА КАЛЫП	КАДЕ КАЛЫП	ИРДӘККЕ КАЛЫП	ҶУПАР КАЛЫП
<p>1.8м.</p> <p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p>	<p>0.80-2.00-6.00м.</p> 	<p>ОҢЧӨЛӨМӨСӨ</p>	<p>0.70-3.60м.</p> 	<p>2.00 м.</p>	<p>1.20-3.10м.</p> 	<p>1.30-1.80м.</p>
<p>КАЗГАТЛАР</p>	<p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p> 	<p>ОҢЧӨЛӨМӨСӨ</p>	<p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p>	<p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p>	<p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p>	<p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p>
<p>ИРДӘКЛАР</p>	<p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p> 	<p>ОҢЧӨЛӨМӨСӨ</p>	<p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p>	<p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p>	<p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p>	<p>КӨӨНДӨЗ ТИЛЭГМАНЭТ</p>

düzenlemeler gerektiren top mazgalları Çeşme, Marmaris, Sığacık, Cin Kule, Ağa Limanı, Güvercinada, Bodrum, Mamure kalelerinde görülür. Seyirdim hattı üzerinde, top sekisi denilen 15- 20 cm'lik bir set üzerine top yerleştirilecek şekilde bir düzenleme yapılmıştır.

5.2 Kıyı Kalelerinin Koruma Sorunları ve Çözüm Önerileri

Kaleler taşınmaz kültür varlığı olarak korunması gerekli yapı statüsündedir (2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, madde 6, d bendi). “...Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve bunların her türlü denetimini yapmak veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na aittir...” (2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, madde 10). Kalelerin de mülkiyeti Maliye Hazinesi'ne ait olup, sorumlusu Kültür ve Turizm Bakanlığı'dır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlı Rölöve Anıtlar Bölge Müdürlükleri, Müze Müdürlükleri, Bölge Koruma Kurulları kalelerle ilgili tescil, kazı, onarım, restorasyon ve projelendirme işlerini denetlemektedir.

Korumaya yönelik planlama ve uygulama çalışmalarının yetersizliği nedeniyle, eski plan uygulama kararlarının durdurulduğu bölgelerde tarihi yapılar bakımsızlık, köhneleşme, terk edilme sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bununla birlikte işlevsizlik, turizm baskısı, şehir planlama çalışmalarındaki yanlış uygulamalar, hatalı onarım ve restorasyonlar da kalelerin zarar görmesi ve yok olmasına neden olan etkenlerdir. Ayrıca belgeleme eksikliği ve yetersizlikleri kayıt altına alma zorlukları da müdahaleleri geciktiren, etkileyen konulardır.

5.2.1 İşlevsizlik, Doğal Şartlara Bağlı Tahribatlar

Kaleler tarihte farklı medeniyetlerin hakimiyetlerinde kalmış, fethedildikten sonra kimi zaman onarılmamış hatta yeni ayaklanmalara engel olunması mantığıyla fetihden sonra bilinçli olarak tahrip edilerek, kaderine terk edilmiştir. Kalenin konumu bu durumda çok önem taşımıştır. Yol ve ticari bağlantıları güçlü kaleler her dönemde ekler ve onarımlarla ayakta tutulmuştur, güncelliğini korumuştur.

Kıyı kalelerinde koruma ile ilgili olarak karşımıza çıkan sorunların başında da büyük çoğunluğunun işlevsiz kalarak terk edilmiş durumda olmasıdır. Yüzyıllar boyunca terk edilen, kullanılmayan, bakımsız kalan kaleler zamanla doğal şartların yıkıcı etkisiyle hasar görmeye, yok olmaya başlamıştır. Kullanılmaması, dolayısıyla herhangi bir kontrol ve düzenli bakımdan yoksun kalması yapıları doğa ve insanların yıkıcı, yıpratıcı etkilerine maruz

bırakmıştır. İşlevlendirilen ve yerleşim içinde yer alan Çeşme, Bodrum, Güvercinada, Marmaris, Kaleköy, Alanya, Antalya, Side, Ayas, Sığacık kaleleri dışındaki kaleler bu sorunla karşı karşıyadır. Arkeoloji ya da açık hava müzesi olarak değerlendirilen kaleler buldukları kentin sosyal hayatı içinde yaşamaktadırlar.

Terkedilen kaleler ise doğanın örtücü ve yok edici etkisi altındadır. Yapı ve çevresini tanıyan bir sorumlusunun olmaması, kale içlerini saran bitki örtüsü, kaleyi gezmek isteyenler için güvensiz ortam hissi yaratmaktadır. Ulaşım zorluğu da (yalnız deniz yolu ile ulaşılan yerde, yüksek tepe üzerinde, askeri bölgede olması gibi) zamanla yapıları yalnızlaştıran etkenlerden biri olmuştur. İotape, Güney, Orhaniye, Selimiye, Aperlai, Ağa Limanı, Aspat kalelerinde bu durum ön plandadır.

Kaleler, terk edildiğinde zamanla yapısal ve malzeme sorunları oluşmaya başlamıştır. Hava şartlarının etkisi malzemeleri yormakta, yapı taşları ve bağlayıcı zayıflamakta, dolayısıyla kısmi ya da kütleli kayıplar oluşmaya başlamaktadır. Cin Kule, İotape, Ayas Deniz Kalesi, Korykos kaleleri bu kapsamda en çok zarar gören kalelerden bazılarıdır.

Ortaçağ'da antik kentlerin kıymetli yapı taşlarının devşirilerek kullanımı çokça görülmüştür. Aynı durum kalelerin de başına gelmektedir. Kimi zaman genişletme amacıyla yıkım yapılarak kalıntıların başka duvarların yapımında kullanımı ile kimi zaman da (günümüzde hala devam eden) barış ortamında kale gereksiz görülerek taşlarının yeni bina yapımında kullanımı (Side) çokça karşılaşılan, kalelere zarar veren, yok eden uygulamalar olmuştur. Kale çevresindeki yeni binalarda yapı malzemesi olarak harap durumdaki kalelerin hazır taşları kullanılıp malzeme kayıpları, zaman zaman yapısal kayıplar oluşturulmuştur. Ayas Kara Kalesi'nin güneybatısındaki yapılarda böyle bir durum tespit edilmiştir.

İşlevsizlik nedeniyle kontrol edilemeyen kalelerde kaçak kazı ile define arandığı anlaşılmıştır. İzinsiz gerçekleşen bu durum özellikle kale içlerinde tahrip edici hale dönüşmektedir.

5.2.2 Turizm Baskısı

Hemen hepsi Akdeniz kıyı şeridindeki turizm kentlerinde ya da yakınında yer alan kıyı kaleleri bu durumu hem avantaj hem de dezavantaj olarak yaşamaktadır. Özellikle Antalya, Side, Alanya gibi önemli turizm şehirlerinde şehri tanımlayan kaleler bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Arkeolojik sit alanı içinde olmalarına rağmen sit kararı öncesinde ya da daha sonrasında başka yöntemlerle, bilinçsiz düzenlemelerle kale kalıntıları üzerine (Side kara surları) kurulan turistik tesisler, açılan yeni yollar kalelerin izlerini silmiştir. Aynı şekilde

şehir surları içine yapılan yeni binalar da yapım aşamasında mevcut arkeolojik izlerin kaybedilmesine neden olmaktadır.

Turizm gelirleri yüksek olan şehirlerde kalelerin birimleri (burç, kapı, kale içi yapılar) turizm amaçlı kullanıma yönelik olarak değişikliğe uğratılmış (Antalya Kalesi), kale duvarları yeni yapıların yaslandığı kullanımlara sahne olmuştur. Bu tür değişikliklerde restorasyon ilkelerine uygun müdahaleler yapılması uygulamayı geçerli kılmakta, tersi durumlarda ise yapıya zarar veren sonuçlar doğurmaktadır.

Yine turistik merkezlerde yer alan Kuşadası Kadı, Bodrum Kadı ve Aspat Kaleleri de kıyı şeridinde bulunmalarının dezavantajını yaşamaktadırlar. Üç kale de çevrelere çok yakın inşa edilen (Sit alanında olmalarına rağmen) turistik konaklama tesislerinin arasında kalmaktadır. Kuşadası Kadı ve Aspat Kalesi, çevreleri sarılmış olsa da mimari bütünlüklerini zedeleyecek bir durum yaşamamıştır. Ancak Bodrum Kadı Kalesi, bir tatil köyünün içinde kalmıştır. Kalede bilinçli tahribata dönüşen müdahaleler tespit edilmiştir.

Turizme yönelik tesis ve yolların yapılması kimi zaman kıyı kalelerinin denizle olan ilişkisine zarar verici olmuştur. Marmaris Kalesi önündeki yapılar kaleyi örtmekte, denizle bağlantısını koparmaktadır. Çeşme, Sığacık ve Bodrum'da ise kale önünden geçen yol kıyıdaki bu kalelerin özgün durumunu bozmuştur.

5.2.3 Planlama Çalışmalarıyla Oluşan Tahribatlar

Şehir planlamasındaki yanlış uygulamalarla ya da yeni düzenlemelerle kalelerin zarar görmesi özellikle şehir surlarında karşılaşılan bir durumdur. Örneğin Antalya Kalesi en büyük zararı zaman içinde planlama çalışmalarındaki yanlışlar sonucu görmüştür. Şehrin hava alamadığı gerekçesiyle (ki bu gerekçe ile yıkılan Türkiye'de Diyarbakır Surları'nın bir kısmı ve aynı zamanda çıkmaz sokakların kaldırılması da düşünülen Galata Surları ilk akla gelenler olup, Avrupa'da da aynı gerekçe ile duvarları yıkılan kaleler olduğu bilinmektedir) Antalya Kalesi'nin ara ve dış duvarlarının büyük kısmı yok edilmiştir.

Güvercinada Kalesi'nin bir mendirekle karaya bağlanması, giriş merdivenlerinin yönünün özgün biçimini kaybetmesi sonucunu getirmiştir.

Kıyı şeridindeki kalelere ve çevresindeki arkeolojik alanlara zarar veren bir başka durum da yakınlarından geçirilen işlek ana karayollarıdır. Örneğin İotape'de kaleyi ve kenti ayıran karayolu kalıntıları üzerinden geçmektedir. Aynı şekilde Korykos (ve yakınındaki Elaussa Sebaste (Ayaş)) da antik şehirlerin üzerinden geçip, mevcut şehirleri bağlayan ana yollar bu

arkeolojik alanlara ulaşımı sağlarken bir yandan da zarar vermektedir. Silifke-Taşucu yolu üzerindeki yol genişletme çalışmaları sonrası yolun bir yanında kesiti ortaya çıkmış sarnıçları görmek, diğer kısımlarının yok olduğu düşünüldüğünde, yapılan çalışmalardaki bilinçsizliği göstermektedir. Kültür varlıklarımızın, tespiti bile yapılamadan, bu şekilde yok olması, (fark edildiğinde yaşanacak prosedürlerin ve planlama değişikliklerinin gündeme gelecek olması, uygulamacıları böyle bir olumsuzluğa itmekle beraber) denetimlerin ne kadar yetersiz olduğunu da göstermektedir. Bölgede, tarihi milattan önceki devirlere giden bu yaşam izlerinin yüzyılların yıpratıcı etkisine dayanıp, insan eliyle yok edilmesi de ayrıca düşünülmesi gereken bir konudur.

5.2.4 Hatalı Onarım ve Restorasyonlar

Kalelerin zarar görmesine neden olan bir başka sorun yapılan hatalı restorasyon uygulamalarıdır. Turizm bölgelerindeki bu kalelerin tümüne ya da bir kısmına yeni işlevler yüklendiğinde, bu yeni işleve uygun bazı düzenlemeler yapılmakta (mazgalların pencereye dönüştürülmesi, yeni pencere açılması, betonarme ekler yapılması vb.) ve yapının özgün yapı malzemelerine zarar verebilecek müdahaleler yapılmaktadır. Bir taş duvar olarak görülen kale duvarlarında çimento esaslı harçla yapılan müdahaleler çokça görülmektedir (Marmaris, Çeşme, Bodrum, Cin Kule, Ayas Kara, Ağa Limanı). Bodrum Kalesi'nde, yapılan bu uygulamaların taşlara olumsuz etkileri hali hazırda tespit edilmiştir.

5.2.5 Belgeleme ve Kayıt Altına Alma Konusundaki Eksikler

Kalelerle ilgili doküman taraması sırasında görülmüştür ki çeşitli tarihlerde hem yapı olarak, hem sit alanı içinde kalarak tescili yapılan bu kalelerin mevcut durumunu gösteren projeleri pek çoğunda bulunmamaktadır. Kurtarma kazıları, noktasal müdahaleler için yapılan kısmi projeler ya da belgelemeler bulunmakla birlikte, çok az kalenin (Ayas, Korykos, Cin Kule, Mamure, Güvercinada, 1980'li yıllara ait olsa da Çeşme Kalesi) bütümünü içeren projeleri vardır. Bu durum her türlü dış etkiye açık durumdaki kalelerin korunması ve sorunlarına müdahale edilmesi yönündeki önemli engellerden biridir. Projelendirilip koruma kurulu onayından geçirilen projeler için tek engel olarak mali kaynak sağlanması görülmektedir.

Kıyı Kalelerinin Korunmasına Yönelik Öneriler

Taşınmaz kültür varlıkları günlük hayata entegre edilip, işlevlendirilerek ayakta tutulabilir. Kalelere de işlev kazandırılıp, bu çerçevede yeniden yaşam bulduklarında sosyal ve kültürel hayatın parçası olarak ayakta kalacaktır. Uygulanmış örnekleri bulunduğu için (Bodrum,

Çeşme, Marmaris Kaleleri ve arkeoloji müzeleri) sonucu görmek zor olmamaktadır. Düzenli bakımı yapılan, onarılan, belirli sınırlar içine alınarak korunan kaleler hem turistik bölgeler için bir kazanç olacak, hem de yaşamaya devam edecektir. Taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları yönünden çok zengin olan ülkemizde bu zenginlikleri bilimsel çerçevede ortaya çıkarmak ve sergilemek hem ulusal ve uluslararası ölçekte büyük kazanç olacaktır.

Bölge halkının tarihi çevrenin korunması konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi, koruma konusunda desteklerinin sağlanması, sorunların çözülmesindeki en önemli faktörlerden biridir.

Kültür varlıklarına sahip çıkmak ve korumak gelişmişliğin bir göstergesidir. Bakanlıklar ve üniversitelerde arkeoloji, sanat tarihi, mimarlık, restorasyon konularında yetişmiş pek çok bilim adamı bulunmaktadır. Tespitler sırasında görülmüştür ki önemli arkeolojik alanlarda (İasos, Bodrum, Güney, Aperlai, Orhaniye, ayrıca Türkiye'nin başka yerlerindeki kazı alanlarında) dünyanın çeşitli köşelerinden gelen (Amerika, İtalya, Finlandiya, Almanya, Danimarka gibi) arkeolog ve akademisyenler başkanlığında, yürütücülüğünde kazılar yapılmaktadır. Kültür Bakanlığı temsilcileri kazılara refakat etmektedir. Bu anlamda geçmişte olumsuz örnekleri yaşanan bir konuda daha sahiplenici olunması, yerel üniversiteler ve akademisyenlerin desteklenmesi, teşvik edilmesi, denetimlerin artırılması ülkemiz kültür varlıklarının korunmasıyla ilgili bir başka boyuttur.

Turizm, kaleler ve tarihi yapılar için avantaja dönüştürülebilecek bir konudur. Ancak doğru planlanması ve yönetilmesi gereklidir. Ülkemizde tarihi yapılar için tahrip edici sonuçlar doğurmaktadır. Nedeni de turizme bağlı hızlı ve plansız (ya da plan dışı) yapılaşmadır. Bu konuda da bölge halkının bilinçlendirilmesi yine ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca yerel yönetimlerin duyarlılığı, uygulama safhasının temsilcisi olduğundan, büyük önem taşımaktadır. Koruma Amaçlı İmar planları çerçevesinde hareket edilmeli, birimler arasında koordinasyon ve işbirliği sağlanarak koruma ve yaşatma düşüncesi esas alınmalıdır. Denetimler samimiyetle, taviz vermeden ve çıkar gözetilmeden yapılmalıdır. Ayrıca tarihi dokuya ya da yapıya zarar veren uygulamalar ağır şekilde cezalandırılmalıdır.

Yalnız yaz aylarında faaliyet kazanan tarihi ve turistik bölgelerde kış döneminde de kontrolün sağlanması için tedbirler alınmalı, kaçak kazılar ile tahribata ve eser kaçakçılığına engel olunmalıdır. Kalelerin korunması için bir denetim mekanizması oluşturulmalı, yapılar korunmalıdır. Ayrıca kalelerin birer açık hava müzesi olarak kabul edilip düzenlenmesi ve biletli giriş yapılması da gereklidir.

Kıyı ve arkeolojik alanlarda koruma amaçlı imar planlarının tamamlanması, eksiklerinin giderilmesi sağlanmalıdır. Ulusal ve uluslararası restorasyon ve koruma ilkeleri, yapılacak uygulamalarda hep dikkate alınmalıdır. Yol güzergahları için mümkün olduğunca tarihi çevreye zarar vermeyecek noktalar seçilmeli, mecburi durumlarda koruma ile ilgili tedbirler alınmalıdır. Bu aşamada kamu kurumlarının işbirliği içinde olması ve aynı amaçla sorunları çözmesi, güç birliği açısından önemlidir. Uygulamaların kalelerin mimari ve çevresel bütünlüğünü bozmayacak çözümler olması gereklidir.

Malzeme eksikliklerinin tamamlanmasında seçilecek yeni malzemelerin özgüne uygun olması, onun kadar dayanıklı, iklim ve topoğrafyaya uygun olması önem taşımaktadır. Genellikle bulunduğu alan ya da yakın çevresinden temin edilen taşlarla yapılan kalelerde, kullanılacak malzemelerde bu durum dikkate alınmalıdır.

Bir işlev verilerek kullanılan kalelerde peyzaj düzenlemeleri de dikkatle yapılmalıdır. Yerinde yapılan çalışmalarda kale içine sonradan ekilen ağaçlar, duvarların ve içerdeki yapıların algılanmasını, belgelenmesini zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla kalelerin iç düzenlemesi ve peyzajının da ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Duvarlarıyla bir anıt haline gelen kalelerin, çevre düzenlemelerinin de bu gözle değerlendirilmesi gereklidir.

Restorasyonlarda ilke kararı olarak yapının ayakta tutulması ve mevcudiyetinin korunması esas alınmalıdır. Yapısal sorun teşkil etmedikçe bütünlüme tercih edilmemeli, sağlamaştırma (konsolidasyon) ve dondurma (konservasyon) ile müdahale edilmelidir.

Ölçme ve belgeleme yöntemlerindeki gelişmeler artık büyük boyutlu yapıların ölçülmesi ve belgelenmesini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle kalelerin rölövelerinin çıkarılması, belgelenmesi konusundaki zorluklar aşılabilecek duruma gelmiştir. Gerek kıyı kalelerinde gerekse içerdeki kalelerde ölçülüp projeleri hazırlanan yapıların sayısında artış vardır. Kültür Bakanlığı ve yerel yönetimlerin işbirliğiyle bu sayı daha da arttırılarak belgeleme çalışmaları tamamlanmaya çalışılmalıdır. Zaman geçtikçe zarar görmeye devam eden yapıların kurtarılması için en önemli adımlardan birisi budur.

Koruma Bölge Kurulu onaylı projelerin uygulama safhasındaki takibi de oldukça önemlidir. Bilimsel kurulum onayladığı projenin değişiklik yapılmadan, koruma ve restorasyon ilkeleri doğrultusunda uygulanması denetlenmelidir.

Sonuç olarak iyi seçilmiş, stratejik yerlerde konumlanmış kalelerin özgün kullanım açısından güncelliğini kaybettiği açıktır. Ancak deniz yolları üzerinde birer durak, kara yollarının denizle bağlantısında bir aktarma noktası olan kıyı kaleleri limanlarıyla beraber tarih boyunca önemli roller oynamıştır. Deniz yolları üzerinde ticaret ve ulaşım güvenliği, tıpkı karadaki hanlar gibi, belli mesafelerde inşa edilen kalelerle sağlanmıştır.

Günümüzde pek çoğu terk edilmiş ve harap durumdaki kalelerin korunması, turizme kazandırılması için merkezi yönetim, yerel yönetim ve halk işbirliğiyle ciddi bir çalışma yapılması gereklidir. Belgeleme ve envanter çalışmaları tamamlanmalı, restorasyonları için maddi kaynak temini konusunda bütçe ayarlaması yapılmalı, özel sektörün katkısı teşvik edilmelidir.

Korunması konusundaki en önemli payın bölge halkının bilinçlendirilmesi ve yapıları sahiplenmesi olduğu unutulmamalı, her biri gönüllü birer koruyucu haline getirilmelidir.

Yapıların yaşatılması için kullanılması gereklidir. Birer açık hava müzesi olarak biletli giriş yapılan ve atanan görevlilerce sürekli bakımı ve kontrolü yapılan kaleler turizme ve geleceğimize kazandırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- ABUA, (2003), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Abulafia, D.,(2005), Tarih Boyunca Akdeniz Uygarlıkları, Oğlak Güzel Kitaplar, 1. baskı, İstanbul.
- Ahrweiler, H., (1962), "L'Asie Mineure et Les Invasions Arabes", (VII-IX siecles), Revue Historique, CCXXVII, Paris.
- Akarca, A., (1998), Şehir ve Savunması, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, VI. Dizi-Sa.15b, 3. Baskı, Ankara.
- Akpolat, M.S., (1979), "Bodrum Kalesi", Mimarlık Dergisi, 1979/1, Yıl: 17, sayı: 158, s.59.
- Akşit, İ., (1983), Mavi Yolculuk: Akdeniz Kıyı Uygarlıkları, Sandoz Yayınları, İstanbul, s.79.
- Akyel, S., (1966), Payas Tarihi, İstanbul.
- Alpözen, O., (1983), Bodrum Antik Halikarnassos, Ankara.
- Arel, A., (1988), "Bodrum Yarımadası'nın Ortakent (Eski Müsgebi) Köyünde Bulunan "Mustafa Paşa Kulesi" Hakkında",VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı, T.C. Kültür Bakanlığı K.T.V.K. Başkanlığı, Ankara, 23-27 Mayıs, 35-47, 87
- Arıkan, Z., (2004), "XVI. Yüzyılda Seferihisar, Sığacık ve Sığla", Dünden Yarına Seferihisar Sempozyumu Bildirileri,Seferihisar Kaymakamlığı Çevre Kültür ve Turizm Birliği Yayınları:2, 1-7.
- Arkeo Atlas, (2010), Gökyüzünden Arkeolojik Türkiye, Doğan Burda Dergi Yayıncılık ve Pazarlama A.Ş., Ocak 2010, İstanbul, 82-83.
- Arvieux., C.D., (1735), Mémoires du Chevalier d'Arvieux, Paris, 6 cilt.
- Ashtor, E., (1981), "L'artigleria Veneziana e il Commercio di Levante", Armi e Cultura Nel Besciano1420-1870, Brescia.
- Aslanapa, O., (1984), Türk Sanatı, cilt 1-2, Kervan Yayınları Sanat Tarihi Dizisi: 1, İstanbul.
- Atvur, O., Atvur, Ü., (1984), "Side" Antik Kent ve Müze Rehberi, Basım: Aksoy Grafik Dizgi Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., İstanbul.
- Aygen, T., (1988), Türkiye'nin Az Bilinen Doğal ve Arkeolojik Değerleri, Tayf Basımevi,97.
- Baş, E., (2007), Çeşme, Navarin, Sinop Baskınları ve Sonuçları, Piri Reis Araştırma Mrk., Deniz Basımevi Müd., İstanbul.
- Bayık, H., (1982), Kaş Tarihi - Beş Bin Yıl-, Milattan Önce Milattan Sonra, Ankara Gazeteciler Cemiyeti, 159.
- Baykara, T., (1990), "Çeşme Kalesi", Belleten, Türk Tarih Kurumu Basımevi, cilt LIV, sayı 210'dan ayrı basım, Ankara.
- Bean, G.E., Mitford, T.B., (1965), Journeys in Rough Cilicia in 1962 and 1963, Wien: Osterreichische Akademiz der Wissenschaften, Philosophischs-Historische Klasse 85, 34-43.
- Bean, G.E., (1978), Lycian Turkey an Archaeological Guide, Ernest Benn Limited, London;

- W.W. Norton and Company Inc., New York, The General Publishing Company Limited, Toronto, 117.
- Bean, G., (2000), Eskiçağda Menderes'in Ötesi, Arion Yayınevi, İstanbul, s.169-170.
- Beaufort, F., (2002), Karamanya ya da Küçük Asya'nın Güney Kıyıları ve Antik Kalıntıların Kısa Bir Tanımı, Çev: Ali Neyzi, Doğan Türker, AKMED Çeviri Dizisi 1, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya.
- Berti, Baldoni, Franco, Belli, (2004), Karia'da Bir Liman Kenti İlasos, Çev: Gürkan Ergin, Homer Kitabevi, İstanbul.
- Bequignon, Y., Laumonier, A., (1925) "Fouilles de Teos 1924", BCH49, 291.
- Bisschop, E., (1939), Au Dela Des Horizons Lointains, I, Paris.
- Blanton, R.E., (2000), Hellenistic, Roman and Byzantine Settlement Patterns of The Coast Lands of Western Rough Cilicia, BAR International Series 879.
- Boaz Eski Eserler Koruma ve Mimarlık Taah. Tic. Ltd. Şti., Adana, boazrest@yahoo.com.tr
- Boran, A., (2004), "Anamur (Mamuriye) Kalesi, Kale Kitabesi ve İç Kale Camii", Vakıflar Dergisi, XXVIII. sayı, Ankara, 211-221.
- Bostan, İ., (1989), "Akdeniz", İslam Ansiklopedisi, cilt 2, s. 233, İstanbul.
- Braudel, F., (1990), Akdeniz Mekan ve Tarih, Metis Yayınları, İstanbul.
- Braudel, F., (1993), II. Felipe Döneminde Akdeniz ve Akdeniz Dünyası, İmge Kitabevi, Yayın no: 76, 2 cilt, İstanbul.
- Buhucu, T., Göksoy, Z., Tacettin, M.T., (1977), "Restoration Project of a Historic Site: Castle of Corycos, Kızkalesi&Corycos Settlement, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Ankara.
- Carter, R.S., (1978),The Submerged Seaport of Aperlae, Turkey, International Journal of Nautical Archaeology7:177-185
- Çıplak, M.N., (1968), İçel Tarihi (Tarihi-Turistik Zenginlikleriyle), Bölüm I, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara.
- Çimrin, H. (2001), Demre'den Kalkan'a Antik Kentler ve Görülecek Yerler, Demre'den Kalkan'a - Cep Kitapları Serisi: 1, Güney Books, Antalya.
- Darkot, B., (1941), "Alaiye", İslam Ansiklopedisi, cilt 1, s. 286-287.
- Darkot, B., (1941), "Antalya", İslam Ansiklopedisi, cilt 1, İstanbul, 459-462.
- Darkot, B., (1942), "Ayas", İslam Ansiklopedisi, Maarif Matbaası, İstanbul, 42-43.
- Darkot, B., (1964), "Payas", İslam Ansiklopedisi, Maarif Matbaası, İstanbul, 530-531.
- De La Broqui r , B.,(2000), Bertrandon De La Broqui r 'in Denizaşırı Seyahati, Çev: İlhan Arda, Eren Yayınları,İstanbul.
- Demirarslan, D., Ayt re, S., (2004), "Akdeniz ve Ege'de Kent K lt r n n Oluşumunu Açıısından Kıyı Kalelerinin  nemi", Medi3ology, International Gazimağusa Symposium, Eastern Mediterranean University, Nisan.

Demirkent, I., (1995), "1101 yılı Haçlı Seferleri", Prof. Dr. Fikret İşultan'a 80. Doğum Yılı Armağanı, Dünya Yayınları, İstanbul.

Diler, A.,(2007), "Bodrum Yarımadası, Leleg Yerleşimleri Pedasa, Mylasa, Damlıboğaz(Hyda), Kedrai (Sedir Adası), Kissebükü (Anastasioupolis) ve Mobolla Kalesi Yüzev Araştırmaları 2004-2005", Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 2. cilt, Ankara, 479-500.

Doğanay, H., (1994), Türkiye Beşeri Coğrafiyası, Gazi Büro Kitabevi, Ankara.

Du Rozel, F.C., (1864), Voyage de Jerusalem, Paris.

Edwards, R., (1983), The Fortifications of Medieval Cilicia, Part 1, California.

Edwards, R., (1987), "The Fortifications of Armenian Cilicia",Dumbarton Oaks Studies, XXIII, Washington D.C.

Elbe, H., (1972), Bodrum (Halikarnassos) ve Müze Rehberi, T TOK, Yenilik Basımevi, İstanbul.

Eldem, E., Goffman, D., Masters, B., (2003), Doğu-Batı Arasında Osmanlı Kenti-Halep, İzmir, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Erdoğan, M., (1968), "Osmanlı Devrinde Anadolu Camilerinde Restorasyon Faaliyetleri", Vakıflar Dergisi, sayı VII, İstanbul, s.166.

Erten, F., (1940), Antalya Tarihi, İstanbul.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi, (2006), Yapı Kredi Yayınları, S.A. Kahraman, Y. Dağlı, 10 kitap İstanbul.

Eyice, S., (1974), "Kale", Türk Ansiklopedisi, XXI, Ankara, s. 137-148.

Eyice, S., (2001), "Kale", Türkiye Diyanet Vakfı İşlam Ansiklopedisi, cilt 24, s.234-242, İstanbul.

Faroqhi, S., (2004), Osmanlı'da Kentler ve Kentliler Kent Mekanında Ticaret Zanaat ve Gıda Üretimi 1550-1650, Çev: Neyyir Kalaycıoğlu, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 5, İstanbul.

Fedden, R., Thomson, J., (1957), Crusader Castles, London.

Foss, C., (1979), Ephesus after Antiquity: A late Antique, Byzantine and Turkish City, Cambridge, s.124.

Foss, C., Winfield, D., (1986), Byzantine Fortifications an Introduction, University of South Africa Pretoria, Pretoria, s.146, 147, 166.

Foss, C.,(1990), "Strobilos and Related Sites", History and Archaeology of Byzantine Asia Minor, Variorum.

Foss, C., (1996), Cities, Fortresses and Villages of Byzantine Asia Minor, Collected Studies Series CS538, Variorum, USA, 16-19.

Freely, J., (2008), Türkiye Uygarlıklar Rehberi 3, Ege Kıyıları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Gertrude Bell Archive, Newcastle University Library (www.gerty.ncl.ac.uk)

Gürbüz H., Uysal, Ö.F., (2003), Anamur ve Çevresi, Gürbüz Reklam Ajansı, Anamur.

- Gouffier, C., (1782), *Voyage Pittoresque de la Grèce*, Tome Premier, plate 126, Paris.
- Greene, M., (2005), *Tarihte Akdeniz*, Yayına Hazırlayan: David Abulafia, Çev. Nurettin Elhüseyni, Baskıya Hazırlayan: Raşit Çavaş, Oğlak Güzel Kitaplar, İstanbul, s. 228.
- Hasol, D., (1995), *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, YEM Yayınları, Geliştirilmiş 6. Baskı, İstanbul.
- Held, W., (1996), XIV. Araştırma Sonuçları Toplantısı I, T.C. Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın no: 1877, 27-31 Mayıs 1996, Ankara, 171-181.
- Held, W., (1999), 17. Araştırma Sonuçları Toplantısı, T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, cilt: 2, 24-28 Mayıs 1999, Ankara, 295-306.
- Held, W., Şenol, G.C., Şenol, A.K. (2006), 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 1. cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 29 Mayıs-2 Haziran 2006 Çanakkale, Ankara, s. 37-41.
- Held, W., Şenol, G.C., Şenol, A.K. (2008), "2007 Yılı Bybassos Araştırmaları", 26. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 3. cilt, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, 26-30 Mayıs 2008, Ankara, 211-227.
- Hellenkemper, H., (1976), *Burgen Der Kreuzritterzeit In Der Grafschaft Edessa und Im Königreich Kleinarmenien*, Geographica Historica 1, Rudolf Habelt Verlag GMBH, Bonn.
- Hellenkemper, H., Hild, F., (1986), *Neue Forschungen in Kilikien* Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, Wien, s. 103-108.
- Herzfeld, E., Guyer, S., (1930), *Momumenta, Asiae Minoris Antiqua*, Vol. II: Meriamlik und Korykos, zwei Christliche Ruinenstätten des Rauhen Kilikien, Manchester.
- Heyd, W., (2000), *Yakın Doğu Ticaret Tarihi*, Çev. Enver Ziya Karal, TTK Yayınları, X. dizi-Sayı: 6, TTK Basımevi, Ankara, 498, 611-612.
- Hilair, J.B., (1842), *Voyage Pittoresque dans L'empire Ottoman Atlas I*,re, no.11.
- Hoff, M., Townsead, R., Erdoğan, E., (2006), "The Rough Cilicia Archeological Project: 2005 Season", *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 99-104.
- Işık, B., (2004), "Restoration Project of Cin Kule in Payas, Antakya", ODTÜ Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- İnalçık, H., (1973), *The Ottoman Empire, The Classical Age 1300-1600*, Londra, 128.
- Karaca, B., (2002), XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı, Fakülte Kitabevi, Isparta, 101-115. Karadaş, M. (1976), *Mavi Cennet Bodrum*, Akın Matbaası, Denizli.
- Karamut, İ., Türkmen, S., (1997), "Dağlık Kilikya'da Bir Kent: Iotape", *Türk Arkeoloji Dergisi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın no: 49, Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Ankara, 291-305.
- Kolokyum, (2002), "19. Yüzyıl'da Akdeniz Dünyası", Mersin Üniversitesi Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi, Mersin.
- Konyalı, İ.H., (1946), *Alanya (Alaiyye)*, Yayınlayan: Alanyalı M. Ali Kemaloğlu, Ayaydın Basımevi, İstanbul.
- Langlois, V., (1947), *Eski Kilikya*, Çev. M. Rahmi Balaban, Yeni Mersin Basımevi, Mersin.

Lanckoronski, K.G., (2005), Pamphlia ve Pisidia Kentleri, Çev: Selma Bulgurlu Gün, Yayın Hazırlayan: Kayhan Dörtlük, Burhan Varkıvanç, Antalya: Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Enstitüsü Çeviri Dizisi: 2, cilt 1.

Llyod, S., Rice, D.S., (1989), Alanya (Ala'ıyya), Çev: Nermin Sinemoğlu, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TTK Yayınları, IV. Dizi-Sa. 6a, Ankara.

Machatschek, A., (1967), Die Nekropolen und Grabmaler im Gebiet von Elaiussa Sebaste und Korykos im Rauhen Kilikien, Österreichische Akademie Der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse Denkschriften, 96. Band, Wien.

Mansel, A.M., (1945), Antalya Bölgesinde (Pamfilya) 1943 Yılı Sonbaharında Yapılan Arkeoloji Gezisine Dair Kısa Rapor, TTK Basımevi, 33 sayılı Belleten'den Ayrı Basım, Ankara, 135-141.

Mansel, A. M., (1967), Side Kılavuzu, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, seri1, sayı: 21, Ankara.

Mansel, A. M., (1978), Side: 1947-1966 Yılları kazıları ve Araştırma Sonuçları, TTK Yayınları: 5. seri, sa.33,TTK Basımevi, Ankara.

Manson, R., (1989), "The Medici-Lazara Map of Alanya", Anatolian Studies, British Institute at Ankara, vol.39, 85-105.

Marmaris Kalesi Müze Müdürlüğü

Mason, P., (1896), Histoire du Commerce Français Dans Le Levant au XVIIe siècle.

Mauri, A., (1921), "I castelli dei Cavalieri di Rodi a Cos e a Budrum", in: Annuario Scuola Atene 4/5, 1921/22.

Mercangöz, Z., (2001), "Kuşadası ve Çevresindeki Ortaçağ Kaleleri", Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu (23-26 Şubat 2000), İzmir, s.147-157.

Mercangöz, Z., (2002), 21. Yüzyıl Gezginleri Kuşadası'nda", Fransız Seyahatnameleri ve Tarih Aynasında İzmir, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Kent kitaplığı dizisi:26, İzmir, 235-238.

Murray, J., (1957), Crusaders Castles,

Mustafa Erim, Tuba İnş. Taah. Tic. ve San. Ltd. Şti./Mersin

Mutafian, C., (1988), La Cilicie Au Carrefour des Empires, cilt 2, Les Belles Lettres Histoire, Paris.

Müderrişoğlu, M.F., (1993), "16. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda İnşa Edilen Menzil Külliyesi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Müller-Wiener, W.,(1961),"Mittelalterliche Befestigungen im südlichen Jonien", İstanbuler Mitteilungen, Band 11.

Müller-Wiener, W.,(1962), "Die Stadtbefestigungen Von İzmir, Sığacık und Çandarlı", Sonderdruck aus İstanbuler Mitteilungen, Band 12.

Müller Wiener, W., (1966), Castles of The Crusaders, Translated from the German by J. Maxwell Brownjohn, Thames and Hudson, London.

Nicolle, D., (2004), Crusader Castles in the Holy Land 1097-1192, Fortress Series vol.21,

Osprey Publishing, Oxford 9-16

Nur Kocasoy Bağcı, Anka Mimarlık, İzmir.

Orak, H., (1946), Türkiye Kılavuzu, cilt 1, İbrahim Horoz Basımevi, Ankara.

Ödekan, A., (1997), "Kale", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi II, İstanbul, s.932-933.

Önge, Y., (1968), "Anamur-Mamuriye Kalesi", Önasya Dergisi, 3/3, 1-3.

Özdem, F., (2004), Sırtı Dağ, Yüzü Deniz: Mersin, Yapı Kredi Yayınları 2117, İstanbul.

Özkan, M., K., (2001), "Kuşadası ve Çevresindeki Ortaçağ Kaleleri", Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu (23-26 Şubat 2000), İzmir.

Piri Reis, (1988), Kitabı- ı Bahriye, Ankara Kültür ve Turizm Bakanlığı, cilt 1,2,3,4, Ankara.

Pryor, J., (2004), Akdeniz'de Coğrafya, Teknoloji ve Savaş Araplar, Bizanslılar, Batılılar ve Türkler, Çev: Füsün Tayanç, Tunç Tayanç, Kitap Yayınevi, İstanbul.

Riefstahl, R.M., (1931), Turkish Architecture in Southwestern Anatolia, Cambridge (Mass.), 92vd. Rosenbaum, E., Huber G., Omurkan, S., (1967), A Survey of Coastal Cities in Western Cilicia Preliminary Report, TTK Yayınlarından - VI. Seri., No: 8, Ankara.

Ruggieri, V., (2005), La Caria Bizantina: topografia, archeologia ad arte (Mylasa, Stratonikeia, Myndus, Halicarnassus), Rubbettino.

Sakaoğlu, N., (1995), Osmanlı Kentleri ve Yabancı Gezginler, İstanbul.

Semple, E.C., (1931), The Geography of the Mediterranean Region: its Relation to Ancient History, Londra.

Sevgen, N., (1959), Anadolu Kaleleri, 1. cilt, Doğu Ltd. Şti. Matbaası, Ankara.

Strabon, (1987), Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XII-XIV), Çev: Adnan Pekman, İstanbul.

Sönmez, C.C., (2008), Antalya Kalesi'nin Tarihi Burçlar, Kapılar ve Sur Duvarları, Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yayınları 11/5, Antalya.

Tanyeli, U., (1987), "Anadolu-Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci (11.-15. Yy)", Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tarih, (2008), Marmaris Belediyesi Yerel Tarih Bülteni, Kasım 2008, yıl:3, sayı: 31.

Texier, C., (2002), Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, Çev: Ali Suat, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, 46.

Tournefort, J.P., (1717), Relation D'un Voyage Du Levant, Fait Por Ordre Du Roy., Paris.

Tucci, U., (1958), "Sur La Pratique vénitienne De la Navigation au XVIe siècle", Annales

Tuncel, M., (1989), "Akdeniz", İslam Ansiklopedisi, cilt 2, İstanbul, s.229-230.

Umar, L., (2000), Bir Tarihsel Coğrafya Araştırması, ve Gezi Rehberi, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

Uykucu, K.E., (1968), İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı), As Matbaası, İstanbul, s.220-221.

- Uykucu, K.E. (1970), *Marmaris Tarihi (Coğrafyası ve Sosyal Yapısı)*, As Matbaası, İstanbul.
- Vann, R.L., Hohlfelder, R.L., (1998), "A Survey of Classical Harbors in Turkey The 1996 Season at Aperlae İn Lycia", XV. Araştırma Sonuçları Toplantısı II. cilt, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, yayın No: 59, Ankara, 423-435.
- Vann, R.L., Hohlfelder R.L., Shedrick, K., (1998), "The East At Aperlae", Adalya, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, No: III.
- Vann, R.L., Leadbetter, B., (2006), "The Fortifications of Aperlae in Lycia", III. Likya Sempozyumunu Bildirileri, 07-10 Kasım 2005, 1. cilt, Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 847-858.
- Vatin, N., (2004), *Rodos Şövalyeleri ve Osmanlılar Doğu Akdeniz'de Savaş, Diplomasi ve Korsanlık*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 144, İstanbul.
- Wiegand, T., Schrader, H., (1904), *Priene*, Berlin, s.491-492.
- www.poliskultur.de
- Yazar Adı Yok, (1981), "Adana", *Yurt Ansiklopedisi, Türkiye İl İl, Dünü, Bugünü, Yarını*, cilt 1, 156.
- Yazar Adı Yok, (1982), "Antalya", *Yurt Ansiklopedisi, Türkiye İl İl Dünü, Bugünü, Yarını, Anadolu Yayıncılık*, cilt 2, s.764-878.
- Yazar Adı Yok, (2003), *Antalya Kültür Envanteri (Merkez)*, T.C. Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İl Özel İdaresi Kültür Yayınları: 2004/1, Envanterler Dizisi: 1, Antalya.
- Yetkin, H., (2002), *Alanya Düünden Bugüne Alanya'da Yaşam, Tarih-Coğrafya-Folklor-Genel Kültür*, Çali Grafik Matbaacılık A.Ş., İstanbul.
- Yılmaz, L., (2002), *Antalya Bir Ortaçağ Türk Şehrinin Mimarlık Mirası ve Şehir Dokusunun Gelişimi (16. Yüzyılım Sonuna Kadar)*, TTK Yayınları, VI. Dizi-Sayı 62, TTK Basımevi, Ankara.
- Yurtsever, C., (2003), *Ayas, Tarihin Parlayan Yıldızı*, T.C. Yumurtalık Belediyesi Yayını, No: 1, Uyum Ajans, Ankara.
- Yüksel, İ.A., (2006), *Osmanlı Mimarisinde II. Bayezid Yavuz Selim Devri V*, İstanbul Fetih Cemiyeti, 83. kitap, İstanbul.
- (1971), "Deniz Ticareti", *Cumhuriyet Ansiklopedisi*, cilt 4, Arkm Kitabevi, İstanbul.

EKLER

Ek 1 Kale Terminolojisi

Ahmedek (Ehmedek, içkale); Surla çevrili bir kentin en yüksek yerinde hükümdarın, beyin ya da komutanın oturmasına ayrılmış, en son savunma yeri olan kale bölümü (mim.sözl). Kale düşman eline geçtiğinde zaman son savunmayı yapabilmek için sığınılan yüksek ve kapalı bölüm (Eyice, 2001: 235).

Barbata (baru, dendan, mazgal siperi, kale korkuluğu); kalelerde mazgal ve mazgal siperlerinin meydana getirdiği dişli gibi girintili çıkıntılı duvar parçaları. Siper oluşturan bu kapalı diş halindeki kısımların biçimleri dönemlere ve ülkelere göre değişmektedir. Mezopotamya mimarisinde dendanların yukarı uçlarının "V" biçiminde çift uçlu çatal şeklinde iken Antik ve Ortaçağ askeri mimarilerinde bu biçim tercih edilmemiştir. Ortaçağ Batı Avrupa askeri mimarisinde özellikle kulelerin tepesindeki barbataların konsollara oturan küçük kemerler halinde bir çıkıntı üzerinde olmalarına dikkat edilmiştir (Eyice, 2001: 235).

Barbata sekisi; Barbatalarda mazgal siperleri arkasında savaşçıların oturup dinlendikleri taş peykelere verilen ad (ESA, 1997: 192) .

Baru; eskiden Türklerde kalelerdeki korkuluk duvarlarına verilen isim (ESA, 1997:199).

Baru kalkanı; kalenin korkuluk duvarında mazgalların her iki yanında yer alan insan boyundan yüksek, diş biçiminde siper duvarlarından her biri, mazgal siperi (ESA, 1997: 199).
Baru kalkanı; kale duvarının dış yüzeyinin devamı olarak yükselen, insan boyundan yüksek korunma dişlerinden her biri (Hasol, 1995:70)

Burç, Burgos, Burgaz; kalelerin köşelerinde ve yan kesimlerinde bulunan yüksek kulelerden her biri. Burçlar, sur dibine yaklaşan düşmanı yandan vurmak için duvarlara bitişik ve dışa taşkın olarak yapılırlardı. Bunların yuvarlak ve köşeli olanları vardır (Hasol, 1995:96).

Castrum, Kare veya dikdörtgen biçimli bir sahayı çeviren bir duvardan ibaret olan ve garnizonları barındırmak üzere yapılan ahşap ya da kargir yapılardır. Castrumların köşelerinde, girişinde ve eğer duvarlar uzunsa aralarında kuleler yer alır. Roma castrumlarından bazıları zamanla içinde bir şehrin gelişmesiyle bir şehir suru halini almıştır (Eyice, 2001: 237).

Devriye ya da Seğirdim yolu; Kale bedenlerinde korunmalı yol (Hasol, 1995:397).

Dış sur; Asıl kale duvarları önüne yapılan, dendanlı alçak ikinci duvar (Ödekan, 1997: 932).

Hendek; Geçmeye engel olacak şekilde uzunlamasına kazılmış, içi su ile doldurulabilen derin

çukur (Hasol, 1995:201).

Hısn; Arapça'da kalenin karşılığı olan kelime (Eyice, 2001: 232).

Hisar; Bir mesken olması düşünülerek tahkim edilmiş tek bir kitle halindeki yapı olup, batı dillerinde "şato" olarak adlandırılır (Eyice, 2001: 234).

Hisarpeçe, Barbakan; kale kapılarını savunmak için ön tarafa yapılan küçük kale ya da kulesi (ESA, 1997:191).

Kaldırma köprü (basarmalı köprü, asma köprü); Hendekle ayrılan giriş kapısı ile karayı birbirine bağlayan, indirilip kaldırılabilir köprü.

Kale; Eski zamanlarda, içine halkın ve askerinin kapanıp düşmana direnmeleri için kurulan yüksek ve kalın duvarlı, kuleli, burçlu ve mazgallı geniş yapı, surların tümü, kemren (Hasol, 1995: 226).

Kale; Eskiden bir bölgenin savunma ve güvenliğini sağlamak amacıyla, düşmanın gelmesi beklenen yollarda, askeri önemi olan kentlerde, geçit ve dar boğazlarda yapılan kalın duvarlı, burçlu, mazgallı, dayamlı yapı (Büyük Larousse, 1986: 6213).

Kale bedeni; kalenin dışı bakan ağır duvar bölümü (Hasol, 1995©), kalenin burçları arasında kalan, üstü mazgal, barbata, siperlerle donatılmış, kalın ve sağlam ana duvarı (Büyük Larousse, 1986: 6213).

Kaledar (Kal'adar); kale muhafızı (Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi, cilt 30, s.795).

Kal'a-gir; kale zapteden (Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi, cilt 30, s.795).

Kule; taban alanına oranla yüksekliği çok fazla olan, çoğu silindirik şeklinde yapı. **Beki Kulesi;** kalelerde, düşmanı gözetlemek için yapılmış yüksek kule, gözcü kulesi (Hasol, 1995: 279). **Çıkma kule;** bir burcun, duvarın, yapının köşe noktasına süs olarak ya da oda sağlamak için çıkılan, yerden yüksek, silindirik biçiminde kule (Hasol, 1995: 279). Kalelerde önceleri duvarların veya kulelerin dışına cumba halinde gözetleme kulecikleri yapılmış, sonraları bunlar yalnızca birer süs öğesi olarak kalmıştır (Eyice, 2001:). **Başkule;** kalelerin kulelerinden biri diğerlerinden yüksek ve kuvvetli olarak inşa edilir. Bu kuleye donjon, balahisar, erk veya baş kule denir (Eyice, 2001: 235).

Mazgal; kale duvarlarında iç yanı geniş, dış yanı dar delik; kale korkuluğunda mazgal dişleri

arasında kalan her boşluk (Hasol, 1995:304)

Mazgal Dişi; kale korkuluklarındaki çıkıntılardan her biri (Hasol, 1995: 304)

Mazgal Siperi; mazgalların yanlarında koruyucu kalkan gibi duran dişler (Hasol, 1995: 304).

Metris; Toprağı kazmak suretiyle acele yapılan siperlerden oluşan geçici kaleler (Eyice, 2001: 234).

Senkendaz (külhendaz, metris); Kalelerde beden duvarlarında, altlarındaki deliklerden düşmana taş, kızgın yağ vb. atılan ahşap ya da taş çıkma. Kale kapılarının korunması için kapı üstlerine de yapılan senkendaz, ateşli silahların bilinmediği dönemlerde çok kullanılmıştır. (ESA, 1997:1633). Bazı surlarda duvarın üst bölümüne çıkmalı olarak yapılan ve dibine yaklaşan düşmana ateş ve ok atmaya yarayan şerefe gibi kısım (Hasol, 1995:400).

Sur; eski kentleri kuşatan, kuleli ve mazgallı kale duvarı (mimarlık sözlüğü); bir şehir ya da bazen bir eyaleti korumak üzere bu yerin etrafını çeviren kuleli tahkimat duvarlarına verilen isim (Eyice, 2001: 234).

Şato; hendek, sur ve kulelerle korunan derebeyi konağı (Hasol, 1995: 427).

Kumkuma (kazamat); duvarların iç tarafındaki kemerli gözler veya nişlere Türkçe'de eskiden kumkuma denmekteydi. Daha sonra Fransızca "cazemat" veya İtalyanca "casamatta" kelimesinden dönüştürülerek "kazamat" denmiştir.

Lumbar, lumbar ağzı; Kalelerde top kullanımı yaygınlaştıktan sonra namluların ağzı yuvarlak deliklere yerleştirilmiştir. Bazen ahşap kapaklı olan bu deliklere lumbar ya da lumbar ağzı denmiştir (Eyice, 2001: 234).

Tabya (bastion); İleri taşan istihkam (tahkimat) çıkıntıları, hendekler ve toprak dolgularla birbirine bağlanmak suretiyle oluşturulan savunma hattı (CA.,1971:1896).

Tahkimat (istihkam); Koruma amaçlı askeri yapı ve tesislere genel olarak verilen ad (Eyice, 2001: 234).

Palanka; Ağaç kütüklerinden koruyucu bir çitle çevrilmiş basit kalelere verilen ad. Toprağa yan yana gömülen ağaç gövdeleri ile yapılmış ve hendekle çevrilmiş küçük hisar (Hasol, 1995: 344).

Potern; Hitit ve Mezopotamya mimarlıklarında, kent surları altına yapılan gizli tünel. Özellikle savaşta, bir kuşatma sırasında kent dışına çıkmayı sağlayan poternler, ana kapıların

açılmadığı durumlarda kent halkının su ihtiyacını karşılamasına, ayrıca savaş zamanlarında düşmanı arkadan çevirmeye yarardı (ESA, 1997: 1508). Bazı kalelerde bulunan ve poterna denilen küçük kapılar tehlike başlarken örülerek dayanıklı hale getirilirdi. Düşmanı arkadan çevirebilmek veya dışarıya haberci gönderebilmek için yapılan küçük kapılara ise “uğrun ya da huruç kapıları” denirdi (Eyice, 2001: 235).

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	04.09.1975	
Doğum yeri	Adana	
Lise	1989-1992	Adana Mehmet Kemal Tuncel Lisesi
Lisans	1993-1998/Güz	Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	1998-2001	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık A.B. Dalı, Rölöve Restorasyon Programı
Doktora	2003-2009	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık A.B. Dalı, Rölöve Restorasyon Programı

Çalıştığı kurumlar

1997-1998	Vadi Müh. Müş. İnş. San. ve Tic. A.Ş.
1998-1999	Yılmaz Sanlı Mimarlık Bürosu
1999-2002	Y.T.Ü. Mimarlık A.B.D., Rölöve Restorasyon Programı Kürsüsü
2003-2005	Tures Turizm Planlama Restorasyon Ltd. Şti.
2005-2008	Bimtaş A.Ş., IMP Tarihi Yarımada Proje Grubu
2008-	İstanbul İl Özel İdaresi